

TAM TẠNG SONG NGŨ PĀḲI - VIỆT

VESAK 2550

Buddhist Cultral Center

125, Anderson Road,
Nedimala, Dehivala,
Sri Lanka

*Sabbadānam dhammadānam jināti.
Sự bố thí Pháp vượt trên tất cả các sự bố thí.*

Thí Chủ: _____

Dâng đến: _____

Ước Nguyện: _____

Hồi hướng đến: _____

TAM TẠNG SONG NGŨ PĀḶI - VIỆT - TẬP 36

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

CULLANIDDESAPĀḶI

TẠNG KINH - TIỂU BỘ

TIỂU DIỄN GIẢI

PHẬT LỊCH 2562

DƯƠNG LỊCH 2018

In lần thứ nhất:
PL 2562 - DL 2018

Số Lượng 600 cuốn

ISBN: 978-955-663-008-4

@Buddhist Cultural Centre
125 Anderson Road
Nedimala, Dehiwala - Sri Lanka

Tel: 94-11-2734256, 2728468
Fax: 94-11-2736737
Email: bcc@sri.lanka.net
Website: www.buddhistcc.com

Printed by: **Ajith Printers (Pvt) Ltd.**
342 Old Kesbewa Road
Ratanapitiya, Borelesgamuwa,
Sri Lanka.
Tel: 94-11-251 7269

MỤC LỤC TỔNG QUÁT

Mục Lục Tổng Quát	iii
Lời Tựa - Sinhala và Việt ngữ	v - xiv
Văn Bản của Bộ Tôn Giáo - Anh và Việt ngữ	xv - xvi
Thành Phần Nhân Sự	xvii
Lược Đồ Tam Tạng	xviii - xix
Lời Giới Thiệu	xxiii - xxvi
Các Chữ Viết Tắt	xxvii
Mẫu Tự Pāli - Sinhala	xviii - xxix
Mục Lục Tiểu Dẫn Giải	xxxi - xxxiii
Văn Bản Pāli và Văn Bản Tiếng Việt	02 - 633
Phần Phụ Chú	635 - 636
Thư Mục Câu Kệ Pāli	637 - 642
Thư Mục Danh Từ Riêng	643 - 644
Thư Mục Từ Đặc Biệt	645 - 654
Phương Danh Thí Chủ	655 - 663

--ooOoo--

*“Tathāgatappavedito dhammavinayo, bhikkhave, vivaṭo virocati,
no paṭicchanno.”*

*“Này các tỳ khưu, Pháp và Luật đã được công bố bởi đức Như Lai
là bộc lộ, chói sáng, không che giấu.”*

(Aṅguttaranikāya Tikanipātapāḷi Kusinaravagga Paṭichannasutta,
Parivārapāḷi Ekuttarikanaya Tikavāra - Bộ Tăng Chi, Chương Ba
Pháp, Phẩm Kusinārā, Kinh Được Che Giấu; Luật Tập Yếu, Chương
Tăng Theo Từng Bậc, Nhóm Ba).

ප්‍රස්තාවනා

සතා සංඛ්‍යා කල්ප ලක්‍ෂ්‍යයක් මනෝ පුණ්ඩ්‍රිකාන පුරා, නවාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්‍ෂ්‍යයක් වාක් පුණ්ඩ්‍රිකාන පුරා, සාරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්‍ෂ්‍යයක් කාය වාක් පුණ්ඩ්‍රිකාන පුරා, සම්මා සම්බුදුවරුන් විසි හතර නමකගෙන් නියත විවරණ ලබා ක්‍රි.පූ. 623 දී පමණ බුද්ධත්වයට පත්ව, බරණැස මිගදායේ දී ධර්ම චක්‍රය පැවැත් වූ තැන් පටන් පන්සාලිස් වසක් තුළ දේශනා කරන ලද ධර්මය තථාගත ධර්මය නම් වෙයි. ඒ තථාගත ධර්මය ධම්ම-ධම්මඛකක- සද්ධම්ම ධම්මචිනය, බ්‍රහ්මචරිය. සාන- පාවචන - ආදී නාමයනගෙන් හඳුන්වා දී ඇත. මෙම සද්ධර්මයම ආනන්දය මාගේ ඇවෑමෙන් තොපගේ ශාස්තෘ වන්නේ යයි තථාගතයන් වහන්සේ විසින්ම පරිනිර්වාණයේ දී වදාරා ඇත. එයින් පෙනෙන්නේ බුදුන් වදාළ ධර්මයම භික්‍ෂූන් ගේ මර්ගෝපදේශකයා වූ වගයි. එසේ තිබියදීත් බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව සුභද්‍ර නම් භික්‍ෂුවගේ මතය වූයේ තථාගතයන් වහන්සේ නැති නිසා තම තමන්ට වුවමනා පරිදි භික්‍ෂූන්ට ජීවත්වීමට පුළුවන් බවයි. සුභද්‍ර භික්‍ෂුව තථාගත පරිනිර්වාණය ගැන සිතා ඇත්තේ කරදරයකින් මිදුණු අවස්ථාවක් ලෙසයි. සමහර විට වෙනත් මත ප්‍රකට නුවුවද තවත් භික්‍ෂූන් අතර මෙවැනි විනාශකාරී මති මතාන්තර පවතින්නට ඇත. සර්වඥයන් වහන්සේ ජීවත් ව සිටියදීම දේවදත්ත සුනක්ඛත්ත, අරිට්ඨ, සාති, ආදී භික්‍ෂූහු මෙවැනි මත උපදවන ලදහ.

ධර්මය සම්බන්ධව ගැටලුවක් මතු වූයේ කලතුරකින් වුවද, බුද්ධ ධර්මයේ පිරිසිදු බව ඒ අයුරින්ම රැක ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය, බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ශාසන භාරධාරී වූ මහා කාශ්‍යප, උපාලි ආදී මහරහතන් වහන්සේලාට පැහැදිලි විය. උන්වහන්සේලා බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් සිවුවන මස දෙවනදා රජගහනුවර වෙහාර පර්වත ප්‍රාන්තයේ සප්ත පර්ණි ගුහාද්වාරයෙහි, අජාසත් රජු විසින් තරවන ලද මණ්ඩපයට රැස් වූ පන්සියයක් මහ රහතන් වහන්සේලාගේ සහභාගිත්වයෙන් පළමුවන ධර්ම සංගීතිය පැවැත්වූහ.

ධර්ම විනයධර අනුබද්ධ මහාකාශ්‍යප, ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද, අග්‍ර විනයධර උපාලි ආදී සිව්පිළිසිඹියා පත් මහරහතන් වහන්සේලා විසින් පවත්වන ලද මෙම සංගායනාව සෙසු සියලු සංගායනාවන්ට පාදක වූ බවක. සමස්ත බෞද්ධ භික්‍ෂු සංඝයා විසින්ම පිළිගන්නා ලද බවත් අට්ඨකථාවන්හි සඳහන් වෙයි. මෙම ප්‍රථම සංගායනාව කප්පියා කප්පිය සික්කාපද පැනවීමත් බුද්දානු බුද්දක ශික්‍ෂාපද විනිශ්චයත් නිදානකොට පවත්වන ලද බැවින් පඤ්චසතික විනය සංගීති යන නමින් එය හඳුන්වයි. බුද්ධ වචනය නැතිනම් ශ්‍රී සද්ධර්මය පිටක වසයෙන්. බෙදුවේන ඒ ඒ පිටක එක් එක් සඛ්‍ය පරම්පරාවලට දුන්නේත් මෙම සංගායනාවේ දීය.

ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවෙන් වසර සියයක් ඉක්ම ගිය පසු කලාශෝක රජු දවස විශාල මහනුවර වැසි වජ්ජ භික්‍ෂූන් විසින් විනය විරෝධී වස්තු දහයක් විනයානුකූල කිරීමට උත්සාහයක් ගත්හ. මෙම දස වස්තු පිළිවෙත නීතියට පටහැනි මෙන්ම සදාචාරාත්මක නොවන බවද

ප්‍රකාශිතයහ. වජ්ජ භික්ෂුන්ගේ මෙම විනය විරෝධී උත්සාහයෙන් බුද්ධ ධර්මය රැක ගැනීම සඳහා දෙවැනි සංගායනාව පැවැත්විමි.

කාකණ්ඩ ප්‍රතත යස නම් මහරහතන් වහන්සේ, සබ්බකාමී, රේවත, සාළ්භ, බුජ්ජ සෝභිත වාසභගාමී, සුමන, සාණ්චාසී සම්භුත යන රහතන් වහන්සේලා සාකඡ්ඡාකර මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදි. සත් සියයක් රහතන් වහන්සේලා විසින් මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදහ. සතක සතක විනය සංගීති නමින් යන නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාවේදී වුල්ලවග්ගයේ සංගීති බ්‍රහ්ම දෙක, මුණ්ඩරාජ සූත්‍රය, සෙරිස්සක විමාන කථා උත්තරවාද, ජේතවස්තු ආදිය පික පාලියට කතු කළහ.

විවිධ නිකායන් හට ගැනීමත් ඒ ඒ නිකායයන්වල අයිතිවාසිකම්, ඉගැන්වීම්, හා වත් පිළිවෙත් මගින් බුදු දහම කිලිටිවීමත්. දුශ්ශීලයන් වැඩි වීමත්, ඒ නිසාම සිල්වතුන් විනය කර්ම සිදු නොකර සිටීමත්. විනයධර බහුශ්‍රැත සුපේශල භික්ෂාකාමී රහතන් වහන්සේලා ගම් දනව් අනහර වනවාසී වීමත් යන අවස්ථා බුදුන් පිරිනිවී දෙසියපන්තිස් වසර වන විට දක්නට ලැබුනි. මෙම තත්වයෙන් සම්බුද්ධ ධර්මය ආරක්ෂාකර ගැනීම සඳහා බුද්ධ වර්ෂ දෙසිය පන්තිස් වැන්නේ දී අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැළලුප් නුවර දී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීය. මෙම සංගායනාව පවත්වන ලද්දේ මොග්ගලී ප්‍රතත තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතුන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ද වෙමින්, අශෝකරාම යේදීය. කථා වස්තුපපකරණය මෙහිදී සංගීති විය. කථාවස්තුපපකරණය සංගායනා කර ඇත්තේ සම්මිතිය, ගෝකුලික ආදී නිකායයන් විසින් වැරදි කරුණු ගෙන විග්‍රහ කරන ලද ධර්ම කරුණු නිවැරදි කොට පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රැකගනු සඳහාය. නව මසකින් නිම වූ මෙම සංගායනාව සාහස්සි ක නමින් හඳුන්වයි.

උපාලි රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය පරම්පරාව විසින් විනය පිටකය ද, ආනන්ද පරපුරෙහි දීඝභාණක, සාරිපුතක පරපුරෙහි මජ්ඣිම භාණක, මහාකාශ්‍යප පරපුරෙහි සංයුතක භාණක අනුරුද්ධ පරපුරෙහි අංගුත්තර භාක ආදීන් විසින් සූත්‍ර පිට කය ද, ශාරිපුත්‍ර ශිෂ්‍ය පරපුරින් අභිධර්ම පිටකයද මෙම සංගායනාව වෙත පවත්වාගෙන ආහ.

භාණකයන්ගේ ප්‍රභවය -

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසකට පසු මහා කාශ්‍යප මහ රහතන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රජගහනුවර දී පවත්වන ලද ප්‍රථම සංගායනාවේදී ධර්මය කියාව පිටකවලට කොටස්වලට බෙදුහ. ඒ එක් එක් ධර්ම කොට්ඨාශයක් එක් එක් භික්ෂු පිරිසකට භාර කිරීම උචිත යයි මෙහි දී කල්පනා කර ඇත. කට පාඩමනේ තථාගත ධර්මය ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය නිසා මෙලෙස වැඩ බෙදාගැනීමේ උවමනාව ඇතිවිය. ඒ ඒ ධර්ම කොටස් භාරදෙන ලද්දේ ඒ ඒ කොටස් පිළිබඳව ප්‍රවීණත්වයක් දැක් වූ භික්ෂු පිරිස් වලටය. උදාහරණ වසයෙන් විනය පිටකය භාරදෙන ලද්දේ විනය පිළිබඳ අග්‍රස්ථානය හෙබ වූ උපාලි රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ පරපුරටය. සූත්‍ර පිටකය භාරදී ඇත්තේ ධර්ම

භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද රහතන් වහන්සේගේ පිරිසටය. අභිධර්මය භාර දී ඇත්තේ ධර්ම සේනාපති සැරියුත් රහතන් වහන්සේගේ පරපුරටය.

දීඝ භාණක - මජ්ඣිම භාණක - සංයුක්ත භාණක - අංගුත්තර භාණකා ජාතක

භාණක, ධම්මපද භාණක, උභතෝ විභඛග භාණක, මහා අරියවංස භාණක ආදී වසයෙන් මෙම ශිෂ්‍ය පරම්පරා දිගින් දිගටම පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රැකගෙන ආහ. මෙම භාණක පරම්පරාවල අවසාන පුරුක් ලංකාවේ විසූහ. භාණක වසයෙන් ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය කට පාඩමින් රැකගෙන ආ මෙම පිරිස් අතර සුතතනතිකා - විනයධරා - අභිධම්මිකා - ධම්මධරා අට්ඨකථිකා - තිපිටකා - චතුර්නිකාසිකා ආදී වශයෙන්ද ඒ ඒ ධර්ම කොටස් කට පාඩමින් ගෙන ආ භික්ෂූන් වහන්සේලා වූහ.

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව. දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසාන පුරුක් වූ මොගගලී පුත්ත තිස්ස මහරහතන් වහන්සේගේ පාදාවනන අග්‍ර ශිෂ්‍යයා වූ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් සංගාහිත ථේරවාදී බුද්ධ ධර්මය ලක්දිවට ගෙන ආහ.

ථේරවාද -

ථේර යනුවෙන් හැඳින්වෙන පිරිස වැඩිමහල්ලන් ස්ථවිරයන් වසයෙන් ගැනේ. එනම් වැඩිමහල්ලන්ගේ ආයතනයට ථේරවාදයට අයත් සාමාජිකයෝය. මෙහි ථේර යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ ප්‍රථම ද්විතීය, සංගායනාවලට සහභාගි වූ මහා කාශ්‍යප, උපාලි - යස, ආදී වූ මහරහතන් වහන්සේලා විසින් සංගායනා කළ පාලි ධර්මය ථේරවාද නම් වේ. “දෙව සඛ්භිතයෝ ආරුළුහ පාලියේ වෙඝ් ථේරවාදො-ති බෙදිතබ්බං - සාහිමහා කසසප භුතීතං මහා ථේරානං වාදකතා ථේරවාදකොති වූවති” යනුවෙන් සරඝ් දීපනී ටීකාවෙහි එයි. ථේරිකා යනුවෙන් හඳුන්වන ථේරවාදීහු මගධ්‍ය සහ ජප්පියනිය මූලස්ථාන කර ගත්හ. මෙයින් ලංකාවට පැමිණියේ උජ්ජයින් ශාඛාවයි. ථේරවාද ශාසනයේ පීතෘවරු වූවෝ පෝරාණයෝ වෙති. පෝරාණයෝ වූකලී සම්භාවනීය ආචාර්ය පිරිසක් වූ අතර ථේරවාද ශාසනය ඇතිවීමේදී හා තහවුරු කිරීමෙහි දී වැදගත් තැනක් ගත් බව පෙනේ.

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව මිහිඳු හරහතන් වහන්සේ විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද්දේ ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයයි මහින්දාගමනයෙන් පසුව ලංකාවේ ශ්‍රී ලාංකික භික්ෂු පිරිසක් ඇති වූහ. උන්වහන්සේලා ඒ ත්‍රිපිටකය හදාළහ. සිංහලෙන් අටුවා උයුහ. දේවානම්පියතිස්ස රජුගේ ප්‍රධාන අමාත්‍යයකු වූ අරිට්ඨ පැවිදි වී රහත්වැ උන්වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් දේවානම් පියතිස්ස රාජ සමයේ (ක්‍රි.පූ. 247-207) දී ලංකාවේ පළමුවන සංගායනාව කර ඇත. මෙම සංගායනාවට සැටහසක් රහතන් වහන්සේලා සහභාගි වූ බව සඳහන්ය. සත්දෙනෙකුගේ යුත් ශිෂ්‍යානු ශිෂ්‍ය පරම්පරාවට අනුව මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ශිෂ්‍යයා වූයේ අරිට්ඨ තෙරුන්ය. අනුරාධපුරයෙහි, ථූපාරාමයේ මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇත.

ධර්මශෝක රජුගේ මෙහෙයවීමෙන් ලංකාවට බුදු සමය ගෙන ආ මිහිඳු හිමියන් උදෙසා අනුරාධ පුරයෙහි ඉදි වූ ඉතා වැදගත් වූද ඉතා විශාල වූද ආරාමය මහා විහාරයයි. මෙම විහාරයෙහි වැඩ සිටි හික්කුන් වහන්සේලා සමාක් දෘෂ්ටික ථේරවාදීහු වූහ. ථේරවාදය ආරක්ෂා වූයේ මෙම විහාරයේදීය.

ථේරවාදී බුද්ධශාසනයට ආ බලපෑම් -

ථේරවාදී බුද්ධශාසනය කෙරෙහි වරින්වර යම් යම් මතවාදිවල බලපෑම් ද ඇතිවිය. එයින් එකක් නම් බුදුන් අතිමානුෂිකයයි විශ්වාස කළ ලෝකෝත්තර වාදයයි. ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරුන්ගේ අභාවයෙන් පසුව අනුගාමිකයන් විසින් ඔහුගේ මිනිස් බව අමතක කොට ඔහු දේවත්වයෙන් සැලකීම ස්වාභාවිකය. ඔවුන් එසේ කරන්නේ ශාස්තෘවරයා කෙරෙහි දැඩි හක්කිය නිසාය. එහෙත් ථේරවාදීහු ඒ අතින් වැඩිදුර ගියේ නැත. ඔවුන් බුද්ධ කාය දෙස යථා තත්වයෙන් බැලූ බව පෙනේ. එයට අමතරව වෛතුලයවාද, නීලපට දර්ශන, ගුළහවාද ආදී නම්වලින් ථේරවාද ක්‍රිපිටකයට අයත් නොවූ විශේෂාංග බිහි වූවද ථේරවාද බුදු සමය විසින් ඒවා බැහැර කරන ලදී. මේ ආදී වසයෙන් වෛතුලය වාදීන්ගෙන් ඇතිවුණු නොයෙක් උපද්‍රව වලින් ථේරවාදය මහා විහාරික හික්කුන් විසින් බලවත් දුෂ්කරතා මැද ආරක්ෂා කරන ලදී. අන්‍යවාදී ධර්මයන් ථේරවාදයට ඇතුල්වනු වළක්වනු සඳහා ථේර වාදීහු හැම අයුරින්ම සටන් කළහ. මහාසේන රාජ්‍ය සමයේදී මෙම සටහන ප්‍රකටව කෙරුණු විට ථේරවාදීහු ජය ගත්හ. මෙම මහා විහාරය පිළිබඳව කීර්තිරාවය හැම තැනම පැතිර පැවතිණ. නිර්මල ධර්මය ලබා ගැනීම සඳහා විදේශිකයෝ ලංකාවට ආහ. විශාබ පීතිමල්ල, බුද්ධ සෞභ යන අය ඉන් සමහරෙකි.

පොඤ්ඤ සංගීතිය -

මිහිඳු හිමියන් විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද ක්‍රිපිටක ධර්මය වසර හාරසියයක් පමණ කට පාඩමින් පැමිණි මහා විහාරික හික්කුන් වහන්සේලා ඒ පිරිසිඳු ථේරවාදය පරපුරෙන් පරපුරට ගෙනයාමේ උදාර වූ ද පවුතු වූද චේතනාවෙන් බුද්ධ වර්ෂ 440-454 අතර කාලයේ වළගම්බා රජු දවස පොත්වල ලියවීය. වළගම්බා රජු දවස ලේඛනාරූඪ කළේ රජගහ - වේසාලි - පාටලී පුත්‍ර - නගරවල පැවැත් වූ ධර්ම සංගායනාවන් හි දී තෝරා බේරාගෙන සංග්‍රහ කළ ක්‍රිපිටකයයි. ලෝකයේ ප්‍රථම වරට සිංහල රහතුන් විසින් කරන ලද මෙම පොඤ්ඤ සංගීතියෙන් පසුව, බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් අතුරෙන් ඉතා උසස් විනය ධරයා වූ උපාලි තෙරුන්ගෙන් පැවත එන්නේ යයි සලකන ථේරවාදී පාලි ක්‍රිපිටකය සියම්, කාමබෝජ, බුරුම ආදී දකුණු දිග රටවල පැතිර ගියහ.

වම්පා (වියට්නාමය) -

ඉන්දු චීන අර්ධ ද්වීපයේ නැගෙනහිර ප්‍රාන්තයේ දකුණු කොටස වන වත්මන් වියට්නාමය ඇත. අතීතයේ වම්පා නමින් හඳුන්වා ඇත. බුදු සමය ක්‍රි.ව. 3 වැනි සිය වසේදී පමණ මෙහි තහවුරු වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකිය. ක්‍රි.ව. 605 දී වම්පා අග නගරය චින්තන් විසින් ආක්‍රමණය කොට බෞද්ධ වස්තූන් විනයට ගෙනගිය බව චීන ලියවිලි වල සඳහන්ව ඇත. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රි.ව. 7 වන සියවස ට පෙර වර්තමාන වියට් නාමයේ බුදු දහම ප්‍රචලිතව පැවති බවයි. වම්පාහි බෞද්ධයන්

පොදු වසයෙන් ආර්ය සම්මිතිය නිකායට අයත් වූ අතර සර්වාස්ති නිකායේ ස්වල්ප දෙනෙකු ද සිටි බවයි. ක්‍රි.ව. 8 වැනි සියවසේ ශිලා ලේඛනයකින් පෙනී යන්නේ වම්පානි මහායාන බුදු දහම බලවත්ව පැවැති බවත්, සමහර රජවරුන්ගේ ද ආශීර්වාදය ලද බවත්ය. පසු කාලයක දී මහායානයෙන් කැඩී ආ තන්ත්‍රයානය ද එහි වූ බව පැහැදිලිය.

ක්‍රි.ව. 15 වන සියවසේදී උතුරේ අන්තම්වරුන් විසින් රට අල්ලා ගන්නාතෙක් මහායාන ස්වරූපයේ බුද්ධාගම වම්පානි (වියට්නාමයේ) ජීවමාන බලවේගයක් විය. පසුව වම්පානි පැරණි ආගම වෙනුවට චීන ස්වරූපයෙන් යුත් බුදු සමය එහි බලපවත්වා ඇත.

වියට්නාම ජාතික භික්ෂු ඉන්දවන්ද -

වියට්නාම ජාතික ඉන්දවන්ද භික්ෂුන් වහන්සේ වසර කීපයකට පෙර ලංකාවට වැඩමවා, කෝට්ටේ සිරි ජයවර්ධනාරාමයේ වැඩ සිටිමින් සිංහල භාෂාව කියවීමටද පාළිභාෂාවද හදාරා ඇත. බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් මූලික බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සමූහය පරිශීලනය කළ මෙම හාමුදුරුවෝ පාලියෙන් ඇති ත්‍රිපිටකය සිංහලෙන් හදාරා වියට්නාමී භාෂාවට පරිවර්තනය කර ඇත. වියට්නාම ඉතිහාසය දෙසත් ත්‍රිපිටකයේ ඉතිහාසය දෙසත් බැලූ විට එය ඉතා වැදගත් ප්‍රාතිභාර්යමය කටයුත්තකි. මුළු ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයම වියට්නාම බසට පරිවර්තනය කිරීම උන්වහන්සේගේ උත්සාහයයි. බලාපොරොත්තුවයි. එය එසේ වූ විට එය වර්තමාන වියට් නාමයේ සමාස දෘෂ්ටිය ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ප්‍රචලිත වී ථේරවාදී බෞද්ධයන් ඇති වීමට හේතුවක් වනු ඇත. ඒ අනුව වියට්නාම දේශයට ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ගෙන ගිය ධර්මදූතයා ඉන්දවන්ද භික්ෂුව වසයෙන් වියට්නාම ඉතිහාසයේත් ලංකා ඉතිහාසයේත් ඉතිහාස ගතවනු නියතය.

උන්වහන්සේ ගේ චේතනාව උදාරතරය. අප්‍රතිහත ටෛර්යය විශ්මය ජනකය. උන්වහන්සේගේ මෙම සත් ක්‍රියාවට ලංකාවේත් - වියට්නාමයේත් බෞද්ධයෝ සහයෝගය දැක්විය යුතුය. වියට්නාමයට ථේරවාදය ගෙනයන ධර්ම දූතයා උන්වහන්සේ වන බැවිනි.

උන්වහන්සේ ඉටාගත් කාර්යය නිරූපිතව ඉටු කරන්නට ආරෝග්‍ය සුවයත්, ආර්ථික සම්පතත් ලැබේවායි ! ඉති සිතින් පත්මිහ.

කිරම විමලඡෝති ස්ථවිර
අධ්‍යක්ෂ
බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
නැදිමාල
දෙහිවල
2550 නිකිණි මස

LỜI TỰA

(Lời dịch Việt của bản tiếng Sinhala)

Đức Phật của chúng ta sau khi trải qua vô số kiếp thực hành các pháp toàn hảo và lần lượt tiếp nhận sự thọ ký của hai mươi bốn vị Phật tiền nhiệm rồi đã chứng quả Toàn Giác vào năm 623 trước Tây Lịch. Ngài đã thuyết giảng bài Pháp đầu tiên, tức là bài Kinh Chuyển Pháp Luân, ở tại Migadāya thành Bārāṇasī. Lời giảng dạy của đức Phật được biết đến với nhiều tên gọi: Giáo Pháp, Chánh Pháp, Pháp và Luật, Phạm Hạnh là một số tên gọi đã được nói đến. Đức Phật đã nói với vị trưởng lão Ānanda rằng: “Sau khi ta Niết Bàn, chính các Pháp và Luật đã được ta giảng dạy sẽ là thầy của các người.” Điều ấy có nghĩa là Giáo Pháp của đức Phật sẽ là kim chỉ nam cho các vị tỳ khuru tu tập. Tuy nhiên, ngay sau sự ra đi của đức Phật vị tỳ khuru tên Subhadda đã có quan điểm rằng: “Bởi vì đức Phật đã không còn, các đệ tử của Ngài có thể sống cuộc sống theo như ước muốn của mình.” Và còn có những vị tỳ khuru khác như Devadatta, Sunakkhatta, Ariṭṭha ngay lúc đức Phật còn tại tiền cũng đã có các suy nghĩ như vị tỳ khuru Subhadda.

Tuy nhiên, khi vấn đề liên quan đến Giáo Pháp của đấng Toàn Giác vừa mới nảy sinh, các vị A-la-hán hộ trì Giáo Pháp như Ngài Mahā Kassapa và Ngài Upāli đã nghĩ đến sự cần thiết của việc bảo vệ tính chất thuần khiết của Giáo Pháp. Do đó, vào ngày thứ hai của tháng thứ tư sau khi đức Phật Niết Bàn, cuộc Kết Tập lần thứ nhất đã được thực hiện với sự tham dự của năm trăm vị A-la-hán tại hang động Sattapaṇṇī dưới sự bảo trợ của đức vua Ajātasattu (A-xà-thế). Cuộc Kết Tập Giáo Pháp được tiến hành bởi các vị tỳ khuru Mahā-kassapa, Ānanda, Upāli, và các vị Thánh A-la-hán khác đã là nền tảng cho các cuộc kết tập về sau. Chú Giải đề cập rằng cuộc Kết Tập Giáo Pháp này đã được tất cả các vị tỳ khuru thừa nhận. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của năm trăm vị vì có liên quan đến các điều học nhỏ nhất và ít quan trọng (khuddānukhuddakasikkhā). Giáo Pháp của đức Phật đã được phân chia thành Tạng (Piṭaka) trong cuộc kết tập này.

Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã được tổ chức vào khoảng một trăm năm sau lần thứ nhất vào thời trị vì của đức vua Kālasoka. Cuộc kết tập này dựa trên nền tảng của “Mười sự việc không được phép.” Các vị tỳ khuru xứ Vajjī đã ra sức vận động để hợp thức hóa mười sự việc

xét ra có bản chất không đúng với Luật. Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã được tiến hành bằng hình thức hội thảo giữa các vị tỳ khưu A-la-hán Sabbakāmi, Revata, Sālha, Ujjasobhita, Vāsabhagāmika, Sambhūta Sānavāsī, Yasa Kākaṇḍakaputta, và Sumana. Bảy trăm vị A-la-hán đã tham dự cuộc Kết Tập này. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhì này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của bảy trăm vị. Trong cuộc Kết Tập này, hai chương về Kết Tập ở Cullavagga (Luật Tiểu Phẩm), bài kinh Muṇḍarājasutta, Serissaka Vimānakathā Uttaravāda, Petavatthu, v.v... đã được công nhận vào Chánh Tạng Pāli.

Do sự xuất hiện của nhiều bộ phái, tính chất đúng đắn về giáo lý và sở hành của các bộ phái chính bị suy giảm, các vị tỳ khưu chân chánh đều lui vào rừng ở ẩn. Nhằm bảo vệ phẩm chất của Giáo Pháp đức Phật trong tình trạng này, vào khoảng hai trăm ba mươi năm sau thời kỳ đức Phật Niết Bàn cuộc Kết Tập lần thứ ba đã được tổ chức ở tại Āsokārāma do đức vua Asoka. Cuộc Kết Tập này đã được tiến hành bởi vị tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa cùng với một ngàn vị A-la-hán. Đặc biệt bộ Kathāvatthupakaraṇa đã được trùng tụng nhằm chỉnh đốn những sai lầm đang được thực hành bởi các bộ phái. Cuộc Kết Tập này đã hoàn tất sau chín tháng và đã được gọi là cuộc Kết Tập của một ngàn vị.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Tạng Luật đã được duy trì do các vị tỳ khưu thuộc nhóm của vị Thánh A-la-hán Upāli, Tạng Kinh gồm có Trường Bộ do nhóm của ngài Ānanda, Trung Bộ do nhóm của ngài Sāriputta, Tương Ưng do nhóm của ngài Kassapa, Tăng Chi do nhóm của ngài Anuruddha, và Tạng Vi Diệu Pháp do nhóm của ngài Sāriputta .

Sự thành lập các nhóm trì tụng (bhāṇaka):

Sau Cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Giáo Pháp đã được phân chia thành nhiều phần và các phần chính yếu đã được giao cho các vị tỳ khưu tinh thông về lãnh vực ấy có nhiệm vụ duy trì và phổ biến. Một số nhóm trì tụng chính là nhóm Trì Tụng Trường Bộ (Dīghabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Trung Bộ (Majjhimbhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tương Ưng (Saṃyuttabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tăng Chi (Aṅguttarabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Bốn Sanh (Jātakabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Pháp Cú (Dhammapadabhāṇaka), nhóm Trì Tụng hai Bộ Luật (Ubhato Vibhaṅgabhāṇaka), nhóm Trì Tụng bộ Đại Sử về Thánh Nhân (Mahā Ariyaṃsa), v.v... Các vị đệ tử này đã làm phong phú và gìn giữ Giáo Pháp bằng phương tiện trùng tụng bằng trí nhớ. Nhóm cuối cùng của các vị trì tụng này đã sống tại Sri Lanka. Sau cuộc Kết Tập lần

thứ ba, Giáo Pháp của đức Phật đã được truyền sang Sri Lanka do công của Trưởng Lão Mahinda là vị đệ tử của ngài tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa.

Theravāda: Ý nghĩa của từ “Thera” là “Trưởng Lão.” Các thành viên của Theravāda là các vị trưởng lão. Các vị tỳ khưu Mahākassapa, Upāli, Yasa, v.v... đã tham dự cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất và thứ nhì đã trùng tụng Chánh Tạng, và các lời trùng tụng ấy được gọi là Theravāda. Sớ giải tên Sāratthadīpanī Tīkā có đề cập rằng: “Sabbam theravādanti dve saṅgītiyo āruḥhā pāḷiyevettha theravādo ti veditabbā. Sā hi mahākassapapabhutīnaṃ mahātherānaṃ vādattā theravādo ti vuccati.” Các vị Theravāda còn được gọi là Therika (thuộc về các vị Trưởng Lão). Các vị này sống chủ yếu ở Magadhya và Ujjayini. Trong số các vị này, nhóm Ujjayini đã đến Sri Lanka. Các vị trưởng thượng “Porāṇa” của Giáo Hội Theravāda là những vị thầy lỗi lạc và đã đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc thành lập Giáo Hội Theravāda.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, ngài tỳ khưu Mahinda đã đem Tam Tạng của Theravāda đến xứ sở Sri Lanka và đã chuyển hóa được rất đông người xuất gia theo Phật Giáo. Các vị ấy đã học tập Tam Tạng và đã viết Chú Giải bằng tiếng Sinhala. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp đầu tiên ở Sri Lanka đã được thực hiện bởi vị tỳ khưu A-la-hán Ariṭṭha trước đây là vị quan đại thần của đức vua Devānampiya Tissa (247-207 trước Tây Lịch). Đã có sáu mươi ngàn vị A-la-hán tham dự. Tỳ khưu Ariṭṭha chính là vị đệ tử đầu tiên của ngài Mahinda. Cuộc Kết Tập đã được tổ chức tại tu viện Thūpārāma ở Anurādhapura.

Tu viện Mahā Vihāra đã được xây dựng cho ngài Mahinda và đã có một vị trí vô cùng lớn lao và quan trọng đối với Giáo Hội Theravāda. Lúc bấy giờ đã xảy ra nhiều sự kiện có liên quan đến lời Giáo Huấn của đức Phật, sự kiện Lokuttaravāda là một. Mặc dầu có nhiều khó khăn phải đối phó nhưng các vị tỳ khưu ở Mahā Vihāra đã bảo vệ được sự thuần khiết của Giáo Pháp và đã được khắp nơi biết tiếng. Do đó, nhiều người ngoại quốc đã đến Sri Lanka để tiếp thu Phật Giáo, trong đó có Visākha, Pītimalla, Buddhaghosa, v.v...

Sự Kết Tập thành sách:

Tam Tạng Giáo Pháp do Ngài Mahinda đem đến và giảng dạy cho các vị tỳ khưu ở Mahā Vihāra đã được duy trì bằng trí nhớ trong bốn trăm năm. Vào thời trị vì của đức vua Vaḷagamba (440-454 theo Phật Lịch), Tam Tạng đã được ghi lại thành các tập sách. Sau đó, Tam Tạng Pāli này đã được truyền sang các nước như là Thái Lan, Cambodia, và Miến Điện.

Champa (Việt Nam):

Được biết Champa là vùng đất ở về phía đông nam của bán đảo Đông Dương, hiện nay là Việt Nam. Điều được phỏng đoán là triết học Phật Giáo đã được thiết lập tại xứ này vào khoảng thế kỷ thứ 3 sau Tây Lịch. Vào khoảng năm 605 sau Tây Lịch, thủ đô Champa đã bị chiếm đóng bởi người Trung Quốc và họ đã du nhập Phật Giáo vào Trung Quốc; điều này được ghi lại trong văn kiện của Trung Quốc. Điều rõ rệt là Phật Giáo đã được phổ biến tại Việt Nam trước thế kỷ thứ bảy sau Tây Lịch và Phật Giáo Champa là chánh yếu và được liệt kê vào bộ phái Arya Sammiti là một nhóm nhỏ thuộc bộ phái Sravasti. Tư liệu của thế kỷ thứ tám sau Tây Lịch được ghi lại trên bia đá chứng tỏ rằng Phật Giáo Mahāyāna đã hiện diện ở Việt Nam và Tantrayāna phát xuất từ Mahāyāna cũng có mặt.

Vào thế kỷ thứ 15 sau Tây Lịch, người Annam ở phía bắc đã kiểm soát xứ sở và Phật Giáo mang đặc điểm của Mahāyāna đã có sự tác động. Về sau, Phật Giáo mang đặc điểm của Trung Quốc đã tác động đến xứ sở này thay vì Phật Giáo Champa trước đây.

Vị tỳ khuu Indacanda người Việt Nam đã đến Sri Lanka trong những năm gần đây và đang ngụ tại tu viện Sri Jayawardhanaramaya khu vực Kotte. Vị này đã học Pāli và đã sử dụng Tam Tạng Pāli ấn bản Buddha Jayanti do Buddhist Cultural Centre ấn hành. Vị này đã học Tam Tạng và sau đó dịch sang tiếng Việt Nam. Khi xem xét đến lịch sử của nước Việt Nam và lịch sử của Tam Tạng, chúng tôi nhận thấy rằng sự nỗ lực và ước nguyện thực hiện Tam Tạng Song Ngữ của vị này thật là phi thường. Nếu việc làm ấy được thành tựu thì sự hiểu biết về Tam Tạng của Theravāda ở Việt Nam sẽ được phổ biến và Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam sẽ thêm phần phát triển. Khi ấy, vị tỳ khuu Indacanda sẽ là người sứ giả có công đóng góp cho sự hoằng Pháp của Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam và điều này sẽ được ghi nhận bởi lịch sử của hai nước, Việt Nam cũng như của Sri Lanka.

Ý định của vị tỳ khuu này thật lớn lao, và sự nỗ lực của vị này thật đáng khâm phục. Chư Phật tử sống ở Sri Lanka và Việt Nam hãy nên hỗ trợ vị khuu Indacanda trong công việc dẫn thân này.

Chúng tôi phúc chúc cho vị tỳ khuu Indacanda được sức khỏe, sống lâu, và đạt đến sự thành công đối với điều ước nguyện của mình.

Venerable Kirama Wimalajothi

Giám Đốc Buddhist Cultural Centre

Nedimala, Dehiwala, Sri Lanka

Tháng Nikini 2550.

ආගමික කටයුතු අමාත්‍යාංශය
 மத விவகார அமைச்சு
 MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS

මගේ අංකය }
 எனது இல }
 My No }

ඔබේ අංකය }
 உமது இல }
 Your No }

24th May, 2006

This is to certify that the bilingual Tripitaka in Pali and Sinhala in connection with the 2550th Buddha Jayanthi Commemoration is the correct version of the Pali Text. The Pali text in Roman Characters has its equivalence in content and validity to the original in Sinhala characters.

 B.N.Jinasena
 Secretary
 Ministry of Religious Affairs

115, විජයරාම මාවත, කොළඹ 07, ශ්‍රී ලංකාව. 115, விஜயராம மாளிகை, கொழும்பு 07, ශ්‍රී ලංකාව. 115, Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka.

කාර්යාලය } කාර්යාලය } Office }	94-11-2690896 } 94-11-2690896 } 94-11-2690896 }	දුරකථන } දුරකථන } Phone }	94-11-5375128 } 94-11-2690898 } 94-11-2690898 }	මහාමාත්‍ය } මහාමාත්‍ය } Deputy Minister }	94-11-5375128 } 94-11-2690898 } 94-11-2690898 }	ලේකම් } ලේකම් } Secretary }	94-11-2690736 } 94-11-2690736 } 94-11-2690736 }
--------------------------------------	---	---------------------------------	---	---	---	-----------------------------------	---

Ministry of Religious Affairs

--ooOoo--

Ngày 24 tháng 05 năm 2006

Xác nhận rằng Tam Tạng song ngữ Pali và Sinhala ấn tống vào dịp lễ kỷ niệm Buddha Jayanthi lần thứ 2550 là chính xác về phần Pali văn. Phần Pali văn được phiên âm sang mẫu tự Roman có giá trị tương đương về nội dung so với văn bản gốc bằng mẫu tự Sinhala.

B. N. Jinasena
Thư Ký
Chánh văn phòng

Địa Chi: 115 Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka

Office: 94-11-2690896

Fax: 94-11-2690897

Deputy Minister: 94-11-5375128, 94-11-2690898

Secretary: 94-11-2690736

THÀNH PHẦN NHÂN SỰ:

CỐ VẤN DANH DỰ

Ven. Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera
President of the Thimbirigasyaya Religious Association
“Sasana Arakshaka Mandalaya”
Tu Viện Trưởng Tu Viện Sri Jayawardhanaramaya Colombo

CỐ VẤN THỰC HIỆN

Ven. Kirama Wimalajothi Nāyaka Mahāthera
Giám Đốc nhà xuất bản Buddhist Cultural Centre

CỐ VẤN PHIÊN DỊCH

Ven. Kadurupokune Nandaratana Mahāthera
Cựu Giảng Viên Đại Học Phật Học Anurādhapura - Sri Lanka
Hiệu Trưởng Trường Siri Nandana Tipiṭaka Dhammāyatana
Malegoda, Payāgala - Sri Lanka

ĐIỀU HÀNH TỔNG QUÁT

Tỳ Khưu Indacanda

PHỤ TRÁCH PHIÊN ÂM & PHIÊN DỊCH:

- Tỳ Khưu Indacanda (Trưởng Đình Dững)

PHỤ TRÁCH VI TÍNH:

- Tỳ Khưu Đức Hiền (Nguyễn Đăng Khoa)

PHỤ TRÁCH IN ẤN & PHÁT HÀNH:

- Tu Nữ Mỹ Thúy (Huỳnh Kim Lan)

- Tu Nữ Tuệ Liễu (Bạch Tuyết Ly)

TIPITAKAPĀḲI - TAM TẠNG PĀḲI

Piṭaka	Tạng	Tên PāḲi	Tựa Việt Ngữ	Số tt.	
V I N A Y A	L U Ậ T	PārājikapāḲi	Phân Tích Giới Tỳ Khuru I	01	
		PācittiyapāḲi bhikkhu	Phân Tích Giới Tỳ Khuru II	02	
		PācittiyapāḲi bhikkhunī	Phân Tích Giới Tỳ Khuru Ni	03	
		MahāvaggapāḲi I	Đại Phẩm I	04	
		MahāvaggapāḲi II	Đại Phẩm II	05	
		CullavaggapāḲi I	Tiểu Phẩm I	06	
		CullavaggapāḲi II	Tiểu Phẩm II	07	
		ParivārapāḲi I	Tập Yếu I	08	
		ParivārapāḲi II	Tập Yếu II	09	
S U T T A N T A		Dīghanikāya I	Trường Bộ I	10	
		Dīghanikāya II	Trường Bộ II	11	
		Dīghanikāya III	Trường Bộ III	12	
			Majjhimanikāya I	Trung Bộ I	13
			Majjhimanikāya II	Trung Bộ II	14
			Majjhimanikāya III	Trung Bộ III	15
	K I N H		Saṃyuttanikāya I	Tương Ứng Bộ I	16
			Saṃyuttanikāya II	Tương Ứng Bộ II	17
			Saṃyuttanikāya III	Tương Ứng Bộ III	18
			Saṃyuttanikāya IV	Tương Ứng Bộ IV	19
			Saṃyuttanikāya V (1)	Tương Ứng Bộ V (1)	20
	Saṃyuttanikāya V (2)	Tương Ứng Bộ V (2)	21		
			Āṅguttaranikāya I	Tăng Chi Bộ I	22
			Āṅguttaranikāya II	Tăng Chi Bộ II	23
			Āṅguttaranikāya III	Tăng Chi Bộ III	24
			Āṅguttaranikāya IV	Tăng Chi Bộ IV	25
			Āṅguttaranikāya V	Tăng Chi Bộ V	26
			Āṅguttaranikāya VI	Tăng Chi Bộ VI	27

Piṭaka	Tạng	Tên Pāli	Tựa Việt Ngữ	Số tt.	
S U T T A N T A	K I N H	K Khuddakapāṭha	Tiểu Tụng	28	
		H Dhammapadapāḷi	Pháp Cú	-	
		U Udānapāḷi	Phật Tự Thuyết	-	
		D Itivuttakapāḷi	Phật Thuyết Như Vậy	-	
		D Suttanipātapāḷi	Kinh Tập	29	
		A Vimānavatthupāḷi	Chuyện Thiên Cung	30	
		K Petavatthupāḷi	Chuyện Ngạ Quỷ	-	
		A Theragāthapāḷi	Trưởng Lão Kệ	31	
		N Therīgāthapāḷi	Trưởng Lão Ni Kệ	-	
		I Jātakapāḷi I	Bổn Sanh I	32	
		K Jātakapāḷi II	Bổn Sanh II	33	
		Ā Jātakapāḷi III	Bổn Sanh III	34	
		Y Mahāniddeśapāḷi	Đại Diễn Giải	35	
		A Cullaniddeśapāḷi	Tiểu Diễn Giải	36	
			Paṭisambhidāmagga I	Phân Tích Đạo I	37
		*	Paṭisambhidāmagga II	Phân Tích Đạo II	38
			Apadānapāḷi I	Thánh Nhân Ký Sự I	39
		T	Apadānapāḷi II	Thánh Nhân Ký Sự II	40
		I	Apadānapāḷi III	Thánh Nhân Ký Sự III	41
		Ē	Buddhavaṃsapāḷi	Phật Sử	42
		U	Cariyāpiṭakapāḷi	Hạnh Tạng	-
			Nettipakaraṇa	(chưa dịch)	43
		B	Peṭakopadesa	(chưa dịch)	44
Ō	Milindapañhapāḷi	Milinda Vấn Đạo	45		
A B H I D H A M M A	V I D Ē U P H Á P	Dhammasaṅganipakaraṇa	Bộ Pháp Tự	46	
		Vibhaṅgapakaraṇa I	Bộ Phân Tích I	47	
		Vibhaṅgapakaraṇa II	Bộ Phân Tích II	48	
		Kathāvatthu I	Bộ Ngữ Tông I	49	
		Kathāvatthu II	Bộ Ngữ Tông II	50	
		Kathāvatthu III	Bộ Ngữ Tông III	51	
		Dhātukathā	Bộ Chất Ngữ	-	
		Puggalapaññattipāḷi	Bộ Nhân Chế Định	52	
		Yamapakaraṇa I	Bộ Song Đối I	53	
		Yamapakaraṇa II	Bộ Song Đối II	54	
		Yamapakaraṇa III	Bộ Song Đối III	55	
		Patthānapakaraṇa I	Bộ Vị Trí I	56	
Patthānapakaraṇa II	Bộ Vị Trí II	57			
Patthānapakaraṇa III	Bộ Vị Trí III	58			

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

CULLANIDDESAPĀḶI

TẠNG KINH - TIÊU BỘ

TIÊU DIỄN GIẢI

Tāni ca sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭham ettha gantabbaṃ: ‘Addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ, tassa ca therassa suggahitaṃ’i.

(Dīghanikāya II, Mahāparinibbānasutta).

Các điều ấy (những lời đã được nghe thuyết giảng) cần được đối chiếu ở Kinh, cần được xem xét ở Luật, và chỉ khi nào chúng hiện diện ở Kinh và được thấy ở Luật, thì điều kết luận có thể rút ra ở đây là: “Điều này chắc chắn là lời giảng dạy của đức Thế Tôn và đã được vị trưởng lão ấy tiếp thu đúng đắn.

(Trường Bộ II, Kinh Đại Bát-Niết-Bàn).

LỜI GIỚI THIỆU

Niddesa là tựa đề của tập thứ mười một trong số mười lăm tập Kinh thuộc *Khuddakanikāya* - Tiểu Bộ. *Niddesa* được chia làm hai tập: *Mahāniddesapāḷi* - Đại Diễn Giải (TTPV 35) và *Cullaniddesapāḷi* - Tiểu Diễn Giải (TTPV 36). Tập Kinh *Mahāniddesapāḷi* - Đại Diễn Giải là tài liệu giải thích về phẩm 4, *Aṭṭhakavagga* - Phẩm Nhóm Tám, còn *Cullaniddesapāḷi* - Tiểu Diễn Giải giải thích tiếp phẩm 5, tức là phẩm cuối, *Pārāyanavagga* - Phẩm Đường Đi Đến Bờ Kia, cộng thêm bài Kinh *Khaggavisāṇasutta* - Kinh Sừng Tê Ngưu thuộc phẩm 1, *Uragavagga* - Phẩm Rắn; tất cả đều được trích ra từ tập *Suttanipātapāḷi* - Kinh Tập, thuộc Tiểu Bộ, Tạng Kinh. Chúng tôi không nghiệm ra được lý do vì sao tác giả lại chọn lọc và diễn giải hai phẩm trên cộng thêm chỉ một bài Kinh *Khaggavisāṇasutta* - Kinh Sừng Tê Ngưu của tập *Suttanipātapāḷi* - Kinh Tập mà bỏ qua các phẩm và các bài Kinh còn lại. Phần nói về văn bản Chú Giải của tập Kinh này đã được trình bày trước đây ở tập Kinh *Mahāniddesapāḷi* - Đại Diễn Giải nên sẽ không trình bày lại ở đây.

Nội dung của *Pārāyanavagganiddeso* - Diễn Giải Phẩm Đường Đi Đến Bờ Kia mở đầu với phần trình bày lại đây đủ các kệ ngôn của *Pārāyanavagga* - Phẩm Đường Đi Đến Bờ Kia và gồm có ba phần:

- Phần mở đầu, *Vatthugāthā* - Kệ Ngôn Dẫn Chuyện, giới thiệu câu chuyện của vị Bà-la-môn Bāvāri và lý do vị này phá các đệ tử của mình đi đến gặp đức Phật (56 kệ ngôn).

- Phần giữa ghi lại các câu hỏi và đáp diễn ra giữa 16 đệ tử của vị Bà-la-môn Bāvāri và đức Phật, bắt đầu với các câu hỏi của thanh niên Bà-la-môn Ajita, v.v... (93 kệ ngôn)

- Và phần kết, *Pārāyanānugīti* - Phần Tường Thuật Về Đường Đi Đến Bờ Kia, kể lại việc thanh niên Bà-la-môn Piṅgiya, cháu gọi Bà-la-môn Bāvāri bằng cậu, đã trở về để gặp lại và tường thuật mọi chuyện cho Bà-la-môn Bāvāri, đồng thời cũng đã tạo duyên cho vị này đạt đến quả vị A-la-hán (26 kệ ngôn).

Tác giả đã không giải thích 56 kệ ngôn của phần mở đầu, có lẽ ý nghĩa của câu chuyện dẫn nhập ở phần này không có gì khó hiểu, mà chỉ thực hiện việc diễn giải cho hai phần sau: Phần các câu hỏi gồm 93 kệ ngôn, được chia làm 16 phần nhỏ tương xứng với 16 vị đệ tử của Bà-la-môn Bāvāri với số lượng câu hỏi ít hay nhiều tùy theo mỗi vị. Thanh niên Bà-la-môn Tissametteyya hỏi ít nhất với 3 câu hỏi, thanh niên Bà-la-môn Mettagū hỏi nhiều nhất với 12 câu hỏi, các vị khác thì tùy duyên sự với 4, 5, 6, 7, hoặc 8 câu hỏi. Với mỗi câu hỏi của các vị ấy thì có câu trả lời của đức Thế Tôn kể liền đó. Và phần kết gồm có 26 kệ ngôn cũng đã được

giải thích đầy đủ. Tổng cộng các kệ ngôn đã được diễn giải gồm có 119 câu. Các vị đệ tử của Bà-la-môn Bāvāri đã luân phiên hỏi đức Phật theo thứ tự được trình bày như sau:

1. *Ajitasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Ajita
2. *Tissametteyyasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Tissametteyya
3. *Puṇṇakasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Puṇṇaka
4. *Mettaḡūsuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Mettaḡū
5. *Dhotakasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Dhotaka
6. *Upasīvasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Upasīva
7. *Nandasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Nanda
8. *Hemakasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Hemaka
9. *Todeyyasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Todeyya
10. *Kappasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Kappa
11. *Jatukaṇṇīsuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Jatukaṇṇī
12. *Bhadrāvudhasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Bhadrāvudha
13. *Udayasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Udaya
14. *Posālasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Posāla
15. *Mogharājasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Mogharāja
16. *Piṅgiyasuttaniddeso* - Diễn Giải Kinh Piṅgiya
17. *Pārāyanānugītiniddeso* - Diễn Giải Phần Tường Thuật Về Đường Đi Đến Bờ Kia.

Nội dung của *Khaggavisāṇasuttaniddeso* - *Diễn Giải Kinh Sừng Tê Ngưu* được chia làm bốn *vagga* (phẩm), tổng cộng gồm có 41 kệ ngôn được phân chia ra như sau:

- Paṭhamo Vaggo* - Phẩm Thứ Nhất (10 kệ ngôn)
- Dutiyo Vaggo* - Phẩm Thứ Nhì (10 kệ ngôn)
- Tatiyo Vaggo* - Phẩm Thứ Ba (10 kệ ngôn)
- Catuttho Vaggo* - Phẩm Thứ Tư (11 kệ ngôn)

Cách thức diễn giải ở tập Kinh này, *Cullaniddesapāḷi* - *Tiểu Diễn Giải*, cũng tương tự như ở tập 1, *Mahāniddesapāḷi* - *Đại Diễn Giải*, nghĩa là chú trọng vào việc giải thích các từ đơn và các lời giải thích này được lặp lại mỗi khi những từ ấy xuất hiện ở các kệ ngôn khác, thêm vào đó là các phần giải thích cho các nhóm từ hoặc một phần của câu kệ ngôn; đôi lúc lời giải thích chỉ là sự sắp xếp lại thứ tự của các từ ở câu văn giúp cho việc xác định ý nghĩa được dễ dàng hơn.

Văn bản *Pāḷi* được trình bày ở tập Kinh này đã được phiên âm lại từ văn bản *Pāḷi* - *Sinhala*, ấn bản *Buddha Jayanti Tripitaka Series* của nước quốc giáo Sri Lanka. Chúng tôi xin thành tâm tán dương công đức

của Venerable Mettāvihārī đã hoan hỷ cho phép chúng tôi sử dụng văn bản đã được phiên âm sẵn đang phổ biến trên mạng *internet*. Điểm đóng góp của chúng tôi trong việc thực hiện văn bản *Pāli Roman* này là dò lại kỹ lưỡng văn bản đã được phiên âm và so sánh kiểm tra những điểm khác biệt về văn tự ở Tam Tạng của các nước Thái Lan, Miến Điện, và Anh Quốc được ghi ở phần cước chú, đồng thời cũng đã bổ sung thêm một số điểm khác biệt đã phát hiện được trong lúc so sánh các văn bản với nhau.

Về phương diện dịch thuật và trình bày văn bản tiếng Việt, chúng tôi đã ghi nghĩa Việt của các kệ ngôn bằng văn xuôi nhằm diễn tả trọn vẹn ý nghĩa của văn bản gốc. Trong phần nhiều các trường hợp, hai dòng kệ ngôn gồm bốn *pāda* là được hoàn chỉnh về ý nghĩa. Nhưng có một vài trường hợp, ý nghĩa được nối từ kệ ngôn này sang kệ ngôn khác, thì chúng tôi dịch gom chung các kệ ngôn có liên quan lại với nhau; ngược lại, ở một số nơi khác, nếu thứ tự sắp xếp các đoạn dịch Việt là thuận tiện cho việc tách rời, thì chúng tôi sử dụng dấu gạch ngang (—) ở cuối kệ ngôn trước và ở đầu kệ ngôn sau để báo hiệu sự tiếp nối. Trong trường hợp một số các kệ ngôn *Pāli* gồm 3 hoặc 4 dòng có ý nghĩa được tách biệt theo từng dòng một, chúng tôi ngắt câu dịch Việt thành từng dòng riêng biệt tương ứng với từng câu *Pāli* để tiện việc đối chiếu, so sánh, tìm hiểu, và học hỏi.

Về văn phong của lời dịch, chúng tôi chủ trương ghi lại lời tiếng Việt sát theo văn bản gốc và cố gắng không bỏ sót từ nào không dịch. Lời văn tiếng Việt của chúng tôi có chứa đựng những máu chốt giúp cho những ai có ý thích nghiên cứu *Pāli* thấy ra được cấu trúc của loại ngôn ngữ này, đồng thời tạo sự thuận tiện cho công việc hiệu đính trong tương lai. Việc làm này của chúng tôi không hẳn đã được hoàn hảo, dấu sao cũng là bước khởi đầu nhằm thúc đẩy phong trào nghiên cứu cổ ngữ Phật Học của người Việt Nam. Tuy nhiên, một số sai sót trong quá trình phiên dịch đương nhiên không thể tránh khỏi, chúng tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về trình độ có hạn.

Nhân đây, chúng tôi cũng xin chân thành ghi nhận sự quan tâm chăm sóc trực tiếp hoặc gián tiếp đối với công tác phiên dịch của chúng tôi về phương diện vật thực bồi dưỡng và thuốc men chữa bệnh của các vị hữu ân sau: tập thể Phật tử Việt Nam tại Hong Kong, gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ, Phật tử Hoàng Thị Nhân, Phật tử Bùi Lan Khanh, Phật tử Phạm Thu Hương, Phật tử Vivian Nguyen, gia đình Phật tử Minh Hỷ & Diệu Tâm, gia đình Nha Sĩ Phạm Văn Giai, đạo hữu Nguyễn Tín Dũng (Hoa Kỳ), Phật tử Tâm Hạnh (Đức), Phật tử Nguyễn Thị Thanh Bạch (Úc), gia đình Phật tử Vũ Đình Lâm, Phật tử Tường Vân, Phật tử Lê Ngọc Diệp, Phật tử Nguyễn Thị Mai Thào, Phật tử Đặng Thu Trang, và sự động viên tinh thần của Phật tử Dương Tường Khải Như (Việt Nam) trong quá

trình biên dịch. Công việc soạn thảo này được thông suốt, không bị gián đoạn, chính là nhờ có sự hỗ trợ nhiệt tình và quý báu của quý vị. Thành tâm cầu chúc quý vị luôn giữ vững niềm tin và thành tựu được nhiều kết quả trong công việc tu tập giải thoát.

Một điều thiếu sót lớn nếu không đề cập đến sự nhiệt tình giúp đỡ của Sư Cô Mỹ Thúy đã sắp xếp thời gian để đọc lại bản thảo một cách kỹ lưỡng và đã đóng góp nhiều ý kiến sâu sắc giúp cho chúng tôi tránh được một số điểm vụng về trong việc sử dụng từ ngữ tiếng Việt. Chúng tôi cũng xin thành tâm tùy hỷ và tán dương công đức của các thí chủ đã nhiệt tâm đóng góp tài chánh giúp cho Công Trình Ấn Tống Tam Tạng Song Ngữ Pāli - Việt được tồn tại và phát triển, mong sao phước báu Pháp thí này luôn dẫn dắt quý vị vào con đường tu tập đúng theo Chánh Pháp, thành tựu Chánh Trí, chứng ngộ Niết Bàn, không còn luân hồi sanh tử nữa.

Nhân đây, cũng xin thành kính tri ân công đức của Ngài Hòa Thượng Ven. Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera, tu viện trưởng tu viện Sri Jayawardhanaramaya Colombo 8 - Sri Lanka, đã cung cấp trú xứ và các vật dụng cần thiết giúp cho chúng tôi có thể tập trung toàn thời gian cho công việc thực hiện tập Kinh này.

Cuối cùng, ngưỡng mong phước báu phát sanh trong công việc soạn thảo tập Kinh này được thành tựu đến thầy tổ, song thân, và tất cả chúng sanh trong tam giới. Nguyên cho hết thầy đều được an vui, sức khỏe, có trí tuệ, và tinh tấn tu tập ngõ hầu thành đạt cứu cánh giải thoát, chấm dứt khổ đau.

Kính bút,
ngày 08 tháng 06 năm 2018
Tỳ Khưu Indacanda (Trưởng đình Dũng)

CÁC CHỮ VIẾT TẮT:

Văn Bản Pāli:

BJTS	: Buddha Jayanti Tripitaka Series
Ka	: Kayikāvalavihāra - Puskoḷa pota
Katthaci	: Pānadura - valāna) Sirisiddhatthārāma potthakālayāyatta tālapaṇṇapotthakaṃ
Ma.	: Maramma Chatthasaṅgītiyā Piṭakapotthakaṃ (Tặng Miến Điện kỳ ở lần kết tập lần thứ 6)
Pa/Pana	: Panaliyavihāra - Puskoḷa pota
Pu	: Aṭuvāyehi Ā Purāṇapāṭha
PTS	: Pali Text Society Edition (Tặng Anh)
Sa	: Saddhammapajjotikā - Cullaniddesa Aṭuvā
Sī	: (Molligoḍa) Pavacanodaya potthakālaya - tālapaṇṇapotthakaṃ
Sīmu	: Sīhalakkharamuddita Cullaniddesapāḷi
Su	: Muddita Suttanipāṭapāḷi
Syā	: Syāma - tāyi-akkharamuddita Cullaniddesapāḷi
Va	: Vaṭṭārāmaṅgavihāra - Puskoḷa pota
Vi	: Vidyālaṅkāra Pirivena - Puskoḷa pota

Văn Bản Tiếng Việt:

DPPN	: Dictionary of Pali Proper Names
ND	: Chú thích của Người Dịch
Nidda	: Niddesa-aṭṭhakathā (Chú Giải Niddesa), ấn bản PTS
SnA	: Suttanipāṭaṭṭhakathā (Chú Giải Suttanipāṭa), ấn bản PTS
TTPV	: Tam Tặng Pāli - Việt
-nt-	: -như trên-

MÃU TỰ PĀLI - SINHALA

NGUYÊN ÂM

අ a ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඉූ ū එ e ඔ o

PHỤ ÂM

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ña
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ñña
ට ṭa	ඨ ṭha	ඩ ḍa	ඪ ḍha	ණ ṇa
ත ta	ඵ tha	ද da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma

ය ya	ර ra	ල la	ව va	ස sa	හ ha	ළ ḷa	ං ṁ
ක ka	කා kā	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ke	කො ko
ඛ kha	ඛා khā	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khe	ඛො kho
ග ga	ගා gā	ගි gi	ගී gī	ගු gu	ගූ gū	ගෙ ge	ගො go

PHỤ ÂM LIÊN KẾT

කක kka	ඤඤ ñña	ත්‍ර tra	මඵ mpha
කඛ kkha	ණහ ṇha	දද dda	මඞ mba
කය kya	ඤඵ ñca	දධ ddha	මභ mbha
කී kri	ඤඡ ñcha	ද්‍ර dra	මම mma
කච kva	ඤඣ ñja	දච dva	මහ mha
කය ක්‍යා khya	ඤකඞ ñjha	ධච dhva	යය, ය්‍ය yya
කච ක්‍හ්‍යා khva	ටට ṭṭa	හහ nta	යහ yha
ගග gga	ටඨ ṭṭha	ඵඵ ntha	ලල lla
ගඝ gggha	ඩඩ ḍḍa	භ, ඳ ṇda	ල්‍ය lya
ඞඞ ñka	ඪඪ ḍḍha	ඪඪ ndha	ලහ lha
ග්‍ර gra	ණණ ṇṇa	නන nna	චය vha
ඞඞ ñkha	ණට ṇṭa	නහ nha	සස ssa
ඞග ñga	ණඨ ṇṭha	පප ppa	සම sma
ඞඝ ñgha	ණඩ ṇḍa	පඵ ppha	සච sva
චච cca	තත tta	බබ bba	හම hma
චඡ ccha	ඵඵ ttha	බභ bbha	හඵ hva
ඡඡ jja	ඵඵ tva	බ්‍ර bra	ළහ ḷha
ඡකඞ jjha		මප mpa	

ඉ ā ඊ i ඊ ī උ u ඉූ ū එ e ඔ o

VĀN BĀN ĐỐI CHIẾU
PĀLI - SINHALA & PĀLI - ROMAN

නමො නස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

කාමෙසුච්ඡාචාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

සුරාමෙරසමප්ඤ්ඤාපමාදාදිනා වෙරමණී සික්ඛාපදං
සමාදියාමි
Surāmerayamajjhapaṃsādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ
samādiyāmi.

CULLANIDDESAPĀḲI - TIỂU DIỄN GIẢI
VISAYASŪCI - MỤC LỤC

PĀRĀYANAVAGGO -
PHẨM ĐƯỜNG ĐI ĐẾN BỜ KIA

<i>Vatthugāthā</i> - Kệ Ngôn Dẫn Chuyện	02 - 13
1. <i>Ajitamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Ajita	14 - 15
2. <i>Tissametteyyamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Tissametteyya	16 - 17
3. <i>Puṇṇakamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Puṇṇaka	16 - 19
4. <i>Mettaḡumāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Mettaḡū	20 - 23
5. <i>Dhotakamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Dhotaka	24 - 27
6. <i>Upasīvamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Upasīva	26 - 29
7. <i>Nandamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Nanda	28 - 33
8. <i>Hemakamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Hemaka	32 - 23
9. <i>Todeyyamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Todeyya	34 - 35
10. <i>Kappamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Kappa	34 - 37
11. <i>Jatukaṇṇimāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Jatukaṇṇī	36 - 39
12. <i>Bhadrāvudhamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Bhadrāvudha	38 - 39
13. <i>Udayamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Udaya	40 - 41
14. <i>Posālamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Posāla	42 - 43

15. <i>Mogharājamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Mogharāja	42 - 45
16. <i>Piṅgiyamāṇavapucchā</i> - Câu Hỏi Của Thanh Niên Piṅgiya	44 - 47
17. <i>Pārāyanānugīti</i> - Phần Tường Thuật Về Đường Đi Đến Bờ Kia	46 - 53

PĀRĀYANAVAGGANIDDESO - DIỄN GIẢI PHẨM ĐƯỜNG ĐI ĐẾN BỜ KIA

1. <i>Ajitasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Ajita	54 - 89
2. <i>Tissametteyyasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Tissametteyya	90 - 101
3. <i>Puṇṇakasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Puṇṇaka	102 - 133
4. <i>Mettaḡūsuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Mettaḡū	134 - 193
5. <i>Dhotakasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Dhotaka	194 - 219
6. <i>Upasīvasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Upasīva	220 - 241
7. <i>Nandasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Nanda	242 - 265
8. <i>Hemakasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Hemaka	266 - 277
9. <i>Todeyyasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Todeyya	278 - 287
10. <i>Kappasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Kappa	288 - 301
11. <i>Jatukaṇṇīsuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Jatukaṇṇī	302 - 315
12. <i>Bhadrāvudhasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Bhadrāvudha	316 - 327
13. <i>Udayasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Udaya	328 - 347
14. <i>Posālasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Posāla	348 - 365
15. <i>Mogharājasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Mogharāja	366 - 397
16. <i>Piṅgiyasuttaniddeso</i> - Diễn Giải Kinh Piṅgiya	398 - 411
17. <i>Pārāyanānugītiniddeso</i> - Diễn Giải Phần Tường Thuật Về Đường Đi Đến Bờ Kia	412 - 481

**KHAGGAVISĀṄASUTTANIDDESO -
DIỄN GIẢI KINH SÙNG TÊ NGƯU**

<i>Paṭhamo Vaggo</i> - Phẩm Thứ Nhất	482 - 533
<i>Dutiyo Vaggo</i> - Phẩm Thứ Nhì	534 - 561
<i>Tatiyo Vaggo</i> - Phẩm Thứ Ba	562 - 601
<i>Catuttho Vaggo</i> - Phẩm Thứ Tư	602 - 632

Cullaniddesapāḷi niṭṭhitā.
Tiểu Diễn Giải được chấm dứt.

--ooOoo--

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

CULLANIDDESAPĀḶI

&

TẠNG KINH - TIỂU BỘ

TIỂU DIỄN GIẢI

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

CULLANIDDESAPĀḶI

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

PĀRĀYANAVAGGO

VATTHUGĀTHĀ

1. Kosalānaṃ purā rammā - agamā dakkhiṇāpathaṃ,
ākiṇcaññaṃ patthayāno - brāhmaṇo mantapāragū.
2. So assakassa¹ visaye - mūlakassa² samāsane,
vasī godhāvarīkūle³ - uñchena ca phalena ca.
3. Tasseva upanissāya - gāmo ca vipulo ahu,
tato jātena āyena - mahāyaññaṃakappayī.
4. Mahāyaññaṃ yajitvāna - puna pāvisi assamaṃ,
tasmiṃ patipaviṭṭhamhi⁴ - añño āgañchi⁵ brāhmaṇo.
5. Ugghaṭṭapādo tasito - paṅkadanto rajassiro,
so ca naṃ upasaṅkamma - satāni pañca yācati.
6. Tameṇaṃ bāvarī disvā - āsanena nimantayī,
sukhaṃ ca kusalaṃ pucchi - idaṃ vacanamabravī.
7. Yaṃ kho mamaṃ⁶ deyyadhammaṃ - sabbhaṃ vissajjitaṃ⁷ mayā,
anujānāhi me brahme - natthi pañca satāni me.
8. Sace me yācamānassa - bhavaṃ nānupadassati,
sattame divase tuyhaṃ - muddhā phalatu sattadhā.

¹ ayakassa - Sī.

² maḷakassa - Ma;
muḷakassa - PTS.

³ godhāvarīkūle - Ma, PTS, Su.

⁴ paṭipaviṭṭhamhi - Ma.

⁵ āgacchi - Sī.

⁶ mama - Ma.

⁷ visajjitaṃ - Ma.

TẶNG KINH - TIÊU BỘ

TIÊU DIỄN GIẢI

Kính lễ đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, đấng Chánh Biến Tri!

PHẨM ĐƯỜNG ĐI ĐẾN BỜ KIA

KỆ NGÔN DẪN CHUYỆN

1. Có vị Bà-la-môn tinh thông chú thuật, trong khi ước nguyện về trạng thái vô sở hữu, từ thành phố đáng yêu của xứ Kosala đã đi đến khu vực phía Nam.
2. Vị ấy đã trú ngụ ở địa phận Assaka, kế bên vùng Mūlaka, bên bờ sông Godāvārī (sông) bằng vật lượm lặt và trái cây.
3. Và đã có một ngôi làng rộng lớn cạnh bờ sông ấy. Với thu nhập phát sanh từ nơi ấy, vị Bà-la-môn đã sắp đặt một cuộc tế lễ vĩ đại.
4. Sau khi đã cống hiến cuộc tế lễ vĩ đại, vị Bà-la-môn đã đi vào lại nơi ẩn cư. Khi vị ấy đã đi vào trong, một người Bà-la-môn khác đã đi đến.
5. Và người ấy, với bàn chân bị sưng vù, run lập cập, có răng đống bọt, với đầu lấm bụi, đã đi đến gần vị Bà-la-môn và cầu xin năm trăm (tiền).
6. Sau khi nhìn thấy chính kẻ ấy, (Bà-la-môn) Bāvāri đã mời chỗ ngồi, đã hỏi về sự an lạc và tốt lành, rồi đã nói lời này:
7. “Quả thật, vật thí nào là của tôi, tôi đã ban phát tất cả rồi. Nay ông Bà-la-môn, xin hãy hiểu cho tôi, tôi không có năm trăm.”
8. “Nếu trong khi được tôi cầu xin, mà ngài không ban cho, thì vào ngày thứ bảy, cái đầu của ngài hãy bể tan thành bảy mảnh.”

9. Abhisaṅkharitvā kuhako - bheravaṃ so akittayī,
tassa taṃ vacanaṃ sutvā - bāvarī dukkhito ahu.
10. Ussussati¹ anāhāro - sokasallasamappito,
atho 'pi evaṃ cittassa - jhāne na ramatī mano.
11. Utrastaṃ dukkhitaṃ disvā - devatā attakāminī,
bāvariṃ upasaṅkamma - idaṃ vacanamabravī.
12. Na so muddhaṃ pajānāti - kuhako so dhanatthiko,
muddhani muddhapāte vā - ñāṇaṃ tassa na vijjati.
13. Bhotī carahi jānāti - taṃ me akkhāhi pucchitā,
muddhaṃ muddhādhipātaṃ ca - taṃ suṇoma vaco tava.
14. Ahampetaṃ² na jānāmi - ñāṇaṃ mettha³ na vijjati,
muddhaṃ muddhādhipāto⁴ ca - jinānaṃ hetadassanaṃ.⁵
15. Atha ko carahi jānāti - asmiṃ puthavi⁶maṇḍale,
muddhaṃ muddhādhipātaṃ ca - taṃ me⁷ akkhāhi devate.
16. Purā kapilavatthumhā - nikkhanto lokanāyako,
apacco okkākarājassa - sakyaputto pabhaṅkaro.
17. So hi brāhmaṇa, sambuddho - sabbadhammāna pārāgu,
sabbābhiññābalappatto - sabbadhammesu cakkhumā,
sabbakammakkhayaṃ⁸ patto - vimutto upadhisaṅkhaye.⁹
18. Buddho so bhagavā loke - dhammaṃ deseti cakkhumā,
taṃ tvaṃ gantvāna pucchassu - so te taṃ vyākarissati.¹⁰
19. Sambuddhoti vaco sutvā - udaggo bāvarī ahu,
sokassa tanuko āsi - pītiṅca vipulaṃ labhi.

¹ ussūyati - Sī.

² ahametaṃ - Va.

³ ñāṇamettha - Va.

⁴ muddhādhipāte - Ma;

muddhā vipāto - Va.

⁵ jinānañhettha dassanaṃ - Ma.

⁶ pathavi - Ma; puthuvi - Su.

⁷ taṃ ve - Nā.

⁸ sabbadhammakkhayaṃ - PTS.

⁹ upadhikkhaye - Ma;

upadhikkhaya - Su.

¹⁰ vyākarissati - Ma, PTS, Va.

9. Sau khi làm pháp thuật, kẻ gạt gẫm ấy đã thốt lời hăm dọa. Sau khi nghe được lời nói đó của kẻ ấy, Bāvāri đã trở nên sầu khổ.

10. (Vị ấy) trở nên héo mòn, không thức ăn, đã bị đâm trúng bởi mũi tên sâu muộn, Thêm nữa, đối với người có tâm như vậy, ý (của người ấy) không vui thích trong việc tham thiền.

11. Sau khi nhìn thấy Bāvāri bị run sợ, bị sầu khổ, vị Thiên nhân có lòng mong mọi điều tốt đẹp, đã đi đến gặp Bāvāri và đã nói lời này:

12. “Gã ấy không nhận biết về cái đầu. Gã gạt gẫm ấy là kẻ tầm cầu tài sản. Đối với gã ấy, không có sự hiểu biết về cái đầu hay về việc làm vỡ cái đầu.”

13. “Thưa tiên nữ, nếu nàng biết, khi được tôi hỏi, xin nàng hãy nói cho tôi về điều ấy, về cái đầu và về việc làm vỡ cái đầu. Chúng tôi xin lắng nghe lời nói của nàng về điều ấy.”

14. “Ngay cả tôi cũng không biết về điều này; sự hiểu biết của tôi về lãnh vực này không có. Kiến thức về lãnh vực này, về cái đầu và về việc làm vỡ cái đầu, chỉ riêng thuộc về các đấng Chiến Thắng.”

15. “Vậy thì hiện nay, ở trái đất hình cầu này, người nào biết về cái đầu và về việc làm vỡ cái đầu? Thưa tiên nữ, xin nàng hãy nói ra điều ấy cho tôi.”

16. “Bậc Lãnh Đạo Thế Gian, hậu duệ của đức vua Okkāka, con trai dòng Sakya, đấng Mặt Trời, trước đây đã ra đi từ thành Kapilavatthu.

17. Nay Bà-la-môn, vị ấy chính là đấng Toàn Giác, bậc đã đi đến bờ kia đối với tất cả các pháp, đã đạt được năng lực của tất cả các thắng trí, bậc Hữu Nhãn về tất cả các pháp, đã đạt đến sự cạn kiệt đối với tất cả các nghiệp, đã được giải thoát bởi sự cạn kiệt của các mầm tái sanh.

18. Vị ấy là đức Phật, đấng Thế Tôn ở thế gian, bậc Hữu Nhãn thuyết giảng Giáo Pháp. Ông hãy đi đến và hỏi ngài. Ngài sẽ giải thích điều ấy cho ông.”

19. Sau khi nghe được câu nói “Đấng Toàn Giác,” Bāvāri đã trở nên phấn khởi. Nỗi sầu muộn của vị này đã trở thành nhỏ nhoi, và ông ta đã đạt được niềm vui bao la.

20. So bāvarī attamano udaggo
 taṃ devataṃ pucchati vedajāto,
 katamamhi gāme nigamamhi vā puna¹
 katamamhi vā janapade lokanātho,
 yattha gantvā namassemu²
 sambuddhaṃ dipaduttamaṃ.³
21. Sāvattiyaṃ kosalamandire jino
 pahūtapañño varabhūrimedhaso,
 so sakyaputto vidhuro anāsavo
 muddhādhipātassa vidū narāsabho.
22. Tato āmantayī sisse - brāhmaṇo mantapārage,⁴
 etha māṇavā akkhissaṃ - suṇoṭha vacanaṃ mama.
23. Yasseso dullabho loke - pātubhāvo abhiṇhaso,
 svajja⁵ lokamhi uppanno - sambuddho iti vissuto,
 khippaṃ gantvāna sāvattiṃ - passavho dipaduttamaṃ.
24. Kathaṃ carahi jānemu - disvā buddhoti brāhmaṇa,
 ajānataṃ no pabrūhi - yathā jānemu taṃ mayaṃ.
25. Āgatāni hi mantesu - mahāpurisalakkhaṇā,
 dvattiṃsa ca⁶ vyākhyātā - samattā anupubbaso.
26. Yassete honti gattesu - mahāpurisalakkhaṇā,
 dveveva⁷ tassa gatiyo - tatiyā hi na vijjati.
27. Sace agāraṃ āvasati⁸ - vijeyya paṭhaviṃ imaṃ,
 adaṇḍena asatthena - dhammenamanusāsati.⁹
28. Sace ca so pabbajati - agārā anagāriyaṃ,
 vivaṭṭacchaddo¹⁰ sambuddho - arahā bhavati anuttaro.

¹ pana - Ma, Su.

² gantvāna passemu - Ma, Va.

³ dvipaduttamaṃ - Ma.

⁴ mantapārāgū - Ma.

⁵ svājja - Ma, Su.

⁶ dvattiṃsāni ca - Ma, Va, Su.

⁷ duveva - Su.

⁸ ajjhāvasati - Su.

⁹ dhammena anusāsati - Ma.

¹⁰ vivaṭṭacchaddo - Ma, PTS;
 vivattacchaddo - Su.

20. Vị Bāvāri ấy, hoan hỷ, phấn chấn, niềm hân hoan sanh khởi, hỏi người tiên nữ ấy rằng: “Đấng Bảo Hộ Thế Gian ở ngôi làng, hoặc ở thị trấn nào, hay ở xứ sở nào? Chúng tôi sẽ đi đến nơi ấy và lễ bái đấng Toàn Giác, bậc tối thượng của loài người.”

21. “Đấng Chiến Thắng ở Sāvātthi, tại cung điện của xứ Kosala, là vị có tuệ rộng lớn, có sự thông minh bao la cao quý. Người con trai dòng Sakya ấy là không ai sánh bằng, không còn lậu hoặc, là bậc Nhân Ngưu, vị hiểu biết về việc làm vĩ đại.”

22. Sau đó, vị Bà-la-môn đã bảo những người học trò tinh thông về chú thuật rằng: “Này các cậu thanh niên, hãy đến, ta sẽ nói. Các người hãy lắng nghe lời nói của ta.

23. Sự xuất hiện thường xuyên ấy của vị nào là điều khó đạt được ở thế gian, vị ấy hôm nay đã hiện khởi ở thế gian, được biết tiếng là ‘Đấng Toàn Giác.’ Các con hãy nhanh chóng đi đến Sāvātthi và diện kiến bậc tối thượng của loài người.”

24. “Thưa Bà-la-môn, vậy làm thế nào chúng con có thể biết là ‘Đức Phật’ sau khi nhìn thấy? Xin thầy hãy nói ra cho chúng con, những người không biết, để chúng con có thể nhận biết vị ấy.”

25. “Các tướng trạng của bậc đại nhân quả đã được lưu truyền ở các chú thuật, và ba mươi hai điều đã được thuật lại đầy đủ theo thứ tự.

26. Vị nào có những tướng trạng của bậc đại nhân này ở các phần thân thể, đối với vị ấy chỉ có hai lối đi, bởi vì lối đi thứ ba không có.

27. Nếu sống tại gia, vị ấy sẽ chinh phục trái đất này và cai quản đúng pháp, không nhờ vào gậy gộc, không nhờ vào gươm đao.

28. Và nếu vị ấy xuất gia, rời nhà sống không nhà, thì (sẽ) trở thành đấng Toàn Giác, bậc A-la-hán, đấng Vô Thượng, có màn che (vô minh) đã được xua tan.

29. Jātiṃ gottam¹ ca lakkhaṇam - mante sisse punāparam,²
muddham muddhādhipātam³ ca - manasāyeva pucchatha.
30. Anāvaraṇadassāvī - yadi buddho bhavissati,
manasā pucchite pañhe - vācāya vissajessati.⁴
31. Bāvarissa vaco sutvā - sissā soḷasa brāhmaṇā,
ajito tissametteyyo - puṇṇako atha mettagu.
32. Dhotako upasīvo ca - nando ca atha hemako,
todeyyakappā⁵ dubhayo - jatukaṇṇī ca paṇḍito.
33. Bhadrāvudho udayo ca - posālo cāpi brāhmaṇo,
mogharājā ca medhāvī - piṅgiyo ca mahā isi.
34. Paccekagaṇino sabbe - sabbalokassa vissutā,
jhāyī jhānaratā dhīrā - pubbavāsanavāsītā.
35. Bāvariṃ abhivanditvā⁶ - katvā ca naṃ padakkhiṇam,
jaṭājinadhārā sabbe - pakkāmuṃ uttarāmukhā.
36. Mūlakassa⁷ patiṭṭhānam - purimaṃ māhissatiṃ tathā,⁸
ujjeniṃ cāpi gonaddham - vedisaṃ vanasavhayaṃ.
37. Kosambiṃ cāpi sāketam - sāvattiṃ ca puruttamaṃ,
setavyam⁹ kapilavatthum - kusiṇāram ca mandiraṃ.
38. Pāvam ca bhoganagaraṃ - vesāliṃ māgadham puram,
pāsāṇakam cetiyaṃ ca - ramaṇīyam manoramaṃ.
39. Tasitovudakam sītam - mahālābham va vāṇijo,
chāyam ghammābhitattova - tusitā¹⁰ pabbatamāruham.

¹ jātigottam - Va.

² punāpare - Ma, PTS, Su.

³ muddhā vipātam - Va.

⁴ visajjissati - Ma.

⁵ kappo - Va.

⁶ abhivādetvā - Ma, PTS, Su.

⁷ maḷakassa - Ma, Va;
alakassa - Katthaci.

⁸ puramāhissatiṃ tadā - Ma.

⁹ setavyam - PTS.

¹⁰ turitā - Ma, Pa.

29. Các người hãy hỏi, chỉ bằng ý mà thôi, về việc sanh ra và về dòng họ, về tướng trạng, về các chú thuật, về các học trò, về những điều khác nữa (liên quan đến ta), về cái đầu và về việc làm vỡ cái đầu.

30. Nếu là đức Phật, bậc có sự nhìn thấy không bị ngăn trở, thì vị ấy sẽ đáp lại các câu hỏi được hỏi bằng ý thông qua lời nói.”

31. Sau khi lắng nghe lời nói của Bāvāri, mười sáu vị Bà-la-môn học trò là: Ajita, Tissametteyya, Puṇṇaka, rồi Mettagū, –

32. – Dhotaka, và Upasīva, Nanda, rồi Hemaka, hai vị Todeyya, và Kappa, và vị sáng suốt Jatukaṇṇī, –

33. – Bhadrāvudha, và Udaya, luôn cả Bà-la-môn Posāla, vị thông minh Mogharāja, và vị đại ẩn sĩ Piṅgiya.

34. Tất cả là những vị có đồ chúng riêng, được nổi tiếng khắp cả thế gian, có thiên chúng, thích thú với thiên, sáng trí, đã được huân tập thành thói quen trong quá khứ.

35. Sau khi đã đánh lẽ Bāvāri và thực hiện việc nhiều quanh vị ấy, tất cả các vị, có tóc bện, mặc y da dê, đã ra đi hướng về phía Bắc.

36. (Họ đã đi) đến Patiṭṭhāna của xứ sở Mūlaka trước tiên, rồi đến Māhissatī, luôn cả Ujjenī, Gonaddhā, Vedisā, và (thành phố) có tên Vana.

37. Rồi đến Kosambī, luôn cả Sāketa, và thành phố hạng nhất Sāvātthi, Setavya, vùng đất Kapila, và cung điện Kusinārā.

38. Pāvā, và thành phố Bhogā, Vesālī, thành phố xứ Magadha, và điện thờ Pāsāṇaka đáng yêu, thích ý.

39. Tựa như người bị khát nước được nước mát, tựa như thương buôn được lợi lớn, tựa như người bị thiêu đốt bởi sức nóng được bóng râm, họ đã vui mừng trèo lên ngọn núi.

40. Bhagavā ca tasmim¹ samaye - bhikkhusaṅghapurakkhato,
bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti - sīhova nadatī vane.
41. Ajito addasa sambuddhaṃ - sataraṃsim² 'va² bhānumaṃ,³
candaṃ yathā paṇṇarase - paripūrimupāgataṃ.⁴
42. Athassa gatte disvāna - paripūraṃ ca byañjanaṃ,
ekamantaṃ ṭhito haṭṭho - manopañhe apucchatha.
43. Ādissa jammanaṃ brūhi - gottaṃ brūhi salakkhaṇaṃ,
mantesu pāraṃsiṃ brūhi - kati vāceti brāhmaṇo.
44. Vīsaṃ vassasataṃ āyu - so ca gottena bāvarī,
tīṇassa⁵ lakkhaṇā gatte - tiṇṇaṃ vedāna pārāgū.
45. Lakkhaṇe itihāse ca - sanighaṇḍu saketubhe,
pañca satāni vāceti - sadhamme pāraṃsiṃ gato.
46. Lakkhaṇānaṃ pavicayaṃ - bāvarissa naruttama,
taṇhacchida pakāsehi - mā no kaṅkhāyitaṃ ahu.
47. Mukhaṃ jivhāya chādeti - uṇṇassa bhamukantare,
kosohitaṃ vatthaguyhaṃ - evaṃ jānāhi māṇava.
48. Pucchamhi⁶ kañci⁷ asuṇanto - sutvā pañhe vyākate,⁸
vicinteti jano sabbo - vedajāto katañjali.
49. Ko nu devo vā brāhmā vā - indo vāpi sujampati,
manasā pucchite⁹ pañhe - kametaṃ paṭibhāsati.
50. Muddhaṃ muddhādhipātaṃ ca - bāvarī paripucchati,
taṃ vyākaroḥi bhagavā - kaṅkhaṃ vinaya no ise.

¹ bhagavā tamhi - Ma, Su;
bhagavā ca tamhi - PTS.

² pī taraṃsiṃ va - Ma;
vī taraṃsi va - PTS; sataraṃsiṃ va - Su.

³ bhānumaṃ - Ma, PTS, Su.

⁴ paripūraṃ upāgataṃ - Ma, Va;
paripūriṃ upāgataṃ - PTS.

⁵ tīṇissa - Ma;
tīṇassa - PTS, Su.

⁶ pucchamhi - Ma;
pucchamhi - PTS, Su.

⁷ kañci - Ma, PTS, Su.

⁸ vyākate - Ma, PTS.

⁹ pucchi te - PTS.

40. Và vào thời điểm ấy, đức Thế Tôn, được tôn vinh bởi hội chúng tỳ khưu, đang thuyết giảng Giáo Pháp cho các vị tỳ khưu, tựa như con sư tử đang gầm thét ở khu rừng.

41. Ajita đã nhìn thấy đấng Toàn Giác tựa như mặt trời có trăm ánh hào quang, giống như mặt trăng đã tiến gần đến sự tròn đầy vào ngày mười lăm.

42. Rồi sau khi nhìn thấy các phần thân thể của vị này, và dấu hiệu được đầy đủ, Ajita, đứng ở một bên, mừng rỡ, đã hỏi bằng ý các câu hỏi rằng:

43. “Xin Ngài hãy xác định và nói về việc sanh ra (của vị Bāvāri). Xin Ngài hãy nói về dòng họ cùng với tướng trạng. Xin Ngài hãy nói về sự toàn hảo ở các chú thuật. Vị Bà-la-môn (Bāvāri) dạy bảo được bao nhiêu?”

44. “Tuổi thọ là một trăm hai mươi. Và theo dòng họ vị ấy là Bāvāri. Ở thân thể vị này có ba tướng trạng. Là vị tinh thông về ba bộ Vệ Đà.

45. Là người đã đạt đến sự toàn hảo về pháp (Bà-la-môn) của mình, về tướng trạng và về truyền thống, về từ vựng và về nghi lễ, (Bāvāri) dạy bảo năm trăm (học trò).”

46. “Thưa bậc Tối Thượng Nhân, thưa bậc đã cắt đứt tham ái, xin Ngài hãy giải thích chi tiết về các tướng trạng của Bāvāri, xin chớ để chúng tôi bị nghi ngờ.”

47. “(Người ấy) che khuất khuôn mặt bằng cái lưới, có sợi lông ở khoảng giữa chân mày của người này, vật được che giấu sau lớp vải (dương vật) được bọc lại, này người thanh niên, hãy biết như thế.”

48. Trong khi không nghe bất kỳ câu hỏi nào, mà đã nghe các câu hỏi được giảng giải, mọi người đều sanh niềm hân hoan, tay chấp lại, suy nghĩ rằng:

49. “Vậy thì vị Trời nào, hay đấng Đại Phạm, hoặc (Thiên vương) Indra chồng của Sujā, đã hỏi bằng ý những câu hỏi ấy? (Đức Phật) đáp lại điều này cho ai?”

50. “Vị Bāvāri hỏi về cái đầu và về việc làm vỡ cái đầu. Thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy giải thích điều ấy. Thưa bậc ẩn sĩ, xin Ngài hãy xua đi sự nghi ngờ của chúng tôi.”

51. Avijjā muddhāti jānāhi - vijjā muddhādhipātini,
saddhāsatisamādhīhi - chandaviriyena saṃyutā.
52. Tato vedena mahatā - santhambhitvāna¹ māṇavo,
ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā - pādesu sirasā patī.
53. Bāvarī brāhmaṇo bhoto - saha sissehi mārīsa,
udaggacitto sumano - pāde vandati cakkhuma.
54. Sukhito bāvarī hotu - saha sissehi brāhmaṇo,
tvam cāpi sukhito hohi - ciraṃ jīvāhi māṇava.
55. Bāvarissa² va tumhaṃ³ vā - sabbesaṃ sabbasaṃsayam,
katāvakāsā pucchavho - yaṃ kiñci manasicchatha.
56. Sambuddhena katokāso - nisīditvāna pañjali,⁴
ajito paṭhamaṃ pañhaṃ - tatha pucchi tathāgataṃ.

Vatthugāthā niṭṭhitā.

¹ santhambhetvāna - Ma.

² bravarissava - Sī, Va; bāvāriyassa - Vi.

³ tuyhaṃ - Ma, PTS, Sī, Vi, Su.

⁴ pañjali - Syā.

51. “Người hãy biết vô minh là ‘cái đầu,’ minh là vật đập vỡ cái đầu, được liên kết với tín, niệm, định, ... với mong muốn và tinh tấn.”

52. Do đó, với niềm hân hoan lớn lao, người thanh niên Bà-la-môn sau khi trấn tĩnh lại, đã khoác tấm da dê một bên vai, quỳ xuống đê đầu ở hai bàn chân (đức Phật và nói rằng):

53. “Thưa Ngài, Bà-la-môn Bāvāri, có tâm phấn khởi, có ý tốt lành, cùng với các học trò đánh lễ hai bàn chân của Ngài, thưa bậc Hữu Nhãn.”

54. “Mong sao Bà-la-môn Bāvāri cùng với các học trò được an lạc. Và luôn cả người nữa, hãy được an lạc. Nay người thanh niên, chúc người sống thọ.

55. Từ cơ hội đã được tạo ra, người hãy hỏi mọi điều ngờ vực của tất cả, của Bāvāri hoặc của người, bất cứ điều gì người mong muốn ở trong tâm.”

56. Với cơ hội đã được tạo ra bởi đấng Toàn Giác, Ajita đã ngồi xuống, chấp tay lại, tại nơi ấy đã hỏi đức Như Lai câu hỏi thứ nhất.

Dứt Kệ Ngôn Dẫn Chuyện.

1. AJITAMĀṄAVAPUCCHĀ

- 1-1. Kenassu nivuto loko (iccāyasmā ajito)
kenassu nappakāsati
kissābhilepanaṃ brūhi¹
kiṃ su tassa mahabbhayaṃ.
- 1-2. Avijjāya nivuto loko (ajitāti bhagavā)
vevicchā² pamādā nappakāsati
jappābhilepanaṃ brūmi
dukkhamassa mahabbhayaṃ.
- 1-3. Savanti sabbadhi³ sotā (iccāyasmā ajito)
sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ
sotānaṃ saṃvaramṃ brūhi
kena sotā pithiyare.⁴
- 1-4. Yāni sotāni lokasmiṃ (ajitāni bhagavā)
sati tesāṃ nivāraṇaṃ
sotānaṃ saṃvaramṃ brūmi
paññāyete pithiyare.
- 1-5. Paññā ceva satī cāpi⁵ (iccāyasmā ajito)
nāmarūpaṃ ca mārisa
etaṃ me puṭṭho pabrūhi
katthetaṃ uparujjhati.
- 1-6. Yametaṃ pañhaṃ apucchi
ajita taṃ vadāmi te,
yattha nāmaṃ ca rūpaṃ ca
asesaṃ uparujjhati,
viññāṇassa nirodhena
etthetaṃ uparujjhati.
- 1-7. Ye ca saṅkhātadhammā⁶ se
ye ca sekhā puthū idha
tesaṃ me nipako iriyaṃ
puṭṭho pabrūhi mārisa.
- 1-8. Kāmesu nābhigijjheyya
manasā nāvilo⁷ siyā
kusalo sabbadhammānaṃ⁸
sato bhikkhu paribbaje.

Ajitamāṇavapucchā niṭṭhitā.

¹ brūsi - Ma, PTS, Su.

² vivicchā - Ma.

³ sabbadhī - Su.

⁴ pidhiyyare - Ma; pithiyare - Syā, evamuparipi.

⁵ sati cāpi - Ma; satīceva - Su.

⁶ sabbata dhammā - Va.

⁷ manasānāvilo - Ma, Syā, PTS.

⁸ sabbadhammesu - Sa.

1. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN AJITA

1-1. (Tôn giả Ajita¹ nói rằng:)

“Thế giới bị bao trùm bởi cái gì?

Không chói sáng bởi điều gì?

Ngài hãy nói cái gì là vật làm uế nhiễm đối với (thế giới) này?

Cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới)?”

1-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Ajita,)

thế giới bị bao trùm bởi vô minh,

không chói sáng bởi keo kiệt, bởi xao lãng.

Ta nói tham muốn là vật làm uế nhiễm,

khổ là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới).”

1-3. (Tôn giả Ajita nói rằng:)

“Các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi,

cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy?

Ngài hãy nói về sự ngăn chặn các dòng chảy,

các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì?”

1-4. (Đức Thế Tôn nói: “Này Ajita,)

những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian,

niệm là sự ngăn cản chúng.

Ta nói về sự ngăn chặn các dòng chảy,

chúng được chặn đứng bởi tuệ.”

1-5. (Tôn giả Ajita nói rằng:)

“Tuệ và luôn cả niệm,

danh và sắc, thưa Ngài,

được tôi hỏi điều này, xin Ngài hãy nói lên,

ở đâu điều này được hoại diệt?”

1-6. “Người đã hỏi câu hỏi về điều nào, này Ajita, Ta trả lời cho người về điều ấy, về việc danh và sắc được hoại diệt không dư sót. Do sự diệt tận của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt.”

1-7. “Những vị nào đã hiểu rõ Giáo Pháp (là các bậc A-la-hán) và những vị nào là các bậc Hữu Học đông đảo ở nơi này, tôi hỏi bậc Chín Chấn về oai nghi của những vị ấy, thưa Ngài, xin Ngài hãy nói lên.”

1-8. “Không nên khát khao ở các dục,

không nên bị khuấy động bởi tâm,

thiện xảo đối với tất cả các pháp,

có niệm, vị tỳ khưu ra đi du phương.”

Đứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Ajita.

¹ Lúc đi đến gặp đức Thế Tôn, Ajita còn là một vị thanh niên Bà-la-môn (*māṇava*). Vào cuối buổi giảng Pháp, Ajita đã thành tựu quả vị A-la-hán (SnA. ii, 588; *Cullaniddesapāli - Tiêu Điển Giải*, TTPV tập 36, trang 89).

2. TISSAMETTEYYAMĀṄAVAPUCCHĀ

2-1. Ko 'dha santusito¹ loke (iccāyasmā tissametteyyo²)
 kassa no³ santi iñjitā
 ko ubhantamabhiññāya
 majjhe mantā na lippati⁴
 kaṃ brūsi mahāpuriso 'ti
 ko 'dha⁵ sibbanim⁶accagā⁷?

2-2. Kāmesu brahmacariyavā (metteyyāti bhagavā)
 vītataṅho sadā sato
 saṅkhāya nibbuto bhikkhu
 tassa no santi iñjitā.

2-3. So ubhantamabhiññāya
 majjhe mantā na lippati
 taṃ brūmi mahā puriso 'ti
 so 'dha⁸ sibbanimaccagā.

Tissametteyyamāṅavapucchā niṭṭhitā.

3. PUṄṄAKAMĀṄAVAPUCCHĀ

3-1. Anejaṃ mūladassāviṃ (iccāyasmā puṅṅako)
 atthi pañhena āgamaṃ
 kiṃnissitā isayo manujā
 khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
 yaññamakappayimsu puthu idha⁹ loke
 pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.¹⁰

¹ ko idha santussito - Va.

² tisso metteyyo - PTS.

³ na - PTS.

⁴ na limpati - Syā; nalimpati - Va.

⁵ ko idha - Ma, Syā, PTS.

⁶ sibbinim - Ma.

⁷ ajjhagā - Va.

⁸ so idha - Ma, Syā, PTS.

⁹ puthūdha - Ma, Syā;

puthu 'dha - PTS;

puthū idha - Su.

¹⁰ me taṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

2. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN TISSAMETTEYYA

2-1. (Tôn giả Tissametteyya nói rằng:)
 “Ở đây, người nào được hài lòng ở thế gian?
 Đối với người nào các sự xao động không hiện hữu?
 Người nào, sau khi biết rõ cả hai thái cực,
 không bị nhiễm bấn ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ?
 Ngài nói ai là ‘bậc đại nhân’?
 Ở đây, người nào đã vượt qua thợ may (tham ái)?”

2-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Metteyya,)
 vị có Phạm hạnh về các dục,
 đã xa lìa tham ái, luôn luôn có niệm,
 sau khi đã suy xét, vị tỳ khưu được tịch diệt.
 Đối với vị ấy, các sự xao động không hiện hữu.

2-3. Vị ấy, sau khi biết rõ cả hai thái cực,
 không bị nhiễm bấn ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ.
 Ta nói vị ấy là ‘bậc đại nhân.’
 Ở đây, vị ấy vượt qua thợ may (tham ái).”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Tissametteyya.

3. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN PUNṆAKA

3-1. (Tôn giả Punṇaka nói rằng:) “Với ý định hỏi câu hỏi, tôi đã đi đến bậc không dục vọng, bậc có sự nhìn thấy gốc rễ (của các pháp): ‘Nương tựa vào điều gì, các vị ẩn sĩ, loài người, các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần, đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian. Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.’”

- 3-2. Ye kec' ime isayo manujā (puṇṇakāti bhagavā)
 khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
 yaññamakappayimsu puthu idha¹ loke
 āsiṃsamānā² puṇṇaka itthabhāvaṃ³
 jaraṃsitā yaññamakappayimsu.
- 3-3. Ye kec' ime isayo manujā (iccāyasmā puṇṇako)
 khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
 yaññamakappayimsu puthu idha⁴ loke
 kaccissu⁵ te bhagavā yaññapathe appamattā
 atāru⁶ jātiṃ ca jaraṃ ca mārisa
 pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.
- 3-4. Āsiṃsanti⁷ thomayanti abhijappanti juhanti (puṇṇakāti bhagavā)
 kāmābhijappanti⁸ paṭicca lābhaṃ
 te yājayogā bhavarāgarattā
 nātarimsu jātijaranti brūmi.
- 3-5. Te ce nātarimsu yājayogā (iccāyasmā puṇṇako)
 yaññehi jātiṃca jaraṃca mārisa
 atha ko carahi devamanussaloke
 atāri jātiṃ ca jaraṃ ca mārisa
 pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.
- 3-6. Saṅkhāya lokasmiṃ parovarāni⁹ (puṇṇakāti bhagavā)
 yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke
 santo vidhūmo anīgho¹⁰ nirāso
 atāri so jātijaranti brūmi ”ti.

Puṇṇakamāṇavapucchā niṭṭhitā.

¹ puthūdhā - Ma, Syā;
 puthū idha - PTS, Su.

² āsisamānā - Ma, Va.

³ itthattaṃ - Ma; itthataṃ - Syā.

⁴ puthūdhā - Ma, Syā;
 puthū idha - Su.

⁵ kaccisu - Ma.

⁶ atāruṃ - Ma, Syā.

⁷ āsisanti - Ma, Va.

⁸ kāmehi jappanti - Aṭuvā.

⁹ paroparāni - Ma, Syā, PTS, Va.

¹⁰ anīgho - Syā, PTS, evamuparipi.

3-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người, các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần, đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian, này Puṇṇaka, trong khi mong ước bản thể này, bị phụ thuộc vào tuổi già, họ đã chuẩn bị lễ hiến tế.”

3-3. (Tôn giả Puṇṇaka nói rằng:) “Bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người, các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần, đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian, thưa đức Thế Tôn, có phải những người ấy, không xao lãng ở đường lối tế lễ, thưa Ngài, thì họ đã vượt qua sanh và già? Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.”

3-4. (Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) những kẻ mong ước, khen ngợi, nguyện cầu, cúng tế, những kẻ nguyện cầu các dục bởi vì lợi lộc, Ta nói rằng: ‘Những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyến ái với sự luyến ái vào hữu, đã không vượt qua sanh và già.’”

3-5. (Tôn giả Puṇṇaka nói rằng:) “Thưa Ngài, nếu những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, đã không vượt qua sanh và già nhờ vào các lễ hiến tế, vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.”

3-6. (Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) sau khi đã suy xét nơi này và nơi khác ở thế gian, vị nào không có sự xao động tại bất cứ nơi nào ở thế gian, là bậc an tịnh, không còn khói mù, không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng, vị ấy đã vượt qua sanh và già.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Puṇṇaka.

4. METTAGŪMĀṄAVAPUCCHĀ

4-1. Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi mettaṃ (iccāyasmā mettagū)
maññāmi taṃ vedagūṃ bhāvitattaṃ
kuto nu dukkhā samudāgatā ime¹
ye keci lokasmiṃ anekarūpā.

4-2. Dukkassa ve maṃ² pabhavaṃ apucchasi (mettagūti bhagavā)
taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ
upadhiniḍānā pabhavanti dukkhā
ye keci lokasmiṃ anekarūpā.

4-3. Yo ve³ avidvā upadhiṃ karoti
punappunaṃ dukkhamupeti mando
tasmā pajānaṃ⁴ upadhiṃ na kayirā
dukkassa jātipabhavānupassī.

4-4. Yantaṃ apucchimha akittayī⁵ no (iccāyasmā mettagū)
aññaṃ taṃ⁶ pucchāma⁷ tadiṅgha brūhi
kathannu dhirā vitaranti oghaṃ
jāti jaraṃ⁸ sokapariddavaṃ ca⁹
taṃ me munī sādhu viyākarohi
tathā hi te vidito esa dhammo.

4-5. Kittayissāmi te dhammaṃ (mettagūti bhagavā)
diṭṭhe dhamme¹⁰ anītihaṃ
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikaṃ.

4-6. Taṃ cāhaṃ abhinandāmi
mahesī¹¹ dhammamuttamaṃ
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikaṃ.

¹ samupāgatāme - Syā.

² cemaṃ - Va, Vi.

³ yo ce - Va, Vi.

⁴ tasmā hi jānaṃ - Su.

⁵ akittayī no - PTS; akittiyī no - Va, Vi.

⁶ aññetvaṃ - Vi.

⁷ pucchāmi - U, Su.

⁸ jātiṃ jaraṃ - Ma;

jātijjaraṃ - Syā.

⁹ paridevaṃca - Va, Vi.

¹⁰ diṭṭheva dhammeva - Va, Vi, Su.

¹¹ mahesi - Ma, PTS, Su.

4. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN METTAGŪ

4-1. (Tôn giả Mettagū nói rằng:) “Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này. Tôi nghĩ rằng Ngài là bậc đã đạt được sự hiểu biết, có bản thân đã được tu tập. Từ đâu mà các khổ này đã được khởi lên, bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức?”

4-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,) quả thật người đã hỏi ta về nguồn sanh khởi của khổ. Ta sẽ tuyên thuyết về điều ấy cho người theo như điều Ta nhận biết. Các khổ phát khởi đều có căn nguyên là mầm tái sanh, bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức.

4-3. Thật vậy, kẻ nào, (do) không có sự hiểu biết, rồi tạo ra mầm tái sanh, là kẻ ngu, (sẽ) đi đến khổ lần này rồi lần khác. Vì thế, người có sự quán xét về sự sanh ra và phát khởi của khổ, trong khi biết, không nên tạo ra mầm tái sanh.”

4-4. (Tôn giả Mettagū nói rằng:) “Điều nào chúng tôi đã hỏi Ngài, Ngài đã giải thích cho chúng tôi. Chúng tôi hỏi Ngài điều khác, vậy xin Ngài hãy trả lời điều ấy. Làm thế nào các bậc sáng trí vượt qua dòng lũ, sanh và già, sầu muộn và than vãn? Thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho tôi, bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

4-5. (Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,) Ta sẽ giải thích cho người Giáo Pháp, về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại. Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống, có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

4-6. “Và tôi thích thú về điều ấy, thưa bậc đại ẩn sĩ, về Giáo Pháp tối thượng. Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống, có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

- 4-7. Yaṃ kiñci sampajānāsi¹ (mettagūti bhagavā)
 uddhaṃ adho tiriyaṃ cāpi majjhe
 etesu nandiṃ² ca nivesanaṃ ca
 panujja viññāṇaṃ bhava na tiṭṭhe.
- 4-8. Evaṃvihārī sato appamatto
 bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitāni
 jātiṃ jaraṃ³ sokapariddavañca⁴
 idheva vidvā pajaheyya dukkhaṃ.
- 4-9. Etābhinandāmi vaco mahesino (iccāyasmā mettagū)
 sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ
 addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ
 tathā hi te vidito esa dhammo.
- 4-10. Te cāpi nūna pajaheyyu⁵ dukkhaṃ
 ye tvaṃ muni⁶ aṭṭhitaṃ ovadeyya
 taṃ taṃ namassāmi samecca nāga
 appeva maṃ (bhagavā) aṭṭhitaṃ ovadeyya.
- 4-11. Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagaṃ⁷ ābhijaññā⁸ (mettagūti bhagavā)
 akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ
 addhā hi so oghamimaṃ atāri
 tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho.
- 4-12. Vidvā ca yo⁹ vedagū¹⁰ naro idha
 bhavābhava saṅgamimaṃ visajja
 so vītataṇho anīgho nirāso
 atāri so jātijaranti brūmi ”ti.

Mettagūmāṇavapucchā niṭṭhitā.

¹ saṃjānāsi - Va, Vi.

² nandi ca - Va, Vi.

³ jātijaraṃ - Syā; jātijaraṃ - PTS.

⁴ paridevaṃca - Va, Vi.

⁵ nūnappajaheyyu - Ma.

⁶ muni - Ma, PTS, Su.

⁷ vedagumabhijaññā - Su.

⁸ abhijaññā - Syā, PTS.

⁹ vidvā ca so - PTS.

¹⁰ vedagu - PTS.

4-7. (Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,) bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết, bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa, người hãy xua đi sự vui thích, sự chấp chặt, và tâm thức liên quan đến các pháp ấy; không nên trụ lại ở hữu.

4-8. An trú như vậy, có niệm, không xao lãng, vị tỳ khu, trong khi sống, sau khi từ bỏ các vật đã được chấp là của ta, là vị hiểu biết, ngay tại nơi này, có thể dứt bỏ khổ đau, sanh, già, sầu muộn và than vãn.”

4-9. (Tôn giả Mettagū nói rằng:) “Tôi thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ, thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày, bởi vì đức Thế Tôn đương nhiên đã dứt bỏ khổ, bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.

4-10. Những người nào, thưa bậc hiền trí, được Ngài giáo huấn không ngừng nghỉ, luôn cả những người ấy chắc chắn có thể dứt bỏ khổ đau. Vì thế, thưa bậc Long Tượng, sau khi gặp Ngài, con¹ xin kính lễ Ngài. Mong sao đức Thế Tôn sẽ giáo huấn con không ngừng nghỉ.”

4-11. (Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,) vị Bà-la-môn nào mà người có thể biết rõ là bậc đã đạt được sự hiểu biết, không còn vương bận, không bị dính mắc ở dục và hữu, vị ấy đương nhiên đã vượt qua dòng lũ này, và đã vượt qua đến bờ kia, không còn sự cứng cõi (của tâm), không còn nghi ngờ.

4-12. Và người nào ở nơi này, có sự hiểu biết, là bậc đã đạt được sự hiểu biết, sau khi tháo gỡ sự quyến luyến này ở hữu và phi hữu, người ấy có tham ái đã được xa lìa, không còn phiền muộn, không có mong cầu, Ta nói rằng, người ấy đã vượt qua sanh và già.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Mettagū.

¹ Từ đoạn này trở đi, nhân xưng đại danh từ “tôi” của các vị Bà-la-môn sẽ được ghi là “con” theo ý kiến chủ quan của người dịch nghĩ rằng, đến lúc này, các vị Bà-la-môn đã có niềm tin với đức Phật nên có sự khiêm nhường hơn so với trước đây khi mới gặp (ND).

5. DHOTAKAMĀṄAVAPUCCHĀ

5-1. Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metāṃ (iccāyasmā dhotako)
vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ
tava sutvāna nigghosaṃ¹
sikkhe nibbānamattano.

5-2. Tena h' ātappaṃ karohi (dhotakāti bhagavā)
idheva nipako sato
ito sutvāna nigghosaṃ
sikkhe nibbānamattano.

5-3. Passāmahaṃ deva manussaloke (iccāyasmā dhotako)
akiñcanaṃ brāhmaṇamiriyamānaṃ
taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu
pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhi.

5-4. Nāhaṃ sahissāmi² pamocanāya (dhotakāti bhagavā)
kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loke
dhammaṃ ca seṭṭhaṃ ājānamāno³
evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi.

5-5. Anusāsa brahme karuṇāyamāno (iccāyasmā dhotako)
vivekadhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
yathāhaṃ ākāso⁴va⁴ avyāpajjamāno⁵
idheva santo asito careyyaṃ.

5-6. Kittayissāmi te santiṃ⁶ (dhotakāti bhagavā)
diṭṭhe dhamme anītihaṃ
yaṃ veditvā sato caraṃ
tare loke visattikaṃ.

¹ nighosaṃ - Vi, Va.

² samissāmi - Syā; samihāmi - PTS;
gamissāmi - Sīmu, Su.

³ abhijānamāno - Ma.

⁴ ākāso ca - Syā.

⁵ avyāpajjamāno - Ma, PTS;
avyāpajjamāno - Syā, Vi, Va.

⁶ te santi - Vi, Va.

5. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN DHOTAKA

5-1. (Tôn giả Dhotaka nói rằng:) “Thưa đức Thế Tôn, con hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời con về điều này. Thưa bậc đại ẩn sĩ, con mong mọi lời nói của Ngài. Sau khi lắng nghe lời tuyên bố của Ngài, con có thể học tập về sự tịch diệt cho bản thân.”

5-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) chính vì điều ấy, người hãy thực hiện sự nhiệt tâm, ngay tại nơi này, hãy là người có sự chín chắn, có niệm. Sau khi lắng nghe lời tuyên bố từ nơi đây, nên học tập về sự tịch diệt cho bản thân.”

5-3. (Tôn giả Dhotaka nói rằng:) “Con nhìn thấy ở thế giới của chư Thiên và loài người, vị Bà-la-môn không còn vương bận đang sinh hoạt (trong bốn oai nghi). Vì thế, thưa bậc Toàn Nhãn, con xin kính lễ Ngài. Thưa vị dòng Sakya, xin Ngài hãy giải thoát cho con khỏi các nổi nghi hoặc.”

5-4. (Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát bất cứ người nào ở thế gian có nổi nghi hoặc, này Dhotaka. Nhưng trong khi hiểu được Giáo Pháp tối thượng, như vậy người có thể vượt qua dòng lũ này.”

5-5. (Tôn giả Dhotaka nói rằng:) “Thưa đấng Phạm Thiên, xin Ngài hãy từ tận chỉ dạy pháp viễn ly để con có thể nhận thức được pháp ấy, theo đó, con ví như hư không, không bị xáo trộn, con có thể sống ở chính nơi này, được an tịnh, không dựa dẫm.”

5-6. (Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) Ta sẽ giải thích cho người về sự an tịnh, về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại; sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống, có thể vượt qua sự vương mắc ở thế gian.”

5-7. Taṃ cāhaṃ abhinandāmi (iccāyasmā dhotako)
 mahesi¹ santimuttamaṃ
 yaṃ veditvā sato caraṃ
 tare loke visattikaṃ.

5-8. Yaṃ kiñci sampajānāsi (dhotakāti bhagavā)
 uddhaṃ adho tiriyaṃ cāpi majjhe
 etaṃ veditvā saṅgo 'ti loke
 bhavābhavāya mākāsi taṅhan "ti.

Dhotakamaṇavapucchā niṭṭhitā.

6. UPASĪVAMĀṄAVAPUCCHĀ

6-1. Eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ (iccāyasmā upasīvo)
 anissito no visahāmi tarituṃ²
 ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu
 yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyaṃ.

6-2. Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā³ (upasīvāti bhagavā)
 natthīti nissāya tarassu oghaṃ
 kāme pahāya virato kathāhi
 taṅhakkhayaṃ nattamahābhipassa.⁴

6-3. Sabbesu kāmesu yo vītarāgo (iccāyasmā upasīvo)
 ākiñcaññaṃ nissito hitva aññaṃ⁵
 saññāvimokkhe paramedhimutto⁶
 tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī.⁷

6-4. Sabbesu kāmesu yo vītarāgo (upasīvāti bhagavā)
 ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññaṃ⁸
 saññāvimokkhe paramedhimutto
 tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī.⁹

¹ mahesi - Syā.

² tārituṃ - Ma, Syā, PTS, Su.

³ satimā - Ma, Syā, PTS.

⁴ rattamahābhipassa - Syā, PTS;

rattimahābhipassa - Va, Vi.

⁵ hitvā maññaṃ - Ma; hitvamaññaṃ - Syā, PTS; hitva yaññaṃ - Su.

⁶ parame vimutto - Ma, Su.

⁷ anānuyāyī - Ma, Syā, Su;

anānuyāyī - Va, Vi.

⁸ hitvā maññaṃ - Ma, Su.

⁹ anānuyāyī - PTS.

5-7. (Tôn giả Dhotaka nói rằng:) “Và con thích thú về điều ấy, thừa bậc đại ẩn sĩ, về sự an tịnh tối thượng; sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống, có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

5-8. (Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết, bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa, sau khi hiểu điều này là ‘sự quyền luyến’ ở thế gian, người chớ tạo ra tham ái ở hữu và phi hữu.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Dhotaka.

6. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN UPASĪVA

6-1. (Tôn giả Upasīva nói rằng:) “Thưa vị dòng Sakya, một mình con, không nương tựa (nơi nào), con không có khả năng vượt qua dòng lũ lớn. Thưa bậc Toàn Nhãn, xin Ngài hãy nói về đối tượng, được nương tựa vào nơi ấy, con có thể vượt qua dòng lũ này.”

6-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) trong khi xem xét về Vô Sở Hữu Xứ, có niệm, nương tựa vào (ý niệm) ‘không có,’ người hãy vượt qua dòng lũ. Sau khi dứt bỏ các dục, đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc, người hãy quán sát sự cạn kiệt của tham ái, đêm và ngày.”

6-3. (Tôn giả Upasīva nói rằng:): “Vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục, đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác,¹ đã hướng đến sự giải-thoát-do-tưởng cao nhất, phải chăng vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa?”

6-4. (Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục, đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác, đã hướng đến sự giải-thoát-do-tưởng cao nhất, vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa.”

¹ Pháp (chứng đắc) khác: nói đến sáu loại chứng đắc thấp hơn (SnA. ii, 593-594), tức là sự chứng đắc bốn tầng thiên Sắc Giới và hai tầng thiên Không Vô Biên Xứ và Thức Vô Biên Xứ thuộc Vô Sắc Giới (ND).

6-5. Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī¹ (iccāyasmā upasīvo)
 yugampi² vassānaṃ samantacakkhu
 tattheva so sīti siyā³ vimutto
 cavetha⁴ viññānaṃ tathāvidhassa.

6-6. Acci⁵ yathā vātavegena khittā⁶ (upasīvāti bhagavā)
 atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ
 evaṃ muni⁷ nāmakāyā vimutto
 atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ.

6-7. Atthaṃ gato so udavā so natthi⁸ (iccāyasmā upasīvo)
 udāhu ve sassatiyā arogo
 taṃ me muni⁹ sādhu viyākarohi
 tathā hi te vidito esa dhammo.

6-8. Atthaṃ gatassa na pamāṇamatthi (upasīvāti bhagavā)
 yena naṃ vajju¹⁰ taṃ tassa natthi
 sabbesu dhammesu samūhatesu
 samūhatā vādapathāpi sabbe 'ti.

Upasīvamāṇavapucchā niṭṭhitā.

7. NANDAMĀṆAVAPUCCHĀ

7-1. Santi loke munayo (iccāyasmā nando)
 janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu
 ñāṇūpapannaṃ no muniṃ vadanti¹¹
 udāhu ve¹² jīvitenūpapannaṃ.¹³

7-2. Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena (nandāti bhagavā)
 munīdha nanda kusalā vadanti
 visenikatvā anīghā nirāsā
 caranti ye te munayo 'ti brūmi.

¹ anānuyāyī - PTS.

² pūgampi - Ma, Syā, PTS.

³ sītisiyā - Ma, Syā; sīti siyā - PTS, Su.

⁴ bhavetha - Syā; bhāvetha - U, Va, Vi.

⁵ accī - PTS.

⁶ khittam - Syā;
 khitto - PTS.

⁷ muni - Syā.

⁸ udātiso natthi - Va, Vi.

⁹ muni - PTS.

¹⁰ vajjuṃ - Ma, Su.

¹¹ muni no vadanti - Ma, Syā.

¹² ce - Su.

¹³ jīvikenūpapannaṃ - Syā.

6-5. (Tôn giả Upasīva nói rằng:) “Nếu vị ấy trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa, thậm chí một số năm, thừa bậc Toàn Nhân, ngay tại chỗ ấy, vị ấy có thể có sự mát mẻ, được giải thoát, có phải thức của vị thuộc hạng như thế ấy có thể diệt tắt?”

6-6. (Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) giống như ngọn lửa đã bị dập tắt bởi lực đẩy của làn gió, thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng; tương tự như vậy, vị hiền trí đã được giải thoát khỏi danh thân (tập hợp các yếu tố thuộc về tâm) thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng.

6-7. (Tôn giả Upasīva nói rằng:) “Có phải vị ấy đi đến sự chấm dứt hay vị ấy không có (hiện hữu), hay là vị ấy thật sự ở vào trạng thái trường tồn, vô bệnh? Thừa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho con, bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

6-8. (Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) đối với vị đã đi đến sự chấm dứt, thì không có sự ước lượng. Với điều nào người ta có thể nói về vị ấy, thì điều ấy không còn có đối với vị ấy. Khi tất cả các pháp đã được bùng lên hoàn toàn, ngay cả nền tảng của lời nói cũng được bùng lên hoàn toàn.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Upasīva.

7. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN NANDA

7-1. (Tôn giả Nanda nói rằng:) “‘Các bậc hiền trí hiện hữu ở thế gian,’ mọi người nói như thế; theo Ngài, điều này (có ý nghĩa) thế nào? Họ nói người đã thành tựu về trí là bậc hiền trí, hay là người đã thực sự thành tựu về lối sống?”

7-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Nanda,) không phải do thấy, không phải do nghe, không phải do trí, mà các bậc thiện xảo ở nơi đây gọi là bậc hiền trí. Những người nào sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm), sống không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng những người ấy là các bậc hiền trí.”

7-3. Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (iccāyasmā nando)

diṭṭhe sutenāpi¹ vadanti suddhiṃ
 sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ
 anekarūpena vadanti suddhiṃ
 kacci su² te bhagavā tattha yathā³ carantā
 atāru jātiṃ ca jaraṃ ca mārisa
 pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.

7-4. Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (nandāti bhagavā)

diṭṭhe sutenāpi vadanti suddhiṃ
 sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ
 anekarūpena vadanti suddhiṃ
 kiñcāpi te tattha yathā caranti
 nātariṃsu jātijaranti brūmi.

7-5. Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (iccāyasmā nando)

diṭṭhe sutenāpi vadanti suddhiṃ
 sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ
 anekarūpena vadanti suddhiṃ.

7-6. Te ce⁴ munī⁵ brūhi⁶ anoghatiṇṇe⁷

atha ko carahi devamanussaloke
 atāri jātiṃca jaraṃca mārisa
 pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.

7-7. Nāhaṃ⁸ sabbe samaṇabrāhmaṇā se (nandāti bhagavā)

jātijarāya nivutā 'ti brūmi
 ye sūdhā⁹ diṭṭhaṃ va sutāṃ mutāṃ vā
 sīlabbatāṃ vāpi pahāya sabbaṃ
 anekarūpampi pahāya sabbaṃ
 taṃhaṃ pariññāya anāsavā se¹⁰
 te ve narā¹¹ oghatiṇṇā 'ti brūmi.

¹ diṭṭhasutenāpi - Ma;

diṭṭhasutenāpi - Syā, PTS, Va, Vi;

diṭṭhena sutenāpi - Su.

² kaccissu - Ma, Syā, PTS, Va, Vi, Su.

³ tattha yatā - Ma, Syā, PTS.

⁴ sace - U.

⁵ muni - Ma, PTS, Su.

⁶ brūsi - Ma, Syā, PTS, Su.

⁷ anoghatiṇṇo - U, Va, Vi, Su.

⁸ nāvāhaṃ - Va, Vi.

⁹ ye sīdha - Ma, PTS;

yesīdha - Syā.

¹⁰ anāsavāse - Ma, PTS;

anāsavā ye - Syā.

¹¹ ye te narā - U.

7-3. (Tôn giả Nanda nói rằng:) “Bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức, có phải những vị ấy, thưa đức Thế Tôn, trong khi sống kiềm chế ở nơi ấy, họ đã vượt qua sanh và già, thưa Ngài? Con hỏi Ngài, thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này.”

7-4. (Đức Thế Tôn nói: “Này Nanda,) bất cứ những vị Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức, mặc dầu những vị ấy, trong khi sống kiềm chế ở nơi ấy, Ta nói rằng: ‘Họ đã không vượt qua sanh và già.’”

7-5. (Tôn giả Nanda nói rằng:) “Bất cứ những vị Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức.

7-6. Thưa bậc hiền trí, nếu Ngài nói những vị ấy là không vượt qua dòng lũ, vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? Con hỏi Ngài, thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này.”

7-7. (Đức Thế Tôn nói: “Này Nanda,) Ta không nói rằng tất cả các vị Sa-môn và Bà-la-môn đều bị bao trùm bởi sanh và già. Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phận sự, đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại, đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, Ta nói rằng ‘những con người ấy thật sự đã vượt qua dòng lũ.’”

7-8. Etābhinandāmi vaco mahesino (iccāyasmā nando)
 sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ
 ye sūḍha¹ diṭṭhaṃ va suttaṃ mutaṃ vā
 sīlabbatāṃ vāpi pahāya sabbāṃ
 anekarūpampi pahāya sabbāṃ
 taṇhaṃ pariññāya anāsavā se
 ahampi te oghatiṇṇā 'ti brūmī "ti.

Nandamāṇavapucchā niṭṭhitā.

8. HEMAKAMĀṆAVAPUCCHĀ

8-1. Ye me pubbe vyākamsu² (iccāyasmā hemako)
 huraṃ³ gotamasāsanā⁴
 iccāsi iti⁵ bhavissati
 sabbāṃ taṃ itihītihaṃ
 sabbāṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ
 nāhaṃ tattha abhiraṃhiṃ.

8-2. Tvaṃ ca me dhammamakkhāhi
 taṇhānigghātanaṃ muni
 yaṃ viditvā sato caraṃ
 tare loke visattikaṃ.

8-3. Idha diṭṭhasutamuta⁶-
 viññātesu piyarūpesu hemaka
 chandarāgavinodanaṃ⁷
 nibbānapadamaccutaṃ.

8-4. Etadaññāya ye satā⁸
 diṭṭhadhammābhiniḍḍatā
 upasantā ca te sadā
 tiṇṇā loke visattikaṃ "ti.

Hemakamāṇavapucchā niṭṭhitā.

¹ ye sīdha - Ma, PTS; yesīdha - Syā.

² viyākamsu - Ma, Syā, PTS, Su.

³ huraṃ - Va, Vi.

⁴ gotamasāsanāṃ - Su.

⁵ icchāmi iti - Va, Vi.

⁶ diṭṭhasutamutaṃ - Syā, Su, Va, Vi.

⁷ chandāhaṭavinodanaṃ - Va, Vi.

⁸ etamaññāya mesata - Va, Vi.

7-8. (Tôn giả Nanda nói rằng:) “Thưa ngài Gotama, con thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày. Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phận sự, đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại, đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, con cũng nói rằng: ‘Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ.’”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Nanda.

8. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN HEMAKA

8-1. (Tôn giả Hemaka nói rằng:)
 “Những người nào trước đây đã giải thích cho con khác với lời dạy của đức Gotama (nói rằng):
 ‘Đã là như vậy, sẽ là như vậy,’
 mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi,
 mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ,
 con đã không thích thú về điều ấy.”

8-2. Và xin Ngài hãy nói ra cho con về Giáo Pháp,
 về sự diệt trừ tham ái, thưa bậc hiền trí;
 sau khi hiểu pháp ấy, con có niêm, trong khi sống,
 có thể vượt qua sự vương mắc ở thế gian.”

8-3. “Ở đây, sự xua đi mong muốn và luyến ái ở các vật có vẻ đáng yêu đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, này Hemaka, là vị thế Niết Bàn, Bất Hoại.

8-4. Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niêm,
 đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt,
 và những người ấy luôn luôn yên tịnh,
 họ đã vượt qua sự vương mắc ở thế gian.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Hemaka.

9. TODEYYAMĀṄAVAPUCCHĀ

9-1. Yasmiṃ kāmā na vasanti (iccāyasmā todeyyo)
taṇhā yassa na vijjati
kathaṃkathā ca yo tiṇṇo
vimokkho tassa kīdiso.

9-2. Yasmiṃ kāmā na vasanti (todeyyāti bhagavā)
taṇhā yassa na vijjati
kathaṃkathā ca yo tiṇṇo
vimokkho tassa nāparo.

9-3. Nirāsaso¹ so uda āsasāno (iccāyasmā todeyyo)
paññāṇavā² so uda paññakappī
muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññaṃ
taṃ me viyācikkha samantacakkhu.

9-4. Nirāsaso so na so³ āsasāno
paññāṇavā so na ca⁴ paññakappī
evampi todeyya muniṃ vijāna
akiñcanaṃ kāmabhava asattan ”ti.

Todeyyamāṇavapucchā niṭṭhitā.

10. KAPPAMĀṄAVAPUCCHĀ

10-1. Majjhe sarasmiṃ⁵ tiṭṭhataṃ⁶ (iccāyasmā kappo)
oghe jāte mahabbhaye
jarāmaccuparetānaṃ
dīpaṃ⁷ pabrūhi mārīsa
tvaṃ ca me dīpamakkhāhi
yathāyidaṃ⁸ nāparaṃ siyā.

¹ nirāsaso - PTS.

² paññāṇavā vāso - Ma.

³ na ca - Ma, Syā.

⁴ na so - PTS.

⁵ parasmim - Vi, Va.

⁶ tiṭṭhanti - Va, Vi.

⁷ disaṃ - Va, Vi.

⁸ yathāyidaṃ - Ma, Syā, Su.

9. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN TODEYYA

9-1. (Tôn giả Todeyya nói rằng:)
 “Ở người nào các dục không sinh tồn,
 đối với người nào tham ái không tìm thấy,
 và người nào đã vượt qua các nỗi nghi hoặc,
 sự giải thoát của người ấy là như thế nào?”

9-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Todeyya,)
 ở người nào các dục không sinh tồn,
 đối với người nào tham ái không tìm thấy,
 và người nào đã vượt qua các nỗi nghi hoặc,
 đối với người ấy không có sự giải thoát nào khác nữa.”

9-3. “Vị ấy không còn mong ước, hay là (vị ấy) đang mong ước?
 Vị ấy có sự hiểu biết hay là có sự sắp đặt nhờ vào tuệ?
 Thừa vị dòng Sakya, để cho con có thể nhận biết về vị hiền trí,
 thưa bậc Toàn Nhân, xin Ngài hãy nói rõ điều ấy cho con.”

9-4. “Vị ấy không còn mong ước, vị ấy không mong ước.
 Vị ấy có sự hiểu biết và không có sự sắp đặt nhờ vào tuệ.
 Này Todeyya, người hãy nhận biết về vị hiền trí là như vậy,
 là vị không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Todeyya.

10. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN KAPPA

10-1. (Tôn giả Kappa nói rằng:)
 “Thưa Ngài, xin Ngài hãy nói về hòn đảo
 dành cho những người đang đứng giữa hồ nước,
 ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra,
 dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử.
 Và xin Ngài hãy nói ra cho con về hòn đảo
 để cho cái (khổ) khác giống như cái (khổ) này không thể xảy ra.”

10-2. Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhitam (kappāti bhagavā)
oghe jāte mahabbhaye
jarāmaccuparetānam
dīpam pabrūmi kappa te.

10-3. Akiñcanam¹ anādānam
etaṃ dīpam anāparam
nibbānam iti nam² brūmi
jarāmaccuparikkhayaṃ.

10-4. Etadaññāya ye satā
diṭṭhadhammābhiniḃbutā
na te māraḃasānugā
na te māraḃsa paddhagū³ ”ti.

Kappamāṇavapucchā niṭṭhitā.

11. JATUKAṆṆĪMĀṆAVAPUCCHĀ

11-1. Sutvānaḃam vīraḃakāḃakāḃim⁴ (iccāyasmā jātukañṇī⁵)
oghātigaṃ puṭṭhumakāḃamāgamaṃ
santipadaṃ brūhi saḃajanetta⁶
yathātaḃcaḃam bhagavā brūhi metaṃ.

11-2. Bhagavā hi kāḃe abhibhuyya iriyati⁷
ādiccova paṭṭhaviṃ teji⁸ tejasā
parittapañṇassa me bhūripañṇa
ācikkha dhammaṃ yamaḃam vijañṇaṃ
jātijaṃyā idha vippahānaṃ.

11-3. Kāḃesu vinaya gedḃam (jatukaṇṇīti bhagavā)
nekkhammaṃ daṭṭhu khemato
uggaḃitaṃ⁹ nirattaṃ¹⁰ vā
mā te vijjittha kiñcanaṃ.

¹ ākiñcanaṃ - U, Va, Vi.

² taṃ - Su.

³ paṭṭhagū - Ma, Syā.

⁴ vīra akāḃakāḃim - Syā;
vīraṃ akāḃakāḃim - PTS, Su.

⁵ jatukaṇṇi - Ma, Su.

⁶ saḃajanetta - Syā, PTS, Su.

⁷ iriyati - Ma, Syā, PTS, Su.

⁸ teji - PTS, Su.

⁹ uggāḃitaṃ - PTS, Su.

¹⁰ nirattaṃ - Ma, Syā, PTS, Su.

10-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Kappa,) Ta (sẽ) nói với người về hòn đảo, này Kappa, dành cho những người đang đứng giữa hồ nước, ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra, dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử.”

10-3. Hòn đảo ấy là không vương bận, không nắm giữ, không có cái nào khác, Ta gọi cái ấy là ‘Niết Bàn,’ sự diệt trừ hoàn toàn lão và tử.

10-4. Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệm, đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt, những người ấy không đi theo quyền lực của Ma Vương, những người ấy không là nô bộc của Ma Vương.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Kappa.

11. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN JATUKAṆṆĪ

11-1. (Tôn giả Jatukaṇṇī nói rằng:) “Thưa bậc anh hùng, sau khi con nghe về vị không có ham muốn các dục, con đã đi đến để hỏi vị đã vượt qua dòng lũ, vị không có ham muốn. Thưa bậc có nhãn quan đã được đồng sanh (với trí Toàn Giác), xin Ngài hãy nói về vị thế an tịnh. Thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy nói cho con về điều này đúng theo sự thật.

11-2. Thật vậy, đức Thế Tôn sinh hoạt (cư xử) sau khi ngự trị các dục, tựa như thái dương, có sức nóng, ngự trị trái đất bằng sức nóng. Thưa bậc có tuệ bao la, đối với con là người có tuệ nhỏ nhoi, xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.”

11-3. (Đức Thế Tôn nói: “Này Jatukaṇṇī,) người hãy dẹp bỏ sự thèm khát ở các dục để nhìn thấy sự xuất ly là an toàn. Dầu đã được nắm bắt hay đã được vứt bỏ, sự vương bận chớ có hiện diện đối với người.

11-4. Yaṃ pubbe taṃ visosehi¹
pacchā te māhu kiñcanaṃ
majjhe² ce no gahessasi
upasanto carissasi.

11-5. Sabbaso nāmarūpasmiṃ
vītagedhassa³ brāhmaṇa
āsavāssa⁴ na vijjanti
yehi maccuvasaṃ vaje ”ti.

Jatukaṇṇīmāṇavapucchā niṭṭhitā.

12. BHADRĀVUDHAMĀṆAVAPUCCHĀ

12-1. Okāṃ⁵ jahaṃ taṇhacchidaṃ anejaṃ (iccāyasmā bhadrāvudho)
nandiṃ jahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttaṃ
kappaṃ jahaṃ abhiyāce sumedhaṃ
sutvāna nāgassa apanamissanti⁶ ito.

12-2. Nānā janā janapadehi saṅgatā⁷
tava vīra⁸ vākyāṃ abhikaṅkhamānā⁹
tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi
tathā hi te vidito esa dhammo.

12-3. Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbāṃ (bhadrāvudhāti bhagavā)
uddhaṃ adho tiriyaṃ cāpi majjhe
yaṃ yaṃ hi lokasmiṃ upādiyanti
teneva māro anveti jantuṃ.

12-4. Tasmā pajānaṃ na upādiyetha
bhikkhu sato kiñcanaṃ sabbaloke
ādānasatte iti pekkhamāno
pajaṃ imaṃ maccudheyye visattan ”ti.

Bhadrāvudhamāṇavapucchā niṭṭhitā.

¹ vīsodheti - Vi, Ka; vinodeti - Va.

² macche - Va, Ka, Vi.

³ vītārovassa - Va, Ka, Vi.

⁴ āsavassa - Syā;

āsavāya - Va, Ka, Vi.

⁵ ogha - Va, Vi, Ka.

⁶ aghanavissanti - Va, Vi, Ka.

⁷ saṃkatā - Va, Vi, Ka.

⁸ dhīra - Va, Vi, Ka.

⁹ abhisamkhamāno - Va, Vi, Ka.

11-4. Điều nào trước đây (quá khứ), người hãy làm khô héo điều ấy.
Chớ có điều vương bận sanh khởi đến người sau này (vị lai).
Nếu người không nắm lấy (điều gì) ở khoảng giữa (hiện tại),
người sẽ sống, được yên tịnh.

11-5. Nay Bà-la-môn, đối với vị đã xa lìa sự thèm khát
ở danh và sắc về mọi phương diện,
đối với vị này các lậu hoặc không hiện hữu,
bởi vì chúng, con người rơi vào sự cai quản của Tử thần.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Jatukannī.

12. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN BHADRĀVUDHA

12-1. (Tôn giả Bhadrāvudha nói rằng:) “Con khẩn cầu bậc khôn ngoan, bậc từ bỏ chỗ trú ngụ, bậc cắt đứt tham ái, bậc không còn dục vọng, bậc từ bỏ niềm vui, bậc đã vượt qua dòng lũ, bậc đã được giải thoát, bậc từ bỏ sự sắp đặt (do tham ái và tà kiến). Sau khi lắng nghe bậc Long Tượng, từ đây họ sẽ ra đi.

12-2. Trong khi mong mỏi lời nói của Ngài, thưa bậc anh hùng,
vô số người từ các xứ sở đã tụ hội lại.
Xin Ngài hãy giảng rõ tường tận cho họ,
bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

12-3. (Đức Thế Tôn nói: “Này Bhadrāvudha,
nên dẹp bỏ mọi sự nắm giữ và tham ái
ở bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa.
Bởi vì, mỗi một điều gì họ chấp thủ ở thế gian,
do chính điều ấy Ma Vương theo đuổi loài người.

12-4. Bởi vậy, trong khi nhận biết (điều này), vị tỳ khưu, có niệm, không nên chấp thủ bất cứ điều gì ở tất cả thế gian. Trong khi xem xét những người bị dính mắc ở sự nắm giữ như vậy, (vị ấy biết) nhân loại này bị vương mắc ở lãnh địa của Thần Chết.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Bhadrāvudha.

13. UDAYAMĀṄAVAPUCCHĀ

13-1. Jhāyiṃ virajamāsīnaṃ¹ (iccāyasmā udayo)
 katakiccaṃ anāsavaṃ
 pāraguṃ sabbadhammānaṃ
 atthi² pañhena āgamaṃ
 aññāvimokkhaṃ pabrūhi³
 avijjāya pabhedanaṃ.

13-2. Pahānaṃ kāmacchandānaṃ⁴ (udayāti bhagavā)
 domanassāna⁵ cūbhayaṃ
 thīnassa⁶ ca panūdanaṃ
 kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ.

13-3. Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ
 dhammatakkapurejaveṃ
 aññāvimokkhaṃ pabrūmi⁷
 avijjāya pabhedanaṃ.

13-4. Kiṃ su saṃyojano loko (iccāyasmā udayo)
 kiṃ su tassa vicāraṇaṃ
 kissassa⁸ vippahānena
 nibbānamiti vuccati.

13-5. Nandisaṃyojano⁹ loko (udayāti bhagavā)
 vitakkassa vicāraṇā¹⁰
 taṇhāya vippahānena
 nibbānaṃ iti vuccati.

13-6. Kathaṃ satassa carato (iccāyasmā udayo)
 viññāṇaṃ uparujjhati
 bhagavantaṃ puṭṭhumāgama¹¹
 taṃ suṇoma vaco tava.

13-7. Ajjhattaṃ ca bahiddhā ca
 vedanaṃ nābhinandato¹²
 evaṃ satassa carato
 viññāṇaṃ uparujjhatī ”ti.

Udayamāṇavapucchā niṭṭhitā.

¹ jhāyiṃ virajamā sīnaṃ - PTS.

² atthi - Syā.

³ saṃbrūhi - Syā.

⁴ kāmachandānaṃ - Syā.

⁵ domanassānaṃ - Su.

⁶ thīnassa - Ma.

⁷ saṃbrūmi - Syā.

⁸ kiṃ yassa - Ma, Va, Vi, Ka.

⁹ nandisaññojano - PTS.

¹⁰ vicāraṇaṃ - Ma.

¹¹ puṭṭhumāgamhā - Syā, PTS.

¹² nābhinandito - Su.

13. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN UDAYA

13-1. (Tôn giả Udaya nói rằng:)

“Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến
bậc có thiên chứng, không còn bụi bặm, đang ngồi,
bậc đã làm xong phận sự, không còn lậu hoặc,
đã đi đến bờ kia của tất cả các pháp,
xin ngài hãy nói về sự giải thoát do trí giác ngộ,
về sự phá vỡ vô minh.”

13-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Udaya,)

sự dứt bỏ đối với những mong muốn về dục
và những nỗi ưu phiền, cả hai loại,
và việc xua đi sự đã dưng,
việc ngăn cản các trạng thái hối hận.

13-3. Ta nói về sự giải thoát do trí giác ngộ,

về sự phá vỡ vô minh
có xả và niệm hoàn toàn trong sạch,
có sự suy tâm đúng pháp đi trước.”

13-4. (Tôn giả Udaya nói rằng:)

“Thế gian có cái gì là sự ràng buộc?
Cái gì, đối với nó, là phương tiện xem xét?
Do lia bỏ cái gì
được gọi là ‘Niết Bàn?’”

13-5. (Đức Thế Tôn nói: “Này Udaya,)

Thế gian có vui thích là sự ràng buộc.
Suy tâm, đối với nó, là phương tiện xem xét.
Do lia bỏ tham ái
được gọi là ‘Niết Bàn.’”

13-6. (Tôn giả Udaya nói rằng:)

“Đối với vị có niệm như thế nào trong lúc thực hành,
thì thức (của vị ấy) được đình chỉ?
Chúng con đã đi đến để hỏi đức Thế Tôn,
hãy cho chúng con lắng nghe lời nói ấy của Ngài.”

13-7. “Đối với vị không thích thú cảm thọ

thuộc nội phần và ngoại phần,
đối với vị có niệm như vậy trong lúc thực hành,
thì thức (của vị ấy) được đình chỉ.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Udaya.

14. POSĀLAMĀṄAVAPUCCHĀ

- 14-1. Yo atītaṃ ādisati¹ (iccāyasmā posālo)
 anejo chinnaṃsaṃsayo
 pāraguṃ² sabbadhammānaṃ
 atthi pañhena āgamaṃ.
- 14-2. Vibhūtarūpasaññissa
 sabbakāyappahāyino
 ajjhataṃ ca bahiddhā ca
 natthi kiñcīti passato
 ñāṇaṃ sakkānupucchāmi
 kathaṃ neyyo tathāvidho.
- 14-3. Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā (posālāti bhagavā)
 abhijānaṃ tathāgato
 tiṭṭhantameṇaṃ jānāti
 dhimuttaṃ³ tapparāyaṇaṃ.
- 14-4. Ākiñcaññā⁴ sambhavaṃ ñatvā
 nandi⁵saṃyojanaṃ iti
 evameṭaṃ⁶ abhiññāya
 tato tatha vipassati
 etaṃ ñāṇaṃ tathā⁷ tassa
 brāhmaṇassa vusīmato ”ti.

Posālamāṇavapucchā niṭṭhitā.

15. MOGHARĀJAMĀṄAVAPUCCHĀ

- 15-1. Dvāhaṃ sakkaṃ⁸ apucchissaṃ⁹ (iccāyasmā mogharājā)
 na me vyākāsi¹⁰ cakkhumā
 yāva tatiyaṃ ca devisi¹¹
 vyākarotīti¹² me suttaṃ.

¹ ādiyati - Su.

² pāragū - Syā.

³ vimuttaṃ - Ma, Syā, PTS, Su.

⁴ ākiñcañña - Ma.

⁵ nandī - Ma.

⁶ evamevaṃ - kesuci.

⁷ tathaṃ - Ma, Syā, PTS, Su.

⁸ sakka - Syā, Su.

⁹ apucchiyaṃ - Va, Vi, Ka.

¹⁰ byākāsi - Ma, Syā, PTS.

¹¹ devisi - Ma, Su;
 devisi - Syā, PTS;

desiva - Vi, Ka.

¹² byākarotīti - Ma, Syā, PTS.

14. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN POSĀLA

14-1. (Tôn giả Posāla nói rằng:)
 “Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến
 gặp bậc đã ngự đến bờ kia của tất cả các pháp,
 vị chỉ ra thời quá khứ,
 không còn dục vọng, đã cắt đứt sự nghi ngờ.

14-2. Đối với vị có sắc tướng đã không còn,
 có sự dứt bỏ toàn bộ về thân,
 đang nhìn thấy ‘không có gì’
 thuộc nội phần và ngoại phần,
 thưa vị dòng Sakya, con hỏi thêm về trí (của vị ấy);
 vị thuộc hạng như thế ấy nên được hướng dẫn thế nào?”

14-3. (Đức Thế Tôn nói: “Này Posāla,) trong khi biết rõ tất cả các chỗ trú của thức, đức Như Lai biết vị ấy đang trú (ở đâu), đã thiên về (điều nào), có điều ấy là đích đến.

14-4. Sau khi biết được nguồn xuất phát của Vô Sở Hữu, (biết được) rằng: ‘sự ràng buộc bởi vui thích,’ sau khi biết rõ điều ấy như vậy, từ đó nhìn thấy rõ nơi ấy; đây là trí như thật của vị ấy, của vị Bà-la-môn đã sống hoàn hảo.”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Posāla.

15. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN MOGHARĀJA

15-1. (Tôn giả Mogharāja nói rằng:) “Con đã hỏi vị dòng Sakya hai lần. Bậc Hữu Nhãn đã không giải đáp cho con. Và con đã được nghe rằng: ‘(Được hỏi) đến lần thứ ba, bậc Thiên Nhân Ấn Sĩ (sẽ) giải đáp.’

15-2. Ayaṃ loko paro loko
brahmaloko sadevako
diṭṭhinte¹ nābhijānāti
gotamassa yasassino.

15-3. Evaṃ² abhikkantadassāviṃ
atthi³ pañhena āgamaṃ
kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ
maccurājā na passati.

15-4. Suññato lokaṃ avekkhassu
mogharāja sadā sato
attānudiṭṭhiṃ ūhacca
evaṃ maccutaro siyā
evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ
maccurājā na passatī ”ti.

Mogharājamāṇavapucchā niṭṭhitā.

16. PIṄGIYAMĀṆAVAPUCCHĀ

16-1. Jiṇṇo ’hamasmi⁴ abalo vītavaṇṇo⁵ (iccāyasmā piṅgiyo)
nettā na suddhā savaṇaṃ na phāsu
māhaṃ nassaṃ⁶ momuho antarāva⁷
ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
jātijarāya idha vipphānaṃ.

16-2. Disvāna rūpesu vihaññaṃāne (piṅgiyāti bhagavā)
ruppanti rūpesu janā pamattā
tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto
jahassu rūpaṃ apunabbhavāya.

¹ diṭṭhante - Katthaci.

² etaṃ - Su.

³ atthi - Syā.

⁴ jiṇṇohamasmi - Syā.

⁵ vivaṇṇo - Syā.

⁶ māhampanassaṃ - Syā.

⁷ antarāya - Syā, PTS.

15-2. Thế giới này, thế giới khác,
thế giới Phạm Thiên luôn cả chư Thiên
không (thế) biết rõ quan điểm của Ngài,
của vị Gotama có danh vọng.

15-3. Con đã đi đến bậc có nhãn quan vượt trội như vậy với ý định (hỏi) câu hỏi:
Người đang xem xét thế giới như thế nào thì Từ Thần không nhìn thấy (người ấy)?”

15-4. “Người hãy xem xét thế giới là trống không,
này Mogharāja, hãy luôn luôn có niệm.
Sau khi nhổ lên tà kiến về bản ngã,
như vậy có thể vượt qua Từ Thần.
Người đang xem xét thế giới như vậy,
Thần Chết không nhìn thấy (người ấy).”

Dứt Câu Hỏi Của Thanh Niên Mogharāja.

16. CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN PINGIYA

16-1. (Tôn giả Pingiya nói rằng:) “Con đã già, yếu sức, không còn vẻ đẹp,
cặp mắt không còn trong sáng, việc nghe không thoải mái.
Mong rằng con chóng mệnh chung trong lúc còn mê muội.
Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức
sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.”

16-2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Pingiya,
sau khi nhìn thấy những người bị hãm hại do duyên các sắc,
những người xao lãng bị khổ sở do duyên các sắc,
vì thế, người, này Pingiya, là người không xao lãng,
người hãy từ bỏ sắc để không còn sanh ra lần nữa.”

16-3. Disā catasso vidisā catasso (iccāyasmā piṅgiyo)
 uddhaṃ adho dasadisā imāyo
 na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ¹
 atho aviññātaṃ² kiñci natthi³ loke
 ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ
 jātijarāya idha vippahānaṃ.

16-4. Taṇhādhipanne manuje pekkhamāno (piṅgiyāti bhagavā)
 santāpajāte jarasā parete
 tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto
 jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyā ”ti.

Piṅgiyamāṇavapucchā niṭṭhitā.

17. PĀRĀYANĀNUGĪTI

Idamavoca bhagavā magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye paricāraṅkaṣoḷasānaṃ⁴
 brāhmaṇānaṃ ajjhittṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ⁵ vyākāsi.⁶ Ekamekassa cepi pañhassa
 atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya gaccheyyeva
 jarāmarāṇassa pārāṃ. Pārāṃ gamanīyā⁷ ime dhammā ti tasmā imassa dhamma-
 pariyaṃyassa pārāyanantaṃveva⁸ adhivacanaṃ.

1. Ajito tissametteyyo - puṇṇako atha mettagū
 dhotako upasīvo ca - nando ca atha hemako.
2. Todeyyakappā dubhayo - jatukaṇṇī ca paṇḍito
 bhadrāvudho udayo ca - posālo cāpi brāhmaṇo
 mogharājā ca medhāvī - piṅgiyo ca mahāsi.
3. Ete buddhaṃ upāgañchum⁹ - sampannacaraṇaṃ isim
 pucchantā nipuṇe pañhe¹⁰ - buddhaseṭṭhaṃ upāgamum.
4. Tesam buddho vyākāsi¹¹ - pañhe puṭṭho yathātathaṃ
 pañhānaṃ veyyākaraṇena - tosesi brāhmaṇe muni.

¹ asutāmutaṃ vā - Syā;
 asutaṃ ’mutaṃ vā - Su.

² aviññānaṃ - Su.

³ kiñcanamatthi - Ma;
 kiñci na matthi - Syā, Su.

⁴ paricārikasoḷasannaṃ - Syā, PTS;
 paricārikasoḷasānaṃ - Su.

⁵ pañhe - PTS, Su.

⁶ byākāsi - Ma, Syā, PTS.

⁷ pārāgamaniyā - Syā;

pārāgamaniyā - PTS.

⁸ pārāyananteva - Ma, PTS.

⁹ upāgacchum - Ma, Su;

upagacchum - Va, Vi, Ka.

¹⁰ puccham dāni pure pañhe - Va, Vi, Ka.

¹¹ pabyākāsi - Ma;

byākāsi - Syā, PTS.

16-3. (Tôn giả Piṅgiya nói rằng:) “Bốn hướng chính, bốn hướng phụ, bên trên, bên dưới, đây là mười phương. Đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở thế gian là không được thấy, không được nghe, không được cảm giác, và không được nhận thức (bởi Ngài). Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.”

16-4. (Đức Thế Tôn nói: “Này Piṅgiya,) trong khi xem xét những con người bị nự trị bởi tham ái, bị sanh khởi bực bội, bị chế nự bởi già; vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng, người hãy từ bỏ tham ái để không còn sanh ra lần nữa.”

ĐỨT CÂU HỎI CỦA THANH NIÊN PIṅGIYA.

17. PHÂN TƯỜNG THUẬT VỀ ĐƯỜNG ĐI ĐẾN BỜ KIA

Đức Thế Tôn đã nói điều này trong lúc cư nự ở xứ sở Magadha tại bảo điện Pāsāṇaka. Được thỉnh cầu bởi mười sáu vị Bà-la-môn tùy tùng, Ngài đã giải đáp câu hỏi mỗi khi được hỏi. Nếu đối với từng câu hỏi một, sau khi hiểu thông ý nghĩa, sau khi hiểu thông Giáo Pháp, thì có thể thực hành đúng pháp và thuận pháp, và còn có thể đi đến bờ kia của già và chết. Các pháp này là sẽ đi đến bờ kia, vì thế, tên gọi của bài giảng pháp này là *Đường Đi Đến Bờ Kia*.

1. Vị Ajita, vị Tissametteyya, vị Puṇṇaka, rồi vị Mettagū, vị Dhotaka, và vị Upasīva, vị Nanda, rồi vị Hemaka, –

2. – cả hai vị là vị Todeyya với vị Kappa, và vị sáng suốt Jatukaṇṇī, vị Bhadrāvudha, và vị Udaya, luôn cả Bà-la-môn Posāla, vị thông minh Mogharāja, và vị đại ẩn sĩ Piṅgiya, –

3. – những vị này đã đi đến gặp đức Phật, bậc ẩn sĩ có đức hạnh đầy đủ. Trong khi hỏi các câu hỏi vi tế, họ đã đến gần đức Phật tối thượng.

4. Được hỏi những câu hỏi, đức Phật đã giải đáp cho các vị ấy đúng theo sự thật. Với việc giải đáp các câu hỏi, bậc Hiền Trí đã làm hài lòng các vị Bà-la-môn.

5. Te tositā cakkhumatā¹ - buddhenādiccabandhunā
brahmacariyamacarīṃsu - varapaññassa santike.
6. Ekamekassa pañhassa - yathā buddhena desitaṃ
tathā yo paṭipajjeyya - gacche pāraṃ apārato.²
7. Apārā pāraṃ gaccheyya - bhāvento maggamuttamaṃ
maggo so pāraṃ gamanāya³ - tasmā pārāyanaṃ iti.
8. Pārāyanamanugāyissaṃ (iccāyasmā piṅgiyo)
yathā addakkhi⁴ tathā akkhāsi⁵
vimalo bhūrimedhaso
nikkāmo nibbano nāgo⁶
kissa hetu musā bhaṇe.
9. Pahīnamalamohassa
mānamakkhappahāyino
handāhaṃ kittayissāmi
giraṃ vaṇṇūpasamhitam.
10. Tamonudo buddho samantacakkhu
lokantagū sabbabhavātivatto
anāsavo sabbadukkhappahīno
saccavhaya brahme upāsito⁷ me.
11. Dvijo⁸ yathā kubbanakaṃ pahāya
bahupphalaṃ kānanamāvaseyya
evaṃ pahaṃ⁹ appadasse pahāya
mahodadhiṃ haṃsarivajjhapatto.¹⁰
12. Ye me pubbe viyākaṃsu¹¹
huraṃ gotamasāsanā
iccāsīti¹² bhavissati
sabbam taṃ itihītihaṃ
sabbam taṃ takkavaḍḍhanaṃ.

¹ tatomatā cakkhumatā - Va, Vi, Ka.

² apāgato - Va, Vi, Ka.

³ pāragamanāya - Syā.

⁴ yathāddakkhi - Ma, Su.

⁵ tathākkhāsi - Ma.

⁶ nātho - U.

⁷ brahmupāsito - Syā.

⁸ dijo - Ma, Syā, PTS.

⁹ evamāhaṃ - Syā.

¹⁰ haṃsoriva ajjhapatto - Ma.

¹¹ viyākaṃsu - Su.

¹² iccāsīti - Ma, Syā, Su.

5. Các vị ấy, được hài lòng với bậc Hữu Nhãn, đức Phật, đấng quyền thuộc của mặt trời, đã thực hành Phạm hạnh trong sự hiện diện của bậc có tuệ cao quý.

6. Theo như điều đã được chỉ bảo bởi đức Phật đối với từng câu hỏi một, người nào thực hành theo như thế thì có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia.

7. Người tu tập đạo lộ tối thượng có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia. Đạo lộ ấy đưa đến việc đi đến bờ kia, vì thế gọi là *Đường Di Đến Bờ Kia*.

8. (Tôn giả Pīngiya nói rằng:) “Tôi sẽ tường thuật Kinh *Đường Di Đến Bờ Kia*.¹ Bậc không có vết nhơ, có sự thông minh bao la, không còn dục, đã ra khỏi rừng (ô nhiễm), bậc Long Tượng đã thấy như thế nào, Ngài đã nói ra như thế ấy. Nguyên nhân của việc gì khiến Ngài lại nói lời dối trá?

9. Giờ đây tôi sẽ thuật lại lời nói đức độ của bậc đã dứt bỏ vết nhơ và si mê, của bậc có sự dứt bỏ ngã mạn và gièm pha.

10. Đức Phật, đấng Toàn Nhãn, bậc xóa tan sự tăm tối,
vị đã đi đến tận cùng thế giới, đã vượt trội mọi hữu,
không còn lậu hoặc, đã dứt bỏ tất cả khổ,
vị xứng đáng có danh xưng đã được tôi hầu cận, thưa vị Bà-la-môn.

11. Giống như loài lưỡng sanh, sau khi lìa bỏ khu rừng cây nhỏ,
có thể sống ở khu rừng có nhiều trái cây,
cũng như vậy, sau khi lìa bỏ người có tâm nhìn nhỏ nòi,
tôi tựa như con chim thiên nga đã đạt đến biển lớn.

12. Những người nào trước đây đã giải đáp cho tôi
khác với lời dạy của đức Gotama (nói rằng):
'Đã là như vậy, sẽ là như vậy,'
mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi,
mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ.

¹ Lúc này, Bà-la-môn Pīngiya, đã chứng quả Bất Lai, trở về thuật lại bài Kinh *Di Đến Bờ Kia* cho vị thầy trước đây là Bà-la-môn Bāvari (SnA. ii, 603-605).

13. Eko tamanudāsīno¹
 jutimā² so pabhaṅkaro
 gotamo bhūripaññāṇo
 gotamo bhūrimedhaso.
14. Yo me dhammadesesi
 sandiṭṭhikamakālikam
 taṇhakkhayamanītikam
 yassa natthi upamā kvaci.
15. Kinnu tamhā vippavasasi³
 muhuttamapi piṅgiya
 gotamā bhūripaññāṇā
 gotamā bhūrimedhasā.
16. Yo te dhammadesesi
 sandiṭṭhikamakālikam
 taṇhakkhayamanītikam
 yassa natthi upamā kvaci.
17. Nāham tamhā vippavasāmi
 muhuttamapi brāhmaṇa
 gotamā bhūripaññāṇā
 gotamā bhūrimedhasā.
18. Yo me dhammadesesi
 sandiṭṭhikamakālikam
 taṇhakkhayamanītikam
 yassa natthi upamā kvaci.
19. Passāmi naṃ manasā cakkhunā va
 rattiṃ divaṃ brāhmaṇa appamatto
 namassamāno vivasemi⁴ rattiṃ
 teneva maññāmi avippavāsaṃ.

¹ tamanudāsīno - Ma.

² jātimā - PTS.

³ vippavasāsi - Va, Vi, Ka.

⁴ vivasāmi - Syā.

13. Vị xóa tan sự tăm tối, một mình, đang ngồi,
có sự sáng chói, bậc tạo ra ánh sáng ấy
là vị Gotama có sự hiểu biết bao la,
là vị Gotama có sự thông minh bao la.

14. Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp
có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian,
có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa.
Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.”

15. “Tại sao người lại sống xa lìa vị ấy,
vị Gotama có sự hiểu biết bao la,
vị Gotama có sự thông minh bao la,
đều chỉ trong chốc lát, này Pīngiya?”

16. Vị ấy đã thuyết giảng cho người Giáo Pháp
có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian,
có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa.
Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.”

17. “Tôi không sống xa lìa vị ấy,
vị Gotama có sự hiểu biết bao la,
vị Gotama có sự thông minh bao la,
đều chỉ trong chốc lát, thưa vị Bà-la-môn.

18. Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp
có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian,
có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa.
Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.

19. Tôi nhìn thấy Ngài ấy bằng ý hoặc bằng mắt,
ban đêm và ban ngày, thưa vị Bà-la-môn, không bị xao lãng.
Trong khi kính lễ (đến Ngài), tôi sống qua đêm;
chính bằng cách ấy, tôi nghĩ là sống không xa lìa.

20. Saddhā ca pīti¹ ca mano sati² ca
nāpenti me³ gotamasāsanamhā
yaṃ yaṃ disaṃ vajati⁴ bhūripañño
sa tena teneva natohamasmi.
21. Jiṇṇassa me dubbalathāmakassa
teneva kāyo na paleti tattha
saṃkappayattāya⁵ vajāmi niccaṃ
mano hi me brāhmaṇa tena yutto.
22. Pañke sayāno pariphandamāno
dīpā dīpaṃ uppalaviṃ⁶
athaddasāsīṃ sambuddhaṃ
oghatiṇṇamanāsavaṃ.
23. Yathā ahu⁷ vakkali muttasaddho
bhadrāvudho āḷavigotamo ca
evameva tvampī pamuñcassu saddhaṃ
gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyassa pārāṃ.⁸
24. Esa bhīyo⁹ pasīdāmi
sutvāna munino vaco
vivattacchaddo¹⁰ sambuddho
akhilo paṭibhānavā.¹¹
25. Adhideve abhiññāya
sabbaṃ vedi parovaraṃ¹²
pañhānantakaro satthā
kaṅkhīnaṃ paṭijānataṃ.
26. Asaṃhīraṃ¹³ asaṅkappaṃ
yassa natthi upamā kvaci
addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā
evaṃ maṃ dhārehi¹⁴ adhimuttacittan ”ti.

Pārāyanavaggo niṭṭhito.

--ooOoo--

¹ pīti - Ma, Syā, Su.

² sati - Ma, Syā.

³ nāpenti - Ma; nāmentime - Syā.

⁴ vajati - Syā.

⁵ saṃkappayantāya - Ma, Syā;
saṅkappasattāya - Su.

⁶ upallaviṃ - Ma, Syā, PTS;

upaplaviṃ - Su;

usallaviṃ - Va, Vi, Ka.

⁷ ahū - Ma, Syā, Su.

⁸ maccudheyapārāṃ - PTS, U.

⁹ bhīyo - Ma, PTS, Su.

¹⁰ vivattacchaddo - Ma;

vivattacchaddo - Syā, PTS, Va, Vi.

¹¹ paṭibhānavā - Syā.

¹² paroparaṃ - Ma, PTS.

¹³ asaṃhīraṃ - Syā.

¹⁴ evaṃ padhārehi - Su.

20. Tín, hỷ, tâm ý, và niệm
của tôi không lìa xa lời giảng dạy của đức Gotama.
Mỗi phương hướng nào bậc có tuệ bao la di chuyển đến,
tôi đây đều kính lễ theo chính mỗi phương hướng ấy.

21. Đối với tôi, là người đã già nua, có thể lực và sức mạnh kém cỏi,
chính vì thế, thân xác của tôi không theo đến được nơi ấy.
Tôi thường đi đến bằng cách hướng tâm,
thưa vị Bà-la-môn, bởi vì ý của tôi đã được gắn bó với Ngài ấy.

22. Trong khi nằm ở đám bùn (ngũ dục), đang chao đảo,
tôi đã bơi từ hòn đảo này đến hòn đảo khác.
Rồi tôi đã nhìn thấy đức Phật Toàn Giác,
vị đã vượt qua dòng lũ, không còn lậu hoặc.”

23. “Giống như Vakkali có đức tin đã được cõi trói, Bhadrāvudha và Āḷavigotama (cũng thế), tương tự y như vậy, người cũng hãy giải thoát bằng đức tin. Nay Piṅgiya, người sẽ đi đến bờ kia đối với lãnh địa của Thần Chết.”¹

24. “Sau khi lắng nghe lời nói của bậc hiền trí, con đây càng thêm tịnh tín. Ngài là đức Phật Toàn Giác, có màn che đã được cuốn lên, không còn sự cứng cõi (của tâm), có tài biện giải.

25. Sau khi biết rõ chư Thiên bậc thượng, Ngài đã hiểu biết tất cả từ thấp đến cao. Bậc Đạo Sư là vị giải quyết dứt điểm các câu hỏi của những người có sự nghi ngờ đang bày tỏ (với Ngài).

26. Đương nhiên, con sẽ đi đến trạng thái (Niết Bàn) không bị chuyển dịch, không bị lay động; không có pháp tương đương đối với Niết Bàn ở bất cứ đâu. Con không có sự nghi ngờ về nơi này. Xin Ngài hãy ghi nhận con là người có tâm đã được hướng đến như vậy.”

Phẩm Đường Đi Đến Bờ Kia được chấm dứt.

--ooOoo--

¹ Vào thời điểm này, đức Phật đang ngự tại thành Sāvattthi. Biết được sự chín muồi về khả năng của Piṅgiya và Bāvāri, Ngài đã phóng ra hào quang có màu sắc vàng chói. Piṅgiya, ngay trong lúc đang ngồi tán dương ân đức của Phật cho Bāvāri, đã nhìn thấy hào quang ấy. Trong lúc đang xem xét “cái gì đây?” Piṅgiya nhìn thấy đức Thế Tôn như đang đứng trước mặt. Piṅgiya đã bảo vị Bà-la-môn Bāvāri rằng: “Đức Phật đã ngự đến.” Bà-la-môn Bāvāri đã từ chỗ ngồi chấp tay lên và đứng dậy. Đức Thế Tôn sau khi phóng ra hào quang đã hiện thân cho vị Bà-la-môn thấy. Sau khi thấy thời điểm phù hợp cho cả hai vị, trong lúc chỉ dạy riêng cho Piṅgiya, Ngài đã nói lên kệ ngôn này (SnA. ii,606).

PĀRĀYANAVAGGANIDDESO

1. AJITASUTTANIDDESO¹

1 - 1

*Kenassu nivuto loko (iccāyasmā ajito)
kenassu nappakāsati
kissābhilepanaṃ brūsi²
kiṃ su tassa mahabbhayaṃ.*

Kenassu nivuto loko ti - Loko ti nirayaloko tiracchānaloko pettivisayaloko³ manussaloko devaloko khandhaloko⁴ dhātuloko āyatanaloko ayaṃ loko paro loko brahmaloko devaloko⁵ ayaṃ vuccati loko, ayaṃ loko kena āvuto nivuto ovuto⁶ pihito paṭicchanno paṭikujjito 'ti - kenassu nivuto loko.

Iccāyasmā ajito ti - Iccā ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūri⁷ akkhara-samavāyo⁸ byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetam⁹ iccā 'ti. **Āyasmā** ti piyavacanaṃ garuvacanaṃ¹⁰ sagāravasappatissādhivacanametam āyasmā 'ti. **Ajito** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro¹¹ nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo 'ti - iccāyasmā ajito.

Kenassu nappakāsati ti - kena loko nappakāsati na bhāsati na tapati na virocati na ñāyati¹² na paññāyati 'ti - kenassu nappakāsati.

Kissābhilepanaṃ brūsi ti¹³ kiṃ lokassa¹⁴ lepanaṃ¹⁵ lagganaṃ bandhanaṃ upakkilesa. Kena loko litto saṃlitto¹⁶ upalitto¹⁷ kilittṭho saṅkilitṭho makkhito saṃsaṭṭho laggo laggito paḷibuddho. **Brūsi**: ācikkhasi desesi paññāpesi¹⁸ paṭṭhāpesi vivarasi vibhajasi uttānikarosi pakāsesi 'ti¹⁹ - kissābhilepanaṃ brūsi.

Kiṃsu tassa mahabbhayan ti - kiṃ lokassa²⁰ bhayaṃ mahabbhayaṃ pīlanaṃ ghaṭṭanaṃ upaddavo upasaggo 'ti - kiṃsu tassa mahabbhayaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
"Kenassu nivuto loko²¹ (iccāyasmā ajito)
kenassu nappakāsati
kissābhilepanaṃ brūsi
kiṃsu tassa mahabbhayan "ti.

¹ ajitamānavapucchāniddeSO - Ma;
ajitamānavakapañhāniddeSO - Syā.

² brūhi - Syā.

³ pattivīsayaLoko - Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ khandaloko - PTS, evamuparipi.

⁵ sadevaloko - Syā;
sadevakoloko - PTS, evamuparipi.

⁶ ophuṭo - Syā, Va, Ka, evamuparipi.

⁷ padapāripūri - Ma, PTS.

⁸ akkharasamuccayo - Pa.

⁹ padānupubbakametam - Syā, PTS.

¹⁰ garukavacanaṃ - Syā.

¹¹ yad idaṃ paññatti yad idaṃ vohāro - PTS.

¹² na saññāyati - Syā.

¹³ brūhīti - Syā.

¹⁴ assa lokassa - Syā.

¹⁵ abhilepanaṃ - Syā.

¹⁶ saṃlitto - itisaddo Syāpotthake na dissate.

¹⁷ palitto - Syā.

¹⁸ paññāpesi - PTS.

¹⁹ brūhi ācikkhāhi desehi ... uttānikarohi pakāsehīti - Syā.

²⁰ tassa lokassa - Syā.

²¹ kenassu nivuto loko (iccāyasmā ajito) - Ma, Syā.

DIỄN GIẢI PHẨM ĐƯỜNG ĐI ĐẾN BỜ KIA

1. DIỄN GIẢI KINH AJITA

1 - 1

(Tôn giả Ajita nói rằng:)

“Thế giới bị bao trùm bởi cái gì?

Không chói sáng bởi điều gì?

Ngài hãy nói cái gì là vật làm uế nhiễm đối với (thế giới) này?

Cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới)?”

Thế giới bị bao trùm bởi cái gì? - Thế giới: thế giới địa ngục, thế giới loài thú, thế giới ngã quý, thế giới loài người, thế giới chư Thiên, thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới này, thế giới khác, thế giới Phạm Thiên, thế giới chư Thiên; đây gọi là thế giới. Thế giới này bị bao bọc, bị bao trùm, bị bao kín, bị che lại, bị che kín, bị đậy kín bởi cái gì? - ‘thế giới bị bao trùm bởi cái gì’ là như thế.

Tôn giả Ajita nói rằng - Rằng: Từ ‘icca’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gặp gỡ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôn giả:** Từ ‘āyasmā’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng. **Ajita:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, là sự ấn định, sự chỉ định, sự quy định, sự diễn tả, tên gọi, sự đặt tên, sự định danh, từ mô tả, tên hiệu, từ kêu gọi; - ‘tôn giả Ajita nói rằng’ là như thế.

Không chói sáng bởi điều gì? - Bởi điều gì mà thế giới không chói sáng, không tỏa sáng, không chói sáng, không chiếu sáng, không được biết đến, không được nhận biết? - ‘không chói sáng bởi điều gì’ là như thế.

Ngài hãy nói cái gì là vật làm uế nhiễm đối với (thế giới) này? - Đối với thế giới, cái gì là vật làm lấm nhơ, là sự dính mắc, là sự cột trói, là vật làm ô nhiễm? Do cái gì, thế giới bị lấm nhơ, bị nhiễm bẩn, bị vậy bẩn, bị ô uế, bị ô nhiễm, bị lấm lem, bị gán bó, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại. **Ngài hãy nói:** Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ báo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘Ngài hãy nói cái gì là vật làm uế nhiễm đối với (thế giới) này’ là như thế.

Cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó? - Đối với thế giới, cái gì là sự sợ hãi, là sự nguy hiểm lớn lao, là sự hành hạ, là sự đụng chạm, là sự bất hạnh, là sự nguy cơ? - ‘cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Ajita nói rằng:)

“Thế giới bị bao trùm bởi cái gì?

Không chói sáng bởi điều gì?

Ngài hãy nói cái gì là vật làm uế nhiễm đối với (thế giới) này?

Cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới)?”

1 - 2

*Avijjāya nivuto loko (ajitāti bhagavā)
vivicchā¹ pamādā nappakāsati
jappābhilepanaṃ brūmi
dukkhamassa mahabbhayaṃ.*

Avijjāya nivuto loko ti - **Avijjā** ti dukkhe aññānaṃ² dukkhasamudaye aññānaṃ dukkhanirodhe aññānaṃ dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññānaṃ pubbante aññānaṃ aparante aññānaṃ pubbantāparante aññānaṃ idappaccayatapaṭiccasamuppannesu dhammesu aññānaṃ yaṃ evarūpaṃ aññānaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhanā³ apaccakkhakkammaṃ⁴ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho⁵ pamoho sampamoho⁶ avijjā⁷ avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī⁸ moho akusalamūlaṃ, ayaṃ vuccati avijjā.

Loko ti nirayaloko tiracchānaloko pettivisayaloko manussaloko devaloko khandhaloko dhātuloko āyatanaloko, ayaṃ loko paroloko brahmaloko devaloko, ayaṃ vuccati loko. Ayaṃ loko⁹ imāya avijjāya āvuto nivuto ovuto pihito paṭicchanno paṭikujjito 'ti - avijjāya nivuto loko.

Ajitā ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati.

Bhagavā ti gāravādhivacanaṃ. Api ca, bhaggarāgoti bhagavā; bhaggadosoti bhagavā; bhaggamohoti bhagavā; bhaggamānoti bhagavā; bhaggaditṭhīti bhagavā; bhaggakaṇṭhakoti¹⁰ bhagavā; bhaggakilesoti bhagavā; bhaji vibhaji pavibhaji¹¹ dhammaratananti bhagavā; bhavānaṃ antakaroti¹² bhagavā; bhāvitakāyo¹³ bhāvitasilo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā; bhaji vā bhagavā araññe vanapatthāni¹⁴ pantāni senāsānāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussārāhasseyyakāni¹⁵ paṭisallānasārūpanīti¹⁶ bhagavā; bhāgī vā bhagavā cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccaya-bhesajja-parikkhārānanti bhagavā; bhāgī vā bhagavā attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicitassa adhipaññāyāti bhagavā; –

¹ vevicchā - Ma, Syā, Pa, evamuparipi.

² aññānaṃ - Syā, evamuparipi.

³ apaccavekkhanā - Ma.

⁴ apaccavekkhakkammaṃ - Ma.

⁵ moho - itisaddo Syā potthake na dissate.

⁶ sammoho - Ma, PTS.

⁷ avijjā - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁸ avijjālaṅgī - Syā.

⁹ ayaṃ loko - itipāṭho Syā potthake na dissate.

¹⁰ bhaggakaṇṭhakoti - Ma, Syā.

¹¹ paṭivibhaji - Syā, PTS.

¹² antaṃ karoti - PTS.

¹³ bhāvitakāyoti bhagavā - Syā.

¹⁴ araññavanapatthāni - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

¹⁵ manussārāhasseyyakāni - Syā.

¹⁶ paṭisallānasārūpanīti - Syā.

1 - 2

*(Đức Thế Tôn nói: “Này Ajita,
thế giới bị bao trùm bởi vô minh,
không chói sáng bởi keo kiệt, bởi xao lãng.
Ta nói tham muốn là vật làm ứ nhiễm,
khô là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới).”*

Thế giới bị bao trùm bởi vô minh - Vô minh: là sự không biết về Khổ, sự không biết về nhân sanh Khổ, sự không biết về sự diệt tận Khổ, sự không biết về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, sự không biết về điểm khởi đầu, sự không biết về điểm kết thúc, sự không biết về điểm khởi đầu và điểm kết thúc, sự không biết về các pháp tùy thuận duyên khởi này; sự không biết nào với hình thức như vậy là sự không nhìn thấy, không chứng ngộ, không thấu hiểu, không giác ngộ, không thấu triệt, không thu thập, không thâm nhập, không xem xét, không quán xét lại, không làm cho thấy rõ, không trong sáng, trạng thái ngu si, sự không nhận biết rõ, sự si mê, sự mê ám, sự mê muội, vô minh, sự lôi cuốn vào vô minh, sự gán bó với vô minh, sự tiềm ẩn của vô minh, sự ngự trị của vô minh, sự ngăn trở của vô minh, si mê là gốc rễ của bất thiện; điều này được gọi là vô minh.

Thế giới: thế giới địa ngục, thế giới loài thú, thế giới naga quỷ, thế giới loài người, thế giới chư Thiên, thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới này, thế giới khác, thế giới Phạm Thiên, thế giới chư Thiên; đây gọi là thế giới. Thế giới này bị bao bọc, bị bao trùm, bị bao kín, bị che lại, bị che kín, bị đậy kín bởi vô minh này - ‘thế giới bị bao trùm bởi vô minh’ là như thế.

Ajita: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên.

Đức Thế Tôn: là từ xưng hô với sự tôn kính. Thêm nữa, ‘vị có luyến ái đã được phá vỡ’ là đức Thế Tôn; ‘vị có sân hận đã được phá vỡ’ là đức Thế Tôn; ‘vị có si mê đã được phá vỡ’ là đức Thế Tôn; ‘vị có ngã mạn đã được phá vỡ’ là đức Thế Tôn; ‘vị có tà kiến đã được phá vỡ’ là đức Thế Tôn; ‘vị có cây gai đã được phá vỡ’ là đức Thế Tôn; ‘vị có ô nhiễm đã được phá vỡ’ là đức Thế Tôn; ‘vị đã phân phát, đã phân chia, đã phân phối Pháp bảo’ là đức Thế Tôn; ‘vị thực hiện sự chấm dứt các hữu’ là đức Thế Tôn; ‘vị có thân đã được tu tập, có giới đã được tu tập, có tâm đã được tu tập, có tuệ đã được tu tập’ là đức Thế Tôn; ‘vị đã thân cận các khu rừng, các nơi heo hút, các chỗ trú ngụ xa vắng có ít âm thanh, ít tiếng ồn, có bầu không gian vắng vẻ, tách biệt với dân chúng, thích hợp cho việc thiền tịnh’ là đức Thế Tôn; ‘vị có dự phần hoặc sở hữu về y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh’ là đức Thế Tôn; ‘vị có dự phần hoặc sở hữu về vị của mục đích, về vị của Pháp, về vị của giải thoát, về thắng giới, về thắng tâm, về thắng tuệ’ là đức Thế Tôn; –

– bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ arūpasamāpattinanti bhagavā; bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ navannaṃ anupubbavihārasamāpattinanti¹ bhagavā; bhāgī vā bhagavā dasannaṃ saññābhāvanānaṃ dasannaṃ kaṣiṇasamāpattinaṃ ānāpānasatisamādhissa² asubhasamāpattiyāti bhagavā; bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassāti bhagavā; bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā. Bhagavāti netam nāmaṃ mātaraṃ kataṃ na pitarā kataṃ na bhātaraṃ kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutaññaṇassa³ paṭilābhā sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - ajitāti bhagavā.

Vivicchā pamādā nappakāsati ti - **Vivicchā** vuccati⁴ pañca macchariyāni āvāsamacchariyaṃ kulamacchariyaṃ lābhamacchariyaṃ vaṇṇamacchariyaṃ dhammacchariyaṃ yaṃ evarūpaṃ maccheraṃ⁵ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā⁶ aggahitattaṃ cittassa idaṃ vuccati macchariyaṃ. Api ca khandhamacchariyampi macchariyaṃ dhātumacchariyampi macchariyaṃ āyatanamacchariyampi macchariyaṃ. Gāho vuccati macchariyaṃ.

Pamādo vattabbo: kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu vā kāmaguṇesu⁷ cittassa vossaggo vossaggānuppadānaṃ⁸ kusalānaṃ vā⁹ dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā¹⁰ olinavuttitā nikkhattachandatā nikkhattadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo, yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ ayaṃ vuccati pamādo.

¹ anupubbavihārasamāpattinanti - Syā.

² ānāpānasatisamāpattiyā - PTS.

³ sabbaññutaññaṇassa - PTS.

⁴ vevicchaṃ vuccati - Ma, PTS;

vevicchaṃ vuccanti - Syā.

⁵ macchariyaṃ - Syā.

⁶ kaṭukañcukatā - Syā.

⁷ pañcasu kāmaguṇesu vā - Ma, PTS;

pañcakāmaguṇesu vā - Vi, Ka.

⁸ vossaggo vossaggānuppadānaṃ - Ma.

⁹ vā - itisaddo Ma potthake na dissate.

¹⁰ anaṭṭhitatā - Syā.

– ‘vị có dự phần hoặc sở hữu về bốn thiền, về bốn vô lượng (tâm), về bốn sự thể nhập vô sắc’ là đức Thế Tôn; ‘vị có dự phần hoặc sở hữu về tám giải thoát, về tám thắng xứ (của thiền), về chín sự thể nhập và an trú theo tuần tự’ là đức Thế Tôn; ‘vị có phần hoặc sở hữu về mười sự tu tập về tướng, về mười sự thể nhập các đề mục *kasīṇa*, về định niệm hơi thở vào - hơi thở ra, về sự thể nhập các đề mục từ thi’ là đức Thế Tôn; ‘vị có phần hoặc sở hữu về bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thân thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần’ là đức Thế Tôn; ‘vị có phần hoặc sở hữu về mười Như Lai lực, về bốn pháp tự tin, về bốn tuệ phân tích, về sáu thắng trí, về sáu pháp của đức Phật’ là đức Thế Tôn. Tên gọi ‘Thế Tôn’ này không do mẹ tạo ra, không do cha tạo ra, không do anh (em) trai tạo ra, không do chị (em) gái tạo ra, không do bạn bè hoặc thân hữu tạo ra, không do các thân quyến và những người cùng huyết thống tạo ra, không do các Sa-môn hoặc Bà-la-môn tạo ra, không do chư Thiên tạo ra, sự tận cùng của giải thoát này là sự quy định thuộc về chư Phật Thế Tôn do sự đạt được, do sự chứng ngộ trí Toàn Tri ở cội cây Bồ Đề, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Ajita’ là như thế.

Không chói sáng bởi keo kiệt, bởi xao lãng - Keo kiệt - nói đến năm loại bòn xén: bòn xén về chỗ ở, bòn xén về gia tộc, bòn xén về lợi lộc, bòn xén về danh tiếng, bòn xén về Pháp; bòn xén nào có hình thức như vậy là biểu hiện của bòn xén, trạng thái của bòn xén, sự háms lợi, keo kiệt, tính chất bòn xén, trạng thái bị nắm giữ của tâm; điều này được gọi là bòn xén. Còn nữa, bòn xén về uẩn cũng là bòn xén, bòn xén về giới cũng là bòn xén, bòn xén về xứ cũng là bòn xén, sự nắm lấy được gọi là bòn xén.

Xao lãng: cần được nói đến: Sự buông thả hoặc sự buông xuôi trong việc buông thả của tâm ở uế hạnh về thân, ở uế hạnh về khẩu, ở uế hạnh về ý, hoặc ở năm loại dục, là trạng thái thực hành không nghiêm trang, trạng thái thực hành không liên tục, trạng thái thực hành không ổn định, có thói quen biếng nhác, trạng thái buông bỏ mong muốn, trạng thái buông bỏ bốn phận, sự không tập luyện, sự không tu tập, sự không làm thường xuyên, sự không quyết tâm, sự không chuyên cần, sự xao lãng trong việc tu tập các thiện pháp; sự xao lãng nào với hình thức như vậy là biểu hiện xao lãng, trạng thái xao lãng; việc này gọi là sự xao lãng.

Vivicchā pamādā nappakāsati ti iminā ca macchariyena iminā ca pamādena¹ loko nappakāsati na bhāsati na tapati na virocati na ñāyati² na paññāyati 'ti - vivicchā pamādā nappakāsati.

Jappābhilepanaṃ brūmi ti - **Jappā** vuccati taṇhā yo rāgo sārāgo anunayo anurodho³ nandi⁴ nandirāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paḷigedho⁵ saṅgo paṅko ejā māyā janikā sañjananī sibbanī⁶ jālinī saritā visattikā suttaṃ⁷ visatā⁸ āyūhanī⁹ dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu¹⁰ āsā āsiṃsanā āsiṃsittattā¹¹ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvītāsā jappā pajappā abhijappā jappāna jappittattā¹² loluppaṃ¹² loluppāyanā loluppāyi tattāṃ pucchañcikatā¹³ sādūkamyatā¹⁴ adhammarāgo visamalobho nikanti¹⁵ nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ bandhanaṃ upakkilesa anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārāpāso mārābalisaṃ¹⁶ mārāmisāṃ mārāvisayo mārānivāso mārāgocaro mārābandhanaṃ taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ¹⁷ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ, ayaṃ vuccati jappā, lokassa lepanaṃ laggaṇaṃ bandhanaṃ upakkilesa imāya jappāya loko litto saṃlitto upalitto¹⁸ kiliṭṭho saṅkiliṭṭho makkhito saṃsatṭho laggo laggito¹⁹ palibuddhoti brūmi ācikkhāmi desemi paññāpemi²⁰ paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānikaromi pakāsemi 'ti - jappābhilepanaṃ brūmi.

¹ iminā macchariyena iminā pamādena - Syā.

² saññāyati - Syā.

³ anubodho - Va, Ka.

⁴ nandī - Ma.

⁵ paḷigedho - Ma, Syā, PTS.

⁶ sibbinī - Ma, Syā.

⁷ sottaṃ - Syā; sattaṃ - PTS.

⁸ visatā - Syā, PTS, Sa.

⁹ āyūhanā - PTS.

¹⁰ paṭibaddhā - Syā, PTS.

¹¹ āsiṃsanā āsiṃsittattā - Ma.

¹² loluppā - Syā, PTS.

¹³ pucchañcikatā - Ma;

mucchañcikatā - PTS;

pucchañcikatā - Sa.

¹⁴ sādūkamyatā - Ma, Syā;

asādūkammata - PTS.

¹⁵ nikantikā - PTS.

¹⁶ mārābalisaṃ - Ma, Syā.

¹⁷ taṇhāgaddalaṃ - Syā.

¹⁸ palitto - Syā.

¹⁹ lagito - Pa.

²⁰ paññāpemi - PTS.

Không chói sáng bởi keo kiệt, bởi xao lãng: bởi sự keo kiệt này và bởi sự xao lãng này mà thế giới không chói sáng, không tỏa sáng, không cháy sáng, không chiếu sáng, không được biết đến, không được nhận biết; - ‘không chói sáng bởi keo kiệt, bởi xao lãng’ là như thế.

Ta nói tham muốn là vật làm ứ nhiễm - Tham muốn: nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, sự say đắm, sự chiều chuộng, niềm vui, niềm vui và luyến ái, sự luyến ái mãnh liệt của tâm, ước muốn, mê mẩn, bám chặt, thèm khát, thèm thường, quyến luyến, đắm nhiễm, dục vọng, xảo trá, liên quan tái sanh, sự tạo ra khổ, người thợ may, cái lưới bẫy, sự cuốn trôi, sự vướng mắc, sợi chỉ trời, sự lan rộng, có sự ra sức, bận đời, nguyện vọng, lối dẫn đến hữu, rừng cây, bụi rậm, sự thân thiết, sự thương yêu, sự trông mong, sự thân mật, sự mong mỏi, sự mong ước, trạng thái mong ước, sự mong mỏi về sắc, mong mỏi về thanh, mong mỏi về hương, mong mỏi về vị, mong mỏi về xúc, mong mỏi về lợi lộc, mong mỏi về tài sản, mong mỏi về con trai, mong mỏi về mạng sống, tham muốn, khởi tham muốn, tham đắm, biểu hiện tham muốn, trạng thái tham muốn, tham lam, biểu hiện tham lam, trạng thái tham lam, xao xuyên, ham muốn vật vừa ý, luyến ái sai pháp, tham sai trái, đeo đuổi, khao khát, ước nguyện, mong cầu, ước nguyện tốt đẹp, dục ái, hữu ái, phi hữu ái, ái cõi Sắc, ái cõi vô sắc, ái Niết Bàn, ái cảnh sắc, ái cảnh thanh, ái cảnh khí, ái cảnh vị, ái cảnh xúc, ái cảnh pháp, dòng nước lũ, sự ràng buộc, trói buộc, chấp thủ, ngăn trở, ngăn che, che đậy, cột trói, làm ô nhiễm, tiềm ẩn, thâm nhập, quán lấy, sự keo kiệt, cội nguồn của khổ, căn nguyên của khổ, nguồn sanh khổ, cạm bẫy của Ma Vương, lưới câu của Ma Vương, miếng mồi của Ma Vương, lãnh địa của Ma Vương, mồi nhử của Ma Vương, hành xử của Ma Vương, sự trói buộc của Ma Vương, ái ví như dòng sông, ái ví như tấm lưới, ái ví như dây xích, ái ví như biển, tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện; điều này được gọi là tham muốn, là vật làm lấm nhơ, là sự dính mắc, là sự cột trói, là vật làm ô nhiễm đối với thế giới. Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: “Do tham muốn này, thế giới bị lấm nhơ, bị nhiễm bẩn, bị vấy bẩn, bị ô ứ, bị ô nhiễm, bị lấm lem, bị gấn bó, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại;” - “Ta nói tham muốn là vật làm ứ nhiễm’ là như thế.

Dukkhamassa mahabbhayan ti - Dukkhan ti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ vyādhidukkhaṃ¹ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhaṃ domanassupāyāsadukkhaṃ² nerayikaṃ dukkhaṃ tiracchānayanikaṃ dukkhaṃ³ pattivisayikaṃ⁴ dukkhaṃ mānusikaṃ⁵ dukkhaṃ gabbhokkantimūlakaṃ⁶ dukkhaṃ gabbhatṭhiti-mūlakaṃ⁷ dukkhaṃ gabbhavuṭṭhānamūlakaṃ⁸ dukkhaṃ jātassa upanibandhakaṃ⁹ dukkhaṃ jātassa parādheyyakaṃ dukkhaṃ attūpakkamadukkhaṃ¹⁰ parūpakkamadukkhaṃ¹¹ saṅkhāradukkhaṃ¹² viparināmadukkhaṃ cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍaho¹³ jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā¹⁴ sūlā¹⁵ visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitaṭṭhaṃ¹⁶ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utuparināmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasa-vātātapa-siriṃsapa¹⁷-samphassaṃ dukkhaṃ¹⁸ mātumaraṇaṃ dukkhaṃ pitumaraṇaṃ dukkhaṃ bhātumaraṇaṃ dukkhaṃ bhaginīmaraṇaṃ dukkhaṃ puttumaraṇaṃ dukkhaṃ dhītumaraṇaṃ dukkhaṃ ñātivyaṇaṃ¹⁹ dukkhaṃ bhogavyaṇaṃ dukkhaṃ sīlavyaṇaṃ dukkhaṃ diṭṭhivyaṇaṃ dukkhaṃ yesaṃ dhammānaṃ ādito samudāgamaṇaṃ paññāyati atthaṅgamato nirodho paññāyati kammaṇissito vipāko vipākasanniṣṭitaṃ kammaṇā nāmasanniṣṭitaṃ rūpaṇā rūpasanniṣṭitaṃ nāmaṇā jātiyā anugataṃ jarāya anusaṭṭhaṃ²⁰ byādhinā abhibhūtaṃ maraṇena abbhāhataṃ dukkhe patiṭṭhitaṃ atāṇaṃ aleṇaṃ asaraṇaṃ asaraṇibhūtaṃ, idaṃ vuccati dukkhaṃ. Idaṃ dukkhaṃ lokassa²¹ bhayaṃ mahabbhayaṃ piḷanaṃ ghaṭṭanaṃ upaddavo upasaggo 'ti - dukkhamassa mahabbhayaṃ.

Tenāha bhagavā:

“Avijjā nivuto loko (ajitāti bhagavā)
vivicchā pamādā nappakāsati
jappābhilepanaṃ brūmi
dukkhamassa mahabbhayan ”ti.

1 - 3

*Savanti sabbadhi sotā (iccāyasmā ajito)
sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ
sotānaṃ saṃvaram brūhi
kena sotā pithiyare.*²²

¹ byādhidukkhaṃ - Ma, Syā.

² sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ - Ma, Syā.

³ tiracchānayani dukkhaṃ - Pa.

⁴ pattivisayikaṃ - Syā, PTS.

⁵ mānusikaṃ - Ma, Syā.

⁶ gabbhe-okkantimūlakaṃ - PTS.

⁷ gabbheṭṭhitimūlakaṃ - Syā, PTS.

⁸ gabbhā-vuṭṭhāna-mūlakaṃ - PTS;

gabbhā vuṭṭhānamūlakaṃ - Va, Ka.

⁹ jātassūpanibandhakaṃ - Ma, Syā.

¹⁰ attūpakkamaṃ dukkhaṃ - Syā.

¹¹ parūpakkamaṃ dukkhaṃ - Syā.

¹² saṃsāradukkhaṃ - Syā.

¹³ ḍaho - Ma, evamuparipi.

¹⁴ pakkhantikā - Va, Ka.

¹⁵ sūlā - Syā.

¹⁶ lohitaṃ pittaṃ - Ma, Syā.

¹⁷ sarīsapa - Ma.

¹⁸ samphassadukkhaṃ - Syā, PTS.

¹⁹ byaṇaṃ - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

²⁰ anusaṭṭhaṃ - Ma.

²¹ assa lokassa - Syā.

²² pithiyare - Ma;

pithiyare - Syā, PTS, evamuparipi.

Khổ là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới) - Khổ: là khổ sanh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ do sâu bi, khổ do ưu não, khổ ở địa ngục, khổ ở loài thú, khổ ở thân phận ngã quý, khổ của loài người, khổ bắt nguồn từ việc nhập thai, khổ bắt nguồn từ việc trụ thai, khổ bắt nguồn từ việc ra khỏi thai, khổ gắn liền sau khi sanh ra, khổ do kẻ khác áp đặt sau khi sanh ra, khổ do sự ra sức của bản thân, khổ do sự ra sức của kẻ khác, khổ do pháp tạo tác, khổ do sự biến đổi, bệnh ở mắt, bệnh ở tai trong, bệnh ở mũi, bệnh ở lưỡi, bệnh ở thân, bệnh ở đầu, bệnh ở lỗ tai, bệnh ở miệng, bệnh ở răng, ho, suyễn, sổ mũi, nhiệt, cảm sốt, đau bụng, xây xẩm, kiết lỵ, đau bụng bão, dịch tả, phong cùi, khối u, bệnh chàm, lao phổi, động kinh, mụn, nhọt, ghẻ ngứa, sảy, loét tay chân, máu và mật, bệnh tiểu đường, bệnh trĩ, ghẻ lở, loét hậu môn, bệnh phát khởi từ mật, bệnh phát khởi từ đàm, bệnh phát khởi từ gió, bệnh tổng hợp do mật–đàm–gió, bệnh sanh lên vì thay đổi thời tiết, bệnh sanh lên vì bốn oai nghi không đồng đều, bệnh thuộc dạng cấp tính, bệnh sanh lên vì quả của nghiệp, lạnh, nóng, đói, khát, đại tiện, tiểu tiện, các xúc chạm với ruồi muỗi gió nắng và các loài bò sát là khổ, cái chết của mẹ là khổ, cái chết của cha là khổ, cái chết của anh (em) trai là khổ, cái chết của chị (em) gái là khổ, cái chết của con trai là khổ, cái chết của con gái là khổ, sự tổn hại về thân quyến là khổ, sự tổn hại về của cải là khổ, sự tổn hại vì bệnh tật là khổ, sự tổn hại về giới là khổ, sự tổn hại về kiến thức là khổ, đối với những pháp nào có sự khởi lên ban đầu được nhận biết, có sự diệt tận lúc biến mất được nhận biết, có quả thành tựu nương vào hành động, có hành động nương vào quả thành tựu, có sắc nương vào danh, có danh nương vào sắc, bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, được thiết lập ở khổ, là không nơi nương tựa, là không nơi trú ẩn, là không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ; điều này được gọi là khổ. Khổ này là sự sợ hãi, sự nguy hiểm lớn lao, sự hành hạ, sự đụng chạm, sự bất hạnh, sự nguy cơ đối với thế giới; - ‘khổ là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới)’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Ajita,)

thế giới bị bao trùm bởi vô minh,

không chói sáng bởi keo kiệt, bởi xao lãng.

Ta nói tham muốn là vật làm ứ nhiễm,

khổ là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới).”

1 - 3

(Tôn giả Ajita nói rằng:)

“Các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi,

cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy?

Ngài hãy nói về sự ngăn chặn các dòng chảy,

các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì?”

Các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi - Các dòng chảy: dòng chảy tham ái, dòng chảy tà kiến, dòng chảy ô nhiễm, dòng chảy ược hạnh, dòng chảy vô minh. **Khắp mọi nơi:** ở tất cả các xứ. **Tuôn tràn:** chúng tuôn tràn, chảy xuống, tuôn chảy, chảy liên tục; từ con mắt chúng tuôn tràn, chảy xuống, tuôn chảy, chảy liên tục ở sắc, từ lỗ tai chúng tuôn tràn –nt– ở thính, từ lỗ mũi chúng tuôn tràn –nt– ở hương, từ lưỡi chúng tuôn tràn –nt– ở vị, từ thân chúng tuôn tràn –nt– ở xúc, từ ý chúng tuôn tràn –nt– ở pháp; tham ái ở sắc từ con mắt tuôn tràn, chảy xuống, tuôn chảy, chảy liên tục; tham ái ở thính từ lỗ tai tuôn tràn, chảy xuống, tuôn chảy, chảy liên tục; tham ái ở hương từ lỗ mũi –nt–; tham ái ở vị từ lưỡi –nt–; tham ái ở xúc từ thân –nt–; tham ái ở pháp từ ý tuôn tràn, chảy xuống, tuôn chảy, chảy liên tục; - ‘các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi’ là như thế.

Tôn giả Ajita nói rằng - Rằng: Từ ‘icca’ này là sự nối liền các câu văn, –nt– tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôn giả:** (Từ ‘āyasmā’ này) là lời nói yêu mến, –nt–. **Ajita:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Ajita nói rằng’ là như thế.

Cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy? - Cái gì là sự ngăn trở, sự ngăn cản, sự ngăn chặn, sự bảo vệ, sự gìn giữ đối với các dòng chảy? - ‘cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy’ là như thế.

Ngài hãy nói về sự ngăn chặn các dòng chảy - Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ về sự ngăn trở, sự ngăn cản, sự ngăn chặn, về sự bảo vệ, về sự gìn giữ đối với các dòng chảy; - ‘Ngài hãy nói về sự ngăn chặn các dòng chảy’ là như thế.

Các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì? - Bởi cái gì mà các dòng chảy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục; - ‘các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Ajita nói rằng:)

“Các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi,

cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy?

Ngài hãy nói về sự ngăn chặn các dòng chảy,

các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì?”

1 - 4

*Yāni sotāni lokasmiṃ (ajitāti bhagavā)
sati tesam nivāraṇaṃ
sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi
paññāyete pithiyare.*

Yāni sotāni lokasmin ti yāni etāni sotāni mayā kittitāni pakittitāni ācikkhitāni desitāni paññāpitāni¹ paṭṭhapitāni vivaritāni vibhajitāni uttānikatāni pakāsītāni, seyyathidaṃ:² taṇhāsoto diṭṭhisoto kilesasoto duccharitasoto avijjāsoto. **Lokasmin** ti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke 'ti - yāni sotāni lokasmiṃ. **Ajitā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati.

Sati tesam nivāraṇaṃ ti - **Satī** ti yā sati anussati patissati³ sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā⁴ sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyano maggo,⁵ ayaṃ vuccati sati. **Nivāraṇaṃ** ti āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ saṃvaraṇaṃ rakkhaṇaṃ gopanaṃ 'ti - sati tesam nivāraṇaṃ.

Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi ti sotānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ saṃvaraṇaṃ rakkhaṇaṃ gopanaṃ, brūmi ācikkhāmi –pe– uttānikaromi pakāsemī 'ti - sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi.

Paññāyete pithiyare ti - **Paññā** ti yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. **Paññāyete pithiyare** ti paññāya ete⁶ sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti.

Sabbe saṅkhārā aniccā "ti jānato passato paññāya ete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. Sabbe saṅkhārā dukkhā "ti jānato passato paññāyete⁷ sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. Sabbe saṅkhārā⁸ anattā "ti jānato passato paññāyete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti.

¹ paññāpitāni - Ma, Syā.

² seyyathidaṃ - Ma, evamuparipi.

³ patissati - Ma, Syā, PTS.

⁴ asammuyhanatā - Va, Ka.

⁵ ekāyanamaggo - Ma, Syā, PTS.

⁶ paññāyete - Ma, evamuparipi.

⁷ paññāya ete - Syā, evamuparipi.

⁸ dhammā - Syā, PTS.

1 - 4

(Đức Thế Tôn nói: “Này Ajita,
những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian,
niệm là sự ngăn cản chúng.
Ta nói về sự ngăn chặn các dòng chảy,
chúng được chặn đứng bởi tuệ.”

Những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian: là những dòng chảy đã được giải thích, đã được kể rõ, đã được chỉ dạy, đã được chỉ bảo, đã được thông báo, đã được ấn định, đã được khai mở, đã được chia sẻ, đã được làm rõ, đã được bày tỏ bởi Ta, tức là: dòng chảy tham ái, dòng chảy tà kiến, dòng chảy ô nhiễm, dòng chảy ược hạnh, dòng chảy vô minh. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, ở thế gian của loài người, ở thế gian của chư Thiên, ở thế gian của các uẩn, ở thế gian của các giới, ở thế gian của các xứ. **Ajita:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên.

Niệm là sự ngăn cản chúng - Niệm: Niệm là sự tùy niệm, là niệm hiện tiền; niệm là trạng thái ghi nhớ, trạng thái ghi nhận, trạng thái không lơ là, trạng thái không quên lãng; niệm là niệm quyền, niệm lực, chánh niệm, niệm giác chi, con đường độc đạo; việc này được gọi là niệm. **Sự ngăn cản:** là sự ngăn trở, sự ngăn cản, sự ngăn chặn, sự bảo vệ, sự gìn giữ; - ‘niệm là sự ngăn cản chúng’ là như thế.

Ta nói về sự ngăn chặn các dòng chảy: Ta nói về, Ta chỉ dạy, –nt– Ta làm rõ, Ta bày tỏ về sự ngăn trở, sự ngăn cản, sự ngăn chặn, sự bảo vệ, sự gìn giữ đối với các dòng chảy; - ‘Ta nói về sự ngăn chặn các dòng chảy’ là như thế.

Chúng được chặn đứng bởi tuệ - Tuệ: Tuệ là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. **Chúng được chặn đứng bởi tuệ:** Nhờ vào tuệ mà các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục.

Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Tất cả các hành là vô thường,*” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục. Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Tất cả các hành là khô,*” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục. Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Tất cả các hành là vô ngã,*”¹ các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục.

¹ Có sự không thống nhất ở điểm này: văn bản Thái Lan và PTS ghi là *dhammā* (các pháp), văn bản Miến Điện và Tích Lan ghi là *saṅkhārā* (các hành).

Avijjāpaccayā saṅkhārā ”ti jānato passato paññāyete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. Saṅkhārapaccayā viññāṇan ”ti –pe– Viññāṇapaccayā nāmarūpan ”ti –pe– Nāmarūpapaccayā saḷāyatanan ”ti –pe– Saḷāyatanapaccayā phasso ”ti –pe– Phassapaccayā vedanā ”ti –pe– Vedanāpaccayā taṇhā ”ti –pe– Taṇhāpaccayā upādānan ”ti –pe– Upādānapaccayā bhavo ”ti –pe– Bhavapaccayā jāti ”ti –pe– Jātipaccayā jarāmaṇan ”ti jānato passato paññāyete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. Avijjānirodhā saṅkhāranirodho ”ti –pe– Saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ”ti –pe– Viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho ”ti –pe– Nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho ”ti –pe– Saḷāyatananirodhā phassanirodho ”ti –pe– Phassanirodhā vedanānirodho ”ti –pe– Vedanānirodhā taṇhānirodho ”ti –pe– Taṇhānirodhā upādānanirodho ”ti –pe– Upādānanirodhā bhavanirodho ”ti –pe– Bhavanirodhā jātinirodho ”ti –pe– Jātinirodhā jarāmaṇanirodho ”ti jānato passato paññāyete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti.

Idaṃ dukkhan ”ti –pe– Ayaṃ dukkhasamudayo ”ti –pe– Ayaṃ dukkhanirodho ”ti –pe– Ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ”ti jānato passato paññāyete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti.

Ime āsavā ”ti¹ –pe– Ayaṃ āsavasamudayo ”ti –pe– Ayaṃ āsavanirodho ”ti –pe– Ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā ”ti jānato passato paññāyete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti.

Ime dhammā abhiññeyyā ”ti –pe– Ime dhammā pariññeyyā ”ti –pe– Ime dhammā pahātabbā ”ti –pe– Ime dhammā bhāvetabbā ”ti –pe– Ime dhammā sacchikātabbā ”ti jānato passato paññāyete sotā pithiyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti.

¹ ime dhammā āsavā ti - Ma; āsavā ti - Syā.

Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Vô minh* duyên cho *các hành*,” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục. Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Các hành* duyên cho *thức*,” –nt– “*Thức* duyên cho *danh sắc*,” –nt– “*Danh sắc* duyên cho *sáu xứ*,” –nt– “*Sáu xứ* duyên cho *xúc*,” –nt– “*Xúc* duyên cho *thọ*,” –nt– “*Thọ* duyên cho *ái*,” –nt– “*Ái* duyên cho *thủ*,” –nt– “*Thủ* duyên cho *hữu*,” –nt– “*Hữu* duyên cho *sanh*,” –nt– “*Sanh* duyên cho *lão, tử*,” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục. Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “Do sự diệt tận của *vô minh* (đưa đến) sự diệt tận của *các hành*,” –nt– “Do sự diệt tận của *các hành* (đưa đến) sự diệt tận của *thức*,” –nt– “Do sự diệt tận của *thức* (đưa đến) sự diệt tận của *danh sắc*,” –nt– “Do sự diệt tận của *danh sắc* (đưa đến) sự diệt tận của *sáu xứ*,” –nt– “Do sự diệt tận của *sáu xứ* (đưa đến) sự diệt tận của *xúc*,” –nt– “Do sự diệt tận của *xúc* (đưa đến) sự diệt tận của *thọ*,” –nt– “Do sự diệt tận của *thọ* (đưa đến) sự diệt tận của *ái*,” –nt– “Do sự diệt tận của *ái* (đưa đến) sự diệt tận của *thủ*,” –nt– “Do sự diệt tận của *thủ* (đưa đến) sự diệt tận của *hữu*,” –nt– “Do sự diệt tận của *hữu* (đưa đến) sự diệt tận của *sanh*,” –nt– “Do sự diệt tận của *sanh* (đưa đến) sự diệt tận của *lão, tử*,” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục.

Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Đây là Khô*,” –nt– “*Đây là nhân sanh Khô*,” –nt– “*Đây là sự diệt tận Khô*,” –nt– “*Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khô*,” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục.

Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Đây là các lậu hoặc*,” –nt– “*Đây là nhân sanh các lậu hoặc*,” –nt– “*Đây là sự diệt tận các lậu hoặc*,” –nt– “*Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận các lậu hoặc*,” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục.

Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Các pháp này cần được biết rõ*,” –nt– “*Các pháp này cần được biết toàn diện*,” –nt– “*Các pháp này cần được dứt bỏ*,” –nt– “*Các pháp này cần được tu tập*,” –nt– “*Các pháp này cần được chứng ngộ*,” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục.

Channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇaṃ jānato passato paññāyete sotā pithīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti.

Pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇaṃ jānato passato –pe– Catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇaṃ jānato passato –pe– Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti jānato passato paññāyete sotā pithīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti ’ti - paññāyete pithīyare.

Tenāha bhagavā:

“Yāni sotāni lokasmiṃ (ajitāti bhagavā)

sati tesam nivāraṇaṃ

sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi

paññāyete¹ pithīyare ”ti.

1 - 5

Paññā ceva satī cāpi² (iccāyasmā ajito)

nāmarūpañca mārisa

etaṃ me puṭṭho pabrūhi

katthetaṃ uparūjjhati.

Paññā ceva satī cāpi ti - **Paññā** ti yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhavyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo³ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsattaṃ paññāpāsādo paññāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. **Satī** ti yā sati anussatī –pe– sammāsati ’ti - paññā ceva satī cāpi.

Iccāyasmā ajito –pe– abhilāpo ’ti - iccāyasmā ajito.

Nāmarūpañca mārisā ti - **Nāman** ti cattāro arūpino khandhā. **Rūpan** ti cattāro ca mahābhūtā catunnaṃ ca mahābhūtānaṃ⁴ upādāyarūpaṃ. **Mārisā** ti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanaṃ etaṃ mārisā ’ti - nāmarūpaṃ ca mārisa.

¹ paññāy’ ete - PTS.

² sati cāpi - Ma, Syā, evamuparipi.

³ paṭodo - Va, Ka.

⁴ catunnaṃ mahābhūtānaṃ - Ka.

Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ về nhân sanh khởi, về sự tiêu hoại, về sự hứng thú, về sự bất lợi, về sự thoát ra của sáu xúc xứ, các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục.

Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ về nhân sanh khởi, về sự tiêu hoại, về sự hứng thú, về sự bất lợi, về sự thoát ra của năm thú uẩn, –nt– Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ về nhân sanh khởi, về sự tiêu hoại, về sự hứng thú, về sự bất lợi, về sự thoát ra của bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió), –nt– Đối với người biết, đối với người thấy bằng tuệ rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh diệt tận,*” các dòng chảy ấy bị chặn đứng, bị cắt đứt, không tuôn tràn, không chảy xuống, không tuôn chảy, không chảy liên tục; - ‘chúng được chặn đứng bởi tuệ’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
(Đức Thế Tôn nói: “*Này Ajita,*)
những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian,
niệm là sự ngăn cản chúng.
Ta nói về sự ngăn chặn các dòng chảy,
chúng được chặn đứng bởi tuệ.”

1 - 5

(Tôn giả Ajita nói rằng:)
“*Tuệ và luôn cả niệm,*
đanh và sắc, thưa Ngài,
được tôi hỏi điều này, xin Ngài hãy nói lên,
ở đâu điều này được hoại diệt?”

Tuệ và luôn cả niệm - Tuệ: Tuệ là sự nhận biết, sự chọn lựa, sự khám phá, sự chọn lựa pháp, sự quan sát, sự nhận định, sự phân biệt, sự thông thái, sự thông thạo, sự khôn khéo, sự thông suốt, sự cân nhắc, sự khảo sát, sự hiểu biết rộng rãi, sự thông minh, pháp dẫn đầu, sự thấy rõ, sự nhận biết rõ, vật xuyên thủng, tuệ là tuệ quyền, tuệ lực, tuệ là vũ khí, tuệ là lâu đài, tuệ là ánh sáng, tuệ là hào quang, tuệ là cây đèn, tuệ là báu vật, sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. **Niệm:** Niệm là sự tùy niệm, –nt– chánh niệm; - ‘tuệ và luôn cả niệm’ là như thế.

Tôn giả Ajita nói rằng: –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Ajita nói rằng’ là như thế.

Đanh và sắc, thưa Ngài - Đanh: Bốn nhóm không có sắc.¹ **Sắc:** là bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió) và sắc liên quan đến bốn yếu tố chính. **Thưa Ngài:** từ ‘*mārīsa*’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘đanh và sắc, thưa Ngài’ là như thế.

¹ Bốn nhóm không có sắc: thọ uẩn, tưởng uẩn, hành uẩn, thức uẩn (ND).

Etaṃ me puṭṭho pabrūhī ti - **Etaṃ me** ti yaṃ pucchāmi yaṃ yācāmi¹ yaṃ ajjhesāmi yaṃ pasādemi. **Puṭṭho** ti pucchito yācīto ajjhesīto pasādīto. **Pabrūhī** ti brūhī ācikkhāhi desehi paññāpehi² paṭṭhāpehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi 'ti - etaṃ me puṭṭho pabrūhī.

Katthetaṃ uparujjhatī ti katthetaṃ nirujjhati vūpasammati atthaṃ gacchati paṭippassambhatī 'ti - katthetaṃ uparujjhati.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Paññā ceva satī cāpi (iccāyasmā ajito)
nāmarūpañca mārisa
etaṃ me puṭṭho pabrūhī
katthetaṃ uparujjhatī”*ti.

1 - 6

*Yametaṃ pañhaṃ apucchi - ajita taṃ vadāmi te
yattha nāmaṃ ca rūpaṃ ca - asesam uparujjhati
viññānassa nirodhena - etthetaṃ uparujjhati.*

Yametaṃ pañhaṃ apucchī ti - **Yametan** ti paññañca satīñca nāmarūpañca. **Apucchī** ti apucchasi ayācasi³ ajjhesasi⁴ pasādesī 'ti - yametaṃ pañhaṃ apucchi.

Ajita taṃ vadāmi te ti - **Ajitā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Tan** ti paññañca satīñca nāmarūpañca. **Vadāmi** ti vadāmi⁵ ācikkhāmi desemi paññāpemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemi 'ti - ajita taṃ vadāmi te.

Yattha nāmañca rūpañca asesam uparujjhatī ti - **Nāman** ti cattāro arūpino khandhā. **Rūpan** ti cattāro ca mahābhūtā catunnaṃ ca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ. **Asesan** ti sabbena sabbam sabbathā sabbam asesam nissesam pariyādiyana⁶vacanametaṃ asesan 'ti. **Uparujjhatī** ti nirujjhati vūpasammati atthaṃ gacchati paṭippassambhatī 'ti - yattha nāmañca rūpañca asesam uparujjhati.

¹ āyācāmi - Pa.

² paññāpehi - Ma, Syā.

³ yācasi - Ma, PTS; pariyācasi - Sī.

⁴ ajjhesati - Ma, Va, Ka; ajjhesi - PTS.

⁵ taṃ vadāmi - Syā.

⁶ pariyādāya - Syā, PTS.

Được tôi hỏi điều này, xin Ngài hãy nói lên - Điều này được tôi (hỏi): là điều mà tôi hỏi, điều mà tôi yêu cầu, điều mà tôi thỉnh cầu, điều mà tôi đặt niềm tin. **Được hỏi:** được vấn, được yêu cầu, được thỉnh cầu, được đặt niềm tin. **Xin Ngài hãy nói lên:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘được tôi hỏi điều này, xin Ngài hãy nói lên’ là như thế.

Ở đâu điều này được hoại diệt? - Ở đâu điều này được diệt tận, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh? - ‘ở đâu điều này được hoại diệt?’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
(Tôn giả Ajita nói rằng:)
“Tuệ và luôn cả niệm,
danh và sắc, thưa Ngài,
được tôi hỏi điều này, xin Ngài hãy nói lên,
ở đâu điều này được hoại diệt?”

1 - 6

“Người đã hỏi câu hỏi về điều nào, này Ajita, Ta trả lời cho người về điều ấy, về việc danh và sắc được hoại diệt không dư sót. Do sự diệt tận của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt.”

Người đã hỏi câu hỏi về điều nào - Về điều nào: là về tuệ, về niệm, về danh và sắc. **Người đã hỏi:** Người đã vấn, người đã yêu cầu, người đã thỉnh cầu, người đã đặt niềm tin; - ‘người đã hỏi câu hỏi về điều nào’ là như thế.

Này Ajita, Ta trả lời cho người về điều ấy - Ajita: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Về điều ấy:** là về tuệ, về niệm, về danh và sắc. **Ta trả lời:** Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ; - ‘này Ajita, Ta trả lời cho người về điều ấy’ là như thế.

Về việc danh và sắc được hoại diệt không dư sót - Danh: Bốn nhóm không có sắc. **Sắc:** là bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió) và sắc liên quan đến bốn yếu tố chính. **Không dư sót:** tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, từ ‘asesam’ này là lối nói của sự bao gồm. **Được hoại diệt:** được diệt tận, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh; - ‘về việc danh và sắc được hoại diệt không dư sót’ là như thế.

Viññāṇassa nirodhena etthetaṃ uparujjhatī ti sotāpattimaggañāṇena abhisāṅkhāraviññāṇassa nirodhena satta bhava ṭhapetvā anamatagge saṃsāre ye uppajjeyyumaṃ nāmaṃ ca rūpaṃ ca etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Sakadāgāmiyimaggañāṇena abhisāṅkhāraviññāṇassa nirodhena dve bhava ṭhapetvā pañcasu bhavesu ye uppajjeyyumaṃ nāmaṃ ca rūpaṃ ca etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Anāgāmiyimaggañāṇena abhisāṅkhāraviññāṇassa nirodhena ekaṃ bhavaṃ ṭhapetvā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā ye uppajjeyyumaṃ nāmaṃ ca rūpaṃ ca etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Arahattamaggañāṇena abhisāṅkhāraviññāṇassa nirodhena ye uppajjeyyumaṃ nāmaṃ ca rūpaṃ ca etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Arahato anupādisesāya nibbānadhātuyā¹ parinibbāyantassa carimaviññāṇassa² nirodhena paññā ca satī ca nāmaṃ ca rūpaṃ ca etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti³ ti - viññāṇassa nirodhena etthetaṃ uparujjhatī.

Tenāha bhagavā:

*“Yametaṃ pañhaṃ apucchi - ajita taṃ vadāmi te
yattha nāmañca rūpañca - asesamaṃ uparujjhatī
viññāṇassa nirodhena - etthetaṃ uparujjhatī”* ti.

¹ parinibbānadhātuyā - Syā.

² purimaviññāṇassa - Syā.

Do sự diệt tận của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt: Nhờ vào trí của Đạo Nhập Lưu với sự diệt tận của thức liên quan đến sự tạo tác, các pháp nào – danh và sắc – có thể sanh khởi ở sự luân hồi không biết được điểm khởi đầu tối đa là bảy kiếp sống, ở đây, các pháp này được diệt tận, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh. Nhờ vào trí của Đạo Nhất Lai với sự diệt tận của thức liên quan đến sự tạo tác, các pháp nào – danh và sắc – có thể sanh khởi ở năm cõi hữu tối đa là hai kiếp sống, ở đây, các pháp này được diệt tận, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh. Nhờ vào trí của Đạo Bất Lai với sự diệt tận của thức liên quan đến sự tạo tác, các pháp nào – danh và sắc – có thể sanh khởi ở sắc giới và vô sắc giới tối đa là một kiếp sống, ở đây, các pháp này được diệt tận, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh. Nhờ vào trí của Đạo A-la-hán với sự diệt tận của thức liên quan đến sự tạo tác, các pháp nào – danh và sắc – có thể sanh khởi, ở đây, các pháp này được diệt tận, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh. Đối với vị A-la-hán đang viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót, với sự diệt tận của thức cuối cùng, (các pháp) tuệ, niệm, danh, và sắc, ở đây, các pháp này được diệt tận, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh; - ‘do sự diệt tận của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Ngươi đã hỏi câu hỏi về điều nào, này Ajita, Ta trả lời cho ngươi về điều ấy, về việc danh và sắc được hoại diệt không dư sót. Do sự diệt tận của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt.”

1 - 7

*Ye ca saṅkhātadhammā se¹ - ye ca sekkhā² puthū³ idha
tesaṃ me nīpako iriyaṃ - puṭṭho pabrūhi mārīsa.*

Ye ca saṅkhātadhammā se ti - Saṅkhātadhammā vuccanti arahanto khīṇāsavā, kiṃkāraṇā saṅkhātadhammā vuccanti arahanto khīṇāsavā? Te saṅkhātadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā⁴ vibhūtadhammā vibhāvitadhammā, “sabbe saṅkhārā aniccā ”ti saṅkhātadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā, “sabbe saṅkhārā dukkhā ”ti saṅkhātadhammā –pe– “sabbe dhammā anattā ”ti saṅkhātadhammā –pe– “avijjāpaccayā saṅkhārā ”ti saṅkhātadhammā –pe– “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman ”ti saṅkhātadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā.

Athavā tesaṃ khandhā saṅkhātā, dhātuyo saṅkhātā, āyatanāni saṅkhātāni,⁵ gatiyo saṅkhātā, uppattiyo⁶ saṅkhātā, paṭisandhi⁷ saṅkhātā, bhavā saṅkhātā, saṃsārā saṅkhātā, vaṭṭā saṅkhātā.⁸

Athavā te khandhāpariyante ṭhitā, dhātupariyante ṭhitā, āyatanāpariyante ṭhitā, gatipariyante ṭhitā, uppattipariyante⁹ ṭhitā, paṭisandhipariyante ṭhitā, bhavāpariyante ṭhitā, saṃsārapariyante ṭhitā, vaṭṭāpariyante ṭhitā, antime bhavā¹⁰ ṭhitā, antime samussaye¹¹ ṭhitā antimadehadharā arahanto.

*“Tesāyaṃ¹² pacchimakoṭi¹³ carimoyaṃ samussayo,
jātimaraṇasaṃsāro natthi tesaṃ¹⁴ punabbhavo ”ti.*

Taṃkāraṇā saṅkhātadhammā vuccanti arahanto khīṇāsavā ’ti - ye ca saṅkhātadhammā se.

¹ saṅkhata dhammāse - Va, Ka.

² sekkhā - Syā, evamuparipi.

³ puthu - PTS, evamuparipi.

⁴ tīritadhammā - Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ āyatanāni saṅkhātā - Ma, Va, Ka.

⁶ uppattiyo - Ma, Syā.

⁷ paṭisandhiyo - Syā.

⁸ vaṭṭaṃ saṅkhātā - Pa.

⁹ upapattipariyante - Ma, Syā.

¹⁰ antimabhavā - Syā.

¹¹ antimasamussaye - Syā.

¹² tesaṃ cāsaṃ - Ma, Syā;

tesaṃ sāraṃ - Va, Ka;

tesaṃ yaṃ - Pa.

¹³ pacchimako - Ma, Syā.

¹⁴ nesaṃ - Ma, Syā.

1 - 7

“Những vị nào đã hiểu rõ Giáo Pháp (là các bậc A-la-hán) và những vị nào là các bậc Hữu Học đông đảo ở nơi này, tôi hỏi bậc Chín Chấn về oai nghi của những vị ấy, thưa Ngài, xin Ngài hãy nói lên.”

“Những vị nào đã hiểu rõ Giáo Pháp - Đã hiểu rõ Giáo Pháp: nói đến các bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. Vì lý do gì mà những vị đã hiểu rõ Giáo Pháp được gọi là các bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt? Các vị ấy đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp; đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp rằng: *“Tất cả các hành là vô thường;”* đã hiểu rõ Giáo Pháp, –nt– rằng: *“Tất cả các hành là khô;”* đã hiểu rõ Giáo Pháp, –nt– rằng: *“Tất cả các pháp là vô ngã;”* đã hiểu rõ Giáo Pháp, –nt– rằng: *“Vô minh duyên cho các hành;”* đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp rằng: *“Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.”*

Hoặc là, đối với các vị ấy, các uẩn đã được hiểu rõ, các giới đã được hiểu rõ, các xứ đã được hiểu rõ, các cảnh giới tái sanh đã được hiểu rõ, các sự tái sanh đã được hiểu rõ, sự nối liền tái sanh đã được hiểu rõ, các hữu đã được hiểu rõ, sự luân hồi đã được hiểu rõ, sự luân chuyển đã được hiểu rõ.

Hoặc là, các vị ấy tồn tại trong giai đoạn cuối của các uẩn, tồn tại trong giai đoạn cuối của các giới, tồn tại trong giai đoạn cuối của các xứ, tồn tại trong giai đoạn cuối của cảnh giới tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự nối liền tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của kiếp sống, tồn tại trong giai đoạn cuối của luân hồi, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự luân chuyển, tồn tại trong kiếp sống cuối cùng, tồn tại trong thân xác cuối cùng, với việc duy trì thân xác cuối cùng là các vị A-la-hán.

“Đối với các vị ấy, đây là lần cuối cùng, thân xác này là sau chót, việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với các vị ấy.”

Vì lý do ấy mà những vị đã hiểu rõ Giáo Pháp được gọi là các bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt; - ‘những vị nào đã hiểu rõ Giáo Pháp’ là như thế.

Ye ca sekhā puthū idhā ti - **Sekhā** ti kiṃkāraṇā vuccanti sekhā? Sikkhantīti sekhā. Kiñca sikkhanti?¹ Adhisīlampi sikkhanti adhicittampi sikkhanti adhipaññampi sikkhanti. Katamā² adhisīlasikkhā? Idha bhikkhu sīlavā hoti pātimokkha-saṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasaṃpanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu, khuddakopi sīlakkhandho³ mahantopi sīlakkhandho⁴ sīlaṃ paṭiṭṭhā ādi caraṇaṃ⁵ saṃyamo saṃvaro mukhaṃ pamukhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Ayaṃ adhisīlasikkhā.

Katamā adhicittasikkhā? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi –pe– paṭhamaṃ jhānaṃ – dutiyaṃ jhānaṃ – tatiyaṃ jhānaṃ – catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ adhicittasikkhā.

Katamā adhipaññāsikkhā? Idha bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. So idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhasamudayoti –pe– ayaṃ dukkhanirodhoti –pe– ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti, ime āsavāti –pe– ayaṃ āsavaśamudayoti –pe– ayaṃ āsavanirodhoti –pe– ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ adhipaññāsikkhā.

Imā tisso sikkhāyo āvajjantā⁶ sikkhanti, jānantā sikkhanti, passantā sikkhanti,⁷ paccavekkhantā sikkhanti⁸ cittaṃ adhiṭṭhahantā sikkhanti, saddhāya adhimuccantā sikkhanti, viriyaṃ paggaṇhantā sikkhanti, satīṃ upaṭṭhapentā sikkhanti, cittaṃ samādahantā sikkhanti, paññāya pajānantā sikkhanti, abhiññeyyaṃ abhijānantā sikkhanti, pariññeyyaṃ pari jānantā sikkhanti, pahātabbaṃ pajahantā sikkhanti, bhāvetabbaṃ bhāventā sikkhanti, sacchikātabbaṃ sacchikarontā sikkhanti ācaranti⁹ samācaranti samādāya vattanti. Taṃkāraṇā vuccanti sekhā.

Puthū ti bahukā. Ete sekhā sotāpannā ca paṭipannā ca sakādāgāmino ca paṭipannā ca anāgāmino ca paṭipannā ca arahanto ca paṭipannā ca.

Idhā ti imissā diṭṭhiyā imissā khantiyā imissā ruciyā imasmiṃ ādāye imasmiṃ dhamme imasmiṃ vinaye¹⁰ imasmiṃ dhammavinaye imasmiṃ pāvacane imasmiṃ brahmacariye imasmiṃ satthusāsane imasmiṃ attabhāve imasmiṃ manussaloke 'ti - ye ca sekhā puthū idha.

¹ kiṃ sikkhanti - Syā.

² katamā ca - Syā, PTS.

³ khuddako sīlakkhandho - Ma, Va, Ka.

⁴ mahanto sīlakkhandho - Ma, Va, Ka.

⁵ paṭiṭṭhā āvaraṇaṃ - Syā.

⁹ sikkhanti caranti ācaranti - Syā, PTS.

⁶ tisso sikkhā āvajjantā - Syā.

¹⁰ imasmiṃ vinaye imasmiṃ dhamme - Syā.

⁷ passantā sikkhanti - itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁸ paccavekkhantā sikkhanti - itipāṭho Ma, Syā potthakesu na dissate.

Và những vị nào là các bậc Hữu Học đông đảo ở nơi này - Các bậc Hữu Học: Vì lý do gì mà được gọi là các bậc Hữu Học? ‘Các vị học tập’ là các bậc Hữu Học. Và các vị học tập gì? Các vị học tập thắng giới, học tập thắng tâm, và học tập thắng tuệ. Việc nào là sự học tập về thắng giới? Ở đây, vị tỳ khưu là vị có giới, sống thu thúc với sự thu thúc của giới bốn *Pātimokkha*, thành tựu về hạnh kiểm và hành xử, thấy sự sợ hãi trong các tội nhỏ nhất, thọ trì và thực hành trong các điều học. Nhóm giới nhỏ, nhóm giới lớn, giới là nền tảng, phần khởi đầu, sự thực hành, sự ngăn giữ, sự thu thúc, sự mở đầu, sự dẫn đầu nhằm chứng đạt các thiện pháp; việc này là sự học tập về thắng giới.

Việc nào là sự học tập về thắng tâm? Ở đây, vị tỳ khưu ngay sau khi tách ly khỏi các dục, –nt– đạt đến và trú thiền thứ nhất –nt– thiền thứ nhì –nt– thiền thứ ba –nt– thiền thứ tư; việc này là sự học tập về thắng tâm.

Việc nào là sự học tập về thắng tuệ? Ở đây, vị tỳ khưu là vị có tuệ, thành tựu về tuệ hướng đến sự sanh diệt, góp phần vào sự thấu triệt cao thượng, dẫn đến việc cạn kiệt hoàn toàn của khổ. Vị ấy nhận biết đúng theo thực thể rằng: “*Đây là Khổ*,” nhận biết đúng theo thực thể rằng: “*Đây là nhân sanh Khổ*,” –nt– “*Đây là sự diệt tận Khổ*,” –nt– “*Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ*,” nhận biết đúng theo thực thể rằng: “*Đây là các lậu hoặc*,” –nt– “*Đây là nguyên nhân của các lậu hoặc*,” –nt– “*Đây là sự diệt tận các lậu hoặc*,” –nt– “*Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận các lậu hoặc*,” việc này là sự học tập về thắng tuệ.

Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này, các vị học tập; trong khi biết, các vị học tập; trong khi thấy, các vị học tập; trong khi quán xét lại, các vị học tập; trong khi quyết định tâm, các vị học tập; trong khi hướng đến đức tin, các vị học tập; trong khi ra sức tinh tấn, các vị học tập; trong khi thiết lập niệm, các vị học tập; trong khi tập trung tâm, các vị học tập; trong khi nhận biết bằng tuệ, các vị học tập; trong khi biết rõ pháp cần được biết rõ, các vị học tập; trong khi biết toàn diện pháp cần được biết toàn diện, các vị học tập; trong khi dứt bỏ pháp cần được dứt bỏ, các vị học tập; trong khi tu tập pháp cần được tu tập, các vị học tập; trong khi chứng ngộ pháp cần được chứng ngộ, các vị học tập, hành xử, hành theo, thọ trì và vận dụng; vì lý do ấy mà được gọi là các bậc Hữu Học.

Đông đảo: là có nhiều. Các bậc Hữu Học này là các bậc Nhập Lưu, các bậc đang đạt đến (quả vị Nhập Lưu), các bậc Nhất Lai, các bậc đang đạt đến (quả vị Nhất Lai), các bậc Bất Lai, các bậc đang đạt đến (quả vị Bất Lai), các bậc A-la-hán,¹ và các bậc đang đạt đến (quả vị A-la-hán).

Ở nơi này: ở quan điểm này, ở sự chấp nhận này, ở sự ưa thích này, ở sự nắm giữ này, ở Pháp này, ở Luật này, ở Pháp và Luật này, ở giáo lý này, ở Phạm hạnh này, ở lời dạy này của bậc Đạo Sư, ở bản thân này, ở thế giới loài người này; - ‘và những vị nào là các bậc Hữu Học đông đảo ở nơi này’ là như thế.

¹ Các bậc A-la-hán: có lẽ có sự nhầm lẫn ở đây khi các bậc A-la-hán cũng được xếp vào danh sách các bậc *Sekha* - Hữu Học (ND).

Tesaṃ me nipako iriyaṃ puṭṭho pabrūhi mārīsā ti tvam hi¹ nipako paṇḍito pañṇavā buddhimā ñāṇī vibhāvī² medhāvī. **Tesaṃ** saṅkhātadhammānaṃ ca sekhānaṃ ca. **Iriyaṃ** ti³ cariyaṃ vuttiṃ pavattiṃ⁴ ācāraṃ gocaraṃ vihāraṃ paṭipadaṃ. **Puṭṭho** ti pucchito⁵ yācito ajjhesito pasādito. **Pabrūhi** ti brūhi ācikkhāhi desehi pañṇāpehi⁶ paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi. **Mārīsā** ti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametam mārīsā 'ti - tesaṃ me nipako iriyaṃ puṭṭho pabrūhi mārīsā.

Tenāha so brāhmaṇo:

“Ye ca saṅkhātadhammā se - ye ca sekhā puthū idha
tesaṃ me nipako iriyaṃ - puṭṭho pabrūhi mārīsā ”ti.

1 - 8

*Kāmesu nābhigijjheyya - manasā nāvilo⁷ siyā
kusalo sabbadhammānaṃ - sato bhikkhu paribbaje.*

Kāmesu nābhigijjheyya ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. Katame vatthukāmā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā attharaṇā pāpuraṇā⁸ dāsīdāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthum⁹ hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhaṃ ca janapado ca koso ca koṭṭhāgāraṇaṃ ca yaṃ kiñci rajanīyaṃ vatthu¹⁰ vatthukāmā.

Api ca atītā kāmā anāgatā kāmā paccuppannā kāmā ajjhataṃ kāmā bahiddhā kāmā ajjhatabahiddhā kāmā hīnā kāmā majjhimā kāmā paṇītā kāmā āpāyikā kāmā mānūsikā kāmā dibbā kāmā paccupaṭṭhitā kāmā nimmitā kāmā paranimmitā kāmā animmitā kāmā pariggahitā kāmā apariggahitā kāmā mamāyitā¹¹ kāmā amamāyitā¹² kāmā sabbepi kāmāvacarā dhammā sabbepi rūpāvacarā dhammā sabbepi arūpāvacarā dhammā taṇhāvatthukā taṇhārammaṇā kamanīyaṭṭhena¹³ rajanīyaṭṭhena madanīyaṭṭhena¹⁴ kāmā. Ime vuccanti vatthukāmā.

¹ tvampi - Ma, Syā.

² vibhāvī - itisaddo Ma potthake na dissate.

³ iriyaṃ - Ma, Syā.

⁴ vutti pavatti - Ma; vuttiṃ - Syā;
vattiṃ pavattiṃ - PTS.

⁵ puṭṭhoti puṭṭho pucchito - Syā.

⁶ pañṇāpehi - Ma, Syā.

⁷ manasā nāvilo - Ma, Syā;
manasā 'nāvilo - PTS.

⁸ pāvuraṇā - Ma.

⁹ vatthu - Ma.

¹⁰ rajanīyavatthu - Ma, Syā;
rajanīyaṃ vatthu - PTS.

¹¹ mamāyikā - Va, Ka.

¹² amamāyikā - Va, Ka.

¹³ kamanīyaṭṭhena - Ma, Syā;
kamanīyatthena - PTS.

¹⁴ ramanīyaṭṭhena anissāraṭṭhena 'ti Katthaci adhika pāṭhā.

Tôi hỏi bậc Chín Chấn về oai nghi của những vị ấy, thưa Ngài, xin Ngài hãy nói lên: bởi vì Ngài là người chín chắn, sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Của những vị ấy:** của những vị đã hiểu rõ Giáo Pháp (A-la-hán) và của những vị Hữu Học. **Về oai nghi:** về hành động, về hành vi, về lối ứng xử, về cách hành xử, về hành xử, về sự trú ngụ, về lối thực hành. **(Được) hỏi:** được vấn, được yêu cầu, được thỉnh cầu, được đặt niềm tin. **Xin Ngài hãy nói lên:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ. **Thưa Ngài:** Từ ‘*mārisa*’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘tôi hỏi bậc Chín Chấn về oai nghi của những vị ấy, thưa Ngài, xin Ngài hãy nói lên’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Những vị nào đã hiểu rõ Giáo Pháp (là các bậc A-la-hán) và những vị nào là các bậc Hữu Học đông đảo ở nơi này, tôi hỏi bậc Chín Chấn về oai nghi của những vị ấy, thưa Ngài, xin Ngài hãy nói lên.”

1 - 8

“Không nên khát khao ở các dục, không nên bị khuấy động bởi tâm, thiện xảo đối với tất cả các pháp, có niệm, vị tỳ khưu ra đi du phương.”

Không nên khát khao ở các dục - Các dục: theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. Các loại nào là vật dục? Các sắc hợp ý, các thanh hợp ý, các hương hợp ý, các vị hợp ý, các xúc hợp ý, các vật trải lót, các vật đắp, các tôi trai và tớ gái, dê cừu, gà heo, voi bò ngựa lừa, ruộng, đất, vàng, bạc, làng mạc, thị trấn, kinh thành, quốc độ, xứ sở, khu trại, nhà kho, và bất cứ vật gì đưa đến sự luyến ái là vật dục.

Thêm nữa là các dục quá khứ, các dục vị lai, các dục hiện tại, các dục nội phần, các dục ngoại phần, các dục nội và ngoại phần, các dục hạ liệt, các dục trung bình, các dục cao quý, các dục thuộc địa ngục, các dục thuộc loài người, các dục thuộc cõi Trời, các dục hiện tiền, các dục được tạo ra, các dục được người khác tạo ra, các dục không được tạo ra, các dục thuộc sở hữu, các dục không thuộc sở hữu, các dục được chấp là của ta, các dục không được chấp là của ta, tính luôn tất cả các pháp dục giới, tất cả các pháp sắc giới, tất cả các pháp vô sắc giới, các dục có nên tăng là tham ái, có cảnh giới là tham ái, với ý nghĩa đưa đến sự ham muốn, với ý nghĩa đưa đến sự luyến ái, với ý nghĩa đưa đến sự say đắm. Các điều này được gọi là vật dục.

Katame kilesakāmā? Chando kāmo rāgo kāmo chandarāgo kāmo saṅkappo kāmo rāgo kāmo saṅkapparāgo kāmo, yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandi¹ kāmataṇhā kāmāsineho kāmapipāsā kāmapariḷāho kāmagedho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmūpādānaṃ² kāmacchandanivaraṇaṃ.

2. ³Addasaṃ kāma, te mūlaṃ - saṅkappā kāma jāyasi, na taṃ saṅkappayissāmi - evaṃ kāma na hehi ti.⁴
Ime vuccanti kilesakāmā.

Gedho vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ.

Kāmesu nābhigijjheyā ti kilesakāmena⁵ vatthukāmesu nābhigijjheyā na paḷibuddheyā⁶ agiddho assa⁷ agathito⁸ amucchito anajjhāpanno⁹ vītagedho vigatagedho cattagedho vantagedho muttagedho pahīnagedho paṭinissaṭṭhagedho vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhaṭṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā vihareyyā 'ti - kāmesu nābhigijjheyā.

Manasā nāvilo siyā ti - **Mano** ti yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Kāyaduccaritena cittaṃ āvilaṃ hoti lulitaṃ¹⁰ eritaṃ ghaṭṭitaṃ calitaṃ bhantaṃ avūpasantaṃ, vacīduccaritena –pe– manoduccaritena –pe– rāgena –pe– dosena –pe– mohena –pe– kodhena –pe– upanāhena –pe– makkhena –pe– palāsena¹¹ –pe– issāya –pe– macchariyena –pe– māyāya –pe– sāṭṭheyena –pe– thambhena –pe– sārāmbhena –pe– mānena –pe– atimānena –pe– madena –pe– pamādena –pe– sabbakilesehi –pe– sabbaduccaritehi –pe– sabbadarathehi¹² –pe– sabbapariḷāhehi –pe– sabbasantāpehi –pe– sabbākusalāhi saṅkhārehi¹³ cittaṃ āvilaṃ hoti lulitaṃ eritaṃ ghaṭṭitaṃ calitaṃ bhantaṃ avūpasantaṃ.

¹ kāmanandī - Ma.

² kāmupādānaṃ - Ma, Syā.

³ Gaṅgamālajātaka (421).

⁴ hohi ti - PTS.

⁵ kilesakāmesu - Syā, PTS.

⁶ na palibundheyā - Ma;

na palibujjheyā - Syā;

na paligijjheyā na palibajjheyā - PTS.

⁷ assa - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁸ agadhito - Ma, Syā;

agaddhito - PTS.

⁹ anajjhāpanno - Syā.

¹⁰ lulitaṃ - Ma, Syā, evamuparipi.

¹¹ palāsena - Ma, Syā.

¹² sabbādāhehi - Ma.

¹³ sabbākusalābhisāṅkhārehi - Ma, Syā.

Các loại nào là ô nhiễm dục? Mong muốn là dục, luyện ái là dục, mong muốn và luyện ái là dục, tư duy là dục, luyện ái là dục, tư duy và luyện ái là dục, (ô nhiễm dục) là sự mong muốn về dục, sự luyện ái về dục, niềm vui về dục, sự tham ái về dục, sự yêu mến về dục, sự nồng nhiệt về dục, sự thèm khát về dục, sự mê mẩn về dục, sự bám chặt vào dục, sự lôi cuốn của dục, sự gắn bó với dục, sự chấp thủ ở dục, sự che lấp do mong muốn về dục liên quan đến ngũ dục.

2. “*Này dục, ta đã nhìn thấy gốc rễ của nguơi. Này dục, nguơi sanh lên từ sự tư duy. Ta sẽ không tư duy về nguơi nữa. Này dục, như vậy nguơi sẽ không hình thành.*”¹

Các điều này được gọi là ô nhiễm dục.

Thèm khát: nói đến tham ái, tức là sự luyện ái, luyện ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện.

Không nên khát khao ở các dục: không nên khát khao, không nên bị giữ lại ở các vật dục do ô nhiễm dục, nên là người không bị thèm khát, không bị buộc trói, không bị mê mẩn, không bị gắn gũ, có sự thèm khát đã được xa lìa, có sự thèm khát đã được tách lìa, có sự thèm khát đã được từ bỏ, có sự thèm khát đã được tẩy trừ, có sự thèm khát đã được giải thoát, có sự thèm khát đã được dứt bỏ, có sự thèm khát đã được buông bỏ, có sự luyện ái đã được xa lìa, có sự luyện ái đã được tách lìa, có sự luyện ái đã được từ bỏ, có sự luyện ái đã được tẩy trừ, có sự luyện ái đã được giải thoát, có sự luyện ái đã được dứt bỏ, có sự luyện ái đã được buông bỏ, không còn khao khát, được tịch diệt, có trạng thái mát mẻ, có sự cảm thọ lạc, nên sống với trạng thái cao thượng tự thân; - ‘không nên khát khao ở các dục’ là như thế.

Không nên bị khuấy động bởi tâm - Tâm: tức là tâm, ý, ý thức, trái tim, chất xám, ý, ý xú, ý quyền, thức, thức uẩn, từ đó ý thức giới sanh lên. Do uế hạnh về thân, tâm bị khuấy động, bị khuấy rối, bị di động, bị đụng chạm, bị dao động, bị chao đảo, không được vắng lặng; do uế hạnh về khẩu –nt– do uế hạnh về ý –nt– do luyện ái –nt– do sân hận –nt– do si mê –nt– do giận dữ –nt– do thù hằn –nt– do gièm pha –nt– do ác ý –nt– do ganh tỵ –nt– do bòn xén –nt– do xảo trá –nt– do lừa gạt –nt– do bướng bỉnh –nt– do hung hăng –nt– do ngã mạn –nt– do cao ngạo –nt– do đam mê –nt– do xao lãng –nt– do tất cả ô nhiễm –nt– do tất cả uế hạnh –nt– do mọi sự lo lắng –nt– do mọi sự bực bội –nt– do mọi sự nóng nảy –nt– do tất cả các pháp tạo tác bất thiện, tâm bị khuấy động, bị khuấy rối, bị di động, bị đụng chạm, bị dao động, bị chao đảo, không được vắng lặng.

¹ *Bốn Sanh Thọ Cạo Gaṅgamāla* (421), TTPV tập 32, trang 311, câu kệ 1185.

Manasā nāvilo siyā ti cittena anāvilo siyā alulito anerito aghaṭṭito acalito abhanto vūpasanto, āvilakare kilese jaheyya pajaheyya vinodeyya byantikareyya anabhāvaṃ gameyya, āvilakarehi kilesehi ca ārato assa¹ virato paṭivirato nikkhanto nissaṭṭo² vip̐pamutto visaññutto vimariyādīkatena cetasā vihareyyā 'ti - manasā nāvilo siyā.

Kusalo sabbadhammānaṃ ti “sabbe saṅkhārā aniccā ”ti kusalo sabbadhammānaṃ, “sabbe saṅkhārā dukkhā ”ti kusalo sabbadhammānaṃ, “sabbe dhammā anattā ”ti kusalo sabbadhammānaṃ, “avijjāpaccayā saṅkhārā ”ti kusalo sabbadhammānaṃ, –pe– “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ”ti kusalo sabbadhammānaṃ, evampi kusalo sabbadhammānaṃ.

Athavā aniccato kusalo sabbadhammānaṃ, dukkhato –pe– rogato – gaṇḍato – sallato – aghato – ābādhato – parato – palokato³ – itito – upaddavato – [asātato⁴] – bhayato – upasaggato – calato – pabhaṅguto – addhuvato – atāṇato – alenato⁵ – asaraṇato – asaraṇībhūto – rittato – tucchato – suññato – anattato – ādīnavato – vipariṇāmadhammato – asārakato⁶ – aghamūlato – vadhakato – vibhavato – sāsavato – saṅkhatato – mārāmisato – jātidhammato – jarādhammato – vyādhidhammato⁷ – maraṇadhammato – sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammato – saṅkilesikadhammato – samudayato – atthaṅgamato – assādato⁸ – ādīnavato – nissaraṇato⁹ kusalo sabbadhammānaṃ, evampi kusalo sabba-dhammānaṃ.

Athavā khandhakusalo dhātukusalo āyatanakusalo paṭiccasamuppādakusalo satipaṭṭhānakusalo sammappadhānakusalo iddhipādakusalo indriyakusalo balakusalo bojjhaṅgakusalo maggakusalo phalakusalo nibbānakusalo, evampi kusalo sabbadhammānaṃ.

¹ assa - itisaddo Ma, Syā potthakesu na dissate.

² nissatṭho - Syā, evamuparipi.

³ paralokato - PTS.

⁴ asātato - itisaddo Syā, PTS potthakesu dissate.

⁵ alenato - Ma.

⁶ asārato - PTS.

⁷ byādhidhammato - Ma, Syā.

⁸ anassādato - Syā, PTS.

⁹ anissaraṇato - Syā, PTS.

Không nên bị khuấy động bởi tâm: nên là người có tâm không bị khuấy động, không bị khuấy rối, không bị di động, không bị đụng chạm, không bị dao động, không bị chao đảo, được vắng lặng; nên dứt bỏ, nên dứt trừ, nên xua đi, nên làm chấm dứt, nên khiến cho không còn hiện hữu các ô nhiễm tạo ra trạng thái khuấy động; nên là người đã xa lánh, đã tránh khỏi, đã tránh xa, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc với các ô nhiễm tạo ra trạng thái khuấy động, nên sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘không nên bị khuấy động bởi tâm’ là như thế.

Thiện xảo đối với tất cả các pháp: là thiện xảo đối với tất cả các pháp rằng: “Tất cả các hành là vô thường,” thiện xảo đối với tất cả các pháp rằng: “Tất cả các hành là khổ,” thiện xảo đối với tất cả các pháp rằng: “Tất cả các pháp là vô ngã,” thiện xảo đối với tất cả các pháp rằng: “Vô minh duyên cho các hành,” –nt– thiện xảo đối với tất cả các pháp rằng: “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt;” như vậy là ‘thiện xảo đối với tất cả các pháp.’

Hoặc là, thiện xảo đối với tất cả các pháp là vô thường, thiện xảo đối với tất cả các pháp là khổ – là cơn bệnh – là mụn ghẻ – là mũi tên – là tai ương – là tật nguyên – là không sai khiến được – là tiêu hoại – là tai họa – là bất hạnh – [là không thú vị] – là sợ hãi – là nguy cơ – là thay đổi – là mảnh mai – là không bền – là không nơi nương náu – là không nơi trú ẩn – là không nơi nương nhờ – là trạng thái không nơi nương nhờ – là trống rỗng – là rỗng không – là trống không – là vô ngã – là bất lợi – là có bản chất biến đổi – là không có cốt lõi – là gốc gác của tai ương – là kẻ giết hại – là vật hư hỏng – là có sự rò rỉ – là bị tạo tác – là mối nhử của Ma Vương – là có bản chất sanh ra – là có bản chất già – là có bản chất bệnh – là có bản chất chết – là có bản chất sâu–bi–khổ–ưu–não – là có bản chất ô nhiễm – là nhân sanh khởi – là sự biến hoại – là sự hứng thú – là sự bất lợi – là sự thoát ra; như vậy cũng là ‘thiện xảo đối với tất cả các pháp.’

Hoặc là, thiện xảo về uẩn, thiện xảo về giới, thiện xảo về xứ, thiện xảo về tùy thuận duyên khởi, thiện xảo về việc thiết lập niệm, thiện xảo về chánh cần, thiện xảo về nền tảng của thân thông, thiện xảo về quyền, thiện xảo về lực, thiện xảo về yếu tố đưa đến giác ngộ, thiện xảo về Đạo, thiện xảo về Quả, thiện xảo về Niết Bàn; như vậy cũng là ‘thiện xảo đối với tất cả các pháp.’

Athavā sabbadhammā vuccanti dvādasāyatanāni. Cakkhuṃ ceva¹ rūpā ca soṭaṃ ca saddā ca ghānaṃ ca gandhā ca jivhā ca rasā ca kāyo ca phoṭṭhabbā ca mano ca dhammā ca. Yato ca kho² ajjhattikabāhiresu āyatanesu chandarāgo³ pahīno hoti ucchinnamūlo tālavatthukato anabhāvakato⁴ āyatim̐ anuppādadhammo, ettāvatāpi kusalo sabbadhammānan 'ti - kusalo sabbadhammānaṃ.

Sato bhikkhu paribbaje ti - Sato ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu vedanānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato, citte cittānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato, dhammesu dhammānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato: asatiparivajjanāya sato, satikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ katattā sato, satipaṭipakkhānaṃ⁵ dhammānaṃ hatattā sato, satinimittānaṃ dhammānaṃ apammuttṭhattā⁶ sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato: satiyā samannāgatattā sato, satiyā vasittā⁷ sato, satiyā pāguṇṇena samannāgatattā⁸ sato, satiyā apaccorohaṇatāya⁹ sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato: sattattā sato,¹⁰ santattā sato, samitattā sato, santadhammasamannāgatattā sato, buddhānussatiyā sato, dhammānussatiyā sato, saṅghānussatiyā sato, silānussatiyā sato, cāgānussatiyā sato, devatānussatiyā sato, ānāpānasatiyā¹¹ sato, maraṇasatiyā¹² sato, kāyagatāsatiyā sato, upasamānussatiyā sato. Yā sati anussati –pe– sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo, ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto hoti samupeto upagato samupagato¹³ upapanno samupapanno¹⁴ samannāgato, ayaṃ¹⁵ vuccati sato.

¹ cakkhu ceva - Ma.

² yato ca - Ma, Syā.

³ rāgo - Syā.

⁴ anabhāvakaṅkato - Ma;

anabhāvaṅkato - Syā, Va, Ka.

⁵ satiparibandhānaṃ - Ma, PTS, Pa;

satipaṭibandhānaṃ - Va, Ka.

⁶ asammuttṭhattā - Ma;

appammuttṭhattā - Syā, PTS.

⁷ vasittā - Ma, Syā, PTS.

⁸ pāguṇṇatāya - Syā, PTS.

⁹ apaccorohaṇatāya - PTS, Pa.

¹⁰ satiyā samannāgatattā sato - Ma;

satattā sato - Syā, PTS.

¹¹ ānāpānassatiyā - Ma.

¹² maraṇassatiyā - Ma;

maraṇānussatiyā - Syā.

¹³ upāgato samupāgato - Ma, Syā, PTS.

¹⁴ sampanno - Va, Ka.

¹⁵ so - Ma, Syā.

Hoặc là, tất cả các pháp nói đến mười hai xứ: mắt và các sắc, tai và các thanh, mũi và các hương, lưỡi và các vị, thân và các xúc, ý và các pháp. Và thật vậy, khi nào sự mong muốn và luyến ái ở các xứ thuộc nội phần và ngoại phần được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai, cho đến như thế cũng là thiện xảo đối với tất cả các pháp; - ‘thiện xảo đối với tất cả các pháp’ là như thế.

Có niệm, vị tỳ khuru ra đi du phương - Có niệm: Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thọ trên các thọ, có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát tâm trên tâm, có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát pháp trên các pháp.

Có niệm còn bởi bốn lý do khác: Có niệm do lánh xa thất niệm, có niệm do trạng thái đã thực hành các pháp cần phải thực hành đối với niệm, có niệm do trạng thái đã tiêu diệt các pháp đối nghịch với niệm, có niệm do trạng thái không lơ là đối với các pháp ấn chứng của niệm.

Có niệm còn bởi bốn lý do khác: có niệm do trạng thái đã thành tựu về niệm, có niệm do trạng thái đã trú ở niệm, có niệm do trạng thái quen thuộc với niệm, có niệm do trạng thái không thối thất đối với niệm.

Có niệm còn bởi bốn lý do khác: có niệm do trạng thái tự tại, có niệm do trạng thái được an tịnh, có niệm do trạng thái được yên lặng, có niệm do trạng thái đã thành tựu pháp của bậc chân nhân. Có niệm do tùy niệm Phật, có niệm do tùy niệm Pháp, có niệm do tùy niệm Tăng, có niệm do tùy niệm giới, có niệm do tùy niệm xả thí, có niệm do tùy niệm Thiên, có niệm do niệm hơi thở vào - hơi thở ra, có niệm do niệm sự chết, có niệm do niệm đặt ở thân, có niệm do tùy niệm Niết Bàn. Niệm là sự tùy niệm, -nt- chánh niệm, niệm giác chi, con đường độc đạo;¹ điều này được gọi là niệm. Vị đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu niệm này, vị này được gọi là có niệm.

¹ “Con đường độc đạo” hiểu theo nghĩa “con đường chỉ có một lối đi duy nhất, không rẽ thành hai nhánh,” không hiểu theo nghĩa “con đường duy nhất, con đường độc nhất.” *Ekāyanamaggo* ti ekamaggo; ayam maggo na dvedhāpathabhūto ti evam attho datṭhabbo (Nidd. i, 52).

Bhikkhū ti sattannaṃ dhammānaṃ bhinnattā bhikkhu: sakkāyadiṭṭhi bhinnā hoti, vicikicchā bhinnā hoti, silabbataparāmāso bhinno hoti, rāgo bhinno hoti, doso bhinno hoti, moho bhinno hoti, māno bhinno hoti, bhinnā¹ honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā² sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmarañiyā.

3. “Pajjena katena³ attanā (sabhiyāti bhagavā)
parinibbānagato vitiṇṇakaṅkho
vibhavañca bhavañca vippahāya
vusitavā khīṇapunabbhavo⁴ sa bhikkhū ”ti - sato bhikkhu.

Sato bhikkhu paribbaje ti - sato bhikkhu paribbaje: sato gaccheyya, sato tiṭṭheyya, sato nisīdeyya, sato seyyaṃ kappeyya, sato abhikkameyya, sato paṭikkameyya, sato ālokeyya, sato vilokeyya, sato sammiñjeyya,⁵ sato pasāreyya, sato saṅghāṭipattacīvaraṃ dhāreyya, sato careyya, vihareyya iriyeyya⁶ vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyā ’ti - sato bhikkhu paribbaje.

Tenāha bhagavā:

“Kāmesu nābhigijjheyya - manasā nāvilo siyā
kusalo sabbadhammānaṃ - sato bhikkhu paribbaje ”ti.

Saha gāthāpariyosānā ye te brāhmaṇena⁷ saddhiṃ ekacchandā ekapayogā⁸ ekādhippāyā ekavāsanavāsītā tesam anekapāṇasahassānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: “Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ”ti. Tassa ca pana brāhmaṇassa⁹ anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Saha arahattappattā ajinajaṭāvākacīratidaṇḍakamaṇḍalukesā ca massu¹⁰ ca antarahitā. Ajito¹¹ bhaṇḍukāsāyavattavasano¹² saṅghāṭipattacīvaradhara [bhikkhu¹³] anvatthapaṭipattiyā pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti: “Sathā me bhante bhagavā, sāvako ’hamasmī ”ti.

Ajitasuttaniddeso samatto.

¹ bhinnassa - Syā.

² ponobbhavikā - Syā, evamuparipi.

³ pajjotakatena - Sī.

⁴ tiṇṇapunabbhavo - Sī.

⁵ samiñjeyya - Ma.

⁶ iriyeyya - Ma, Syā, PTS.

⁷ saha gāthāpariyosānā tena brāhmaṇena - Syā, evamuparipi.

⁸ ekappayogā - Syā, evamuparipi.

⁹ tassa brāhmaṇassa - Ma;

tassa ca brāhmaṇassa - Syā.

¹⁰ massū - Ma, Syā.

¹¹ ajito - itisaddo Ma, Syā potthakesu na dissate.

¹² bhaṇḍukāsāyavattavasano - Syā.

¹³ bhikkhu - itisaddo Syā potthake dissate.

Vị tỳ khuru: tỳ khuru do trạng thái đã phá vỡ bảy pháp: thân kiến được phá vỡ, hoài nghi được phá vỡ, sự bám víu vào giới và phạm sự được phá vỡ, luyện ái được phá vỡ, sân hận được phá vỡ, si mê được phá vỡ, ngã mạn được phá vỡ, các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh-già-chết ở vị lai được phá vỡ.

3. (Đức Thế Tôn nói: “Này Sabhiya,) vị đã tự mình thực hành theo đường lối, đã đi đến sự tịch diệt hoàn toàn (ô nhiễm), đã vượt qua sự nghi ngờ, đã lìa bỏ (hai thái cực) phi hữu và hữu, đã được hoàn mãn, có sự tái sanh đã được cạn kiệt, vị ấy là tỳ khuru;” - ‘vị tỳ khuru có niệm’ là như thế.

Có niệm, vị tỳ khuru ra đi du phương: có niệm, vị tỳ khuru ra đi du phương là vị có niệm khi đi, vị có niệm khi đứng, vị có niệm khi ngồi, vị có niệm khi nằm, vị có niệm khi đi tới, vị có niệm khi đi lui, vị có niệm khi nhìn qua, vị có niệm khi nhìn lại, vị có niệm khi co tay, vị có niệm khi duỗi tay, vị có niệm khi mang y hai lớp, bình bát, y phục, vị có niệm khi thực hành, khi trú ngụ, khi sinh hoạt, khi vận hành, khi bảo hộ, khi nuôi dưỡng, khi bảo dưỡng; - ‘có niệm, vị tỳ khuru ra đi du phương’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Không nên khát khao ở các dục, không nên bị khuấy động bởi tâm, thiện xảo đối với tất cả các pháp, có niệm, vị tỳ khuru ra đi du phương.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, Pháp nhãn không nhiễm bụi trần, không vết như đã sanh khởi đến nhiều ngàn sinh mạng là những người có cùng sự mong muốn, có cùng sự thực hành, có cùng chủ tâm, có cùng sự huân tập thành thói quen (trong quá khứ) với vị Bà-la-môn ấy, rằng: “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.” Và hơn nữa, tâm của vị Bà-la-môn ấy đã không còn chấp thủ và đã được giải thoát khỏi các lậu hoặc. Ngay khi đạt đến phẩm vị A-la-hán, áo choàng da dê, tóc bện, y phục vỏ cây, gậy chống ba chân, bình nước, tóc, và râu đều biến mất. Ajita trở thành [vị tỳ khuru] có đầu cạo, mặc y phục vải màu ca-sa, mang y hai lớp, bình bát, và y, bằng hành động thuận theo đạo lý, đã ngồi xuống, chắp tay lên, cúi lạy đức Thế Tôn (nói rằng): “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Ajita được hoàn tất.

2. TISSAMETTEYYASUTTANIDDESO¹

2 - 1

*Ko 'dha santusito loke (iccāyasmā tissametteyyo²)
kassa no³ santi iñjitā
ko ubhantamabhiññāya
majjhe mantā na lippatī⁴
kaṃ brūsi mahāpuriso 'ti
ko 'dha⁵ sibbanim⁶accagā.*

Kodha santusito loke ti - ko loke tuṭṭho santuṭṭho attamano paripuṇṇa-saṅkappo 'ti - kodha santusito loke.

Iccāyasmā tissametteyyo ti - **Iccā** ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūri akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatā nāmetam⁷ iccā 'ti. **Āyasmā** ti piyavacanam garuvacanam sagāravasappatissādhivacanametam āyasmā 'ti. **Tisso** ti⁸ tassa brāhmaṇassa nāmam saṅkhā⁹ samaññā paññatti vohāro nāmam nāmakammaṃ nāmadheyyam nirutti byañjanam abhilāpo. **Metteyyo** ti¹⁰ tassa brāhmaṇassa gottam saṅkhā samaññā paññatti vohāro 'ti - iccāyasmā tissametteyyo.

Kassa no santi iñjitā ti tañhiñjitaṃ diṭṭhiñjitaṃ māniñjitaṃ kilesiñjitaṃ kāmiñjitaṃ.¹¹ Kassime iñjitā natthi, na santi na saṃvijjanti nūpalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā¹² abhabbuppattikā ñaṇagginā daḍḍhā 'ti - kassa no santi iñjitā.

Ko ubhantamabhiññāya ti ko ubho ante abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā¹³ vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - ko ubhantamabhiññāya.

Majjhe mantā na lippatī ti majjhe mantāya na lippatī, alitto anupalitto nikkhanto nissaṭṭo vippamutto visaññutto vimariyādīkatena cetasā viharatī 'ti - majjhe mantā na lippatī.

Kaṃ brūsi mahāpuriso ti mahāpuriso aggapuriso seṭṭhapuriso viṣeṭṭhapuriso pāmokkhapuriso uttamapuriso padhānapuriso pavarapuriso 'ti. **Kaṃ brūsi**: kaṃ kathesi kaṃ maññasi¹⁴ kaṃ bhaṇasi kaṃ passasi kaṃ voharasi 'ti¹⁵ - kaṃ brūsi mahāpurisoti.

¹ Tissametteyyamāṇavapucchāniddeeso - Ma;
Tissametteyyamāṇavakapañhāniddeeso - Syā.

² Tisso Metteyyo - PTS.

³ na - PTS.

⁴ limpati - Syā, evamuparipi.

⁵ ko idha - Ma, Syā, PTS.

⁶ sibbinim - Ma, evamuparipi.

⁷ padānupubbatāpetam - Ma;

padānupubbakametam - Syā, PTS.

⁸ tissāti - Syā.

⁹ saṅkhyāna - Pa.

¹⁰ metteyyāti - Syā.

¹¹ kammiñjitaṃ - Syā.

¹² paṭippassaddhā - Ma, evamuparipi.

¹³ tīrayitvā - Syā, evamuparipi.

¹⁴ maññesi - Syā.

¹⁵ vohāresīti - Syā.

2. DIỄN GIẢI KINH TISSAMETTEYYA

2 - 1

(Tôn giả Tissametteyya nói rằng:)

“Ở đây, người nào được hài lòng ở thế gian?

Đối với người nào các sự xao động không hiện hữu?

Người nào, sau khi biết rõ cả hai thái cực,

không bị nhiễm bẩn ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ?

Ngài nói ai là ‘bậc đại nhân’?

Ở đây, người nào đã vượt qua thọt may (tham ái)?”

Ở đây, người nào được hài lòng ở thế gian? - Người nào ở thế gian được vui sướng, được vừa lòng, được hoan hỷ, có tâm tư được trọn vẹn; - ‘ở đây, người nào được hài lòng ở thế gian?’ là như thế.

Tôn giả Tissametteyya nói rằng - Rằng: Từ ‘icca’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gặp gỡ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôn giả:** Từ ‘āyasmā’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng. **Tissa:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, là sự ấn định, sự chỉ định, sự quy định, sự diễn tả, tên gọi, sự đặt tên, sự định danh, từ mô tả, tên hiệu, từ kêu gọi. **Metteyya:** là họ của vị Bà-la-môn ấy, là sự ấn định, sự chỉ định, sự quy định, sự diễn tả; - ‘tôn giả Tissametteyya nói rằng’ là như thế.

Đối với người nào các sự xao động không hiện hữu? - Sự xao động do tham ái, sự xao động do tà kiến, sự xao động do ngã mạn, sự xao động do ô nhiễm, sự xao động do (ngũ) dục. Đối với người nào, các sự xao động này không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘đối với người nào các sự xao động không hiện hữu?’ là như thế.

Người nào sau khi biết rõ cả hai thái cực: Người nào sau khi biết rõ cả hai thái cực là sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; - ‘người nào sau khi biết rõ cả hai thái cực’ là như thế.

Không bị nhiễm bẩn ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ: nhờ vào trí tuệ mà không bị nhiễm bẩn ở khoảng giữa, đã không bị lấm nhơ, đã không bị vấy bẩn, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘không bị nhiễm bẩn ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ’ là như thế.

Ngài nói ai là bậc đại nhân? - Bậc đại nhân là con người cao cả, con người hạng nhất, con người thù thắng, con người dẫn đầu, con người tối thượng, con người lỗi lạc, con người cao quý. **Ngài nói ai:** Ngài thuyết về ai, Ngài nghĩ về ai, Ngài nói đến ai, Ngài nhìn thấy ai, Ngài diễn tả về ai; - ‘Ngài nói ai là bậc đại nhân?’ là như thế.

Kodha sibbanimaccagā ti ko idha sibbanim taṇhaṃ accagā¹ upaccagā atikkanto samatikkanto vītivatto 'ti - kodha sibbanimaccagā.

Tenāha so brāhmaṇo:

“*Ko 'dha santusito loke (iccāyasmā tissametteyyo)*

kassa no santi iñjitā

ko ubhantamabhiññāya

majjhe mantā na lippati

kaṃ brūsi mahāpuriso 'ti

ko 'dha sibbanimaccagā ”ti.

2 - 2

Kāmesu brahmacariyavā (metteyyāti bhagavā)

vītataṇho sadā sato

saṅkhāya nibbuto bhikkhu

tassa no santi iñjitā.

Kāmesu brahmacariyavā ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca –pe– Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā.

Brahmacariyavā ti brahmacariyaṃ vuccati asaddhammasamāpattiyā ārati virati paṭivirati veramaṇi akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velā-anatikkamo. Apī ca nippariyāyena² brahmacariyaṃ vuccati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ³ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Yo iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena upeto samupeto upagato samupagato⁴ upapanno samupapanno samannāgato, so vuccati brahmacariyavā. Yathā ca dhanena 'dhanavā 'ti vuccati, bhogena 'bhogavā 'ti vuccati, yasena 'yasavā 'ti vuccati, sippena 'sippavā 'ti vuccati, sīlena 'sīlavā 'ti vuccati, viriyena 'viriyavā 'ti vuccati, paññāya 'paññavā 'ti vuccati, vijjāya 'vijjavā 'ti vuccati, evameva yo iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato so vuccati brahmacariyavā 'ti - kāmesu brahmacariyavā.

¹ ajjhagā - Ma.

² nippariyāyavasena - PTS.

³ seyyathidaṃ - Ma.

⁴ upāgato samupāgato - Ma, Syā, PTS, Pu.

Ở đây, người nào đã vượt qua thợ may (tham ái)? - Ở đây, người nào đã vượt qua, đã vượt khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi thợ may tham ái? - ‘ở đây, người nào đã vượt qua thợ may (tham ái)?’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
(Tôn giả Tissametteyya nói rằng:)
 “Ở đây, người nào được hài lòng ở thế gian?
 Đối với người nào các sự xao động không hiện hữu?
 Người nào, sau khi biết rõ cả hai thái cực,
 không bị nhiễm bấn ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ?
 Ngài nói ai là ‘bậc đại nhân’?
 Ở đây, người nào đã vượt qua thợ may (tham ái)?”

2 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Metteyya,)
 vị có Phạm hạnh về các dục,
 đã xa lìa tham ái, luôn luôn có niệm,
 sau khi đã suy xét, vị tỳ khưu được tịch diệt.
 Đối với vị ấy, các sự xao động không hiện hữu.

Vị có Phạm hạnh về các dục - Các dục: theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục.

Vị có Phạm hạnh: Phạm hạnh nói đến sự kiêng cử, sự xa lánh, sự kiềm chế, sự tránh xa, sự không làm, sự không hành động, sự không vi phạm, sự không vượt qua lằn ranh đối với việc đạt đến các pháp thấp kém. Thêm nữa, theo cách không vòng vo, Phạm hạnh nói đến đạo lộ thánh thiện tám chi phần, tức là: chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định. Vị nào đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu đạo lộ thánh thiện tám chi phần này, vị ấy được gọi là ‘vị có Phạm hạnh.’ Giống như với tài sản được gọi là ‘người có tài sản,’ với của cải được gọi là ‘người có của cải,’ với danh vọng được gọi là ‘người có danh vọng,’ với tài nghệ được gọi là ‘người có tài nghệ,’ với giới được gọi là ‘người có giới,’ với nỗ lực được gọi là ‘người có nỗ lực,’ với trí tuệ được gọi là ‘người có trí tuệ,’ với kiến thức được gọi là ‘người có kiến thức,’ tương tự y như vậy, người nào đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu đạo lộ thánh thiện tám chi phần này, người ấy được gọi là ‘vị có Phạm hạnh;’ - ‘vị có Phạm hạnh về các dục’ là như thế.

Metteyyā ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ gottena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - metteyyāti bhagavā.

Vītataṇho sadā sato ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā –nt–dhammataṇhā. Yassesā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhappattiyā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati vītataṇho vigataṇho cattataṇho vantataṇho muttataṇho pahīnataṇho paṭinissaṭṭhataṇho vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhaṭisaṃvedī¹ brahmabhūtena attanā viharati. **Sadā** ti sadā sabbadā sabbakālaṃ niccakālaṃ dhuvakālaṃ satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ poṅkhānupoṅkhaṃ² udakomikājātaṃ³ avīcisantisahitaṃ⁴ phussitaṃ⁵ purebhattaṃ pacchābhattaṃ purimaṃ yāmaṃ majjhimaṃ yāmaṃ pacchimaṃ yāmaṃ⁶ kāle juṇhe vasse hemante gimhe purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandhe. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento⁷ sato vedanāsu vedanānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato, citte cittānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato, dhammesu dhammānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato –pe– So vuccati sato 'ti - vītataṇho sadā sato.

Saṅkhāya nibbuto bhikkhū ti - **Saṅkhā** vuccati⁸ ñāṇaṃ, yā paññā pajānanā vicayo pavicayo –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. **Saṅkhāyā** ti saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, 'sabbe saṅkhārā aniccā 'ti saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, 'sabbe saṅkhārā dukkhā 'ti –pe– 'sabbe dhammā anattā 'ti –pe– 'avijjāpaccayā saṅkhārā 'ti –pe– 'Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ 'ti saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā.

¹ sukhaṭisaṃvedī - Ma.

² pokhānupokhaṃ - Syā.

³ udakūmikājātaṃ - Ma; udakummijātaṃ - Syā; udakummi[va]jātaṃ - PTS.

⁴ avīci samaṅgi sahitaṃ - Syā.

⁵ phassitaṃ - Ma; phusitaṃ - Syā, PTS.

⁷ bhāvitattā - Syā, evamupariṭṭhi.

⁶ purimayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ - Ma, Syā, PTS.

⁸ saṅkhāti - Syā.

Metteyya: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng họ. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Metteyya’ là như thế.

Đã xa lìa tham ái, luôn luôn có niệm - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. Đối với vị nào, tham ái ấy đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, vị ấy được gọi là có tham ái đã được xa lìa, có tham ái đã được tách lìa, có tham ái đã được từ bỏ, có tham ái đã được tẩy trừ, có tham ái đã được giải thoát, có tham ái đã được dứt bỏ, có tham ái đã được buông bỏ, có luyến ái đã được xa lìa, có luyến ái đã được tách lìa, có luyến ái đã được từ bỏ, có luyến ái đã được tẩy trừ, có luyến ái đã được giải thoát, có luyến ái đã được dứt bỏ, có luyến ái đã được buông bỏ, không còn khao khát, được tịch diệt, có trạng thái mát mẻ, có sự cảm thọ lạc, sống với trạng thái cao thượng tự thân. **Luôn luôn:** Luôn luôn là mọi lúc, mọi thời, thường khi, luôn khi, thường xuyên, liên tục, không gián đoạn, tiếp nối liên tục, sanh lên tuần tự (như sóng nước), không lừa thừa, không đứt khoảng, không ngừng lại, được liền lặn, trước bữa ăn, sau bữa ăn, vào canh đầu, vào canh giữa, vào canh cuối, vào hậu bán nguyệt, vào tiền bán nguyệt, vào mùa mưa, vào mùa lạnh, vào mùa nóng, ở chặng đầu của tuổi thọ, ở chặng giữa của tuổi thọ, ở chặng cuối của tuổi thọ. **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thọ trên các thọ, có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát tâm trên tâm, có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát pháp trên các pháp. –nt– vị ấy được gọi là có niệm; - ‘đã xa lìa tham ái, luôn luôn có niệm’ là như thế.

Sau khi đã suy xét, vị tỳ khuru được tịch diệt - Suy xét: nói đến trí, tức là tuệ, là sự nhận biết, sự chọn lựa, sự khám phá, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. **Sau khi đã suy xét:** sau khi đã suy xét là sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; sau khi đã suy xét, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là vô thường,*” –nt– “*Tất cả các hành là khổ,*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã,*” –nt– “*Vô minh duyên cho các hành,*” sau khi đã suy xét, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*”

Athavā aniccato saṅkhāya jānitvā –pe– dukkhato –pe– rogato –pe– gaṇḍato –pe– sallato –pe– nissaraṇato¹ saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Nibbuto** ti rāgassa nibbāpitattā nibbuto, dosassa nibbāpitattā nibbuto, mohassa nibbāpitattā nibbuto, kodhassa – upanāhassa – makkhassa – palāsassa – issāya – macchariyassa – māyāya – sāṭṭheyyassa – thambhassa – sārāmbhassa – mānassa – atimānassa – madassa – pamādassa – sabbakilesānaṃ – sabbaduccaritānaṃ – sabbadarathānaṃ – sabbaparilāhānaṃ – sabbasantāpānaṃ – sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ nibbāpitattā nibbuto. **Bhikkhū** ti sattanaṃ dhammānaṃ bhinnattā bhikkhu –pe– vusitavā khīṇapunabbhavo sa bhikkhū 'ti – saṅkhāya nibbuto bhikkhu.

Tassa no santi iñjitā ti - **Tassā** ti arahato khīṇāsavassa. **Iñjitā** ti taṇhiñjitaṃ diṭṭhiñjitaṃ māniñjitaṃ kilesiñjitaṃ kāmiñjitaṃ,² tassime iñjitā natthi, na santi, na saṃvijjanti, nūpalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā 'ti - tassa no santi iñjitā.

Tenāha bhagavā:
 “Kāmesu brahmacariyavā (metteyyāti bhagavā)
 vītataṇho sadā sato,
 saṅkhāya nibbuto bhikkhu
 tassa no santi iñjitā ”ti.

2 - 3

*So ubhantamabhiññāya
 majjhe mantā na lippatī
 taṃ brūmi mahāpuriso 'ti
 so 'dha³ sibbanimaccagā.*

So ubhantamabhiññāya majjhe mantā na lippatī ti - **Antā** ti dve antā: phasso eko anto,⁴ phassasamudayo dutiyo anto, phassanirodho majjhe. Atītaṃ eko anto, anāgataṃ dutiyo anto, paccuppannaṃ majjhe. Sukhā vedanā eko anto, dukkhā vedanā dutiyo anto, adukkhamasukhā vedanā majjhe. Nāmaṃ eko anto, rūpaṃ dutiyo anto, viññānaṃ majjhe. Cha ajjhattikāni āyatanāni eko anto, cha bāhirāni āyatanāni dutiyo anto, viññānaṃ majjhe. Sakkāyo eko anto, sakkāyasamudayo dutiyo anto, sakkāyanirodho majjhe. Mantā vuccati paññā yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi.

¹ anissaraṇato - Syā.

² kammiñjitaṃ - Syā.

³ so idha - Ma.

⁴ antoti phasso eko anto - Syā.

Hoặc là, sau khi đã suy xét, sau khi biết được –nt– là vô thường; sau khi đã suy xét, sau khi biết được là khổ –nt– là cơn bệnh –nt– là mụn ghẻ –nt– là mũi tên –nt– là sự thoát ra, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt. **Được tịch diệt:** có trạng thái đã được tịch diệt đối với luyến ái là đã được tịch diệt; có trạng thái đã được tịch diệt đối với sân hận là đã được tịch diệt; có trạng thái đã được tịch diệt đối với si mê là đã được tịch diệt; có trạng thái đã được tịch diệt đối với sự giận dữ – thù hằn – gièm pha – ác ý – ganh tỵ – bòn xén – xảo trá – lừa gạt – bướng bỉnh – hung hăng – ngã mạn – cao ngạo – đắm mê – xao lãng – tất cả ô nhiễm – tất cả uế hạnh – mọi sự lo lắng – mọi sự bực bội – mọi sự nóng nảy – tất cả các pháp tạo tác bất thiện là đã được tịch diệt. **Vị tỳ khuru:** tỳ khuru do trạng thái đã phá vỡ bảy pháp –nt– đã được hoàn mãn, có sự tái sinh đã được cạn kiệt, vị ấy là tỳ khuru; - ‘sau khi đã suy xét, vị tỳ khuru được tịch diệt’ là như thế.

Đối với vị ấy, các sự xao động không hiện hữu - Đối với vị ấy: đối với vị A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Các sự xao động:** là sự xao động do tham ái, sự xao động do tà kiến, sự xao động do ngã mạn, sự xao động do ô nhiễm, sự xao động do (ngũ) dục. Đối với vị ấy, các sự xao động này không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘đối với vị ấy, các sự xao động không hiện hữu’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*(Đức Thế Tôn nói: “Này Metteyya,
 vị có Phạm hạnh về các dục,
 đã xa lìa tham ái, luôn luôn có niệm,
 sau khi đã suy xét, vị tỳ khuru được tịch diệt.
 Đối với vị ấy, các sự xao động không hiện hữu.*

2 - 3

*Vị ấy, sau khi biết rõ cả hai thái cực,
 không bị lấm nhơ ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ.
 Ta nói vị ấy là ‘bậc đại nhân.’
 Ở đây, vị ấy vượt qua thọt may (tham ái).”*

Vị ấy, sau khi biết rõ cả hai thái cực, không bị lấm nhơ ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ - Thái cực: là hai thái cực: xúc là một thái cực, nhân sanh khởi xúc là thái cực thứ hai, sự diệt tận xúc là khoảng giữa. Quá khứ là một thái cực, vị lai là thái cực thứ hai, hiện tại là khoảng giữa. Cảm thọ lạc là một thái cực, cảm thọ khổ là thái cực thứ hai, cảm thọ không khổ không lạc là khoảng giữa. Danh là một thái cực, sắc là thái cực thứ hai, thức là khoảng giữa. Sáu nội xứ là một thái cực, sáu ngoại xứ là thái cực thứ hai, thức là khoảng giữa. Sự chấp thân này là một thái cực, nhân sanh khởi sự chấp thân này là thái cực thứ hai, sự diệt tận việc chấp thân này là khoảng giữa. Trí tuệ nói đến tuệ. Tuệ là sự nhận biết, –nt– không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến.

Lepā ti dve lepā: taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca.

Katamo taṇhālepo? Yāvatā taṇhāsaṅkhātena sīmakataṃ mariyādīkataṃ¹ odhikataṃ pariyantakataṃ² pariggahitaṃ mamāyitaṃ, idaṃ mama, etaṃ mama, ettakaṃ mama, ettāvatā mama rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā attharaṇā pāpuraṇā dāsīdāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthumaṃ hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhaṃ ca janapado ca koso ca koṭṭhāgāraṃ ca kevalampi mahāpaṭhavim taṇhāvasena mamāyati. Yāvatā aṭṭhasatataṇhāvicaritaṃ,³ ayaṃ taṇhālepo.

Katamo diṭṭhilepo? Visativatthukā sakkāyaditṭhi, dasavatthukā micchādītṭhi, dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahaṇaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivīsūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisamyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ tittḥāyatanam vipariyesagāho viparītagāho vipallāsagāho⁴ micchāgāho ayāthāvatasmiṃ yāthāvatanti⁵ gāho yāvatā dvāsaṭṭhiditṭhigatāni, ayaṃ diṭṭhilepo.

So ubhantamabhiññāya majjhe mantā na lippatī ti so ubho ca ante majjhañca mantāya abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, na lippati na palippati na upalippati, alitto asaṃlitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto viṣaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharatī 'ti - so ubhantamabhiññāya majjhe mantā na lippati.

Taṃ brūmi mahāpuriso ti mahāpuriso aggapuriso seṭṭhapuriso viṣeṭṭhapuriso pāmokkhapuriso uttamapuriso pavarapuriso 'ti, taṃ brūmi taṃ kathemi [taṃ maññāmi⁶] taṃ bhaṇāmi taṃ dīpemi⁷ taṃ voharāmi.⁸

Āyasmā sārīputto bhagavantaṃ etadavoca: “Mahāpuriso⁹ mahāpurisoti bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho bhante mahāpuriso hotī ”ti? “Vimuttacittatā khvāhaṃ sārīputta ‘mahāpuriso ’ti vadāmi.

¹ mariyādītaṃ - itisaddo Ma potthake na dissate.

² pariyantakataṃ - Syā.

³ aṭṭhasatataṇhāviparītaṃ - Syā.

⁴ vipariyesagāho viparītagāho vipallāsagāho - Ma, Syā.

⁷ taṃ passāmi - Syā.

⁵ ayāthāvatasmiṃ yāthāvakanti - Ma, Syā.

⁸ taṃ bhaṇāmi taṃ passāmi taṃ vohāremi - Syā.

⁶ taṃ maññāmi - itipāṭho Syā potthake dissate.

⁹ mahāpuriso - itisaddo Syā potthake dissate.

Sự lấm nhơ: có hai sự lấm nhơ: lấm nhơ do tham ái và lấm nhơ do tà kiến.

Lấm nhơ do tham ái là điều nào? Cho đến vật đã được tạo lập ranh giới, đã được tạo lập biên giới, đã được tạo lập giới hạn, đã được tạo lập hạn định, đã thuộc sở hữu, đã được chấp là của ta bởi cái gọi là tham ái rằng: Cái này là của tôi, cái ấy là của tôi, chùng này là của tôi, cho đến chùng này là của tôi, các sắc, các thanh, các hương, các vị, các xúc, các vật trái, các vật đắp, các tôi trai tớ gái, các con dê cừu, các con gà, heo, voi, bò ngựa, lừa, ruộng, đất, vàng, bạc, làng, trị trấn, kinh thành, quốc độ, xứ sở, khu trại, nhà kho của tôi, và luôn cả toàn thể đại địa cầu, đều được chấp là của ta do tác động của tham ái, được giải rộng ra cho đến 108 ái; điều này là lấm nhơ do tham ái.

Lấm nhơ do tà kiến là điều nào? Thân kiến có 20 nền tảng, tà kiến có 10 nền tảng, hữu biên kiến có 10 nền tảng, quan điểm nào có hình thức như vậy là sự đi đến tà kiến, có sự nắm giữ của tà kiến, có sự hiểm trở của tà kiến, có sự bóp méo của tà kiến, có sự xáo động của tà kiến, có sự ràng buộc của tà kiến, là sự nắm lấy, sự chấp nhận, sự chấp chặt, sự bám víu, con đường xấu, con đường sai trái, bản thể sai trái, ngoại giáo, sự nắm lấy đường lối trái nghịch, sự nắm lấy điều sai lệch, sự nắm lấy điều trái khuấy, sự nắm lấy điều sai trái, sự nắm lấy điều không xác đáng cho là xác đáng, cho đến 62 tà kiến; điều này là lấm nhơ do tà kiến.

Vị ấy, sau khi biết rõ cả hai thái cực, không bị lấm nhơ ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ: là sau khi biết rõ, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt cả hai thái cực và khoảng giữa nhờ vào trí tuệ, vị ấy không bị lấm nhơ, không bị nhiễm bẩn, không bị vấy bẩn, đã không bị lấm nhơ, đã không bị nhiễm bẩn, đã không bị vấy bẩn, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘vị ấy, sau khi biết rõ cả hai thái cực, không bị lấm nhơ ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ’ là như thế.

Ta nói vị ấy là bậc đại nhân: Bậc đại nhân là con người cao cả, con người hạng nhất, con người thù thắng, con người dẫn đầu, con người tối thượng, con người cao quý, như thế Ta nói về vị ấy, Ta thuyết về vị ấy, [Ta nghĩ về vị ấy,] Ta phát ngôn về vị ấy, Ta giảng giải về vị ấy, Ta diễn tả về vị ấy.

Đại đức Sāriputta đã nói với đức Thế Tôn điều này: “Bạch Ngài, ‘bậc đại nhân, bậc đại nhân’ được nói đến. Bạch Ngài, vậy cho đến mức nào thì trở thành bậc đại nhân?” “Này Sāriputta, người có tâm đã được giải thoát, Ta nói là ‘bậc đại nhân.’”

Avimuttacittattā¹ no mahāpuriso 'ti vadāmi. Kathaṃ ca sārīputta, vimuttacitto hoti? Idha sārīputta, bhikkhu ajjhataṃ kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, tassa kāye kāyānupassino viharato cittaṃ virajjati vimuccati anupādāya āsavehi; vedanāsu –pe– citte –pe– dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, tassa dhammesu dhammānupassino viharato cittaṃ virajjati vimuccati anupādāya āsavehi. Evaṃ kho sārīputta, vimuttacitto hoti.² Vimuttacittattā khvāhaṃ sārīputta, mahāpurisoti vadāmi. Avimuttacittattā¹ no mahāpurisoti vadāmi ”ti;³ - taṃ brūmi mahāpuriso 'ti.

Sodha sibbanimaccagā ti sibbanī vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā sibbanī taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhappattikā nāṇagginā daḍḍhā, so sibbanī taṇhaṃ accagā upaccagā atikkanto samatikkanto vītivatto 'ti - sodha sibbanimaccagā.

Tenāha bhagavā:

“So ubhantamabhiññāya
majjhe mattā na lippati
taṃ brūmi mahāpurisoti
so'dha sibbanimaccagā ”ti.

Saha gāthāpariyosānā ye te brāhmaṇena⁴ saddhiṃ ekacchandā ekapayogā ekādhippāyā ekavāsanavāsītā, tesāṃ anekapāṇasahassānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: ‘Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti. Tassa brāhmaṇassa⁵ anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Saha arahattappattā ajinajaṭṭhācāratidaṇḍakamaṇḍalukesā ca massu⁶ ca antarahitā. Bhaṇḍukāsāyavattavasano saṅghāṭipattacivaradharo anavattapaṭipattiyā pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti: “Satthā me bhante bhagavā, sāvako’ hama’smī ”ti.

Tissametteyyasuttaniddeso samatto.

¹ adhimuttacittā - Syā, Pana.

² evaṃ kho, sārīputta, bhikkhu vimuttacitto hoti - Ma;
evaṃ kho sārīputta bhikkhu vimuttacitto - Syā.

³ Satipatthānasamyutta, Nālakavagga, Mahāpurisasutta.

⁴ saha gāthāpariyosānā tena brāhmaṇena - Syā.

⁵ tassa ca brāhmaṇassa - Syā.

⁶ massū - Ma, Syā.

Người có tâm chưa được giải thoát, Ta nói ‘không phải là bậc đại nhân.’ Ở đây, này Sāriputta, vị tỳ khưu sống có sự quan sát thân trên thân thuộc nội phần, có nhiệt tâm, có sự nhận biết rõ rệt, có niệm, sau khi đã loại trừ tham đắm và ưu phiền ở thế gian. Đối với vị ấy, trong khi đang sống có sự quan sát thân trên thân, tâm của vị ấy được lìa khỏi luyến ái, được giải thoát khỏi các lậu hoặc không còn chấp thủ; –nt– trên các thọ –nt– trên tâm –nt– sống có sự quan sát pháp trên các pháp, có nhiệt tâm, có sự nhận biết rõ rệt, có niệm, sau khi đã loại trừ tham đắm và ưu phiền ở thế gian. Đối với vị ấy, trong khi đang sống có sự quan sát pháp trên các pháp, tâm của vị ấy được lìa khỏi luyến ái, được giải thoát khỏi các lậu hoặc không còn chấp thủ. Như vậy, này Sāriputta là có tâm đã được giải thoát. Này Sāriputta, người có tâm đã được giải thoát, Ta nói là ‘bậc đại nhân.’ Người có tâm chưa được giải thoát, Ta nói ‘không phải là bậc đại nhân;’ - ‘Ta nói vị ấy là bậc đại nhân’ là như thế.

Ở đây, vị ấy vượt qua thợ may (tham ái) - Thợ may nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với người nào, thợ may tham ái ấy là đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy đã vượt qua, đã vượt khỏi, là đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi thợ may tham ái; - ‘ở đây, vị ấy vượt qua thợ may (tham ái)’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

*“Vị ấy, sau khi biết rõ cả hai thái cực,
không bị lấm nhơ ở khoảng giữa nhờ vào trí tuệ.
Ta nói vị ấy là ‘bậc đại nhân.’
Ở đây, vị ấy vượt qua thợ may (tham ái).”*

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, Pháp nhãn không nhiễm bụi trần, không vết nhơ đã sanh khởi đến nhiều ngàn sinh mạng là những người có cùng sự mong muốn, có cùng sự thực hành, có cùng chủ tâm, có cùng sự huân tập thành thói quen (trong quá khứ) với vị Bà-la-môn ấy, rằng: “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.” Và hơn nữa, tâm của vị Bà-la-môn ấy đã không còn chấp thủ và đã được giải thoát khỏi các lậu hoặc. Ngay khi đạt đến phẩm vị A-la-hán, áo choàng da dê, tóc bện, y phục vỏ cây, gậy chống ba chân, bình nước, tóc, và râu đều biến mất. Vị ấy có đầu cạo, mặc y phục vải màu ca-sa, mang y hai lớp, bình bát, và y, bằng hành động thuận theo đạo lý, đã ngồi xuống, chấp tay lên, cúi lạy đức Thế Tôn (nói rằng): “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Tissametteyya được hoàn tất.

3. PUṆṆAKASUTTANIDDESO

3 - 1

*Anejaṃ mūladassāviṃ (iccāyasmā puṇṇako)
atthi pañhena āgamaṃ
kiṃ nissitā isayo manujā
khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
yaññamakappayimsu¹ puthū idha² loke
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.*

Anejaṃ mūladassāvin ti - **Ejā** vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā ejā taṇhā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvattukatā anabhāvakatā³ āyatim anuppādadhammā. Tasmā buddho anejo. Ejāya pahīnattā anejo. Bhagavā lābhepi na iñjati, alābhepi na iñjati, yasepi na iñjati, ayasepi na iñjati, paṣaṃsāyapi na iñjati nindāyapi na iñjati, sukhepi na iñjati, dukkhepi na iñjati, na calati na vedhati nappavedhatī 'ti - anejaṃ. **Mūladassāvin** ti bhagavā mūladassāvī hetudassāvī nidānadassāvī sambhavadassāvī pabhavadassāvī samuṭṭhānadassāvī āhāradassāvī ārammaṇadassāvī paccayadassāvī samudaya-dassāvī.

Tiṇi akusalamūlāni: lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ. Vuttaṃ hetuṃ bhagavatā: “Tiṇimāni bhikkhave nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tiṇi?”⁴ Lobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, doso nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, moho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya. Na bhikkhave lobhajena kammaṇa dosajena kammaṇa mohajena kammaṇa devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo. Atha kho bhikkhave lobhajena kammaṇa dosajena kammaṇa mohajena kammaṇa nirayo paññāyati, tiracchānayani paññāyati, pettivisayo⁵ paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo niraye tiracchānayaniyā pettivisaye⁶ attabhāvābhiniḍḍattiyā. Imāni tiṇi akusalamūlāni ”ti⁷ bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī –pe– samudayadassāvī.

¹ yaññamakappimsu - Syā, evamuparipi.

² puthūdhā - Ma, Syā;
puthu 'dha - PTS.

³ anabhāvamkatā - Ma;

anabhāvamgatā - Va, Ka. ⁷ Aṅguttaranikāya, Chakkanipāta, Devatāvaggo, Nidānasuttaṃ.

⁴ katamāni tiṇi - itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁵ pettivisayo - Syā, PTS.

⁶ pettivisaye - Syā, PTS.

3. DIỄN GIẢI KINH PUNṆAKA

3 - 1

(Tôn giả Punṇaka nói rằng:)

“Vớ ý định hỏi câu hỏi, tôi đã đi đến

bậc không dục vọng, bậc có sự nhìn thấy gốc rễ (của các pháp):

‘Nương tựa vào điều gì, các vị ẩn sĩ, loài người,

các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thân,

đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian.

Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.”

Bậc không dục vọng, bậc có sự nhìn thấy gốc rễ (của các pháp) - Dục vọng: nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với đức Phật Thế Tôn, dục vọng tham ái ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai. Vì thế, đức Phật là bậc không dục vọng. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với dục vọng mà trở thành không dục vọng, đức Thế Tôn không xao động vì lợi lộc, không xao động vì không lợi lộc, không xao động vì danh vọng, không xao động vì không danh vọng, không xao động vì lời khen, không xao động vì lời chê, không xao động vì hạnh phúc, không xao động vì khổ đau, không dao động, không run rẩy, không chấn động; - ‘không dục vọng’ là như thế. **Bậc có sự nhìn thấy gốc rễ (của các pháp):** Đức Thế Tôn có sự nhìn thấy gốc rễ, có sự nhìn thấy nhân, có sự nhìn thấy căn nguyên, có sự nhìn thấy nguồn xuất phát, có sự nhìn thấy nguồn sanh khởi, có sự nhìn thấy nguồn phát khởi, có sự nhìn thấy yếu tố nuôi dưỡng, có sự nhìn thấy đối tượng, có sự nhìn thấy duyên khởi, có sự nhìn thấy nhân sanh khởi.

Ba gốc rễ của bất thiện: tham là gốc rễ của bất thiện, sân là gốc rễ của bất thiện, si là gốc rễ của bất thiện. Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Ba pháp này, này các tỳ khuru, là căn nguyên đưa đến sanh khởi các nghiệp. Ba điều nào? Tham là căn nguyên đưa đến sanh khởi các nghiệp, sân là căn nguyên đưa đến sanh khởi các nghiệp, si là căn nguyên đưa đến sanh khởi các nghiệp. Này các tỳ khuru, không phải do nghiệp sanh lên bởi tham, do nghiệp sanh lên bởi sân, do nghiệp sanh lên bởi si, mà chư Thiên được biết đến, loài người được biết đến, hoặc thậm chí bất cứ cảnh giới an vui nào khác. Quả thật, này các tỳ khuru, do nghiệp sanh lên bởi tham, do nghiệp sanh lên bởi sân, do nghiệp sanh lên bởi si, mà địa ngục được biết đến, loài thú được biết đến, thân phận nạ quý được biết đến, hoặc thậm chí bất cứ cảnh giới khổ đau nào khác: ở địa ngục, ở loài thú, ở thân phận nạ quý tùy theo sự tái sanh của bản thân. Đây là ba gốc rễ của bất thiện,” đức Thế Tôn biết và thấy như thế. ‘Đức Thế Tôn có sự nhìn thấy gốc rễ –nt– có sự nhìn thấy nhân sanh khởi’ là như vậy.

Tīṇi kusalamūlāni: alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ. Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā: “Tīṇimāni –pe– Na bhikkhave alobhajena kammaṇa adosajena kammaṇa amohajena kammaṇa nirayo paññāyati, tiracchānayoṇi paññāyati, pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo. Atha kho bhikkhave, alobhajena kammaṇa adosajena kammaṇa amohajena kammaṇa devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo devesu ca manussesu ca¹ attabhāvābhiniḃbattiyā. Imāni tīṇi kusalamūlāni ”ti² bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī –pe– samudayadassāvī.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā: “Ye keci bhikkhave dhammā akusalā akusalabhāgiyā akusalapakkhikā sabbete avijjāmūlakā avijjāsamosaṇā, avijjāsamugghātā, sabbe te samugghāttaṃ gacchanti ”ti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī –pe– samudayadassāvī.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā: “Ye kecime bhikkhave dhammā kusalā kusalabhāgiyā kusalapakkhikā sabbe te appamādamūlakā, appamādasamosaṇā, appamādo tesam dhammānaṃ aggamakkhāyati ”ti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī –pe– samudayadassāvī.

Athavā bhagavā jānāti passati “avijjā mūlaṃ saṅkhārānaṃ, saṅkhārā mūlaṃ viññāṇassa, viññāṇaṃ mūlaṃ nāmarūpassa, nāmarūpaṃ mūlaṃ saḷāyatanassa, saḷāyatanānaṃ mūlaṃ phassassa, phasso mūlaṃ vedanāya, vedanā mūlaṃ taṇhāya, taṇhā mūlaṃ upādānaṃ, upādānaṃ mūlaṃ bhavassa, bhavo mūlaṃ jātiyā, jāti mūlaṃ jarāmaṇassā ”ti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī –pe– samudayadassāvī.

Athavā, bhagavā jānāti passati “cakkhu mūlaṃ cakkhurogānaṃ, sotaṃ mūlaṃ sotarogānaṃ, ghānaṃ mūlaṃ ghānarogānaṃ, jivhā mūlaṃ jivhārogānaṃ, kāyo mūlaṃ kāyarogānaṃ, mano mūlaṃ cetāsikānaṃ dukkhānaṃ ”ti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī hetudassāvī nidānadassāvī sambhavadassāvī pabhavadassāvī samuṭṭhānadassāvī āhāradassāvī ārammaṇadassāvī paccayadassāvī, samudayadassāvī ’ti - anejaṃ mūladassāvīṃ.

¹ deve ca manusse ca - Ma, Syā, PTS.

² Aṅguttaranikāya, Chakkanipāta, Devatāvaggo, Nidānasuttaṃ.

Ba gốc rễ của thiện: vô tham là gốc rễ của thiện, vô sân là gốc rễ của thiện, vô si là gốc rễ của thiện. Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Ba pháp này, –nt– Đây các tỳ khu, không phải do nghiệp sanh lên bởi vô tham, do nghiệp sanh lên bởi vô sân, do nghiệp sanh lên bởi vô si, mà địa ngục được biết đến, loài thú được biết đến, thân phận nạ quý được biết đến, hoặc thậm chí bất cứ cảnh giới khổ đau nào khác. Quả thật, này các tỳ khu, do nghiệp sanh lên bởi vô tham, do nghiệp sanh lên bởi vô sân, do nghiệp sanh lên bởi vô si, mà chư Thiên được biết đến, nhân loại được biết đến, hoặc thậm chí bất cứ cảnh giới an vui nào khác: ở chư Thiên và ở loài người tùy theo sự tái sanh của bản thân. Đây là ba gốc rễ của thiện,” đức Thế Tôn biết và thấy như thế. ‘Đức Thế Tôn có sự nhìn thấy gốc rễ –nt– có sự nhìn thấy nhân sanh khởi’ là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Đây các tỳ khu, bất cứ những pháp nào là bất thiện, dự phần vào bất thiện, thuộc về nhóm bất thiện, tất cả những pháp ấy có gốc rễ ở vô minh, có vô minh là nơi hội tụ; do sự tiêu diệt vô minh, tất cả những pháp ấy đi đến sự tiêu diệt,” đức Thế Tôn biết và thấy như thế. ‘Đức Thế Tôn có sự nhìn thấy gốc rễ –nt– có sự nhìn thấy nhân sanh khởi’ còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Đây các tỳ khu, bất cứ những pháp nào là thiện, dự phần vào thiện, thuộc về nhóm thiện, tất cả những pháp ấy có gốc rễ ở sự không xao lãng, có sự không xao lãng là nơi hội tụ; sự không xao lãng được xem là hàng đầu trong số các pháp ấy,” đức Thế Tôn biết và thấy như thế. ‘Đức Thế Tôn có sự nhìn thấy gốc rễ –nt– có sự nhìn thấy nhân sanh khởi’ còn là như vậy.

Hoặc là, đức Thế Tôn biết và thấy rằng: “*Vô minh* là gốc rễ của *các hành*, ‘*các hành* là gốc rễ của *thức*, *thức* là gốc rễ của *danh sắc*, *danh sắc* là gốc rễ của *sáu xứ*, *sáu xứ* là gốc rễ của *xúc*, *xúc* là gốc rễ của *thọ*, *thọ* là gốc rễ của *ái*, *ái* là gốc rễ của *thủ*, *thủ* là gốc rễ của *hữu*, *hữu* là gốc rễ của *sanh*, *sanh* là gốc rễ của *lão*, *tử*,” đức Thế Tôn biết và thấy như thế. ‘Đức Thế Tôn có sự nhìn thấy gốc rễ –nt– có sự nhìn thấy nhân sanh khởi’ còn là như vậy.

Hoặc là, đức Thế Tôn biết và thấy rằng: “*Mắt* là gốc rễ của các bệnh ở mắt, tai là gốc rễ của các bệnh ở tai, mũi là gốc rễ của các bệnh ở mũi, lưỡi là gốc rễ của các bệnh ở lưỡi, thân là gốc rễ của các bệnh ở thân, ý là gốc rễ của các nỗi khổ thuộc về tâm,” đức Thế Tôn biết và thấy như thế. ‘Đức Thế Tôn có sự nhìn thấy gốc rễ, có sự nhìn thấy nhân, có sự nhìn thấy căn nguyên, có sự nhìn thấy nguồn xuất phát, có sự nhìn thấy nguồn sanh khởi, có sự nhìn thấy nguồn phát khởi, có sự nhìn thấy yếu tố nuôi dưỡng, có sự nhìn thấy đối tượng, có sự nhìn thấy duyên khởi, có sự nhìn thấy nhân sanh khởi’ còn là như vậy; - ‘bậc không dục vọng, bậc có sự nhìn thấy gốc rễ (của các pháp)’ là như thế.

Iccāyasmā puṇṇako ti - Iccā ti padasandhi –pe– iccāyasmā puṇṇako.

Atthi pañhena āgaman ti pañhena atthiko āgatomhi,¹ pañhaṃ pucchitukāmo āgatomhi,² pañhaṃ sotukāmo āgatomhī 'ti³ - evampi 'atthi pañhena āgamaṃ.' Athavā pañhatthikānaṃ pañhaṃ pucchitukāmānaṃ⁴ pañhaṃ sotukāmānaṃ āgamaṃ⁵ abhikkamaṃ upasaṅkamaṃ payirupāsanaṃ atthī 'ti - evampi 'atthi pañhena āgamaṃ.' Athavā pañhāgamo tuyhaṃ atthi, tvampi pahū visavī alamatto⁶ mayā pucchitaṃ⁷ kathetuṃ vissajjetuṃ⁸ vahassetuṃ bhāraṃ 'ti⁹ - evampi 'atthi pañhena āgamaṃ.'

Kim nissitā isayo manujā ti - [Kimnissitā ti¹⁰] kim nissitā āsitā¹¹ allinā upagatā ajjhositā adhimuttā.¹² **Isayo** ti isināmakā ye keci isipabbajjaṃ pabbajitā: ājīvakā nighaṇṭhā¹³ jaṭilā tāpasā. **Manujā** ti manussā vuccanti 'ti - kim nissitā isayo manujā.

Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ ti - Khattiyā ti ye keci khattiyajātikā. **Brāhmaṇā** ti ye keci bhovādikā. **Devatānaṃ** ti ājīvakasāvakaṇaṃ ājīvakā devatā, nighaṇṭhasāvakaṇaṃ nighaṇṭhā devatā, jaṭilasāvakaṇaṃ jaṭilā devatā, paribbājakasāvakaṇaṃ paribbājakā devatā, avaruddhakasāvakaṇaṃ avaruddhakā¹⁴ devatā, hatthivatikānaṃ hatthī devatā, assavatikānaṃ assā devatā, govatikānaṃ gāvo devatā, kukkuravatikānaṃ kukkurā devatā, kākavatikānaṃ kākā devatā, vāsudevavatikānaṃ vāsudevo devatā, baladevatikānaṃ baladevo devatā, puṇṇabhaddavatikānaṃ puṇṇabhaddo devatā, maṇibhaddavatikānaṃ maṇibhaddo devatā, aggivatikānaṃ aggi devatā, nāgavatikānaṃ nāgā devatā, supaṇṇavatikānaṃ supaṇṇā devatā, yakkhavatikānaṃ yakkhā devatā, asuravatikānaṃ asurā devatā, gandhabbavatikānaṃ gandhabbā devatā, mahārājavatikānaṃ mahārājāno devatā, candavatikānaṃ cando devatā, suriyavatikānaṃ suriyo devatā, indavatikānaṃ indo devatā, brahmavatikānaṃ brahmā devatā, devavatikānaṃ devo¹⁵ devatā disāvatikānaṃ disā devatā, ye yesaṃ dakkhiṇeyyā te tesāṃ devatā 'ti - khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ.

¹ pañhatthikānaṃ āgatā - Syā, PTS.

² pañhaṃ pucchitukāmaṃ āgatā - Syā; pucchik' amhā āgatā - PTS.

³ pañhaṃ sotukāmaṃ āgatā - Syā, PTS.

⁴ pañhaṃ pucchikāmaṃ - PTS.

⁵ āgamaṃ - Syā.

⁶ tvampi pahu tvamasi alamatto - Ma; tvampi pahu visavī alamatto - Syā; tvam si pahuvīsavī alamatto - PTS.

⁷ pucchitū - Syā.

⁸ visajjetū - Ma, Syā, PTS.

⁹ visajjetū sandassetū bhaṇitū - Syā, PTS.

¹⁰ kimnissitā - itipāṭho Syā potthake dissate.

¹¹ āsitā - PTS, Va, Pana.

¹² avimuttā - Va.

¹³ nighaṇṭhā - Ma, PTS;

niggaṇṭhā - Syā, evamuparipi.

¹⁴ aviruddhakasāvakaṇaṃ aviruddhakā - Ma, PTS.

¹⁵ devā - Syā, PTS.

Tôn giả Puṇṇaka nói rằng - Rằng: (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, – nt– ‘tôn giả Puṇṇaka nói rằng’ là như thế.

Với ý định hỏi câu hỏi, tôi đã đi đến: Là người có nhu cầu với câu hỏi, tôi đã đi đến; có ý muốn hỏi câu hỏi, tôi đã đi đến; có ý muốn nghe câu hỏi, tôi đã đi đến; - ‘với ý định (hỏi) câu hỏi, tôi đã đi đến’ là như vậy. Hoặc là, có sự đi đến, sự tiến đến, sự đến gần, sự ngồi gần của những người có ý định về câu hỏi, của những người có ý muốn hỏi câu hỏi, của những người có ý muốn nghe câu hỏi; - ‘với ý định (hỏi) câu hỏi, tôi đã đi đến’ còn là như vậy. Hoặc là, Ngài có sự hiểu biết về câu hỏi, Ngài cũng có năng lực, có tiềm lực, có khả năng để thuyết giảng, để giải thích điều được hỏi bởi con, Ngài hãy dời đi gánh nặng này; - ‘với ý định (hỏi) câu hỏi, tôi đã đi đến’ còn là như vậy.

Nương tựa vào điều gì, các vị ẩn sĩ, loài người - [Nương tựa vào điều gì]: đã nương nhờ, đã bám vào, đã đến gần, đã bám chặt, đã hướng đến điều gì. **Các vị ẩn sĩ:** bất cứ những ai đã xuất gia theo đời sống xuất gia của vị ẩn sĩ: các đạo sĩ khổ hạnh, các đạo sĩ lửa thể, các đạo sĩ bện tóc, các đạo sĩ hành xác đều có tên gọi là ẩn sĩ. **Loài người:** nói đến người nhân loại; - ‘nương tựa vào điều gì, các vị ẩn sĩ, loài người’ là như thế.

Các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần - Các Sát-đế-ly: bất cứ những người nào thuộc dòng dõi Sát-đế-ly. **Các Bà-la-môn:** bất cứ những người nào xưng hô với từ ‘Ông.’ **Đối với các thiên thần:** đối với các môn đồ của các đạo sĩ khổ hạnh, các đạo sĩ khổ hạnh là thiên thần; đối với các môn đồ của các đạo sĩ lửa thể, các đạo sĩ lửa thể là thiên thần; đối với các môn đồ của các đạo sĩ bện tóc, các đạo sĩ bện tóc là thiên thần; đối với các môn đồ của các du sĩ ngoại đạo, các du sĩ ngoại đạo là thiên thần; đối với các môn đồ của các kẻ nổi loạn, các kẻ nổi loạn là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của loài voi, các con voi là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của loài ngựa, các con ngựa là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của loài bò, các con bò là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của loài chó, các con chó là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của loài quạ, các con quạ là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của thần Vāsudeva, Vāsudeva là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của thần Baladeva, Baladeva là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của thần Puṇṇabhadda, Puṇṇabhadda là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của thần Maṇibhadda, Maṇibhadda là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của thần lửa, ngọn lửa là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của loài rồng, các con rồng là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của loài linh điểu, các linh điểu là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của Dạ-xoa, các Dạ-xoa là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của A-tu-la, các A-tu-la là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của Càn-thát-bà, các Càn-thát-bà là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của các vị Đại Thiên Vương, các vị Đại Thiên Vương là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của Mặt Trăng, Mặt Trăng là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của Mặt Trời, Mặt Trời là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của Thiên Chủ Inda, Thiên Chủ Inda là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của đấng Brahmā, đấng Brahmā là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh của Thiên nhân, vị Thiên nhân là thiên thần; đối với những kẻ tu theo hạnh thờ phượng các phương hướng, các phương hướng là thiên thần; những ai là đối tượng xứng đáng cúng dường của những người nào đó, thì đối với những người ấy, họ là thiên thần; - ‘các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần’ là như thế.

Yaññamakappayimsu puthūdha loke ti - Yaññam¹ vuccati deyyadhammo: cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ,² seyyāvasathapadīpeyyaṃ.³ **Yaññamakappayimsu** ti ye'pi yaññaṃ esanti gavesanti pariyesanti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ te'pi yaññaṃ kappenti. Ye'pi yaññaṃ abhisāṅkharonti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ annaṃ pānaṃ –pe– seyyāvasathapadīpeyyaṃ, te'pi yaññaṃ kappenti. Ye'pi yaññaṃ denti yajanti pariccajanti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ annaṃ pānaṃ –pe– seyyāvasathapadīpeyyaṃ, te'pi yaññaṃ kappenti. **Puthū** ti yaññaṃ vā ete puthū, yaññayājakā⁴ vā ete puthū, dakkhiṇeyyā vā ete puthū.

Kathaṃ yaññaṃ vā ete puthū? Bahukā ete yaññaṃ:⁵ cīvara-piṇḍapāta-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ⁶ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ⁷ seyyāvasathapadīpeyyaṃ, evaṃ yaññaṃ vā ete puthū.⁸ Kathaṃ yaññayājakā vā ete puthū? Bahukā ete yaññayājakā:⁹ khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca, evaṃ yaññayājakā vā ete puthū. Kathaṃ dakkhiṇeyyā vā ete puthū? Bahukā ete dakkhiṇeyyā puthū:¹⁰ samaṇabrāhmaṇā kapaṇaddhikavaṇibbakayācakā,¹¹ evaṃ dakkhiṇeyyā vā ete puthū. **Idha loke** ti manussaloke 'ti - yaññamakappayimsu puthūdha loke.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ti - Pucchā ti tisso pucchā: aditṭhajotanā pucchā, ditṭhasaṃsandanā pucchā, vimaticchedanā pucchā. Katamā **aditṭhajotanā pucchā**? Pakatiyā lakkhaṇaṃ aññātaṃ¹² hoti aditṭhaṃ atulitaṃ atīritaṃ avibhūtaṃ avibhāvitaṃ,¹³ tassa ñāṇāya dassanāya tulanāya tīraṇāya vibhāvanāya¹⁴ pañhaṃ pucchati, ayaṃ aditṭhajotanā pucchā. Katamā **ditṭhasaṃsandanā pucchā**? Pakatiyā lakkhaṇaṃ ñātaṃ hoti ditṭhaṃ tulitaṃ tīritaṃ vibhūtaṃ vibhāvitaṃ. Aññehi paṇḍitehi saddhiṃ saṃsandanatthāya pañhaṃ pucchati, ayaṃ ditṭhasaṃsandanā pucchā. Katamā **vimaticchedanā pucchā**? Pakatiyā saṃsayapakkhanno¹⁵ hoti vimatipakkhanno¹⁶ dvelhakajāto “evannu kho na nu kho kinnu kho kathaṃnu kho ”ti. So vimaticchedanatthāya pañhaṃ pucchati, ayaṃ vimaticchedanā pucchā. Imā tisso pucchā.

¹ yañño - Syā, evamuparipi.

² mālāgandhaṃ vilepanaṃ - Syā, evamuparipi.

³ seyyāvasathaṃ padīpeyyaṃ - Syā, evamuparipi.

⁴ yaññayājakā - Syā.

⁵ bahukānaṃ ete yaññaṃ - Ma;
ete yaññaṃ puthū - Syā.

⁶ parikkhārā - Ma, Syā.

⁷ mālāṃ gandhaṃ vilepanaṃ - Ma;
mālāgandhaṃ vilepanaṃ - Syā.

⁸ ete yaññāvā ete puthū - Pana

⁹ ete yaññayājakā puthū - Syā.

¹⁰ ete dakkhiṇeyyā puthū - Syā.

¹¹ yācaka vaṇibbaka sāvaka - Syā.

¹² aññātaṃ - Syā.

¹³ avibhāvitaṃ avibhūtaṃ - Syā, evamuparipi.

¹⁴ vibhūtatthāya vibhāvanatthāya - Ma;
vibhāvanatthāya vibhūtatthāya - Syā.

¹⁵ saṃsayapakkhando - Ma;
saṃsayāṃ pakkhanno - Syā.

¹⁶ vimatipakkhando - Ma;
vimatiṃ pakkhanno - Syā.

Đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian - Lễ hiến tế: nói đến phẩm vật cúng dường¹: y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, vải vóc, xe thuyền, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc. **Đã chuẩn bị lễ hiến tế:** Những người nào tìm kiếm, tìm tòi, tầm cầu vật hiến tế là y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, vải vóc, xe thuyền, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc, những người ấy chuẩn bị lễ hiến tế. Những người nào sửa soạn vật hiến tế là y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, -nt- giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc, những người ấy chuẩn bị lễ hiến tế. **Đông đảo:** các vật hiến tế là đông đảo, hoặc những người dâng hiến cuộc lễ hiến tế là đông đảo, hoặc các đối tượng xứng đáng cúng dường là đông đảo.

‘Các vật hiến tế ấy là đông đảo’ là thế nào? Là có nhiều các vật hiến tế ấy: y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, vải vóc, xe thuyền, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc; - ‘các vật hiến tế là đông đảo’ là như vậy. ‘Những người dâng hiến cuộc lễ hiến tế là đông đảo’ là thế nào? Là có nhiều người dâng hiến cuộc lễ hiến tế ấy: các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, các thương buôn, các nô lệ, các người tại gia, các vị xuất gia, chư Thiên, và loài người; - ‘những người dâng hiến cuộc lễ hiến tế là đông đảo’ là như vậy. ‘Các đối tượng xứng đáng cúng dường là đông đảo’ là thế nào? Là có nhiều các đối tượng xứng đáng cúng dường ấy: các vị Sa-môn, các vị Bà-la-môn, những kẻ lang thang cơ cực, những người nghèo khổ, và những kẻ hành khất; - ‘các đối tượng xứng đáng cúng dường là đông đảo’ là như vậy. **Tại nơi này, ở thế gian:** ở thế giới loài người; - ‘đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian’ là như thế.

Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này - Câu hỏi: Có ba loại câu hỏi: câu hỏi để làm sáng tỏ điều chưa thấy, câu hỏi để trao đổi điều đã thấy, câu hỏi để cắt đứt sự nhầm lẫn. **Câu hỏi để làm sáng tỏ điều chưa thấy** là loại nào? Thông thường, đối với tướng trạng chưa được biết, chưa được thấy, chưa được cân nhắc, chưa được xác định, chưa được rõ rệt, chưa được minh định, thì người ta hỏi câu hỏi để biết, để thấy, để cân nhắc, để xác định, để phân biệt về điều ấy. Đây là câu hỏi để làm sáng tỏ điều chưa thấy. **Câu hỏi để trao đổi điều đã thấy** là loại nào? Thông thường, đối với tướng trạng đã được biết, đã được thấy, đã được cân nhắc, đã được xác định, đã được rõ rệt, đã được minh định, thì người ta hỏi câu hỏi nhằm mục đích trao đổi cùng với các vị sáng suốt khác. Đây là câu hỏi để trao đổi điều đã thấy. **Câu hỏi để cắt đứt sự nhầm lẫn** là loại nào? Thông thường, người bị rơi vào sự ngờ vực, bị rơi vào sự nhầm lẫn, bị sanh lên sự lưỡng lự rằng: “Phải chăng như vậy là đúng, phải chăng là không đúng, là cái gì đây, là thế nào đây?” người ấy hỏi câu hỏi nhằm mục đích cắt đứt sự nhầm lẫn. Đây là câu hỏi để cắt đứt sự nhầm lẫn. Đây là ba loại câu hỏi.

¹ Như vậy, ngoài ý nghĩa là ‘cuộc lễ hiến tế,’ *yaññam* còn có thêm ý nghĩa là ‘vật hiến tế’ (ND).

Aparāpi tisso pucchā: manussapucchā, amanussapucchā, nimmitapucchā. Katamā **manussapucchā**? Manussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamtivā pañhaṃ pucchanti:¹ bhikkhū pucchanti, bhikkhuniyo pucchanti, upāsakā pucchanti, upāsikāyo pucchanti, rājāno pucchanti, khattiyā pucchanti, brāhmaṇā pucchanti, vessā pucchanti, suddā pucchanti, gahatṭhā pucchanti, pabbajitā pucchanti; ayaṃ manussapucchā. Katamā **amanussapucchā**? Amanussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamtivā pañhaṃ pucchanti: nāgā pucchanti, supaṇṇā pucchanti, yakkhā pucchanti, asurā pucchanti, gandhabbā pucchanti, mahārājāno pucchanti, indā pucchanti, brahmāno pucchanti, devā² pucchanti; ayaṃ amanussapucchā. Katamā **nimmitapucchā**? Yaṃ bhagavā rūpaṃ abhinimmināti manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgaṃ ahīndriyaṃ,³ taṃ so nimmito⁴ buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamtivā pañhaṃ pucchati, bhagavā vissajjeti,⁵ ayaṃ nimmitapucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā: attatthapucchā paratthapucchā ubhayatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā: diṭṭhadhammikatthapucchā samparāyikatthapucchā paramatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā: anavajjatthapucchā nikkilesatthapucchā vodānatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā: atītapucchā anāgatapucchā paccuppannapucchā. Aparāpi tisso pucchā: ajjhattapucchā, bahiddhāpucchā, ajjhatabhiddhāpucchā. Aparāpi tisso pucchā: kusalapucchā akusalapucchā avyākatapucchā. Aparāpi tisso pucchā: khandhapucchā, dhātupucchā, āyatanapucchā. Aparāpi tisso pucchā: satipaṭṭhānapucchā sammappadhānapucchā iddhipādapucchā. Aparāpi tisso pucchā: indriyapucchā balapucchā bojjhaṅgapucchā. Aparāpi tisso pucchā: maggapucchā phalapucchā nibbānapucchāti.

Pucchāmi tan ti pucchāmi taṃ, yācāmi taṃ, ajjhesāmi taṃ, pasādemi taṃ kathayassu me 'ti - pucchāmi taṃ. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam - pe - sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti. **Brūhi metan** ti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metam.

Tenāha so brāhmaṇo:
 “Anejaṃ mūladassāvīṃ (iccāyasmā puṇṇako)
 atthi pañhena āgamaṃ
 kiṃ nissitā isayo manujā
 khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
 yaññamakappayīṃsu puthūdha loke
 pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ”ti.

¹ upasaṅkamtivā pucchanti - Ma.

² devatāyo - Ma, Syā.

³ ahinindriyaṃ - Syā.

⁴ so nimmito - Ma, Syā.

⁵ visajjeti - Ma, Syā.

Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi của loài người, câu hỏi của phi nhân, câu hỏi của vị (Phật) đã được hóa hiện ra. **Câu hỏi của loài người** là loại nào? Loài người đi đến gặp đức Phật Thế Tôn và hỏi câu hỏi: các vị tỳ khưu hỏi, các vị tỳ khưu ni hỏi, các nam cư sĩ hỏi, các nữ cư sĩ hỏi, các vị vua hỏi, các vị Sát-đế-ly hỏi, các vị Bà-la-môn hỏi, các thương buôn hỏi, các kẻ nô lệ hỏi, các người tại gia hỏi, các vị xuất gia hỏi. Đây là câu hỏi của loài người. **Câu hỏi của phi nhân** là loại nào? Các phi nhân đi đến gặp đức Phật Thế Tôn và hỏi câu hỏi: các loài rồng hỏi, các loài linh điều hỏi, các Dạ-xoa hỏi, các A-tu-la hỏi, các Càn-thát-bà hỏi, các vị Đại Thiên Vương hỏi, các Thiên Chủ hỏi, các Phạm Thiên hỏi, các Thiên nhân hỏi. Đây là câu hỏi của phi nhân. **Câu hỏi của vị (Phật) do thần thông biến hóa ra** là loại nào? Đức Thế Tôn hóa hiện ra hình dáng (vị Phật) được tạo thành bởi ý, có tất cả các bộ phận thân thể lớn nhỏ, có giác quan không bị khiếm khuyết. Vị (Phật) do thần thông biến hóa ra ấy đi đến gặp đức Phật Thế Tôn và hỏi câu hỏi, đức Thế Tôn trả lời. Đây là câu hỏi của vị (Phật) đã được hóa hiện ra. Đây là ba loại câu hỏi.

Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về lợi ích của bản thân, câu hỏi về lợi ích của người khác, câu hỏi về lợi ích của cả hai. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về lợi ích trong đời này, câu hỏi về lợi ích trong đời sau, câu hỏi về lợi ích tối thượng. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về lợi ích của sự không tội lỗi, câu hỏi về lợi ích của sự không ô nhiễm, câu hỏi về lợi ích của sự trong sạch. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về quá khứ, câu hỏi về vị lai, câu hỏi về hiện tại. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về nội phần, câu hỏi về ngoại phần, câu hỏi về nội phần và ngoại phần. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về thiện, câu hỏi về bất thiện, câu hỏi về vô ký. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về uẩn, câu hỏi về giới, câu hỏi về xứ. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về thiết lập niệ, câu hỏi về chánh căn, câu hỏi về nền tảng của thần thông. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về quyền, câu hỏi về lực, câu hỏi về giác chi. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về Đạo, câu hỏi về Quả, câu hỏi về Niết Bàn.

Tôi hỏi Ngài: Tôi hỏi Ngài, tôi yêu cầu Ngài, tôi thỉnh cầu Ngài, tôi đặt niềm tin ở Ngài, xin Ngài hãy thuyết giảng cho tôi; – ‘tôi hỏi Ngài’ là như thế. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –n– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Puṇṇaka nói rằng:)

“Với ý định hỏi câu hỏi, tôi đã đi đến

bậc không dục vọng, bậc có sự nhìn thấy gốc rễ (của các pháp):

‘Nương tựa vào điều gì, các vị ẩn sĩ, loài người,

các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần,

đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian.

Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.”

3 - 2

*Ye kecime isayo manujā (puṇṇakāti bhagavā)
khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
yaññamakappayimsu puthū 'dha loke
āsiṃsamānā¹ puṇṇaka itthabhāvaṃ²
jaraṃ sitā yaññamakappayimsu.*

Ye kecime isayo manujā ti - **Ye kecī** ti³ sabbena sabbam sabbathā sabbam asesam nissesam pariyādiyanavacanametam⁴ ye kecī 'ti.³ **Isayo** ti isināmakā ye kecī isipabbajjam pabbajitā: ājīvakā nigaṇṭhā⁵ jaṭilā tāpasā. **Manujā** ti manussā vuccantī 'ti - ye kecime isayo manujā. **Puṇṇakāti bhagavā** - **Puṇṇakā** ti bhagavā tam brāhmaṇam nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam -pe- sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - puṇṇakāti bhagavā.

Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ ti - **Khattiyā** ti ye keci khattiyajātikā. **Brāhmaṇā** ti ye keci bhovādikā. **Devatānaṃ** ti ājīvakasāvakanam ājīvakā devatā - pe- disāvaticānam disā devatā. Ye yesam dakkhiṇeyyā te tesam devatā 'ti - khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ.

Yaññamakappayimsu puthūdha loke ti - **Yaññaṃ** vuccati deyyadhammo: cīvara-piṇḍapāta -pe- seyyāvasathapadīpeyyam. **Yaññamakappayimsū** 'ti yepi yaññaṃ esanti gavesanti pariyesanti -pe- seyyāvasathapadīpeyyam, tepi yaññaṃ kappenti. **Puthū** ti yañña vā ete puthū, yaññayajakā⁶ vā ete puthū, dakkhiṇeyyā vā ete puthū -pe- evam dakkhiṇeyyā vā ete puthū. **Idha loke** ti manussaloke 'ti - yaññamakappayimsu puthūdha loke.

Āsiṃsamānā puṇṇaka itthabhāvan ti - **Āsiṃsamānā** ti rūpapaṭilābham āsiṃsamānā, saddapaṭilābham āsiṃsamānā, gandhapaṭilābham āsiṃsamānā, rasapaṭilābham āsiṃsamānā, phoṭṭhabbapaṭilābham āsiṃsamānā, puttapaṭilābham āsiṃsamānā, dārapaṭilābham āsiṃsamānā, dhanapaṭilābham āsiṃsamānā, yasapaṭilābham āsiṃsamānā, issariyapaṭilābham āsiṃsamānā, khattiyamahāsālakule attabhāvapaṭilābham āsiṃsamānā, brāhmaṇamahāsālakule attabhāvapaṭilābham āsiṃsamānā, gahapatimahāsālakule attabhāvapaṭilābham āsiṃsamānā, -

¹ āsiṃsamānā - Ma, evamuparipi.

² itthattam - Ma; itthattam - Syā, evamuparipi.

³ yekecimetri - Syā.

⁴ pariyādāyavacanametam - Syā, PTS, Pana.

⁵ nigganṭhā - Syā.

⁶ yaññayajakā - Syā.

3 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người, các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần, đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian, này Puṇṇaka, trong khi mong ước bản thể này, bị phụ thuộc vào tuổi già, họ đã chuẩn bị lễ hiến tế.”

Bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người - Bất cứ những ai: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, cụm từ ‘ye keci’ này là lối nói của sự bao gồm. **Các vị ẩn sĩ:** bất cứ những ai đã xuất gia theo đời sống xuất gia của vị ẩn sĩ: các đạo sĩ khổ hạnh, các đạo sĩ lỏa thể, các đạo sĩ bện tóc, các đạo sĩ hành xác đều có tên gọi là ẩn sĩ. **Loài người:** nói đến người nhân loại; - ‘bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Puṇṇaka - Puṇṇaka:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Puṇṇaka’ là như thế.

Các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần - Các Sát-đế-ly: bất cứ những người nào thuộc dòng dõi Sát-đế-ly. **Các Bà-la-môn:** bất cứ những người nào xưng hô với từ ‘Ông.’ **Đối với các thiên thần:** đối với các môn đồ của các đạo sĩ khổ hạnh, các đạo sĩ khổ hạnh là thiên thần; –nt– đối với những kẻ tu theo hạnh thờ phượng các phương hướng, các phương hướng là thiên thần; những ai là đối tượng xứng đáng cúng dường của những người nào đó, thì đối với những người ấy, họ là thiên thần; - ‘các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần’ là như thế.

Đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian - Lễ hiến tế: nói đến phẩm vật cúng dường: y phục, đồ ăn khất thực, –nt– giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc. **Đã chuẩn bị lễ hiến tế:** Những người nào tìm kiếm, tìm tòi, tầm cầu vật hiến tế –nt– giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc, những người ấy chuẩn bị lễ hiến tế. **Đông đảo:** các vật hiến tế là đông đảo, hoặc là những người dâng hiến cuộc lễ hiến tế là đông đảo, hoặc là các đối tượng xứng đáng cúng dường là đông đảo. –nt–; - ‘các đối tượng xứng đáng cúng dường là đông đảo’ là như vậy. **Tại nơi này, ở thế gian:** ở thế giới loài người; - ‘đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian’ là như thế.

Này Puṇṇaka, trong khi mong ước bản thể này - Trong khi mong ước: trong khi mong ước đạt được sắc, trong khi mong ước đạt được thanh, trong khi mong ước đạt được hương, trong khi mong ước đạt được vị, trong khi mong ước đạt được xúc, trong khi mong ước đạt được con trai, trong khi mong ước đạt được vợ, trong khi mong ước đạt được tài sản, trong khi mong ước đạt được danh vọng, trong khi mong ước đạt được quyền uy, trong khi mong ước đạt được bản thân ở gia tộc giàu có dòng dõi Sát-đế-ly, trong khi mong ước đạt được bản thân ở gia tộc giàu có dòng dõi Bà-la-môn, trong khi mong ước đạt được bản thân ở gia tộc giàu có của gia chủ, –

– cātumahārājikesu¹ devesu attabhāvapaṭilābhaṃ āsiṃsamānā, tāvatimsesu devesu –pe– yāmesu devesu² – tusitesu devesu – nimmāṇaratīsu devesu – paranimmitavasavattīsu devesu – brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ āsiṃsamānā icchamānā³ sādiyamānā patthayamānā pihayamānā abhijappamānā ’ti - āsiṃsamānā. **Puṇṇaka itthabhāvan** ti ettha attabhāvābhiniḃbattiṃ āsiṃsamānā, ettha khattiyamahāsālakule attabhāvābhiniḃbattiṃ āsiṃsamānā –pe– ettha brahmakāyikesu devesu attabhāvābhiniḃbattiṃ āsiṃsamānā icchamānā sādiyamānā patthayamānā pihayamānā abhijappamānā ’ti - āsiṃsamānā puṇṇaka itthabhāvaṃ.

Jaraṃ sitā yaññamakappayimsū ti - [**Jaraṃ sitā** ti⁴] jarānissitā⁵ vyādhi-
nissitā maraṇanissitā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā. Yadeva te jātīnissitā tadeva te jarānissitā, yadeva te jarānissitā tadeva te vyādhi-
nissitā, yadeva te vyādhi-
nissitā tadeva te maraṇanissitā, yadeva te maraṇanissitā tadeva te
sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā, yadeva te sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā tadeva te gatinissitā, yadeva te gatinissitā tadeva te
upattinissitā, yadeva te upattinissitā tadeva te paṭisandhinissitā, yadeva te paṭisandhinissitā tadeva te bhavanissitā, yadeva te bhavanissitā tadeva te
saṃsāranissitā, yadeva te saṃsāranissitā tadeva te vaṭṭanissitā allīnā upagatā
ajjhositā adhimuttā ’ti - jaraṃ sitā yaññamakappayimsu.⁶

Tenāha bhagavā:

“*Ye kecīme isayo manujā (puṇṇakāti bhagavā)
khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
yaññamakappayimsu puthū ’dha loke
āsiṃsamānā puṇṇaka itthabhāvaṃ
jaraṃsitā yaññamakappayimsū*”ti.

¹ cātumahārājikesu - Ma.

² yāmadevesu - Va, Ka.

³ icchayamānā - Ma.

⁴ jaraṃ sitā ti - itipāṭho Syā potthake dissate.

⁵ jarānissitā - Syā.

⁶ jaraṃ sitā yaññamakappayimsūti jaraṃ sitāti jarānissitā byādhi-
nissitā maraṇanissitā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā devate jātīnissitāya devate jātīnissitā vā devate
jarānissitāya devate jarānissitā vā devate byādhi-
nissitāya devate byādhi-
nissitā vā devate maraṇanissitāya devate maraṇanissitā vā devate sokaparidevadukkhadomanassupāyāsa-
nissitāya devate sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā vā devate gatinissitāya devate gatinissitā vā
devate upapattinissitāya devate upapattinissitā vā devate paṭisandhinissitāya devate paṭisandhinissitā
vā devate bhavanissitāya devate bhavanissitā vā devate saṃsāra-
nissitāya devate saṃsāranissitā vā devate vaṭṭanissitāya devate vaṭṭanissitā vā āsitā allīnā upagatā
ajjhositā adhimuttāti jaraṃ sitā yaññamakappayimsu - Syā.

– trong khi mong ước đạt được bản thân ở chư Thiên cõi Tứ Đại Thiên Vương, trong khi mong ước đạt được bản thân ở chư Thiên cõi Đạo Lợi –nt– ở chư Thiên cõi Dạ Ma –nt– ở chư Thiên cõi Đâu Suất –nt– ở chư Thiên cõi Hóa Lạc Thiên –nt– ở chư Thiên cõi Tha Hóa Tự Tại –nt– ở chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng, trong khi ước muốn, trong khi ưng thuận, trong khi ước nguyện, trong khi mong cầu, trong khi nguyện cầu; - ‘trong khi mong ước’ là như thế. **Này Puṇṇaka, ... bản thể này:** trong khi mong ước sự tái sinh của bản thân tại nơi này, trong khi mong ước sự tái sinh của bản thân ở gia tộc giàu có dòng dõi Sát-đế-ly tại nơi này, –nt– trong khi mong ước sự tái sinh của bản thân ở chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng tại nơi này, trong khi ước muốn, trong khi ưng thuận, trong khi ước nguyện, trong khi mong cầu, trong khi nguyện cầu; - ‘này Puṇṇaka, trong khi mong ước bản thể này’ là như thế.

Bị phụ thuộc vào tuổi già, họ đã chuẩn bị lễ hiến tế - [Bị phụ thuộc vào tuổi già:] là bị lệ thuộc vào sự già, bị lệ thuộc vào sự bệnh, bị lệ thuộc vào sự chết, bị lệ thuộc vào sâu–bi–khổ–ưu–não. Bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự sanh, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự già; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự già, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự bệnh; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự bệnh, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự chết; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự chết, cho nên họ bị lệ thuộc vào sâu–bi–khổ–ưu–não; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sâu–bi–khổ–ưu–não, cho nên họ bị lệ thuộc vào cảnh giới tái sinh; bởi vì họ bị lệ thuộc vào cảnh giới tái sinh, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự tái sinh; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự tái sinh, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự nối liền tái sinh; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự nối liền tái sinh, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự hiện hữu; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự hiện hữu, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự luân hồi; bởi vì họ bị lệ thuộc vào sự luân hồi, cho nên họ bị lệ thuộc vào sự luân chuyển, bị bám vào, bị đến gần, bị bám chặt, bị hướng đến; - ‘bị phụ thuộc vào tuổi già, họ đã chuẩn bị lễ hiến tế’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,

bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người,

các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần,

đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian,

này Puṇṇaka, trong khi mong ước bản thể này,

bị phụ thuộc vào tuổi già, họ đã chuẩn bị lễ hiến tế.”

3 - 3

*Ye kecime isayo manujā (iccāyasmā puṇṇako)
khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ
yaññamakappayimsu¹ puthū 'dha loke
kacci su² te bhagavā yaññapathe appamattā
atāru³ jātiñca jarañca mārisa
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.⁴*

Ye kecime isayo manujā ti - Ye kecī ti⁵ -pe-

Kacci su te bhagavā yaññapathe appamattā ti - Kacci sū ti saṃsayapucchā vimatipucchā dvelhakupucchā anekaṃsapucchā “evaṃ nu kho, na nu kho, kinnu kho, kathannu kho ”ti kacci su. **Te** ti yaññayājakā vuccanti. **Bhagavā** ti gāravādhivacanāṃ -pe- sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - kacci su te bhagavā. **Yaññapathe appamattā** ti yañño yeva vuccati yaññapatho. Yathā ariyamaggo ariyapatho, devamaggo devapatho, brahmamaggo brahmapatho, evameva yañño yeva vuccati yaññapatho. **Appamattā** ti yepi⁶ yaññapathe appamattā sakkaccakārino sātaccakārino atthitakārino anolīnavuttino⁷ anikkhittachandā⁸ anikkhittadhurā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tapponā⁹ tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā,¹⁰ tepi¹¹ yaññapathe appamattā. Yepi yaññaṃ esanti gavesanti pariyesanti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccaya-bhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ¹² seyyāvasathapadīpeyyaṃ¹³ sakkaccakārino -pe- tadadhipateyyā,¹⁴ tepi yaññapathe appamattā. Yepi yaññaṃ abhisankharonti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ sakkaccakārino -pe- tadadhipateyyā, tepi yaññapathe appamattā. Yepi yaññaṃ denti yajanti pariccajanti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ annaṃ pānaṃ -pe- seyyāvasathapadīpeyyaṃ sakkaccakārino -pe- tadadhipateyyā, tepi yaññapathe appamattā 'ti - kacci su te bhagavā yaññapathe appamattā.

Atāru jātiñca jarañca mārisā ti jātijarāmarāṇaṃ¹⁵ atariṃsu¹⁶ uttariṃsu patariṃsu samatikkamiṃsu vitivattiṃsu. **Mārisā** ti piyavacanāṃ garuvacanāṃ sagāravasappatissādhivacanametāṃ 'mārisā' ti - atāru jātiñca jarañca mārisa.

¹ yaññamakappiṃsu - Syā.

² kaccisu - Ma;

kaccissu - Syā, PTS, evamuparipi.

³ atāruṃ - Ma, Syā, evamuparipi.

⁴ me taṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ yekecimetri - Syā.

⁶ yepi - itisaddo Ma, Syā potthakesu na dissate.

⁷ anolīnavuttikā - Va, Ka, Pana.

⁸ anikkhittacchandā - Ma, Syā.

⁹ tapponā - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

¹⁰ tadadhipateyyāti - Ma;

tadādhipeyyāti - Syā.

¹¹ tepi - itisaddo Syā potthake na dissate.

¹² mālāgandhaṃ vilepanaṃ - Syā.

¹³ seyyāvasathaṃ padīpeyyaṃ - Syā.

¹⁴ tadādhipeyyā - Syā, evamuparipi.

¹⁵ jarāmarāṇaṃ - Ma.

¹⁶ atariṃsu - Syā.

3 - 3

(Tôn giả Puṇṇaka nói rằng:) “Bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người, các Sát-đế-lỵ, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần, đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian, thưa đức Thế Tôn, có phải những người ấy, không xao lãng ở đường lối tế lễ, thưa Ngài, thì họ đã vượt qua sanh và già? Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.”

Bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người - Bất cứ những ai: –nt–

Thưa đức Thế Tôn, có phải những người ấy, không xao lãng ở đường lối tế lễ - Có phải: Các cụm từ ‘evannu kho,’ ‘na nu kho,’ ‘kinnu kho,’ ‘kathannu kho’ là câu hỏi do ngờ vực, câu hỏi do nhầm lẫn, câu hỏi vì lưỡng lự, câu hỏi do không dứt khoát; - ‘có phải’ là như thế. **Những người ấy:** nói đến những người dâng hiến cuộc lễ hiến tế. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn,’ - ‘thưa đức Thế Tôn, có phải những người ấy’ là như thế. **Không xao lãng ở đường lối tế lễ:** Lễ hiến tế nói đến đường lối tế lễ. Giống như Thánh đạo là đường lối của Thánh nhân, Thiên đạo là đường lối của Thiên nhân, Brahmā đạo là đường lối của đấng Brahmā, tương tự y như thế, lễ hiến tế nói đến đường lối tế lễ. **Không xao lãng:** Những người nào không xao lãng ở đường lối tế lễ, có sự thực hành nghiêm trang, có sự thực hành liên tục, có sự thực hành không ngừng nghỉ, có thói quen không biếng nhác, không buông bỏ mong muốn, không buông bỏ bốn phận, đi theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiêu theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo, những người ấy là không xao lãng ở đường lối tế lễ. Những người nào tìm kiếm, tìm tòi, tầm cầu vật hiến tế là y phục, đồ ăn khát thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, vải vóc, xe thuyền, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc, có sự thực hành nghiêm trang, –nt– xem nó là chủ đạo, những người ấy là không xao lãng ở đường lối tế lễ. Những người nào sửa soạn vật hiến tế là y phục, đồ ăn khát thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, vải vóc, xe thuyền, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc, có sự thực hành nghiêm trang, –nt– xem nó là chủ đạo, những người ấy là không xao lãng ở đường lối tế lễ. Những người nào ban tặng, hiến dâng, xả thí vật hiến tế là y phục, đồ ăn khát thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, –nt– giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc, có sự thực hành nghiêm trang, –nt– xem nó là chủ đạo, những người ấy là không xao lãng ở đường lối tế lễ; - ‘thưa đức Thế Tôn, có phải những người ấy, không xao lãng ở đường lối tế lễ’ là như thế.

Thưa Ngài, thì họ đã vượt qua sanh và già: họ đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt khỏi, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi sanh–già–chết. **Thưa Ngài:** từ ‘mārisa’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘thưa Ngài, thì họ đã vượt qua sanh và già’ là như thế.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ti - **Pucchāmi tan** ti pucchāmi taṃ, yācāmi taṃ, ajjesāmi taṃ, pasādemī taṃ, kathayassu me 'ti - pucchāmi taṃ. **Bhagavā** ti gāravādhivacaṇaṃ –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ 'bhagavā' ti. **Brūhi metan** ti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Ye kecime isayo manujā (iccāyasmā puṇṇako)
khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ,
yaññamakappayimsu puthūdha loke
kacci su te bhagavā yaññapathe appamattā
atāru jātiṅca jaraṅca mārisa,
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan”*ti.

3 - 4

*Āsiṃsanti¹ thomayanti abhijappanti juhanti (puṇṇakāti bhagavā)
kāmaḃbhijappanti paṭicca lābhaṃ,
te yājajogā bhavarāgarattā
nātarimsu jātijaranti brūmi.*

Āsiṃsanti thomayanti abhijappanti juhanti ti - **Āsiṃsanti** ti rūpa-
paṭilābhaṃ āsiṃsanti, saddapaṭilābhaṃ āsiṃsanti, gandhapaṭilābhaṃ āsiṃsanti,
rasapaṭilābhaṃ āsiṃsanti, phoṭṭhabbapaṭilābhaṃ āsiṃsanti, puttapaṭilābhaṃ²
āsiṃsanti, dārapaṭilābhaṃ āsiṃsanti, dhanapaṭilābhaṃ āsiṃsanti, yasapaṭilābhaṃ
āsiṃsanti, issariyapaṭilābhaṃ āsiṃsanti, khattiyamahāsālakule attabhāvapaṭilābhaṃ
āsiṃsanti, brāhmaṇamahāsālakule –pe– gahapatimahāsālakule attabhāva-
paṭilābhaṃ āsiṃsanti, cātummahārājikesu devesu –pe– brahmakāyikesu devesu
attabhāvapaṭilābhaṃ āsiṃsanti, icchanti sādiyanti patthayanti pihayanti 'ti -
āsiṃsanti.

Thomayanti ti yaññaṃ vā thomenti, phalaṃ vā thomenti, dakkhiṇeyye³ vā
thomenti. Kathaṃ yaññaṃ thomenti? Sucim dinnam⁴ manāpaṃ dinnam, paṇitaṃ
dinnam,⁵ kālena dinnam, kappiyaṃ dinnam, viceyya dinnam,⁶ anavajjaṃ dinnam,
abhiṇhaṃ dinnam, dadaṃ cittaṃ pasādītanti thomenti kittenti vaṇṇenti pasamsanti.
Evaṃ yaññaṃ thomayanti.

¹ āsiṃsanti - Ma, Va, Pana.

² puttadāradhanayasaisariyaṃ - Va, Ka.

³ dakkhiṇeyyaṃ - Syā, PTS, evamupariipi.

⁴ piyaṃ dinnam - Syā; suci-dinnam - PTS.

⁵ manāpa-dinnam, paṇita-dinnam - PTS.

⁶ viceyyaṃ dinnam - Syā, PTS.

Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này - Tôi hỏi Ngài: Tôi hỏi Ngài, tôi yêu cầu Ngài, tôi thỉnh cầu Ngài, tôi đặt niềm tin ở Ngài, xin Ngài hãy thuyết giảng cho tôi; – ‘tôi hỏi Ngài’ là như thế. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Puṇṇaka nói rằng:) “*Bất cứ những ai, các vị ẩn sĩ, loài người, các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, đối với các thiên thần, đã chuẩn bị lễ hiến tế đông đảo tại nơi này, ở thế gian, thưa đức Thế Tôn, có phải những người ấy, không xao lãng ở đường lối tế lễ, thưa Ngài, thì họ đã vượt qua sanh và già? Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.*”

3 - 4

(Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) những kẻ mong ước, khen ngợi, nguyện cầu, cúng tế, những kẻ nguyện cầu các dục bởi vì lợi lộc, Ta nói rằng: ‘Những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyến ái với sự luyến ái vào hữu, đã không vượt qua sanh và già.’”

Những kẻ mong ước, khen ngợi, nguyện cầu, cúng tế - Những kẻ mong ước: chúng mong ước đạt được sắc, mong ước đạt được thính, mong ước đạt được hương, mong ước đạt được vị, mong ước đạt được xúc, mong ước đạt được con trai, mong ước đạt được vợ, mong ước đạt được tài sản, mong ước đạt được danh vọng, mong ước đạt được quyền uy, mong ước đạt được bản thân ở gia tộc giàu có dòng dõi Sát-đế-ly, –nt– ở gia tộc giàu có dòng dõi Bà-la-môn, mong ước đạt được bản thân ở gia tộc giàu có của gia chủ, –nt– ở chư Thiên cõi Tứ Đại Thiên Vương, mong ước đạt được bản thân ở chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng, chúng ước muốn, chúng ưng thuận, chúng ước nguyện, chúng mong cầu; - ‘những kẻ mong ước’ là như thế.

Khen ngợi: chúng khen ngợi lễ hiến tế, hoặc chúng khen ngợi quả báo, hoặc chúng khen ngợi các đối tượng xứng đáng cúng dường. Chúng khen ngợi lễ hiến tế thế nào? Chúng khen ngợi, tán dương, ca tụng, ca ngợi vật thí được trong sạch, vật thí được hợp ý, vật thí là cao quý, vật thí là hợp thời, vật thí đã làm thành được phép, vật thí đã được chọn lọc, vật thí không bị lỗi, vật thí thường kỳ, tâm trong lúc bố thí được tịnh tín; chúng khen ngợi lễ hiến tế như vậy.

Kathaṃ phalaṃ thomenti? Ito nidānaṃ rūpapaṭilābho bhavissati, –pe– brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābho bhavissatīti thomenti kittenti vaṇṇenti pasamsanti 'ti evaṃ phalaṃ thomenti.

Kathaṃ dakkhiṇeyye thomenti? Dakkhiṇeyyā jātisampannā gottasampannā ajjhāyakā mantadharā tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ¹ itihāsaapañcamānaṃ padakā veyyākaraṇā lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayāti,² vītarāgā vā³ rāgavinayāya vā paṭipannā, vītadosā vā dosavinayā vā paṭipannā, vītamohā vā mohavinayāya vā paṭipannā, saddhāsampannā sīlasampannā samādhisampannā paññāsampannā vimuttisampannā vimuttiñāṇadassanasampannāti thomenti kittenti vaṇṇenti pasamsanti. Evaṃ dakkhiṇeyye thomentī 'ti - āsiṃsanti thomenti.

Abhijappantī ti rūpapaṭilābhaṃ abhijappanti, saddapaṭilābhaṃ abhijappanti, gandhapaṭilābhaṃ abhijappanti, rasapaṭilābhaṃ abhijappanti, –pe– brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ abhijappantī 'ti - āsiṃsanti thomayanti abhijappanti. **Juhantī** ti juhanti denti yajanti pariccajanti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyan 'ti - āsiṃsanti thomenti abhijappanti juhanti.

Puṇṇakāti bhagavā ti - Puṇṇakā ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - puṇṇakāti bhagavā.

Kāmābhijappanti paṭicca lābhan ti rūpapaṭilābhaṃ paṭicca kāme abhijappanti, saddapaṭilābhaṃ paṭicca kāme abhijappanti, –pe– brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ paṭicca kāme abhijappanti pajappantī 'ti - kāmābhijappanti paṭicca lābhaṃ.

¹ akkharappabhedānaṃ - Syā.

² anavayā - Syā.

³ vā - itisaddo Syā potthake na dissate.

Chúng khen ngợi quả báo thế nào? Chúng khen ngợi, tán dương, ca tụng, ca ngợi rằng: “Với căn nguyên từ nơi này, sẽ có sự đạt được sắc –nt– sẽ có sự đạt được bản thân ở chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng;” chúng khen ngợi quả báo như vậy.

Chúng khen ngợi các đối tượng xứng đáng cúng dường thế nào? Chúng khen ngợi, tán dương, ca tụng, ca ngợi rằng: “Các đối tượng xứng đáng cúng dường được thành tựu về xuất thân, thành tựu về dòng họ, là các bậc thầy tổ, nắm vững chú thuật, thông thạo về ba bộ Vệ Đà cùng các từ vựng và nghi thức, luôn cả âm từ với sự phân tích, và truyền thống là thứ năm, biết về cú pháp, về văn phạm, không thiếu về phần triết học và các tướng trạng của bậc đại nhân, các vị đã xa lìa luyện ái hoặc đã thực hành để diệt trừ luyện ái, đã xa lìa sân hận hoặc đã thực hành để diệt trừ sân hận, đã xa lìa si mê hoặc đã thực hành để diệt trừ si mê, đã thành tựu đức tin, đã thành tựu giới, đã thành tựu định, đã thành tựu tuệ, đã thành tựu giải thoát, đã thành tựu sự biết và thấy về giải thoát.¹ Chúng khen ngợi các đối tượng xứng đáng cúng dường như vậy; - ‘những kẻ mong ước, khen ngợi’ là như thế.

Nguyện cầu: Chúng nguyện cầu đạt được sắc, nguyện cầu đạt được tinh, nguyện cầu đạt được hương, nguyện cầu đạt được vị, –nt– nguyện cầu đạt được bản thân ở chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng; - ‘những kẻ mong ước, khen ngợi, nguyện cầu’ là như thế. **Cúng tế:** Chúng cúng tế, ban tặng, hiến dâng, xả thí y phục, đồ ăn khát thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, cơm, nước, vải vóc, xe thuyền, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, giường nằm, chỗ trú ngụ, đèn đuốc; - ‘những kẻ mong ước, khen ngợi, nguyện cầu, cúng tế’ là như thế.

Đức Thế Tôn nói: Nay Puṇṇaka - Puṇṇaka: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chúng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Nay Puṇṇaka’ là như thế.

Những kẻ nguyện cầu các dục bởi vì lợi lộc: chúng nguyện cầu các dục bởi vì việc đạt được sắc, chúng nguyện cầu các dục bởi vì việc đạt được tinh, –nt– chúng nguyện cầu các dục bởi vì việc đạt được bản thân ở chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng; - ‘những kẻ nguyện cầu các dục bởi vì lợi lộc’ là như thế.

¹ Sự biết và thấy về giải thoát = *vimuttiñāṇadassana*. Trường hợp liên kết với từ *khandha* (uẩn, khối, đồng), thì cụm từ *vimuttiñāṇadassanakhandha* (tập hợp sự biết và thấy về giải thoát) được ghi nghĩa là “giải thoát tri kiến uẩn” (ND).

Te yājayogā bhavarāgarattā nātarim̐su jātijaranti brūmī ti - **Te** ti yaññayājakā vuccanti. **Yājayogā** ti yājayogesū¹ yuttā payuttā āyuttā samāyuttā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā 'ti - te yājayogā. **Bhavarāgarattā** ti bhavarāgo vuccati² yo bhavesu bhavacchando bhavarāgo bhavanandi³ bhavataṇhā bhavasineho [bhavapipāsā⁴] bhavaparilāho bhavamucchā bhavajjhosānaṃ bhavarāgena bhavesu rattā giddhā gathitā⁵ mucchitā ajjhoppānā⁶ laggā laggitā palibuddhā 'ti - te yājayogā bhavarāgarattā.

Nātarim̐su jātijaranti brūmī ti te yājayogā bhavarāgarattā jātijarāmarāṇaṃ nātarim̐su na uttarim̐su na patarim̐su na samatikkamim̐su na vītivattim̐su, jātijarāmarāṇā anikkhantā⁷ anissaṭṭā⁸ anatikkantā asamatikkantā avītivattā antojātijarāmarāṇe parivattanti antosaṃsārapathe parivattanti, jātiyā anugatā jarāya anusaṭṭā byādhinā abhibhūtā marāṇena abbhāhatā atāṇā alenā asaraṇā asaraṇibhūtāti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānikaromi pakāsemī 'ti - te yājayogā bhavarāgarattā nātarim̐su jātijaranti brūmi.

Tenāha bhagavā:

*“Āsiṃsanti thomayanti abhijappanti juhanti (puṇṇakāti bhagavā)
kāmābhijappanti paṭicca lābhaṃ
te yājayogā bhavarāgarattā
nātarim̐su jātijaranti brūmī”*ti.

3 - 5

*Te ce nātarim̐su yājayogā (iccāyasmā puṇṇako)
yaññehi jātiṅca jaraṅca mārisa,
atha ko carahi devamanussaloke
atāri jātiṅca jaraṅca mārisa,
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.*

Te ce nātarim̐su yājayogā ti te yaññayājakā yājayogā bhavarāgarattā jātijarāmarāṇaṃ nātarim̐su, na uttarim̐su, na patarim̐su, na samatikkamim̐su, na vītivattim̐su, jātijarāmarāṇā anikkhantā anissaṭṭā anatikkantā asamatikkantā avītivattā antojātijarāmarāṇe parivattanti, –

¹ yāgesu - Syā; yāje - PTS.

² bhavarāgo vuccati taṇhā - Syā.

³ bhavanandī - Ma.

⁴ bhavapipāsā - itisaddo Syā, PTS potthakesu dissate.

⁵ gadhitā - bahusu.

⁶ ajjhosannā - Ma, Va, Ka.

⁷ anikkhittā - Pana.

⁸ anissaṭṭhā - Syā;

anissatā - Sa;

anissitā - Pana.

Ta nói rằng: ‘Những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyện ái với sự luyện ái vào hữu, đã không vượt qua sanh và già’ - Những kẻ ấy: nói đến những người dâng hiến cuộc lễ hiến tế. **Do sự gắn bó vào tế lễ:** bị gắn bó, bị gắn vào, bị gắn chặt, bị gắn liền với các sự gắn bó vào lễ hiến tế, có sự thực hành theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiều theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo; - ‘những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ’ là như thế. **Bị luyện ái với sự luyện ái vào hữu:** sự luyện ái vào hữu nói đến sự mong muốn về hữu ở các hữu, sự luyện ái về hữu, niềm vui về hữu, sự tham ái về hữu, sự yêu mến về hữu, [sự khao khát về hữu,] sự nồng nhiệt về hữu, sự mê mẩn về hữu, sự bám chặt vào hữu. Do sự luyện ái vào hữu, chúng bị luyện ái, bị thèm khát, bị buộc trói, bị mê mẩn, bị gài gủi, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại ở các hữu; - ‘những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyện ái với sự luyện ái vào hữu’ là như thế.

Ta nói rằng: ... đã không vượt qua sanh và già: Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: “Những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyện ái với sự luyện ái vào hữu, đã không vượt qua, đã không vượt lên, đã không vượt khỏi, đã không vượt qua hẳn, đã không vượt qua khỏi sanh–già–chết. Chúng không đi ra ngoài, không rời ra, không vượt trội, không vượt qua, không vượt qua hẳn, không vượt qua khỏi sanh–già–chết, chúng quay cuồng bên trong sanh–già–chết, chúng quay cuồng bên trong con đường luân hồi. Chúng bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, không nơi nương tựa, không nơi trú ẩn, không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ;” - “Ta nói rằng: ‘Những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyện ái với sự luyện ái vào hữu, đã không vượt qua sanh và già’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) những kẻ mong ước, khen ngợi, nguyện cầu, cúng tế, những kẻ nguyện cầu các đực bởi vì lợi lộc, Ta nói rằng: ‘Những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyện ái với sự luyện ái vào hữu, đã không vượt qua sanh và già.’”

3 - 5

(Tôn giả Puṇṇaka nói rằng:) “Thưa Ngài, nếu những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, đã không vượt qua sanh và già nhờ vào các lễ hiến tế, vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.”

Nếu những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, đã không vượt qua: những kẻ ấy, những người dâng hiến cuộc lễ hiến tế, do sự gắn bó vào tế lễ, bị luyện ái với sự luyện ái vào hữu, đã không vượt qua, đã không vượt lên, đã không vượt khỏi, đã không vượt qua hẳn, đã không vượt qua khỏi sanh–già–chết. Chúng không đi ra ngoài, không rời ra, không vượt trội, không vượt qua, không vượt qua hẳn, không vượt qua khỏi sanh–già–chết, chúng quay cuồng bên trong sanh–già–chết, –

– antosaṃsārapathe parivattanti jātiyā anugatā, jarāya anusaṭṭā¹ byādhinā abhibhūtā, maraṇena abbhāhatā, atāṇā alenā asaraṇā asaraṇībhūtā 'ti - te ce nātariṃsu yājayogā. **Iccāyasmā puṇṇāko** ti - **Iccā** ti padasandhi –pe– iccāyasmā puṇṇako.²

Yaññehi jātiṅca jaraṅca mārisā ti - **Yaññehi** ti yaññehi pahūtehi yaññehi vividhehi yaññehi puthūhi. **Mārisā** ti piyavacaṇaṃ garuvacaṇaṃ sagāravasappatissādhivacaṇametamaṃ mārisā 'ti - yaññehi jātiṅca jaraṅca mārisa.

Atha ko carahi devamanussaloke atāri jātiṅca jaraṅca mārisā ti atha ko eso sadevake loka samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya jātijarāmarāṇaṃ atari³ uttari patari samatikkami vītivattayi. **Mārisā** ti piyavacaṇaṃ garuvacaṇaṃ sagāravasappatissādhivacaṇametamaṃ mārisā 'ti - atha ko carahi devamanussaloka atāri jātiṅca jaraṅca mārisa.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ti - Pucchāmi tan ti pucchāmi taṃ, yācāmi taṃ, ajjhesāmi taṃ, pasādemī taṃ, kathayassu metan 'ti⁴ - pucchāmi taṃ. **Bhagavā** ti gāravādhivacaṇametamaṃ –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti. **Brūhi metan** ti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metamaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Te ce nātariṃsu yājayogā (iccāyasmā puṇṇako)
yaññehi jātiṅca jaraṅca mārisa,
atha ko carahi devamanussaloke
atāri jātiṅca jaraṅca mārisa
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan”*ti.

¹ anugatā - Pana.

² puṇṇakoti - Syā.

³ atāri - Syā, PTS.

⁴ kathassu meti - Syā, PTS.

– chúng quay cuồng bên trong con đường luân hồi. Chúng bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, không nơi nương tựa, không nơi trú ẩn, không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ; - ‘nếu những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, đã không vượt qua’ là như thế. **Tôn giả Puṇṇaka nói rằng - Rằng:** (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, –nt– ‘tôn giả Puṇṇaka nói rằng’ là như thế.

Thưa Ngài, ... sanh và già nhờ vào các lễ hiến tế - Nhờ vào các lễ hiến tế: nhờ vào các lễ hiến tế dồi dào, nhờ vào các lễ hiến tế đa dạng, nhờ vào các lễ hiến tế đông đảo. **Thưa Ngài:** từ ‘mārisa’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘thưa Ngài, ... sanh và già nhờ vào các lễ hiến tế’ là như thế.

Vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? - Vậy giờ đây, người nào ở thế gian tính luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư Thiên và loài người đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt khỏi, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi sanh–già–chết. **Thưa Ngài:** từ ‘mārisa’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già?’ là như thế.

Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này - Tôi hỏi Ngài: Tôi hỏi Ngài, tôi yêu cầu Ngài, tôi thỉnh cầu Ngài, tôi đặt niềm tin ở Ngài, xin Ngài hãy thuyết giảng điều này cho tôi; - ‘tôi hỏi Ngài’ là như thế. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chúng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ báo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Puṇṇaka nói rằng:) “Thưa Ngài, nếu những kẻ ấy, do sự gắn bó vào tế lễ, đã không vượt qua sanh và già nhờ vào các lễ hiến tế, vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này.”

3 - 6

*Saṅkhāya lokasmiṃ¹ parovarāni² (puṇṇakāti bhagavā)
yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke
santo vidhūmo anīgho³ nirāso
atāri so jātijaranti brūmi.*

Saṅkhāya lokasmiṃ parovarāni ti saṅkhā vuccati ṇāṇaṃ, yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. **Parovarāni** ti oraṃ⁴ vuccati sakattabhāvo, paraṃ⁵ vuccati parattabhāvo, oraṃ vuccati sakarūpavedanāsaññā-saṅkhāraviññāṇaṃ, paraṃ vuccati pararūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ, oraṃ vuccati cha ajjhakkāni āyatanāni, paraṃ vuccati cha bāhirāni āyatanāni, oraṃ vuccati manussaloko, paraṃ vuccati devaloko, oraṃ vuccati kāmadhātu, paraṃ vuccati rūpadhātu arūpadhātu, oraṃ vuccati kāmadhātu rūpadhātu, paraṃ vuccati arūpadhātu. **Saṅkhāya lokasmiṃ parovarāni** ti parovarāni aniccato saṅkhāya, dukkhato – rogato – gaṇḍato –pe– nissaraṇato⁶ saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - saṅkhāya lokasmiṃ parovarāni. **Puṇṇakāti bhagavā** ti - **Puṇṇakā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - puṇṇakāti bhagavā.

Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke ti - **Yassā** ti arahato khīṇāsavassa. **Iñjitaṃ** ti taṇhiñjitaṃ diṭṭhiñjitaṃ māniñjitaṃ kilesiñjitaṃ kāmiñjitaṃ, yassime iñjitā natthi, na santi, na saṃvijjanti, nūpalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ṇāṇagginā daḍḍhā. **Kuhiñci** ti kuhiñci kismiñci⁷ katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vā. **Loke** ti apāyaloke –pe– āyatanaloke 'ti - yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke.

¹ lokasmi - Ma. ⁴ opāraṃ - Syā, evamuparipi.

² paroparāni - Ma, Syā, Va, Vi, Ka, Pana, evamuparipi.

³ anīgho - Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ pāraṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

⁶ anissaraṇato - Syā.

⁷ kimhici - Syā.

3 - 6

(Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) sau khi đã suy xét nơi này và nơi khác ở thế gian, vị nào không có sự xao động tại bất cứ nơi nào ở thế gian, là bậc an tịnh, không còn khói mù, không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng, vị ấy đã vượt qua sanh và già.”

Sau khi đã suy xét nơi này và nơi khác ở thế gian - Suy xét nói đến trí, tức là tuệ, là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. **Nơi này và nơi khác:** Nơi này nói đến bản thân của chính mình, nơi khác nói đến bản thân của người khác; nơi này nói đến sắc-thọ-tưởng-hành-thức của chính mình, nơi khác nói đến sắc-thọ-tưởng-hành-thức của người khác; nơi này nói đến sáu nội xứ, nơi khác nói đến sáu ngoại xứ; nơi này nói đến thế giới loài người, nơi khác nói đến thế giới chư Thiên; nơi này nói đến dục giới, nơi khác nói đến sắc giới và vô sắc giới; nơi này nói đến dục giới và sắc giới, nơi khác nói đến vô sắc giới. **Sau khi đã suy xét nơi này và nơi khác ở thế gian:** sau khi đã suy xét nơi này và nơi khác là vô thường – là khổ – là cơn bệnh –nt– là mụn ghẻ – là sự thoát ra, sau khi đã suy xét, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; - ‘sau khi đã suy xét nơi này và nơi khác ở thế gian’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Puṇṇaka - Puṇṇaka:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Puṇṇaka’ là như thế.

Vị nào không có sự xao động tại bất cứ nơi nào ở thế gian - (Đối với) vị nào: đối với vị A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Sự xao động:** là sự xao động do tham ái, sự xao động do tà kiến, sự xao động do ngã mạn, sự xao động do ô nhiễm, sự xao động do (ngũ) dục. Đối với vị nào, các sự xao động này là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ. **Tại bất cứ nơi nào:** tại bất cứ đâu, về bất cứ điều gì, tại bất cứ chỗ nào, thuộc nội phần, hoặc ngoại phần, hoặc thuộc nội phần và ngoại phần. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh –nt– ở thế gian của các xứ; - ‘vị nào không có sự xao động tại bất cứ nơi nào ở thế gian’ là như thế.

Santo vidhūmo anīgho nirāso atāri so jātijaranti brūmī ti - Santo ti rāgassa santattā santo, dosassa – mohassa – kodhassa – upanāhassa – makkhassa – pe– sabbākusalābhisāṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā¹ vijjhātattā² nibbutattā vīgatattā paṭippassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭippassaddho 'ti - santo.

Vidhūmo ti³ kāyaduccaritaṃ vidhūmitaṃ⁴ vidhamitaṃ sositaṃ visositaṃ byantīkataṃ, vacīduccaritaṃ – manoduccaritaṃ vidhūmitaṃ vidhamitaṃ sositaṃ visositaṃ byantīkataṃ, rāgo – doso – moho vidhūmito vidhamito sosito visosito byantīkato, kodho – upanāho – makkho – paḷāso – issā – macchariyaṃ – māyā – sāṭheyyaṃ – thambho – sārāmbho – māno – atimāno – mado – pamādo – sabbe kilesā – sabbe duccaritā – sabbe darathā – sabbe pariḷāhā – sabbe santāpā – sabbākusalābhisāṅkhārā vidhūmitā vidhamitā sositā visositā byantīkatā. Athavā,⁵ kodho vuccati dhūmo:⁶

*“Māno hi te brāhmaṇa khāribhāro⁷
kodho dhūmo bhasmani⁸ mosavajjaṃ,
jihvā sujā hadayaṃ⁹ jotitthānaṃ
attā sudanto purisassa joti.”¹⁰*

Apica dasahākārehi kodho jāyati: ‘anattaṃ me acarī ’ti kodho jāyati, ‘anattaṃ me caratī ’ti kodho jāyati, ‘anattaṃ me carissatī ’ti kodho jāyati, ‘piyassa me manāpassa anattaṃ acarī,¹¹ anattaṃ caratī,¹² anattaṃ carissatī ’ti kodho jāyati, ‘appiyassa me amanāpassa, atthaṃ acarī, atthaṃ caratī, atthaṃ carissatī ’ti kodho jāyati, aṭṭhāne vā pana kodho jāyati. Yo evarūpo cittaṃ āghāto paṭighāto paṭighaṃ¹³ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittaṃ vyāpatti¹⁴ manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuro¹⁵ anattamanatā cittaṃ. Ayaṃ vuccati kodho.

¹ sāmitattā vūpasāmitattā - PTS.

² nijjhātattā - PTS.

³ vidhūmo ti - PTS.

⁴ vidhūsitāṃ - Va, Ka.

⁵ apica - Syā, PTS, Pana.

⁶ dhūmo - PTS.

⁷ Saṃyuttanikāya, Sagāthavagga, Brahmaṇasaṃyutta, Sundarikabhāradavājasutta.

⁸ gammani - Va, Ka, Syā.

⁹ tapparassa - Syā.

¹⁰ jāti - Syā.

¹¹ acarīti - Syā.

¹² caratīti - Syā.

¹³ paṭigho - Syā.

¹⁴ byāpatti - Ma, Syā.

¹⁵ assuro - Syā.

Là bậc an tịnh, không còn khói mù, không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng, vị ấy đã vượt qua sanh và già - An tịnh: do trạng thái đã được an tịnh đối với luyến ái là an tịnh; do trạng thái đã được an tịnh, do trạng thái đã được yên lặng, do trạng thái đã được vắng lặng, do trạng thái đã được thiêu hủy, do trạng thái đã được tịch diệt, do trạng thái đã được tách lìa, do trạng thái đã được tịch tịnh đối với sân hận – đối với si mê – đối với giận dữ – đối với thù hằn – đối với gièm pha –nt– đối với tất cả các pháp tạo tác bất thiện là an tịnh, yên tịnh, vắng lặng, tịch diệt, tịch tịnh; - ‘an tịnh’ là như thế.

Không còn khói mù: Uế hạnh về thân đã không còn bị bốc khói, đã được phá tan, đã được khô cạn, đã được khô héo, đã được làm cho chấm dứt; uế hạnh về khẩu – uế hạnh về ý đã không còn bị bốc khói, đã được phá tan, đã được khô cạn, đã được khô héo, đã được làm cho chấm dứt; sự luyến ái – sân hận – si mê đã không còn bị bốc khói, đã được phá tan, đã được khô cạn, đã được khô héo, đã được làm cho chấm dứt; giận dữ – thù hằn – gièm pha – ác ý – ganh tỵ – bòn xén – xảo trá – lừa gạt – bướng bỉnh – hung hăng – ngã mạn – cao ngạo – đam mê – xao lãng – tất cả ô nhiễm – tất cả uế hạnh – mọi sự lo lắng – mọi sự bực bội – mọi sự nóng nảy – tất cả các pháp tạo tác bất thiện đã không còn bị bốc khói, đã được phá tan, đã được khô cạn, đã được khô héo, đã được làm cho chấm dứt. Hoặc là, sự giận dữ được gọi là khói mù:

*“Này Bà-la-môn, đối với người, ngã mạn chính là gánh nặng,
sự giận dữ là khói mù, lời nói sai trái là đồng tro,
lưỡi là cái vá múc, trái tim là bệ thờ lửa,
bản thân đã khéo được rèn luyện là ánh sáng của con người.”*

Và hơn nữa, sự giận dữ sanh khởi theo mười biểu hiện: (Nghĩ rằng): ‘Nó đã làm điều bất lợi cho ta,’ giận dữ sanh khởi; (nghĩ rằng): ‘Nó đang làm điều bất lợi cho ta,’ giận dữ sanh khởi; (nghĩ rằng): ‘Nó sẽ làm điều bất lợi cho ta,’ giận dữ sanh khởi; (nghĩ rằng): ‘Nó đã làm điều bất lợi – đang làm điều bất lợi – sẽ làm điều bất lợi cho người yêu quý, hợp ý của ta,’ giận dữ sanh khởi; (nghĩ rằng): ‘Nó đã làm điều có lợi – đang làm điều có lợi – sẽ làm điều có lợi cho người không yêu quý, không hợp ý của ta,’ giận dữ sanh khởi; thêm nữa là sự giận dữ sanh khởi vô cớ. Sự tức tối nào của tâm có hình thức là sự tức giận, sự thù hận, sự đối chọi, sự căm giận, sự căm hờn, sự căm ghét, sự sân hận, sự khởi sân, sự sân nộ, sự độc ác của tâm, sự khởi sân của ý, sự giận dữ, biểu hiện giận dữ, trạng thái giận dữ, sự sân hận, biểu hiện sân hận, trạng thái sân hận, sự độc ác, biểu hiện độc ác, trạng thái độc ác, sự chống đối, sự đối chọi, sự tàn nhẫn, sự lỗ mẫn, trạng thái không hoan hỷ của tâm; điều này được gọi là sự giận dữ.

Apica kodhassa adhimattaparittatā veditabbā: atthi kañcikālaṃ kodho cittāvilakaraṇamatto hoti, na ca tāva mukhakulanavikulano¹ hoti; atthi kañcikālaṃ kodho mukhakulanavikulanamatto² hoti, na ca tāva hanusañcopano hoti; atthi kañcikālaṃ kodho hanusañcopanamatto hoti, na ca tāva pharusavācaṃ nicchāraṇo³ hoti; atthi kañcikālaṃ kodho pharusavācaṃ nicchāraṇamatto⁴ hoti, na ca tāva disāvidisānuvilokano⁵ hoti; atthi kañcikālaṃ kodho disāvidisānuvilokanamatto⁶ hoti, na ca tāva daṇḍasatthaparāmasano hoti; atthi kañcikālaṃ kodho daṇḍasatthaparāmasanamatto hoti, na ca tāva daṇḍasattha-abbhukkiraṇo hoti; atthi kañcikālaṃ kodho daṇḍasattha-abbhukkiraṇamatto hoti, na ca tāva daṇḍasatthaabhinipātano hoti; atthi kañcikālaṃ kodho daṇḍasatthaabhinipātanamatto hoti, na ca tāva chinnavicchinnakaraṇo⁷ hoti; atthi kañcikālaṃ kodho chinnavicchinnakaraṇamatto⁸ hoti, na ca tāva sambhañjanapalibhañjano⁹ hoti; atthi kañcikālaṃ kodho sambhañjanapalibhañjanamatto¹⁰ hoti, na ca tāva aṅgamaṅga-apakaḍḍhano¹¹ hoti; atthi kañcikālaṃ kodho aṅgamaṅga-apakaḍḍhanamatto¹² hoti, na ca tāva jīvitā voropano¹³ hoti; atthi kañcikālaṃ kodho jīvitā voropanamatto¹⁴ hoti, na ca tāva sabbacāgapariccāgāya saṇṭhito¹⁵ hoti. Yato kho¹⁶ kodho paraṃ puggalaṃ¹⁷ ghātetvā attānaṃ ghātetī, ettāvataṃ kodho paramussadagato¹⁸ - paramavepullappatto hoti. Yassa so hoti¹⁹ kodho pahīno samucchinnō vūpasanto paṭippassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so vuccati vidhūmo.

Kodhassa pahīnattā vidhūmo, kodhavatthussa pariññātattā vidhūmo, kodhahetussa pariññātattā vidhūmo, kodhahetussa upacchinnattā²⁰ vidhūmo.²¹ **Anīgho** ti rāgo nīgho,²² doso nīgho,²³ moho nīgho, kodho nīgho, upanāho nīgho, – pe– sabbākusalābhisāṅkhārā nīghā, yassete nīghā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati anīgho. **Nirāso** ti - āsā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ.²⁴ Yassesā āsā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati nirāso.

¹ mukhakulānavikulāno - Ma, Syā; mukhakulavikulāno - PTS.

² mukhakulānavikulānamatto - Ma, Syā; mukhakulavikulānamatto - PTS.

³ pharusavācanicchāraṇo - Syā, PTS.

⁴ pharusavācanicchāraṇamatto - Syā, PTS.

⁵ disāvidisaṃ anuvilokano - Syā, PTS.

⁶ disāvidisaṃ anuvilokanamatto - Syā, PTS.

⁷ chindavicchindakaraṇo - Syā, PTS.

⁸ chindavicchindakaraṇamatto - Syā, PTS.

⁹ sambhañjanapalibhañjano - Ma, PTS; sambhañjanaparibhañjano - Syā.

¹⁰ sambhañjanapalibhañjanamatto - Ma, PTS; sambhañjanaparibhañjanamatto - Syā.

¹¹ aṅgamaṅgāpakaḍḍhano - Syā, Pana; aṅgamaṅgapakaḍḍhano - PTS.

¹² aṅgamaṅgāpakaḍḍhanamatto - Syā; aṅgamaṅgapakaḍḍhanamatto - PTS.

¹³ jīvitapanāsano - Syā; jīvitāpatano - PTS.

¹⁴ jīvitapanāsanamatto - Syā; jīvitāpatanamattano - PTS.

¹⁵ sabbacāgapariccāgasaṇṭhito - Syā, PTS.

¹⁶ kho - itisaddo Ma, Syā, PTS potthakesu na dissate.

¹⁷ parapuggalaṃ - Va, Vi, Ka.

¹⁸ paramukkamsagato - Pana.

¹⁹ yasseso - Syā, PTS.

²⁰ ucchinnattā - Syā.

²¹ vidhūmoti vidhūmo - Syā.

²² anighoti rāgo nīgho - Syā.

²³ nīgho - PTS, evamuparipi.

²⁴ Dhammasaṅgaṇī, Nikkhepakaṇḍa.

Thêm nữa, trạng thái nhiều ít của sự giận dữ nên được biết đến: Có lúc sự giận dữ là ở mức độ làm xáo trộn tâm, nhưng chưa nhúu mày nhăn mặt; có lúc sự giận dữ là ở mức độ nhúu mày nhăn mặt, nhưng chưa nghiêng hai hàm răng; có lúc sự giận dữ là ở mức độ nghiêng hai hàm răng, nhưng chưa thốt ra lời nói thô lỗ; có lúc sự giận dữ là ở mức độ thốt ra lời nói thô lỗ, nhưng chưa nhìn trừng trừng; có lúc sự giận dữ là ở mức độ nhìn trừng trừng, nhưng chưa nắm lấy gậy gộc gươm đao; có lúc sự giận dữ là ở mức độ nắm lấy gậy gộc gươm đao, nhưng chưa giơ gậy gộc gươm đao lên; có lúc sự giận dữ là ở mức độ giơ gậy gộc gươm đao lên, nhưng chưa giáng gậy gộc gươm đao xuống; có lúc sự giận dữ là ở mức độ giáng gậy gộc gươm đao xuống, nhưng chưa làm việc bầm chém; có lúc sự giận dữ là ở mức độ làm việc bầm chém, nhưng chưa có sự tổn thương gãy vỡ; có lúc sự giận dữ là ở mức độ có sự tổn thương gãy vỡ, nhưng chưa có sự đứt lìa các phần cơ thể; có lúc sự giận dữ là ở mức độ có sự đứt lìa các phần cơ thể, nhưng chưa có sự đoạt lấy mạng sống; có lúc sự giận dữ là ở mức độ có sự đoạt lấy mạng sống, nhưng chưa đến mức buông bỏ tất cả luôn cả việc tự sát. Khi nào sự giận dữ khiến cho giết chết người khác rồi giết chết mình, đến chừng ấy thì sự giận dữ (của người ấy) đã đạt đến mức quá lỗ, đã đạt đến mức tận cùng. Đối với người nào, sự giận dữ ấy đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy được gọi là không còn khói mù.

Do trạng thái đã dứt bỏ đối với sự giận dữ là ‘không còn khói mù.’ Do trạng thái đã biết toàn diện về nền tảng của sự giận dữ là ‘không còn khói mù.’ Do trạng thái đã chặt đứt nhân của sự giận dữ là ‘không còn khói mù. **Không phiền muộn:** Sự luyện ái là phiền muộn, sân hận là phiền muộn, si mê là phiền muộn, giận dữ là phiền muộn, thù hằn là phiền muộn, –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là phiền muộn. Đối với người nào, các phiền muộn này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy được gọi là không phiền muộn. **Không mong cầu:** Mong cầu nói đến tham ái, tức là sự luyện ái, luyện ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với người nào, mong cầu tham ái này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy được gọi là không mong cầu.

Jāti ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho.¹ **Jarā** ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jiraṇatā² khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko.³ **Santo vidhūmo anīgho nirāso, atāri so jātijaranti brūmī** ti yo santo ca vidhūmo ca anīgho ca nirāso ca, so jātijarāmarāṇaṃ atari uttari patari samatikkami vītivattayīti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemī 'ti - santo vidhūmo anīgho nirāso atāri so jāti jaranti brūmi.

Tenāha bhagavā:

*“Saṅkhāya lokasmiṃ parovarāni (puṇṇakāti bhagavā)
yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke,
santo vidhūmo anīgho nirāso
atāri so jātijaranti brūmī”*ti.

Sahagāthāpariyosānā –pe– pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti:
“Sathā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī”ti.

Puṇṇakasuttaniddeso samatto.

¹ Sacca vibhaṅga.

² jiraṇatā - Syā, PTS.

³ Sacca vibhaṅga.

Sanh: sự sanh ra, sự sanh khởi, sự nhập thai, sự phát sanh, sự xuất hiện của các uẩn, sự đạt được các xứ ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác. **Già:** sự suy tàn, trạng thái già nua, tình trạng răng long, tóc bạc, da nhăn, tuổi thọ suy giảm, sự hư hoại của những giác quan ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác. **Là bậc an tịnh, không còn khói mù, không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng, vị ấy đã vượt qua sanh và già:** Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: ‘Người nào là bậc an tịnh, không còn khói mù, không phiền muộn, không mong cầu, người ấy đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt khỏi, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi sanh–già–chết;’ - ‘là bậc an tịnh, không còn khói mù, không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng, vị ấy đã vượt qua sanh và già’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Puṇṇaka,) sau khi đã suy xét nơi này và nơi khác ở thế gian, vị nào không có sự xao động tại bất cứ nơi nào ở thế gian, là bậc an tịnh, không còn khói mù, không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng, vị ấy đã vượt qua sanh và già.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– (vị ấy) đã ngồi xuống, chắp tay lên, cúi lạy đức Thế Tôn (nói rằng): “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Puṇṇaka được hoàn tất.

4. METTAGŪSUTTANIDDESO

4 - 1

*Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metam¹ (iccāyasmā mettagū)
maññāmi taṃ vedagum² bhāvitattaṃ
kuto nu dukkhā samudāgatā ime³
ye keci lokasmiṃ anekarūpā.*

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ti - Pucchāmi ti tisso pucchā: aditṭhajotanā pucchā, diṭṭhasaṃsandanā pucchā, vimaticchedanā pucchā.

Katamā aditṭhajotanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ aññātaṃ⁴ hoti aditṭhaṃ atulitaṃ atīritaṃ avibhūtaṃ avibhāvitaṃ,⁵ tassa ñāṇāya dassanāya tulanāya tīraṇāya vibhūtatthāya vibhāvanatthāya⁶ pañhaṃ pucchati. Ayaṃ aditṭhajotanā pucchā.

Katamā diṭṭhasaṃsandanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ ñātaṃ hoti diṭṭhaṃ tulitaṃ tīritaṃ vibhūtaṃ vibhāvitaṃ aññehi paṇḍitehi saddhiṃ saṃsandanatthāya pañhaṃ pucchati. Ayaṃ diṭṭhasaṃsandanā pucchā.

Katamā vimaticchedanā pucchā? Pakatiyā saṃsayapakkhanto⁷ hoti, vimatipakkhanto⁸ dvelhakajāto evaṃ nu kho na nu kho kiṃ nu kho kathaṃ nu khoti. So vimaticchedanatthāya pañhaṃ pucchati. Ayaṃ vimaticchedanā pucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā: manussapucchā amanussapucchā nimmitapucchā.

Katamā manussapucchā? Manussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamtivā pañhaṃ pucchanti, bhikkhū pucchanti, bhikkhuṇiyo pucchanti, upāsakā pucchanti, upāsikāyo pucchanti, rājāno pucchanti, khattiyā pucchanti, brāhmaṇā pucchanti, vessā pucchanti, suddā pucchanti, gahaṭṭhā pucchanti, pabbajitā pucchanti. Ayaṃ manussapucchā.

Katamā amanussapucchā? Amanussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamtivā pañhaṃ pucchanti, nāgā pucchanti, supaṇṇā pucchanti, yakkhā pucchanti, asurā pucchanti, gandhabbā pucchanti, mahārājāno pucchanti, indā pucchanti, brahmāno pucchanti, devā⁹ pucchanti. Ayaṃ amanussapucchā.

¹ metam - Syā, PTS, evamuparipi.

² vedagū - Ma.

³ samupāgatāme - Syā;
samudāgatāme - Pana.

⁴ aññātaṃ - Syā.

⁵ avibhāvitaṃ avibhūtaṃ - Syā.

⁶ vibhāvanatthāya vibhūtatthāya - Syā.

⁷ saṃsayapakkhando - Ma;
saṃsayapaṃ pakkhanno - Syā;
saṃsayapakkhanno - Va, Vi, Ka, Pana.

⁸ vimatipakkhando - Ma;
vimatiṃ pakkhanno - Syā;
vimatipakkhanno - Va, Vi, Ka, Pana.

⁹ devatāyo - Syā, PTS, MNidd.

4. DIỄN GIẢI KINH METTAGŪ

4 - 1

(Tôn giả Mettagū nói rằng:) “Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này. Tôi nghĩ rằng Ngài là bậc đã đạt được sự hiểu biết, có bản thân đã được tu tập. Từ đâu mà các khổ này đã được khởi lên, bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức?”

Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này - Tôi hỏi: Có ba loại câu hỏi: câu hỏi để làm sáng tỏ điều chưa thấy, câu hỏi để trao đổi điều đã thấy, câu hỏi để cắt đứt sự nhầm lẫn.

Câu hỏi để làm sáng tỏ điều chưa thấy là loại nào? Thông thường, đối với tướng trạng chưa được biết, chưa được thấy, chưa được cân nhắc, chưa được xác định, chưa được rõ rệt, chưa được minh định, thì người ta hỏi câu hỏi để biết, để thấy, để cân nhắc, để xác định, với mục đích được rõ rệt, với mục đích minh định về điều ấy. Đây là câu hỏi để làm sáng tỏ điều chưa thấy.

Câu hỏi để trao đổi điều đã thấy là loại nào? Thông thường, đối với tướng trạng đã được biết, đã được thấy, đã được cân nhắc, đã được xác định, đã được rõ rệt, đã được minh định, thì người ta hỏi câu hỏi nhằm mục đích trao đổi cùng với các vị sáng suốt khác. Đây là câu hỏi để trao đổi điều đã thấy.

Câu hỏi để cắt đứt sự nhầm lẫn là loại nào? Thông thường, người bị rơi vào sự ngờ vực, bị rơi vào sự nhầm lẫn, bị sanh lên sự lưỡng lự rằng: “Phải chăng như vậy là đúng, phải chăng là không đúng, là cái gì đây, là thế nào đây?” Người ấy hỏi câu hỏi nhằm mục đích cắt đứt sự nhầm lẫn. Đây là câu hỏi để cắt đứt sự nhầm lẫn. Đây là ba loại câu hỏi.

Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi của loài người, câu hỏi của phi nhân, câu hỏi của vị (Phật) đã được hóa hiện ra.

Câu hỏi của loài người là loại nào? Loài người đi đến gặp đức Phật Thế Tôn và hỏi câu hỏi: các vị tỳ khưu hỏi, các vị tỳ khưu ni hỏi, các nam cư sĩ hỏi, các nữ cư sĩ hỏi, các vị vua hỏi, các vị Sát-đế-ly hỏi, các vị Bà-la-môn hỏi, các thương buôn hỏi, các kẻ nô lệ hỏi, các người tại gia hỏi, các vị xuất gia hỏi. Đây là câu hỏi của loài người.

Câu hỏi của phi nhân là loại nào? Các phi nhân đi đến gặp đức Phật Thế Tôn và hỏi câu hỏi: các loài rồng hỏi, các loài linh điều hỏi, các Dạ-xoa hỏi, các A-tu-la hỏi, các Càn-thát-bà hỏi, các vị Đại Thiên Vương hỏi, các Thiên Chủ hỏi, các Phạm Thiên hỏi, các Thiên nhân hỏi. Đây là câu hỏi của phi nhân.

Katamā nimmitapucchā? Yaṃ¹ bhagavā rūpaṃ abhinimmināti manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgaṃ ahīndriyaṃ, so nimmito buddhaṃ bhagavantam upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchati, bhagavā vissajjeti. Ayaṃ nimmitapucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā: attatthapucchā, paratthapucchā, ubhayatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā: diṭṭhadhammikatthapucchā, samparāyikatthapucchā, paramatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā: anavajjatthapucchā, nikkilesatthapucchā, vodānatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā: atītā pucchā, anāgatā pucchā, paccuppannā pucchā.² Aparāpi tisso pucchā: ajjhatappucchā, bahiddhāpucchā, ajjhatabahiddhāpucchā. Aparāpi tisso pucchā: kusalapucchā, akusalapucchā, abyākatapucchā. Aparāpi tisso pucchā: khandhapucchā, dhātupucchā, āyatanapucchā. Aparāpi tisso pucchā: satipaṭṭhānapucchā, sammappadhānapucchā, iddhipādapucchā. Aparāpi tisso pucchā: indriyapucchā, balapucchā, bojjhaṅgapucchā. Aparāpi tisso pucchā: maggapucchā, phalapucchā, nibbānapucchā.

Pucchāmi taṃ ti pucchāmi taṃ, yācāmi taṃ, ajjhesāmi taṃ, pasādemī taṃ, kathayassu³ me 'ti - pucchāmi taṃ. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam -pe- sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā.⁴ **Brūhi metan** ti brūhi ācikkha⁵ desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja⁶ uttānīkarohi pakāsehi 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metam. **Iccāyasmā mettagū** ti - **Iccā** ti padasandhi -pe- iccāyasmā mettagū.

Maññāmi taṃ vedagūṃ bhāvitattan ti vedagū 'ti taṃ maññāmi, bhāvitatto 'ti taṃ maññāmi, [evaṃ maññāmi⁸] evaṃ jānāmi, evaṃ ājānāmi, evaṃ vijānāmi,⁹ evaṃ paṭivijānāmi,¹⁰ evaṃ paṭivijjhāmi. **Vedagū bhāvitatto** ti kathaṃ¹¹ bhagavā vedagū? Vedo vuccati¹² catusu maggesu ñāṇaṃ, paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ - pe- dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi, bhagavā tehi vedehi jātijarāmarāṇassa antagato,¹³ -

¹ yaṃ - itisaddo Ma, Va, Vi potthakesu na dissate.

² atītāpucchā anāgatapucchā paccuppannapucchā - Ma, Syā.

³ kathassu - Syā.

⁴ pucchāmi taṃ bhagavā - itipāṭho Ma, Syā potthakesu na dissate.

⁵ ācikkhāhi - Ma, Syā.

⁶ vivarāhi vibhajāhi - Ma, Syā.

⁷ vedagū - Ma.

⁸ evaṃ maññāmi - itipāṭho Syā potthake dissate.

⁹ evaṃ vijānāmi - itipāṭho Ma potthake na dissate.

¹⁰ paṭivijānāmi - Ma, PTS;
pajānāmi - Katthaci.

¹¹ kathaṅca - Ma, Syā.

¹² vedā vuccanti - Ma.

¹³ antagato - Ka, Vi.

Câu hỏi của vị (Phật) do thần thông biến hóa ra là loại nào? Đức Thế Tôn hóa hiện ra hình dáng (vị Phật) được tạo thành bởi ý, có tất cả các bộ phận thân thể lớn nhỏ, có giác quan không bị khiếm khuyết. Vị (Phật) do thần thông biến hóa ra ấy đi đến gặp đức Phật Thế Tôn và hỏi câu hỏi, đức Thế Tôn trả lời. Đây là câu hỏi của vị (Phật) đã được hóa hiện ra. Đây là ba loại câu hỏi.

Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về lợi ích của bản thân, câu hỏi về lợi ích của người khác, câu hỏi về lợi ích của cả hai. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về lợi ích trong đời này, câu hỏi về lợi ích trong đời sau, câu hỏi về lợi ích tối thượng. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về lợi ích của sự không tội lỗi, câu hỏi về lợi ích của sự không ô nhiễm, câu hỏi về lợi ích của sự trong sạch. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về quá khứ, câu hỏi về vị lai, câu hỏi về hiện tại. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về nội phần, câu hỏi về ngoại phần, câu hỏi về nội phần và ngoại phần. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về thiện, câu hỏi về bất thiện, câu hỏi về vô ký. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về uẩn, câu hỏi về giới, câu hỏi về xứ. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về thiết lập niệm, câu hỏi về chánh căn, câu hỏi về nền tảng của thần thông. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về quyền, câu hỏi về lực, câu hỏi về giác chi. Còn có ba loại câu hỏi khác nữa: câu hỏi về Đạo, câu hỏi về Quả, câu hỏi về Niết Bàn.

Tôi hỏi Ngài: Tôi hỏi Ngài, tôi yêu cầu Ngài, tôi thỉnh cầu Ngài, tôi đặt niềm tin ở Ngài, xin Ngài hãy thuyết giảng cho tôi; - ‘tôi hỏi Ngài’ là như thế. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn.’ **Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này:** Xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này’ là như thế. **Tôn giả Mettagū nói rằng - Rằng:** (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, –nt– ‘tôn giả Mettagū nói rằng’ là như thế.

Tôi nghĩ rằng Ngài là bậc đã đạt được sự hiểu biết, có bản thân đã được tu tập: Tôi nghĩ về Ngài rằng: ‘Là bậc đã đạt được sự hiểu biết,’ Tôi nghĩ về Ngài rằng: ‘Là bậc có bản thân đã được tu tập,’ [tôi nghĩ như vậy,] tôi biết như vậy, tôi hiểu như vậy, tôi nhận thức như vậy, tôi thừa nhận như vậy, tôi thấu triệt như vậy. **Bậc đã đạt được sự hiểu biết, có bản thân đã được tu tập:** Đức Thế Tôn là bậc đã đạt được sự hiểu biết nghĩa là thế nào? Sự hiểu biết nói đến trí ở bốn Đạo, tuệ, tuệ quyền, tuệ lực, –nt– trạch pháp giác chi, sự thẩm xét, sự thấy rõ, chánh kiến. Với các sự hiểu biết ấy, đức Thế Tôn đã đi đến điểm cuối đối với sanh–già–chết, –

– antappatto¹ koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto lenagato lenappatto saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto amatagato amatappatto nibbānagato nibbānappatto. Vedānaṃ vā antagatoti vedagū, vedehi vā antagatoti vedagū, sattannaṃ vā dhammānaṃ viditattā vedagū: sakkāyadiṭṭhi viditā hoti, vicikicchā viditā hoti, sīlabbataparāmāso vidito hoti, rāgo – doso – moho – māno vidito hoti, viditāssa² honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā³ sadarā⁴ dukkhavipākā āyatim jātijarāmarāṇiyā:

1. “Vedāni viceyya kevalāni (sabhiyāti bhagavā) samaṇānaṃ yānipatthi⁵ brāhmaṇānaṃ sabbavedanāsu⁶ vītarāgo sabbaṃ vedamaticca vedagū so ”ti.⁷ Evaṃ bhagavā vedagū.

Kathaṃ bhagavā bhāvitatto? Bhagavā bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño bhāvitasatipaṭṭhāno bhāvitasammappadhāno bhāvitaidhipādo bhāvitaindriyo⁸ bhāvitabalo bhāvitabojjhaṅgo bhāvitamaggo pahīnakilesa paṭividdhākuppo⁹ sacchikatanirodho, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, maggo bhāvito, nirodho sacchikato, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, aparitto mahanto gambhīro appameyyo duppariyogāḷho¹⁰ pahūtaratano¹¹ sāgarūpamo¹² chaḷaṅgupekkhāya samannāgato hoti.

Cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti, na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā –pe– Ghānena gandhaṃ ghāyitvā –pe– Jivhāya rasaṃ sāyitvā –pe– Kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā –pe– Manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti, na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno.

¹ antapatto - PTS.

² viditassa - Syā.

³ ponobbhavikā - Syā.

⁴ saddarā - Pu.

⁵ yānidhatthi - Ma;

yāni patthi - Syā;

yāni atthi - Sī.

⁶ sabbaverāsu - Va, Vi, Ka.

⁷ Suttanipāta, Sabhiyasutta.

⁸ bhāvitindriyo - Syā.

⁹ paṭividdhākuppo - PTS.

¹⁰ dupariyo gālenā - Pana.

¹¹ bahuratano - Ma, Syā, PTS, Sī.

¹² sāgarasamo - Katthaci.

– đã đạt đến điểm cuối, đã đi đến đỉnh, đã đạt đến đỉnh, đã đi đến tận cùng, đã đạt đến tận cùng, đã đi đến sự hoàn tất, đã đạt đến sự hoàn tất, đã đi đến nơi nương tựa, đã đạt đến nơi nương tựa, đã đi đến nơi trú ẩn, đã đạt đến nơi trú ẩn, đã đi đến nơi nương nhờ, đã đạt đến nơi nương nhờ, đã đi đến nơi không sợ hãi, đã đạt đến nơi không sợ hãi, đã đi đến Bất Hoại, đã đạt đến Bất Hoại, đã đi đến Bất Tử, đã đạt đến Bất Tử, đã đi đến Niết Bàn, đã đạt đến Niết Bàn. ‘Người đã đi đến điểm cuối của các sự hiểu biết’ là bậc đã đạt được sự hiểu biết, hoặc ‘người đã đi đến điểm cuối nhờ vào các sự hiểu biết’ là bậc đã đạt được sự hiểu biết, hoặc là bậc đã đạt được sự hiểu biết do trạng thái đã hiểu biết về bảy pháp: sự nhận thức sai trái về thân đã được hiểu biết, sự hoài nghi đã được hiểu biết, sự bám víu vào giới và phận sự đã được hiểu biết, sự luyện ái – sân hận – si mê – ngã mạn đã được hiểu biết; đối với người này, các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh–già–chết ở vị lai là đã được hiểu biết.

1. (Đức Thế Tôn nói: “*Này Sabhiya,*) *vị đã suy gẫm toàn bộ các loại kiến thức thuộc về các Sa-môn, thuộc về các Bà-la-môn, vị đã xa lìa sự luyện ái ở tất cả các cảm thọ, vị đã vượt qua mọi kiến thức, vị ấy là ‘bậc đã đạt được sự hiểu biết.’*”

Đức Thế Tôn là bậc đã đạt được sự hiểu biết nghĩa là như vậy.

Đức Thế Tôn có bản thân đã được tu tập nghĩa là thế nào? Đức Thế Tôn có thân đã được tu tập, có giới đã được tu tập, có tâm đã được tu tập, có tuệ đã được tu tập, có việc thiết lập niệm đã được tu tập, có chánh cần đã được tu tập, có nền tảng của thần thông đã được tu tập, có quyền đã được tu tập, có lực đã được tu tập, có yếu tố đưa đến giác ngộ đã được tu tập, có Đạo đã được tu tập, có ô nhiễm đã được dứt bỏ, có sự không xao động đã được thấu triệt, có sự diệt tận đã được chứng ngộ; đối với Ngài, *Khổ* đã được biết toàn diện, *Tập* đã được dứt bỏ, *Đạo* đã được tu tập, *Diệt* đã được chứng ngộ, điều cần được biết rõ đã được biết rõ, điều cần được biết toàn diện đã được biết toàn diện, điều cần được dứt bỏ đã được dứt bỏ, điều cần được tu tập đã được tu tập, điều cần được chứng ngộ đã được chứng ngộ, Ngài tương tự như biển cả, không nhỏ nhoi, vĩ đại, sâu thẳm, không thể đo lường, khó thâm nhập, có nhiều báu vật, Ngài có pháp hành xả ở sáu tình huống:

Sau khi thấy cảnh sắc bằng mắt, không có ý ưa thích cũng không có ý ghét bỏ, hành xả, Ngài sống, có niệm, có sự nhận biết rõ; sau khi nghe âm thanh bằng tai, –nt– sau khi ngửi hương bằng mũi, –nt– sau khi nếm vị bằng lưỡi, –nt– sau khi xúc chạm bằng thân, –nt– sau khi nhận thức pháp bằng ý, không có ý ưa thích cũng không có ý ghét bỏ, hành xả, Ngài sống, có niệm, có sự nhận biết rõ.

Cakkhunā rūpaṃ disvā manāpaṃ rūpaṃ nābhigijjhati¹ nābhihaṃsati² na rāgaṃ janeti, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhataṃ susaṃṭhitaṃ suvimuttaṃ. Cakkhunā kho paneva³ rūpaṃ disvā amanāpaṃ na maṅku hoti, appatiṭṭhitacitto⁴ alīnāmanaso⁵ abyāpannacetaso, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhataṃ susaṃṭhitaṃ suvimuttaṃ. Sotena saddaṃ sutvā –pe– Ghānena gandhaṃ ghāyitvā –pe– Jivhāya rasaṃ sāyitvā –pe– Kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā –pe– Manasā dhammaṃ viññāya manāpaṃ nābhigijjhati nābhihaṃsati na rāgaṃ janeti, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhataṃ susaṃṭhitaṃ suvimuttaṃ. Manasā yeva kho pana⁶ dhammaṃ viññāya amanāpaṃ na maṅku hoti, appatiṭṭhitacitto alīnāmanaso⁷ abyāpannacetaso, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhataṃ susaṃṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Cakkhunā rūpaṃ disvā manāpāmanāpesu rūpesu ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhataṃ susaṃṭhitaṃ suvimuttaṃ. Sotena saddaṃ sutvā –pe– Manasā dhammaṃ viññāya manāpāmanāpesu dhammesu ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhataṃ susaṃṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Cakkhunā rūpaṃ disvā rajanīye na rajjati, dosanīye⁸ na dussati, mohanīye na muyhati, kopanīye na kuppatti, madanīye na majjati, kilesanīye na kilissati. Sotena saddaṃ sutvā –pe– Manasā dhammaṃ viññāya rajanīye na rajjati, dosanīye na dussati, mohanīye na muyhati, kopanīye na kuppatti, madanīye na majjati, kilesanīye na kilissati. Diṭṭhe diṭṭhamatto sute sutamatto mute mutamatto viññāte viññātamatto, diṭṭhe na lippati,⁹ sute na lippati, mute na lippati, viññāte na lippati. Diṭṭhe anupayo¹⁰ anapāyo¹¹ anissito appaṭibaddho vippamutto¹² visaññutto vimariyādīkatena cetasā viharati. Sute –pe– Mute –pe– Viññāte anupayo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaññutto vimariyādīkatena cetasā viharati.

¹ nābhijjāyati - Pana.

² nābhipihayati - Syā, PTS; nābhihasati - Sa.

³ cakkhunā kho panetaṃ - Sī, Syā.

⁴ appatiṭṭhinacitto - Syā.

⁵ ādināmanaso - Syā, Va, Vi.

⁶ manasā kho panetaṃ - Syā.

⁷ ādināmanaso - Syā, Va, Vi, Pa.

⁸ dussanīye - Ma.

⁹ na limpati - Ma, Syā, evamuparipi.

¹⁰ anūpayo - Ma; anupāyo - PTS; anusayo - Va, Vi.

¹¹ anapāyo - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

¹² vimutto - Pana.

Sau khi thấy cảnh sắc bằng mắt, đối với sắc hợp ý, Ngài không khao khát, không vui mừng, không làm sanh khởi luyến ái; thân của Ngài trụ vững, tâm của Ngài trú ở nội phần, khéo được tồn tại, khéo được giải thoát. Trái lại, sau khi thấy cảnh sắc bằng mắt, đối với sắc không hợp ý, Ngài không khó chịu, không có tâm bực bội, không có ý lui sụt, không có ý tức giận; thân của Ngài trụ vững, tâm của Ngài trú ở nội phần, khéo được tồn tại, khéo được giải thoát. Sau khi nghe âm thanh bằng tai, –nt– Sau khi ngửi hương bằng mũi, –nt– Sau khi nếm vị bằng lưỡi, –nt– Sau khi xúc chạm bằng thân, –nt– Sau khi nhận thức pháp bằng ý, Ngài không khao khát, không vui mừng, không làm sanh khởi luyến ái; thân của Ngài trụ vững, tâm của Ngài trú ở nội phần, khéo được tồn tại, khéo được giải thoát. Trái lại, sau khi nhận thức pháp bằng ý, đối với pháp không hợp ý, Ngài không khó chịu, không có tâm bực bội, không có ý lui sụt, không có ý tức giận; thân của Ngài trụ vững, tâm của Ngài trú ở nội phần, khéo được tồn tại, khéo được giải thoát.

Sau khi thấy cảnh sắc bằng mắt, đối với sắc hợp ý hay không hợp ý, thân của Ngài trụ vững, tâm của Ngài trú ở nội phần, khéo được tồn tại, khéo được giải thoát. Sau khi nghe âm thanh bằng tai, –nt– Sau khi nhận thức pháp bằng ý, đối với pháp hợp ý hay không hợp ý, thân của Ngài trụ vững, tâm của Ngài trú ở nội phần, khéo được tồn tại, khéo được giải thoát.

Sau khi thấy cảnh sắc bằng mắt, Ngài không luyến ái ở vật đáng luyến ái, không sân hận ở vật đáng sân hận, không si mê ở vật đáng si mê, không bực tức ở vật đáng bực tức, không say đắm ở vật đáng say đắm, không bị ô nhiễm ở vật đáng bị ô nhiễm. Sau khi nghe âm thanh bằng tai, –nt– Sau khi nhận thức pháp bằng ý, Ngài không luyến ái ở vật đáng luyến ái, không sân hận ở vật đáng sân hận, không si mê ở vật đáng si mê, không bực tức ở vật đáng bực tức, không say đắm ở vật đáng say đắm, không bị ô nhiễm ở vật đáng bị ô nhiễm. Ở điều đã được nghe chỉ là điều đã được thấy, ở điều đã được thấy chỉ là điều đã được cảm giác chỉ là điều đã được cảm giác, ở điều đã được nhận thức chỉ là điều đã được nhận thức, Ngài không bị lắm nhơ ở điều đã được thấy, không bị lắm nhơ ở điều đã được nghe, không bị lắm nhơ ở điều đã được cảm giác, không bị lắm nhơ ở điều đã được nhận thức. Về điều đã được thấy, Ngài không có sự đến gần, không có sự xa lánh, không nương tựa, không bị trói buộc, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn. Về điều đã được nghe –nt– Về điều đã được cảm giác –nt– Về điều đã được nhận thức, Ngài không có sự đến gần, không có sự xa lánh, không bị trói buộc, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn.

Samvijjati bhagavato cakkhu¹ passati bhagavā cakkhunā rūpaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Samvijjati bhagavato sotaṃ, suṇāti bhagavā sotena saddaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Samvijjati bhagavato ghānaṃ, ghāyati bhagavā ghānena gandhaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Samvijjati bhagavato jivhā, sāyati bhagavā jivhāya rasaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Samvijjati bhagavato kāyo, phusati bhagavā kāyena phoṭṭhabbaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Samvijjati bhagavato mano, vijānāti bhagavā manasā dhammaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā.

Cakkhuṃ² rūpārāmaṃ rūparataṃ rūpasammuditaṃ, taṃ bhagavato³ dantaṃ guttaṃ rakkhitaṃ saṃvutaṃ, tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Sotaṃ saddārāmaṃ saddarataṃ saddasammuditaṃ –pe– Ghānaṃ gandhārāmaṃ gandharataṃ gandhasammuditaṃ –pe– Jivhā rasārāmā rasaratā rasasammuditā, sā bhagavato³ dantā guttā rakkhitā saṃvutā, tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Kāyo phoṭṭhabbārāmo phoṭṭhabbarato phoṭṭhabbasammudito –pe– Mano dhammārāmo dhammarato dhammasammudito so bhagavato³ danto gutto rakkhito saṃvuto, tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti.

2. *Dantaṃ nayanti samitiṃ dantaṃ rājābhirūhati,
danto seṭṭho manussesu yotivākyaṃ titikkhati.*⁴
3. *Varamassatarā dantā ājāniyā ca⁵ sindhavā,
kuñjarā ca⁶ mahānāgā attadantā⁷ tato varam.*⁴
4. *Na hi etehi yānehi gaccheyya agataṃ disaṃ,⁸
yathāttanā⁹ sudantena danto dantena gacchati.*⁴
5. *Vidhāsu na vikampanti vipparamuttā punabbhavā,
dantabhūmiṃ anuppattā te loke vijitāvino.*¹⁰
6. *Yassindriyāni bhāvitāni ajjhatañca bahiddhā ca sabbaloke,
nibbijjha imaṃ¹¹ parañca lokaṃ kālaṃ kaṅkhati bhāvitatto sadanto¹² ”ti.*¹³

¹ cakkhuṃ - PTS, Sī.

² cakkhu - Ma, Syā, PTS.

³ bhagavatā - Syā, PTS.

⁴ Dhammapada, Nāgavagga.

⁵ ājāniyāva - Syā, PTS.

⁶ kuñjarāva - Syā, PTS.

⁷ attadanto - Ma, Syā, PTS.

⁸ amataṃ disaṃ - Va, Vi.

⁹ yathāttanā - PTS, Sī.

¹⁰ Khandhasamyutta, Khajjanivagga.

¹¹ nibbijjhimam - Syā, PTS.

¹² bhāvito sa danto - Ma, PTS;

bhāvito sudanto - Syā.

¹³ Suttanipāta, Sabhiya sutta.

Mắt của đức Thế Tôn hiện hữu, đức Thế Tôn nhìn cảnh sắc bằng mắt. Mong muốn và luyến ái của đức Thế Tôn không có, đức Thế Tôn có tâm khéo được giải thoát. Tai của đức Thế Tôn hiện hữu, đức Thế Tôn nghe âm thanh bằng tai. Mong muốn và luyến ái của đức Thế Tôn không có, đức Thế Tôn có tâm khéo được giải thoát. Mũi của đức Thế Tôn hiện hữu, đức Thế Tôn ngửi hương bằng mũi. Mong muốn và luyến ái của đức Thế Tôn không có, đức Thế Tôn có tâm khéo được giải thoát. Lưỡi của đức Thế Tôn hiện hữu, đức Thế Tôn nếm vị bằng lưỡi. Mong muốn và luyến ái của đức Thế Tôn không có, đức Thế Tôn có tâm khéo được giải thoát. Thân của đức Thế Tôn hiện hữu, đức Thế Tôn xúc chạm bằng thân. Mong muốn và luyến ái của đức Thế Tôn không có, đức Thế Tôn có tâm khéo được giải thoát. Ý của đức Thế Tôn hiện hữu, đức Thế Tôn nhận thức pháp bằng ý. Mong muốn và luyến ái của đức Thế Tôn không có, đức Thế Tôn có tâm khéo được giải thoát.

Mắt có sự thỏa thích ở sắc, thích thú ở sắc, vui thích ở sắc; mắt của đức Thế Tôn đã được rèn luyện, đã được bảo vệ, đã được hộ trì, đã được thu thúc; và Ngài thuyết Pháp về sự thu thúc đối với mắt. Tai có sự thỏa thích ở âm thanh, thích thú ở âm thanh, vui thích ở âm thanh –nt– Mũi có sự thỏa thích ở hương, thích thú ở hương, vui thích ở hương – Lưỡi có sự thỏa thích ở vị nếm, thích thú ở vị nếm, vui thích ở vị nếm; lưỡi của đức Thế Tôn đã được rèn luyện, đã được bảo vệ, đã được hộ trì, đã được thu thúc; và Ngài thuyết Pháp về sự thu thúc đối với lưỡi. Thân có sự thỏa thích ở xúc chạm, thích thú ở xúc chạm, vui thích ở xúc chạm –nt– Ý có sự thỏa thích ở pháp, thích thú ở pháp, vui thích ở pháp; ý của đức Thế Tôn đã được rèn luyện, đã được bảo vệ, đã được hộ trì, đã được thu thúc; và Ngài thuyết Pháp về sự thu thúc đối với ý.

2. *Người ta đưa (ngựa) đã được rèn luyện đến nơi tụ hội. Đức vua cỡi lên (ngựa) đã được rèn luyện. Người đã được rèn luyện chịu đựng lời mắng nhiếc là hạng nhất giữa loài người.*

3. *Quý báu thay những con lừa đã được thuần hóa, những con ngựa Sindhu thuần chủng, và những con voi thuộc loài không tượng, người đã tự rèn luyện bản thân là quý báu hơn cả.*

4. *Bởi vì chẳng phải nhờ vào những cỗ xe ấy mà có thể đi đến nơi chưa đi đến (Niết Bàn), như là nhờ vào bản thân đã khéo được rèn luyện. Do nhờ đã được rèn luyện mà người đã được rèn luyện đi đến (Niết Bàn).*

5. *Các vị không lay động ở các trạng thái kiêu mạn, đã được thoát khỏi việc sanh ra lần nữa, đã đạt đến lãnh vực của các bậc đã được rèn luyện, các vị ấy là những người chiến thắng ở thế gian.*

6. *Vị nào có các giác quan đã được tu tập, ở nội phần, ở ngoại phần, và ở toàn thể thế gian, sau khi thấu hiểu đời này và đời sau, vị có bản thân đã được tu tập chờ đợi thời điểm, vị ấy là đã được huấn luyện.”*

Evam bhagavā bhāvitatto.¹

Maññāmi taṃ vedagūṃ² bhāvitattaṃ kuto nu dukkhā samudāgatā ime ti - Kuto nū ti saṃsayapucchā vimatipucchā dvelhapucchā anekasapucchā: evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho 'ti - kuto nu.

Dukkā ti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ vyādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ nerayikaṃ dukkhaṃ tiracchānadukkhaṃ³ pettivisayadukkhaṃ⁴ mānusikaṃ⁵ dukkhaṃ gabbhokkantimūlakaṃ⁶ dukkhaṃ gabbhaṭṭhitimūlakaṃ⁷ dukkhaṃ gabbhavuṭṭhānamūlakaṃ⁸ dukkhaṃ jātassupanibandhanaṃ⁹ dukkhaṃ jātassa parādheyyataṃ¹⁰ dukkhaṃ attūpakkamaṃ dukkhaṃ parūpakkamaṃ dukkhaṃ dukkhadukkhaṃ saṅkhāradukkhaṃ¹¹ vipariṇāmadukkhaṃ,¹² cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍaho¹³ jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā¹⁴ visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitapittaṃ¹⁵ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā¹⁶ ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo¹⁷ ḍaṃsamakasavātātapasirimsapa-samphassānaṃ¹⁸ dukkhaṃ, mātumaraṇaṃ dukkhaṃ pitumaraṇaṃ dukkhaṃ bhātumaraṇaṃ dukkhaṃ bhaginimaraṇaṃ dukkhaṃ puttamaraṇaṃ dukkhaṃ dhītumaraṇaṃ dukkhaṃ ñātivyaṇaṃ dukkhaṃ [rogavyaṇaṃ dukkhaṃ¹⁹] bhogavyaṇaṃ²⁰ dukkhaṃ silavyaṇaṃ dukkhaṃ diṭṭhivyaṇaṃ dukkhaṃ yesaṃ dhammānaṃ ādito samudāgamaṇaṃ paññāyati, atthaṅgamato nirodho paññāyati. Kammasannissito vipāko, vipākasannissitaṃ kammaṃ, nāmasannissitaṃ rūpaṃ, rūpasannissitaṃ nāmaṃ, jātiyā anugataṃ, jarāya anusaṭaṃ byādhinā abhibhūtaṃ, maraṇena abbhāhataṃ, dukkhe patitṭhitaṃ, atāṇaṃ alenaṃ asaraṇaṃ asaraṇibhūtaṃ, ime vuccanti dukkhā.

¹ bhāvitatto ti - Ma, Syā.

² vedagū - Ma.

³ tiracchānayonikaṃ dukkhaṃ - Ma, Syā, PTS.

⁴ pettivisayikaṃ dukkhaṃ - Syā, PTS.

⁵ mānusikaṃ - PTS.

⁶ gabbhe-okkanti-mūlakaṃ - PTS.

⁷ gabbheṭṭhitimūlakaṃ - Syā.

⁸ gabbhavuṭṭhānamūlakaṃ - Syā, PTS.

⁹ jātassūpanibandhakaṃ - Ma, Syā;

jātassa upanibandhakaṃ - PTS.

¹⁰ parādheyyakaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹¹ saṃsāradukkhaṃ - Syā.

¹² vipariṇāmadukkhaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹³ ḍaho - Ma.

¹⁴ sūlā - Syā.

¹⁵ lohitaṃ pittaṃ - Syā.

¹⁶ utupariṇāmajā - Ma, Syā, PTS.

¹⁷ jighacchapipāsā uccārapassāvo - PTS.

¹⁸ sarīsapasamphassaṃ dukkhaṃ - Ma;

sirīmsapasamphassadukkhaṃ - Syā;

sirīmsapasamphassanadukkhaṃ - PTS.

¹⁹ rogavyaṇaṃ dukkhaṃ -

itipāṭho Ma potthake dissate.

²⁰ rogavyaṇaṃ - Ma, Pana.

Đức Thế Tôn có bản thân đã được tu tập nghĩa là như vậy.

Tôi nghĩ rằng Ngài là bậc đã đạt được sự hiểu biết, có bản thân đã được tu tập. Từ đâu mà các khổ này đã được khởi lên? - Từ đâu mà: Các cụm từ ‘*evannu kho,*’ ‘*na nu kho,*’ ‘*kinnu kho,*’ ‘*kathannu kho*’ là câu hỏi do ngờ vực, câu hỏi do nhầm lẫn, câu hỏi vì hai nghĩa, câu hỏi do không dứt khoát; - ‘từ đâu mà?’ là như thế.

Các khổ: là khổ sanh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ do sầu–bi–khổ–utu–não, khổ ở địa ngục, khổ ở loài thú, khổ ở thân phận hạ quý, khổ của loài người, khổ bắt nguồn từ việc nhập thai, khổ bắt nguồn từ việc trụ thai, khổ bắt nguồn từ việc ra khỏi thai, khổ gắn liền sau khi sanh ra, khổ do kẻ khác áp đặt sau khi sanh ra, khổ do sự ra sức của bản thân, khổ do sự ra sức của kẻ khác, khổ do (thọ) khổ, khổ do pháp tạo tác, khổ do sự biến đổi, bệnh ở mắt, bệnh ở tai trong, bệnh ở mũi, bệnh ở lưỡi, bệnh ở thân, bệnh ở đầu, bệnh ở lỗ tai, bệnh ở miệng, bệnh ở răng, ho, suyễn, sổ mũi, nhiệt, cảm sốt, đau bụng, xây xẩm, kiết lỵ, đau bụng bão, dịch tả, phong cùi, khối u, bệnh chàm, lao phổi, động kinh, mụn, nhọt, ghè ngứa, sảy, loét tay chân, máu và mật, bệnh tiểu đường, bệnh trĩ, ghè lở, loét hậu môn, bệnh phát khởi từ mật, bệnh phát khởi từ đàm, bệnh phát khởi từ gió, bệnh tổng hợp do mật–đàm–gió, bệnh sanh lên vì thay đổi thời tiết, bệnh sanh lên vì bốn oai nghi không đồng đều, bệnh thuộc dạng cấp tính, bệnh sanh lên vì quả của nghiệp, lạnh, nóng, đói, khát, đại tiện, tiểu tiện, các xúc chạm với ruồi muỗi gió nắng và các loài bò sát là khổ, cái chết của mẹ là khổ, cái chết của cha là khổ, cái chết của anh (em) trai là khổ, cái chết của chị (em) gái là khổ, cái chết của con trai là khổ, cái chết của con gái là khổ, sự tổn hại về thân quyến là khổ, [sự tổn hại vì bệnh tật là khổ,] sự tổn hại về của cải là khổ, sự tổn hại về giới là khổ, sự tổn hại về kiến thức là khổ, đối với những pháp nào có sự khởi lên ban đầu được nhận biết, có sự diệt tận lúc biến mất được nhận biết, có quả thành tựu nương vào hành động, có hành động nương vào quả thành tựu, có sắc nương vào danh, có danh nương vào sắc, bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, được thiết lập ở khổ, là không nơi nương tựa, là không nơi trú ẩn, là không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ; các điều này được gọi là khổ.

Ime dukkhā kuto samudāgatā,¹ kuto jātā, kuto sañjātā kuto nibbattā kuto abhinibbattā kuto pātubhūtā kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti imesaṃ dukkhānaṃ mūlaṃ pucchati, hetuṃ pucchati, nidānaṃ pucchati, sambhavaṃ pucchati, pabhavaṃ pucchati, samuṭṭhānaṃ pucchati, āhāraṃ pucchati, ārammaṇaṃ pucchati, paccayaṃ pucchati, samudayaṃ pucchati, papucchati yācati ajjhesati pasādeti 'ti - kuto nu dukkhā samudāgatā ime.

Ye keci lokasmiṃ anekarūpā ti - **Ye keci** ti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesāṃ nissesāṃ pariyādiyanavacanametāṃ² ye keci 'ti. **Lokasmiṃ** ti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. **Anekarūpā** ti anekavidhā nānappakārā dukkhā 'ti - ye keci lokasmiṃ anekarūpā.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metāṃ (iccāyasmā mettagū)
maññāmi taṃ vedagaṃ bhāvitattaṃ,
kuto nu dukkhā samudāgatā ime
ye keci lokasmiṃ anekarūpā”*ti.

4 - 2

*Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi (mettagūti bhagavā)
taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ,
upadhinidānā pabhavanti dukkhā
ye keci lokasmiṃ anekarūpā.*

Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi ti - **Dukkhassā** ti jātidukkhassa jarādukkhassa vyādhidukkhassa maraṇadukkhassa sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhassa.³ **Pabhavaṃ apucchasi** ti dukkhassa mūlaṃ pucchasi, hetuṃ pucchasi, nidānaṃ pucchasi, sambhavaṃ pucchasi, pabhavaṃ pucchasi, samuṭṭhānaṃ pucchasi, āhāraṃ pucchasi, ārammaṇaṃ pucchasi, paccayaṃ pucchasi, samudayaṃ pucchasi, yācasi ajjhesasi pasādesi 'ti - dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi.

Mettaḡūti bhagavā ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametāṃ –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - mettagūti bhagavā.

¹ samupāgatā - Syā.

² pariyādāyavacanametāṃ - Syā.

³ dukkhassāti dukkhassa ve maṃ - Syā.

Vị ấy hỏi về nguồn gốc, hỏi về nhân, hỏi về căn nguyên, hỏi về nguồn xuất phát, hỏi về nguồn sanh khởi, hỏi về nguồn phát khởi, hỏi về yếu tố nuôi dưỡng, hỏi về đối tượng, hỏi về duyên khởi, hỏi về nhân sanh khởi của các khổ này: “Các khổ này khởi lên từ đâu, sanh ra từ đâu, sanh khởi từ đâu, hạ sanh từ đâu, phát sanh từ đâu, xuất hiện từ đâu, có cái gì là căn nguyên, có cái gì là nhân sanh khởi, có cái gì là mầm sanh khởi, có cái gì là nguồn sanh khởi?” vị ấy chất vấn, yêu cầu, thỉnh cầu, đặt niềm tin; - “Từ đâu mà các khổ này đã được khởi lên?” là như thế.

Bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức - Bất kể loại nào: là tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, cụm từ ‘*ye keci*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, ở thế gian của loài người, ở thế gian của chư Thiên, ở thế gian của các uẩn, ở thế gian của các giới, ở thế gian của các xứ. **Với nhiều hình thức:** các khổ có nhiều loại, có những kiểu cách khác nhau; - ‘bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Mettagū nói rằng:) “Thưa đức Thế Tôn, tôi hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời tôi về điều này. Tôi nghĩ rằng Ngài là bậc đã đạt được sự hiểu biết, có bản thân đã được tu tập. Từ đâu mà các khổ này đã được khởi lên, bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức?”

4 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,) quả thật người đã hỏi Ta về nguồn sanh khởi của khổ. Ta sẽ tuyên thuyết về điều ấy cho người theo như điều Ta nhận biết. Các khổ phát khởi đều có căn nguyên là mầm tái sanh, bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức.

Quả thật người đã hỏi Ta về nguồn sanh khởi của khổ - Của khổ: của khổ sanh, của khổ già, của khổ bệnh, của khổ chết, của khổ do sâu-bi-khổ-ưu-não. **Người đã hỏi về nguồn sanh khởi:** Người hỏi về nguồn gốc, người hỏi về nhân, người hỏi về căn nguyên, người hỏi về nguồn xuất phát, người hỏi về nguồn sanh khởi, người hỏi về nguồn phát khởi, người hỏi về yếu tố nuôi dưỡng, người hỏi về đối tượng, người hỏi về duyên khởi, người hỏi về nhân sanh khởi của khổ, người yêu cầu, người thỉnh cầu, người đặt niềm tin; - ‘quả thật người đã hỏi Ta về nguồn sanh khởi của khổ’ là như thế.

Đức Thế Tôn nói: Này Mettagū: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính -nt- sự quy định do việc chúng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Mettagū’ là như thế.

Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānan ti - Tan ti dukkhassa mūlaṃ pavakkhāmi,¹ hetuṃ pavakkhāmi, nidānaṃ pavakkhāmi, sambhavaṃ pavakkhāmi, pabhavaṃ pavakkhāmi, samuṭṭhānaṃ pavakkhāmi, āhāraṃ pavakkhāmi, ārammaṇaṃ pavakkhāmi, paccayaṃ pavakkhāmi, samudayaṃ pavakkhāmi, ācikkhissāmi desissāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāssissāmi 'ti² - taṃ te pavakkhāmi.

Yathā pajānan ti yathā pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto na itihītihaṃ³ na itikirāya na paramparāya na piṭakasampadānena⁴ na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhiniijjhānakhantiyā sāmaṃ sayamaṃ abhiññātaṃ attapaccakkhadhammaṃ⁵ taṃ kathayissāmi 'ti - taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ.

Upadhinidānā pabhavanti dukkhā ti - Upadhī ti dasa upadhī: taṇhūpadhī diṭṭhūpadhī kilesūpadhī kammūpadhī duccharitūpadhī, āhārūpadhī paṭighūpadhī, catasso upādinnadhātuyo upadhī, cha ajjhattikāni āyatanāni upadhī, chaviññāṇakāyaṃ upadhī, sabbampi dukkhaṃ dukkhamanattena⁶ upadhī, ime vuccanti dasa upadhī. **Dukkā** ti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ vyādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ nerayikaṃ dukkhaṃ -pe- diṭṭhivyaṇaṃ dukkhaṃ. Yesamaṃ dhammānaṃ ādito samudāgamaṇaṃ paññāyati, atthaṅgamato nirodho paññāyati, kammanissitaṃ vipākaṃ, vipākanissitaṃ kammaṃ, nāmanissitaṃ rūpaṃ, rūpanissitaṃ nāmaṃ,⁷ jātiyā anugataṃ, jarāya anusaṭaṃ, byādhinā abhibhūtaṃ, maraṇena abbhāhataṃ, dukkhe patitṭhitaṃ, atāṇaṃ alenaṃ asaraṇaṃ asaraṇībhūtaṃ, ime vuccanti dukkhā. Ime dukkhā upadhinidānā upadhihetukā upadhipaccayā upadhikāraṇā honti, pabhavanti sambhavanti⁸ jāyanti sañjāyanti nibbattanti pātubhavanti 'ti - upadhinidānā pabhavanti dukkhā.

¹ tante pavakkhāmīti taṃ te dukkhassa mūlaṃ pavakkhāmi - Syā.

² pakāsessāmīti - Syā.

³ na itihītihaṃ - Syā.

⁴ na piṭakasampadāya - Ma, Syā.

⁵ attapaccakkhaṃ dhammaṃ - Syā, PTS.

⁶ dukkhamanattēna - Ma; dukkhatṭhena - Syā.

⁷ kammaṃ, vipākasannissitaṃ kammaṃ, nāmasannissitaṃ rūpaṃ, rūpasannissitaṃ nāmaṃ - Ma.
⁸ sambhavanti pabhavanti - Syā.

Ta sẽ tuyên thuyết về điều ấy cho người theo như điều Ta nhận biết - Điều ấy: Ta sẽ tuyên thuyết về nguồn gốc, Ta sẽ tuyên thuyết về nhân, Ta sẽ tuyên thuyết về căn nguyên, Ta sẽ tuyên thuyết về nguồn xuất phát, Ta sẽ tuyên thuyết về nguồn sanh khởi, Ta sẽ tuyên thuyết về nguồn phát khởi, Ta sẽ tuyên thuyết về yếu tố nuôi dưỡng, Ta sẽ tuyên thuyết về đối tượng, Ta sẽ tuyên thuyết về duyên khởi, Ta sẽ tuyên thuyết về nhân sanh khởi của khổ, Ta sẽ chỉ dạy, Ta sẽ chỉ bảo, Ta sẽ thông báo, Ta sẽ ấn định, Ta sẽ khai mở, Ta sẽ chia sẻ, Ta sẽ làm rõ, Ta sẽ bày tỏ; - ‘Ta sẽ tuyên thuyết về điều ấy cho người’ là như thế.

Theo như điều Ta nhận biết: theo như điều Ta đang nhận biết, đang hiểu, đang nhận thức, đang thừa nhận, đang thấu triệt, không do nghe lời đồn đãi, không do nghe nói như thế, không do sự truyền thừa, không do sự thành tựu của việc thu thập kiến thức, không do nhân suy nghĩ, không do nhân suy luận, không do suy đoán theo biểu hiện, không do sự suy xét và chấp nhận về quan điểm, Ta sẽ thuyết giảng cho người về pháp đã được chính bản thân biết rõ, đã được tự thân quán xét lại; - ‘Ta sẽ tuyên thuyết về điều ấy cho người theo như điều Ta nhận biết’ là như thế.

Các khổ phát khởi đều có căn nguyên là mầm tái sanh - Mầm tái sanh: Có mười mầm tái sanh: tham ái là mầm tái sanh, tà kiến là mầm tái sanh, ô nhiễm (luyến ái, sân hận, v.v...) là mầm tái sanh, nghiệp (thiện, ác) là mầm tái sanh, ố hạnh (về thân, khẩu, ý) là mầm tái sanh, yếu tố nuôi dưỡng (bốn loại vật thực) là mầm tái sanh, bất bình là mầm tái sanh, bốn nguyên tố (đất, nước, lửa, gió) đã được chấp thủ là mầm tái sanh, sáu nội xứ là mầm tái sanh, sáu nhóm thức là mầm tái sanh, tất cả các khổ với ý nghĩa khó chịu đựng là mầm tái sanh; các điều này được gọi là mười mầm tái sanh. **Các khổ:** là khổ sanh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ do sầu-bi-khổ-ưu-não, khổ ở địa ngục, -nt- sự tổn hại về kiến thức là khổ, đối với những pháp nào có sự khởi lên ban đầu được nhận biết, có sự diệt tận lúc biến mất được nhận biết, có quả thành tựu nương vào hành động, có hành động nương vào quả thành tựu, có sắc nương vào danh, có danh nương vào sắc, bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, được thiết lập ở khổ, là không nơi nương tựa, là không nơi trú ẩn, là không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ, các điều này được gọi là khổ. Các khổ này phát khởi, xuất phát, sanh ra, sanh khởi, hạ sanh, xuất hiện, có mầm tái sanh là căn nguyên, có mầm tái sanh là nhân, có mầm tái sanh là duyên, có mầm tái sanh là lý do; - ‘các khổ phát khởi đều có căn nguyên là mầm tái sanh’ là như thế.

Ye keci lokasmiṃ anekarūpā ti - **Ye kecī** ti sabbena sabbam sabbathā sabbam asesam nissesam pariyādiyanavacanametam ‘ye kecī ’ti. **Lokasmin** ti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. **Anekarūpā** ti anekavidhā nānappakārā dukkhā ’ti - ye keci lokasmiṃ anekarūpā.

Tenāha bhagavā:

“*Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi (mettagūti bhagavā)
taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ
upadhīnidānā pabhavanti dukkhā
ye keci lokasmiṃ anekarūpā*”ti.

4 - 3

*Yo ve avidvā upadhiṃ karoti
punappunaṃ dukkhamupeti mando
tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā
dukkhassa jātipbhavānupassī.*

Yo ve avidvā upadhiṃ karotī ti - **Yo** ti yo yādiso yathāyutto yathāvihito yathāpakāro yaṃthānappatto¹ yaṃdhammasamannāgato² khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā gahaṭṭho vā pabbajito vā devo vā manusso vā. **Avidvā** ti³ avijjāgato aññāṇī⁴ avibhāvī duppañño. **Upadhiṃ karotī** ti taṇhūpadhiṃ karoti, diṭṭhūpadhiṃ karoti, kilesūpadhiṃ karoti, kammūpadhiṃ karoti, duccharitūpadhiṃ karoti, āhārūpadhiṃ karoti, paṭighūpadhiṃ karoti, catasso upādinnadhātuyo upadhiṃ⁵ karoti, cha ajjhattikāni āyatanāni upadhiṃ karoti, chaviññāṇakāyaṃ⁶ upadhiṃ karoti, janeti sañjaneti nibbattetī ’ti - yo ve avidvā upadhiṃ karoti.

¹ yaṃ thānaṃ patto - Si.

² saddhammasamannāgato - PTS.

³ avidvāti avidvā - Syā.

⁴ aññāṇī - Syā.

⁵ upadhī - Ma, Syā.

⁶ cha viññāṇakāye - Ma, Syā.

Bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức - Bất kể loại nào: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, cụm từ ‘*ye keci*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, ở thế gian của loài người, ở thế gian của chư Thiên, ở thế gian của các uẩn, ở thế gian của các giới, ở thế gian của các xứ. **Với nhiều hình thức:** các khổ có nhiều loại, có những kiểu cách khác nhau; - ‘bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức.’

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,) quả thật người đã hỏi Ta về nguồn sanh khởi của khổ. Ta sẽ tuyên thuyết về điều ấy cho người theo như điều Ta nhận biết. Các khổ phát khởi đều có căn nguyên là mầm tái sanh, bất kể loại nào ở thế gian, với nhiều hình thức.”

4 - 3

“Thật vậy, kẻ nào, (do) không có sự hiểu biết, rồi tạo ra mầm tái sanh, là kẻ ngu, (sẽ) đi đến khổ lần này rồi lần khác. Vì thế, người có sự quán xét về sự sanh ra và phát khởi của khổ, trong khi biết, không nên tạo ra mầm tái sanh.”

Thật vậy, kẻ nào, (do) không có sự hiểu biết, rồi tạo ra mầm tái sanh - Kẻ nào: kẻ nào là người như thế, được gán bó như thế, được định đặt như thế, có biểu hiện như thế, đã đạt đến địa vị ấy, đã thành tựu phẩm chất ấy, hoặc là vị Sát-đế-ly, hoặc là vị Bà-la-môn, hoặc là thương nhân, hoặc là kẻ nô lệ, hoặc là người tại gia, hoặc là vị xuất gia, hoặc là vị Thiên nhân, hoặc là người nhân loại. **(Do) không có sự hiểu biết:** không đạt đến kiến thức, không có trí, không có sự rành rẽ, có tuệ tỳ. **Rồi tạo ra mầm tái sanh:** tạo ra tham ái là mầm tái sanh, tạo ra tà kiến là mầm tái sanh, tạo ra ô nhiễm là mầm tái sanh, tạo ra nghiệp là mầm tái sanh, tạo ra uế hạnh là mầm tái sanh, tạo ra yếu tố nuôi dưỡng là mầm tái sanh, tạo ra bất bình là mầm tái sanh, tạo ra bốn nguyên tố đã được chấp thủ là mầm tái sanh, tạo ra sáu nội xứ là mầm tái sanh, tạo ra sáu nhóm thức là mầm tái sanh, làm sanh ra, làm sanh khởi, làm hạ sanh; - ‘thật vậy, kẻ nào, (do) không có sự hiểu biết, rồi tạo ra mầm tái sanh’ là như thế.

Punappunaṃ dukkhamupeti mando ti [punappunaṃ dukkhamupetī¹] punappunaṃ jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ vyādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ eti samupeti² upagacchati gaṇhāti parāmasati abhinivisati.³ **Mando** ti mando moho⁴ avidvā avijjāgato aññāṇī avibhāvī duppañño 'ti - punappunaṃ dukkhamupeti mando.

Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā ti - **Tasmā** ti⁵ taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā tannidānā evaṃ ādinavaṃ sampassamāno upadhīsū 'ti - tasmā. **Pajānaṃ** ti pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto, 'sabbe saṅkhārā aniccā 'ti pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto, 'sabbe saṅkhārā dukkhā 'ti -pe- 'sabbe dhammā anattā 'ti -pe- 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ 'ti pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. **Upadhiṃ na kayirā** ti taṇhūpadhiṃ na kareyya, diṭṭhūpadhiṃ na kareyya, kilesūpadhiṃ na kareyya, kammūpadhiṃ na kareyya,⁶ duccharitūpadhiṃ na kareyya, āhārūpadhiṃ na kareyya, paṭighūpadhiṃ na kareyya, catasso upādinnadhātuyo upadhiṃ⁷ na kareyya, cha ajjhakkāni āyatanāni upadhiṃ na kareyya, chaviññāṇakāyaṃ upadhiṃ na kareyya,⁸ na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyyā 'ti - tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā.

Dukkhaṃ ti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ vyādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ. **Pabhavānupassī** ti dukkhaṃ mūlānupassī hetānupassī nidānānupassī sambhavānupassī pabhavānupassī samuṭṭhānānupassī āhārānupassī ārammaṇānupassī paccayānupassī samudayānupassī. Anupassanā vuccati paññāya paññī⁹ pajānanā -pe- amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Imāya anupassanāya paññāya upeto hoti samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato, so vuccati anupassī 'ti - dukkhaṃ jātipabhavānupassī.

Tenāha bhagavā:

*“Yo ve avidvā upadhiṃ karoti
punappunaṃ dukkhamupeti mando
tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā
dukkhaṃ jātipabhavānupassī”*ti.

¹ punappunaṃ dukkhamupetī - itipāṭho Syā potthake dissate.

² upeti - Syā.

³ abhinivisatīti punappunaṃ dukkhamupeti - Ma, Syā.

⁴ momuho - Ma; mūlho - Syā.

⁵ tasmāti tasmā - Syā.

⁶ kammūpadhiṃ na kareyya - itipāṭho Ma potthake na dissate.

⁷ upadhī - Ma, Syā.

⁸ cha viññāṇakāye upadhī na kareyya - Ma, itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁹ anupassanā vuccati ñāṇaṃ. yā paññā - Ma; anupassanā vuccati paññā yā paññā - Syā.

Là kẻ ngu, (sẽ) đi đến khổ lần này rồi lần khác - [Đi đến khổ lần này rồi lần khác:] là đi đến, tiếp cận, đi đến gần, nắm lấy, bám víu, chấp chặt vào khổ sanh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ do sầu–bi–khổ–ưu–nảo lần này rồi lần khác. **Là kẻ ngu:** kẻ ngu là kẻ si mê, không có sự hiểu biết, không đạt đến kiến thức, không có trí, không có sự rành rẽ, có tuệ tối; - ‘là kẻ ngu, (sẽ) đi đến khổ lần này rồi lần khác’ là như thế.

Vì thế, trong khi biết, không nên tạo ra mầm tái sanh - Vì thế: là bởi lý do ấy, bởi nhân ấy, bởi duyên ấy, bởi căn nguyên ấy, trong khi nhìn thấy rõ sự bất lợi như vậy ở các mầm tái sanh; - ‘vì thế’ là như thế. **Trong khi biết:** trong khi nhận biết, trong khi hiểu biết, trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt; trong khi nhận biết, trong khi hiểu biết, trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt rằng: “*Tất cả các hành là vô thường;*” trong khi nhận biết, trong khi hiểu biết, trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt rằng: “*Tất cả các hành là khổ*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã*” –nt– “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” **Không nên tạo ra mầm tái sanh:** không nên tạo ra tham ái là mầm tái sanh, không nên tạo ra tà kiến là mầm tái sanh, không nên tạo ra ô nhiễm là mầm tái sanh, không nên tạo ra nghiệp là mầm tái sanh, không nên tạo ra uế hạnh là mầm tái sanh, không nên tạo ra yếu tố nuôi dưỡng là mầm tái sanh, không nên tạo ra bất bình là mầm tái sanh, không nên tạo ra bốn nguyên tố đã được chấp thủ là mầm tái sanh, không nên tạo ra sáu nội xứ là mầm tái sanh, không nên tạo ra sáu nhóm thức là mầm tái sanh, không nên làm sanh ra, không nên làm sanh khởi, không nên làm hạ sanh, không nên làm phát sanh; - ‘vì thế, trong khi biết, không nên tạo ra mầm tái sanh’ là như thế.

Của khổ: của khổ sanh, của khổ già, của khổ bệnh, của khổ chết, của khổ do sầu–bi–khổ–ưu–nảo. **Người có sự quán xét về sự phát khởi:** có sự quán xét về nguồn gốc, có sự quán xét về nhân, có sự quán xét về căn nguyên, có sự quán xét về nguồn xuất phát, có sự quán xét về nguồn sanh khởi có sự quán xét về nguồn phát khởi, có sự quán xét về yếu tố nuôi dưỡng, có sự quán xét về đối tượng, có sự quán xét về duyên khởi, có sự quán xét về nhân sanh khởi của khổ. Sự quán xét nói đến có sự nhận biết bằng tuệ, là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. Người đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu sự quán xét bằng tuệ này, người ấy gọi là có sự quán xét; - ‘người có sự quán xét về sự sanh ra và phát khởi của khổ’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Thật vậy, kẻ nào, (do) không có sự hiểu biết, rồi tạo ra mầm tái sanh, là kẻ ngu, (sẽ) đi đến khổ lần này rồi lần khác. Vì thế, người có sự quán xét về sự sanh ra và phát khởi của khổ, trong khi biết, không nên tạo ra mầm tái sanh.”

4 - 4

*Yaṃ taṃ apucchimha akittayī¹ no
aññaṃ taṃ² pucchāma³ tadiṅgha brūhi
kathannu dhīrā vitaranti oghaṃ
jātijaraṃ⁴ sokapariddavañca⁵
taṃ me muni⁶ sādhu viyākarohi
tathā hi te vidito esa dhammo.*

Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no ti yaṃ taṃ apucchimha ayācimha ajjhesimha pasādimha.⁷ **Akittayī no** ti kittitaṃ ācikkhitam desitam paññapitam paṭṭhapitam vivaritam vibhattam uttānikatam pakāsitan 'ti⁸ - yaṃ taṃ apucchimha akittayī no.

Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi ti aññaṃ taṃ pucchāma, aññaṃ taṃ yācāma, aññaṃ taṃ ajjhesāma, aññaṃ taṃ pasādema, uttariṃ⁹ taṃ pucchāma. **Tadiṅgha brūhi** ti taṃ iṅgha brūhi ācikkha¹⁰ desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja¹¹ uttānikarohi pakāsehi 'ti - aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi.

Kathannu dhīrā vitaranti oghaṃ jātijaraṃ sokapariddavañcā ti - **Kathannū** ti saṃsayapucchā vimatipucchā dvelhapucchā anekasapucchā: 'evannu kho na nu kho kiṃ nu kho kathannu kho 'ti - kathannu. **Dhīrā** ti dhīrā paṇḍitā paññāvanto buddhimanto ñāṇino vibhāvino medhāvino. **Oghaṃ** ti kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ. **Jāti** ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho. **Jarā** ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jiraṇatā¹² khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko. **Soko** ti ñātivyaśanena vā phuṭṭhassa bhogavyaśanena vā phuṭṭhassa rogavyaśanena vā phuṭṭhassa sīlavyaśanena vā phuṭṭhassa diṭṭhivyaśanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena vā vyaśanena samannāgatassa aññataraññatarena vā dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko antodāho antopariḍāho¹³ cetaso parijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ.

¹ akittayī - PTS.

² aññetvaṃ - Vi

³ pucchāmi - U, Su.

⁴ jātiṃ jaraṃ - Ma; jātijaraṃ - Syā.

⁵ sokaparidevañca - Va, Vi, Ka.

⁶ muni - PTS.

⁷ pasādayimha - Ma.

⁸ akittayī noti no akitti taṃ ācikkhi taṃ desesi taṃ paññapi taṃ paṭṭhapi taṃ vivari taṃ vibhaji taṃ uttānikāsi taṃ pakāsi tanti - Syā.

⁹ uttari - Ma.

¹⁰ ācikkhāhi - Ma.

¹¹ vivarāhi vibhajāhi - Ma.

¹² jiraṇatā - Syā, PTS.

¹³ antoḍāho antopariḍāho - Ma, Syā, PTS.

4 - 4

“Điều nào chúng tôi đã hỏi Ngài, Ngài đã giải thích cho chúng tôi.
 Chúng tôi hỏi Ngài điều khác, vậy xin Ngài hãy trả lời điều ấy.
 Làm thế nào các bậc sáng trí vượt qua dòng lũ,
 sanh và già, sầu muộn và than vãn?
 Thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho tôi,
 bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

Điều nào chúng tôi đã hỏi Ngài, Ngài đã giải thích cho chúng tôi: điều nào chúng tôi đã hỏi Ngài, chúng tôi đã yêu cầu, chúng tôi đã thỉnh cầu, chúng tôi đã đặt niềm tin. **Ngài đã giải thích cho chúng tôi:** (điều ấy) đã được giải thích, đã được chỉ dạy, đã được chỉ bảo, đã được thông báo, đã được ấn định, đã được khai mở, đã được chia sẻ, đã được làm rõ, đã được bày tỏ; - ‘điều nào chúng tôi đã hỏi Ngài, Ngài đã giải thích cho chúng tôi’ là như thế.

Chúng tôi hỏi Ngài điều khác, vậy xin Ngài hãy trả lời điều ấy: chúng tôi hỏi Ngài điều khác, chúng tôi yêu cầu Ngài điều khác, chúng tôi thỉnh cầu Ngài điều khác, chúng tôi đặt niềm tin nơi Ngài điều khác, chúng tôi hỏi Ngài thêm nữa. **Vậy xin Ngài hãy trả lời điều ấy:** vậy xin Ngài hãy nói, Ngài hãy chỉ dạy, Ngài hãy chỉ bảo, Ngài hãy thông báo, Ngài hãy ấn định, Ngài hãy khai mở, Ngài hãy chia sẻ, Ngài hãy làm rõ, Ngài hãy bày tỏ về điều ấy; - ‘chúng tôi hỏi Ngài điều khác, vậy xin Ngài hãy trả lời điều ấy’ là như thế.

Làm thế nào các bậc sáng trí vượt qua dòng lũ, sanh và già, sầu muộn và than vãn? - Làm thế nào: Các cụm từ ‘*evannu kho,*’ ‘*na nu kho,*’ ‘*kinnu kho,*’ ‘*kathannu kho*’ là câu hỏi do ngờ vực, câu hỏi do nhầm lẫn, câu hỏi vì hai nghĩa, câu hỏi do không dứt khoát; - ‘làm thế nào’ là như thế. **Các bậc sáng trí:** các bậc sáng trí là các bậc sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Dòng lũ:** dòng lũ (ngũ) đục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh. **Sanh:** sự sanh ra, sự sanh khởi, sự nhập thai, sự phát sanh, sự xuất hiện của các uẩn, sự đạt được các xứ ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác. **Già:** sự suy tàn, trạng thái già nua, tình trạng răng long, tóc bạc, da nhăn, tuổi thọ suy giảm, sự hư hoại của những giác quan ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác. **Sầu muộn:** sầu muộn là sự buồn rầu, trạng thái buồn phiền, sự sầu muộn ở nội tâm, sự buồn thảm ở nội tâm, sự nóng nảy ở nội tâm, sự bức tức ở nội tâm, nỗi ưu phiền do trạng thái bức bối của tâm, mũi tên sầu muộn của người bị tác động bởi sự tổn hại về thân quyến, bị tác động bởi sự tổn hại về của cải, bị tác động bởi sự tổn hại vì bệnh tật, bị tác động bởi sự suy giảm về giới hạnh, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gặp phải sự rủi ro này hoặc sự rủi ro khác, hoặc bị tác động bởi sự khổ này hoặc sự khổ khác.

Paridevo ti ñātivyaśanena vā phuṭṭhaśsa bhogavyaśanena vā phuṭṭhaśsa rogavyaśanena vā phuṭṭhaśsa sīlavyaśanena vā phuṭṭhaśsa diṭṭhivyaśanena vā phuṭṭhaśsa aññataraññatarena vā vyaśanena¹ samannāgatassa aññataraññatarena vā dukkhadhammena² phuṭṭhaśsa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo³ vippalāpo⁴ lālapo lālappanā lālapittattaṃ.⁵

Kathannu dhīrā vitaranti oghaṃ jātijaraṃ sokapariddavañcā ti dhīrā kathaṃ⁶ oghañca jātiñca jarañca⁷ dukkhañca⁸ sokaparidevañca⁹ taranti uttaranti pataranti samatikkamanti vītivattantī 'ti - kathannu dhīrā vitaranti oghaṃ jātijaraṃ sokapariddavañca.

Taṃ me muni sādhu viyākarohī ti - **Tan** ti yaṃ pucchāmi, yaṃ yācāmi, yaṃ ajjhesāmi, yaṃ pasādeṃi. **Muni** ti monaṃ vuccati ñāṇaṃ, yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā tena ñāṇena samannāgato muni monappatto.

Tiṇi moneyyāni: kāyamoneyyaṃ, vacīmoneyyaṃ, manomoneyyaṃ. Katamaṃ kāyamoneyyaṃ? Tividhānaṃ kāyaduccaritānaṃ pahānaṃ kāyamoneyyaṃ, tividhaṃ kāyasucaritaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyārammaṇaṃ¹⁰ ñāṇaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyapariññā kāyamoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo kāyamoneyyaṃ, kāye chandarāgappahānaṃ¹¹ kāyamoneyyaṃ, kāyasaṅkhāranirodho catutthajjhāna-samāpatti kāyamoneyyaṃ. Idaṃ kāyamoneyyaṃ.

Katamaṃ vacīmoneyyaṃ? Catubbidhānaṃ vacīduccaritānaṃ pahānaṃ vacīmoneyyaṃ, catubbidhaṃ vacīsucaritaṃ vacīmoneyyaṃ, vācārammaṇaṃ¹² ñāṇaṃ vacīmoneyyaṃ, vācāpariññā vacīmoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo vacīmoneyyaṃ, vācāya chandarāgappahānaṃ vacīmoneyyaṃ, vācāsaṅkhāranirodho¹³ dutiyajjhānasamāpatti vacīmoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo vacīmoneyyaṃ, vācāya chandarāgappahānaṃ vacīmoneyyaṃ, vācāsaṅkhāranirodho tatiyajjhāna-samāpatti vacīmoneyyaṃ. Idaṃ vacīmoneyyaṃ.

¹ byaśanena vā - Ma; vā byaśanena - Syā.

² dukkhadhammena vā - Ma.

³ lāpo palāpo - Syā.

⁴ vipalāpo - PTS.

⁵ lālapāyanā lālapāyittattaṃ - Syā;

lālapanaṃ lālapittattaṃ - PTS.

⁶ kathaṃ dhīrā - Syā.

⁷ jātijjarañca - Syā.

⁸ dukkhañca - itipāṭho Ma, Syā potthakesu na dissate.

⁹ sokañca pariddavañca - Ma, Syā.

¹⁰ kāyārammaṇe - Ma, PTS.

¹¹ chandarāgassa pahānaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹² vācārammaṇe - Ma, PTS.

¹³ vacīsaṅkhāranirodho - Ma, Syā.

Than vãn: sự than van, sự than trách, sự than thờ, sự than vãn, trạng thái than van, trạng thái than trách, lời nói, nói làm nhảm, nói huyền thuyên, nói kể lể, lối nói kể lể, trạng thái nói kể lể của người bị tác động bởi sự tổn hại về thân quyến, bị tác động bởi sự tổn hại về của cải, bị tác động bởi sự tổn hại vì bệnh tật, bị tác động bởi sự suy giảm về giới hạnh, bị tác động bởi sự suy giảm về kiến thức, bị gặp phải sự rủi ro này hoặc sự rủi ro khác, hoặc bị tác động bởi sự khổ này hoặc sự khổ khác.

Làm thế nào các bậc sáng trí vượt qua dòng lũ, sanh và già, sầu muộn và than vãn? - Các bậc sáng trí vượt qua, vượt lên, vượt khỏi, vượt qua hẳn, vượt qua khỏi dòng lũ, sanh và già, khổ đau, sầu muộn và than vãn như thế nào? - ‘làm thế nào các bậc sáng trí vượt qua dòng lũ, sanh và già, sầu muộn và than vãn?’ là như thế.

Thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho tôi - Điều ấy: là điều tôi hỏi, điều tôi yêu cầu, điều tôi thỉnh cầu, điều tôi đặt niềm tin. **Bậc hiền trí:** Bản thể hiền trí nói đến trí, tức là tuệ, là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. Được thành tựu với trí ấy, đức Thế Tôn đạt đến bản thể hiền trí.

Ba hiền trí hạnh: hiền trí hạnh về thân, hiền trí hạnh về khẩu, hiền trí hạnh về ý. Hiền trí hạnh về thân là điều nào? Sự dứt bỏ ba loại uế hạnh về thân là hiền trí hạnh về thân, ba loại thiện hạnh về thân là hiền trí hạnh về thân, trí ở đối tượng thân là hiền trí hạnh về thân, sự biết toàn diện về thân là hiền trí hạnh về thân, Đạo đồng hành với sự biết toàn diện là hiền trí hạnh về thân, sự dứt bỏ mong muốn và luyến ái ở thân là hiền trí hạnh về thân, sự chứng đạt tứ thiên có sự diệt của thân hành là hiền trí hạnh về thân; điều này là hiền trí hạnh về thân.

Hiền trí hạnh về khẩu là điều nào? Sự dứt bỏ bốn loại uế hạnh về khẩu là hiền trí hạnh về khẩu, bốn loại thiện hạnh về khẩu là hiền trí hạnh về khẩu, trí ở đối tượng khẩu là hiền trí hạnh về khẩu, sự biết toàn diện về khẩu là hiền trí hạnh về khẩu, Đạo đồng hành với sự biết toàn diện là hiền trí hạnh về khẩu, sự dứt bỏ mong muốn và luyến ái ở khẩu là hiền trí hạnh về khẩu, sự chứng đạt nhị thiên có sự diệt của khẩu hành là hiền trí hạnh về khẩu, Đạo đồng hành với sự biết toàn diện là hiền trí hạnh về khẩu, sự dứt bỏ mong muốn và luyến ái ở khẩu là hiền trí hạnh về khẩu, sự chứng đạt tam thiên có sự diệt của khẩu hành là hiền trí hạnh về khẩu;¹ điều này là hiền trí hạnh về khẩu.

¹ “Đạo đồng hành với sự biết toàn diện là hiền trí hạnh về khẩu, sự dứt bỏ mong muốn và luyến ái ở khẩu là hiền trí hạnh về khẩu, sự chứng đạt tam thiên có sự diệt của khẩu hành là hiền trí hạnh về khẩu” - Đoạn văn này chỉ khác ở đoạn văn liền trước đó ở chỗ “nhị thiên” và “tam thiên.” Tam Tạng của Miến Điện và Thái Lan không có đoạn này. Hai đoạn văn tương tự ở trang 83 và 461 *Mahāniddeśapāli - Đại Điển Giải* cũng không có đoạn này (ND).

Katamaṃ manomoneyyaṃ? Tividhānaṃ manoduccaritānaṃ pahānaṃ manomoneyyaṃ, tividhaṃ manosucaritaṃ manomoneyyaṃ, cittārammaṇaṃ¹ ñāṇaṃ manomoneyyaṃ, cittapariññā manomoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo manomoneyyaṃ, citte chandarāgappahānaṃ² manomoneyyaṃ, cittasaṅkhāra-
nirodho saññāvedayitanirodhasamāpatti manomoneyyaṃ. Idaṃ manomoneyyaṃ.

7. “Kāyamuniṃ vācāmuniṃ³ manomunimanāsavaṃ,
muniṃ moneyyasampannaṃ āhu sabbappahāyinaṃ.”⁴

8. Kāyamuniṃ vācāmuniṃ manomunimanāsavaṃ,
muniṃ moneyyasampannaṃ āhu ninhātapāpakaṃ ”ti.”⁵

Imehi tīhi moneyyehi dhammehi samannāgatā. Cha munino:⁶ agāramunino⁷
anagāramunino⁸ sekhamunino asekkhamunino⁹ paccekamunino munimunino.

Katame agāramunino? Ye te agārikā¹⁰ diṭṭhapadā viññātasāsanā, ime
agāramunino. Katame anagāramunino? Ye te pabbajitā diṭṭhapadā viññātasāsanā,
ime anagāramunino. Satta sekhā sekhamunino. Arahanto asekkhamunino.
Paccekabuddhā paccekamunino. Munimunino vuccanti tathāgatā arahanto
sammāsambuddhā.¹¹

9. “Na monena muni¹² hoti mūḷharūpo aviddasu,
yo ca tulaṃva paggayha varamādāya paṇḍito.

10. Pāpāni parivajjeti sa muni¹³ tena so muni,
yo munāti ubho loka muni tena pavuccati.”¹⁴

11. Asataṃ¹⁵ satañca ñatvā dhammaṃ ajjhattaṃ bahiddhā ca¹⁶ sabbaloka,
devamanussehi pūjito yo¹⁷ saṅgajālamattica so muni ”ti.”¹⁸

Sādhu viyākarohi ti taṃ¹⁹ sādhu ācikkha²⁰ desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara
vibhaja²¹ uttānikarohi pakāsehi ’ti - taṃ me muni sādhu viyākarohi.

¹ cittārammaṇe - Ma, PTS.

² chandarāgassa pahānaṃ - Ma.

³ vacīmuniṃ - Ma.

⁴ Tikaṅguttara, Āpāyikavagga.

⁵ Itivuttaka, Tikanipāta, Moneyyasutta.

⁶ munayo - Sya, evamuparipi.

⁷ agāramunayo - Sya, evamuparipi.

⁸ anagāramunayo - Sya, evamuparipi.

⁹ sekkhamunayo asekkhamunayo - Sya.

¹⁰ āgārikā - Sya.

¹¹ tathāgatā arahanto sammāsambuddhā munimunayo - Sya;

tathāgatā arahanto sammāsambuddhā munimunino - PTS.

¹² muni - Ma.

¹³ sa muni - Sya; yo muni - PTS.

¹⁴ Dhammapada, Dhammaṭṭhavagga.

¹⁵ asatañca - Ma, Sya, PTS.

¹⁶ ajjhattañca bahiddhā ca - Sya;

ajjhattabahiddhā ca - PTS.

¹⁷ pūjaniyo - Ma;

pūjito yo so - Sya.

¹⁸ Suttanipāta, Sabhiyasutta.

¹⁹ taṃ - itisaddo Sya potthake na dissate.

²⁰ ācikkhāhi - Ma.

²¹ vivarāhi vibhajāhi - Sya.

Hiền trí hạnh về ý là điều nào? Sự dứt bỏ ba loại uế hạnh về ý là hiền trí hạnh về ý, ba loại thiện hạnh về ý là hiền trí hạnh về ý, trí ở đối tượng tâm là hiền trí hạnh về ý, sự biết toàn diện về tâm là hiền trí hạnh về ý, Đạo đồng hành với sự biết toàn diện là hiền trí hạnh về ý, sự dứt bỏ mong muốn và luyến ái ở tâm là hiền trí hạnh về ý, sự chứng đạt diệt thọ tướng có sự diệt của tâm hành là hiền trí hạnh về ý. Điều này là hiền trí hạnh về ý.

7. (Chư Phật) đã nói về bậc hiền trí về thân, bậc hiền trí về khẩu, bậc hiền trí về ý, bậc không còn lậu hoặc, bậc hiền trí thành tựu hiền trí hạnh là bậc có sự dứt bỏ tất cả.

8. (Chư Phật) đã nói về bậc hiền trí về thân, bậc hiền trí về khẩu, bậc hiền trí về ý, bậc không còn lậu hoặc, bậc hiền trí thành tựu hiền trí hạnh là bậc có điều ác đã được rửa sạch.

Được thành tựu ba pháp hiền trí hạnh này là sáu hạng hiền trí: các bậc hiền trí tại gia, các bậc hiền trí xuất gia, các bậc hiền trí Hữu Học, các bậc hiền trí Vô Học, các bậc hiền trí Độc Giác, các bậc hiền trí của các bậc hiền trí.

Các bậc hiền trí tại gia là các hạng nào? Những người tại gia đã thấy Niết Bàn, đã nhận thức Giáo Pháp, là các bậc hiền trí tại gia. Các bậc hiền trí xuất gia là các hạng nào? Những vị xuất gia đã thấy Niết Bàn, đã nhận thức Giáo Pháp, là các bậc hiền trí xuất gia. Bảy hạng Hữu Học là các bậc hiền trí Hữu Học. Các vị A-la-hán là các bậc hiền trí Vô Học. Các vị Phật Độc Giác là các bậc hiền trí Độc Giác. Các đấng Như Lai, A-la-hán, Chánh Đẳng Giác là các bậc hiền trí của các bậc hiền trí.

9. Không phải do trạng thái im lặng mà kẻ có bộ dạng khờ khạo, ngu dốt trở thành bậc hiền trí. Nhưng người nào, tựa như người cầm lấy cái cân rồi chọn lấy vật quý giá, là người sáng suốt.

10. Người lánh xa hẳn các điều ác, người ấy là bậc hiền trí, do việc ấy người ấy trở thành bậc hiền trí. Người nào hiểu rõ cả hai thế giới (nội tâm và ngoại cảnh), do việc ấy được gọi là bậc hiền trí.

11. Vị biết được bản chất của những kẻ xấu và của những người tốt, nội phần và ngoại phần, ở tất cả thế gian, vị được tôn vinh bởi chư Thiên và nhân loại, vị đã vượt qua sự quỵên luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí.”

Xin Ngài hãy giảng rõ tường tận: xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ điều ấy một cách tường tận; - ‘thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho tôi’ là như thế.

Tathā hi te vidito esa dhammo ti tathā hi te vidito tulito tīrito¹ vibhūto vibhāvito² esa dhammo 'ti - tathā hi to vidito esa dhammo.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no
 aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi,
 kathannu dhīrā vitaranti oghaṃ
 jātijaraṃ³ sokapariddavañca,
 taṃ me munī sādhu viyākarohi
 tathā hi te vidito esa dhammo ”ti.*

4 - 5

*Kittayissāmi te dhammaṃ (mettagūti bhagavā)
 diṭṭhe dhamme⁴ anītihaṃ
 yaṃ viditvā sato caraṃ
 tare loka visattikaṃ.*

Kittayissāmi te dhamman ti - Dhamman ti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ savyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne⁵ cattāro sammappadhāne⁶ cattāro iddhipāde⁷ pañcīndriyāni pañca balāni sattabojjhaṅge⁸ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ kittayissāmi, ācikkhissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsessāmi 'ti⁹ - kittayissāmi te dhammaṃ. **Mettaḡūti bhagavā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati.

Diṭṭhe dhamme anītihaṃ ti - Diṭṭhe dhamme ti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhūte dhamme vibhāvite dhamme, 'sabbe saṅkhārā aniccā 'ti -pe- yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammanti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhūte dhamme vibhāvite dhamme 'ti - evampi 'diṭṭhe dhamme.'¹⁰

¹ tīrito - Syā, PTS, evamuparipi.

² vibhāvito vibhūto - Syā.

³ jātiṃ jaraṃ - Ma;

jātijaraṃ - Syā.

⁴ diṭṭheva dhamme - Va, su.

⁵ satipaṭṭhānā - Va, Ka.

⁶ sammappadhānā - Va, Ka.

⁷ iddhipādā - Va, Ka.

⁸ sattabojjhaṅgā - Va, Ka.

⁹ pakāsessāmiti - Ma, Syā.

¹⁰ evampi diṭṭhe dhamme kathayissāmi - Ma, Syā, evamuparipi.

Bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể - bởi vì pháp này đã được biết, đã được cân nhắc, đã được xác định, đã được rõ rệt, đã được minh định bởi Ngài đúng theo bản thể; - ‘bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Điều nào chúng tôi đã hỏi Ngài, Ngài đã giải thích cho chúng tôi.

Chúng tôi hỏi Ngài điều khác, vậy xin Ngài hãy trả lời điều ấy.

Làm thế nào các bậc sáng trí vượt qua dòng lũ,

sanh và già, sầu muộn và than vãn?

Thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho tôi,

bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

4 - 5

(Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,))

Ta sẽ giải thích cho người Giáo Pháp,

về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại.

Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống,

có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

Ta sẽ giải thích cho người Giáo Pháp - Giáo Pháp: Ta sẽ giải thích, Ta sẽ chỉ dạy, Ta sẽ chỉ bảo, Ta sẽ thông báo, Ta sẽ ấn định, Ta sẽ khai mở, Ta sẽ chia sẻ, Ta sẽ làm rõ, Ta sẽ bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ, (gồm có) bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn; - ‘Ta sẽ giải thích cho người Giáo Pháp’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Mettagū:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên.

Về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại - Về pháp đã được thấy:¹ về pháp đã được thấy, về pháp đã được biết, về pháp đã được cân nhắc, về pháp đã được xác định, về pháp đã được rõ rệt, về pháp đã được minh định; về pháp đã được thấy, về pháp đã được biết, về pháp đã được cân nhắc, về pháp đã được xác định, về pháp đã được rõ rệt, về pháp đã được minh định rằng: “Tất cả các hành là vô thường,” –nt– “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt;” - ‘về pháp đã được thấy’ là như vậy.

¹ Về pháp đã được thấy (*ditṭhe dhamme*): Chú Giải của *Suttanipāta* - Kinh Tập ghi rằng: “*ditṭhe dhammeti ditṭhe dukkhādidhamme, imasmimṃyeva vā attabhāve*” (*Paramatthajotikā*, PTS: ii, 590), nghĩa là “về pháp Khổ, (Tập, Diệt, Đạo) đã được thấy, hoặc ngay ở bản ngã này” (ND).

Athavā dukkhe diṭṭhe dukkhaṃ kittayissāmi,¹ samudaye diṭṭhe samudayaṃ kittayissāmi, nirodhe diṭṭhe nirodhaṃ kittayissāmi, magge diṭṭhe maggaṃ kittayissāmi 'ti² - evampi 'diṭṭhe dhamme.' Athavā diṭṭhe dhamme sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opanayikaṃ³ paccattaṃ veditaṃ viññūhi 'ti - evampi 'diṭṭhe dhamme.'⁴ **Anitīhan** ti na itihītihaṃ⁵ na itikirāya⁶ na paramparāya na piṭakasampadāya na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhiniṃjānakhantiyā sāmaṃ sayāṃ abhiññātaṃ attapaccakkaṃ dhammaṃ,⁷ taṃ⁸ kathayissāmi 'ti - diṭṭhe dhamme anitīhaṃ.

Yaṃ viditvā sato caran ti yaṃ viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, 'sabbe saṅkhārā aniccā 'ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, 'sabbe saṅkhārā dukkhā 'ti -pe- 'sabbe dhammā anattā 'ti -pe- 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ 'ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsati paṭṭhānaṃ bhāvento sato -pe- so vuccati 'sato.' **Caran** ti caranto viharanto iriyanto vattento pārento yapento yāpento 'ti - yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loka visattikan ti visattikā vuccati taṇhā, 'yo rāgo sārāgo -pe- abhiṃjā lobho akusalamūlaṃ.⁹ **Visattikā** ti kenatṭhena¹⁰ visattikā? Visatāti¹¹ visattikā, visālāti visattikā, visaṭāti visattikā¹² visamāti visattikā, visakkatīti visattikā, visaṃharatīti visattikā, visaṃvādikāti visattikā, visamūlāti visattikā, visaphalāti visattikā, visaṃparibhogāti visattikā. Visālā vā pana sā taṇhā rūpe sadde gandhe rase phoṭṭhabbe kule gaṇe āvāse lābhe yase paṃsaṃsāyaṃ¹³ sukhe cīvare piṇḍapāte senāsane gilānapaccayabhesajjaparikkhāre kāma-dhātuyā rūpadhātuyā arūpadhātuyā kāmabhava rūpabhava arūpabhava -

¹ kathayissāmi - Ma, Syā, PTS, Va, Ka, Vi, evamuparipi.

² magge diṭṭhe maggaṃ kathayissāmi nirodhe diṭṭhe nirodhaṃ kathayissāmi - Ma, Syā.

³ opaneyyikaṃ - Ma.

⁹ Dhammasaṅgaṇī, Nikkhepaṇḍa.

⁴ evampi diṭṭhe dhamme kathayissāmi diṭṭhe dhamme - Ma, Syā.

⁵ na itihītihaṃ - Syā; na itihītihaṃ - PTS.

¹⁰ kenatṭhena - Syā.

⁶ na itikirāya - PTS.

¹¹ visatoti visattikā - Va, Vi, Ka.

⁷ attapaccakkhadhammaṃ - Ma.

¹² visaṭāti visattikā - Va, Vi, Ka.

⁸ taṃ - itisaddo Syā potthake na dissate.

¹³ paṃsaṃsāya - Ma; paṃsaṃse - Syā.

Hoặc là, Ta sẽ giải thích về Khổ ở khổ đã được thấy, Ta sẽ giải thích về Tập ở nhân sanh khởi đã được thấy, Ta sẽ giải thích về Diệt ở sự diệt tận đã được thấy, Ta sẽ giải thích về Đạo ở đạo lộ đã được thấy;¹ - ‘về pháp đã được thấy’ còn là như vậy. Hoặc là, về pháp đã được thấy là pháp hoàn toàn hiển nhiên, không bị chi phối bởi thời gian, hãy đến và hãy thấy, có khả năng dẫn dắt về hướng (Niết Bàn), và nên được hiểu biết tự cá nhân bởi các bậc trí tuệ; - ‘về pháp đã được thấy’ còn là như vậy. **Không phải do nghe nói lại:** Ta sẽ thuyết giảng cho người về pháp đã được chính bản thân biết rõ, đã được tự thân quán xét, không do nghe lời đồn đãi, không do nghe nói như thế, không do sự truyền thừa, không do sự thành tựu của việc thu thập kiến thức, không do nhân suy nghĩ, không do nhân suy luận, không do suy đoán theo biểu hiện, không do sự suy xét và chấp nhận về quan điểm; - ‘về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại’ là như thế.

Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống: sau khi làm cho pháp ấy được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là vô thường;*” sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là khô,*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã,*” –nt– “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” **Vị có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, –nt– vị ấy được gọi là có niệm. **Trong khi sống:** là trong khi thực hành, trong khi trú ngụ, trong khi sinh hoạt, trong khi vận hành, trong khi bảo hộ, trong khi nuôi dưỡng, trong khi bảo dưỡng; - ‘sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống’ là như thế.

Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian: Sự vướng mắc nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sự vướng mắc:** Sự vướng mắc với ý nghĩa gì? ‘Được trải rộng’ là vướng mắc, ‘bao quát’ là vướng mắc, ‘được lan rộng’ là vướng mắc, ‘nó lôi kéo theo’ là vướng mắc, ‘nó mang lại chất độc’ là vướng mắc, ‘truyền bá chất độc’ là vướng mắc, ‘gốc rễ của chất độc’ là vướng mắc, ‘kết quả của chất độc’ là vướng mắc, ‘sự thọ dụng độc hại’ là vướng mắc. Hoặc hơn nữa, ‘tham ái ấy là bao quát ở sắc, ở tinh, ở hương, ở vị, ở xúc, ở gia tộc, ở đồ chúng, ở chỗ ngụ, ở lợi lộc, ở danh vọng, ở lời khen, ở hạnh phúc, ở y phục, ở đồ ăn khất thực, ở chỗ nằm ngồi, ở vật dụng là thuốc men chữa bệnh, ở dục giới, ở sắc giới, ở vô sắc giới, ở cõi dục, ở cõi sắc, ở cõi vô sắc, –

¹ Ở đây nói đến bốn Chân Lý Cao Thượng (Tứ Diệu Đế): Khổ, Tập (nhân sanh Khổ), Diệt (sự diệt tận Khổ), Đạo (sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ).

– saññābhavē asaññābhavē nevasaññānāsaññābhavē, ekavokārabhavē catuvokārabhavē pañcavokārabhavē, atīte anāgate paccuppanne, diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu viṣāṭā vitthātā ’ti - viṣattikā. **Loke** ti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. **Tare loke viṣattikan** ti lokevesā viṣattikā¹ lokevetam² viṣattikaṃ sato tareyya, uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyā ’ti - tare loke viṣattikaṃ.

Tenāha bhagavā:

“Kittiyissāmi te dhammaṃ (mettagūti bhagavā)
diṭṭhe dhamme anitīhaṃ
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke viṣattikan ”ti.

4 - 6

Taṃ cāhaṃ abhinandāmi
mahesī³ dhammamuttamaṃ
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke viṣattikaṃ.

Taṃ cāhaṃ abhinandāmi ti - **Tan** ti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ⁴ desanaṃ anusāsaṇaṃ anusitṭhiṃ.⁵ **Abhinandāmi** ti nandāmi⁶ modāmi anumodāmi icchāmi sādīyāmi yācāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmi ’ti - tañcāhaṃ abhinandāmi.

Mahesi dhammamuttaman ti - **Mahesī** ti mahesī⁷ bhagavā, mahantaṃ silakkhandhaṃ esi gavesi⁸ pariyesi ’ti mahesī, mahantaṃ samādhikkhandhaṃ – mahantaṃ paññākkhandhaṃ – mahantaṃ vimuttikkhandhaṃ – mahantaṃ vimutti-ñāṇadassanakkhandhaṃ esi gavesi pariyesi ’ti mahesī.

¹ yā sā loke viṣattikā - Syā, evamuparipi.

² loke taṃ - Syā;
lok’ eva taṃ - PTS, evamuparipi.

³ mahesī - Syā, evamuparipi.

⁴ byapathaṃ - Syā;
byāpathaṃ - PTS, evamuparipi.

⁵ anusitṭhaṃ - Ma;
anusandhiṃ - Syā, PTS, Va, Vi, Ka, evamuparipi.

⁶ nandāmīti - Ma.

⁷ mahesīti kenatthēna mahesī - Syā.

⁸ esī gavesī - Ma.

– ở cõi hữu tướng, ở cõi vô tướng, ở cõi phi tướng phi phi tướng, ở cõi một uẩn, ở cõi bốn uẩn, ở cõi năm uẩn, ở quá khứ, ở vị lai, ở hiện tại, ở các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, được trải rộng, được lan rộng’ là vướng mắc. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, ở thế gian của loài người, ở thế gian của chư Thiên, ở thế gian của các uẩn, ở thế gian của các giới, ở thế gian của các xứ. **Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian:** Sự vướng mắc này là ở ngay tại thế gian. Vị có niệm có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi sự vướng mắc này ở ngay tại thế gian; - ‘có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*(Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,
 Ta sẽ giải thích cho ngươi Giáo Pháp,
 về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại.
 Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống,
 có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”*

4 - 6

*“Và tôi thích thú về điều ấy,
 thưa bậc đại ẩn sĩ, về Giáo Pháp tối thượng.
 Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống,
 có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”*

Và tôi thích thú về điều ấy - Về điều ấy: là lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời chỉ dạy, lời khuyên bảo của Ngài. **Tôi thích thú:** tôi vui thích, tôi vui mừng, tôi tùy hỷ, tôi ước muốn, tôi ưng thuận, tôi yêu cầu, tôi ước nguyện, tôi mong cầu, tôi nguyện cầu; - ‘Và tôi thích thú về điều ấy’ là như thế.

Thưa bậc đại ẩn sĩ, về Giáo Pháp tối thượng - Bậc đại ẩn sĩ: đức Thế Tôn là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu giới uẩn lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu định uẩn lớn lao – tuệ uẩn lớn lao – giải thoát uẩn lớn lao – giải thoát tri kiến uẩn¹ lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ.

¹ Giải thoát tri kiến uẩn = *vimuttiñāṇadassanakkhandha* (tập hợp sự biết và thấy về giải thoát). Trường hợp không liên kết với từ *khandha* (uẩn, khối, đồng), thì cụm từ *vimuttiñāṇadassana* được ghi nghĩa là “sự biết và thấy về giải thoát” (ND).

Mahato tamokāyassa¹ padālanam esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato vipallāsassa pabhedanam esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato taṇhāsallassa abbūhanam² esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato diṭṭhisāṅghāṭassa³ vinivethanam⁴ esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato mānadhajassa pātanam⁵ esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato abhisāṅkhārassa vūpasamam esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato oghassa nittharanam⁶ esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato bhārassa nikkhepanam⁷ esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato saṃsāravaṭṭassa ucchedam⁸ esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato santāpassa nibbāpanam esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato pariḷāhassa paṭippassaddhim⁹ esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahato dhammadhajassa ussāpanam esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahante satipaṭṭhāne – mahante sammappadhāne – mahante iddhipāde – mahantāni indriyāni – mahantāni balāni – mahante bojjaṅge – mahantam ariyam aṭṭhaṅgikam maggam – mahantam paramattham amatam nibbānam esi gavesi pariyesīti mahesi. Mahesakkhehi¹⁰ vā sattehi esito gavesito pariyesito ‘kham buddho, kham bhagavā, kham devadevo, kham narāsabho’ ti mahesi.

Dhammamuttaman ti dhammamuttamam vuccati amatam nibbānam, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānam. **Uttaman** ti aggam seṭṭham viseṭṭham pāmokkham uttamam pavaram dhamman ’ti - mahesi dhammamuttamam.

Yaṃ viditvā sato caran ti yaṃ¹¹ viditam katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtam katvā, ‘sabbe saṅkhārā aniccā ’ti viditam katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtam katvā, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā ’ti –pe– ‘sabbe dhammā anattā ’ti –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammam sabbam tam nirodhadhamman ’ti viditam katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtam katvā. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānam bhāvento sato, vedanāsu vedanānupassanā –pe– citte cittānupassanā –pe– dhamme dhammānupassanā-satiṭṭhānam bhāvento sato, so vuccati sato. **Caran** ti caranto viharanto iriyanto¹² vattento pārento yapento yāpento ’ti - yaṃ viditvā sato caram.

¹ mahato mohatamokāyassa - PTS;
mahato mohakāyassa - Pa.

² abbahanam - Ma; abbuḷhanam - PTS.

³ diṭṭhisāṅghāṭassa - Ma, Syā;
diṭṭhisāṅghatassa - PTS.

⁴ vinibbedhanam - Syā, PTS.

⁵ papātanam - Ma, PTS.

⁶ nittaranam - PTS.

⁷ nikkhipanam - Syā; nikkhepanim - Sa.

⁸ upacchedam - Ma, PTS.

⁹ paṭippassaddhim - PTS.

¹⁰ mahesakkehivā - Va, Vi, Ka.

¹¹ yaṃ - itisaddo Ma, Syā potthakesu na dissate.

¹² iriyanto - Ma, Syā, PTS.

‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự phá tan khối tăm tối lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự phá vỡ điều trái khuấy lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự nhổ lên mũi tên tham ái lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự tháo tung mối rối rắm tà kiến lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự xô ngã ngọn cờ ngã mạn lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự vắng lặng pháp tạo tác lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự thoát khỏi dòng lũ lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự quăng bỏ gánh nặng lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu sự cắt đứt vòng quay luân hồi lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu việc dập tắt sự nóng nảy lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu việc tịch tịnh sự bức bối lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu việc nâng lên ngọn cờ Giáo Pháp lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu các sự thiết lập niệmlớn lao – các chánh căn lớn lao – các nền tảng của thân thông lớn lao – các quyền lớn lao – các lực lớn lao – các yếu tố đưa đến giác ngộ lớn lao – đạo lộ thánh thiện tám chi phần lớn lao – lợi ích tối thượng lớn lao, Bất Tử, Niết Bàn’ là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị được tầm cầu, được tìm tòi, được tìm kiếm bởi các chúng sanh có uy lực lớn lao (hỏi rằng): Đức Phật ngự ở đâu? Đức Thế Tôn ngự ở đâu? Chúa của chư Thiên ngự ở đâu? Đấng Nhân Ngưu ngự ở đâu?’ là bậc đại ẩn sĩ.

Về Giáo Pháp tối thượng: Giáo Pháp tối thượng nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Tối thượng:** là Giáo Pháp cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý; - ‘thừa bậc đại ẩn sĩ, về Giáo Pháp tối thượng’ là như thế.

Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệml, trong khi sống: sau khi làm cho pháp ấy được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “Tất cả các hành là vô thường;” sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “Tất cả các hành là khổ;” –nt– “Tất cả các pháp là vô ngã;” –nt– “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.” **Vị có niệml:** Có niệml bởi bốn lý do: có niệml trong khi tu tập sự thiết lập niệml ở việc quan sát thân trên thân, có niệml trong khi tu tập sự thiết lập niệml ở việc quan sát thọ trên các thọ, –nt– ở việc quan sát tâm trên tâm, –nt– ở việc quan sát pháp trên các pháp, vị ấy được gọi là có niệml. **Trong khi sống:** là trong khi thực hành, trong khi trú ngụ, trong khi sinh hoạt, trong khi vận hành, trong khi bảo hộ, trong khi nuôi dưỡng, trong khi bảo dưỡng; - ‘sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệml, trong khi sống’ là như thế.

Tare loke visattikan ti visattikā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Visattikā** ti kenatṭhena visattikā? –pe– visaṭā vitthatā 'ti - visattikā. **Loke** ti apāyaloke –pe– āyatanaloke. **Tare loke visattikan** ti lokevesā visattikā¹ lokevetam² visattikaṃ sato tareyya, uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyā 'ti - tare loke visattikaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Taṃ cāhaṃ abhinandāmi
 mahesi dhammamuttamaṃ,
 yaṃ viditvā sato caraṃ
 tare loke visattikan ”*ti.

4 - 7

*Yaṃ kiñci sampajānāsī³ (mettagūti bhagavā)
 uddhaṃ adho tiriyaṃ cāpi⁴ majjhe
 etesu nandiṅca nivesanaṅca
 panujja viññāṇaṃ bhava na tiṭṭhe.*

Yaṃ kiñci sampajānāsī ti yaṃ kiñci pajānāsī ājānāsī vijānāsī paṭivijānāsī paṭivijjhasī 'ti - yaṃ kiñci sampajānāsī. **Mettaḡūti bhagavā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - mettagūti bhagavā.

Uddhaṃ adho tiriyaṅcāpi majjhe ti - **Uddhaṃ** vuccati anāgataṃ,⁵ **adho** vuccati atītaṃ,⁶ **tiriyaṅcāpi majjhe** ti paccuppannaṃ. **Uddhan** ti devaloko,⁷ **adho** ti nirayaloko, **tiriyaṅcāpi majjhe** ti manussaloko. Athavā⁸ **uddhan** ti kusalā dhammā, **adho** ti akusalā dhammā, **tiriyaṅcāpi majjhe** ti abyākatā dhammā. **Uddhan** ti arūpadhātu, **adho** ti kāmādhātu, **tiriyaṅcāpi majjhe** ti rūpadhātu. **Uddhan** ti sukhā vedanā, **adho** ti dukkhā vedanā, **tiriyaṅcāpi majjhe** ti adukkhamasukhā vedanā. **Uddhan** ti uddhaṃ pādatalā, **adho** ti adho kesamatthakā, **tiriyaṅcāpi majjhe** ti vemajjhe 'ti - uddhaṃ adho tiriyaṅcāpi majjhe.

¹ yā sā loke visattikā - Syā.

² loke taṃ - Syā;
 lok' eva taṃ - PTS;
 loke vātaṃ - Va, Vi, Ka.

³ saṃjānāsī - Pa;
 saṃjānāmi - Va, Vi, Ka.

⁴ tiriyaṅcāpi - PTS.

⁵ uddhanti anāgataṃ - Ma;
 uddhanti vuccati anāgataṃ - Syā.

⁶ athoti atītaṃ - Ma, Syā.

⁷ uddhanti vuccati devaloko - Syā.

⁸ athavā - itisaddo Syā potthake na dissate.

Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian: Sự vướng mắc nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sự vướng mắc:** Sự vướng mắc với ý nghĩa gì? –nt– được trải rộng, được lan rộng’ là vướng mắc. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, –nt– ở thế gian của các xứ. **Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian:** Sự vướng mắc này là ở ngay tại thế gian. Vị có niệm có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi sự vướng mắc này ở ngay tại thế gian; - ‘có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
*“Và tôi thích thú về điều ấy,
 thưa bậc đại ẩn sĩ, về Giáo Pháp tối thượng.
 Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống,
 có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”*

4 - 7

(Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagū,) bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết, bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa, người hãy xua đi sự vui thích, sự chấp chặt, và tâm thức liên quan đến các pháp ấy; không nên trụ lại ở hữu.”

Bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết: bất cứ điều nào mà người nhận biết, người hiểu, người nhận thức, người thừa nhận, người thấu triệt; - ‘bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Mettagū:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn,’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Mettagū’ là như thế.

Bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa - Bên trên: là nói đến thời tương lai, **bên dưới:** là nói đến thời quá khứ, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là thời hiện tại. **Bên trên:** là thế giới chư Thiên, **bên dưới:** là thế giới địa ngục, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là thế giới loài người. Hoặc là, **bên trên:** là các pháp thiện, **bên dưới:** là các pháp bất thiện, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là các pháp vô ký. **Bên trên:** là vô sắc giới, **bên dưới:** là dục giới, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là sắc giới. **Bên trên:** là cảm thọ lạc, **bên dưới:** là cảm thọ khổ, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là cảm thọ không khổ không lạc. **Bên trên:** là từ lòng bàn chân trở lên, **bên dưới:** là từ đỉnh ngọn tóc trở xuống, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là ở chính giữa; - ‘bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa’ là như thế.

Etesu nandiṅca nivesanaṅca panujja viññāṇaṃ bhava na tiṭṭhe ti - Etesū ti ācikkhitesu desitesu paññapitesu paṭṭhapitesu vivaritesu vibhajitesu uttānīkatesu pakāsitesu. **Nandi**¹ vuccati taṅhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Nivesanaṃ** ti dve nivesanā: taṅhānivesanā ca diṭṭhinivesanā ca. Katamā taṅhānivesanā? Yāvatā taṅhāsaṅkhātena –pe– ayaṃ taṅhānivesanā. Katamā diṭṭhinivesanā? Visativatthukā sakkāyaditṭhi –pe– ayaṃ diṭṭhinivesanā. **Panujja viññāṇaṃ** ti puññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ, apuññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ, āneñjābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ, etesu nandiṅca nivesanaṅca abhisaṅkhārasahagataṅca viññāṇaṃ nujja panujja nuda panuda jaha pajaha vinodehi byantikarohi anabhāvaṃ gamehī 'ti - etesu nandiṅca nivesanaṅca panujja viññāṇaṃ.

Bhave na tiṭṭhe ti - Bhavā ti dve bhavā: kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo. Katamo kammabhavo? Puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro, ayaṃ kammabhavo. Katamo paṭisandhiko punabbhavo? Paṭisandhiko rūpaṃ² vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ, ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo. **Bhave na tiṭṭhe** ti nandiṅca nivesanaṅca abhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṅca³ kammabhavaṅca paṭisandhikaṅca punabbhavaṃ pajahanto vinodento byantikaronto anabhāvaṃ gamento kammabhava na tiṭṭheyya, paṭisandhike punabbhava na tiṭṭheyya, na santiṭṭheyya 'ti - panujja viññāṇaṃ bhava na tiṭṭhe.

Tenāha bhagavā:

*“Yaṃ kiñci sampajānāsi (mettagūti bhagavā)
uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe,
etesu nandiṅca nivesanaṅca
panujja viññāṇaṃ bhava na tiṭṭhe”*ti.

¹ nandī - Ma.

² paṭisandhikā rūpaṃ - Ma; paṭisandhikā rūpā - Syā, PTS.

³ abhisaṅkhārasahagataṅca viññāṇaṃ - Syā.

Người hãy xua đi sự vui thích, sự chấp chặt, và tâm thức liên quan đến các pháp ấy; không nên trụ lại ở hữu - Liên quan đến các pháp ấy: liên quan đến các pháp đã được chỉ dạy, đã được chỉ bảo, đã được thông báo, đã được ấn định, đã được khai mở, đã được chia sẻ, đã được làm rõ, đã được bày tỏ. **Sự vui thích:** nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sự chấp chặt:** có hai sự chấp chặt: chấp chặt do tham ái và chấp chặt do tà kiến. Điều nào là chấp chặt do tham ái? Cho đến –nt– bởi cái gọi là tham ái rằng: –nt– điều này là chấp chặt do tham ái. Điều nào là chấp chặt do tà kiến? Thân kiến có 20 nền tảng, –nt– điều này là chấp chặt do tà kiến. **Người hãy xua đi tâm thức:** Người hãy xóa đi, hãy đuổi đi, hãy xóa tan, hãy xua tan, hãy từ bỏ, hãy dứt bỏ, hãy xua đi, hãy làm chấm dứt, hãy làm cho không còn hiện hữu thức đi cùng với phúc hành, thức đi cùng với phi phúc hành, thức đi cùng với bất động hành;¹ - ‘người hãy xua đi sự vui thích, sự chấp chặt, và tâm thức liên quan đến các pháp ấy’ là như thế.

Không nên trụ lại ở hữu - Hữu: có hai sự hiện hữu: sự hiện hữu do nghiệp và sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh. Cái nào là sự hiện hữu do nghiệp? Phúc hành, phi phúc hành, bất động hành,² cái này là sự hiện hữu do nghiệp. Cái nào là sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh? Sắc, thọ, tưởng, hành, thức liên quan đến việc nối liền tái sanh, cái này là sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh. **Không nên trụ lại ở hữu:** Trong khi dứt bỏ, trong khi xua đi, trong khi làm chấm dứt, trong khi làm cho không còn hiện hữu sự vui thích, sự chấp chặt, thức đi cùng với các sự tạo tác, sự hiện hữu do nghiệp, và sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh, không nên trụ lại ở sự hiện hữu do nghiệp, không nên trụ lại ở sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh, không nên trụ vững; - ‘người hãy xua đi tâm thức liên quan đến các pháp này; không nên trụ lại ở hữu’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Mettagā,) bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết, bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa, người hãy xua đi sự vui thích, sự chấp chặt, và tâm thức liên quan đến các pháp ấy; không nên trụ lại ở hữu.”

¹ Thức đi cùng với phúc hành là 13 tâm thiện (8 tâm thiện Dục Giới, 5 tâm Sắc Giới); thức đi cùng với phi phúc hành là 12 tâm bất thiện (8 tâm tham, 2 tâm sân, 2 tâm si); thức đi cùng với bất động hành là 4 tâm Vô Sắc Giới (NiddA. PTS: ii, 26).

² Xem Phần Phụ Chú về ‘Phúc hành, phi phúc hành, bất động hành’ ở trang 636.

4 - 8

*Evaṃvihārī sato appamatto
bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitāni,
jātiṃ jaraṃ¹ sokapariddavañca²
idheva vidvā pajaheyya dukkhaṃ.*

Evaṃvihārī sato appamatto ti - **Evaṃvihārī** ti nandiñca nivesanañca abhisankhārasahagataviññānañca³ kammabhavañca paṭisandhikañca punabbhavaṃ pajahanto vinodento byantikaronto anabhāvaṃ gamento 'ti - evaṃvihārī. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsati paṭṭhānaṃ bhāvento -pe- so vuccati sato. **Appamatto** ti sakkaccakārī sātaccakārī aṭṭhitakārī anolīnavuttī⁴ anikkhittachando⁵ anikkhittadhuro appamatto kusalesu dhammesu, kathāhaṃ⁶ aparipūraṃ vā silakkhandhaṃ paripūreyyaṃ, paripūraṃ vā silakkhandhaṃ tattha tattha⁷ paññāya anugaṇheyyaṃ 'ti⁸ yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussolhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamatto appamādo kusalesu dhammesu, kathāhaṃ aparipūraṃ vā samādhikkhandhaṃ -pe- paññākkhandhaṃ -pe- vimuttikkhandhaṃ -pe- vimuttiññānadassanakkhandhaṃ paripūreyyaṃ, paripūraṃ vā vimuttiññānadassanakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anugaṇheyyaṃ 'ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussolhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamatto appamādo kusalesu dhammesu, kathāhaṃ abhiññātaṃ⁹ vā dukkhaṃ pari jāneyyaṃ, appahīne vā kilese pajaheyyaṃ,¹⁰ abhāvitaṃ vā maggaṃ bhāveyyaṃ, asacchikataṃ vā nirodhaṃ sacchikareyyaṃ 'ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussolhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamatto appamādo kusalesu dhammesu 'ti - evaṃvihārī sato appamatto.

¹ jātijjaraṃ - Syā; jātijjaraṃ - PTS.

² sokaparidevaṃ ca - Pana, Va.

³ abhisankhārasahagatañca viññānaṃ - Syā.

⁴ anolīnavuttiko - PTS.

⁵ anikkhittacchando - Ma, Syā.

⁶ kadāhaṃ - Syā.

⁷ tattha - Syā.

⁸ anugaṇheyyaṃ ti - Ma, Syā.

⁹ aparīññātaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ jaheyyaṃ - Syā.

4 - 8

*An trú như vậy, có niệm, không xao lãng,
vị tỳ khuru, trong khi sống, sau khi từ bỏ các vật đã được chấp là của ta,
là vị hiểu biết, ngay tại nơi này, có thể dứt bỏ khổ đau,
sanh, già, sầu muộn và than vãn.*

An trú như vậy, có niệm, không xao lãng - An trú như vậy: Trong khi dứt bỏ, trong khi xua đi, trong khi làm chấm dứt, trong khi làm cho không còn hiện hữu sự vui thích, sự chấp chặt, thức đi cùng với các sự tạo tác, sự hiện hữu do nghiệp, và sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh; - ‘an trú như vậy’ là như thế. **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân –nt– vị ấy được gọi là có niệm. **Không xao lãng:** là có sự thực hành nghiêm trang, có sự thực hành liên tục, có sự thực hành không ngừng nghỉ, có thói quen không biếng nhác, không buông bỏ mong muốn, không buông bỏ bổn phận, không bị xao lãng trong các thiện pháp, (nghĩ rằng): “Bằng cách nào ta có thể làm đầy đủ giới uẩn chưa được đầy đủ, hoặc có thể bảo vệ giới uẩn đã được đầy đủ tại chỗ kia tại chỗ nọ bằng trí tuệ?” Điều này, trong trường hợp ấy, là sự mong muốn, sự cần cù, sự gắng sức, sự ráng sức, sự không thối chí, niệm, sự nhận biết rõ, sự nhiệt tâm, sự cần mẫn, sự quyết tâm, sự chuyên cần không bị xao lãng, sự không xao lãng trong các thiện pháp, (nghĩ rằng): “Bằng cách nào ta có thể làm đầy đủ định uẩn –nt– tuệ uẩn –nt– giải thoát uẩn –nt– giải thoát tri kiến uẩn chưa được đầy đủ, hoặc có thể bảo vệ giải thoát tri kiến uẩn đã được đầy đủ tại chỗ kia tại chỗ nọ bằng trí tuệ?” Điều này, trong trường hợp ấy, là sự mong muốn, sự cần cù, sự gắng sức, sự ráng sức, sự không thối chí, niệm, sự nhận biết rõ, sự nhiệt tâm, sự cần mẫn, sự quyết tâm, sự chuyên cần không bị xao lãng, sự không xao lãng trong các thiện pháp, (nghĩ rằng): “Bằng cách nào ta có thể biết toàn diện về Khổ chưa được biết toàn diện, hoặc có thể dứt bỏ các ô nhiễm chưa được dứt bỏ, hoặc tu tập Đạo chưa được tu tập, hoặc chứng ngộ Diệt chưa được chứng ngộ?” Điều này, trong trường hợp ấy, là sự mong muốn, sự cần cù, sự gắng sức, sự ráng sức, sự không thối chí, niệm, sự nhận biết rõ, sự nhiệt tâm, sự cần mẫn, sự quyết tâm, sự chuyên cần không bị xao lãng, sự không xao lãng trong các thiện pháp; - ‘an trú như vậy, có niệm, không xao lãng’ là như thế.

Bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitānī ti - **Bhikkhū** ti puthujjanakalyāṇako¹ vā bhikkhu sekho vā² bhikkhu. **Caran** ti caranto viharanto iriyanto vattento pārento yapento yāpento. **Mamāyitānī** ti³ dve mamattā: taṇhāmamattaṃ ca diṭṭhimamattaṃ ca. –pe– idaṃ taṇhāmamattaṃ. –pe– idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Taṇhāmamattaṃ pahāya diṭṭhimamattaṃ paṇinissajitvā⁴ mamatte jahitvā cajitvā pajahitvā pariccajitvā⁵ vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā 'ti - bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitānī.

Jātiṃ jaraṃ sokapariddavaṃ ca idheva vidvā pajaheyya dukkhan ti - **Jāti** ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho.⁶ **Jarā** ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā⁷ khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko.⁸ **Soko** ti ñātibyasanena vā phutṭhassa –pe–. **Paddarivan** ti⁹ ñātibyasanena vā phutṭhassa –pe–. **Idhā** ti imissā diṭṭhiyā –pe– imasmiṃ loke.¹⁰ **Vidvā** ti¹¹ vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī. **Dukkhan** ti jātidukkhaṃ –pe– domanassupāyāsadukkhaṃ. **Jāti jaraṃ sokapariddavaṃca idheva vidvā pajaheyya dukkhan** ti vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī idheva jātiṃca jaraṃca sokapariddavaṃca¹² dukkhaṃca¹³ pajaheyya vinodeyya byantikareyya anabhāvaṃ gameyyā 'ti - jātiṃ jaraṃ sokapariddavaṃca idheva vidvā pajaheyya dukkhaṃ.

Tenāha bhagavā:

*“Evaṃvihārī sato appamatto
bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitānī
jātiṃ jaraṃ sokapariddavaṃca
idheva vidvā pajaheyya dukkhan”*ti.

4 - 9

*Etābhinandāmi vaco mahesino
sukittitaṃ gotamanūpadhikaṃ,
addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ
tathā hi te vidito esa dhammo.*

Etābhinandāmi vaco mahesino ti - **Etan** ti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ¹⁴ anusitṭhiṃ. **Abhinandāmī** ti¹⁵ nandāmi abhinandāmi modāmi anumodāmi icchāmi sādiyāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmi. **Mahesino** ti mahesi bhagavā¹⁶ mahantaṃ silakkhandhaṃ esi gavesi pariyesīti mahesi. –pe– kahaṃ narāsabhoti mahesī 'ti - etābhinandāmi vaco mahesino.

¹ kalyāṇaputhujjano - Syā.

² sekkho vā - Ma, Syā, Pana.

³ mamattāti - Ma, Syā.

⁴ paṇinissajitvā - Ma, Syā, PTS.

⁵ jahitvā cajitvā pajahitvā - Ma;
hitvā pariccajitvā - Syā.

⁶ Sacca vibhaṅga.

⁷ jīraṇatā - Syā, PTS.

⁸ Sacca vibhaṅga.

⁹ paridevo ti - Ma, Syā.

¹⁰ imasmiṃ manussaloke - Ma, Syā, PTS.

¹¹ vidvāti vidvā - Syā.

¹² jātijaraṃca sokaparidevaṃca - Syā.

¹³ dukkhaṃca - itipāṭho Syā potthake na dissate.

¹⁴ desanaṃ anusāsaṇaṃ - Ma.

¹⁵ abhinandāmīti - itipāṭho Ma potthake na dissate.

¹⁶ mahesinoti kiṃ mahesi bhagavā - Ma;
mahesinoti bhagavā - Syā.

Vị tỳ khuru, trong khi sống, sau khi từ bỏ các vật đã được chấp là của ta
- Vị tỳ khuru: là vị tỳ khuru phạm nhân tốt lành hoặc vị tỳ khuru là bậc Hữu Học.
Trong khi sống: là trong khi thực hành, trong khi trú ngụ, trong khi sinh hoạt, trong khi vận hành, trong khi bảo hộ, trong khi nuôi dưỡng, trong khi bảo dưỡng.
Các vật đã được chấp là của ta: Có hai trạng thái chấp là của ta: trạng thái chấp là của ta do tham ái và trạng thái chấp là của ta do tà kiến. –nt– điều này là trạng thái chấp là của ta do tham ái. –nt– điều này là trạng thái chấp là của ta do tà kiến. Sau khi dứt bỏ trạng thái chấp là của ta do tham ái, sau khi buông bỏ trạng thái chấp là của ta do tà kiến, sau khi từ bỏ, sau khi phế bỏ, sau khi dứt bỏ, sau khi buông bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu các trạng thái chấp là của ta; - ‘vị tỳ khuru, trong khi sống, sau khi từ bỏ các vật đã được chấp là của ta’ là như thế.

Là vị hiểu biết, ngay tại nơi này, có thể dứt bỏ khổ đau, sanh, già, sầu muộn và than vãn - Sanh: sự sanh ra, sự sanh khởi, sự nhập thai, sự phát sanh, sự xuất hiện của các uẩn, sự đạt được các xứ ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác. **Già:** sự suy tàn, trạng thái già nua, tình trạng răng long, tóc bạc, da nhăn, tuổi thọ suy giảm, sự hư hoại của những giác quan ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác. **Sầu muộn:** (sầu muộn là sự buồn rầu) –nt– của người bị tác động bởi sự tổn hại về thân quyến, –nt–. **Than vãn:** là sự –nt– của người bị tác động bởi sự tổn hại về thân quyến, –nt–. **Tại nơi này:** ở quan điểm này, –nt– ở thế giới này. **Vị hiểu biết:** vị đã đạt đến kiến thức, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Khổ đau:** là khổ sanh, –nt– khổ do ưu não. **Là vị hiểu biết, ngay tại nơi này, có thể dứt bỏ khổ đau, sanh, già, sầu muộn và than vãn:** vị đã đạt đến kiến thức, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh, ngay tại nơi này, có thể dứt bỏ, có thể xua đi, có thể làm chấm dứt, có thể làm cho không còn hiện hữu sanh, già, sầu muộn, than vãn, và khổ đau; - ‘là vị hiểu biết, ngay tại nơi này, có thể dứt bỏ khổ đau, sanh, già, sầu muộn và than vãn’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

*“An trú như vậy, có niệm, không xao lãng,
vị tỳ khuru, trong khi sống, sau khi từ bỏ các vật đã được chấp là của ta,
là vị hiểu biết, ngay tại nơi này, có thể dứt bỏ khổ đau,
sanh, già, sầu muộn và than vãn.”*

4 - 9

Tôi thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ, thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày, bởi vì đức Thế Tôn đương nhiên đã dứt bỏ khổ, bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.

Tôi thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ - (Điều) này: là lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của Ngài. **Tôi thích thú:** tôi vui thích, tôi thích thú, tôi vui mừng, tôi tùy hỷ, tôi ước muốn, tôi ưng thuận, tôi ước nguyện, tôi mong cầu, tôi nguyện cầu. **Của bậc đại ẩn sĩ:** đức Thế Tôn là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu giới uẩn lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. –nt– ‘Đấng Nhân Ngưu ngự ở đâu?’ là bậc đại ẩn sĩ; - ‘tôi thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ’ là như thế.

Sukittitaṃ gotamanūpadhikaṃ ti - **Sukittitaṃ** ti sukittitaṃ su-ācikkhitaṃ sudesitaṃ supaññapitaṃ supaṭṭhapitaṃ suvivaritaṃ suvibhajitaṃ su-uttānīkataṃ¹ supakāsitaṃ 'ti - sukittitaṃ.

Gotamanūpadhikaṃ ti upadhī vuccanti² kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca. Upadhipahānaṃ³ upadhivūpasamaṃ upadhipaṭinissaggaṃ upadhipaṭippassaddhiṃ⁴ amataṃ nibbānaṃ 'ti - sukittitaṃ gotamanūpadhikaṃ.

Addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ ti - **Addhā** ti ekaṃsavacanaṃ⁵ nissaṃsayavacanaṃ nikkāṅkhāvacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ niyogavacanaṃ⁶ apaṇṇakavacanaṃ avatthānavacanaṃmetā 'addhā' ti. **Bhagavā** ti gāravādhivacanaṃmetā -pe- sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti. **Pahāsi dukkhaṃ** ti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ vyādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ pahāsi pajahī vinodesi byantīkarosī anabhāvaṃ gamesī 'ti - addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ.

Tathā hi te vidito esa dhammo ti tathā hi te vidito tulito tīrito vibhūto vibhāvito⁷ esa dhammo 'ti - tathā hi te vidito esa dhammo.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Etābhinandāmi vaco mahesino
sukittitaṃ gotamanūpadhikaṃ,
addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ
tathā hi te vidito esa dhammo”*ti.

4 - 10

*Te cāpi nūna pajaheyyu dukkhaṃ⁸
ye tvaṃ munī atṭhitaṃ⁹ ovadeyya,
taṃ taṃ namassāmi samecca nāgaṃ¹⁰
appeva maṃ bhagavā atṭhitaṃ ovadeyya.*

Te cāpi nūna pajaheyyu dukkhaṃ ti - **Te cāpi** ti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca¹¹ manussā ca. **Pajaheyyu dukkhaṃ** ti¹² jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ vyādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ pajaheyyuṃ vinodeyyuṃ byantīkareyyuṃ anabhāvaṃ gameyyun 'ti - te cāpi nūna pajaheyyu dukkhaṃ.

¹ sūttānīkataṃ - Syā.

² vuccati - Va, Vi, Ka.

³ upadhipahānaṃ - Ma.

⁴ upadhipaṭippassaddhaṃ - Ma.

⁵ ekaṃsādhivacanaṃ - Va, Vi, Ka.

⁶ nirodhavacanaṃ - Ma, PTS, Pana, Va, Vi, Ka;
niyyānavacanaṃ - Syā.

⁷ vibhāvito vibhūto - Syā.

⁸ nūnappajaheyyu dukkhaṃ - Ma;
nūna pajaheyya dukkhaṃ - Va, Vi, Ka.

⁹ atṭhitaṃ - Pana.

¹⁰ nāga - Ma, PTS.

¹¹ devatā ca - Pa, Va, Ka.

¹² manussā ca pajaheyyuṃ. Dukkhaṃti - Syā.

Thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày - Đã khéo được trình bày: đã được trình bày khéo léo, đã được chỉ dạy khéo léo, đã được chỉ bảo khéo léo, đã được thông báo khéo léo, đã được ấn định khéo léo, đã được khai mở khéo léo, đã được chia sẻ khéo léo, đã được làm rõ khéo léo, đã được bày tỏ khéo léo; - ‘đã khéo được trình bày’ là như thế.

Thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh: Mầm tái sanh nói đến các ô nhiễm, các uẩn, và các sự tạo tác. Sự dứt bỏ mầm tái sanh, sự vắng lặng mầm tái sanh, sự buông bỏ mầm tái sanh, sự tịch tịnh mầm tái sanh là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày’ là như thế.

Bởi vì đức Thế Tôn đương nhiên đã dứt bỏ khổ - Đương nhiên: Từ ‘*addhā*’ này là lời nói nhất định, lời nói không ngờ vực, lời nói không nghi ngờ, lời nói không hai nghĩa, lời nói không gây ra sự lưỡng lự, lời nói bảo đảm, lời nói không sai trái, lời nói khẳng định. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Đã dứt bỏ khổ:** Ngài đã dứt bỏ, đã dứt trừ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu khổ sanh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ do sầu–bi–khổ–ưu–nảo; - ‘bởi vì đức Thế Tôn đương nhiên đã dứt bỏ khổ’ là như thế.

Bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể: bởi vì pháp này đã được biết, đã được cân nhắc, đã được xác định, đã được rõ rệt, đã được minh định bởi Ngài đúng theo bản thể; - ‘bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Tôi thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ, thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày, bởi vì đức Thế Tôn đương nhiên đã dứt bỏ khổ, bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

4 - 10

Những người nào, thưa bậc hiền trí, được Ngài giáo huấn không ngừng nghỉ, luôn cả những người ấy chắc chắn có thể dứt bỏ khổ đau. Vì thế, thưa bậc Long Tượng, sau khi gặp Ngài, con¹ xin kính lễ Ngài. Mong sao đức Thế Tôn sẽ giáo huấn con không ngừng nghỉ.

Luôn cả những người ấy chắc chắn có thể dứt bỏ khổ đau - Luôn cả những người ấy: các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, các thương buôn, các nô lệ, các người tại gia, các vị xuất gia, chư Thiên, và loài người. **Có thể dứt bỏ khổ đau:** Họ có thể dứt bỏ, có thể xua đi, có thể làm chấm dứt, có thể làm cho không còn hiện hữu khổ sanh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ do sầu–bi–khổ–ưu–nảo; - ‘luôn cả những người ấy chắc chắn có thể dứt bỏ khổ đau’ là như thế.

¹ Từ đoạn này trở đi, nhân xưng đại danh từ “tôi” của các vị Bà-la-môn sẽ được ghi là “con” theo ý kiến chủ quan của người dịch, nghĩ rằng đến lúc này, các vị Bà-la-môn đã có niềm tin với đức Phật nên có sự khiêm nhường hơn so với trước đây khi mới gặp (ND).

Ye tvam muni aṭṭhitaṃ ovadeyyā ti - **Ye** ti khattiye ca brāhmaṇe ca vesse ca sudde ca gahaṭṭhe ca pabbajite ca deve ca manusse ca. **Tvan** ti bhagavantaṃ bhaṇati. **Muni** ti monaṃ vuccati ñāṇaṃ, –pe– saṅgajālamaticca so muni. **Aṭṭhitaṃ ovadeyyā** ti aṭṭhitaṃ ovadeyya sakkaccaṃ ovadeyya, abhiṇṇaṃ ovadeyya, punappaṇaṃ ovadeyya, anusāseyyā 'ti - ye tvam muni aṭṭhitaṃ ovadeyya.

Taṃ taṃ namassāmi samecca nāgan ti - **Tan** ti bhagavantaṃ bhaṇati. **Namassāmi** ti kāyena vā namassāmi, vācāya vā namassāmi, cittaena vā namassāmi anvatthapaṭipattiyā vā namassāmi, dhammānudhammapaṭipattiyā vā namassāmi, sakkaromi garukaromi¹ mānemi pūjemi. **Sameccā** ti samecca abhisamecca samāgantvā abhisamāgantvā sammukhā taṃ namassāmi. **Nāgan** ti nāgo ca bhagavā² āguṃ na karotīti nāgo, na gacchatīti nāgo, na āgacchatīti nāgo. Kathaṃ bhagavā āguṃ na karotīti nāgo? Āgu vuccati³ pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā⁴ sadarā dukkhavipākā āyatīti jarāmaṇiyā.

12. “*Āguṃ na karoti kiñci loke (sabhiyāti bhagavā)*
sabbasaṃyoge visajja⁵ bandhanāni,
sabbattha na sajjatī vimutto
nāgo tādi⁶ pavuccate tathattā ”ti.⁷
 Evaṃ bhagavā āguṃ na karotīti nāgo.

Kathaṃ bhagavā na gacchatīti nāgo? Bhagavā na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gacchati, na diṭṭhivasena gacchati,⁸ na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, na anusayavasena gacchati, na vaggehi dhammehi sāyati⁹ niyyati¹⁰ vuyhati saṃhariyati.¹¹ Evaṃ bhagavā na gacchati 'ti nāgo.

¹ garuṃ karomi - Ma.

² nāgo bhagavā - Syā, PTS.

³ āgū vuccanti - Syā.

⁴ ponobbhavikā - Syā.

⁵ sabbasaṃyojanā visajja - Va, Vi, Ka, Pana.

⁶ tādi - Ma, Syā, PTS.

⁷ Suttanipāta, Sabhiyasutta.

⁸ na diṭṭhivasena gacchati na mānavasena gacchati - Syā.

⁹ yāyati - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ niyyati - Ma; niyyati - Syā, PTS.

¹¹ saṃhariyati - Syā;
 saṃhariyyati - PTS.

Những người nào, thưa bậc hiền trí, được Ngài giáo huấn không ngừng nghỉ - Những người nào: các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, các thương buôn, các nô lệ, các người tại gia, các vị xuất gia, chư Thiên, và loài người. **Ngài:** nói đến đức Thế Tôn. **Bậc hiền trí:** Bản thể hiền trí nói đến trí, –nt– đã vượt qua sự quyến luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí. **Giáo huấn không ngừng nghỉ:** là có thể giáo huấn không ngừng nghỉ, có thể giáo huấn một cách nghiêm trang, có thể giáo huấn thường xuyên, có thể giáo huấn, có thể chỉ dạy lần này đến lần khác; - ‘những người nào, thưa bậc hiền trí, được Ngài giáo huấn không ngừng nghỉ’ là như thế.

Vì thế, thưa bậc Long Tượng,¹ sau khi gặp Ngài, con xin kính lễ Ngài - Ngài: nói đến đức Thế Tôn. **Con xin kính lễ:** con kính lễ bằng thân, hoặc con kính lễ bằng lời nói, hoặc con kính lễ bằng tâm, hoặc con kính lễ với sự thực hành thuận theo đạo lý, hoặc con kính lễ với sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, con thể hiện sự trọng vọng, con thể hiện sự cung kính, con sùng bái, con cúng dường. **Sau khi gặp:** là sau khi biết, sau khi thấu hiểu, sau khi gặp mặt, sau khi đi đến bên cạnh, con trực tiếp kính lễ Ngài. **Bậc Long Tượng:** bậc Long Tượng là (nói đến) đức Thế Tôn. ‘Vị không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng, ‘vị không đi đến’ là bậc long tượng, ‘vị không trở về’ là bậc long tượng. ‘Đức Thế Tôn không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng - nghĩa là thế nào? Điều tội lỗi nói đến các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh–già–chết ở vị lai.

12. (Đức Thế Tôn nói: “*Này Sabhiya,*) vị không làm bất cứ điều tội lỗi nào ở thế gian, sau khi tháo gỡ tất cả các sự ràng buộc (và) các sự trói buộc, không bám víu vào bất cứ nơi đâu, đã được giải thoát, bậc long tượng, có bản thể như thế, được gọi là ‘bậc tự tại..’”²

‘Đức Thế Tôn không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy.

‘Đức Thế Tôn không đi đến’ là bậc long tượng - nghĩa là thế nào? Đức Thế Tôn không đi đến sự thiên vị vì mong muốn, không đi đến sự thiên vị vì sân hận, không đi đến sự thiên vị vì si mê, không đi đến sự thiên vị vì sợ hãi, không đi đến do tác động của luyến ái, không đi đến do tác động của sân hận, không đi đến do tác động của si mê, không đi đến do tác động của ngã mạn, không đi đến do tác động của tà kiến, không đi đến do tác động của phóng dật, không đi đến do tác động của hoài nghi, không đi đến do tác động của pháp tiêm ẩn, không bị đưa đi, không bị dẫn đi, không bị lôi đi, không bị mang đi bởi các pháp có tính chất phe nhóm; ‘đức Thế Tôn không đi đến’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy.

¹ “Thưa bậc long tượng” được dịch từ chữ *nāga* theo văn bản Miến Điện và PTS (ND).

² *Suttanipāṭapāli - Kinh Tập*, TTPV tập 29, trang 159, câu kệ 525.

Kathaṃ bhagavā na āgacchatīti nāgo? Sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Sakadāgāmaggena –anāgāmaggena – arahattamaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Evaṃ [bhagavā¹] na āgacchatīti nāgo 'ti - taṃ taṃ namassāmi samecca nāgaṃ.

Appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyyā ti appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyya, sakkaccaṃ ovadeyya, abhiṇṇaṃ ovadeyya, punappunaṃ ovadeyya, anusāseyyā 'ti - appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyya.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Te cāpi nūna pajaheyyu dukkhaṃ
 ye tvaṃ munī aṭṭhitaṃ ovadeyya,
 taṃ taṃ namassāmi samecca nāgaṃ
 appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyyā ”*ti.

4 - 11

*Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagaṃ ābhijaññā²
 akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ,
 addhā hi so oghamimaṃ atāri
 tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akañkho.*

Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagaṃ ābhijaññā ti - **Brāhmaṇo** ti³ sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo: sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti, vicikicchā bāhitā hoti, silabbataparāmāso bāhito hoti, rāgo bāhito hoti, doso bāhito hoti, moho bāhito hoti, māno bāhito hoti. Bāhitāssa honti pāpakā akusalā dhammā sañkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatīṃ jātijarāmarañiyā.

¹ bhagavā - itisaddo Ma, Syā, PTS potthakesu dissate.

³ brāhmaṇanti - Syā.

² vedagaṃābhijaññā - Ma; vedagaṃ abhijaññā - Syā, PTS, Va, Vi, Ka, evamuparipi.

‘Đức Thế Tôn không trở về’ là bậc long tượng - nghĩa là thế nào? Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhập Lưu, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại. Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhất Lai – bởi Đạo Bất Lai – bởi Đạo A-la-hán, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại; ‘Đức Thế Tôn không trở về’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy; - ‘vì thế, thưa bậc Long Tượng, sau khi gặp Ngài, con xin kính lễ Ngài’ là như thế.

Mong sao đức Thế Tôn sẽ giáo huấn con không ngừng nghỉ: mong sao đức Thế Tôn có thể giáo huấn con không ngừng nghỉ, có thể giáo huấn một cách nghiêm trang, có thể giáo huấn thường xuyên, có thể giáo huấn, có thể chỉ dạy lần này đến lần khác; - ‘mong sao đức Thế Tôn sẽ giáo huấn con không ngừng nghỉ’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Những người nào, thưa bậc hiền trí, được Ngài giáo huấn không ngừng nghỉ, luôn cả những người ấy chắc chắn có thể dứt bỏ khổ đau. Vì thế, thưa bậc Long Tượng, sau khi gặp Ngài, con xin kính lễ Ngài. Mong sao đức Thế Tôn sẽ giáo huấn con không ngừng nghỉ.”

4 - 11

Vị Bà-la-môn nào mà người có thể biết rõ là bậc đã đạt được sự hiểu biết, không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu, vị ấy đương nhiên đã vượt qua dòng lũ này, và đã vượt qua đến bờ kia, không còn sự cứng cõi (của tâm), không còn nghi ngờ.

Vị Bà-la-môn nào mà người có thể biết rõ là bậc đã đạt được sự hiểu biết - Vị Bà-la-môn: Bà-la-môn do trạng thái đã loại trừ bảy pháp: sự nhận thức sai trái về thân được loại trừ, sự hoài nghi được loại trừ, sự bám víu vào giới và phận sự được loại trừ, luyến ái được loại trừ, sân hận được loại trừ, si mê được loại trừ, ngã mạn được loại trừ. Đối với người này, các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh–già–chết ở vị lai là đã được loại trừ.

13. “*Bāhetvā*¹ *sabbapāpakāni* (*sabhiyāti bhagavā*)
*vimalo*² *sādhu samāhito* *ṭhitatto*,
saṃsāramaticca kevalī so
*asito tādi*³ *pavuccate sa*⁴ *brahmā*.”⁵

Vedagū ti⁶ vedo vuccati catusu maggesu *ñāṇaṃ* –pe– *sabbavedamaticca*⁷ *vedagū* so.⁸ **Ābhijaññā** ti⁹ *abhijāneyya ājāneyya vijāneyya paṭivijāneyya paṭivijjheyā* ’ti - *yaṃ brāhmaṇaṃ vedagaṃ ābhijaññā*.

Akiñcanaṃ kāmabhava asattan ti - **Akiñcanan** ti *rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccharitakiñcanaṃ*. Yassete *kiñcanā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhappattikā* *ñāṇagginā daḍḍhā*, so vuccati *akiñcano*. **Kāmā** ti *uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca*. –pe– Ime vuccanti *vatthukāmā*. –pe– Ime vuccanti *kilesakāmā*. **Bhavā** ti *dve bhavā: kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo*. –pe– *ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo*.

Akiñcanaṃ kāmabhava asattan ti *akiñcanaṃ puggalaṃ kāmabhava ca asattaṃ alaggaṃ alaggitaṃ apalibuddhaṃ*¹⁰ *nikkhantaṃ nissaṭaṃ vipparamuttaṃ*¹¹ *visaṃyuttaṃ vimariyādīkatena cetasā viharantaṃ* ’ti¹² - *akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ*.

Addhā hi so oghamimaṃ atārī ti - **Addhā** ti *ekaṃsavacanaṃ* –pe– *avattāpanavacanametā*¹³ *’addhā* ’ti. **Oghan** ti *kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ*. **Atārī** ti *atārī uttari*¹⁴ *patārī samatikkami vitivattayī* ’ti¹⁵ - *addhā hi so oghamimaṃ atārī*.

¹ *bāhitvā* - Ma.

² *bhagavā vimalo* - Syā.

³ *anissito tādi* - Syā, PTS.

⁴ *sa* - *itisaddo* Syā, PTS *potthakesu na dissate*.

⁵ *Suttanipāta*, *Sabhiyasutta*.

⁶ *vedagunti* - Syā.

⁷ *sabbaṃ vedamaticca* - Ma.

⁸ *vedagū soti* - Ma, Syā; *vedagu so* - PTS.

¹² *akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ alaggaṃ alaggitaṃ apalibuddhanti* - Syā.

⁹ *abhijaññāti* - Syā, PTS, *evamuparipi*.

¹⁰ *apalibuddhaṃ* - Ma, Syā, PTS.

¹¹ *vipparamuttaṃ* - A, Va, Vi Ka, Pana.

¹³ *avattāpanavacanametā* - Syā.

¹⁴ *atārīti uttari* - Ma;

atārīti atārī uttari - Syā.

¹⁵ *vitivattīti* - Syā.

13. (Đức Thế Tôn nói: “Này Sabhiya,) sau khi loại trừ tất cả các điều ác, là người không còn vết nhơ, tốt lành, định tĩnh, có bản thân vững chãi, vị ấy đã vượt qua luân hồi, có sự toàn hảo, không nương nhờ, tự tại, vị ấy được gọi là Bà-la-môn.”

Bậc đã đạt được sự hiểu biết: Sự hiểu biết nói đến trí ở bốn Đạo, –nt– vị đã vượt qua mọi kiến thức, vị ấy là ‘bậc đã đạt được sự hiểu biết.’ **Người có thể biết rõ:** người có thể biết rõ, có thể hiểu, có thể nhận thức, có thể thừa nhận, có thể thấu triệt; - ‘vị Bà-la-môn nào mà người có thể biết rõ là bậc đã đạt được sự hiểu biết’ là như thế.

Không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu - Không còn vướng bận: luyến ái là vướng bận,¹ sân hận là vướng bận, si mê là vướng bận, ngã mạn là vướng bận, tà kiến là vướng bận, ô nhiễm là vướng bận, uế hạnh là vướng bận. Đối với vị nào, các vướng bận này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, vị ấy được gọi là không còn vướng bận. **Dục:** theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Hữu:** có hai sự hiện hữu: sự hiện hữu do nghiệp và sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh. –nt– cái này là sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh.

Không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu: Người không còn vướng bận, không bị dính mắc, không bị máng vào, không bị vướng vào, không bị giữ lại ở dục và hữu, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, đang sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu’ là như thế.

Vị ấy đương nhiên đã vượt qua dòng lũ này - Đương nhiên: Từ ‘*addhā*’ này là lời nói nhất định, –nt– lời nói khẳng định. **Dòng lũ:** dòng lũ (ngũ) dục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh. **Đã vượt qua:** đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt khỏi, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi; - ‘vị ấy đương nhiên đã vượt qua dòng lũ này’ là như thế.

¹ *akiñcanaṃ*: được ghi nghĩa là “không còn vướng bận” dựa vào sự giải thích của Chú Giải “*rāga-kiñcananti rāgapalibodham*,” thay vì nghĩa “không có gì, vô sở hữu” như đã gặp ở các nơi khác (ND).

Tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho ti - Tiṇṇo ti kāmoghaṃ tiṇṇo, bhavoghaṃ tiṇṇo, diṭṭhogaṃ tiṇṇo, avijjogaṃ tiṇṇo, saṃsārapathaṃ tiṇṇo, uttiṇṇo¹ nittiṇṇo² atikkanto samatikkanto vīvatto, so vutthavāso³ ciṇṇacaraṇo gataddho gatadiso gatakoṭiko pālitabrahmacariyo uttamadiṭṭhippatto bhāvitamaggo pahīnakilesa paṭividdhākuppo sacchikatanirodho. Dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, maggo bhāvito, nirodho sacchikato, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ. So ukkhittapaligho saṅkiṇṇaparikkho⁴ abbūḷhesiko niraggalo⁵ ariyo pannadhajo pannabhāro visaññutto pañcaṅgavippahīno chaḷaṅgasamannāgato ekārakkho caturapasseno⁶ panuṇṇapaccekasacco samavayasaṭṭhesano anāvīlasaṅkappo passaddhakāyasaṅkhāro suvimuttacitto suvimuttapañño kevalī vusitavā uttamapuriso paramapuriso paramappattipatto.⁷

So neva ācināti na apacināti, apacinitvā ṭhito; neva pajahati na upādiyati, pajahitvā ṭhito; neva visineti na ussineti, visinetvā ṭhito; neva dhūpeti na sandhūpeti, vidhūpetvā ṭhito.⁸ Asekkena sīlakkhandhena samannāgatattā ṭhito. –

¹ otiṇṇo - PTS, Pana.

² nitthiṇṇo - Ma.

³ vutthavāso - Syā; vutthavā - PTS.

⁴ saṅkiṇṇaparikkho - Ma;
saṅkiṇṇaparikkho - Syā.

⁵ abbūḷhesiko niraggalo - Ma.

⁶ caturāpasseno - Ma, Syā.

⁷ paramappattipatto - Ma, Syā.

⁸ neva vidhūpeti na sandhūpeti, vidhūpetvā ṭhito - Ma;
neva vidhūpeti na sandhūpeti dhūpetvā ṭhito - Syā.

Và đã vượt qua đến bờ kia, không còn sự cứng cõi (của tâm), không còn nghi ngờ - Đã vượt qua: đã vượt qua dòng lũ (ngũ) đục, đã vượt qua dòng lũ của hữu, đã vượt qua dòng lũ tà kiến, đã vượt qua dòng lũ vô minh, đã vượt qua mọi nẻo đường luân hồi, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi. Vị ấy đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, đã hoàn mãn cuộc hành trình, đã hoàn mãn hướng đi, đã đi đến điểm cuối cùng, đã hộ trì Phạm hạnh, đã đạt đến kiến tối thượng, đã tu tập Đạo lộ, đã dứt bỏ ô nhiễm, đã thấu triệt sự không xao động, đã chứng ngộ Diệt đế. Đối với vị ấy, Khổ đã được biết toàn diện, Tập đã được dứt bỏ, Đạo đã được tu tập, Diệt đã được chứng ngộ, điều cần được biết rõ đã được biết rõ, điều cần được biết toàn diện đã được biết toàn diện, điều cần được dứt bỏ đã được dứt bỏ, điều cần được tu tập đã được tu tập, điều cần được chứng ngộ đã được chứng ngộ. Vị ấy đã hất tung rào chắn (vô minh), đã san lấp mương rãnh (luân hồi tái sanh), đã nhổ lên cột trụ (tham ái), không còn chốt cửa, là thánh thiện, đã hạ xuống ngọn cờ (ngã mạn), đã đặt xuống gánh nặng, đã tháo khỏi ách, đã dứt bỏ hẳn ngũ đục, đã thành tựu sáu căn, có một sự bảo hộ (niệm), có bốn sự nâng đỡ,¹ đã xua đi sự độc đoán, có sự tầm cầu đã được hoàn toàn cởi bỏ, có tâm tư không bị xáo trộn, có thân hành đã được an tịnh, có tâm khéo được giải thoát, có tuệ khéo được giải thoát, có sự toàn hảo, đã được hoàn mãn, là con người tối thượng, con người tột đỉnh, đã đạt được sự thành đạt tột đỉnh.

Vị ấy không tích lũy (nghiệp) cũng không loại trừ, tồn tại sau khi đã loại trừ (ô nhiễm); không dứt bỏ (ô nhiễm) cũng không chấp thủ, tồn tại sau khi đã dứt bỏ; không tự kết nối (tham ái) cũng không tháo gỡ, tồn tại sau khi đã tháo gỡ; không dập tắt (lửa phiền não) cũng không đốt cháy, tồn tại sau khi đã dập tắt; tồn tại với trạng thái đã được thành tựu về giới uẩn của bậc Vô Học, –

¹ Bốn sự nâng đỡ (*caturāpassena*): “vị tỳ khuru sau khi suy xét rồi thọ dụng, sau khi suy xét rồi chịu đựng, sau khi suy xét rồi tránh xa, sau khi suy xét rồi xua đuổi” (Trường Bộ, bài Kinh 33, *Saṅgīṭisutta*).

– asekhena samādhikkhandhena –pe– paññākkhandhena –pe– vimuttikkhandhena –pe– vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgatattā ṭhito. Saccam sampaṭi-pādayitvā¹ ṭhito. Ejaṃ² samatikkamitvā ṭhito. Kilesaggiṃ pariyādayitvā³ ṭhito. Aparigamanatāya ṭhito, kathaṃ⁴ samādāya ṭhito, muttipaṭisevanatāya⁵ ṭhito. Mettāya pārisuddhiyā ṭhito, karuṇāya –pe– muditāya –pe– upekkhāya pārisuddhiyā ṭhito, accantapārisuddhiyā ṭhito, atammayatāya pārisuddhiyā ṭhito,⁶ vimuttattā ṭhito, saṃtussitattā⁷ ṭhito, khandhapiyante ṭhito, dhātupariyante ṭhito, āyanapariyante ṭhito, gatipariyante ṭhito, upapattipariyante ṭhito, paṭisandhipariyante ṭhito, bhavapariyante ṭhito, saṃsārapariyante ṭhito, vaṭṭapariyante ṭhito, antime bhava⁸ ṭhito, antime samussaye⁹ ṭhito, antimadehadharo arahā.

14. “*Tassāyaṃ pacchimakoṭi*¹⁰ - *carimoyaṃ samussayo*,
*jātimaraṇasaṃsāro*¹¹ - *natthi tassa punabbhavo* ”ti.

Tiṇṇo ca pāraṇ ti pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabba-saṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhaya virāgo nirodho nibbānaṃ. So pāragato pārapatto¹² antagato antappatto¹³ koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto lenagato lenappatto¹⁴ saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto¹⁵ amatagato amatappatto¹⁶ nibbānagato nibbānappatto so vutthavāso¹⁷ ciṇṇacaraṇo¹⁸ – pe– jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavo ’ti - tiṇṇo ca pāraṃ.

Akhilo ti rāgo khilo, doso khilo, moho khilo, kodho khilo, upanāho khilo –pe– sabbākusalābhisaṅkhārā khilā. Yassete khilā pahinā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā nāṇagginā daḍḍhā, so vuccati akhilo.

¹ saccam sampaṭipādayitvā - Ma;
sabbam paṭipādayitvā - Syā.

² evaṃ - Syā.

³ pariyādayitvā - Syā.

⁴ kaṭaṃ - Syā.

⁵ vimuttipaṭisevanatāya - Ma, Syā.

⁶ akammaññatāya ṭhito - Syā.

⁷ santussitattā - Ma; santacittatāya - Syā.

⁸ antimabhava - Ma, Syā.

⁹ antimasamussaye - Syā.

¹⁰ pacchimako bhavo - Ma, Syā.

¹¹ jātijarāmarāṇasaṃsāro - Syā.

¹² pāraṃgato pārapatto - Va, Vi, Ka.

¹³ antaṃgato antappatto - Va, Vi, Ka.

¹⁴ leṇagato leṇappatto - Ma, Syā.

¹⁵ accutaṃgato accutappatto - Pa;
accantagato accantappatto - Va, Vi, Ka.

¹⁶ amataṃgato amatappatto - Pana.

¹⁷ vuttavāso - Ma; vutthavāso - Syā.

¹⁸ so vuccati ciṇṇacaraṇo - Pana.

– tồn tại với trạng thái đã được thành tựu về định uẩn của bậc Vô Học, –nt– về tuệ uẩn của bậc Vô Học, –nt– về giải thoát uẩn của bậc Vô Học, –nt– về giải thoát tri kiến uẩn¹ của bậc Vô Học; tồn tại sau khi đã thấu suốt Chân Lý, tồn tại sau khi đã vượt qua hắc dục vọng, tồn tại sau khi đã trấn áp lửa phiền não, tồn tại do không xoay vòng (ở luân hồi), tồn tại sau khi đã thọ trì lời giảng, tồn tại do thân cận với giải thoát, tồn tại với sự thanh tịnh của từ, tồn tại với sự thanh tịnh của bi –nt– của hỷ –nt– của xả, tồn tại với sự thanh tịnh tột cùng, tồn tại với sự thanh tịnh của trạng thái không còn tham ái, tà kiến, và ngã mạn, tồn tại với trạng thái đã được giải thoát, tồn tại với trạng thái đã được hài lòng, tồn tại trong giai đoạn cuối của các uẩn, tồn tại trong giai đoạn cuối của các giới, tồn tại trong giai đoạn cuối của các xứ, tồn tại trong giai đoạn cuối của cảnh giới tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự nối liền tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự hiện hữu, tồn tại trong giai đoạn cuối của luân hồi, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự luân chuyển, tồn tại trong sự hiện hữu cuối cùng, tồn tại trong thân xác cuối cùng, với việc duy trì thân xác cuối cùng, là vị A-la-hán.

14. “Đối với vị ấy, đây là lần cuối cùng, thân xác này là sau chót, việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy.”

Và đã vượt qua đến bờ kia: Bờ kia nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. Vị ấy đã đi đến bờ kia, đã đạt đến bờ kia, đã đi đến điểm cuối, đã đạt đến điểm cuối, đã đi đến đỉnh, đã đạt đến đỉnh, đã đi đến tận cùng, đã đạt đến tận cùng, đã đi đến sự hoàn tất, đã đạt đến sự hoàn tất, đã đi đến nơi nương tựa, đã đạt đến nơi nương tựa, đã đi đến nơi trú ẩn, đã đạt đến nơi trú ẩn, đã đi đến nơi nương nhờ, đã đạt đến nơi nương nhờ, đã đi đến nơi không sợ hãi, đã đạt đến nơi không sợ hãi, đã đi đến Bất Hoại, đã đạt đến Bất Hoại, đã đi đến Bất Tử, đã đạt đến Bất Tử, đã đi đến Niết Bàn, đã đạt đến Niết Bàn. Vị ấy đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, –nt– *việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy*; - ‘và đã vượt qua đến bờ kia’ là như thế.

Không còn sự cứng cõi (của tâm): Luyến ái là sự cứng cõi, sân hận là sự cứng cõi, si mê là sự cứng cõi, giận dữ là sự cứng cõi, thù hận là sự cứng cõi, –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là các sự cứng cõi. Đối với người nào, các sự cứng cõi này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy được gọi là không còn sự cứng cõi (của tâm).

¹ Giải thoát tri kiến uẩn = *vimuttiñāḍassanakkhandha* (tập hợp sự biết và thấy về giải thoát). Trường hợp không liên kết với từ *khandha* (uẩn, khối, đống), thì cụm từ *vimutti-ñāḍassana* được ghi nghĩa là “sự biết và thấy về giải thoát” (ND).

Akaṅkho ti dukkhe kaṅkhā, dukkhasamudaye kaṅkhā, dukkhanirodhe kaṅkhā, dukkhanirodhagāmiṇiyā paṭipadāya kaṅkhā, pubbante kaṅkhā, aparante kaṅkhā, pubbantāparante kaṅkhā, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhā. Yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dvelhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsagāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā¹ thambhitattaṃ² cittassa manovilekko. Yassetē³ kaṅkhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhappattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati akaṅkho 'ti - tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho.

Tenāha bhagavā:
*“Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagaṃ ābhijaññā
 akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ,
 addhā hi so oghamimaṃ atāri
 tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho”*ti.

4 - 12

*Vidvā ca yo vedagū⁴ naro idha
 bhavābhava saṅgamimaṃ visajja,
 so vitataṅho anīgho⁵ nirāso
 atāri⁶ so jātijaranti brūmi.*

Vidvā ca yo vedagū naro idhā ti - **Vidvā** ti vidvā vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī. **Yo** ti yo yādiso –pe– devo vā manusso vā. **Vedagū** ti vedā vuccanti⁷ catusu maggesu ñāṇaṃ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Tehi vedehi jātijarāmarāṇassa antagato antappatto⁸ koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto lenagato lenappatto saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto amatagato amatappatto nibbānagato nibbānappatto. Vedānaṃ vā antagato 'ti vedagū, vedehi vā antagato 'ti vedagū, sattannaṃ vā dhammānaṃ⁹ viditattā vedagū: sakkāyadiṭṭhi viditā hoti, vicikicchā – sīlabbataparāmāso – rāgo – doso – moho – māno vidito hoti. Veditāssa¹⁰ honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā¹¹ sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmarāṇiyā.

¹ pariyoḡāhanā - Syā.

² chambhitattaṃ - Ma, Syā, PTS.

³ yassetā - Syā.

⁴ vedagu - PTS, evamuparipi.

⁵ anigho - Syā, PTS.

⁶ attāri - Syā.

⁷ vedo vuccati - Syā.

⁸ antaṃgato antaṃpatta - Va, Vi, Ka.

⁹ sattannaṃ dhammānaṃ - Katthaci.

¹⁰ vidikassa - Va, Vi, Ka.

¹¹ ponabbhavikā - Va, Vi, Ka.

Không còn nghi ngờ: nghi ngờ về Khổ, nghi ngờ về nhân sanh Khổ, nghi ngờ về sự diệt tận Khổ, nghi ngờ về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, nghi ngờ về điểm khởi đầu, nghi ngờ về điểm kết thúc, nghi ngờ về điểm khởi đầu và điểm kết thúc, nghi ngờ về các pháp tùy thuận duyên khởi này; sự nghi ngờ nào có hình thức như vậy là biểu hiện nghi ngờ, trạng thái nghi ngờ, sự nhầm lẫn, sự hoài nghi, sự lưỡng lự, sự phân vân, sự ngờ vực, sự không nắm chắc, sự không quyết định, sự không quá quyết, sự không thể xác quyết, trạng thái sùng sốt, sự bối rối của tâm. Đối với vị nào, các nghi ngờ này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, vị ấy được gọi là không còn nghi ngờ; - ‘và đã vượt qua đến bờ kia, không còn sự cứng cõi (của tâm), không còn nghi ngờ’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

Vị Bà-la-môn nào mà người có thể biết rõ là bậc đã đạt được sự hiểu biết, không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu, vị ấy đương nhiên đã vượt qua dòng lũ này, và đã vượt qua đến bờ kia, không còn sự cứng cõi (của tâm), không còn nghi ngờ.”

4 - 12

Và người nào ở nơi này, có sự hiểu biết, là bậc đã đạt được sự hiểu biết, sau khi tháo gỡ sự quuyến luyến này ở hữu và phi hữu, người ấy có tham ái đã được xa lìa, không còn phiền muộn, không có mong cầu, Ta nói rằng, người ấy đã vượt qua sanh và già.

Và người nào ở nơi này, có sự hiểu biết, là bậc đã đạt được sự hiểu biết - Có sự hiểu biết: có sự hiểu biết là đã đạt đến kiến thức, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Người nào:** người nào là người như thế, –nt– hoặc là vị Thiên nhân, hoặc là người nhân loại. **Bậc đã đạt được sự hiểu biết:** Các sự hiểu biết nói đến trí ở bốn Đạo, tuệ, tuệ quyền, tuệ lực, trạch pháp giác chi, sự thẩm xét, sự thấy rõ, chánh kiến. Với các sự hiểu biết ấy, (vị ấy) đã đi đến điểm cuối đối với sanh–già–chết, đã đạt đến điểm cuối, đã đi đến đỉnh, đã đạt đến đỉnh, đã đi đến tận cùng, đã đạt đến tận cùng, đã đi đến sự hoàn tất, đã đạt đến sự hoàn tất, đã đi đến nơi nương tựa, đã đạt đến nơi nương tựa, đã đi đến nơi trú ẩn, đã đạt đến nơi trú ẩn, đã đi đến nơi nương nhờ, đã đạt đến nơi nương nhờ, đã đi đến nơi không sợ hãi, đã đạt đến nơi không sợ hãi, đã đi đến Bất Hoại, đã đạt đến Bất Hoại, đã đi đến Bất Tử, đã đạt đến Bất Tử, đã đi đến Niết Bàn, đã đạt đến Niết Bàn. ‘Người đã đi đến điểm cuối của các sự hiểu biết’ là bậc đã đạt được sự hiểu biết, hoặc ‘người đã đi đến điểm cuối nhờ vào các sự hiểu biết’ là bậc đã đạt được sự hiểu biết, hoặc do trạng thái đã hiểu biết về bảy pháp: sự nhận thức sai trái về thân đã được hiểu biết, sự hoài nghi đã được hiểu biết, sự bám víu vào giới và phạm sự đã được hiểu biết, sự luyến ái – sân hận – si mê – ngã mạn đã được hiểu biết; đối với người này các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh–già–chết ở vị lai là đã được hiểu biết.

15. “Vedāni viceyya kevalāni (sabhiyāti bhagavā)
 samaṇānaṃ yāni patthī¹ brāhmaṇānaṃ
 sabbavedanāsu vītarāgo
 sabbaṃ vedamaticca vedagū so²”ti.³

Naro ti satto naro māṇavo poso puggalo jīvo jāgū⁴ jantu indagū hindagū manujo.⁵ **Idhā** ti imissā diṭṭhiyā –pe– imasmiṃ manussaloke ’ti - vidvā ca yo vedagū naro idha.

Bhavābhavē saṅgamimaṃ visajjā ti - **Bhavābhavē** ti bhavābhavē kammabhavē punabbhavē, kāmabhavē kammabhavē kāmabhavē punabbhavē, rūpabhavē kammabhavē rūpabhavē punabbhavē, arūpabhavē kammabhavē arūpabhavē punabbhavē, punappunabhavē punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhiniḥattiyā.⁶ **Saṅgā** ti⁷ sattaṅgā: rāgasāṅgo dosasāṅgo mohasāṅgo mānasāṅgo diṭṭhisāṅgo kilesasāṅgo duccharita-sāṅgo. **Visajjā** ti saṅge vossajitvā vā⁸ visajja. Athavā, saṅge baddhe vibaddhe ābaddhe⁹ lagge laggite paḷibuddhe¹⁰ bandhane phoṭayitvā vā¹¹ visajja, yathā vayhaṃ vā¹² rathaṃ vā sakaṭaṃ vā sandamānikaṃ vā sajjamaṃ visajjamaṃ karonti vikopenti, evameva¹³ saṅge vossajitvā visajja athavā saṅge baddhe vibaddhe ābaddhe lagge laggite paḷibuddhe bandhane phoṭayitvā vā visajjā ’ti - bhavābhavē saṅgamimaṃ visajja.

So vītataṇho anīgho nirāso atāri so jātijaranti brūmī ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā –pe– dhammataṇhā, yassesā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhappattikā nāṇagginā daḍḍhā, so vuccati vītataṇho vīgatataṇho cattataṇho vantataṇho muttataṇho pahīnataṇho paṭinissatṭhataṇho vītarāgo cattarāgo pahīnarāgo paṭinissatṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatī ’ti - so vītataṇho.

¹ yānidhatthi - Ma.

² sabbaveramaticca vedagunaro - Va, Vi, Ka.

³ Suttanipāta, Sabhiyasutta.

⁴ jātu - Syā.

⁵ indagū manujo - Syā.

⁶ punappunaṃ bhavē punappunaṃ gatiyā punappunaṃ upapattiyā punappunaṃ paṭisandhiyā punappunaṃ attabhāvābhiniḥattiyā - Syā, Pana.

⁷ saṅgānti - Syā.

⁸ vossajitvā vā - Ma, PTS.

⁹ bandhe vibandhe ābandhe - Ma;

bandhe ābandhe - Syā, PTS.

¹⁰ paḷibuddhe - Ma, Syā, PTS;

paḷibandhe - Sa.

¹¹ mocayitvā vā - Syā, PTS, Va, Vi, Ka, Pa.

¹² yathā ca yānaṃ vā vayhaṃ vā - Ma, Syā.

¹³ evameva te - Ma, Syā; evamete - Pana.

15. (Đức Thế Tôn nói: “Này Sabhiya,) vị đã suy gẫm toàn bộ các loại kiến thức thuộc về các Sa-môn, thuộc về các Bà-la-môn, vị đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các cảm thọ, vị đã vượt qua mọi kiến thức, vị ấy là ‘bậc đã đạt được sự hiểu biết.’”

Người: là chúng sanh, đàn ông, thanh niên, người nam, cá nhân, mạng sống, người còn sanh tử, con người, người đi theo nghiệp, sinh vật, nhân loại. **Ở nơi này:** ở quan điểm này, –nt– ở thế giới loài người này; - ‘và người nào ở nơi này, có sự hiểu biết, là bậc đã đạt được sự hiểu biết’ là như thế.

Sau khi tháo gỡ sự quuyến luyến này ở hữu và phi hữu - Ở hữu và phi hữu: ở dục giới–sắc giới–vô sắc giới, ở sự hiện hữu của nghiệp, ở sự hiện hữu lần nữa; ở sự hiện hữu của nghiệp là dục giới, ở sự hiện hữu lần nữa là dục giới, ở sự hiện hữu của nghiệp là sắc giới, ở sự hiện hữu lần nữa là sắc giới, ở sự hiện hữu của nghiệp là vô sắc giới, ở sự hiện hữu lần nữa là vô sắc giới; ở sự hiện hữu được lặp đi lặp lại, ở cảnh giới tái sanh được lặp đi lặp lại, ở sự tái sanh được lặp đi lặp lại, ở sự tiếp nối tái sanh được lặp đi lặp lại, ở sự tái sanh của bản thân được lặp đi lặp lại. **Sự quuyến luyến:** Có bảy sự quuyến luyến: quuyến luyến do luyến ái, quuyến luyến do sân hận, quuyến luyến do si mê, quuyến luyến do ngã mạn, quuyến luyến do tà kiến, quuyến luyến do ô nhiễm, quuyến luyến do uế hạnh. **Sau khi tháo gỡ:** sau khi cởi bỏ hoặc sau khi tháo gỡ các sự quuyến luyến; hoặc là sau khi tháo rời hoặc sau khi tháo gỡ các sự quuyến luyến, các vật đã bị buộc trói, đã bị trói buộc, đã bị cột trói, các vật đã bị máng vào, đã bị vướng vào, đã bị giữ lại, các sự trói chặt. Giống như người thực hiện sự tháo gỡ, phá vỡ cái kiệu khiêng, cỗ xe, xe tải, hoặc xe kéo đã được ráp lại, tương tự như vậy, sau khi cởi bỏ hoặc sau khi tháo gỡ các sự quuyến luyến; hoặc là sau khi tháo rời, sau khi tháo gỡ các sự quuyến luyến, các vật đã bị buộc trói, đã bị trói buộc, đã bị cột trói, các vật đã bị máng vào, đã bị vướng vào, đã bị giữ lại, các sự trói chặt; - ‘sau khi tháo gỡ sự quuyến luyến này ở hữu và phi hữu’ là như thế.

Người ấy có tham ái đã được xa lìa, không còn phiền muộn, không có mong cầu, Ta nói rằng, người ấy đã vượt qua sanh và già - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. Đối với người nào, các tham ái này là đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy được gọi là có tham ái đã được xa lìa, có tham ái đã được tách lìa, có tham ái đã được từ bỏ, có tham ái đã được tẩy trừ, có tham ái đã được giải thoát, có tham ái đã được dứt bỏ, có tham ái đã được buông bỏ, có luyến ái đã được xa lìa, có luyến ái đã được tách lìa, có luyến ái đã được từ bỏ, có luyến ái đã được dứt bỏ, có luyến ái đã được buông bỏ, không còn khao khát, được tịch tịnh, có trạng thái mát mẻ, có sự cảm thọ lạc, sống với trạng thái cao thượng tự thân; - ‘người ấy có tham ái đã được xa lìa’ là như thế.

Anīgho ti rāgo nīgho, doso nīgho, moho nīgho, kodho nīgho, upanāho –pe– sabbākusalābhisaṅkhārā nīghā. Yassete nīghā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhubbupattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati anīgho. **Nirāso** ti āsā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā āsā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhubbupattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati nirāso. **Jāti** ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho.¹ **Jarā** ti yā tesam tesam sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jiraṇatā² khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko.³

So vītataṇho anīgho nirāso atāri so jātijaranti brūmī ti yo so vītataṇho ca anīgho ca nirāso ca so kho⁴ jātijarāmarāṇaṃ atari uttari patari⁵ samatikkami vītivattayī 'ti brūmī ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānikaromi pakāsemī 'ti - so vītataṇho anīgho nirāso atāri so jātijaranti brūmī.

Tenāha bhagavā:

*“Vidvā ca yo vedagū naro idha
bhavābhava saṅgamimaṃ visajja,
so vītataṇho anīgho nirāso
atāri so jātijaranti brūmī”*ti.

Saha gāthāpariyosānā⁶ –pe– “Sathā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī”ti.

Mettaḡūsuttaniddeso catuttho.

¹ Sacca vibhaṅga.

² jiraṇatā - Syā, PTS.

³ Sacca vibhaṅga.

⁴ itisaddo Syā potthake na dissate.

⁵ jātijarāmarāṇaṃ attāri patari - Syā.

⁶ gāthāpariyosāne - Va, Vi, Ka, Pana.

Không còn phiền muộn: Luyến ái là phiền muộn, sân hận là phiền muộn, si mê là phiền muộn, giận dữ là phiền muộn, thù hằn là phiền muộn, –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là phiền muộn. Đối với người nào, các phiền muộn này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy được gọi là không còn phiền muộn. **Không có mong cầu:** Sự mong cầu nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với người nào, các sự mong cầu này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, người ấy được gọi là không có mong cầu. **Sanh:** sự sanh ra, sự sanh khởi, sự nhập thai, sự phát sanh, sự xuất hiện của các uẩn, sự đạt được các xứ ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác. **Già:** sự suy tàn, trạng thái già nua, tình trạng răng long, tóc bạc, da nhăn, tuổi thọ suy giảm, sự hư hoại của những giác quan ở từng chủng loại của các chúng sanh này khác.

Người ấy có tham ái đã được xa lìa, không còn phiền muộn, không có mong cầu, Ta nói rằng, người ấy đã vượt qua sanh và già: Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ báo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: “Người nào có tham ái đã được xa lìa, không còn phiền muộn, và không có mong cầu, người ấy, quả thật, đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt khỏi, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi sanh–già–chết;” - ‘người ấy có tham ái đã được xa lìa, không còn phiền muộn, không có mong cầu, Ta nói rằng, người ấy đã vượt qua sanh và già’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Và người nào ở nơi này, có sự hiểu biết, là bậc đã đạt được sự hiểu biết, sau khi tháo gỡ sự quuyến luyến này ở hữu và phi hữu, người ấy có tham ái đã được xa lìa, không còn phiền muộn, không có mong cầu, Ta nói rằng, người ấy đã vượt qua sanh và già.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Mettagū là thứ tư.

5. DHOTAKASUTTANIDDESO

5 - 1

*Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ (iccāyasmā dhotako)
vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ,
tava sutvāna nigghosaṃ
sikkhe nibbānamattano.*

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ ti - **Pucchā** ti¹ tisso pucchā: adiṭṭhajotanā pucchā, diṭṭhasaṃsandanā pucchā vimaticchedanā pucchā, –pe– Imā tisso pucchā. –pe– nibbānapucchā. **Pucchāmi taṃ** ti: pucchāmi taṃ, yācāmi taṃ, ajjhesāmi taṃ, pasādemī taṃ, kathayassu me 'ti - pucchāmi taṃ. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ 'bhagavā 'ti. **Brūhi metaṃ** ti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja² uttānikarohi pakāsehi 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.

Iccāyasmā dhotako ti - **Iccā** ti padasandhi³ –pe– **Āyasmā** ti piyavacanam garuvacanam sagāravasappatissādhivacanametam 'āyasmā 'ti. **Dhotako** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyam nirutti byañjanaṃ abhilāpo 'ti - iccāyasmā dhotako.

Vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhan ti tuyhaṃ vacanam byappatham desanam anusitthim kaṅkhāmi abhikaṅkhāmi icchāmi sādīyāmi patthayāmi pihayāmi⁴ abhijappāmi. **Mahesi** ti mahesi bhagavā,⁵ mahantaṃ silakkhandham esi gavesi pariyesī 'ti mahesi. –pe– kahaṃ narāsabhoti mahesi 'ti - vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ.

Tava sutvāna nigghosan ti tuyhaṃ vacanam byappatham desanam anusitthim sutvā suṇitvā uggahetvā⁶ upadhārayitvā upalakkhayitvā 'ti⁷ - tava sutvāna nigghosaṃ.

¹ pucchāmīti - Ma, Syā.

² vivarāhi vibhajāhi - Ma, Syā.

³ sarasandhi - Va, Vi, Ka.

⁴ pihemi - Syā.

⁵ mahesīti kiṃ mahesi bhagavā? - Ma;

mahesīti kenatthena mahesi. bhagavā - Syā.

⁶ uggaṇhitvā - Syā.

⁷ upasallakkhiyitvā - Va, Ka.

5. DIỄN GIẢI KINH DHOTAKA

5 - 1

(Tôn giả Dhotaka nói rằng:) “Thưa đức Thế Tôn, con hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời con về điều này. Thưa bậc đại ẩn sĩ, con mong mọi lời nói của Ngài. Sau khi lắng nghe lời tuyên bố của Ngài, con có thể học tập về sự tịch diệt cho bản thân.”

Thưa đức Thế Tôn, con hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời con về điều này -
Câu hỏi: Có ba loại câu hỏi: câu hỏi để làm sáng tỏ điều chưa thấy, câu hỏi để trao đổi điều đã thấy, câu hỏi để cắt đứt sự nhầm lẫn. –nt– Đây là ba loại câu hỏi. –nt– câu hỏi về Niết Bàn. **Con hỏi Ngài:** Con hỏi Ngài, con yêu cầu Ngài, con thỉnh cầu Ngài, con đặt niềm tin ở Ngài, xin Ngài hãy thuyết giảng cho con; – ‘con hỏi Ngài’ là như thế. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy trả lời con về điều này:** Xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘Thưa đức Thế Tôn, con hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời con về điều này’ là như thế.

Tôn giả Dhotaka nói rằng - Rằng: là sự nối liền các câu văn, –nt– **Tôn giả:** Từ ‘*āyasmā*’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng. **Dhotaka:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, là sự ấn định, sự chỉ định, sự quy định, sự diễn tả, tên gọi, sự đặt tên, sự định danh, từ mô tả, tên hiệu, từ kêu gọi; - ‘tôn giả Dhotaka nói rằng’ là như thế.

Thưa bậc đại ẩn sĩ, con mong mọi lời nói của Ngài: Con chờ đợi, con mong mỏi, con ước muốn, con ưng thuận, con ước nguyện, con mong cầu, con nguyện cầu lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời chỉ dạy, lời khuyên bảo của Ngài. **Bậc đại ẩn sĩ:** đức Thế Tôn là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tìm câu giới uẩn lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. –nt– ‘Đấng Nhân Ngưu ngự ở đâu?’ là bậc đại ẩn sĩ; - ‘thưa bậc đại ẩn sĩ, con mong mọi lời nói của Ngài’ là như thế.

Sau khi lắng nghe lời tuyên bố của Ngài: Sau khi lắng nghe, sau khi nghe được, sau khi tiếp thu, sau khi tiếp nhận, sau khi nhận định lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của Ngài; - ‘sau khi lắng nghe lời tuyên bố của Ngài’ là như thế.

Sikkhe nibbānamattano ti - **Sikkhā** ti¹ tisso sikkhā: adhisīlasikkhā adhicittasikkhā adhipaññāsikkhā. –pe– Ayam adhipaññāsikkhā. **Nibbānamattano** ti attano² rāgassa nibbāpanāya, dosassa nibbāpanāya, mohassa nibbāpanāya, kodhassa nibbāpanāya upanāhassa nibbāpanāya, –pe– sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ samāya upasamāya vūpasamāya nibbāpanāya paṭinissaggāya paṭippassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya. Imā tisso sikkhāyo³ āvajjanto⁴ sikkheyya, jānanto sikkheyya, passanto sikkheyya, paccavekkhanto sikkheyya, cittaṃ adhiṭṭhahanto⁵ sikkheyya, saddhāya adhimuccanto sikkheyya, viriyaṃ paggaṇhanto sikkheyya, satiyaṃ upaṭṭhapento sikkheyya, cittaṃ samādahanto sikkheyya, paññāya pajānanto sikkheyya, abhiññeyyaṃ⁶ abhijānanto sikkheyya, pariññeyyaṃ⁷ pari jānanto sikkheyya, pahātabbaṃ pajahanto sikkheyya, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkheyya, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya, ācareyya samācareyya⁸ samādāya vatteyyā ’ti - sikkhe nibbānamattano.

Tenāha so brāhmaṇo:

“Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ (iccāyasmā dhotako)
vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ,
tava sutvāna nigghosaṃ
sikkhe nibbānamattano ”ti.

5 - 2

Tena hātappaṃ karohi (dhotakāti bhagavā)
idheva nipako sato,
ito sutvāna nigghosaṃ
sikkhe nibbānamattano.

Tena hātappaṃ karohī ti ātappaṃ karohi, ussāhaṃ karohi, ussolhiṃ karohi, thāmaṃ⁹ karohi, dhitiṃ karohi, viriyaṃ karohi, chandaṃ janehi sañjanehi upaṭṭhapehi samuṭṭhapehi nibbattehi abhinibbattehi ’ti - tena hātappaṃ karohi.

¹ sikkheti - Syā.

² attano - itisaddo Syā potthake na dissate.

³ sikkhā - Syā.

⁴ āvajjento - Syā.

⁵ cittaṃ padahanto - Ma; cittaṃ paṭṭhahanto - Va, Vi, Ka.

⁶ abhiññāya - Syā.

⁷ pariññāya - Syā.

⁸ samādāya careyya - Syā;

careyya ācareyya samācareyya - PTS.

⁹ vāyāmaṃ - Syā.

Con có thể học tập về sự tịch diệt cho bản thân - Sự học tập: có ba sự học tập: học tập về thắng giới, học tập về thắng tâm, học tập về thắng tuệ. –nt– việc này là sự học tập về thắng tuệ. **Sự tịch diệt cho bản thân:** Nhằm làm cho tịch diệt sự luyến ái của bản thân, nhằm làm cho tịch diệt sân hận, nhằm làm cho tịch diệt si mê, nhằm làm cho tịch diệt sự giận dữ, nhằm làm cho tịch diệt sự thù hằn –nt– nhằm sự yên lặng, nhằm sự yên tịnh, nhằm làm vắng lặng, nhằm làm cho tịch diệt, nhằm buông bỏ, nhằm tịch tịnh tất cả các pháp tạo tác bất thiện, nên học tập về thắng giới, nên học tập về thắng tâm, nên học tập về thắng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này, thì nên học tập; trong khi biết, thì nên học tập; trong khi thấy, thì nên học tập; trong khi quán xét lại, thì nên học tập; trong khi quyết định tâm, thì nên học tập; trong khi hướng đến đức tin, thì nên học tập; trong khi ra sức tinh tấn, thì nên học tập; trong khi thiết lập niệm, thì nên học tập; trong khi tập trung tâm, thì nên học tập; trong khi nhận biết bằng tuệ, thì nên học tập; trong khi biết rõ pháp cần được biết rõ, thì nên học tập; trong khi biết toàn diện pháp cần được biết toàn diện, thì nên học tập; trong khi dứt bỏ pháp cần được dứt bỏ, thì nên học tập; trong khi tu tập pháp cần được tu tập, thì nên học tập; trong khi chứng ngộ pháp cần được chứng ngộ, thì nên học tập, nên hành xử, nên hành theo, nên thọ trì và vận dụng; - ‘con có thể học tập về sự tịch diệt cho bản thân’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Dhotaka nói rằng:) “Thưa đức Thế Tôn, con hỏi Ngài. Xin Ngài hãy trả lời con về điều này. Thưa bậc đại ẩn sĩ, con mong mọi lời nói của Ngài. Sau khi lắng nghe lời tuyên bố của Ngài, con có thể học tập về sự tịch diệt cho bản thân.”

5 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) chính vì điều ấy người hãy thực hiện sự nhiệt tâm, ngay tại nơi này, hãy là người có sự chín chắn, có niệm. Sau khi lắng nghe lời tuyên bố từ nơi đây, nên học tập về sự tịch diệt cho bản thân.”

Chính vì điều ấy người hãy thực hiện sự nhiệt tâm: người hãy thực hiện sự nhiệt tâm, hãy thực hiện sự gắng sức, hãy thực hiện sự rắng sức, hãy thực hiện sự dũng mãnh, hãy thực hiện nghị lực, hãy thực hiện sự tinh tấn, hãy làm sanh ra, hãy làm sanh khởi, hãy lập nên, hãy thiết lập, hãy làm hạ sanh, hãy làm phát sanh sự mong muốn; - ‘chính vì điều ấy người hãy thực hiện sự nhiệt tâm’ là như thế.

Dhotakāti bhagavā ti¹ bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ ‘bhagavā ’ti - dhotakāti bhagavā.

Idheva nipako sato ti - **Idhā** ti imissā diṭṭhiyā imissā khantiyā imissā ruciyā imasmiṃ ādāye imasmiṃ dhamme imasmiṃ vinaye imasmiṃ dhammavinaye imasmiṃ pāvācane imasmiṃ brahmacariye imasmiṃ satthusāsane imasmiṃ attabhāve imasmiṃ manussaloke. **Nipako** ti nipako paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanā-satipaṭṭhānaṃ bhāvento sato –pe– so vuccati sato ’ti - idheva nipako sato.

Ito sutvāna nigghosaṃ ti ito mayhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusitṭhiṃ sutvā suṇitvā uggahetvā² upadhārayitvā upalakkhayitvā ’ti - ito sutvāna nigghosaṃ.

Sikkhe nibbānamattano ti - **Sikkhā** ti³ tisso sikkhā: adhisīlasikkhā adhicittasikkhā adhipaññāsikkhā –pe– Ayaṃ adhipaññāsikkhā. **Nibbānamattano** ti attano rāgassa nibbāpanāya, dosassa nibbāpanāya, mohassa nibbāpanāya, kodhassa nibbāpanāya, upanāhassa nibbāpanāya –pe– sabbā kusalābhisaṅkhārānaṃ samāya upasamāya vūpasamāya nibbāpanāya paṭinissaggāya paṭippassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya, imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, jānanto sikkheyya, –pe– sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya, ācareyya samācareyya⁴ samādāya vatteyyā ’ti - sikkhe nibbānamattano.

Tenāha bhagavā:

“Tena hātappaṃ karohi (dhotakāti bhagavā)

idheva nipako sato,

ito sutvāna nigghosaṃ

sikkhe nibbānamattano ”ti.

¹ dhotakāti - Ma; dhotakāti bhagavāti dhotakāti - Syā.

² uggahitvā - Ma - Ma; uggahitvā - Syā, Pana.

³ sikkheti - Syā.

⁴ samādāya careyya - Syā;
careyya ācareyya samācareyya - PTS.

Đức Thế Tôn nói: Nay Dhotaka: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Nay Dhotaka’ là như thế.

Ngay tại nơi này, hãy là người có sự chín chắn, có niệm - Tại nơi này: ở quan điểm này, ở sự chấp nhận này, ở sự ưa thích này, ở sự nắm giữ này, ở Pháp này, ở Luật này, ở Pháp và Luật này, ở giáo lý này, ở Phạm hạnh này, ở lời dạy này của bậc Đạo Sư, ở bản thân này, ở thế giới loài người này. **Người có sự chín chắn:** là người chín chắn, sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, –nt– vị ấy được gọi là có niệm; - ‘ngay tại nơi này, hãy là người có sự chín chắn, có niệm’ là như thế.

Sau khi lắng nghe lời tuyên bố từ nơi đây: Sau khi lắng nghe, sau khi nghe được, sau khi tiếp thu, sau khi tiếp nhận, sau khi nhận định lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của Ta từ nơi đây; - ‘sau khi lắng nghe lời tuyên bố từ nơi đây’ là như thế.

Nên học tập về sự tịch diệt cho bản thân - Sự học tập: có ba sự học tập: học tập về thẳng giới, học tập về thẳng tâm, học tập về thẳng tuệ. –nt– việc này là sự học tập về thẳng tuệ. **Sự tịch diệt cho bản thân:** Nhằm làm cho tịch diệt sự luyến ái của bản thân, nhằm làm cho tịch diệt sân hận, nhằm làm cho tịch diệt si mê, nhằm làm cho tịch diệt sự giận dữ, nhằm làm cho tịch diệt sự thù hằn –nt– nhằm sự yên lặng, nhằm sự yên tịnh, nhằm làm vắng lặng, nhằm làm cho tịch diệt, nhằm buông bỏ, nhằm tịch tịnh tất cả các pháp tạo tác bất thiện, nên học tập về thẳng giới, nên học tập về thẳng tâm, nên học tập về thẳng tuệ. Trong khi hướng tâm đến ba sự học tập này, thì nên học tập; trong khi biết, thì nên học tập; –nt– trong khi chứng ngộ pháp cần được chứng ngộ, thì nên học tập, nên hành xử, nên hành theo, nên thọ trì và vận dụng; - ‘nên học tập về sự tịch diệt cho bản thân’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Nay Dhotaka,) chính vì điều ấy người hãy thực hiện sự nhiệt tâm, ngay tại nơi này, hãy là người có sự chín chắn, có niệm. Sau khi lắng nghe lời tuyên bố từ nơi đây, nên học tập về sự tịch diệt cho bản thân.”

5 - 3

*Passāmahaṃ devamanussaloke¹
akiñcanaṃ brāhmaṇaṃ iriyamānaṃ²
taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu
pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhi.*

Passāmahaṃ devamanussaloke ti - **Devā** ti tayo devā: sammutidevā³ uppattidevā⁴ visuddhidevā.⁵ Katame sammutidevā? Sammutidevā vuccanti rājāno ca rājakumārā ca deviyo ca, ime vuccanti sammutidevā. Katame uppattidevā? Uppattidevā vuccanti catummahārājikā devā tāvatiṃsā devā yāmā devā tusitā devā nimmānaratī⁶ devā paranimmitavasavattī devā brahmakāyikā devā, ye ca devā taduttariṃ,⁷ ime vuccanti uppattidevā. Katame visuddhidevā? Visuddhidevā vuccanti tathāgatasāvakaṃ arahanto khīṇāsavā, ye ca paccekasambuddhā,⁸ ime vuccanti visuddhidevā. Bhagavā sammutidevānaṃ ca uppattidevānaṃ ca visuddhidevānaṃ ca devo ca atidevo ca devātidevo ca sihasiṃho nāganāgo gaṇigaṇi munimuni rājarājā. **Passāmahaṃ devamanussaloke** ti manussaloke devaṃ passāmi atidevaṃ passāmi devātidevaṃ passāmi dakkhāmi olokemi nijjhāyāmi upaparikkhāmi 'ti - passāmahaṃ devamanussaloke.

Akiñcanaṃ brāhmaṇaṃ iriyamānaṃ ti - **Akiñcanaṃ** ti rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccharitakiñcanaṃ, te kiñcanā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā⁹ āyatīṃ anuppādadhammā, tasmā buddho akiñcano. **Brāhmaṇo** ti¹⁰ bhagavā sattanaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo: sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti, vicikicchā bāhitā hoti, silabbataparāmāso bāhito hoti, rāgo bāhito hoti, doso bāhito hoti, moho bāhito hoti, māno bāhito hoti, bāhitāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā¹¹ sadarā dukkhavipākā āyatīṃ jātijarāmarañiyā.

¹ deva manussaloke - Syā, evamuparipi.

² brāhmaṇamiriyamānaṃ - Ma;
brāhmaṇa iriyamānaṃ - Va, Vi, Ka.

³ sammutidevā ca - Syā.

⁴ uppattidevā - Ma; upapattidevā ca - Syā.

⁵ visuddhidevā ca - Syā.

⁶ nimmānaratī - Ma, Syā.

⁷ taduttari - Ma; tatrupari - Syā.

⁸ paccekabuddhā - Ma.

⁹ anabhāvavakatā - Ma, Syā.

¹⁰ brāhmaṇanti - Syā.

¹¹ ponabbhavikā - Syā, Pana, Ka.

5 - 3

“Con nhìn thấy ở thế giới của chư Thiên và loài người vị Bà-la-môn, không còn vương bận, đang sinh hoạt (trong bốn oai nghi). Vì thế, thưa bậc Toàn Nhân, con xin kính lễ Ngài. Thưa vị dòng Sakya, xin Ngài hãy giải thoát cho con khỏi các nỗi nghi hoặc.”

Con nhìn thấy ở thế giới của chư Thiên và loài người - Chư Thiên: Có ba hạng chư Thiên: chư Thiên do chế định, chư Thiên do tái sanh, chư Thiên do thanh tịnh. Chư Thiên do chế định là những ai? Chư Thiên do chế định nói đến các vị vua, các hoàng tử, và các hoàng hậu; những người này là chư Thiên do chế định. Chư Thiên do tái sanh là những ai? Chư Thiên do tái sanh nói đến chư Thiên cõi Tứ Đại Thiên Vương, chư Thiên cõi Đạo Lợi, chư Thiên cõi Dạ Ma, chư Thiên cõi Đâu Suất, chư Thiên cõi Hóa Lạc Thiên, chư Thiên cõi Tha Hóa Tự Tại, chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng, và chư Thiên nào vượt lên trên cõi ấy; các vị này là chư Thiên do tái sanh. Chư Thiên do thanh tịnh là những ai? Chư Thiên do thanh tịnh nói đến các đệ tử của đức Như Lai là các vị A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt, và các vị Phật Độc Giác; các vị này là chư Thiên do thanh tịnh. Đức Thế Tôn là vị Thiên nhân trong số chư Thiên do chế định, trong số chư Thiên do tái sanh, và trong số chư Thiên do thanh tịnh, là vị Thiên nhân vượt trội, là vị Thiên nhân vượt trội của chư Thiên, là con sư tử vượt trội của loài sư tử, là con voi vượt trội của loài voi, là người có đồ chúng vượt trội trong số các vị có đồ chúng, là bậc hiền trí vượt trội trong số các bậc hiền trí, là vị vua vượt trội trong số các vị vua. **Con nhìn thấy ở thế giới của chư Thiên và loài người:** Ở thế giới loài người, con nhìn thấy vị Thiên nhân, con nhìn thấy vị Thiên nhân vượt trội, con nhìn thấy vị Thiên nhân vượt trội của chư Thiên, con nhận thấy, con quan sát, con suy xét, con khảo sát; - ‘con nhìn thấy ở thế giới của chư Thiên và loài người’ là như thế.

Vị Bà-la-môn không còn vương bận đang sinh hoạt (trong bốn oai nghi) - Không còn vương bận: luyến ái là vương bận, sân hận là vương bận, si mê là vương bận, ngã mạn là vương bận, tà kiến là vương bận, ô nhiễm là vương bận, ố hạnh là vương bận. Đối với đức Phật, đối với đức Thế Tôn, các vương bận này đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Thế Tôn là không còn vương bận. **Vị Bà-la-môn:** Đức Thế Tôn là vị Bà-la-môn do trạng thái đã loại trừ bảy pháp: sự nhận thức sai trái về thân được loại trừ, sự hoài nghi được loại trừ, sự bám víu vào giới và phận sự được loại trừ, luyến ái được loại trừ, sân hận được loại trừ, si mê được loại trừ, ngã mạn được loại trừ, đối với Ngài, các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh–già–chết ở vị lai là đã được loại trừ.

1. “*Bāhetvā¹ sabbapāpakāni (sabhiyāti bhagavā)
vimalo² sādhu samāhito ʔhitatto,
saṃsāramaticca kevalī so
asito tādi³ pavuccate sa⁴ brahmā.⁵”⁶*

Iriyamānaṃ ti carantaṃ viharantaṃ⁷ iriyantaṃ⁸ vattantaṃ pāleṇtaṃ yapentaṃ yāpentaṃ ’ti - akiñcanaṃ brāhmaṇaṃ iriyamānaṃ.

Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhū ti - **Tan** ti bhagavantaṃ bhaṇati. **Namassāmi** ti kāyena vā namassāmi, vācāya vā namassāmi, cittena vā namassāmi, anvatthapaṭipattiyā vā namassāmi, dhammānudhammapaṭipattiyā vā namassāmi, sakkaromi garukaromi⁹ mānemi pūjemi. **Samantacakkhū** ti samantacakkhu vuccati sabbaññutaññaṇaṃ, bhagavā sabbaññutaññaṇena¹⁰ upeto samupeto upagato samupagato¹¹ upapanno sampanno¹² samannāgato.

2. “*Na tassa addiṭṭhamidhatthi¹³ kiñci
atho aviññātamajānitabbaṃ
sabbam abhiññāsi yadatthi neyyam
tathāgato tena samantacakkhū*”ti.¹⁴

Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu.

Pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhī ti - **Sakkā** ti sakko bhagavā¹⁵ sakyakulā pabbajito ’tipi sakko. Athavā aḍḍho¹⁶ mahaddhano dhanavā ’tipi sakko, tassimāni dhanāni, seyyathidaṃ:¹⁷ saddhādhanam silādhanam hiridhanam ottappadhanam sutadhanam cāgadhanam paññādhanam satipaṭṭhānadhanam sammappadhānadhanam iddhipādadhanaṃ indriyadhanaṃ baladhanaṃ bojjaṅgadhanam maggadhanam phaladhanaṃ nibbānadhanam, imehi anekavidhehi dhanaratanehi aḍḍho mahādhano dhanavā ’tipi sakko.

¹ bāhitvā - Ma.

² bhagavā vimalo - Syā.

³ anisito tādi - Syā, PTS.

⁴ sa - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁵ brahmāti - Ma.

⁶ Suttanipāta, Sabhiyasutta.

⁷ vicarantaṃ - Syā.

⁸ iriyantaṃ - Ma, Syā.

⁹ garuṃ karomi - Ma.

¹⁰ bhagavā tena sabbaññutaññaṇena - Syā, PTS.

¹¹ upāgato samupāgato - Ma, Syā.

¹² samupapanno - Ma, Syā;

samuppanno - Sa.

¹³ addiṭṭhamidhatthi - Syā.

¹⁴ Paṭisambhidāmagga, Nāṇakathā, Indriyakathā.

¹⁵ sakkāti bhagavā - Syā.

¹⁶ aḍḍho - Syā, evamuparipi.

¹⁷ seyyathidaṃ - Ma, evamuparipi.

1. (Đức Thế Tôn nói: “Này Sabhiya,) sau khi loại trừ tất cả các điều ác, là người không còn vết nhơ, tốt lành, định tĩnh, có bản thân vững chãi, vị ấy đã vượt qua luân hồi, có sự toàn hảo, không nương nhờ, tự tại, vị ấy được gọi là Bà-la-môn.”

Đang sinh hoạt (trong bốn oai nghi): đang thực hành, đang trú ngụ, đang sinh hoạt, đang vận hành, đang bảo hộ, đang nuôi dưỡng, đang bảo dưỡng; - ‘vị Bà-la-môn không còn vương bận đang sinh hoạt (trong bốn oai nghi)’ là như thế.

Vì thế, thưa bậc Toàn Nhân, con xin kính lễ Ngài - Ngài: nói đến đức Thế Tôn. **Con xin kính lễ:** con kính lễ bằng thân, hoặc con kính lễ bằng lời nói, hoặc con kính lễ bằng tâm, hoặc con kính lễ với sự thực hành thuận theo đạo lý, hoặc con kính lễ với sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, con thể hiện sự trọng vọng, con thể hiện sự cung kính, con sùng bái, con cúng dường. **Bậc Toàn Nhân:** Toàn nhân nói đến trí Toàn Giác. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu với trí Toàn Giác.

2. “Đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở nơi đây là không được nhìn thấy, không được nhận thức, hoặc không thể biết được. Điều nào có thể biết được, Ngài đã biết rõ tất cả; vì thế đức Như Lai là bậc Toàn Nhân.”

‘Vì thế, thưa bậc Toàn Nhân, con xin kính lễ Ngài’ là như thế.

Thưa vị dòng Sakya, xin Ngài hãy giải thoát cho con khỏi các nỗi nghi hoặc - Vị dòng Sakya: Đức Thế Tôn là vị dòng Sakya, ‘người đã xuất gia từ gia tộc Sakya’ là vị dòng Sakya. Hoặc là, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn’ là vị dòng Sakya. Vị ấy sở hữu các tài sản này, tức là: tài sản về đức tin, tài sản về giới, tài sản về hổ thẹn (tội lỗi), tài sản về ghê sợ (tội lỗi), tài sản về kiến thức, tài sản về xả thí, tài sản về trí tuệ, tài sản về thiết lập niệ, tài sản về chánh cần, tài sản về nền tảng của thần thông, tài sản về quyền, tài sản về lực, tài sản về yếu tố đưa đến giác ngộ, tài sản về Đạo, tài sản về Quả, tài sản về Niết Bàn, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn với các tài sản và bảo vật nhiều loại này’ là vị dòng Sakya.

Athavā sakko pahū¹ visavī alamatto sūro vīro vikkanto abhīru² acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso 'tipi sakko. **Kathaṃkathā** vuccati vicikicchā, dukkhe kaṅkhā, dukkhasamudaye kaṅkhā, dukkhanirodhe kaṅkhā, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya kaṅkhā, pubbante kaṅkhā, aparante kaṅkhā, pubbantāparante kaṅkhā, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhā. Yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dvelhakamaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekamaṃsagāho³ āsappanā parisappanā apariyogāhanā thambhitattaṃ⁴ cittassa manovilekko. **Pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhī** ti muñca maṃ, pamuñca maṃ, mocehi maṃ, pamocehi maṃ, uddhara maṃ, samuddhara maṃ, uṭṭhāpehi⁵ maṃ, kathaṃkathāsallato 'ti - pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhī.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Passāmahaṃ deva manussaloke
akiñcanaṃ brāhmaṇaṃ iriyamānaṃ,
taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu
pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhī”*ti.

5 - 4

*Nāhaṃ sahissāmi⁶ pamocanāya
kathaṃkathīṃ dhotaka kañci loke
dhammañca seṭṭhaṃ ājānamāno⁷
evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi.*

Nāhaṃ sahissāmi pamocanāyā ti nāhaṃ taṃ sakkomi muñcituṃ, pamuñcituṃ mocetuṃ pamocetuṃ uddharituṃ samuddharituṃ⁸ uṭṭhāpetuṃ⁹ samuṭṭhāpetuṃ¹⁰ kathaṃkathāsallato 'ti - evampi 'nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.' Athavā na ihāmi, na samihāmi,¹¹ na ussahāmi,¹² na vāyamāmi, na ussāhaṃ karomi, na ussoḷhiṃ karomi,¹³ na thāmaṃ karomi, na dhitiṃ karomi, na viriyaṃ karomi, na chandaṃ janemi, na sañjanemi, na nibbattemi, na abhinibbattemi, assaddhe¹⁴ puggale acchandake¹⁵ kusīte hīnaviriye appaṭipajjamāne dhammadesanāyā 'ti - evampi 'nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.'

¹ pahu - Ma, Syā.

² abhīrū - Ma; abhiru - Syā.

³ anekamaṃsagāho - Ma, Syā.

⁴ chambhitattaṃ - Ma, Syā, Sī.

⁵ uṭṭhāpehi - Ma, Syā, PTS.

⁶ samissāmi - Syā;

samihāmi - PTS, evamuparipi.

⁷ ājānamāno - Va, Vi, Ka.

⁸ uddharituṃ uddharāpetuṃ - Syā; uddharituṃ samuddharāpetuṃ - PTS;

uddharāpetuṃ samuddharāpetuṃ - Pana.

⁹ uṭṭhāpetuṃ - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ samuṭṭhāpetuṃ - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

¹¹ na sahāmi - Syā.

¹² na ussāhāmi - PTS.

¹³ na ussoḷhi karomi - Pa, Va, Vi, Ka.

¹⁴ asuddhe - PTS; asadhe - Pa, Va, Vi, Ka.

¹⁵ acchindike - Ma, Syā, PTS.

Hoặc là, ‘vị có đủ sức, có năng lực, có tiềm lực, có khả năng, dũng cảm, anh hùng, quả cảm, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xa lìa’ là vị dòng Sakya. **Nghi hoặc:** nói đến hoài nghi, sự nghi ngờ về Khổ, nghi ngờ về nhân sanh Khổ, nghi ngờ về sự diệt tận Khổ, nghi ngờ về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, nghi ngờ về điểm khởi đầu, nghi ngờ về điểm kết thúc, nghi ngờ về điểm khởi đầu và điểm kết thúc, nghi ngờ về các pháp tùy thuận duyên khởi này; sự nghi ngờ nào có hình thức như vậy là biểu hiện nghi ngờ, trạng thái nghi ngờ, sự nhầm lẫn, sự hoài nghi, sự lưỡng lự, sự phân vân, sự ngờ vực, sự không nắm chắc, sự không quyết định, sự không quả quyết, sự không thể xác quyết, trạng thái sừng sốt, sự bối rối của tâm. **Thưa vị dòng Sakya, xin Ngài hãy giải thoát cho con khỏi các nỗi nghi hoặc:** xin Ngài hãy cứu thoát con, hãy giải thoát cho con, hãy giúp cho con được cứu thoát, hãy giúp cho con được giải thoát, hãy nâng con lên, hãy nâng bổng con lên, hãy nhắc con lên khỏi mũi tên nghi hoặc; - ‘thưa vị dòng Sakya, xin Ngài hãy giải thoát cho con khỏi các nỗi nghi hoặc’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Con nhìn thấy ở thế giới của chư Thiên và loài người vị Bà-la-môn, không còn vướng bận, đang sinh hoạt (trong bốn oai nghi). Vì thế, thưa bậc Toàn Nhân, con xin kính lễ Ngài. Thưa vị dòng Sakya, xin Ngài hãy giải thoát cho con khỏi các nỗi nghi hoặc.”

5 - 4

“Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát bất cứ người nào ở thế gian có nỗi nghi hoặc, này Dhotaka. Nhưng trong khi hiểu được Giáo Pháp tối thượng, như vậy người có thể vượt qua dòng lũ này.”

Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát: Ta không có thể giải thoát cho người, giải phóng cho người, giúp cho người được giải thoát, giúp cho người được giải phóng, nâng người lên, nâng bổng người lên, giúp cho người được nhắc lên, giúp cho người được nhắc bổng lên khỏi mũi tên nghi hoặc; - ‘Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát’ là như vậy. Hoặc là, Ta không đi đến, không tự mình đi đến, không gắng sức, không tinh tấn, không thể hiện sự gắng sức, không thể hiện sự rắng sức, không thể hiện sự dũng mãnh, không thể hiện nghị lực, không thể hiện sự tinh tấn, không làm sanh ra, không làm sanh khởi, không làm hạ sanh, không làm phát sanh sự mong muốn đối với việc thuyết giảng Giáo Pháp cho người không có đức tin, không có nguyện vọng, biếng nhác, có sự tinh tấn thấp kém, không chịu thực hành - ‘Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát’ còn là như vậy.

Athavā natthañño koci mocetā,¹ te yadi moceyyuṃ,² sakena thāmena sakena balena sakena viriyena sakena parakkamena sakena purisathāmena sakena purisabalena sakena purisaviriyena sakena purisaparakkamena attanā sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ paṭipajjamānā moceyyun 'ti³ - evampi 'nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.'

Vuttaṃ hetam bhagavatā:

“So vata cunda, attanā palipapalipanno param palipapalipannaṃ uddharissatīti netam thānam vijjati. So vata cunda, attanā adanto avinīto aparinibbuto param damessati vinessati parinibbāpessatīti netam thānam vijjati ”ti.⁴ -

Evampi 'nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.'

Vuttampi hetam⁵ bhagavatā:

3. “Attanāva⁶ kataṃ pāpaṃ attanā saṅkilissati
attanā akataṃ pāpaṃ attanāva visujjhati
suddhi asuddhi paccattaṃ nāññamañño⁷ visodhaye ”ti.⁸ -
Evampi 'nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.'

Vuttaṃ hetam bhagavatā:

“Evameva kho brāhmaṇa, tiṭṭhateva nibbānaṃ tiṭṭhati nibbānagāmmimaggo⁹ tiṭṭhāmaṃ samādapetā, atha ca pana mama sāvakaṃ mayā evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā appekacce accantaniṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādhenti, ekacce nārādhenti.¹⁰ Ettha kyāhaṃ brāhmaṇa, karomi maggakkhāyī¹¹ brāhmaṇa tathāgato, maggaṃ buddhā ācikkhanti,¹² attanā paṭipajjamānā muñceyyun¹³ ”ti.¹⁴ -

Evampi 'nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.'

¹ mocetuṃ - Syā.

² muñceyyuṃ - Syā.

³ muñceyyunti - Syā, PTS, Pana, Va, Vi, Ka.

⁴ Majjhima nikāya, Sallekhasutta.

⁵ vuttañhetam bhagavatā - Syā.

⁶ attanā hi - Ma.

⁷ nāñño aññaṃ - Ma, Syā, Pa, Vi, Vi, Ka.

⁸ Dhammapada, Attavagga.

⁹ nibbānamaggo - Syā.

¹⁰ nārādhentīti - Ma.

¹¹ maggamakkhāyī - Pana.

¹² maggaṃ buddho ācikkhati - Ma;

maggaṃ puṭṭho ācikkhati - Syā.

¹³ mucceyyun - Ma.

¹⁴ Majjhimanikāya, Gaṇakamoggallānasutta.

Hoặc là, không có kẻ nào khác là người giúp cho giải thoát. Nếu những người ấy có thể giúp cho (bản thân được) giải thoát, thì họ có thể giúp cho (bản thân được) giải thoát bằng sức mạnh của mình, bằng năng lực của mình, bằng sự tinh tấn của mình, bằng sự nỗ lực của mình, bằng sức mạnh nam nhân của mình, bằng năng lực nam nhân của mình, bằng sự tinh tấn nam nhân của mình, bằng sự nỗ lực nam nhân của mình trong khi họ tự thân thực hành sự thực hành đúng đắn, sự thực hành phù hợp, sự thực hành không trái ngược, sự thực hành đưa đến lợi ích, sự thực hành đúng pháp và thuận pháp; - Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát' còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Này Cunda, thật vậy kẻ ấy, tự thân đã bị lún ở bãi lầy, sẽ nâng lên kẻ khác đã bị lún ở bãi lầy, sự kiện này không thể có được. Này Cunda, thật vậy kẻ ấy, tự thân không được thuần phục, không được huấn luyện, không được hoàn toàn tịch diệt, sẽ thuần phục, sẽ huấn luyện, sẽ giúp cho kẻ khác hoàn toàn tịch diệt, sự kiện này không thể có được.”

“Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát' còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

3. *“Việc ác đã được làm bởi chính bản thân, bởi bản thân mà trở thành ô nhiễm. Việc ác đã không được làm bởi bản thân, bởi chính bản thân mà trở thành trong sạch. Trong sạch (hay) không trong sạch tùy thuộc vào bản thân, không ai có thể làm cho người khác trở thành trong sạch.”*

“Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát' còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Này Bà-la-môn, tương tự y như thế, Niết Bàn quả là có thật, con đường đưa đến Niết Bàn là có thật, Ta là người hướng dẫn là có thật, và hơn nữa các đệ tử của Ta, trong khi được Ta giáo huấn như vậy, trong khi được chỉ dạy như vậy, một số đệ tử đạt đến mục đích tốt cùng là Niết Bàn, một số không đạt đến. Này Bà-la-môn, ở đây Ta làm được điều gì? Này Bà-la-môn, Như Lai là người chỉ đường. Chư Phật chỉ ra con đường. Chúng sanh, trong khi tự thân thực hành, thì có thể giải thoát.”

“Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát' còn là như vậy.

Kathaṃkathim dhotaka kañci loke ti kathaṃkathim puggalaṃ sakaṅkhaṃ savilekhaṃ¹ sadvelhakaṃ² savicikicchaṃ. **Kañci** ti kañci khattiyam vā brāhmaṇam vā vessam vā suddam vā gahaṭṭham vā pabbajitam vā devam vā manussaṃ vā. **Loke** ti apāyaloke –pe–āyatanaloke ’ti - kathaṃkathim dhotaka kañci loke.

Dhammañca seṭṭham ājānamāno³ ti dhammaṃ seṭṭham vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasakaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. **Seṭṭham** ti aggaṃ seṭṭham viseṭṭham pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ dhammaṃ. **Ājānamāno** ti⁴ ājānamāno vijānamāno paṭivijānamāno paṭivijjhamāno ’ti - dhammañca seṭṭham ājānamāno.

Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi ti evaṃ tvaṃ⁵ kāmoghaṃ bhavoghaṃ ditṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyyāsi uttareyyāsi patareyyāsi samatikkameyyāsi vītatteyyāsi ’ti - evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi.

Tenāha bhagavā:

“*Nāhaṃ sahissāmi pamocanāya (dhotakāti bhagavā)
kathaṃkathim dhotaka kañci loke,
dhammañca seṭṭham ājānamāno
evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi*”ti.

5 - 5

*Anusāsa brahme karuṇāyamāno (iccāyasmā dhotako)
vivekadhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ,
yathāhaṃ ākāsova⁶ abyāpajjamāno⁷
idheva santo asito careyyaṃ.*

Anusāsa brahme karuṇāyamāno ti - **Anusāsa brahme** ti anusāsa brahme, anugaṇha⁸ brahme, anukampa brahme ’ti - anusāsa brahme. **Karuṇāyamāno** ti karuṇāyamāno anuddayamāno⁹ anurakkhamāno anugaṇhamāno¹⁰ anukampamāno ’ti - anusāsa brahme karuṇāyamāno.

¹ sakhilaṃ - Ma, Syā, PTS.

² dvelhakaṃ - Syā.

³ ajānamāno - Va, Vi, Ka.

⁴ ājānamānoti - itipāṭho Ma potthake na dissate.

⁵ tuvaṃ - Syā, itisaddo Ma potthake na dissate.

⁶ ākāso ca - Syā, evamuparipi.

⁷ abyāpajjamāno - Syā.

⁸ anugaṇha - Ma, Syā.

⁹ anudayamāno - Ma.

¹⁰ anugaṇhamāno - Ma, Syā, PTS.

Cho bất cứ người nào ở thế gian có nổi nghi hoặc, này Dhotaka: cho người có nổi nghi hoặc, có sự nghi ngờ, có sự bối rối, có sự lưỡng lự, có sự hoài nghi. **Cho bất cứ người nào:** cho bất cứ Sát-đế-ly, hoặc Bà-la-môn, hoặc thương buôn, hoặc nô lệ, hoặc người tại gia, hoặc vị xuất gia, hoặc vị Thiên nhân, hoặc người nhân loại. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh –nt– ở thế gian của các xứ; - ‘cho bất cứ người nào ở thế gian có nổi nghi hoặc, này Dhotaka’ là như thế.

Nhưng trong khi hiểu được Giáo Pháp tối thượng: Giáo Pháp tối thượng nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Tối thượng:** là Giáo Pháp cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý. **Trong khi hiểu được:** trong khi hiểu được là trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt; - ‘nhưng trong khi hiểu được Giáo Pháp tối thượng’ là như thế.

Như vậy người có thể vượt qua dòng lũ này: Như thế người có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi dòng lũ (ngũ) đục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh; - ‘như vậy người có thể vượt qua dòng lũ này’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) Ta sẽ không có khả năng về việc giúp cho giải thoát bất cứ người nào ở thế gian có nổi nghi hoặc, này Dhotaka. Nhưng trong khi hiểu được Giáo Pháp tối thượng, như vậy người có thể vượt qua dòng lũ này.”

5 - 5

(Tôn giả Dhotaka nói rằng:) “Thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy từ mãn chỉ dạy pháp viễn ly để con có thể nhận thức được pháp ấy, theo đó, con ví như hư không, không bị xáo trộn, con có thể sống ở chính nơi này, được an tịnh, không nương nhờ.”

Thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy từ mãn chỉ dạy - Thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy chỉ dạy: Thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy chỉ dạy; thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy giúp đỡ; thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy thương tưởng; - ‘thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy chỉ dạy’ là như thế. **Từ mãn:** trong lúc có lòng từ mãn, trong lúc có lòng trắc ẩn, trong lúc bảo vệ, trong lúc giúp đỡ, trong lúc có lòng thương tưởng; - ‘thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy từ mãn chỉ dạy’ là như thế.

Vivekadhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ ti vivekadhammaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. **Yamaṃ vijaññaṃ** ti yamaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhigaccheyyaṃ phasseyyaṃ sacchikareyyaṃ 'ti - vivekadhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ.

Yathāhaṃ ākāso abyāpajjamāno ti yathā ākāso na pajjati¹ na gaṇhāti² na bajjhāti na paḷibajjhāti³ evaṃ āpajjamāno⁴ agaṇhamāno abajjhamāno apaḷibajjhamāno 'ti - evampi 'ākāso⁵ abyāpajjamāno.' Yathā ākāso na rajjati lākhāya vā haliddiyā vā⁶ nīliyā vā⁷ mañjetthāya vā,⁸ evaṃ arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamāno 'ti⁹ - evampi 'ākāso abyāpajjamāno.' Yathā ākāso na kuppāti, na byāpajjati, na patitthiyati¹⁰ na paṭihaññāti, evaṃ akuppamāno abyāpajjamāno apatitthiyamāno¹¹ apaṭihaññamāno 'ti¹² - evampi 'ākāso abyāpajjamāno.'

Idheva santo asito careyyan ti - Idheva santo ti idheva santo samāno,¹³ idheva nisinno samāno, imasmiṃ yeva āsane nisinno samāno, imissāyeva parisāya nisinno samāno 'ti - evampi 'idheva santo.' Athavā idheva santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭippassaddho 'ti - evampi 'idheva santo.' **Asito** ti dve nissayā: taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca, -pe- ayaṃ taṇhānissayo -pe- ayaṃ diṭṭhinissayo. Taṇhānissayaṃ pahāya diṭṭhinissayaṃ paṭinissajitvā cakkhuṃ anissito, sotaṃ anissito, ghānaṃ anissito, jivhaṃ anissito, kāyaṃ anissito, manaṃ anissito. Rūpe - sadde - gandhe - rase - phoṭṭhabbe - dhamme - kulaṃ gaṇaṃ āvāsaṃ lābhaṃ yasaṃ pasamsaṃ sukhaṃ cīvaraṃ piṇḍapātaṃ senāsaṃ gilānapaccaya-bhesajjaparikkhāraṃ kāmādhātuṃ rūpadhātuṃ arūpadhātuṃ kāmabhavaṃ rūpabhavaṃ arūpabhavaṃ saññābhavaṃ asaññābhavaṃ nevasaññānāsaññābhavaṃ ekavokārabhavaṃ catuvokārabhavaṃ pañcavokārabhavaṃ atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ diṭṭhaṃ suttaṃ mutaṃ viññātaṃ sabbe¹⁴ dhamme asito anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭṭho¹⁵ vipparamutto viṣaṃyutto vimariyādīkatena cetasa [16]. **Careyyan** ti careyyaṃ vihareyyaṃ¹⁷ irīyeyyaṃ vatteyyaṃ pāleyyaṃ¹⁸ yaṭṭeyyaṃ yāpeyyan 'ti - idheva santo asito careyyaṃ.

¹ nappajjati, Syā; na sajjati - PTS, Pana.

² na gaṇhāti - Ma, PTS;

itipāṭho Syā potthake na dissate.

³ na paḷibajjhāti - Ma, Syā, PTS.

⁴ apajjamāno - Ma, Syā;

asajjamāno - PTS, Pana, Va, Vi, Ka.

⁵ evaṃ ākāso ca - Syā.

⁶ haliddena vā - Syā.

⁷ nīlena vā - Syā.

⁸ mañjetthāya vā - PTS.

⁹ akilīyamānoti - Syā.

¹⁰ patilīyati - Ma; paṭilīyati - Syā;

patitthiyati - PTS.

¹¹ appatīlyamāno - Ma;

appaṭīlyamāno - Syā;

apaṭitthiyamāno - PTS.

¹² appaṭihaññamāno appaṭihatamānoti - Ma;

apaṭighātamāno - PTS.

¹³ idheva samāno - Ma.

¹⁴ diṭṭhasutamutaviññātabbe - Ma, Syā.

¹⁵ nissaṭṭho - Syā, evamuparipi.

¹⁶ viharatīti asito - itipāṭho Syā potthake dissate.

¹⁷ vicareyyaṃ - Syā.

¹⁸ pāleyyaṃ - itisaddo Ma potthake na dissate.

Pháp viễn ly để con có thể nhận thức được pháp ấy: Pháp viễn ly nói đến Bất Từ, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Để con có thể nhận thức được pháp ấy:** để con có thể biết, có thể hiểu, có thể nhận thức, có thể thừa nhận, có thể thấu triệt, có thể chứng đắc, có thể chạm đến, có thể chứng ngộ pháp ấy; - ‘pháp viễn ly để con có thể nhận thức được pháp ấy’ là như thế.

Theo đó, con ví như hư không, không bị xáo trộn: giống như hư không thì không bám víu, không nắm giữ, không bị trói buộc, không bị giữ lại, tương tự như vậy, con không bám víu, không nắm giữ, không bị trói buộc, không bị giữ lại; - ‘ví như hư không, không bị xáo trộn’ là như vậy. Giống như hư không thì không bị nhuộm màu bởi màu nâu cánh kiến, hoặc bởi màu vàng nghệ, hoặc bởi màu chàm, hoặc bởi màu đỏ sậm, tương tự như vậy, con không bị luyến ái, không bị sân hận, không bị mê mờ, không bị ô nhiễm; - ‘ví như hư không, không bị xáo trộn’ còn là như vậy. Giống như hư không thì không bức tức, không bất bình, không phản kháng, không làm tổn thương, tương tự như vậy, con không bức tức, không bất bình, không phản kháng, không làm tổn thương; - ‘ví như hư không, không bị xáo trộn’ còn là như vậy.

Con có thể sống ở chính nơi này, được an tịnh, không nương nhờ - Ở chính nơi này, được an tịnh: là trong khi được an tịnh ở chính nơi này, trong khi đang ngồi ở chính nơi này, trong khi đang ngồi ngay tại chỗ ngồi này, trong khi đang ngồi ngay tại hội chúng này; - ‘ở chính nơi này, được an tịnh’ là như vậy. Hoặc là, được an tịnh, được yên tịnh, được vắng lặng, được tịch diệt, được tịch tịnh ở chính nơi này; - ‘ở chính nơi này, được an tịnh’ còn là như vậy. **Không nương nhờ:** có hai sự nương tựa: Sự nương tựa vào tham ái và sự nương tựa vào tà kiến. –nt– điều này là sự nương tựa vào tham ái. –nt– điều này là sự nương tựa vào tà kiến. Sau khi dứt bỏ sự nương tựa vào tham ái, sau khi buông bỏ sự nương tựa vào tà kiến, không nương tựa vào mắt, không nương tựa vào tai, không nương tựa vào mũi, không nương tựa vào lưỡi, không nương tựa vào thân, không nương tựa vào ý, không nương nhờ các sắc – các thính – các hương – các vị – các xúc – các pháp – gia tộc, đồ chúng, chỗ ngụ, lợi lộc, danh vọng, lời khen, hạnh phúc, y phục, đồ ăn khát thực, chỗ nằm ngồi, vật dụng là thuốc men chữa bệnh, dục giới, sắc giới, vô sắc giới, cõi dục, cõi sắc, cõi vô sắc, cõi hữu tướng, cõi vô tướng, cõi phi tướng phi phi tướng, cõi một uẩn, cõi bốn uẩn, cõi năm uẩn, quá khứ, vị lai, hiện tại, điều đã được thấy, điều đã được nghe, điều đã được cảm giác, điều đã được nhận thức, (không nương nhờ) tất cả các pháp, không nương tựa, không bám vào, không đến gần, không bám chặt, không hướng đến, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn. **Con có thể sống:** con có thể thực hành, có thể trú ngụ, có thể sinh hoạt, có thể vận hành, có thể bảo hộ, có thể nuôi dưỡng, có thể bảo dưỡng; - ‘con có thể sống ở chính nơi này, được an tịnh, không nương nhờ’ là như thế.

Tenāha so brāhmaṇo:
 “Anusāsa brahme, karuṇāyamāno
 vivekadhammaṃ yamaḥaṃ vijaññaṃ,
 yathāhaṃ ākāsova abyāpajjamāno
 idheva santo asito careyyan ”ti.

5 - 6

Kittayissāmi te santiṃ (dhotakāti bhagavā)
 diṭṭhe dhamme¹ anītihaṃ,
 yaṃ viditvā sato caraṃ
 tare loka visattikaṃ.

Kittayissāmi te santin ti rāgassa santiṃ dosassa santiṃ mohassa santiṃ kodhassa santiṃ upanāhassa – makkhassa – paḷāsassa – issāya – macchariyassa – māyāya – sāṭheyyassa – thambhassa – sārambhassa – mānassa – atimānassa – madassa – pamādassa – sabbakilesānaṃ – sabbaduccaritānaṃ – sabbadarathānaṃ – sabbapariḷāhānaṃ – sabbasantāpānaṃ – sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santiṃ upasantiṃ vūpasantiṃ nibbutiṃ paṭippassaddhiṃ kittayissāmi, pakittayissāmi ācikkhissāmi desissāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānikarissāmi pakāsessāmi ’ti² - kittayissāmi te santiṃ.

Dhotakāti bhagavā ti - **Dhotakā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā ’ti - dhotakāti bhagavā.

Diṭṭhe dhamme anītihan ti - **Diṭṭhe dhamme** ti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhūte dhamme vibhāvite dhamme³ ‘sabbe saṅkhārā aniccā ’ti –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman ’ti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhāvite dhamme vibhūte dhamme ’ti - evampi ‘diṭṭhe dhamme.’

¹ diṭṭheva dhamme - Pana, Va, Vi, Ka.

² pakāssissāmīti - Ma, Syā.

³ vibhāvite dhamme vibhūte dhamme - Syā.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
 “Thưa đáng Phạm Thiên, xin Ngài hãy từ mẫn chỉ dạy
 pháp viễn ly để con có thể nhận thức được pháp ấy,
 theo đó, con ví như hư không, không bị xáo trộn,
 con có thể sống ở chính nơi này, được an tịnh, không nương nhờ.”

5 - 6

(Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) Ta sẽ giải thích cho người về sự an tịnh, về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại; sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống, có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

Ta sẽ giải thích cho người về sự an tịnh: Ta sẽ giải thích, Ta sẽ giải bày, Ta sẽ chỉ dạy, Ta sẽ chỉ bảo, Ta sẽ thông báo, Ta sẽ ấn định, Ta sẽ khai mở, Ta sẽ chia sẻ, Ta sẽ làm rõ, Ta sẽ bày tỏ về sự an tịnh của luyến ái, về sự an tịnh của sân hận, về sự an tịnh của si mê, về sự an tịnh của giận dữ, về sự an tịnh của thù hằn, – của gièm pha, – của ác ý, – của ganh tỵ, – của bòn xén, – của xảo trá, – của lừa gạt, – của bướng bỉnh, – của hung hăng, – của ngã mạn, – của cao ngạo, – của đam mê, – của xao lãng, – của tất cả ô nhiễm, – của tất cả uế hạnh, – của mọi sự lo lắng, – của mọi sự bức bối, – của mọi sự nóng nảy, – của tất cả các pháp tạo tác bất thiện, về sự yên tịnh, về sự vắng lặng, về sự tịch diệt, về sự tịch tịnh; - ‘Ta sẽ giải thích cho người về sự an tịnh’ là như thế.

Đức Thế Tôn nói: Này Dhotaka - Dhotaka: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Dhotaka’ là như thế.

Về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại - Về pháp đã được thấy: về pháp đã được thấy, về pháp đã được biết, về pháp đã được cân nhắc, về pháp đã được xác định, về pháp đã được rõ rệt, về pháp đã được minh định; về pháp đã được thấy, về pháp đã được biết, về pháp đã được cân nhắc, về pháp đã được xác định, về pháp đã được rõ rệt, về pháp đã được minh định rằng: “Tất cả các hành là vô thường,” –nt– “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt;” - ‘về pháp đã được thấy’ là như vậy.

Athavā dukkhe diṭṭhe dukkhaṃ kathayissāmi, samudaye diṭṭhe samudayaṃ kathayissāmi, nirodhe diṭṭhe nirodhaṃ kathayissāmi, magge diṭṭhe maggaṃ kathayissāmi 'ti¹ - evampi 'diṭṭhe dhamme.' Athavā² 'sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opanayikaṃ³ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhi 'ti - evampi 'diṭṭhe dhamme.'⁴ **Anītihaṃ** ti na itihitihaṃ⁵ na itikirāya na paramparāya na piṭakasampadāya na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhinijjhānakkhantiyā sāmaṃ sayamabhiññātaṃ attapaccakkhadhammaṃ⁶ taṃ⁷ kathayissāmi 'ti - diṭṭhe dhamme anītihaṃ.

Yaṃ viditvā sato caran ti yaṃ viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, 'sabbe saṅkhārā aniccā 'ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, 'sabbe saṅkhārā dukkhā 'ti -pe- 'sabbe dhammā anattā 'ti -pe- 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman 'ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato, -pe- so vuccati sato. **Caran** ti caranto viharanto iriyanto vattento pārento yapento yāpento 'ti - yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loke visattikan ti visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo -pe- abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Visattikā** ti kenatṭhena visattikā? -pe- visaṭā vitthata 'ti - visattikā. **Loke** ti apāyaloke -pe- āyatanaloke. **Tare loke visattikan** ti loke vesā visattikā⁸ lokevetaṃ visattikaṃ⁹ sato tareyya uttareyya patareyya samatikkameyya vitivatteyyā 'ti - tare loke visattikaṃ.

Tenāha bhagavā:
 “*Kittayissāmi te santiṃ (dhotakāti bhagavā)*
diṭṭhe dhamme anītihaṃ
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikan”ti.

¹ magge diṭṭhe maggaṃ kathayissāmi nirodhe diṭṭhe nirodhaṃ kathayissāmi - Ma, Syā.

² athavā diṭṭhe dhamme - Syā.

³ opaneyyikaṃ - Ma.

⁴ evampi diṭṭhe dhammeti diṭṭhe dhamme - Syā.

⁵ na itihitihaṃ - Ma;

na itihaṃ - Syā;

na itihanti - Va, Vi, Ka.

⁶ attapaccakkaṃ dhammaṃ - Syā, PTS.

⁷ taṃ - itisaddo Syā potthake na dissate.

⁸ yā sā loke visattikā - Syā;

loke vā sā visattikā - Pa, Va, Vi.

⁹ loke taṃ visattikaṃ - Syā;

loke vā taṃvisattikaṃ - Va, Vi, Ka.

Hoặc là, Ta sẽ giải thích về Khổ ở khổ đã được thấy, Ta sẽ giải thích về Tập ở nhân sanh khởi đã được thấy, Ta sẽ giải thích về Diệt ở sự diệt tận đã được thấy, Ta sẽ giải thích về Đạo ở đạo lộ đã được thấy; - ‘về pháp đã được thấy’ còn là như vậy. Hoặc là, về (pháp đã được thấy là) pháp hoàn toàn hiển nhiên, không bị chi phối bởi thời gian, hãy đến và hãy thấy, có khả năng dẫn dắt về hướng (Niết Bàn), và nên được hiểu biết tự cá nhân bởi các bậc trí tuệ; - ‘về pháp đã được thấy’ còn là như vậy. **Không phải do nghe nói lại:** Ta sẽ thuyết giảng cho người về pháp đã được chính bản thân biết rõ, đã được tự thân quán xét lại, không do nghe lời đồn đãi, không do nghe nói như thế, không do sự truyền thừa, không do sự thành tựu của việc thu thập kiến thức, không do nhân suy nghĩ, không do nhân suy luận, không do suy đoán theo biểu hiện, không do sự suy xét và chấp nhận về quan điểm; - ‘về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại’ là như thế.

Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống: sau khi làm cho pháp ấy được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là vô thường;*” sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là khô,*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã,*” –nt– “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” **Vị có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, –nt– vị ấy được gọi là có niệm. **Trong khi sống:** là trong khi thực hành, trong khi trú ngụ, trong khi sinh hoạt, trong khi vận hành, trong khi bảo hộ, trong khi nuôi dưỡng, trong khi bảo dưỡng; - ‘sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống’ là như thế.

Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian: Sự vướng mắc nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sự vướng mắc:** Sự vướng mắc với ý nghĩa gì? –nt– được trải rộng, được lan rộng’ là vướng mắc. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, –nt– ở thế gian của các xứ. **Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian:** Sự vướng mắc này là ở ngay tại thế gian. Vị có niệm có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi sự vướng mắc này ở ngay tại thế gian; - ‘có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
(Đức Thế Tôn nói: “*Này Dhotaka,*)
Ta sẽ giải thích cho người về sự an tịnh,
về pháp đã được thấy, không phải do nghe nói lại;
sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống,
có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

5 - 7

*Tañcāhaṃ abhinandāmi
mahesī¹ santimuttamaṃ
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikaṃ.*

Tañcāhaṃ abhinandāmi ti - **Tan** ti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusitṭhiṃ nandāmi,² abhinandāmi modāmi anumodāmi icchāmi sādīyāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmi 'ti - tañcāhaṃ abhinandāmi.

Mahesī santimuttaman ti - **Mahesī** ti mahesī bhagavāFootnote Reference³ mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esi gavesi pariyesī 'ti mahesī, mahantaṃ samādhikkhandhaṃ -pe- kahaṃ narāsabho 'ti mahesī. **Santimuttaman** ti santi vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. **Uttaman** ti aggaṃ seṭṭhaṃ visetṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṇaṃ 'ti - mahesī santimuttamaṃ.

Yaṃ viditvā sato caran ti yaṃ viditaṃ katvā -pe- 'sabbe saṅkhārā aniccā 'ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, 'sabbe saṅkhārā dukkhā 'ti -pe- 'sabbe dhammā anattā 'ti -pe- 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbhaṃ taṃ nirodhadhammaṃ 'ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato, -pe- so vuccati sato. **Caran** ti caranto -pe- yāpento 'ti - yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loke visattikan ti visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo -pe- abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Visattikā** ti kenatṭhena visattikā? -pe- visaṭṭā vitthata 'ti - visattikā. **Loke** ti apāyaloke -pe- āyatanaloke. **Tare loke visattikan** ti loke vesā visattikā lokevetaṃ visattikaṃ sato tareyya, uttareyya -pe- vītivatteyyā 'ti - tare loke visattikaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
"Tañcāhaṃ abhinandāmi
mahesī santimuttamaṃ,
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikan" ti.

¹ mahesi - Ma, PTS, evamuparipi.

² abhinandāmīti nandāmi - Syā.

³ mahesīti kiṃ mahesi bhagavā? - Ma;
mahesīti bhagavā - Syā.

5 - 7

*“Và con thích thú về điều ấy,
thưa bậc đại ẩn sĩ, về sự an tịnh tối thượng;
sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống,
có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”*

Và con thích thú về điều ấy - Về điều ấy: con vui thích, con thích thú, con vui mừng, con tùy hỷ, con ước muốn, con ưng thuận, con ước nguyện, con mong cầu, con nguyện cầu về lời nói, về lời phát biểu, về lời chỉ bảo, về lời chỉ dạy, về lời khuyên bảo của Ngài; - ‘và con thích thú về điều ấy’ là như thế.

Thưa bậc đại ẩn sĩ, về sự an tịnh tối thượng - Bậc đại ẩn sĩ: đức Thế Tôn là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tìm cầu giới uẩn lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. –nt– Đấng Nhân Ngưu ngự ở đâu?’ là bậc đại ẩn sĩ. **Về sự an tịnh tối thượng:** Sự an tịnh nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Tối thượng:** là cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý; - ‘thưa bậc đại ẩn sĩ, về sự an tịnh tối thượng’ là như thế.

Sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống: sau khi làm cho pháp ấy được hiểu rõ, –nt– ; sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là vô thường;*” sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là khổ;*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã;*” –nt– “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” **Vị có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, –nt– vị ấy được gọi là có niệm. **Trong khi sống:** là trong khi thực hành, –nt– trong khi bảo dưỡng; - ‘sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống’ là như thế.

Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian: Sự vướng mắc nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sự vướng mắc:** Sự vướng mắc với ý nghĩa gì? –nt– được trải rộng, được lan rộng’ là vướng mắc. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, –nt– ở thế gian của các xứ. **Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian:** Sự vướng mắc này là ở ngay tại thế gian. Vị có niệm có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi sự vướng mắc này ở ngay tại thế gian; - ‘có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
*“Và con thích thú về điều ấy,
thưa bậc đại ẩn sĩ, về sự an tịnh tối thượng;
sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống,
con có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”*

5 - 8

*Yaṃ kiñci sampajānāsī¹ (dhotakāti bhagavā)
uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe,
etaṃ veditvā² saṅgoti loke
bhavābhavāya mākāsi taṇhaṃ.*

Yaṃ kiñci sampajānāsī ti yaṃ kiñci sampajānāsī ājānāsī vijānāsī paṭivijānāsī paṭivijjhasī 'ti - yaṃ kiñci sampajānāsī. **Dhotakāti bhagavā** ti - **Dhotakā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam -pe- sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - dhotakāti bhagavā.

Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe ti - **Uddhan** ti³ anāgataṃ, **adho** ti atītaṃ, **tiriyañcāpi majjhe** ti paccuppanaṃ. Uddhan ti devaloko, adho ti apāyaloko, tiriyañcāpi majjhe ti manussaloko. Athavā uddhan ti kusalā dhammā, adho ti akusalā dhammā, tiriyaṃ cāpi majjhe ti abyākatā dhammā. Uddhan ti arūpadhātu, adho ti kāmādhātu, tiriyañcāpi majjhe ti rūpadhātu. Uddhan ti sukhā vedanā, adho ti dukkhā vedanā, tiriyañcāpi majjhe ti adukkhāmasukhā vedanā. Uddhan ti uddhaṃ pādatalā, adho ti adho kesamatthakā, tiriyañcāpi majjhe ti vemajjhe 'ti - uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe.

Etaṃ veditvā saṅgoti loke ti saṅgo eso lagganaṃ etaṃ bandhanaṃ etaṃ paḷibodho⁴ esoti ñatvā jānitvā tulayitvā tirayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - etaṃ veditvā saṅgoti loke.

Bhavābhavāya mākāsi taṇhan ti - **Taṇhā** ti⁵ rūpataṇhā saddataṇhā -pe- dhammataṇhā. **Bhavābhavāya** ti bhavābhavāya kammabhavāya punabbhavāya, kāmabhavāya kammabhavāya kāmabhavāya punabbhavāya, rūpabhavāya kammabhavāya rūpabhavāya punabbhavāya, arūpabhavāya kammabhavāya arūpabhavāya punabbhavāya, punappunabhavāya, punappunagatiyā⁶ punappunauppattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhiniḃbattiyā⁷ taṇhaṃ mākāsi, mā janesi mā sañjanesi mā nibbatesi mābhiniḃbattesi, pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehī 'ti - bhavābhavāya mākāsi taṇhanti.⁸

Tenāha bhagavā:

*“Yaṃ kiñci sampajānāsī (dhotakāti bhagavā)
uddhaṃ adho tiriyaṃ cāpi majjhe,
etaṃ veditvā saṅgoti loke
bhavābhavāya mākāsi taṇhan ”ti.*

Saha gāthāpariyosānā -pe- “Satthā me bhante bhagavā, sāvakoḥasmī ”ti.

Dhotakasuttaniddeso pañcama.

¹ saṃjānāmi - Va, Vi.

² evaṃ veditvā - Pana.

³ uddhanti vuccati - Syā.

⁴ palibodho - Ma, Syā, PTS.

⁵ taṇhā ti - itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁶ punappunajātiyā - Pana.

⁷ punappunaṃ bhavāya punappunaṃ gatiyā punappunaṃ upapattiyā punappunaṃ paṭisandhiyā punappunaṃ attabhāvābhiniḃbattiyā - Syā.

⁸ taṇhaṃ - Syā.

5 - 8

(Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết, bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa, sau khi hiểu điều này là ‘sự quynh luyến’ ở thế gian, người chớ tạo ra tham ái ở hữu và phi hữu.”

Bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết: bất cứ điều nào mà người tự mình nhận biết, người hiểu, người nhận thức, người thừa nhận, người thấu triệt; - ‘bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Dhotaka - Dhotaka:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Dhotaka’ là như thế.

Bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa - Bên trên: là nói đến thời tương lai, **bên dưới:** là nói đến thời quá khứ, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là thời hiện tại. Bên trên: là thế giới chư Thiên, bên dưới: là thế giới địa ngục, luôn cả bề ngang và khoảng giữa: là thế giới loài người. Hoặc là, bên trên: là các pháp thiện, bên dưới: là các pháp bất thiện, luôn cả bề ngang và khoảng giữa: là các pháp vô ký. Bên trên: là vô sắc giới, bên dưới: là dục giới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa: là sắc giới. Bên trên: là cảm thọ lạc, bên dưới: là cảm thọ khổ, luôn cả bề ngang và khoảng giữa: là cảm thọ không khổ không lạc. Bên trên: là từ lòng bàn chân trở lên, bên dưới: là từ đỉnh ngọn tóc trở xuống, luôn cả bề ngang và khoảng giữa: là ở chính giữa; - ‘bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa’ là như thế.

Sau khi hiểu điều này là ‘sự quynh luyến’ ở thế gian: sau khi biết, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: ‘điều này là sự quynh luyến, điều này là sự dính mắc, điều này là sự cột trói, điều này là sự vương bận;’ - ‘sau khi hiểu điều này là ‘sự quynh luyến’ ở thế gian’ là như thế.

Người chớ tạo ra tham ái ở hữu và phi hữu - Tham ái: tham ái cảnh sắc, tham ái cảnh thanh, –nt– tham ái cảnh pháp. **Ở hữu và phi hữu:** Người chớ tạo ra, chớ làm sanh ra, chớ làm sanh khởi, chớ làm hạ sanh, chớ làm phát sanh, người hãy dứt bỏ, hãy xua đi, hãy làm chấm dứt, hãy làm cho không còn hiện hữu tham ái ở dục giới–sắc giới–vô sắc giới, ở sự hiện hữu của nghiệp, ở sự hiện hữu lần nữa; ở sự hiện hữu của nghiệp là dục giới, ở sự hiện hữu lần nữa là dục giới, ở sự hiện hữu của nghiệp là sắc giới, ở sự hiện hữu lần nữa là sắc giới, ở sự hiện hữu của nghiệp là vô sắc giới, ở sự hiện hữu lần nữa là vô sắc giới; ở sự hiện hữu được lặp đi lặp lại, ở cảnh giới tái sanh được lặp đi lặp lại, ở sự tiếp nối tái sanh được lặp đi lặp lại, ở sự tái sanh của bản thân được lặp đi lặp lại; - ‘người chớ tạo ra tham ái ở hữu và phi hữu’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết, bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa, sau khi hiểu điều này là ‘sự quynh luyến’ ở thế gian, người chớ tạo ra tham ái ở hữu và phi hữu.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Dhotaka là thứ năm.

6. UPASĪVASUTTANIDDESO

6 - 1

*Eko ahaṃ sakka, mahantamoghaṃ (iccāyasmā upasīvo)
anissito no visahāmi tārituṃ
ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu
yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyaṃ.*

Eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ ti - **Eko** ti puggalo vā me dutiyo natthi, dhammo vā me dutiyo natthi, yaṃ vā puggalaṃ nissāya, dhammaṃ vā nissāya mahantaṃ kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyyaṃ uttareyyaṃ patareyyaṃ samatikkameyyaṃ vītivatteyyaṃ 'ti - eko. **Sakkā** ti sakko, bhagavā 'sakyakulā pabbajito 'tipi sakko. Athavā 'aḍḍho' mahaddhano dhanavā 'tipi sakko. Tassimāni dhanāni, seyyathīdaṃ: saddhādhanam sīladhanam hiridhanam ottappadhanam sutadhanam cāgadhanam paññādhanam satipaṭṭhānadhanam –pe– nibbānadhanam, imehi anekehi² dhanaratanehi³ aḍḍho mahaddhano dhanavā 'tipi sakko. Athavā sakko pahu⁴ visavī alamatto sūro viro⁵ vikkanto abhīru⁶ acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vīgatalomahaṃso 'tipi sakko 'ti - eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ.

Iccāyasmā upasīvo ti - **Iccā** ti padasandhi –pe–. **Āyasmā** ti piyavacanaṃ –pe–. **Upasīvo** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ –pe– abhilāpo 'ti - iccāyasmā upasīvo.

Anissito no visahāmi tārituṃ ti - **Anissito** ti puggalaṃ vā anissito, dhammaṃ vā anissito, no visahāmi,⁷ na ussahāmi, na sakkomi, na paṭibalo, mahantaṃ⁸ kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tarituṃ⁹ uttarituṃ patarituṃ samatikkamituṃ vītivattituṃ 'ti - anissito no visahāmi tārituṃ.

¹ addho - Syā.

² anekavidhehi - Syā, PTS.

³ dhammaratanehi - Va, Vi.

⁴ pahu - Ma, Syā.

⁵ dhīro - Va, Vi.

⁶ abhīrū - Ma;

abhīru - Syā.

⁷ no visahāmīti - Syā.

⁸ tāritunti mahantaṃ - Syā.

⁹ tārituṃ - Syā.

6. DIỄN GIẢI KINH UPASĪVA

6 - 1

(Tôn giả Upasīva nói rằng:) “Thưa vị dòng Sakya, một mình con, không nương tựa (nơi nào), con không có khả năng vượt qua dòng lũ lớn. Thưa bậc Toàn Nhãn, xin Ngài hãy nói về đối tượng, được nương tựa vào nơi ấy, con có thể vượt qua dòng lũ này.”

Thưa vị dòng Sakya, một mình con (đối với) dòng lũ lớn - Một mình: Người là bạn của con không có, hoặc pháp là bạn của con không có; sau khi nương tựa vào người ấy hoặc nương tựa vào pháp, con có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi dòng lũ (ngũ) đục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh lớn lao; - ‘một mình’ là như thế. **Vị dòng Sakya:** Đức Thế Tôn là vị dòng Sakya, ‘người đã xuất gia từ gia tộc Sakya’ là vị dòng Sakya. Hoặc là, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn’ là vị dòng Sakya. Vị ấy sở hữu các tài sản này, tức là: tài sản về đức tin, tài sản về giới, tài sản về hổ thẹn (tội lỗi), tài sản về ghê sợ (tội lỗi), tài sản về kiến thức, tài sản về xả thí, tài sản về trí tuệ, tài sản về thiết lập niệ, –nt– tài sản về Niết Bàn, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn với nhiều tài sản và bảo vật này’ là vị dòng Sakya. Hoặc là, vị có đủ sức, có năng lực, có tiềm năng, có khả năng, dũng cảm, anh hùng, quả cảm, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xa lìa’ là vị dòng Sakya; - ‘Thưa vị dòng Sakya, một mình con (đối với) dòng lũ lớn’ là như thế.

Tôn giả Upasīva nói rằng - Rằng: (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, –nt– . **Tôn giả:** (Từ ‘āyasmā’ này) là lời nói yêu mến, –nt– . **Upasīva:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Upasīva nói rằng’ là như thế.

Không nương tựa (nơi nào), con không có khả năng vượt qua - Không nương tựa (nơi nào): không nương tựa vào người, hoặc không nương tựa vào pháp, con không có khả năng, con không thể ra sức, con không thể nào, con không có năng lực để vượt qua, để vượt lên, để vượt khỏi, để vượt qua hẳn, để vượt qua khỏi dòng lũ (ngũ) đục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh lớn lao; - ‘không nương tựa (nơi nào), con không có khả năng vượt qua’ là như thế.

Ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhū ti - **Ārammaṇan** ti¹ ālambanaṃ nissayaṃ upanissayaṃ. **Brūhi** ti² ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi.³ **Samantacakkhū** ti samantacakkhu vuccati sabbaññutaññaṃ, bhagavā tena sabbaññutaññaṇena upeto samupeto upagato samupagato⁴ upapanno⁵ sampanno⁶ samannāgato.

*“Na tassa addiṭṭhamidhatthi⁷ kiñci
atho aviññātamajānitabbaṃ,
sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ
tathāgato tena samantacakkhū ”ti.⁸
- ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu.*

Yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyan ti - **Yaṃ nissito** ti yaṃ puggalaṃ vā⁹ nissito, dhammaṃ vā nissito, mahantaṃ kāmoghaṃ¹⁰ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyyaṃ uttareyyaṃ patareyyaṃ samatikkameyyaṃ vitivatteyyan ’ti - yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ (iccāyasmā upasīvo)
anissito no visahāmi tārituṃ
ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu
yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyan ”ti.*

6 - 2

*Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā¹¹ (upasīvāti bhagavā)
natthīti nissāya tarassu oghaṃ
kāme pahāya virato kathāhi
taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassa.¹²*

Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā ti so brāhmaṇo pakatiyā ākiñcaññāyatanasamāpattilābhī santaṃ yeva nissayaṃ na jānāti¹³ ‘ayaṃ me nissayo ’ti. Tassa bhagavā nissayaṃ ca ācikkhati, uttariñca niyyānapathaṃ.¹⁴ Ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ sato¹⁵ samāpajjitvā tato vuṭṭhahitvā tattha jāte cittacetāsike dhamme aniccato pekkhamāno dukkhato – rogato – gaṇḍato – sallato – aghato – ābādhatto – parato – palokato – itito – uppaddavato – bhayato – upassaggato¹⁶ – calato – pabhaṅguto – addhuvato – atāṇato – alenato – asaraṇato –

¹ ārammaṇaṃ - Ma;

ārammaṇaṃ brūhīti ārammaṇaṃ - Syā.

² brūhi - Ma, Syā.

³ pakāsehīti ārammaṇaṃ brūhi - Syā.

⁴ upāgato samupāgato - Ma, Syā.

⁵ uppanno - Katthaci.

⁶ samupapanno - Ma, Syā.

⁷ addiṭṭhamidhatthi - Ma, Syā.

¹³ ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ lābhīyeva nissayaṃ na jānāti - Ma, Syā;

ākiñcaññā’ āyatana-samāpattiṃ lābhī; saṅgaṃ yeva nissayaṃ na jānāti - PTS.

⁸ Paṭisambhidāmagga, Nānakathā, Indriyakathā.

⁹ yaṃ vā puggalaṃ - Syā.

¹⁰ oghamimaṃ tareyyanti mahantaṃ kāmoghaṃ - Syā.

¹¹ satimā - Ma, Syā, evamuparipi.

¹² rattamahābhipassa - Syā, PTS.

¹⁴ niyyānapathaṃ ācikkhati - Syā.

¹⁵ nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ - Syā.

¹⁶ upasaggato - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

Thư bậc Toàn Nhân, xin Ngài hãy nói về đối tượng - Về đối tượng: về nơi nâng đỡ, về nơi nương tựa, về nơi nương nhờ. **Xin Ngài hãy nói:** xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ. **Thư bậc Toàn Nhân:** Toàn nhân nói đến trí Toàn Giác. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu với trí Toàn Giác ấy.

2. “*Đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở nơi đây là không được nhìn thấy, không được nhận thức, hoặc không thể biết được. Điều nào có thể biết được, Ngài đã biết rõ tất cả; vì thế đức Như Lai là bậc Toàn Nhân.*”

- ‘Thư bậc Toàn Nhân, xin Ngài hãy nói về đối tượng’ là như thế.

Được nương tựa vào nơi ấy, con có thể vượt qua dòng lũ này - Được nương tựa vào nơi ấy: được nương tựa vào người ấy, hoặc được nương tựa vào pháp, con có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi dòng lũ (ngũ) đục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh lớn lao; - ‘được nương tựa vào nơi ấy, con có thể vượt qua dòng lũ này’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Upasīva nói rằng:) “*Thư vị dòng Sakya, một mình con, không nương tựa (nơi nào), con không có khả năng vượt qua dòng lũ lớn. Thư bậc Toàn Nhân, xin Ngài hãy nói về đối tượng, được nương tựa vào nơi ấy, con có thể vượt qua dòng lũ này.*”

6 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) trong khi xem xét về Vô Sở Hữu Xứ, có niệm, nương tựa vào (ý niệm) ‘không có,’ người hãy vượt qua dòng lũ. Sau khi dứt bỏ các đục, đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc, người hãy quán sát sự cạn kiệt của tham ái, dâm và ngãy.”

Trong khi xem xét về Vô Sở Hữu Xứ, có niệm - Vị Bà-la-môn ấy là người có sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ một cách bình thường, nhưng không biết sự an tịnh chính là nơi nương tựa (không nghĩ rằng): “Cái này là nơi nương tựa của tôi.” Và đức Thế Tôn chỉ dạy cho vị ấy về sự nương tựa, và thêm nữa chỉ đường lối dẫn dắt ra khỏi. Vị có niệm, sau khi thể nhập sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ, sau khi xuất ra từ nơi ấy, tại chỗ đó trong khi xem xét các pháp tâm và sở hữu tâm được sanh lên là vô thường – là khổ – là cơn bệnh – là mụn ghẻ – là mũi tên – là tai ương – là tật nguyên – là không sai khiến được – là tiêu hoại – là tai họa – là bất hạnh – là sợ hãi – là nguy cơ – là thay đổi – là mảnh mai – là không bền – là không nơi nương tựa – là không nơi trú ẩn – là không nơi nương nhờ –

– asaraṇibhūṭato – rittato – tucchato – suññato – anattato – ādinavato – viparināmadhammato – asārakato – aghamūlato – vadhakato¹ – vibhavato – sāsavato – saṅkhatato – mārāmisato – jātidhammato – jarādhammato – vyādhidhammato – maraṇadhammato – sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhhammato – saṅkilesikadhammato – samudayadhammato – atthaṅgamato – assādato² – ādinavato – nissaraṇato³ – pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamāno. **Satimā** ti yā sati anussati paṭissati –pe– sammāsati, ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto hoti –pe– samannāgato, so vuccati satimā 'ti - ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā.

Upasīvāti bhagavā ti - **Upasīvā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - upasīvāti bhagavā.

Natthīti nissāya tarassu oghan ti - Natthi kiñcī ti ākiñcaññāyatanasamāpatti. Kimkāraṇā natthi kiñcī ti ākiñcaññāyatanasamāpatti. Viññāṇaṅcāyatanasamāpattiṃ sato samāpajjitvā tato⁴ vuṭṭhahitvā taññeva viññāṇaṃ abhāveti⁵ vyabhāveti⁶ antaradhāpeti⁷ 'natthi kiñcī 'ti passati, taṃkāraṇā 'natthi kiñcī 'ti ākiñcaññāyatanasamāpatti, taṃ nissāya⁸ upanissāya ālambaṇaṃ⁹ karitvā kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhogaṃ avijjogaṃ tarassu uttarassu patarassu samatikkamassu vitivattassū 'ti - natthīti nissāya tarassu oghaṃ.

Kāme pahāya virato kathāhī ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. –pe– Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. **Kāme pahāya** ti vatthukāme pariṇānitvā kilesakāme pahāya pajahitvā vinodetvā byantikaritvā anabhāvaṃ gametvā 'ti - kāme pahāya. **Virato kathāhī** ti kathaṃkathā vuccati vicikicchā, dukkhe kaṅkhā, –pe– thambhitattaṃ¹⁰ cittassa manovilekko. Kathaṃkathāya ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippayutto¹¹ viṣaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharatī 'ti - evampi 'virato kathāhī.' Athavā dvattiṃsāya tiracchānakathāya¹² ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippayutto viṣaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharatī 'ti - evampi 'virato kathāhī 'ti - kāme pahāya virato kathāhī.

¹ bhavato - Ma, Va, Vi;
vadhakato bhavato - PTS.

² anassādato - Syā, PTS.

³ anissaraṇato - Syā, PTS.

⁴ sato - PTS.

⁵ sambhāveti ābhāveti - PTS.

⁶ vibhāveti - Ma, Syā, PTS.

⁷ antaradhāyati - Va, Vi.

⁸ ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ nissāya - Ma.

⁹ ālambaṇaṃ - Ma;

ārammaṇaṃ ālambaṇaṃ - Syā, PTS.

¹⁰ chambhitattaṃ - Ma, Syā.

¹¹ vippamutto - Ma, Syā, Va.

¹² tiracchānayoni-kathāya - PTS.

– là trạng thái không nơi nương nhờ – là trống rỗng – là rỗng không – là trống không – là vô ngã – là bất lợi – là có bản chất biến đổi – là không có cốt lõi – là gốc gác của tai ương – là kẻ giết hại – là vật hư hỏng – là có sự rò rỉ – là bị tạo tác – là môi nhữ của Ma Vương – là có bản chất sanh ra – là có bản chất già – là có bản chất bệnh – là có bản chất chết – là có bản chất sâu–bi–khổ–ưu–nảo – là có bản chất ô nhiễm – là nhân sanh khởi – là sự biến hoại – là sự hứng thú – là sự bất lợi – là sự thoát ra, trong khi xem xét, trong khi nhận thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi khảo sát. **Có niệm:** Niệm là sự tùy niệm, là niệm hiện tiền –nt– chánh niệm; điều này được gọi là niệm. Vị đã tiến đến, –nt– đã thành tựu với niệm này, vị này được gọi là có niệm; - ‘trong khi xem xét về Vô Sở Hữu Xứ’ là như thế.

Đức Thế Tôn nói: Nay Upasīva - Upasīva: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Nay Upasīva’ là như thế.

Nương tựa vào (ý niệm) ‘không có,’ người hãy vượt qua dòng lũ: ‘Không có gì’ là sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ. Vì lý do gì mà ‘không có gì’ là sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ? Vị có niệm, sau khi thể nhập sự chứng đạt về Thức Vô Biên Xứ, sau khi xuất ra từ nơi ấy, rồi làm cho không hiện hữu, làm cho hoàn toàn không còn hiện hữu, làm cho biến mất chính cái thức ấy, và nhìn thấy ‘không có gì;’ vì lý do ấy mà ‘không có gì’ là sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ. Sau khi nương tựa vào điều ấy, sau khi nương nhờ, sau khi tạo ra nơi nâng đỡ, người hãy vượt qua, hãy vượt lên, hãy vượt khỏi, hãy vượt qua hẳn, hãy vượt qua khỏi dòng lũ (ngũ) đục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh; - ‘nương tựa vào (ý niệm) ‘không có,’ người hãy vượt qua dòng lũ’ là như thế.

Sau khi dứt bỏ các dục, đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc - Các dục: theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Sau khi dứt bỏ:** Sau khi biết toàn diện về các vật dục, sau khi dứt bỏ, sau khi dứt trừ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu các ô nhiễm dục; - ‘sau khi dứt bỏ các dục’ là như thế. **Đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc:** Nghi hoặc nói đến hoài nghi, sự nghi ngờ về Khổ, –nt– trạng thái sùng sốt, sự bối rối của tâm. Vị đã xa lánh, đã tránh khỏi, đã tránh xa, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc với sự nghi hoặc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc’ là như vậy. Hoặc là, vị đã xa lánh, đã tránh khỏi, đã tránh xa, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc với ba mươi hai việc nói phù phiếm, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc’ còn là như vậy; - ‘sau khi dứt bỏ các dục, đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc’ là như thế.

Taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassā ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā, –pe– dhammataṇhā. **Nattaṃ** vuccati¹ ratti, **aho** ti divaso, rattiṅca divā ca² taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ³ vaṭṭakkhayaṃ passa, abhipassa dakkha olokaya nijjhāya upaparikkhā 'ti - taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassa.

Tenāha bhagavā:

“*Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satīmā (upasīvāti bhagavā)*
natthīti nissāya tarassu oghaṃ,
kāme pahāya virato kathāhi
*taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassā”*ti.

6 - 3

Sabbesu kāmesu yo vītarāgo (iccāyasmā upasīvo)
ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññaṃ⁴
saññāvimokkhe paramedhimutto
tiṭṭhe nu so⁵ tattha anānuyāyī.⁶

Sabbesu kāmesu yo vītarāgo ti - **Sabbesū** ti sabbena sabbam sabbathā sabbam asesam nissesam pariyādiyanavacanametam⁷ ‘sabbesū’ ti. **Kāmesū** ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. –pe–. Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. **Sabbesu kāmesu yo vītarāgo** ti sabbesu kāmesu yo vītarāgo vīgatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo vikkhambhanato 'ti⁸ - sabbesu kāmesu yo vītarāgo.

Iccāyasmā upasīvo ti - **Iccā** ti padasandhi –pe–. **Āyasmā** ti piyavacanam –pe–. **Upasīvo** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ –pe– abhilāpo 'ti - iccāyasmā upasīvo.

Ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññan ti heṭṭhimā cha samāpattiyo hitvā cajitvā⁹ pariccajitvā atikkamitvā samatikkamitvā vītivattitvā ākiñcaññāyatanasamāpattim nissito assito allīno¹⁰ upagato samupagato ajjhosito adhimutto 'ti - ākiñcaññaṃ nissito hitva maññaṃ.

¹ rattanti - Syā.

² divaṅ ca - PTS.

³ bhavasamsārakkhayaṃ - Pa, Va, Vi.

⁴ hitvā maññaṃ - Ma, Va, Vi, Sa.

⁵ tiṭṭheyyam so - Va, Vi.

⁶ anānuyāyī - PTS; anānuyāyī - Pa, Va, Vi, Sa.

⁷ pariyādāyavacanametam - Syā.

⁸ vikkhambhitarāgoti - Syā.

⁹ vajjetvā - Syā.

¹⁰ nissito allīno - Ma, Syā, Va, Vi.

Người hãy quán sát sự cạn kiệt của tham ái, đêm và ngày - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. **Đêm:** nói đến ban đêm, **ngày:** là ban ngày. Ngày và đêm, người hãy nhìn xem, hãy quán sát, hãy nhận thấy, hãy quan sát, hãy suy xét, hãy khảo sát sự cạn kiệt của tham ái, sự cạn kiệt của luyến ái, sự cạn kiệt của sân hận, sự cạn kiệt của si mê, sự cạn kiệt của cảnh giới tái sanh, sự cạn kiệt của việc tái sanh, sự cạn kiệt của việc nối liền tái sanh, sự cạn kiệt của hữu, sự cạn kiệt của luân hồi, sự cạn kiệt của việc luân chuyển; - ‘người hãy quán sát sự cạn kiệt của tham ái, đêm và ngày’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “*Này Upasīva,*) trong khi xem xét về Vô Sở Hữu Xứ, có niệm, nương tựa vào (ý niệm) ‘không có,’ người hãy vượt qua dòng lũ. Sau khi dứt bỏ các dục, đã xa lánh hẳn các điều nghi hoặc, người hãy quán sát sự cạn kiệt của tham ái, đêm và ngày.”

6 - 3

(Tôn giả Upasīva nói rằng:): “*Vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục, đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác,¹ đã hướng đến sự giải-thoát-do-tưởng cao nhất, phải chăng vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa?*”

Vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục - Ở tất cả: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, từ ‘*sabbesu*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Ở các dục - Các dục:** theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục:** là vị nào có sự luyến ái đã được xa lìa, có sự luyến ái đã được tách lìa, có sự luyến ái đã được từ bỏ, có sự luyến ái đã được tẩy trừ, có sự luyến ái đã được giải thoát, có sự luyến ái đã được dứt bỏ, có sự luyến ái đã được buông bỏ ở tất cả các dục bởi sự đè nén; - ‘vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục’ là như thế.

Tôn giả Upasīva nói rằng - Rằng: (Từ ‘*icca*’ này) là sự nối liền các câu văn, –nt– . **Tôn giả:** (Từ ‘*āyasmā*’ này) là lời nói yêu mến, –nt– . **Upasīva:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Upasīva nói rằng’ là như thế.

Đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ, sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác: sau khi từ bỏ, sau khi phế bỏ, sau khi buông bỏ, sau khi vượt quá, sau khi vượt qua hẳn, sau khi vượt qua khỏi sáu sự chứng đắc ở bên dưới, đã nương tựa, đã nương nhờ, đã bám vào, đã đến gần, đã tiến vào, đã bám chặt, đã hướng đến sự chứng đắc về Vô Sở Hữu Xứ; - ‘đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác’ là như thế.

¹ Pháp (chứng đắc) khác: nói đến sáu loại chứng đắc thấp hơn (SnA. ii, 593-594), tức là sự chứng đắc bốn tầng thiên Sắc Giới và hai tầng thiên Không Vô Biên Xứ và Thức Vô Biên Xứ thuộc Vô Sắc Giới (ND).

Saññāvimokkhe paramedhimutto ti saññāvimokkhā vuccanti sattasaññā-samāpattiyo, yāvatā saññāsamāpattī, tāsam¹ ākiñcaññāyatana-samāpattivimokkho aggo ca seṭṭho ca vi-seṭṭho² ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca,³ parame agge seṭṭhe vi-seṭṭhe pāmokkhe uttame pavare adhimuttivimokkhena adhimutto tatrādhimutto [tadadhimutto⁴] taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto⁵ tadadhipateyyo 'ti⁶ - saññāvimokkhe paramedhimutto.

Tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī ti - **Tiṭṭhe nū** ti saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakupucchā anekamṣapucchā. evaṃ nu kho na nu kho kinnu kho kathannu kho 'ti - tiṭṭhe nu. **Tatthā** ti ākiñcaññāyatane. **Anānuyāyī**⁷ ti anānuyāyī aviccamāno,⁸ avigacchamāno anantaradhāyamāno aparihāyamāno.⁹ Athavā arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamāno 'ti¹⁰ - tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Sabbesu kāmesu yo vītarāgo (iccāyasmā upasīvo)
ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññaṃ,
saññāvimokkhe paramedhimutto
tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī”*ti.

6 - 4

*Sabbesu kāmesu yo vītarāgo (upasīvāti bhagavā)
ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññaṃ,
saññāvimokkhe paramedhimutto¹¹
tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī.*

Sabbesu kāmesu so vītarāgo ti - **Sabbesū** ti sabbena sabbam sabbathā sabbam asesam nissesam pariyādiyanavacanametam 'sabbesū 'ti. **Kāmesū** ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. –pe–. Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. **Sabbesu kāmesu yo vītarāgo** ti sabbesu kāmesu yo vītarāgo –pe– paṭinissaṭṭharāgo vikkhambhanato 'ti¹² - sabbesu kāmesu yo vītarāgo.

¹ tāsam saññāsamāpattinaṃ - Ma, Syā;
yāvatā saññā tāsam samāpattinaṃ - PTS.

² vi-seṭṭho - PTS.

³ vimokkhā aggā ca seṭṭhā ca vi-seṭṭhā ca pāmokkhā ca uttamā ca pavarā ca - Syā.

⁴ tadadhimutto - itipāṭho Ma, Syā potthakesu dissate; tadādhimutto - PTS.

⁵ tadadhimutto - itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁶ tadādhipateyyoti - Syā.

⁷ anānuyāyī - Katthaci.

⁸ avedhamāno - Syā, PTS, evamuparipi.

⁹ aparihiyamāno - Syā, evamuparipi.

¹⁰ akiliyamānoti - Syā, evamuparipi.

¹¹ paramevimutto - Va, Vi.

¹² vikkhambhitarāgoti - Syā.

Đã hướng đến sự giải-thoát-do-tướng cao nhất: sự giải-thoát-do-tướng nói đến bảy sự chứng đắc do tướng.¹ Liên quan đến các sự chứng đắc do tướng, trong số đó, sự giải thoát với sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ là cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, và cao quý. Với sự giải thoát thiên về cảnh giới cao nhất, cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý, vị ấy đã thiên về (Vô Sở Hữu Xứ), đã thiên về nơi ấy, [đã thiên về nó,] đã đi theo nó, đã phát triển theo nó, đã xem trọng nó, đã uốn cong theo nó, đã chiều theo nó, đã xuôi theo nó, đã hướng đến nó, đã xem nó là chủ đạo; - ‘đã hướng đến sự giải-thoát-do-tướng cao nhất’ là như thế.

Phải chăng vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa? - Phải chăng vị ấy có thể trụ lại: Các cụm từ ‘*evannu kho,*’ ‘*na nu kho,*’ ‘*kinnu kho,*’ ‘*kathannu kho*’ là câu hỏi do ngờ vực, câu hỏi do nhầm lẫn, câu hỏi vì lưỡng lự, câu hỏi do không dứt khoát; - ‘phải chăng vị ấy có thể trụ lại’ là như thế. **Ở nơi ấy:** ở Vô Sở Hữu Xứ. **Không đi tiếp nữa:** không đi tiếp nữa là không rời ra, không rời đi, không bị biến mất, không bị suy giảm. Hoặc là, không bị luyến ái, không bị sân hận, không bị si mê, không bị ô nhiễm; - ‘phải chăng vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa?’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(*Tôn giả Upasīva nói rằng:*): “Vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục, đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác, đã hướng đến sự giải-thoát-do-tướng cao nhất, phải chăng vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa?”

6 - 4

(*Đức Thế Tôn nói:* “*Này Upasīva,*) vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục, đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác, đã hướng đến sự giải-thoát-do-tướng cao nhất, vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa.”

Vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục - Ở tất cả: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, từ ‘*sabbesu*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Ở các dục - Các dục:** theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục:** là vị nào có sự luyến ái đã được xa lìa, –nt– có sự luyến ái đã được buông bỏ ở tất cả các dục bởi sự đè nén; - ‘vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục’ là như thế.

¹ Bảy sự chứng đắc do tướng (*sattasaññāsamāpattiyo*): là sự chứng đắc bốn tầng thiền Sắc Giới và ba tầng thiền đầu thuộc Vô Sắc Giới (ND).

Upasīvāti bhagavā ti - **Upasīvā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - upasīvāti bhagavā.

Ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññaṃ ti heṭṭhimā cha samāpattiyo hitvā cajitvā¹ pariccajitvā atikkamitvā samatikkamitvā vītivattitvā ākiñcaññāyatanaśamāpattiṃ nissito assito allīno upagato samupagato ajjhosito adhimutto 'ti - ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññaṃ.

Saññāvimokkhe paramedhimutto ti saññāvimokkhā vuccanti sattasaññāsamāpattiyo, yāvatā saññāsamāpattī tāsam² ākiñcaññāyatanaśamāpattivimokkho aggo ca seṭṭho ca viṣeṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca,³ parame agge seṭṭhe viṣeṭṭhe pāmokkhe uttame pavare adhimuttivimokkhenādhimutto⁴ tatrādhimutto tadadhimutto –pe– tadadhipateyyo 'ti⁵ - saññāvimokkhe paramedhimutto.

Tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī ti - **Tiṭṭheyyā** ti tiṭṭheyya saṭṭhikappasahassāni.⁶ **Tatthā** ti ākiñcaññāyatane. **Anānuyāyī** ti anānuyāyī aviccamāno⁷ avigacchamāno⁸ anantaradhāyamāno aparihāyamāno.⁹ Athavā arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamāno 'ti¹⁰ - tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī.

Tenāha bhagavā:

*“Sabbesu kāmesu yo vītarāgo (upasīvāti bhagavā)
ākiñcaññaṃ nissito hitvamaññaṃ,
saññāvimokkhe paramedhimutto
tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī”*ti.

¹ vajjetvā - Syā.

² tāsam saññāsamāpattīnaṃ - Ma, Syā.

³ vimokkhā aggā ca seṭṭhā ca viṣeṭṭhā ca pāmokkhā ca uttamā ca pavarā ca - Syā.

⁴ adhimuttivimokkhena adhimutto - Ma, Syā.

⁵ tadādhīpateyyoti - Syā.

⁶ saṭṭhikappasahassāni - Syā.

⁷ avedhamāno - Syā.

⁸ adhigacchamāno - Va, Vi.

⁹ aparihiyamāno - Syā.

¹⁰ akiliyamānoti - Syā.

Đức Thế Tôn nói: Nay Upasīva - Upasīva: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Nay Upasīva’ là như thế.

Đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ, sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác: sau khi từ bỏ, sau khi phế bỏ, sau khi buông bỏ, sau khi vượt quá, sau khi vượt qua hẳn, sau khi vượt qua khỏi sáu sự chứng đắc ở bên dưới, đã nương tựa, đã nương nhờ, đã bám vào, đã đến gần, đã tiến vào, đã bám chặt, đã hướng đến sự chứng đắc về Vô Sở Hữu Xứ; - ‘đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác’ là như thế.

Đã hướng đến sự giải-thoát-do-tướng cao nhất: sự giải-thoát-do-tướng nói đến bảy sự chứng đắc do tướng. Liên quan đến các sự chứng đắc do tướng, trong số đó, sự giải thoát với sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ là cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, và cao quý. Với sự giải thoát thiên về cảnh giới cao nhất, cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý, vị ấy đã thiên về (Vô Sở Hữu Xứ), đã thiên về nơi ấy, đã thiên về nó, –nt– đã xem nó là chủ đạo; - ‘đã hướng đến sự giải-thoát-do-tướng cao nhất’ là như thế.

Vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa - Có thể trụ lại: có thể trụ lại 60 ngàn kiếp. **Ở nơi ấy:** ở Vô Sở Hữu Xứ. **Không đi tiếp nữa:** không đi tiếp nữa là không rời ra, không rời đi, không bị biến mất, không bị suy giảm. Hoặc là, không bị luyến ái, không bị sân hận, không bị si mê, không bị ô nhiễm; - ‘vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Nay Upasīva,) vị nào đã xa lìa sự luyến ái ở tất cả các dục, đã nương tựa vào Vô Sở Hữu Xứ sau khi từ bỏ pháp (chứng đắc) khác, đã hướng đến sự giải-thoát-do-tướng cao nhất, vị ấy có thể trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa.”

6 - 5

*Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī
pūgampi vassānaṃ¹ samantacakkhu,
tattheva so sītisiyā² vimutto
cavetha³ viññāṇaṃ tathāvidhassa.*

Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī ti sace so⁴ tiṭṭheyya saṭṭhikappasahassāni. **Tatthā** ti ākiñcaññāyatane. **Anānuyāyī** ti anānuyāyī aviccamāno avigacchamāno anantaradhāyamāno aparihāyamāno. Athavā arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamāno 'ti - tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī.

Pūgampi vassānaṃ samantacakkhū ti - **Pūgampi vassānan** ti pūgampi vassānaṃ bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni bahūni kappāni bahūni kappasatāni bahūni kappasahassāni bahūni kappasatasahassāni.⁵ **Samantacakkhū** ti samantacakkhu vuccati sabbaññutaññaṃ, -pe- tathāgato tena samantacakkhū 'ti - pūgampi vassānaṃ samantacakkhu.

Tattheva so sītisiyā vimutto cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassā ti tattheva so sītībhāvamanuppatto nicco dhuvo sassato aviparināmadhammo sassatisamaṃ tattheva⁶ tiṭṭheyya. Athavā tassa viññāṇaṃ caveyya ucchijjeyya nasseyya vinasseyya na bhavēyya⁷ punabbhavapaṭisandhiviññāṇaṃ⁸ nibbatteyya kāmādhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā 'ti ākiñcaññāyatanaṃ⁹ samāpannassa¹⁰ sassatañca ucchedañca pucchati. Udāhu tattheva anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyeyya. Athavā tassa viññāṇaṃ caveyya, puna paṭisandhiviññāṇaṃ nibbatteyya kāmādhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā 'ti ākiñcaññāyatanaṃ⁹ upapannassa¹¹ parinibbānañca paṭisandhiñca pucchati.¹² **Tathāvidhassā** ti tathāvidhassa tādisassa tassaṅghitassa¹³ tappakārassa tappaṭibhāgassa¹⁴ ākiñcaññāyatanaṃ¹⁵ upapannassa¹⁶ 'ti - tattheva so sītisiyā vimutto cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassa.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī
pūgampi vassānaṃ samantacakkhu,
tattheva so sītisiyā vimutto
cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassā”*ti.

¹ pūgampi vassāni - Ma, Pa, Va, Vi, Pu.

² tattheva hosīti - Pana; tattheva sāpitiyā - Va, Vi.

³ bhavetha - Syā; bhāvetha - Va, Vi.

⁴ tiṭṭhe ce soti sace so - Syā.

⁵ bahunnaṃ vassānaṃ bahunnaṃ vassasatānaṃ bahunnaṃ vassasahassānaṃ bahunnaṃ vassasatasahassānaṃ bahunnaṃ kappasatānaṃ bahunnaṃ kappasahassānaṃ bahunnaṃ kappasatasahassānaṃ - Syā.

⁶ tattheva - Syā, PTS.

⁷ na bhavēyyā ti - Ma;

na caveyya - Pa, Va, Vi, Ka.

⁸ na paṭisandhiviññāṇaṃ - Syā.

⁹ ākiñcaññāyatane - Syā.

¹⁰ uppannassa - Syā, PTS, Pana.

¹¹ uppannassa - Syā, PTS.

¹² vuccati - Pana.

¹³ taṃsaṅghitassa - PTS;

tassaṅghitassa - Pana.

¹⁴ tappaṭibhānassa - Pana.

¹⁵ ākiñcaññāyatane - Syā.

¹⁶ uppannassāti - Syā, PTS.

6 - 5

(Tôn giả Upasīva nói rằng:) “Nếu vị ấy trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa, thậm chí một số năm, thừa bậc Toàn Nhân, ngay tại chỗ ấy, vị ấy có thể có sự mát mẻ, được giải thoát, có phải thức của vị thuộc hạng như thế ấy có thể diệt tắt?”

Nếu vị ấy trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa: Nếu vị ấy trụ lại 60 ngàn kiếp. **Ở nơi ấy:** ở Vô Sở Hữu Xứ. **Không đi tiếp nữa:** không đi tiếp nữa là không rời ra, không rời đi, không bị biến mất, không bị suy giảm. Hoặc là, không bị luyến ái, không bị sân hận, không bị si mê, không bị ô nhiễm; - ‘nếu vị ấy trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa’ là như thế.

Thậm chí một số năm, thừa bậc Toàn Nhân - Thậm chí một số năm: thậm chí một số năm là nhiều năm, nhiều trăm năm, nhiều ngàn năm, nhiều trăm ngàn năm, nhiều kiếp, nhiều trăm kiếp, nhiều ngàn kiếp, nhiều trăm ngàn kiếp. **Thừa bậc Toàn Nhân:** Toàn nhân nói đến trí Toàn Giác. –nt– vì thế đức Như Lai là bậc Toàn Nhân; - ‘thậm chí một số năm, thừa bậc Toàn Nhân’ là như thế.

Ngay tại chỗ ấy, vị ấy có thể có sự mát mẻ, được giải thoát, có phải thức của vị thuộc hạng như thế ấy có thể diệt tắt? - Là hỏi về trạng thái thường còn và đoạn diệt của vị đã đạt đến Vô Sở Hữu Xứ rằng: “Ngay tại nơi ấy, vị ấy có thể đạt được trạng thái mát mẻ, (trở thành) thường còn, bền vững, trường tồn, không có bản chất biến đổi, có thể trụ lại một cách vĩnh cửu y như thế ấy, hay là thức của vị ấy có thể diệt tắt, có thể bị đứt lìa, có thể bị hư hoại, có thể bị tiêu hoại, có thể không hiện hữu, rồi thức nối liền tái sinh cho sự hiện hữu lần nữa có thể hạ sanh ở dục giới, hoặc ở sắc giới, hoặc ở vô sắc giới?” Hoặc là, hỏi về sự viên tịch Niết Bàn và sự nối liền tái sinh của vị đã sanh lên Vô Sở Hữu Xứ rằng: “Ngay tại nơi ấy, vị ấy có thể viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót, hay là thức của vị ấy có thể diệt tắt, rồi thức nối liền tái sinh có thể hạ sanh tiếp tục ở dục giới, hoặc ở sắc giới, hoặc ở vô sắc giới?” **Của vị thuộc hạng như thế ấy:** Của vị thuộc hạng như thế ấy là của vị giống như thế ấy, của vị được tồn tại thế ấy, của vị có kiểu cách ấy, của vị có biểu hiện ấy, của vị đã sanh lên Vô Sở Hữu Xứ; - ‘ngay tại chỗ ấy, vị ấy có thể có sự mát mẻ, được giải thoát, có phải thức của vị thuộc hạng như thế ấy có thể diệt tắt?’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Upasīva nói rằng:) “Nếu vị ấy trụ lại ở nơi ấy, không đi tiếp nữa, thậm chí một số năm, thừa bậc Toàn Nhân, ngay tại chỗ ấy, vị ấy có thể có sự mát mẻ, được giải thoát, có phải thức của vị thuộc hạng như thế ấy có thể diệt tắt?”

6 - 6

*Acci¹ yathā vātavegena khittā² (upasīvāti bhagavā)
atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ
evaṃ muni³ nāmakāyā vimutto
atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ.*

Acci yathā vātavegena khittā ti⁴ - **Acci** vuccati jālasikhā. **Vātā** ti puratthimā vātā, pacchimā vātā, uttarā vātā, dakkhiṇā vātā, sarajā vātā, arajā vātā,⁵ sitā vātā, uṇhā vātā, parittā vātā, adhimattā vātā, kālavātā,⁶ verambhavātā, pakkhavātā, supaṇṇavātā, tālapaṇṇavātā, vidhūpanavātā. **Vātavegena khittā** ti vātavegena khittā ukkhittā nunnā panunnā⁷ khambhitā vikkhambhitā 'ti⁸ - acci yathā vātavegena khittā. **Upasīvāti bhagavā** ti - **Upasīvā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam -pe- sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - upasīvāti bhagavā.

Atthaṃ paleti na upeti saṅkhan ti - **Atthaṃ paletī** ti atthaṃ paleti, atthaṃ gameti, atthaṃ gacchati, nirujjhati, vūpasamati,⁹ paṭippassambhati. **Na upeti saṅkhan** ti¹⁰ saṅkhaṃ na upeti, uddesaṃ na upeti, gaṇanaṃ na upeti, paṇṇattiṃ¹¹ na upeti, puratthimaṃ vā disaṃ gato,¹² pacchimaṃ vā disaṃ gato, uttaraṃ vā disaṃ gato, dakkhiṇaṃ vā disaṃ gato, uddhaṃ vā gato, adho vā gato, tiriyaṃ vā gato, vidisaṃ vā gatoti so hetu natthi, paccayo natthi, kāraṇaṃ natthi yena saṅkhaṃ gaccheyyā¹³ 'ti - atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ.

Evaṃ muni nāmakāyā vimutto ti - **Evan** ti opammaṃ sampatipādanaṃ. **Muni** ti monaṃ vuccati ñāṇaṃ, -pe- saṅgajālamaticca so muni. **Nāmakāyā vimutto** ti so muni pakatiyā pubbeva rūpakāyā vimutto,¹⁴ tadaṅgasamatikkamā vikkhambhanappahānena¹⁵ pahīno, tassa munino bhavantaṃ āgamma cattāro ariyamaggā paṭiladdhā honti, catunnaṃ ariyamaggānaṃ paṭiladdhattā¹⁶ nāmakāyo ca rūpakāyo ca pariññātā honti, nāmakāyassa ca rūpakāyassa ca pariññātattā nāmakāyā ca rūpakāyā ca mutto vimutto suvimutto accantaṃ anupādāvimokkhenā 'ti¹⁷ - evaṃ muni nāmakāyā vimutto.

¹ accī - PTS.

² khittaṃ - Syā; khitto - PTS.

³ muni - Syā, evamuparipi.

⁴ khittanti - Syā.

⁵ aparajā vātā - Syā; asarajāvātā - Pana.

⁶ kālavātā - itisaddo Ma, Syā potthakesu na dissate; kālavātā - PTS.

⁷ nunnā paṇunnā - Ma; nuṇṇā panuṇṇā - PTS.

⁸ khittaṃ ukkhittaṃ nunnāṃ panunnāṃ khambhitaṃ vikkhambhitaṃ - Syā.

⁹ vūpasammata - PTS.

¹⁰ upeti saṅkhanti amukaṃ nāma disaṃ gatoti - Syā.

¹⁶ paṭiladdhattā - PTS.

¹¹ paññattiṃ - PTS.

¹⁷ accantaanupādāvimokkhenāti - Ma, PTS;

¹² gatā - Ma, PTS, evamuparipi.

accantavimokkhenāti - Syā.

¹³ puratthimaṃ vā disaṃ gato, ... yena saṅkhaṃ gaccheyya - itipāṭho Syā potthake na dissate.

¹⁴ pubbe nāmakāyā vimutto ca rūpakāyā vimutto ca - Syā.

¹⁵ tadaṅgaṃ samatikkamā vikkhambhanappahānena - Ma;
tadaṅgasamatikkamavikkhambhanappahānena - Syā.

6 - 6

(Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) giống như ngọn lửa đã bị dập tắt bởi lực đẩy của làn gió, thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng; tương tự như vậy, vị hiền trí đã được giải thoát khỏi danh thân¹ thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng.”

Giống như ngọn lửa đã bị dập tắt bởi lực đẩy của làn gió - Ngọn lửa: nói đến chóp đỉnh của ngọn lửa. **Làn gió:** gió hướng đông, gió hướng tây, gió hướng bắc, gió hướng nam, gió có bụi, gió không có bụi, gió mát, gió nóng, gió ít, gió nhiều, hắc phong, gió ở thượng tầng khí quyển, gió do cánh chim, gió của loài linh điểu, gió do lá thốt-nốt, gió từ cây quạt. **Đã bị dập tắt bởi lực đẩy của làn gió:** đã bị dập tắt, đã bị hất tung, đã bị dời đi, đã bị dẹp đi, đã bị đè nén, đã bị áp chế bởi lực đẩy của làn gió; - ‘giống như ngọn lửa đã bị dập tắt bởi lực đẩy của làn gió’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Upasīva - Upasīva:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Upasīva’ là như thế.

Thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng - Đi đến sự chấm dứt: đi đến sự chấm dứt là đi đến sự biến mất, di chuyển đến sự biến mất, được diệt tận, được vắng lặng, được tịch tịnh. **Không đạt đến danh xưng:** (gió) không đạt đến danh xưng, không đạt đến sự chỉ định, không đạt đến sự tính toán, không đạt đến sự quy định rằng: “Gió thổi theo hướng đông, hoặc gió thổi theo hướng tây, hoặc gió thổi theo hướng bắc, hoặc gió thổi theo hướng nam, hoặc gió thổi lên, hoặc gió thổi xuống, hoặc gió thổi ngang, hoặc gió thổi theo hướng phụ;” không có nhân, không có duyên, không có lý do, mà bởi điều ấy gió có thể đi đến danh xưng; - ‘thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng’ là như thế.

Tương tự như vậy, vị hiền trí đã được giải thoát khỏi danh thân - Tương tự như vậy: là phương thức của sự so sánh. **Vị hiền trí:** Bản thể hiền trí nói đến trí, –nt– đã vượt qua sự quyến luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí. **Đã được giải thoát khỏi danh thân:** vị hiền trí ấy đã được giải thoát khỏi sắc thân² một cách bình thường ngay trước đó, đã được dứt bỏ do việc vượt qua một cách tạm thời bằng sự dứt bỏ bởi sự đè nén. Vị hiền trí ấy, nhờ vào đức Thế Tôn, đã đạt được bốn Thánh Đạo; do trạng thái đã đạt được bốn Thánh Đạo, danh thân và sắc thân được biết toàn diện; do trạng thái đã biết toàn diện về danh thân và sắc thân, (vị ấy) được tự do, được giải thoát, được giải thoát tốt đẹp khỏi danh thân và sắc thân bằng việc giải thoát khỏi chấp thủ một cách tuyệt đối; - ‘tương tự như vậy, vị hiền trí đã được giải thoát khỏi danh thân’ là như thế.

¹ Danh thân (*nāmakāya*): tập hợp các yếu tố thuộc về tâm (ND).

² Sắc thân (*rūpakāya*): tập hợp các yếu tố thuộc về sắc (ND).

Atthaṃ paleti na upeti saṅkhan ti - **Atthaṃ paletī** ti anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati. **Na upeti saṅkhan** ti anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto¹ saṅkhaṃ na upeti, uddesaṃ na upeti, gaṇanaṃ na upeti, paṇṇattiṃ na upeti, khattiyoti vā brāhmaṇoti vā vessoti vā suddoti vā gahaṭṭhoti vā pabbajitoti vā devoti vā manussoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā so hetu natthi, paccayo natthi, kāraṇaṃ natthi, yena saṅkhaṃ gaccheyyā 'ti - atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ.

Tenāha bhagavā:

“*Acci yathā vātavegena khittā (upasīvāti bhagavā)*
atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ,
evaṃ muni nāmakāyā vimutto
atthaṃ paleti na upeti saṅkhan”ti.

6 - 7

Atthaṃ gato so uda vā so natthi
udāhu ve sassatiyā arogo,
taṃ me muni² sādhu viyākarohi
tathā hi te vidito esa dhammo.

Atthaṃ gato so uda vā so natthī ti so atthaṃ gato udāhu natthi,³ so niruddho ucchinno vinatṭho 'ti - atthaṃ gato so uda vā so natthi.

Udāhu ve sassatiyā arogo ti udāhu nicco dhuvo sassato aviparināmadhammo⁴ sassatisamaṃ tattheva⁵ tiṭṭheyā 'ti - udāhu ve sassatiyā arogo.

Taṃ me muni sādhu viyākarohī ti - **Tan** ti yaṃ pucchāmi, yaṃ yācāmi, yaṃ ajjhesāmi, yaṃ pasādemī. **Muni** ti monaṃ vuccati ñāṇaṃ, –pe– saṅgajālamaticca so muni. **Sādhu viyākarohī** ti sādhu ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi 'ti - taṃ me muni sādhu viyākarohi.

¹ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto na upeti saṅkhanti - Syā.

² muni - PTS, evamupariipi.

³ udāhu so natthi - Syā, PTS.

⁴ aviparināmadhammo - Ma, Syā, PTS.

⁵ tattheva - Syā, PTS.

Thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng - Thời đi đến sự chấm dứt: là viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót. **Không đạt đến danh xưng:** Vị đã viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót thì không đạt đến danh xưng, không đạt đến sự chi định, không đạt đến sự tính toán, không đạt đến sự quy định là: ‘Sát-đế-ly,’ hay ‘Bà-la-môn,’ hay ‘Thương buôn,’ hay ‘Nô lệ,’ hay ‘Tại gia,’ hay ‘Xuất gia,’ hay ‘Thiên nhân,’ hay ‘Loài người,’ hay ‘Người hữu sắc,’ hay ‘Người vô sắc,’ hay ‘Người hữu tướng,’ hay ‘Người vô tướng,’ hay ‘Người phi tướng phi phi tướng;’ không có nhân, không có duyên, không có lý do, mà bởi điều ấy vị ấy có thể đi đến danh xưng; - ‘thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) giống như ngọn lửa đã bị dập tắt bởi lực dầy của làn gió, thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng; tương tự như vậy, vị hiền trí đã được giải thoát khỏi danh thân thời đi đến sự chấm dứt, không đạt đến danh xưng.”

6 - 7

“Có phải vị ấy đi đến sự chấm dứt hay vị ấy không có (hiện hữu), hay là vị ấy thật sự ở vào trạng thái trường tồn, vô bệnh? Thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho con, bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

Có phải vị ấy đi đến sự chấm dứt hay vị ấy không có (hiện hữu): vị ấy đi đến sự chấm dứt hay là không có hiện hữu, vị ấy đã được tịch diệt, đã được đoạn diệt, đã được hoại diệt; - ‘có phải vị ấy đi đến sự chấm dứt hay vị ấy không có (hiện hữu)’ là như thế.

Hay là vị ấy thật sự ở vào trạng thái trường tồn, vô bệnh: Hay là vị ấy thường còn, bền vững, trường tồn, không có bản chất biến đổi, có thể trụ lại một cách vĩnh cửu y như thế ấy; - ‘hay là vị ấy thật sự ở vào trạng thái trường tồn, vô bệnh’ là như thế.

Thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho con - Điều ấy: là điều mà con hỏi, điều mà con yêu cầu, điều mà con thỉnh cầu, điều mà con đặt niềm tin. **Bậc hiền trí:** Bản thể hiền trí nói đến trí, –nt– đã vượt qua sự quyền luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí. **Xin Ngài hãy giảng rõ tường tận:** xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ một cách tường tận; - ‘xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho con’ là như thế.

Tathā hi te vidito esa dhammo ti tathā hi te vidito tulito¹ tīrito vibhūto vibhāvito² esa dhammo 'ti - tathā hi te vidito esa dhammo.

Tenāha so brāhmaṇo:
 “*Atthaṃ gato so uda vā so natthi
 udāhu ve sassatiyā arogo,
 taṃ me munī sādhu viyākarohi
 tathā hi te vidito esa dhammo*”ti.

6 - 8

*Atthaṃ gatassa na pamāṇamatthi (upasīvāti bhagavā)
 yena naṃ vajju³ taṃ tassa natthi,
 sabbesu dhammesu samūhatesu
 samūhatā vādapathāpi sabbe.*

Atthaṃ gatassa na pamāṇamatthī ti - **Atthaṃ gatassā** ti⁴ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbutassa rūpapamāṇaṃ natthi, vedanāpamāṇaṃ natthi, saññāpamāṇaṃ natthi, saṅkhārapamāṇaṃ natthi, viññāpamāṇaṃ natthi. Natthi na santi na saṃvijjati⁵ nūpalabbhati⁶ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭippassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhan 'ti - atthaṃ gatassa na pamāṇamatthi. **Upasīvāti bhagavā** ti - **Upasīvā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam -pe- sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - upasīvāti bhagavā.

Yena naṃ vajju taṃ tassa natthī ti yena rāgena⁷ vadeyyuṃ, yena dosena vadeyyuṃ, yena mohena vadeyyuṃ, yena mānena vadeyyuṃ, yāya ditṭhiyā vadeyyuṃ, yena uddhaccena vadeyyuṃ, yāya vicikicchāya vadeyyuṃ, yehi anusayehi vadeyyuṃ, rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti⁸ vā parāmatṭhoti vā vikkhepagatoti vā anitṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā te abhisāṅkhārā pahīnā, abhisāṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyā yena vadeyyuṃ⁹ nerayikoti vā tiracchānayanikoti vā pettivisayikoti¹⁰ vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā so hetu natthi, paccayo natthi, kāraṇaṃ natthi, yena vadeyyuṃ katheyyuṃ bhaṇeyyūṃ dīpeyyuṃ vohareyyun 'ti - yena naṃ vajju taṃ tassa natthi.

¹ vidito ñāto tulito - Syā.

² vibhāvito vibhūto - Syā.

³ vajjuṃ - Ma, evamuparipi.

⁴ atthaṅgatassa - Ma, Syā.

⁵ viññāpamāṇaṃ natthi, na atthi na saṃvijjati - Ma; viññāpamāṇaṃ natthi na saṃvijjati - Syā.

⁶ nupalabbhati - Ma;

na upalabbhati - Syā.

⁷ yena taṃ rāgena - Ma.

⁸ vinibandhoti - Syā.

⁹ yena taṃ vadeyyuṃ - Ma.

¹⁰ pettivisayikoti - Syā.

Bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể: bởi vì pháp này đã được biết, đã được cân nhắc, đã được xác định, đã được rõ rệt, đã được minh định bởi Ngài đúng theo bản thể; - ‘bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Có phải vị ấy đi đến sự chấm dứt hay vị ấy không có (hiện hữu), hay là vị ấy thật sự ở vào trạng thái trường tồn, vô bệnh? Thưa bậc hiền trí, xin Ngài hãy giảng rõ tường tận điều ấy cho con, bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”

6 - 8

(Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) đối với vị đã đi đến sự chấm dứt, thì không có sự ước lượng. Với điều nào người ta có thể nói về vị ấy, thì điều ấy không còn có đối với vị ấy. Khi tất cả các pháp đã được bừng lên hoàn toàn, ngay cả nền tảng của lời nói cũng được bừng lên hoàn toàn.”

Đối với vị đã đi đến sự chấm dứt, thì không có sự ước lượng - Đối với vị đã đi đến sự chấm dứt: Đối với vị đã viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót, sự ước lượng về sắc là không có, sự ước lượng về thọ là không có, sự ước lượng về tưởng là không có, sự ước lượng về các sự tạo tác là không có, sự ước lượng về thức là không có. Không có là không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘đối với vị đã đi đến sự chấm dứt, thì không có sự ước lượng’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Upasīva - Upasīva:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Upasīva’ là như thế.

Với điều nào người ta có thể nói về vị ấy, thì điều ấy không còn có đối với vị ấy: với sự luyến ái nào người ta có thể nói, với sự sân hận nào người ta có thể nói, với sự si mê nào người ta có thể nói, với sự ngã mạn nào người ta có thể nói, với tà kiến nào người ta có thể nói, với sự phóng dật nào người ta có thể nói, với hoài nghi nào người ta có thể nói, với các pháp tiềm ẩn nào mà người ta có thể nói (về vị ấy) rằng: ‘Kẻ bị luyến ái,’ hoặc ‘Kẻ bị sân hận,’ hoặc ‘Kẻ bị si mê,’ hoặc ‘Kẻ bị trói buộc,’ hoặc ‘Kẻ bị bám víu,’ hoặc ‘Kẻ bị tán loạn,’ hoặc ‘Kẻ không dứt khoát,’ hoặc ‘Kẻ cứng cỏi,’ các pháp tạo tác ấy đã được dứt bỏ. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với các pháp tạo tác, với cảnh giới tái sanh nào người ta có thể nói (về vị ấy) là: ‘Người địa ngục,’ hoặc ‘Loài thú,’ hoặc ‘Thân phận ngựa quý,’ hoặc ‘Loài người,’ hoặc ‘Thiên nhân,’ hoặc ‘Người hữu sắc,’ hoặc ‘Người vô sắc,’ hoặc ‘Người hữu tướng,’ hoặc ‘Người vô tướng,’ hoặc ‘Người phi tướng phi phi tướng;’ không có nhân, không có duyên, không có lý do, mà bởi điều ấy người ta có thể nói, có thể thuyết, có thể phát ngôn, có thể giảng giải, có thể diễn tả (về vị ấy); - ‘với điều nào người ta có thể nói về vị ấy, thì điều ấy không còn có đối với vị ấy’ là như thế.

Sabbesu dhammesu samūhatesū ti sabbesu dhammesu sabbesu khandhesu sabbesu āyatanesu sabbesu dhātusu¹ sabbāsu gatisu sabbāsu upapattisu sabbāsu paṭisandhīsu² sabbesu bhavesu sabbesu saṃsāresu sabbesu vaṭṭesu ūhatesu samūhatesu uddhatesu samuddhatesu uppāṭitesu samuppāṭitesu³ pahīnesu samucchinnesu vūpasantesu paṭippassaddhesu abhubbupattikesu ñāṇagginā daḍḍhesū 'ti - sabbesu dhammesu samūhatesu.

Samūhatā vādapathāpi sabbe ti vādapathā vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca, tassa vādā ca vādapathā ca adhivacanāni ca adhivacanapathā ca niruttī⁴ ca niruttipathā ca paññattī⁵ ca paññattipathā ca ūhatā samūhatā uddhatā samuddhatā uppāṭitā samuppāṭitā⁶ pahīnā samucchinā vūpasantā paṭippassaddhā abhubbupattikā ñāṇagginā daḍḍhā 'ti - samūhatā vādapathāpi sabbe.

Tenāha bhagavā:

*“Atthaṃ gatassa na pamāṇamatthi (upasīvāti bhagavā)
yena naṃ vajju taṃ tassa natthi,
sabbesu dhammesu samūhatesu
samūhatā vādapathāpi sabbe”*ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– pañjaliko namassamāno nisinno hoti: “Sathā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī”ti.

Upasīvasuttaniddeso chaṭṭho.

¹ sabbāsu, dhātūsu - Ma, Syā.

² sabbāsu gatisu sabbāsu upapattisu sabbāsu paṭisandhīsu - Ma, Syā.

³ uppāṭitesu samuppāṭitesu - Syā.

⁴ nirutti - Ma, Syā, PTS.

⁵ paññattī - Ma, Syā, PTS.

⁶ uppāṭitā samuppāṭitā - Syā.

Khi tất cả các pháp đã được bừng lên hoàn toàn: khi tất cả các pháp, khi tất cả các uẩn, khi tất cả các xứ, khi tất cả các giới, khi tất cả các cảnh giới tái sanh, khi tất cả các sự tái sanh, khi tất cả các sự nối liền tái sanh, khi tất cả các hữu, khi tất cả các sự luân hồi, khi tất cả các sự luân chuyển đã được bừng lên, đã được bừng lên hoàn toàn, đã được lấy lên, đã được lấy lên hoàn toàn, đã được nhổ lên, đã được nhổ lên hoàn toàn, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘khi tất cả các pháp đã được bừng lên hoàn toàn’ là như thế.

Ngay cả nền tảng của lời nói cũng được bừng lên hoàn toàn: Nền tảng của lời nói đề cập đến các ô nhiễm, các uẩn, và các sự tạo tác. Đối với vị ấy, thì lời nói, nền tảng của lời nói, sự diễn đạt, nền tảng của sự diễn đạt, sự mô tả, nền tảng của sự mô tả, sự quy định, nền tảng của sự quy định đã được bừng lên, đã được bừng lên hoàn toàn, đã được lấy lên, đã được lấy lên hoàn toàn, đã được nhổ lên, đã được nhổ lên hoàn toàn, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘ngay cả nền tảng của lời nói cũng được bừng lên hoàn toàn’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Upasīva,) đối với vị đã đi đến sự chấm dứt, thì không có sự ước lượng. Với điều nào người ta có thể nói về vị ấy, thì điều ấy không còn có đối với vị ấy. Khi tất cả các pháp đã được bừng lên hoàn toàn, ngay cả nền tảng của lời nói cũng được bừng lên hoàn toàn.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– (vị ấy) đã ngồi xuống, chấp tay lên, cúi lạy đức Thế Tôn (nói rằng): “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Upasīva là thứ sáu.

7. NANDASUTTANIDDESO

7 - 1

*Santi loke munayo (iccāyasmā nando)
janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu,
ñāṇūpapannaṃ no muniṃ vadanti¹
udāhu ve jīvitenuṃpapannaṃ.²*

Santi loke munayo ti - **Santi** ti santi saṃvijjanti atthi upalabbhanti. **Loke** ti apāyaloke –pe– āyatanaloke. **Munayo** ti munināmakā ājīvakā niggaṇṭhā³ jaṭilā tāpasā ’ti - santi loke munayo. **Iccāyasmā nando** ti - **Iccā** ti padasandhi –pe– **Āyasmā** ti piyavacanaṃ –pe– **Nando** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ –pe– abhilāpo ’ti – iccāyasmā nando.

Janā vadanti tayidaṃ kathaṃsū ti - **Janā** ti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. **Vadanti** ti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. **Tayidaṃ kathaṃsū** ti saṃsayapucchā vimatipucchā dvelhapucchā anekasapucchā, evaṇnu kho na nu kho kinnu kho kathannu kho ’ti - janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu.

Ñāṇūpapannaṃ no muniṃ vadanti ti aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhīṇñāṇena vā upetaṃ samupetaṃ upagataṃ samupagataṃ upapannaṃ sampannaṃ⁴ samannāgataṃ muniṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti ’ti - ñāṇūpapannaṃ no muniṃ vadanti.

Udāhu ve jīvitenuṃpapannaṃ ti udāhu anekavidhalūkhajīvitānuyogena⁵ upetaṃ samupetaṃ upagataṃ samupagataṃ upapannaṃ sampannaṃ samannāgataṃ muniṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti ’ti - udāhu ve jīvitenuṃpapannaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
“*Santi loke munayo (iccāyasmā nando)
janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu,
ñāṇūpapannaṃ no muniṃ vadanti
udāhu ve jīvitenuṃpapannaṃ*”ti.

¹ muni no vadanti - Ma, Syā; muniṃ no vadanti - Sa, evamuparipi.

² jīvitenuṃpapannaṃ - Syā, evamuparipi.

³ niggaṇṭhā - Syā.

⁴ samupapannaṃ - Ma, Syā, evamuparipi.

⁵ anekavidhaatiparamadukkarakārikalūkhajīvitānuyogena - Ma, PTS;
anekavidhātīparamadukkarakārikalūkhajīvikānuyogena - Syā.

7. DIỄN GIẢI KINH NANDA

7 - 1

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “Các bậc hiền trí hiện hữu ở thế gian, mọi người nói như thế; theo Ngài, điều này (có ý nghĩa) thế nào? Họ nói người đã thành tựu về trí là bậc hiền trí, hay là người đã thực sự thành tựu về lối sống?”

Các bậc hiền trí hiện hữu ở thế gian - Hiện hữu: hiện hữu là tìm thấy, có, tồn tại. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh –nt– ở thế gian của các xứ. **Các bậc hiền trí:** các đạo sĩ khổ hạnh, các đạo sĩ lỗi thể, các đạo sĩ bện tóc, các đạo sĩ hành xác đều có tên gọi là hiền trí; - ‘các bậc hiền trí hiện hữu ở thế gian’ là như thế. **Tôn giả Nanda nói rằng - Rằng:** (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, –nt– **Tôn giả:** (Từ ‘āyasmā’ này) là lời nói yêu mến, –nt– . **Nanda:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Nanda nói rằng’ là như thế.

Mọi người nói như thế; theo Ngài, điều này (có ý nghĩa) thế nào? - Mọi người: các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, các thương buôn, các nô lệ, các người tại gia, các vị xuất gia, chư Thiên, và loài người. **Nói:** họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả. **Theo Ngài, điều này (có ý nghĩa) thế nào?** Các cụm từ ‘evannu kho,’ ‘na nu kho,’ ‘kinnu kho,’ ‘kathannu kho’ là câu hỏi do ngờ vực, câu hỏi do nhầm lẫn, câu hỏi vì lưỡng lự, câu hỏi do không dứt khoát; - ‘mọi người nói như thế; theo Ngài, điều này (có ý nghĩa) thế nào?’ là như thế.

Họ nói người đã thành tựu về trí là bậc hiền trí: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả người đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu trí của tám sự chứng đạt (về định) hoặc trí của năm thẳng trí (thần thông); - ‘họ nói người đã thành tựu về trí là bậc hiền trí’ là như thế.

Hay là người đã thực sự thành tựu về lối sống? Hay là họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả người đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu sự chuyên cần ở cuộc sống khốn khó với nhiều cách thức; - ‘hay là người đã thực sự thành tựu về lối sống?’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “Các bậc hiền trí hiện hữu ở thế gian, mọi người nói như thế; theo Ngài, điều này (có ý nghĩa) thế nào? Họ nói người đã thành tựu về trí là bậc hiền trí, hay là người đã thực sự thành tựu về lối sống?”

7 - 2

*Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena
munīdha nanda kusalā vadanti,
visenikatvā anīghā¹ nirāsā
caranti ye te munayoti brūmi.*

Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇenā ti - **Na diṭṭhiyā** ti na diṭṭhasuddhiyā. **Na sutiyā** ti na sutasuddhiyā. **Na ñāṇenā** ti napi aṭṭhasamāpattiñāṇena, napi pañcābhiññāṇena,² napi micchāñāṇenā³ ti - na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena.

Munīdha nanda kusalā vadantī ti - **Kusalā** ti ye te khandhakusalā dhātukusalā āyatanakusalā paṭiccasamuppādakusalā satipaṭṭhānakusalā sammappadhānakusalā iddhipādakusalā indriyakusalā balakusalā bojḅhaṅgakusalā maggakusalā phalakusalā nibbānakusalā, te kusalā³ diṭṭhasuddhiyā vā sutasuddhiyā vā aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāṇena vā⁴ micchāñāṇena vā diṭṭhena vā sutena vā⁵ upetaṃ samupetaṃ upagataṃ samupagataṃ uppannaṃ sampannaṃ samannāgataṃ munīṃ na vadanti na kathenti na bhaṅanti na dīpayanti na voharantī⁶ ti - munīdha nanda kusalā vadanti.

Visenikatvā anīghā nirāsā caranti ye te munayoti brūmī ti - **Senā** vuccati mārasenā, kāyaduccaritaṃ mārasenā, vacīduccaritaṃ mārasenā, manoduccaritaṃ mārasenā, rāgo mārasenā, doso mārasenā, moho mārasenā, kodho mārasenā, upanāho – makkho – paḷaso – issā – macchariyaṃ – māyā – sāṭṭheyyaṃ – thambho – sārāmbho – māno – atimāno – mado – pamādo – sabbe kilesā – sabbe duccharitā – sabbe darathā – sabbe pariḷāhā – sabbe santāpā – sabbākusalābhisaṅkhārā mārasenā.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

1. *“Kāmā te paṭhamā senā dutiyā arati⁶ vuccati
tatiyā khuppipāsā te catutthī taṅhā pavuccati.*
2. *Pañcamā⁷ thīnamiddhaṃ te chaṭṭhā bhiru⁸ pavuccati
sattamā vicikicchā te makkho thambho te aṭṭhamā.⁹*

¹ anīghā - Syā, PTS, evamuparipi.

² napi pañcābhiññāṇena - itipāṭho Syā, PTS potthakesu na dissate, evamuparipi.

³ te kusalā - itipāṭho Ma potthake na dissate.

⁴ pañcābhiññāṇena vā - itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁵ diṭṭhena vā sutena vā - itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁶ dutiyārati - Syā.

⁸ chaṭṭhā bhirū - Ma, Syā; chaṭṭhā bhirū - PTS.

⁷ pañcamaṃ - Ma, Syā, Va, Vi.

⁹ aṭṭhamo - Ma, Syā.

7 - 2

“Không phải do thấy, không phải do nghe, không phải do trí, mà các bậc thiện xảo ở nơi đây gọi là bậc hiền trí. Những người nào sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm), sống không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng những người ấy là các bậc hiền trí.”

Không phải do thấy, không phải do nghe, không phải do trí - Không phải do thấy: không phải nhờ vào sự trong sạch do điều đã được thấy. **Không phải do nghe:** không phải nhờ vào sự trong sạch do điều đã được nghe. **Không phải do trí:** cũng không phải nhờ vào trí của tám sự chứng đạt (về định), cũng không phải nhờ vào trí của năm thẳng trí (thần thông), cũng không phải nhờ vào tà trí; - ‘không phải do thấy, không phải do nghe, không phải do trí’ là như thế.

Mà các bậc thiện xảo ở nơi đây gọi là bậc hiền trí - Các bậc thiện xảo: là các bậc thiện xảo về uẩn, thiện xảo về giới, thiện xảo về xứ, thiện xảo về pháp tùy thuận sanh khởi, thiện xảo về sự thiết lập niệm, thiện xảo về chánh cân, thiện xảo về nền tảng của thần thông, thiện xảo về quyền, thiện xảo về lực, thiện xảo về giác chi, thiện xảo về Đạo, thiện xảo về Quả, thiện xảo về Niết Bàn, các bậc thiện xảo ấy không nói, không thuyết, không phát ngôn, không giảng giải, không diễn tả (rằng) người – đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, được đầy đủ, được hội đủ với sự trong sạch do điều đã được thấy, hoặc với sự trong sạch do điều đã được nghe, hoặc với trí của tám sự chứng đạt (về định), hoặc với trí của năm thẳng trí (thần thông), hoặc với tà trí, hoặc với việc đã được thấy, hoặc với việc đã được nghe – là bậc hiền trí; - ‘mà các bậc thiện xảo ở nơi đây gọi là bậc hiền trí’ là như thế.

Những người nào sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm), sống không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng những người ấy là các bậc hiền trí - Đạo binh: nói đến đạo binh của Ma Vương, uế hạnh về thân là đạo binh của Ma Vương, uế hạnh về khẩu là đạo binh của Ma Vương, uế hạnh về ý là đạo binh của Ma Vương, luyến ái là đạo binh của Ma Vương, sân hận là đạo binh của Ma Vương, si mê là đạo binh của Ma Vương, giận dữ là đạo binh của Ma Vương, thù hằn – gièm pha – ác ý – ganh tỵ – bòn xén – xảo trá – lừa gạt – bướng bỉnh – hung hăng – ngã mạn – cao ngạo – đam mê – xao lãng – tất cả ô nhiễm – tất cả uế hạnh – mọi sự lo lắng – mọi sự bực bội – mọi sự nóng nảy – tất cả các pháp tạo tác bất thiện là đạo binh của Ma Vương.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

1. Các dục là đạo binh thứ nhất của người, thứ nhì nói đến sự không thích thú, thứ ba của người là đói và khát, thứ tư gọi là tham ái.

2. Thứ năm của người là dã dượi và buồn ngủ, thứ sáu gọi là sự khiếp đảm, thứ bảy của người là hoài nghi, thứ tám của người là gièm pha, bướng bỉnh.

3. *Lābho siloko sakkāro micchāladdho ca yo yaso
yo cattānaṃ samukkaṃse pare ca avajānati.*¹

4. *Esā namuci te² senā kaṇhassābhīppahāriṇī
na naṃ asūro jināti jetvā ca labhate sukhan* ”ti.³

Yato catuhi ariyamaggehi sabbā ca mārasenā, sabbe ca paṭisenikarā⁴ kilesā jitā ca parājītā ca bhaggā⁵ vippaluggā⁶ parammukhā, tena vuccanti⁷ visenikatvā. **Anīghā** ti rāgo nīgho, doso nīgho, moho nīgho, kodho nīgho, upanāho nīgho –pe– sabbākusalābhisankhārā nīghā. Yesaṃ ete nīghā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, te vuccati anīghā. **Nirāsā** ti āsā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlam. Yesaṃ esā āsā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, te vuccanti nirāsā. **Ye** ti arahanto khīṇāsavā.⁸ **Visenikatvā anīghā nirāsā caranti ye te munayoti brūmī** ti ye te viseniṃ katvā⁹ anīghā ca nirāsā ca caranti viharanti¹⁰ iriyanti vattenti pārenti yapenti yāpenti, te loke munayoti brūmi, ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānikaromi pakāsemī ’ti - visenikatvā anīghā nirāsā caranti ye te munayoti brūmi.

Tenāha bhagavā:

“*Na ditṭhiyā na sutiyā na ñāṇena
munīdha nanda kusalā vadanti,
viseni katvā anīghā nirāsā
caranti ye te munayoti brūmī*”ti.

¹ avajānāti - Ma, PTS.

² te namuci - Syā, PTS.

³ Sutta nipāta, Padhānasutta.

⁴ paṭisenikarā - itisaddo Syā potthake natthi;
visenikatvā - PTS.

⁵ pabhañjītā - Syā;
bhañjītā bhaggā - PTS.

⁶ vippaluttā - Syā, PTS, Pana.

⁸ te vuccanti nirāsā arahanto khīṇāsavā - Ma;
te vuccanti nirāsā - Syā.

⁷ te vuccanti - Syā, PTS.

⁹ ye te visenikatvāva - Ma;

ye te arahanto khīṇāsavā visenikatvā - Syā, PTS.

¹⁰ caranti - Syā.

3. Lợi lộc, sự nổi tiếng, sự trọng vọng, và danh vọng nào đã đạt được một cách sai trái, kẻ nào đề cao bản thân và khi để những người khác, –

4. – này Namuci, chúng là đạo binh của người, là quân xung kích của Hắc Ám. Kẻ khiếm nhược không chiến thắng nó, và vị đã chiến thắng thì đạt được sự an lạc.

Khi nào tất cả các đạo binh của Ma Vương và tất cả các ô nhiễm có hành động đối kháng đã bị đánh bại và đã bị khuất phục, đã bị đổ vỡ, đã bị tan rã, không còn hiện diện nhờ vào bốn Thánh Đạo, vì thế, được gọi là ‘sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm).’ **Không phiền muộn:** Sự luyến ái là phiền muộn, sân hận là phiền muộn, si mê là phiền muộn, giận dữ là phiền muộn, thù hằn là phiền muộn, –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là phiền muộn. Đối với những người nào, các phiền muộn này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, những người ấy được gọi là không phiền muộn. **Không mong cầu:** Mong cầu nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với những người nào, các mong cầu tham ái ấy là đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, những người ấy được gọi là không mong cầu. **Những người nào:** là các bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Những người nào sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm), sống không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng những người ấy là các bậc hiền trí:** Những người nào sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm), sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng, không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: “Những người ấy là ‘các bậc hiền trí’ ở thế gian;” - ‘những người nào sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm), sống không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng những người ấy là các bậc hiền trí’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Không phải do thấy, không phải do nghe, không phải do trí, mà các bậc thiện xảo ở nơi đây gọi là bậc hiền trí. Những người nào sau khi tiêu diệt đạo binh (ô nhiễm), sống không phiền muộn, không mong cầu, Ta nói rằng những người ấy là các bậc hiền trí.”

7 - 3

*Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (iccāyasmā nando)
 diṭṭhena sutenāpi¹ vadanti suddhiṃ
 sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ
 anekarūpena vadanti suddhiṃ
 kaccissu² te bhagavā tattha yatā carantā³
 atāru⁴ jātiñca jarañca mārīsa
 pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.*

Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se ti - Ye kecī ti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesam nissesam pariyādiyanavacanametam 'ye kecī 'ti. **Samaṇā** ti ye keci ito bahiddhā pabbajjūpagatā⁵ paribbājakasamāpannā. **Brāhmaṇā** ti ye keci bhovādikā 'ti - ye kecime samaṇabrāhmaṇā se. **Iccāyasmā nando** ti - **Iccā** ti padasandhi -pe-. **Āyasmā** ti piyavacanam -pe- **Nando** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ -pe- abhilāpo 'ti - iccāyasmā nando.

Diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhin ti diṭṭhenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Sutenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Diṭṭhena sutenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti 'ti - diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhiṃ.

Sīlabbatenāpi vadanti suddhin ti sīlenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Vatenapi⁶ suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti 'ti - sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ.

Anekarūpena vadanti suddhin ti anekavidhavata⁷kotūhalamaṅgalena⁸ suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti 'ti - anekarūpena vadanti suddhiṃ.

¹ diṭṭhasutenāpi - Ma; diṭṭhasutenāpi - Syā, PTS, Pa, Va, Vi, evamuparipi.

² kiñci su - Va, Vi.

³ yathā vadantā - Va, Vi, Ka.

⁴ atādi - Va, Vi, Ka.

⁵ pabbajjupagatā - PTS.

⁶ vattenapi - Syā, PTS.

⁷ anekavidha - Ma;

anekavidhavatta - Syā;

anekavidhānavata - PTS, evamuparipi.

⁸ kotūhalamaṅgalena - Ma;

kotūhalamaṅgalena - Syā, PTS, Pana, evamuparipi.

7 - 3

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “Bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức, có phải những vị ấy, thưa đức Thế Tôn, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy, họ đã vượt qua sanh và già, thưa Ngài? Con hỏi Ngài, thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này.”

Bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào - Bất kể những vị nào: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, cụm từ ‘*ye keci*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Sa-môn:** Bất cứ những người nào đã đi đến hạnh du sĩ, đã thành tựu hạnh du sĩ bên ngoài Giáo Pháp này. **Bà-la-môn:** Bất cứ những người nào xung hô với từ ‘Ông;’ - ‘bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào’ là như thế. **Tôn giả Nanda nói rằng - Rằng:** (Từ ‘*icca*’ này) là sự nối liền các câu văn, -nt- **Tôn giả:** (Từ ‘*āyasmā*’ này) là lời nói yêu mến, -nt- . **Nanda:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, -nt- từ kêu gọi; - ‘tôn giả Nanda nói rằng’ là như thế.

Nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được thấy. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được nghe. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe; - ‘nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe’ là như thế.

Nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do giới. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do phận sự. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do giới và phận sự; - ‘nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự’ là như thế.

Nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do nhiều loại điếm báo hiệu tốt xấu; - ‘nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức’ là như thế.

Kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā ti - **Kaccissū** ti saṃsayapucchā vimatipucchā dvelhakapucchā anekamaṃsapucchā evannu kho na nu kho kinnu kho kathannu kho 'ti - kaccissu. **Te** ti diṭṭhigatikā. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam – pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - kaccissu te bhagavā. **Tattha yatā carantā** ti - **Tatthā** ti sakāya¹ diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. **Yatā** ti yatā paṭiyatā guttā gopitā saṃvutā.² **Carantā** ti carantā viharantā³ iriyantā vattentā pālentā yapentā yāpentā 'ti - kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā.

Atāru⁴ **jātiñca jarañca mārisā** ti jātijarāmarañam atariṃsu uttariṃsu patariṃsu samatikkamiṃsu vitivattiṃsu. **Mārisā** ti piyavacanam garuvacanam sagāravasappatissādhivacanametam mārisā 'ti - atāru jātiñca jarañca mārisa.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ti - **Pucchāmi tan** ti pucchāmi taṃ, yācāmi taṃ, ajjhesāmi taṃ, pasādemī taṃ, kathayassu⁵ me 'ti - pucchāmi taṃ. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam – pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ 'bhagavā 'ti. **Brūhi metan** ti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metam.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (iccāyasmā nando)
diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhiṃ,
sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ,
anekarūpena vadanti suddhiṃ,
kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā
atāru jātiñca jarañca mārisa,
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ”*ti.

7 - 4

*Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (nandāti bhagavā)
diṭṭhena sutenāpi⁶ vadanti suddhiṃ
sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ
anekarūpena vadanti suddhiṃ,
kiñcāpi te tattha yatā caranti
nātarīṃsu jātijaranti brūmi.*

Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se ti - **Ye kecī** ti sabbena sabbam sabbathā sabbam asesam nissesam pariyaḍiyanavacanametam 'ye kecī 'ti. **Samaṇā** ti ye kecī ito bahiddhā pabbajjūpagatā paribbājakasamāpannā. **Brāhmaṇā** ti ye kecī bhovādikā 'ti - ye kecime samaṇabrāhmaṇā se. **Nandāti bhagavā** ti - **Nandā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇam nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam – pr– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - nandāti bhagavā.

¹ sakkāya - PTS, evamuparipi.

² yattā paṭiyatā guttā gopitā rakkhitā saṃvutā - Ma, PTS;

yatā paṭiyatā gopitā rakkhitā saṃvutā - Syā.

³ vicarantā - Syā, Pana.

⁴ atāruṃ - Pana.

⁵ kathassu - Syā.

⁶ diṭṭhasutenāpi - Ma;

diṭṭhasutenāpi - Syā, PTS, Va, Vi, Ka.

Có phải những vị ấy, thừa đức Thế Tôn, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy - Có phải: Các cụm từ ‘*evannu kho,*’ ‘*na nu kho,*’ ‘*kinnu kho,*’ ‘*kathannu kho*’ là câu hỏi do ngờ vực, câu hỏi do nhầm lẫn, câu hỏi vì lưỡng lự, câu hỏi do không dứt khoát; - ‘có phải’ là như thế. **Những vị ấy:** là những người theo tà kiến. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn; - ‘có phải những vị ấy, thừa đức Thế Tôn’ là như thế. **Trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy - Ở nơi ấy:** là ở quan điểm của mình, ở sự chấp nhận của mình, ở sự ưa thích của mình, ở quan niệm của mình. **Kiểm chế:** là đã kiểm chế, đã kiểm giữ, đã bảo vệ, đã gìn giữ, đã thu thúc. **Trong khi sống:** là trong khi thực hành, trong khi trú ngụ, trong khi sinh hoạt, trong khi vận hành, trong khi bảo hộ, trong khi nuôi dưỡng, trong khi bảo dưỡng; - ‘có phải những vị ấy, thừa đức Thế Tôn, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy’ là như thế.

Họ đã vượt qua sanh và già, thừa Ngài: Họ đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt khỏi, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi sanh–già–chết. **Thừa Ngài:** Từ ‘*mārisa*’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘họ đã vượt qua sanh và già, thừa Ngài’ là như thế.

Con hỏi Ngài, thừa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này - Con hỏi Ngài: Con hỏi Ngài, con yêu cầu Ngài, con thỉnh cầu Ngài, con đặt niềm tin ở Ngài, xin Ngài hãy thuyết giảng cho con; - ‘con hỏi Ngài’ là như thế. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy trả lời con về điều này:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘con hỏi Ngài, thừa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “*Bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức, có phải những vị ấy, thừa đức Thế Tôn, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy, họ đã vượt qua sanh và già, thừa Ngài? Con hỏi Ngài, thừa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này.*”

7 - 4

(Đức Thế Tôn nói: “Này Nanda,) bất cứ những vị Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức, mặc dầu những vị ấy, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy, Ta nói rằng: ‘Họ đã không vượt qua sanh và già.’”

Bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào - Bất kể những vị nào: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, cụm từ ‘*ye keci*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Sa-môn:** Bất cứ những người nào đã đi đến hạnh du sĩ, đã thành tựu hạnh du sĩ bên ngoài Giáo Pháp này. **Bà-la-môn:** Bất cứ những người nào xưng hô với từ ‘Ông;’ - ‘bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Nanda - Nanda:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Nanda’ là như thế.

Diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhin ti diṭṭhenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Sutenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Diṭṭhena sutenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti 'ti - diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhiṃ.

Sīlabbatenāpi vadanti suddhin ti sīlenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Vatenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti, dīpayanti voharanti 'ti - sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ.

Anekarūpena vadanti suddhin ti anekavidhavatakotūhalamaṅgalena¹ suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti 'ti - anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Kiñcāpi te tattha yatā carantī ti - **Kiñcāpī** ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūri akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetam² 'kiñcāpī' ti. **Te** ti diṭṭhigatikā. **Tatthā** ti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. **Yatā** ti yatā paṭiyatā³ guttā gopitā rakkhitā saṃvutā. **Carantī** ti caranti viharanti⁴ iriyanti vattenti pārenti yapenti yāpentī 'ti - kiñcāpi te tattha yatā caranti.

Nātarīṃsu jātijaranti brūmī ti jātijarāmarañam na tarīṃsu, na uttarīṃsu na patarīṃsu, na samatikkamīṃsu, na vītivattīṃsu, jātijarāmarañā anikkhantā anissaṭṭhā⁵ anatikkantā asamatikkantā avītivattā antojātijarāmarañe parivattenti, antosaṃsārapathe parivattenti, jātiyā anugatā, jarāya anusaṭṭhā, byādhinā abhibhūtā, marañena abbhāhatā, atāṇā alenā asaraṇā asaraṇībhūtā 'ti brūmī ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemī 'ti - nātarīṃsu jātijaranti brūmī.

Tenāha bhagavā:

“Ye kecīme samaṇabrāhmaṇā se (nandāti bhagavā)

diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhiṃ

sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ

anekarūpena vadanti suddhiṃ

kiñcāpi te tattha yatā caranti

nātarīṃsu jātijaranti brūmī” ti.

¹ anekavidhakotūhalamaṅgalena - Ma;

anekavidhavattakutūhalamaṅgalena - Syā;

anekavidhānavatakutūhalamaṅgalena - PTS, evamuparipi.

² padānupubbakametaṃ - Syā.

³ yattā paṭiyattā - Ma, Va, Vi, Ka.

⁴ vicaranti - Syā, Pana.

⁵ anissaṭṭhā - Syā.

Nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được thấy. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được nghe. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe; - ‘nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe’ là như thế.

Nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do giới. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do phận sự. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do giới và phận sự; - ‘nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự’ là như thế.

Nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do nhiều loại điem báo hiệu tốt xấu; - ‘nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức’ là như thế.

Mặc đầu những vị ấy, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy - Mặc đầu: Từ ‘*kiñcāpi*’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gặp gỡ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn. **Những vị ấy:** là những người theo tà kiến. **Ở nơi ấy:** là ở quan điểm của mình, ở sự chấp nhận của mình, ở sự ưa thích của mình, ở quan niệm của mình. **Kiểm chế:** là đã kiểm chế, đã kiểm giữ, đã bảo vệ, đã gìn giữ, đã hộ trì, đã thu thúc. **Trong khi sống:** là trong khi thực hành, trong khi trú ngụ, trong khi sinh hoạt, trong khi vận hành, trong khi bảo hộ, trong khi nuôi dưỡng, trong khi bảo dưỡng; - ‘mặc đầu những vị ấy, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy’ là như thế.

Ta nói rằng: Họ đã không vượt qua sanh và già: Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ báo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: “Họ đã không vượt qua, đã không vượt lên, đã không vượt khỏi, đã không vượt qua hẳn, đã không vượt qua khỏi sanh–già–chết; họ không đi ra ngoài, không rời ra, không vượt trội, không vượt qua, không vượt qua hẳn, không vượt qua khỏi sanh–già–chết; họ quay cuồng bên trong sanh–già–chết; họ quay cuồng bên trong con đường luân hồi; họ bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, không nơi nương tựa, không nơi trú ẩn, không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ;”- “Ta nói rằng: Họ đã không vượt qua sanh và già’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Nanda,) bất cứ những vị Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức, mặc đầu những vị ấy, trong khi sống kiêm chế ở nơi ấy, Ta nói rằng: ‘Họ đã không vượt qua sanh và già.’”

7 - 5 & 6

*Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (iccāyasmā nando)
diṭṭhena sutenāpi¹ vadanti suddhiṃ
sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ
anekarūpena vadanti suddhiṃ.*

*Te ce munī brūsi anoghatiṇṇe
atha ko carahi devamanussaloke,
atāri jātiṅca jaraṅca mārisa
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.*

Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se ti - **Ye kecī** ti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesam nissesam pariyaḍiyanavacanametam 'ye kecī 'ti. **Samaṇā** ti ye keci ito bahiddhā pabbajjūpagatā paribbājakasamāpannā. **Brāhmaṇā** ti ye keci bhovādikā 'ti - ye kecime samaṇabrāhmaṇā se. **Iccāyasmā nando** ti -pe-.

Diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhin ti diṭṭhenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Sutenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Diṭṭhena sutenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti 'ti - diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhiṃ.

Sīlabbatenāpi vadanti suddhin ti sīlenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Vatenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharan 'ti - sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ.

Anekarūpena vadanti suddhin ti anekavidhavatakotūhalamaṅgalena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti, kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti 'ti - anekarūpena vadanti suddhiṃ.

¹ diṭṭhassutenāpi - Ma; diṭṭhasutenāpi - Syā, PTS.

7 - 5 & 6

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “Bất cứ những vị Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức.

Thưa bậc hiền trí, nếu Ngài nói những vị ấy là không vượt qua dòng lũ, vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? Con hỏi Ngài, thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này.”

Bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào - Bất kể những vị nào: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, cụm từ ‘*ye keci*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Sa-môn:** Bất cứ những người nào đã đi đến hạnh du sĩ, đã thành tựu hạnh du sĩ bên ngoài Giáo Pháp này. **Bà-la-môn:** Bất cứ những người nào xung hô với từ ‘Ông;’ - ‘bất cứ những Sa-môn và Bà-la-môn nào’ là như thế. **Tôn giả Nanda nói rằng:** -nt- .

Nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được thấy. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được nghe. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe; - ‘nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe’ là như thế.

Nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do giới. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do phận sự. Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do giới và phận sự; - ‘nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự’ là như thế.

Nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức: Họ nói, họ thuyết, họ phát ngôn, họ giảng giải, họ diễn tả rằng sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi là do nhiều loại điem báo hiệu tốt xấu; - ‘nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức’ là như thế.

Te ce munī brūsi anoghatiṇṇe ti - **Te ce** ti diṭṭhigatike. **Munī** ti monaṃ vuccati ñāṇaṃ, –pe– saṅgajālamaticca so muni. **Brūsi anoghatiṇṇe** ti kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ atiṇṇe¹ anatikkante asamatikkante avītivatte antojātijarāmarāṇe parivattente² antosaṃsārapathe parivattente, jātiyā anugate jarāya anusate byādhinā abhibhūte maraṇena abbhāhate atāṇe alene asaraṇe asaraṇibhūte. **Brūsi** ti brūsi ācikkhasi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivarasi vibhajasi uttānikarosi pakāsesī 'ti - te ce munī brūsi anoghatiṇṇe.

Atha ko carahi devamanussaloke, atāri jātiṅca jaraṅca mārisā ti atha ko eso sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya jātijarāmarāṇaṃ atari uttari³ patari samatikkami vītivattayī. **Mārisā** ti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametamaṃ mārisā 'ti - atha ko carahi devamanussaloke atāri jātiṅca jaraṅca mārisa.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ti - **Pucchāmi tan** ti pucchāmi taṃ, yācāmi taṃ, ajjhesāmi taṃ, pasādemi taṃ.⁴ **Bhagavā** ti gāravādhivacanametamaṃ –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti. **Brūhi metan** ti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehī 'ti - pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metamaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se (iccāyasmā nando)
diṭṭhena sutenāpi vadanti suddhiṃ
sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ
anekarūpena vadanti suddhiṃ.*

*Te ce munī brūsi anoghatiṇṇe
atha ko carahi devamanussaloke,
atāri jātiṅca jaraṅca mārisa
pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan ”ti.*

¹ atiṇṇe anuttiṇṇe anittiṇṇe - Syā.

² parivattante - Syā.

³ atāri uttāri - Syā.

⁴ pasādemi taṃ kathayassu meti pucchāmi taṃ - Syā.

Thưa bậc hiền trí, nếu Ngài nói những vị ấy là không vượt qua dòng lũ
 - **Nếu những vị ấy:** là những người theo tà kiến. **Bậc hiền trí:** Bản thể hiền trí nói đến trí, –nt– đã vượt qua sự quuyến luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí. **Ngài nói là không vượt qua dòng lũ:** là không vượt qua, không vượt lên, không vượt khỏi, không vượt qua hẳn, không vượt qua khỏi dòng lũ (ngũ) dục, dòng lũ của hữu, dòng lũ tà kiến, dòng lũ vô minh; họ đang quay cuồng bên trong sanh–già–chết; họ đang quay cuồng bên trong con đường luân hồi; họ bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, không nơi nương tựa, không nơi trú ẩn, không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ. **Ngài nói:** Ngài nói, Ngài chỉ dạy, Ngài chỉ bảo, Ngài thông báo, Ngài ấn định, Ngài khai mở, Ngài chia sẻ, Ngài làm rõ, Ngài bày tỏ; - ‘thưa bậc hiền trí, nếu Ngài nói những vị ấy là không vượt qua dòng lũ’ là như thế.

Vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? - Vậy giờ đây, người nào ở thế gian tính luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư Thiên và loài người đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt khỏi, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi sanh–già–chết? **Thưa Ngài:** từ ‘*mārisa*’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già?’ là như thế.

Con hỏi Ngài, thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này -
Con hỏi Ngài: Con hỏi Ngài, con yêu cầu Ngài, con thỉnh cầu Ngài, con đặt niềm tin ở Ngài. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘*đức Thế Tôn*’. **Xin Ngài hãy trả lời con về điều này:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ; - ‘con hỏi Ngài, thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “*Bất cứ những vị Sa-môn và Bà-la-môn nào nói rằng sự trong sạch là do điều đã được thấy và do điều đã được nghe, nói rằng sự trong sạch là do giới và phận sự, nói rằng sự trong sạch là do nhiều hình thức.*”

Thưa bậc hiền trí, nếu Ngài nói những vị ấy là không vượt qua dòng lũ, vậy giờ đây, thưa Ngài, người nào ở thế giới chư Thiên và nhân loại đã vượt qua sanh và già? Con hỏi Ngài, thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy trả lời con về điều này.”

7 - 7

*Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇā se (nandāti bhagavā)
jātijarāya nivutāti brūmi,
ye sīdha diṭṭhaṃ va sutam mutam vā
sīlabbatam vāpi pahāya sabbam
anekarūpampi pahāya sabbam
taṇham pariññāya anāsavā se¹
te ve narā² oghatiṇṇāti brūmi.*

Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇā se nandāti bhagavā jātijarāya nivutāti brūmi ti nāhaṃ nanda, sabbe samaṇabrāhmaṇā jātijarāya āvutā nivutā ovutā³ pihitā paṭicchannā paṭikujjitāti vadāmi. Atthi te samaṇabrāhmaṇā yesam jāti ca jarāmarañca pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā⁴ āyatim anuppādadhammāti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānikaromi pakāsemī 'ti - nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇā se nandāti bhagavā jātijarāya nivutāti brūmi.

Ye sīdha diṭṭhaṃva sutam mutam vā sīlabbatam vāpi pahāya sabbam ti ye sabbā diṭṭhasuddhiyo pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā, ye sabbā sutasuddhiyo⁵ pahāya –pe– ye sabbā mutasuddhiyo⁶ pahāya –pe– ye sabbā diṭṭhasutamutasuddhiyo⁷ pahāya –pe– ye sabbā sīlasuddhiyo pahāya –pe– ye sabbā vatasuddhiyo pahāya –pe– ye sabbā sīlabbatasuddhiyo⁸ pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā 'ti - ye sīdha diṭṭhaṃ va sutam mutam vā sīlabbatam vāpi pahāya sabbam.

Anekarūpampi pahāya sabbam ti anekavidhavatakotūhalamaṅgalena suddhim visuddhim parisuddhim muttim vimuttim parimuttim pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā 'ti - anekarūpampi pahāya sabbam.

Taṇham pariññāya anāsavā se te ve narā oghatiṇṇāti brūmi ti - **Taṇhā** ti⁹ rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbatataṇhā dhammataṇhā. **Taṇham pariññāyā** ti taṇham tihi pariññāhi parijānitvā nītapariññāya¹⁰ tiraṇapariññāya pahānapariññāya.

¹ anāsavā ye - Syā.

² te ce nanda - Pana.

³ ophuṭā - Syā.

⁴ anabhāvakatā - Ma;
anabhāvaṅgatā - Syā, Va, Vi, Ka.

⁵ suta diṭṭhiyo - Va, Vi, Ka.

⁶ diṭṭhasutasuddhiyo - Syā;
mutadiṭṭhiyo - Va, Vi, Ka.

⁷ mutasuddhiyo - Syā.

⁹ taṇhanti - Syā.

¹⁰ nītapariññāya - PTS, evamuparipi.

7 - 7

(Đức Thế Tôn nói: “Này Nanda,) Ta không nói rằng tất cả các vị Sa-môn và Bà-la-môn đều bị bao trùm bởi sanh và già. Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phạm sự, đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại, đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, Ta nói rằng ‘những con người ấy thật sự đã vượt qua dòng lũ.’”

Đức Thế Tôn nói: Này Nanda, Ta không nói rằng tất cả các vị Sa-môn và Bà-la-môn đều bị bao trùm bởi sanh và già: Này Nanda, Ta không nói rằng: “Tất cả các vị Sa-môn và Bà-la-môn đều bị bao bọc, bị bao trùm, bị bao kín, bị che lại, bị che kín, bị đậy kín bởi sanh và già.” Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: “Có những vị Sa-môn và Bà-la-môn mà đối với những vị ấy, sanh, già, và chết là đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai;” - ‘đức Thế Tôn nói: Này Nanda, Ta không nói rằng tất cả các vị Sa-môn và Bà-la-môn đều bị bao trùm bởi sanh và già’ là như thế.

Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phạm sự: Những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được thấy, đã từ bỏ, đã dứt trừ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu, những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được nghe, -nt- những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được cảm giác, -nt- những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được thấy—đã được nghe—đã được cảm giác, -nt- những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do giới, -nt- những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do phạm sự, -nt- những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do giới và phạm sự, đã từ bỏ, đã dứt trừ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu; - ‘ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phạm sự’ là như thế.

Đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại: sau khi dứt bỏ sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi do nhiều loại đằm báo hiệu tốt xấu, sau khi từ bỏ, sau khi dứt trừ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu; - ‘đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại’ là như thế.

Đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, Ta nói rằng ‘những con người ấy thật sự đã vượt qua dòng lũ - Tham ái: tham ái cảnh sắc, tham ái cảnh thanh, tham ái cảnh hương, tham ái cảnh vị, tham ái cảnh xúc, tham ái cảnh pháp. **Đã biết toàn diện về tham ái:** Sau khi biết toàn diện về tham ái với ba cách biết toàn diện: biết toàn diện về điều đã được biết, biết toàn diện về sự xét đoán, biết toàn diện về sự dứt bỏ.

Katamā ñātāpariññā? Taṇhaṃ jānāti¹ ayaṃ rūpaṇhā, ayaṃ saddataṇhā, ayaṃ gandhataṇhā, ayaṃ rasataṇhā, ayaṃ phoṭṭhabbataṇhā, ayaṃ dhammataṇhā 'ti jānāti¹ passati. Ayaṃ ñātāpariññā.

Katamā tīraṇāpariññā? Evaṃ ñātaṃ² katvā taṇhaṃ tīreti aniccato dukkhato rogato gaṇḍato –pe– nissaraṇato³ tīreti. Ayaṃ tīraṇāpariññā.

Katamā pahānāpariññā? Evaṃ tīrayitvā⁴ taṇhaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Vuttaṃ hetam bhagavatā: “Yo bhikkhave, taṇhāya chandarāgo taṃ pajahatha, evaṃ sā taṇhā pahinā bhavissati ucchinnamūlā tālāvattukatā anabhāvakatā⁵ āyatim anuppādadhammā ”ti.⁶ Ayaṃ pahānāpariññā.

Taṇhaṃ pariññāyā ti⁷ taṇhaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijānitvā.⁸ **Anāsavā se** ti⁹ cattāro āsavā: kāmāsavo bhavāsavo diṭṭhāsavo avijjāsavo. Yesam ime āsavā pahinā ucchinnamūlā tālāvattukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā, te vuccanti anāsavā arahanto khīṇāsavā.¹⁰

Taṇhaṃ pariññāyā anāsavā se te ve narā oghatiṇṇāti brūmi ti ye taṇhaṃ pariññāyā anāsavā te kāmoghaṃ tiṇṇā, bhavoghaṃ tiṇṇā, diṭṭhoghaṃ tiṇṇā, avijjoghaṃ tiṇṇā, sabbasaṃsārapathaṃ¹¹ tiṇṇā uttiṇṇā nittiṇṇā¹² atikkantā samatikkantā vītivattāti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemī 'ti - taṇhaṃ pariññāyā anāsavā se te ve narā oghatiṇṇāti brūmi.

Tenāha bhagavā:

“*Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇā se (nandāti bhagavā)
jātījarāya nivutāti brūmi,
ye sīdha diṭṭhaṃ va sutam mutam vā*¹³
*sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbam
anekarūpampi pahāya sabbam
taṇhaṃ pariññāyā anāsavā se
te ve narā oghatiṇṇāti brūmi* ”ti.

¹ pajānāti - Syā, Pana;

parijānāti - PTS.

² ñāṇaṃ - PTS.

³ anissaraṇato - Syā.

⁴ tīretvā - Syā.

⁵ anabhāvamkatā - Ma;

anabhāvāṅgatā - Syā, Va, Vi, Ka.

⁶ Khandha saṃyutta, Bhāravagga.

⁷ taṇhaṃ pariññāyā ti - itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁸ parijānitvāti taṇhaṃ pariññāyā - Syā.

⁹ anāsavāti - Ma, Syā.

¹⁰ te vuccanti anāsavā. yeti arahanto khīṇāsavā - Syā.

¹¹ sabbam saṃsārapathaṃ - Syā.

¹² otiṇṇa nittiṇṇā - Pana.

¹³ yesīdha diṭṭhamva sutam mutamva - Va, Vi, Ka.

Biết toàn diện về điều đã được biết là những gì? Biết về tham ái. Biết rằng, thấy rằng: “Cái này là tham ái cảnh sắc, cái này là tham ái cảnh thanh, cái này là tham ái cảnh hương, cái này là tham ái cảnh vị, cái này là tham ái cảnh xúc, cái này là tham ái cảnh pháp;” điều này là biết toàn diện về điều đã được biết.

Biết toàn diện về sự xét đoán là những gì? Sau khi thực hiện điều đã được biết như vậy thì xét đoán về tham ái. Xét đoán là vô thường, là khổ, là cơn bệnh, là mụn ghẻ, – nt– là sự thoát ra; điều này là biết toàn diện về sự xét đoán.

Biết toàn diện về sự dứt bỏ là những gì? Sau khi xét đoán như vậy thì dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu tham ái. Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, cái gì là sự mong muốn và luyến ái ở tham ái, các người hãy dứt bỏ cái ấy. Như vậy tham ái ấy sẽ được dứt bỏ, có rễ được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai;” điều này là biết toàn diện về sự dứt bỏ.

Đã biết toàn diện về tham ái: Sau khi biết toàn diện về tham ái với ba cách biết toàn diện này. **Không còn lậu hoặc:** Có bốn lậu hoặc: dục lậu, hữu lậu, kiến lậu, vô minh lậu. Đối với những vị nào, các lậu hoặc này là đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai, những vị ấy được gọi là không còn lậu hoặc, là các vị A-la-hán, có lậu hoặc đã được cạn kiệt.

Đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, Ta nói rằng ‘những con người ấy thật sự đã vượt qua dòng lũ’: Những vị nào đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ rằng: “Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ (ngũ) dục, đã vượt qua dòng lũ của hữu, đã vượt qua dòng lũ tà kiến, đã vượt qua dòng lũ vô minh, đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi mọi nẻo đường luân hồi;” - ‘đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, Ta nói rằng ‘những con người ấy thật sự đã vượt qua dòng lũ’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Nanda,) Ta không nói rằng tất cả các vị Sa-môn và Bà-la-môn đều bị bao trùm bởi sanh và già. Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phận sự, đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại, đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, Ta nói rằng ‘những con người ấy thật sự đã vượt qua dòng lũ.’”

7 - 8

*Etābhinandāmi vaco mahesino (iccāyasmā nando)
sukittitaṃ gotamanūpadhikaṃ
yesīdha diṭṭhaṃ va suttaṃ mutaṃ vā
sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbhaṃ
anekarūpampi pahāya sabbhaṃ,
taṇhaṃ pariññāya anāsavaṃ se¹
ahampi te oghatiṇṇāti brūmi.*

Etābhinandāmi vaco mahesino ti - **Etan** ti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusitṭhiṃ nandāmi abhinandāmi modāmi anumodāmi icchāmi sādīyāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmi. **Mahesino** ti mahesī bhagavā² mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esi gavesi pariyesī 'ti mahesī -pe- kahaṃ narāsabhoti mahesī 'ti - etābhinandāmi vaco mahesino.

Sukittitaṃ gotamanūpadhikan ti - **Sukittitan** ti svācikkhitaṃ³ sudesitaṃ supaññapitaṃ supaṭṭhapitaṃ suvivaṭaṃ⁴ suvibhattaṃ suuttānīkataṃ supakāsitaṃ. **Gotamanūpadhikan** ti upadhī vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca, upadhipahānaṃ upadhivūpasamaṃ⁵ upadhipaṭinissaggaṃ⁶ upadhipaṭippassaddhiṃ⁷ amataṃ nibbānaṃ 'ti - sukittitaṃ gotamanūpadhikaṃ.

Ye sīdha diṭṭhaṃ va suttaṃ mutaṃ vā sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbhaṃ ti ye sabbā diṭṭhasuddhiyo pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā, ye sabbā sutasuddhiyo -pe- ye sabbā mutasuddhiyo -pe- ye sabbā diṭṭhasutamutasuddhiyo⁸ -pe- ye sabbā sīlasuddhiyo -pe- ye sabbā vatasuddhiyo -pe- ye sabbā sīlabbatasuddhiyo pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā 'ti - ye sīdha diṭṭhaṃ va suttaṃ mutaṃ vā sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbhaṃ.

Anekarūpampi pahāya sabbhaṃ ti anekavidhavatakotūhalamaṅgalena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā 'ti - anekarūpampi pahāya sabbhaṃ.

¹ anāsavaṃ ye - Syā, evamuparipi.

² kiṃ mahesi bhagavā? - Ma.

³ sukittitaṃ suācikkhitaṃ - Ma, Syā;
suācikkhitaṃ - Syā.

⁴ suvivaritaṃ - Syā, Pana.

⁵ upadhivūpasamo - Syā.

⁶ upadhinissaggaṃ - Ma, Va, Vi, Ka;
upadhipaṭinissaggo - Syā.

⁷ upadhipaṭippassaddhaṃ - Ma, Va, Vi, Ka;
upadhipaṭippassaddhi - Syā.

⁸ ye sabbā diṭṭhasutasuddhiyo ye sabbā mutasuddhiyo - Syā.

7 - 8

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “Thưa ngài Gotama, con thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày. Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phận sự, đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại, đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, con cũng nói rằng: ‘Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ.’”

Con thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ - Điều này: Con vui thích, con thích thú, con vui mừng, con tùy hỷ, con ước muốn, con ưng thuận, con ước nguyện, con mong cầu, con nguyện cầu lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của Ngài. **Của bậc đại ẩn sĩ:** đức Thế Tôn là bậc đại ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tâm cầu giới uẩn lớn lao’ là bậc đại ẩn sĩ. –nt– ‘Đấng Nhân Ngưu ngự ở đâu?’ là bậc đại ẩn sĩ; - ‘con thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ’ là như thế.

Thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày - Đã khéo được trình bày: đã khéo được chỉ dạy, đã khéo được chỉ bảo, đã khéo được thông báo, đã khéo được ấn định, đã khéo được khai mở, đã khéo được chia sẻ, đã khéo được làm rõ, đã khéo được bày tỏ. **Thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh:** Mầm tái sanh nói đến các ô nhiễm, các uẩn, và các sự tạo tác. Sự dứt bỏ mầm tái sanh, sự vắng lặng mầm tái sanh, sự buông bỏ mầm tái sanh, sự tịch tịnh mầm tái sanh là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘thưa Ngài Gotama, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày’ là như thế.

Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phận sự: Những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được thấy, đã từ bỏ, đã dứt trừ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu, những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được nghe, –nt– những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được cảm giác, –nt– những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do điều đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác, –nt– những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do giới, –nt– những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do phận sự, –nt– những vị nào đã dứt bỏ mọi sự trong sạch do giới và phận sự, đã từ bỏ, đã dứt trừ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu; - ‘Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phận sự’ là như thế.

Đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại: sau khi dứt bỏ, sau khi từ bỏ, sau khi dứt trừ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu sự trong sạch, sự thanh tịnh, sự hoàn toàn trong sạch, sự thoát khỏi, sự giải thoát, sự hoàn toàn thoát khỏi do nhiều loại điem báo hiệu tốt xấu; - ‘đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại’ là như thế.

Tañhaṃ pariññāya anāsavā se ahampi te oghatiṇṇāti brūmi ti - **Tañhā** ti¹ rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. **Tañhaṃ pariññāyā** ti taṇhaṃ tīhi pariññāhi parijānitvā ñātapariññāya tīraṇapariññāya pahānapariññāya.

Katamā ñātapariññā? Taṇhaṃ jānāti,² ayaṃ rūpataṇhā, ayaṃ saddataṇhā, ayaṃ gandhataṇhā, ayaṃ rasataṇhā, ayaṃ phoṭṭhabbataṇhā, ayaṃ dhammataṇhā 'ti jānāti¹ passati, ayaṃ ñātapariññā.

Katamā tīraṇapariññā? Evaṃ ñātaṃ katvā taṇhaṃ tīreti aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato itito upaddavato bhayato upassaggato³ calato pabhaṅguto addhuvato atāṇato alenato asaraṇato asaraṇibhūtato rittato tucchato suññato anattato ādīnavato vipariṇāmadhammato asārakato⁴ aghamūlato⁵ vadhakato vibhavato sāsavato saṅkhatato mārāmisato jātidhammato jarādhammato vyādhidhammato maraṇadhammato sokaparidevadukkha-domanassupāyāsadhammato saṅkilesadhammato samudayato atthaṅgamato assādato⁶ ādīnavato nissaraṇato⁷ tīreti, ayaṃ tīraṇapariññā.

Katamā pahānapariññā? Evaṃ tīrayitvā⁸ taṇhaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, ayaṃ pahānapariññā.

Tañhaṃ pariññāyā ti taṇhaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijānitvā.⁹ **Anāsavā** ti cattāro āsavā: kāmāsavo bhavāsavo diṭṭhāsavo avijjāsavo. Yesaṃ ime āsavā pahīnā ucchinnamūlā tālāvattukatā anabhāvakatā¹⁰ āyatim anuppādadhammā, te vuccanti anāsavā arahanto khīṇāsavā.¹¹

Tañhaṃ pariññāya anāsavā se ahampi te oghatiṇṇāti brūmi ti ye taṇhaṃ pariññāya anāsavā ahampi te kāmoghaṃ tiṇṇā, bhavoghaṃ tiṇṇā, diṭṭhoghaṃ tiṇṇā, avijjoghaṃ tiṇṇā, sabbasaṃsārapatham¹² tiṇṇā uttiṇṇā nittiṇṇā atikkantā samatikkantā vītivattāti brūmi vadāmi 'ti - taṇhaṃ pariññāya anāsavā se ahampi te oghatiṇṇāti brūmi.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Etābhinandāmi vaco mahesino
sukittitaṃ gotamanūpadhikaṃ,
yesīdha diṭṭhaṃ va suttaṃ mutaṃ vā
sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbam
anekarūpampi pahāya sabbam
taṇhaṃ pariññāya anāsavā se
ahampi te oghatiṇṇāti brūmi”*ti.

Nandasuttaniddeso sattamo.

¹ taṇhanti - Syā.

² pajānāti - Syā.

³ upasaggato - Syā.

⁴ asārato - Va, Vi, Ka.

⁵ aghamūlakato - Syā.

⁶ anassādato - Syā; asārato - Va, Vi, Ka.

⁹ taṇhaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijānitvāti taṇhaṃ pariññāya - Syā.

⁷ anissaraṇato - Syā.

⁸ tīretvā - Syā.

¹⁰ anabhāvakaṭā - Ma;

anabhāvaṃ gatā - Syā, Va, Vi, Ka.

¹¹ te vuccanti anāsavā. yeti arahanto khīṇāsavā - Syā.

¹² sabbam saṃsārapatham - Syā.

Đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, con cũng nói rằng: ‘Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ - Tham ái: tham ái cảnh sắc, tham ái cảnh thanh, tham ái cảnh hương, tham ái cảnh vị, tham ái cảnh xúc, tham ái cảnh pháp. **Đã biết toàn diện về tham ái:** Sau khi biết toàn diện về tham ái với ba cách biết toàn diện: biết toàn diện về điều đã được biết, biết toàn diện về sự xét đoán, biết toàn diện về sự dứt bỏ.

Biết toàn diện về điều đã được biết là những gì? Biết về tham ái, biết rằng, thấy rằng: “Cái này là tham ái cảnh sắc, cái này là tham ái cảnh thanh, cái này là tham ái cảnh hương, cái này là tham ái cảnh vị, cái này là tham ái cảnh xúc, cái này là tham ái cảnh pháp;” điều này là biết toàn diện về điều đã được biết.

Biết toàn diện về sự xét đoán là những gì? Sau khi thực hiện điều đã được biết như vậy thì xét đoán về tham ái, xét đoán là vô thường, là khổ, là cơn bệnh, là mụn ghẻ, là mũi tên, là tai ương, là tật nguyên, là không sai khiến được, là tiêu hoại, là tai họa, là bất hạnh, là sợ hãi, là nguy cơ, là thay đổi, là mảnh mai, là không bền, là không nơi nương tựa, là không nơi trú ẩn, là không nơi nương nhờ, là trạng thái không nơi nương nhờ, là trống rỗng, là rỗng không, là trống không, là vô ngã, là bất lợi, là có bản chất biến đổi, là không có cốt lõi, là gốc gác của tai ương, là kẻ giết hại, là vật hư hỏng, là có sự rò rỉ, là bị tạo tác, là mối như của Ma Vương, là có bản chất sanh ra, là có bản chất già, là có bản chất bệnh, là có bản chất chết, là có bản chất sâu–bi–khổ–ưu–não, là có bản chất ô nhiễm, là nhân sanh khởi, là sự biến hoại, là sự hứng thú, là sự bất lợi, là sự thoát ra; điều này là biết toàn diện về sự xét đoán.

Biết toàn diện về sự dứt bỏ là những gì? Sau khi xét đoán như vậy thì dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu tham ái; điều này là biết toàn diện về sự dứt bỏ.

Đã biết toàn diện về tham ái: Sau khi biết toàn diện về tham ái với ba cách biết toàn diện này. **Không còn lậu hoặc:** Có bốn lậu hoặc: dục lậu, hữu lậu, kiến lậu, vô minh lậu. Đối với những vị nào, các lậu hoặc này là đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai, những vị ấy được gọi là không còn lậu hoặc, là các vị A-la-hán, có lậu hoặc đã được cạn kiệt.

Đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, con cũng nói rằng: ‘Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ: Những vị nào đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, con cũng nói, cũng phát biểu rằng: ‘Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ (ngũ) dục, đã vượt qua dòng lũ của hữu, đã vượt qua dòng lũ tà kiến, đã vượt qua dòng lũ vô minh, đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi mọi nẻo đường luân hồi;’ - ‘đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, con cũng nói rằng: Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Nanda nói rằng:) “Thưa ngài Gotama, con thích thú lời nói này của bậc đại ẩn sĩ, trạng thái không liên quan đến mầm tái sanh đã khéo được trình bày. Ở đây, những vị nào đã dứt bỏ điều đã được thấy, hoặc điều đã được nghe, hoặc điều đã được cảm giác, hoặc thậm chí tất cả giới và phận sự, đã dứt bỏ mọi hình thức nhiều loại, đã biết toàn diện về tham ái, không còn lậu hoặc, con cũng nói rằng: ‘Những vị ấy đã vượt qua dòng lũ.’”

Diễn Giải Kinh Nanda là thứ bảy.

8. HEMAKASUTTANIDDESO

8 - 1

*Ye me pubbe viyākaṃsu (iccāyasmā hemako)
huraṃ gotamasāsanā
iccāsi iti bhavissati
sabbam taṃ itihītihaṃ,
sabbam taṃ takkavaḍḍhanaṃ
nāhaṃ tattha abhiraṃhiṃ.*

Yeme pubbe viyākaṃsū ti - **Ye** ti yo ca bāvarī brāhmaṇo, ye caññe tassa ācariyā, te sakaṃ dīṭṭhiṃ sakaṃ khantiṃ sakaṃ ruciṃ sakaṃ laddhiṃ sakaṃ ajjhāsayaṃ sakaṃ adhippāyaṃ vyākaṃsu¹ ācikkhiṃsu desayiṃsu paññāpiṃsu paṭṭhapiṃsu vivariṃsu vibhajiṃsu uttānīkaṃsu² pakāsesun 'ti - ye me pubbe viyākaṃsu. **Iccāyasmā hemako** ti - **Iccā** ti padasandhi -- padānupubbataḍḍetaṃ 'iccā 'ti. **Āyasmā** ti piyavacanaṃ -pe- **Hemako** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ -pe- abhilāpo 'ti - iccāyasmā hemako.

Huraṃ gotamasāsanā ti huraṃ gotamasāsanā, paraṃ gotamasāsanā, pure gotamasāsanā, paṭhamataraṃ gotamasāsanā buddhasāsanā jinasāsanā tathāgatasāsanā, devadevasāsanā,³ arahantasāsanā 'ti - huraṃ gotamasāsanā.

Iccāsi iti bhavissati ti evaṃ kira āsi,⁴ evaṃ kira bhavissati 'ti - iccāsi iti bhavissati.

Sabbam taṃ itihītihaṃ ti sabbam taṃ itihītihaṃ, itikirāya, paramparāya piṭakasampadāya takkahetu nayahetu ākāraparivitakkena dīṭṭhinijjhānakkhantiyā na sāmaṃ sayamaññātaṃ na attapaccakkhadhammaṃ⁵ kathayiṃsū 'ti - sabbam taṃ itihītihaṃ.

Sabbam taṃ takkavaḍḍhanaṃ ti sabbam taṃ takkavaḍḍhanaṃ vitakkavaḍḍhanaṃ saṅkappavaḍḍhanaṃ kāmavitakkavaḍḍhanaṃ vyāpādatakka-vaḍḍhanaṃ vihiṃsāvitakkavaḍḍhanaṃ ñātivitakkavaḍḍhanaṃ janapadavitakka-vaḍḍhanaṃ amarāvitakkavaḍḍhanaṃ⁶ parānuddayatā⁷paṭisaṃyuttavitakka-vaḍḍhanaṃ lābhasakkārasilokapaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanaṃ anavaññatti-paṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanaṃ 'ti - sabbam taṃ takkavaḍḍhanaṃ.

¹ byākaṃsu - Ma; byākarīṃsu - Syā.

² uttānī makāṃsu - Pa.

³ devadevasāsanā - itisaddo Ma, Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁴ evaṃ kira asi - Syā.

⁵ attapaccakkhaṃ dhammaṃ - Syā, PTS.

⁶ amaravitakkavaḍḍhanaṃ - Syā.

⁷ parānuddayatā - Ma;
paranuddayatā - PTS.

8. DIỄN GIẢI KINH HEMAKA

8 - 1

(Tôn giả Hemaka nói rằng:)

“Những người nào trước đây đã giải thích cho con khác với lời dạy của đức Gotama (nói rằng):

‘Đã là như vậy, sẽ là như vậy,’

mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi,

mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ,

con đã không thích thú về điều ấy.”

Những người nào trước đây đã giải thích cho con - Những người nào: là vị Bà-la-môn Bāvāri và những người khác là thầy của vị ấy; những vị ấy đã giải thích, đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ về quan điểm của mình, về sự chấp nhận của mình, về sự ưa thích của mình, về quan niệm của mình, về ý định của mình, về chủ tâm của mình; - ‘những người nào trước đây đã giải thích cho con’ là như thế. **Tôn giả Hemaka nói rằng - Rằng:** Từ ‘*icca*’ này là sự nối liền các câu văn, –nt– tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôn giả:** (Từ ‘*āyasmā*’ này) là lời nói yêu mến, –nt– . **Hemaka:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Hemaka nói rằng’ là như thế.

Khác với lời dạy của đức Gotama: khác với lời dạy của đức Gotama là khác hẳn lời dạy của đức Gotama, trước cả lời dạy của đức Gotama, trước tiên so với lời dạy của đức Gotama, so với lời dạy của đức Phật, so với lời dạy của đấng Chiến Thắng, so với lời dạy của đức Như Lai, so với lời dạy của vị Chúa của chư Thiên, so với lời dạy của bậc A-la-hán; - ‘khác với lời dạy của đức Gotama’ là như thế.

Đã là như vậy, sẽ là như vậy: Nghe nói đã là như vậy, nghe nói sẽ là như vậy; - ‘đã là như vậy, sẽ là như vậy’ là như thế.

Mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi: Họ đã thuyết giảng mọi điều ấy do nghe lời đồn đãi, do nghe nói như thế, do sự truyền thừa, do sự thành tựu của việc thu thập kiến thức, do nhân suy nghĩ, do nhân suy luận, do suy đoán theo biểu hiện, do sự suy xét và chấp nhận về quan điểm, không được chính bản thân biết rõ, không được tự thân quán xét lại; - ‘mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi’ là như thế.

Mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ: mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ, sự tăng trưởng của suy tư, sự tăng trưởng của tư duy, sự tăng trưởng của suy tư về dục, sự tăng trưởng của suy tư về sân hận, sự tăng trưởng của suy tư về hãm hại, sự tăng trưởng của suy tư về thân quyến, sự tăng trưởng của suy tư về xứ sở, sự tăng trưởng của suy tư về chư Thiên, sự tăng trưởng của suy tư liên quan đến sự trác ẩn đối với người khác, sự tăng trưởng của suy tư liên quan đến lợi lộc–sự trọng vọng–sự nổi tiếng, sự tăng trưởng của suy tư liên quan đến việc không bị khi dễ; - ‘mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ’ là như thế.

Nāhaṃ tattha abhiraṃ ti nāhaṃ tattha abhiraṃ na vindiṃ¹
nādhigacchiṃ na paṭilabhin 'ti² - nāhaṃ tattha abhiraṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
“Ye me pubbe viyākaṃsu (iccāyasmā hemako)
huraṃ gotamasāsanā,
iccāsi iti bhavissati
sabbhaṃ taṃ itihītihaṃ,
sabbhaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ
nāhaṃ tattha abhiraṃ ”ti.

8 - 2

Tvaṃ ca me dhammamakkhāhi
taṇhānigghātaṃ³ muni,
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikaṃ.

Tvaṃ ca me dhammamakkhāhi ti - **Tvaṃ** ti bhagavantaṃ bhaṇati.
Dhammamakkhāhi ti - **Dhammaṃ** ti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyoṣāna-
kalyāṇaṃ sātthaṃ savyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ,
cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcindriyāni
pañcabalāni sattabojjhaṅge ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānaṃ
nibbānaḡāminiṃca paṭipadaṃ akkhāhi ācikkhāhi desehi pañṇapehi paṭṭhapehi
vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi 'ti - tvaṃ ca me dhammamakkhāhi.

Taṇhānigghātaṃ muni ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā, –pe– dhammataṇhā.
Taṇhānigghātaṃ⁴ taṇhāpahānaṃ taṇhāvūpasamaṃ taṇhāpaṭinissaggaṃ
taṇhāpaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānaṃ. **Muni** ti monaṃ vuccati ṇāṇaṃ, –pe–
saṅgajālamaticca so muni 'ti - taṇhānigghātaṃ muni.

Yaṃ viditvā sato caraṃ ti yaṃ viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā
vibhūtaṃ katvā, ‘sabbe saṅkhārā aniccā ’ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā
vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā ’ti –pe– ‘sabbe dhammā
anattā ’ti –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbhaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti
viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Sato** ti catūhi
kāraṇehi⁵ sato: kāye kāyānupassanāsatiipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, –pe– so vuccati
sato. **Caraṃ** ti caranto viharanto⁶ irīyanto vattento pārento yapento yāpento 'ti - yaṃ
viditvā sato caraṃ.

¹ ratiṃ na vindiṃ - PTS, Pana.

² ratiṃ napaṭilabhinti - PTS, Pana.

³ nighātaṃ - Pana.

⁴ taṇhānigghātananti taṇhānigghātaṃ - Syā.

⁵ catūhākārehi - Syā.

⁶ vīcaranto - Syā, Va, Vi, ka.

Con đã không thích thú về điều ấy: con đã không thích thú, đã không tìm đến, đã không đạt đến, đã không tiếp nhận điều ấy; - ‘con đã không thích thú về điều ấy’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Hemaka nói rằng:)

“Những người nào trước đây đã giải thích cho con khác với lời dạy của đức Gotama (nói rằng):

‘Đã là như vậy, sẽ là như vậy,’

mọi điều ấy đều do nghe lời đôn đãi,

mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ,

con đã không thích thú về điều ấy.”

8 - 2

“Và xin Ngài hãy nói ra cho con về Giáo Pháp, về sự diệt trừ tham ái, thừa bậc hiền trí; sau khi hiểu pháp ấy, con có niệm, trong khi sống, có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

Và xin Ngài hãy nói ra cho con về Giáo Pháp - Ngài: (Vị Hemaka) nói với đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy nói về Giáo Pháp: Về Giáo Pháp:** Xin Ngài hãy nói ra, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ, (gồm có) bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn; - ‘và xin Ngài hãy nói ra cho con về Giáo Pháp’ là như thế.

Về sự diệt trừ tham ái, thừa bậc hiền trí - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. Sự diệt trừ tham ái là sự dứt bỏ tham ái, sự vắng lặng tham ái, sự buông bỏ tham ái, sự tịch tịnh tham ái, là Bất Tử, Niết Bàn. **Bậc hiền trí:** Bản thể hiền trí nói đến trí, –nt– đã vượt qua sự quyến luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí; - ‘về sự diệt trừ tham ái, thừa bậc hiền trí’ là như thế.

Sau khi hiểu pháp ấy, con có niệm, trong khi sống: sau khi làm cho pháp ấy được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: *“Tất cả các hành là vô thường;”* sau khi làm cho được hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: *“Tất cả các hành là khổ,”* –nt– *“Tất cả các pháp là vô ngã,”* –nt– *“Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.”* **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, –nt– vị ấy được gọi là có niệm. **Trong khi sống:** là trong khi thực hành, trong khi trú ngụ, trong khi sinh hoạt, trong khi vận hành, trong khi bảo hộ, trong khi nuôi dưỡng, trong khi bảo dưỡng; - ‘sau khi hiểu pháp ấy, con có niệm, trong khi sống’ là như thế.

Tare loke visattikan ti visattikā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Visattikā** ti kenatṭhena visattikā? –pe– visaṭā vitthatā 'ti - visattikā. **Loke** ti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. **Tare loke visattikan** ti loke vesā visattikā¹ loke vetam visattikaṃ² sato tareyyaṃ, uttareyyaṃ patareyyaṃ samatikkameyyaṃ vītivatteyyaṃ 'ti³ - tare loke visattikaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Tvam ca me dhammamakkhāhi
 taṇhānigghātanaṃ⁴ muni,
 yaṃ viditvā sato caraṃ
 tare loke visattikan ”*ti.

8 - 3

*Idha diṭṭhasutamuta⁵-
 viññātesu piyarūpesu (hemaka)
 chandarāgavinodanaṃ
 nibbānapadamaccutaṃ.⁶*

Idha diṭṭhasutamuta⁵viññātesū ti - **Diṭṭhan** ti cakkhunā diṭṭhaṃ. **Sutan** ti sotena sutam. **Mutan** ti ghānena ghāyitaṃ jivhāya sāyitaṃ kāyena phuṭṭhaṃ. **Viññātan** ti manasā viññātan 'ti - idha diṭṭhasutamuta⁵viññātesu.

Piyarūpesu hemakā ti kiñca loke piyarūpaṃ satarūpaṃ? Cakkhuṃ⁷ loke piyarūpaṃ satarūpaṃ, sotaṃ loke piyarūpaṃ satarūpaṃ, ghānaṃ loke piyarūpaṃ satarūpaṃ, jivhā loke piyarūpaṃ satarūpaṃ, kāyo loke iyarūpaṃ satarūpaṃ, mano loke piyarūpaṃ satarūpaṃ; rūpā⁸ loke piyarūpaṃ satarūpaṃ, saddā loke – gandhā loke – rasā loke – phoṭṭhabbā loke – dhammā loke piyarūpaṃ satarūpaṃ; cakkhuvīññāṇaṃ loke piyarūpaṃ satarūpaṃ, sotaviññāṇaṃ loke – ghānaviññāṇaṃ loke – jivhāviññāṇaṃ loke – kāyaviññāṇaṃ loke – manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ satarūpaṃ; –

¹ yā sā loke visattikā - Syā.

² loke taṃ visattikaṃ - Syā.

³ tareyya uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyāti - Syā.

⁴ nighātanaṃ - Pana.

⁵ diṭṭhasutamutaṃ - Syā.

⁶ nibbānaṃ paramaccutaṃ - Va, Vi, Ka.

⁷ cakkhu - Ma, PTS.

⁸ rūpaṃ - Syā.

Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian - Sự vướng mắc nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sự vướng mắc:** Sự vướng mắc với ý nghĩa gì? –nt– được trải rộng, được lan rộng’ là vướng mắc. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, ở thế gian của loài người, ở thế gian của chư Thiên, ở thế gian của các uẩn, ở thế gian của các giới, ở thế gian của các xứ. **Có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian:** Sự vướng mắc này là ở ngay tại thế gian. Có niệm, con có thể vượt qua, có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi sự vướng mắc này ở ngay tại thế gian; - ‘có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

*“Và xin Ngài hãy nói ra cho con về Giáo Pháp,
về sự diệt trừ tham ái, thưa bậc hiền trí;
sau khi hiểu pháp ấy, con có niệm, trong khi sống,
có thể vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”*

8 - 3

“Ở đây, sự xua đi mong muốn và luyến ái ở các vật có vẻ đáng yêu đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, này Hemaka, là vị thế Niết Bàn, Bất Hoại.”

Ở đây, ... đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức - Đã được thấy: đã được thấy bằng mắt. **Đã được nghe:** đã được nghe bằng tai. **Đã được cảm giác:** đã được ngửi bằng mũi, đã được nếm bằng lưỡi, đã được xúc chạm bằng thân. **Đã được nhận thức:** đã được nhận thức bằng ý; - ‘ở đây, ... đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức’ là như thế.

Ở các vật có vẻ đáng yêu, này Hemaka: Và cái gì ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng? Mắt ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, tai ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, mũi ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, lưỡi ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, thân ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, ý ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; các sắc ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, các thanh ở thế gian – các hương ở thế gian – các vị ở thế gian – các xúc ở thế gian – các pháp ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; nhãn thức ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, nhĩ thức ở thế gian – tỷ thức ở thế gian – thiệt thức ở thế gian – thân thức ở thế gian – ý thức ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; –

– cakkhusamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, sotasamphasso loke – ghānasamphasso loke – jivhāsamphasso loke – kāyasamphasso loke – manosamphasso loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ; cakkhusamphassajā vedanā loke –pe– sotasamphassajā vedanā – ghānasamphassajā vedanā – jivhāsamphassajā vedanā – kāyasamphassajā vedanā – manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ; rūpasaññā loke –pe– saddasaññā loke – gandhasaññā loke – rasasaññā loke – phoṭṭhabbasaññā loke – dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ; rūpasañcetanā loke –pe– saddasañcetanā loke – gandhasañcetanā loke – rasasañcetanā loke – phoṭṭhabbasañcetanā loke – dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ; rūpataṇhā loke –pe– saddataṇhā loke –pe– gandhataṇhā loke – rasataṇhā loke – phoṭṭhabbataṇhā loke – dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ; rūpavitakko loke –pe– saddavitakko loke – gandhavitakko loke – rasavitakko loke – phoṭṭhabbavitakko loke – dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ; rūpavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ, saddavicāro loke –pe– gandhavicāro loke – rasavicāro loke – phoṭṭhabbavicāro loke – dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātārūpan ’ti - piyarūpesu hemaka.

Chandarāgavinodanan ti - **Chandarāgo** ti yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandi kāmataṇhā kāmasineho kāmaparilāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmacchandanivaraṇaṃ. **Chandarāgavinodanan** ti chandarāgappahānaṃ chandarāgavūpasamaṃ chandarāgapaṭinissaggaṃ chandarāgapaṭippassaddhiṃ¹ amataṃ nibbānan ’ti - chandarāgavinodanaṃ.

Nibbānapadamaccutan ti nibbānapadaṃ tāṇapadaṃ lenapadaṃ saraṇapadaṃ² abhayapadaṃ. **Accutan** ti niccaṃ dhuvam sassaṭam avipariṇāmadhamman ’ti - nibbānapadamaccutaṃ.

Tenāha bhagavā:

“*Idha diṭṭhasutamuta-
viññātesu piyarūpesu (hemaka)
chandarāgavinodanaṃ
nibbānapadamaccutan*”ti.

¹ chandarāgapaṭippassaddham - Ma, Va, Vi, Ka.

² parāyanapadaṃ - Syā.

– nhãn xúc ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng, nhĩ xúc ở thế gian – tỷ xúc ở thế gian – thiệt xúc ở thế gian – thân xúc ở thế gian – ý xúc ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; thọ sanh ra từ nhãn xúc ở thế gian –nt– thọ sanh ra từ nhĩ xúc ở thế gian – thọ sanh ra từ tỷ xúc ở thế gian – thọ sanh ra từ thiệt xúc ở thế gian – thọ sanh ra từ thân xúc ở thế gian – thọ sanh ra từ ý xúc ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; sắc tướng ở thế gian –nt– tinh tướng ở thế gian – hương tướng ở thế gian – vị tướng ở thế gian – xúc tướng ở thế gian – pháp tướng ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; sắc tư ở thế gian –nt– tinh tư ở thế gian – hương tư ở thế gian – vị tư ở thế gian – xúc tư ở thế gian – pháp tư ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; sắc ái ở thế gian –nt– tinh ái ở thế gian – hương ái ở thế gian – vị ái ở thế gian – xúc ái ở thế gian – pháp ái ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; sắc tâm ở thế gian –nt– tinh tâm ở thế gian – hương tâm ở thế gian – vị tâm ở thế gian – xúc tâm ở thế gian – pháp tâm ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; sắc tứ ở thế gian –nt– tinh tứ ở thế gian – hương tứ ở thế gian – vị tứ ở thế gian – xúc tứ ở thế gian – pháp tứ ở thế gian là có vẻ đáng yêu có vẻ vừa lòng; - ‘ở các vật có vẻ đáng yêu, này Hemaka’ là như thế.

Sự xua đi mong muốn và luyện ái - Mong muốn và luyện ái: là sự mong muốn về dục, sự luyện ái về dục, niềm vui về dục, sự tham ái về dục, sự yêu mến về dục, sự nồng nhiệt về dục, sự mê mẩn về dục, sự bám chặt vào dục, sự lôi cuốn của dục, sự gắn bó với dục, sự chấp thủ ở dục, sự che lấp do mong muốn về dục liên quan đến ngũ dục. **Sự xua đi mong muốn và luyện ái:** sự dứt bỏ mong muốn và luyện ái, sự vắng lặng mong muốn và luyện ái, sự buông bỏ mong muốn và luyện ái, sự tịch tịnh mong muốn và luyện ái là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘sự xua đi mong muốn và luyện ái’ là như thế.

Vị thế Niết Bàn, Bất Hoại: vị thế Niết Bàn là vị thế nương tựa, là vị thế trú ẩn, là vị thế nương nhờ, là vị thế không sợ hãi. **Bất Hoại:** là thường còn, bền vững, trường tồn, không có bản chất biến đổi; - ‘vị thế Niết Bàn, Bất Hoại’ là như thế.

Vị thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Ở đây, sự xua đi mong muốn và luyện ái ở các vật có vẻ đáng yêu đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, này Hemaka, là vị thế Niết Bàn, Bất Hoại.”

8 - 4

*Etadaññāya ye satā
diṭṭhadhammābhiniibbutā,
upasantā ca te sadā
tiṇṇā loke visattikaṃ.*

Etadaññāya ye satā ti - **Etan** ti amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhāra-samatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. **Aññāyā** ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. ‘Sabbe saṅkhārā aniccā ’ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā ’ti –pe– ‘sabbe dhammā anattā ’ti –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman ’ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Ye** ti arahanto khīṇāsavā. **Satā** ti catūhi kāraṇehi satā: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvitattā¹ satā –pe– te vuccanti satā ’ti - etadaññāya ye satā.

Diṭṭhadhammābhiniibbutā ti - **Diṭṭhadhammā** ti diṭṭhadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtaṃ katvā vibhāvitadhammā. ‘Sabbe saṅkhārā aniccā ’ti diṭṭhadhammā –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman ’ti diṭṭhadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtaṃ katvā vibhāvitadhammā. **Abhiniibbutā** ti rāgassa nibbāpitattā nibbutā,² dosassa nibbāpitattā nibbutā, mohassa nibbāpitattā nibbutā, kodhassa –pe– upanāhassa –pe– sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā nijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭippassaddhattā santā upasantā vūpasantā nibbutā paṭippassaddhā ’ti - diṭṭhadhammābhiniibbutā.³

Upasantā ca te sadā ti - **Upasantā** ti rāgassa upasamitattā nibbāpitattā⁴ upasantā –pe– dosassa – mohassa – kodhassa – upanāhassa –pe– sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā upasamitattā⁵ nijjhātattā⁶ nibbutattā vigatattā paṭippassaddhattā santā upasantā vūpasantā nibbutā paṭippassaddhā ’ti - upasantā. **Te** ti arahanto khīṇāsavā. **Sadā** ti sadā sabbadā sabbakālaṃ niccakālaṃ dhuvakālaṃ satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ poṅkhānupoṅkhaṃ⁷ udakomikājātaṃ⁸ avīcisantisahitaṃ⁹ phassitaṃ,¹⁰ purebhattaṃ pacchābhattaṃ purimayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ¹¹ kāḷe juṇhe vasse hemante gimhe purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandhe ’ti - upasantā ca te sadā.

¹ bhāventā - Syā.

² abhiniibbutā - Syā.

³ sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ nibbāpitattā abhiniibbutāti diṭṭhadhammābhiniibbutā - Syā.

⁴ rāgassa santattā - Syā.

⁵ vūpasamitattā - Ma;
itisaddo Syā potthake na dissate.

⁶ vijjhātattā - Syā.

⁷ poṅkhānupoṅkhaṃ - Syā.

⁸ udakūmikājātaṃ - Ma;

udakummijātaṃ - Syā; udakummi[va]jātaṃ - PTS.

⁹ adhivisantiṭṭhāti samitaṃ - Pana;

avippasantanti pahita - Katthaci;

avipasantāti jahitaṃ - vidyā.

¹⁰ phusitaṃ - Syā.

¹¹ purimayāme majjhimayāme pacchimayāme - Syā.

8 - 4

“Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệm, đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt, và những người ấy luôn luôn yên tịnh, họ đã vượt qua sự vướng mắc ở thế gian.”

Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệm - Điều này: là Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi duyên ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Sau khi hiểu thông:** sau khi hiểu thông, sau khi hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt. Sau khi hiểu thông, sau khi hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: *“Tất cả các hành là vô thường;”* sau khi hiểu thông, sau khi hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: *“Tất cả các hành là khô,”* –nt– *“Tất cả các pháp là vô ngã,”* –nt– *“Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.”* **Những người nào:** là các bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: do trạng thái đã phát triển sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân là có niệm –nt– các vị ấy được gọi là có niệm; - ‘sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệm’ là như thế.

Đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt - Đã nhận thức được Giáo Pháp: đã nhận thức được Giáo Pháp, đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp. Đã nhận thức được Giáo Pháp, đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp rằng: *“Tất cả các hành là vô thường;”* –nt– *“Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.”* **Đã được diệt tắt:** do trạng thái đã được tịch diệt đối với duyên ái là đã được tịch diệt; do trạng thái đã được tịch diệt đối với sân hận là đã được tịch diệt; do trạng thái đã được tịch diệt đối với si mê là đã được tịch diệt; do trạng thái đã được an tịnh, do trạng thái đã được yên lặng, do trạng thái đã được vắng lặng, do trạng thái đã được thiêu hủy, do trạng thái đã được tịch diệt, do trạng thái đã được tách lìa, do trạng thái đã được tịch tịnh đối với sự giận dữ –nt– đối với sự thù hận –nt– đối với tất cả các pháp tạo tác bất thiện là được an tịnh, được yên tịnh, được vắng lặng, được tịch diệt, được tịch tịnh; - ‘đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt’ là như thế.

Và những người ấy luôn luôn yên tịnh - Yên tịnh: do trạng thái đã được vắng lặng, do trạng thái đã được tịch diệt đối với duyên ái là được yên tịnh, –nt– sân hận – si mê – sự giận dữ – sự thù hận, do trạng thái đã được an tịnh, do trạng thái đã được yên lặng, do trạng thái đã được yên tịnh, do trạng thái đã được thiêu hủy, do trạng thái đã được tịch diệt, do trạng thái đã được tách lìa, do trạng thái đã được tịch tịnh đối với tất cả các pháp tạo tác bất thiện là được an tịnh, được yên tịnh, được vắng lặng, được tịch diệt, được tịch tịnh; - yên tịnh là như thế.. **Những người ấy:** là các bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Luôn luôn:** Luôn luôn là mọi lúc, mọi thời, thường khi, luôn khi, thường xuyên, liên tục, không gián đoạn, tiếp nối liên tục, sanh lên tuần tự (như sóng nước), không lưa thưa, không đứt khoảng, không ngừng lại, được liền lặn, trước bữa ăn, sau bữa ăn, vào canh đầu, vào canh giữa, vào canh cuối, vào hậu bán nguyệt, vào tiền bán nguyệt, vào mùa mưa, vào mùa lạnh, vào mùa nóng, ở chặng đầu của tuổi thọ, ở chặng giữa của tuổi thọ, ở chặng cuối của tuổi thọ; - ‘và những người ấy luôn luôn yên tịnh’ là như thế.

Tiṇṇā loke visattikan ti visattikā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Visattikā** ti kenatṭhena visattikā? –pe– visaṭā vitthatā ’ti - visattikā. **Loke** ti apāyaloke –pe– āyatanaloke. **Tiṇṇā loke visattikan** ti loke vesā visattikā, lokevetamaṃ visattikamaṃ tiṇṇā uttiṇṇā¹ nitthiṇṇā² atikkantā samatikkantā vītivattā ’ti - tiṇṇā loke visattikamaṃ.

Tenāha bhagavā:

“*Etadaññāya ye satā
diṭṭhadhammābhiniḃbutā
upasantā ca te sadā
tiṇṇā loke visattikan*”ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– “Satthā me bhante bhagavā, sāvakoḥamasmi”ti.

Hemakasuttaniddeso samatto.

¹ otṭiṇṇā uttiṇṇā - Pana.

² nitthiṇṇā - Ma.

Họ đã vượt qua sự vương mắc ở thế gian: Sự vương mắc nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sự vương mắc:** Sự vương mắc với ý nghĩa gì? –nt– được trải rộng, được lan rộng’ là vương mắc. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh, –nt– ở thế gian của các xứ. **Đã vượt qua sự vương mắc ở thế gian:** Sự vương mắc này là ở ngay tại thế gian. Các vị đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi sự vương mắc này ở ngay tại thế gian; - ‘họ đã vượt qua sự vương mắc ở thế gian’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệ, đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt, và những người ấy luôn luôn yên tịnh, họ đã vượt qua sự vương mắc ở thế gian.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Hemaka được hoàn tất.

9. TODEYYASUTTANIDDESO

9 - 1

*Yasmiṃ kāmā na vasanti - (iccāyasmā todeyyo)
taṇhā yassa na vijjati,
kathaṃkathā ca yo tiṇṇo
vimokkho tassa kīdiso.¹*

Yasmiṃ kāmā na vasantī ti yasmiṃ kāmā na vasanti, na saṃvasanti na āvasanti na parivasantī 'ti - yasmiṃ kāmā na vasanti. **Iccāyasmā todeyyo** ti –pe–

Taṇhā yassa na vijjati ti taṇhā yassa natthi, na santi² na saṃvijjati nūpalabbhati ñāṇagginā daḍḍhā 'ti - taṇhā yassa na vijjati.

Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo ti kathaṃkathā ca yo tiṇṇo uttiṇṇo nittiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivatto 'ti - kathaṃkathā ca yo tiṇṇo.

Vimokkho tassa kīdiso ti vimokkho tassa kīdiso, kiṃsaṅghito kiṃpakāro kiṃpaṭibhāgo icchitabboti vimokkhaṃ pucchati 'ti - vimokkho tassa kīdiso.

Tenāha so brāhmaṇo:
“*Yasmiṃ kāmā na vasanti (iccāyasmā todeyyo)
taṇhā yassa na vijjati,
kathaṃkathā ca yo tiṇṇo
vimokkho tassa kīdiso*” ti

9 - 2

*Yasmiṃ kāmā na vasanti (todeyyāti bhagavā)
taṇhā yassa na vijjati,
kathaṃkathā ca yo tiṇṇo
vimokkho tassa nāparo.*

Yasmiṃ kāmā na vasantī ti - **Yasmin** ti yasmiṃ puggale arahante khīṇāsave. **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. –pe– Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. **Yasmiṃ kāmā na vasantī** ti yasmiṃ kāmā na vasanti, na saṃvasanti, na āvasanti, na parivasantī 'ti - yasmiṃ kāmā na vasanti. **Todeyyāti bhagavā** ti –pe–

¹ kiṃ diso - Ka.

² na sati - Ma; itipāṭho Syā potthake na dissate.

9. DIỄN GIẢI KINH TODEYYA

9 - 1

(Tôn giả Todeyya nói rằng:)

*“Ở người nào các dục không sinh tồn,
đối với người nào tham ái không tìm thấy,
và người nào đã vượt qua các nỗi nghi hoặc,
sự giải thoát của người ấy là như thế nào?”*

Ở người nào các dục không sinh tồn: Ở người nào các dục không sinh tồn, không cộng trú, không cư trú, không lưu trú; - ‘ở người nào các dục không sinh tồn’ là như thế. **Tôn giả Todeyya nói rằng:** -nt- .

Đối với người nào tham ái không tìm thấy: Đối với người nào tham ái là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘đối với người nào tham ái không tìm thấy’ là như thế.

Và người nào đã vượt qua các nỗi nghi hoặc: và người nào đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi các nỗi nghi hoặc; - ‘và người nào đã vượt qua các nỗi nghi hoặc’ là như thế.

Sự giải thoát của người ấy là như thế nào? - Hỏi về sự giải thoát rằng: “Sự giải thoát của người ấy là như thế nào, được tồn tại thế nào, có kiểu cách gì, có biểu hiện gì, có nên được ước muốn?” - ‘sự giải thoát của người ấy là như thế nào?’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Todeyya nói rằng:)

*“Ở người nào các dục không sinh tồn,
đối với người nào tham ái không tìm thấy,
và người nào đã vượt qua các nỗi nghi hoặc,
sự giải thoát của người ấy là như thế nào?”*

9 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Todeyya,)

*ở người nào các dục không sinh tồn,
đối với người nào tham ái không tìm thấy,
và người nào đã vượt qua các nỗi nghi hoặc,
đối với người ấy không có sự giải thoát nào khác nữa.”*

Ở người nào các dục không sinh tồn - Ở người nào: ở cá nhân nào là bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Các dục:** theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. —nt— Các điều này được gọi là vật dục. —nt— Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Ở người nào các dục không sinh tồn:** Ở người nào các dục không sinh tồn, không cộng trú, không cư trú, không lưu trú; - ‘ở người nào các dục không sinh tồn’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Todeyya:** -nt- .

Tañhā yassa na vijjati ti - **Tañhā** ti rūpatañhā saddatañhā gandhatañhā rasatañhā phoṭṭhabbatañhā dhammatañhā. **Yāssā** ti arahato khīṇāsavassa. **Tañhā yassa na vijjati** ti tañhā yassa natthi, na santi¹ na saṃvijjati nūpalabbhati, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā 'ti - tañhā yassa na vijjati.

Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo ti kathaṃkathā vuccati vicikicchā, dukkhe kaṅkhā, -pe- thambhitattam² cittassa manovilekko. **Yo** ti yo so araham khīṇāsavo. **Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo** ti kathaṃkathā ca yo tiṇṇo uttiṇṇo nittiṇṇo³ atikkanto samatikkanto vītivatto 'ti - kathaṃkathā ca yo tiṇṇo.

Vimokkho tassa nāparo ti natthi tassa aparo vimokkho, yena vimokkhena vimucceyya, vimutto so, katham⁴ tassa vimokkhena karaṇīyan 'ti - vimokkho tassa nāparo.

Tenāha bhagavā:

“Yasmiṃ kāmā na vasanti (todeyyāti bhagavā)
tañhā yassa na vijjati,
kathaṃkathā ca yo tiṇṇo
vimokkho tassa nāparo ”ti.

9 - 3

*Nirāsaso so⁵ uda āsasāno
paññāṇavā so uda paññakappī,⁶
muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññaṃ
taṃ me viyācikkha samantacakkhu.*

Nirāsaso so uda āsasāno ti nittaṇho⁷ so udāhu sataṇho, rūpe āsiṃsati⁸ sadde - gandhe - rase - phoṭṭhabbe - kulaṃ - gaṇaṃ - āvāsālābham⁹ - yasaṃ - pasamsaṃ - sukhaṃ - cīvaraṃ - piṇḍapātaṃ - senāsaṇaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ¹⁰ - kāmādhātuṃ - rūpadhātuṃ - arūpadhātuṃ - kāmabhavaṃ - rūpabhavaṃ - arūpabhavaṃ - saññābhavaṃ - asaññābhavaṃ - nevasaññānāsaññābhavaṃ - ekavokārabhavaṃ - catuvokārabhavaṃ - pañcavokārabhavaṃ - atītaṃ - anāgataṃ - paccuppannaṃ - ditṭhasutamutaviññātabbe dhamme āsiṃsati icchati sādīyati pattheti piheti abhijjapattī 'ti - nirāsaso so uda āsasāno.

¹ na sati - Ma; itipāṭho Syā potthake na dissate.

² chambhitattam - Ma, Syā.

³ nitthiṇṇo - Ma.

⁴ vimucceyya katham - Syā; katham - PTS.

⁵ nirāsaso so - PTS; nirāsaso yo - Pana; nirāsaso so - Vi, evamuparipi.

¹⁰ cīvaraṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ - Syā.

⁶ udasaññakappī - Pana.

⁷ nītaṇho - Va, Vi, Ka.

⁸ āsiṃsati - Ma, Va, Vi, Ka, evamuparipi.

⁹ āvāsaṃ lābham - Syā.

Đối với người nào tham ái không tìm thấy - Tham ái: tham ái cảnh sắc, tham ái cảnh thanh, tham ái cảnh hương, tham ái cảnh vị, tham ái cảnh xúc, tham ái cảnh pháp. **Đối với người nào:** đối với bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Đối với người nào tham ái không tìm thấy:** Đối với người nào tham ái là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘đối với người nào tham ái không tìm thấy’ là như thế.

Và người nào đã vượt qua các nổi nghi hoặc: Nghi hoặc nói đến hoài nghi, sự nghi ngờ về Khổ, –nt– trạng thái sùng sốt, sự bối rối của tâm. **Người nào:** người nào là bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Và người nào đã vượt qua các nổi nghi hoặc:** và người nào đã vượt qua, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt qua, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi các nổi nghi hoặc; - ‘và người nào đã vượt qua các nổi nghi hoặc’ là như thế.

Đối với người ấy không có sự giải thoát nào khác nữa: đối với vị ấy không có sự giải thoát nào khác nữa mà vị ấy có thể giải thoát bằng sự giải thoát ấy, vị ấy đã được giải thoát; đối với vị ấy, việc cần làm đối với giải thoát đã được làm xong; - ‘đối với người ấy không có sự giải thoát nào khác nữa’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*(Đức Thế Tôn nói: “Này Todeyya,)
 ở người nào các dục không sinh tồn,
 đối với người nào tham ái không tìm thấy,
 và người nào đã vượt qua các nổi nghi hoặc,
 đối với người ấy không có sự giải thoát nào khác nữa.”*

9 - 3

*“Vị ấy không còn mong ước, hay là (vị ấy) đang mong ước?
 Vị ấy có sự hiểu biết hay là có sự sắp đặt nhờ vào tuệ?
 Thưa vị dòng Sakya, để cho con có thể nhận biết về vị hiền trí,
 thưa bậc Toàn Nhãn, xin Ngài hãy nói rõ điều ấy cho con.”*

Vị ấy không còn mong ước, hay là (vị ấy) đang mong ước? - Phải chăng vị ấy không còn tham ái, hay là có tham ái? Phải chăng vị ấy mong ước các sắc, mong ước các thanh – các hương – các vị – các xúc – gia tộc – đồ chúng – chỗ ngụ – lợi lộc – danh vọng – lời khen – hạnh phúc – y phục – đồ ăn khát thực – chỗ nằm ngồi – vật dụng là thuốc men chữa bệnh – dục giới – sắc giới – vô sắc giới – cõi dục – cõi sắc – cõi vô sắc – cõi hữu tướng – cõi vô tướng – cõi phi tướng phi phi tướng – cõi một uẩn – cõi bốn uẩn – cõi năm uẩn – quá khứ – vị lai – hiện tại – các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, ước muốn, ưng thuận, ước nguyện, mong cầu, nguyện cầu? - ‘vị ấy không còn mong ước, hay là (vị ấy) đang mong ước?’ là như thế.

Paññāṇavā so uda paññakappī¹ ti - Paññāṇavā so ti paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. **Uda paññakappī** ti udāhu aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhīññāṇāṇena vā micchāñāṇena vā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā kappeti, janeti saṃjaneti nibbatteti abhinibbatteti 'ti - paññāṇavā so uda paññakappī.

Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññan ti - **Sakkā** ti sakko bhagavā, sakyakulā² pabbajito tipi sakko. Athavā aḍḍho³ mahaddhano dhanavā tipi sakko, tassimāni dhanāni seyyathidaṃ: saddhādhanam silādhanam hiridhanam ottappadhanam sutadhanam cāgadhanam paññādhanam satipatṭhānadhanam sammappadhānadhanam iddhipādadhanam indriyadhanam baladhanam bojjaṅgadhanam maggadhanam phaladhanam nibbānadhananti,⁴ tehi anekavidhehi dhanaratanehi aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Athavā pahū visavī alamatto sūro vīro vikkanto abhīru⁵ acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsotipi sakko. **Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññan** ti sakka, yathā ahaṃ muniṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ⁶ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyan 'ti - muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññam.

Taṃ me viyācikkha samantacakkhū ti - **Tan** ti yaṃ pucchāmi, yaṃ yācāmi, yaṃ ajjhesāmi, yaṃ pasādemī. **Viyācikkhā** ti ācikkhāhi⁷ desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi. **Samantacakkhū** ti samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇam –pe– tathāgato tena samantacakkhū 'ti - taṃ me viyācikkha samantacakkhu.

Tenāha so brāhmaṇo:

“Nirāsaso so uda āsasāno

paññāṇavā so uda paññakappī,¹

muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññam

taṃ me viyācikkha samantacakkhū”ti.

¹ udasaññakappī - Pana.

² athavā sakyakulā - Syā.

³ addho - Syā.

⁴ nibbānadhanam - Syā.

⁵ abhīrū - Ma; abhiru - Syā.

⁶ yaṃ sakka muniṃ jāneyyaṃ vijāneyyaṃ - Syā.

⁷ ācikkha - Syā.

Vị ấy có sự hiểu biết hay là có sự sắp đặt nhờ vào tuệ? - Vị ấy có sự hiểu biết: Phải chăng là vị sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh? **Hay là có sự sắp đặt nhờ vào tuệ?** - Hay là vị ấy sắp xếp, làm sanh ra, làm sanh khởi, làm hạ sanh, làm phát sanh sự sắp đặt do tham ái, hoặc sự sắp đặt do tà kiến nhờ vào trí của tám sự chứng đạt (về định), hoặc nhờ vào trí của năm thăng trí (thần thông), hoặc nhờ vào tà trí? - ‘vị ấy có sự hiểu biết hay là có sự sắp đặt nhờ vào tuệ?’ là như thế.

Thưa vị dòng Sakya, để cho con có thể nhận biết về vị hiền trí - Vị dòng Sakya: Đức Thế Tôn là vị dòng Sakya, ‘người đã xuất gia từ gia tộc Sakya’ là vị dòng Sakya. Hoặc là, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn’ là vị dòng Sakya. Vị ấy sở hữu các tài sản này, tức là: tài sản về đức tin, tài sản về giới, tài sản về hổ thẹn (tội lỗi), tài sản về ghê sợ (tội lỗi), tài sản về kiến thức, tài sản về xả thí, tài sản về trí tuệ, tài sản về thiết lập niệm, tài sản về chánh cần, tài sản về nền tảng của thần thông, tài sản về quyền, tài sản về lực, tài sản về yếu tố đưa đến giác ngộ, tài sản về Đạo, tài sản về Quả, tài sản về Niết Bàn, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn với các tài sản và bảo vật nhiều loại ấy’ là vị dòng Sakya. Hoặc là, vị có năng lực, có tiềm năng, có khả năng, dũng cảm, anh hùng, quả cảm, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rớt lông đã được xa lìa’ là vị dòng Sakya. **Thưa vị dòng Sakya, để cho con có thể nhận biết về vị hiền trí:** Thưa vị dòng Sakya, để cho con có thể biết, có thể hiểu, có thể nhận biết, có thể thừa nhận, có thể thấu triệt về vị hiền trí; - ‘thưa vị dòng Sakya, để cho con có thể nhận biết về vị hiền trí’ là như thế.

Thưa bậc Toàn Nhân, xin Ngài hãy nói rõ điều ấy cho con - Điều ấy: là điều mà con hỏi, điều mà con yêu cầu, điều mà con thỉnh cầu, điều mà con đặt niềm tin. **Xin Ngài hãy nói rõ:** xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ. **Bậc Toàn Nhân:** Toàn nhân nói đến trí Toàn Giác. –nt– *vì thế đức Như Lai là bậc Toàn Nhân;* - ‘thưa bậc Toàn Nhân, xin Ngài hãy nói rõ điều ấy cho con’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Vị ấy không còn mong ước, hay là (vị ấy) đang mong ước?

Vị ấy có sự hiểu biết hay là có sự sắp đặt nhờ vào tuệ?

Thưa vị dòng Sakya, để cho con có thể nhận biết về vị hiền trí, thưa bậc Toàn Nhân, xin Ngài hãy nói rõ điều ấy cho con.”

9 - 4

*Nirāsaso so na so¹ āsasāno
paññāṇavā so na ca² paññakappī,
evampi todeyya, muniṃ vijāna
akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ.*

Nirāsaso so na so āsasāno ti nittaṇho so na so³ sataṇho so rūpe⁴ nāsimsati,⁵ sadde – gandhe –pe– diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme nāsimsati na icchati na sādiyati na pattheti na piheti nābhijappatī ’ti - nirāsaso so na so āsasāno.

Paññāṇavā so na ca paññakappī ti⁶ - **Paññāṇavā** ti⁷ paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. **Na ca paññakappī** ti aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāṇena vā micchāñāṇena vā taṇhākappaṃ vā na kappeti, diṭṭhikappaṃ vā na kappeti,⁸ na janeti, na saṃjaneti, na nibbatteti, nābhinibbatteti ’ti - paññāṇavā so na ca paññakappī.

Evampi todeyya muniṃ vijānā ti - **Munī** ti⁹ monaṃ vuccati ñāṇaṃ –pe– saṅgajālamaticca so muni. **Evampi todeyya muniṃ vijānā** ti todeyya evaṃ muniṃ jāna paṭijāna paṭivijāna paṭivijjhā ’ti¹⁰ - evampi todeyya muniṃ vijāna.

Akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ ti - **Akiñcanan** ti rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ. Yassetāni kiñcanāni¹¹ pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni, abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni¹² so vuccati akiñcano. **Kāmā** ti¹³ uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca –pe– ime vuccanti vatthukāmā –pe– ime vuccanti kilesakāmā. **Bhavā** ti dve bhavā kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo –pe– ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo.

¹ so na ca - Ma, Syā.

² so na so - PTS.

³ so na - Syā.

⁴ sataṇho rūpe nāsīsati - Ma;
sataṇho rūpaṃ nāsimsati - Syā.

⁵ nāsīsati - Ma, Va, Vi, Ka.

⁶ saññakappīti - Pana.

¹² pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā - Syā.

⁷ paññāṇavā soti - Syā.

⁸ taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā na kappeti - Syā.

⁹ muninti - Syā.

¹⁰ jāna vijāna paṭivijānāti - Syā.

¹¹ yassete kiñcanā - Syā.

¹³ kāmabhaveti kāmāti - Syā.

9 - 4

*“Vị ấy không còn mong ước, vị ấy không mong ước.
Vị ấy có sự hiểu biết và không có sự sắp đặt nhờ vào tuệ.
Này Todeyya, người hãy nhận biết về vị hiền trí là như vậy,
là vị không còn vương bận, không bị dính mắc ở dục và hữu.”*

Vị ấy không còn mong ước, vị ấy không mong ước: vị ấy không còn tham ái, vị ấy không có tham ái, vị ấy không mong ước các sắc, không mong ước các thanh – các hương –nt– các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, không ước muốn, không ưng thuận, không ước nguyện, không mong cầu, không nguyện cầu; - ‘vị ấy không còn mong ước, vị ấy không mong ước’ là như thế.

Vị ấy có sự hiểu biết và không có sự sắp đặt nhờ vào tuệ - Vị ấy có sự hiểu biết: là vị sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Và không có sự sắp đặt nhờ vào tuệ:** nhờ vào trí của tám sự chứng đạt (về định), hoặc nhờ vào trí của năm thắng trí (thần thông), hoặc nhờ vào tà trí, vị ấy không sắp đặt sự sắp đặt do tham ái, hoặc không sắp đặt sự sắp đặt do tà kiến, không làm sanh ra, không làm sanh khởi, không làm hạ sanh, không làm phát sanh; - ‘vị ấy có sự hiểu biết và không có sự sắp đặt nhờ vào tuệ’ là như thế.

Này Todeyya, người hãy nhận biết về vị hiền trí là như vậy - Vị hiền trí: Bản thể hiền trí nói đến trí, –nt– đã vượt qua sự quyến luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí. **Này Todeyya, người hãy nhận biết về vị hiền trí là như vậy:** Này Todeyya, người hãy biết, hãy nhận biết, hãy thừa nhận, hãy thấu triệt về vị hiền trí là như vậy; - ‘này Todeyya, người hãy nhận biết về vị hiền trí là như vậy’ là như thế.

Là vị không còn vương bận, không bị dính mắc ở dục và hữu - Vị không còn vương bận: luyến ái là vương bận, sân hận là vương bận, si mê là vương bận, ngã mạn là vương bận, tà kiến là vương bận, ô nhiễm là vương bận, uest hạnh là vương bận. Đối với vị nào, các vương bận này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ, vị ấy được gọi là không còn vương bận. **Dục:** theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Hữu:** có hai sự hiện hữu: sự hiện hữu do nghiệp và sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh. –nt– cái này là sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh.

Akiñcanaṃ kāmabhava asattan ti akiñcanaṃ puggalaṃ kāme ca bhava ca asattaṃ alaggaṃ alaggitaṃ apaḷibuddhaṃ¹ nikkhantaṃ nissaṭṭhaṃ² vippamuttaṃ viṣaṃyuttaṃ vimariyādīkatena cetasā viharantaṃ 'ti - akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ.

Tenāha bhagavā:

“Nirāsaso so na so āsasāno
paññāṇavā so na ca paññakappī
evampī todeyya muniṃ vijāna
akiñcanaṃ kāmabhava asattan ”ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– “Sathā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī ”ti.

Todeyyasuttaniddeso samatto.

¹ apaḷibuddhaṃ - Ma, Syā.

² nissaṭṭhaṃ - Syā.

Là vị không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu: Người không còn vướng bận thì không bị dính mắc, không bị máng vào, không bị vướng vào, không bị giữ lại ở dục và hữu, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, đang sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - 'là vị không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu' là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Vị ấy không còn mong ước, vị ấy không mong ước.

Vị ấy có sự hiểu biết và không có sự sắp đặt nhờ vào tuệ.

*Này Todeyya, người hãy nhận biết về vị hiền trí là như vậy,
là vị không còn vướng bận, không bị dính mắc ở dục và hữu.”*

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Todeyya được hoàn tất.

10. KAPPASUTTANIDDESO

10 - 1

*Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ (iccāyasmā kappo)
oghe jāte mahabbhaye,
jarāmaccuparetānaṃ
dīpaṃ pabrūhi mārisa
tvañca me dīpaṃ¹akkhāhi
yathayidaṃ²nāparaṃ siyā.*

Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhatan ti saro vuccati saṃsāro, āgamaṇaṃ gamaṇaṃ gamaṇāgamaṇaṃ kālaṃ gati bhavābhavo cuti ca upapatti ca nibbatti ca bhedo ca³ jāti ca jarā ca maraṇaṃ ca. Saṃsārassa purimā⁴ koṭi na paññāyati, pacchimāpi koṭi na paññāyati, majjheva⁵ saṃsāre sattā tṭhitā patitṭhitā allinā upagatā ajjhositā adhimuttā.

Kathaṃ saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati?

Ettakā jātiyo vaṭṭaṃ vatti,⁶ tato paraṃ na vattīti⁷ hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātisatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātisahasāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātisatasahasāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakā jāti koṭiyo vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātikotiṣatāni vaṭṭaṃ vatti tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātikotiṣahasāni vaṭṭaṃ vatti, tatoparaṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātikotiṣatasahasāni vaṭṭaṃ vatti, tatoparaṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

¹ disaṃ - Va, Vi, Ka.

² yathāyidaṃ - Ma, Syā.

³ nirodho ca - Va, Vi, Ka.

⁴ purimāpi - Ma, Syā, PTS.

⁵ majjhe ca - Syā.

⁶ vaṭṭaṃ vaṭṭati - Sa; vaṭṭaṃ vattati - Vi.

⁷ vattati ti - Ma, Sa;

vattati - Syā, PTS, evamuparipi.

10. DIỄN GIẢI KINH KAPPA

10 - 1

(Tôn giả Kappa nói rằng:)

“Thưa Ngài, xin Ngài hãy nói về hòn đảo
dành cho những người đang đứng giữa hồ nước,
ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra,
dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử.
Và xin Ngài hãy nói ra cho con về hòn đảo
để cho cái (khô) khác giống như cái (khô) này không thể xảy ra.”

Dành cho những người đang đứng giữa hồ nước: Hồ nước nói đến luân hồi, là việc đi đến (thế giới này), việc ra đi (đến thế giới khác), việc đi và đến, thời điểm (từ trần), cảnh giới tái sanh, kiếp sống khác từ kiếp sống này, sự tử vong, sự tái sanh, sự hạ sanh, sự tan rã, sự sanh, sự già, và sự chết. Điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến, điểm cuối cùng cũng không được biết đến, các chúng sanh tồn tại, thiết lập, bám vào, đến gần, bám chặt, hướng đến ở dòng luân hồi, ngay chính giữa.

‘Điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ là thế nào?

“Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy kiếp sống, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm kiếp sống, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy ngàn kiếp sống, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm ngàn kiếp sống, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy ngàn *koṭi*¹ kiếp sống, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm ngàn *koṭi* kiếp sống, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy ngàn *koṭi* kiếp sống, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy.

¹ 1 *koṭi* = 10.000.000 (mười triệu).

Ettakāni vassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassasatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassasahasassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassakotiyo vassaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassakotisatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassakotisahasassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassakotisahasassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

Ettakāni kappāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappasatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi. Ettakāni kappasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappasahasassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappakotiyo vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappakotisatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti, hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappakotisahasassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

“Anamataggoyam¹ bhikkhave, saṃsāro² pubbā koṭi³ na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsamyojanānaṃ saṃdhāvataṃ saṃsaratam. Evaṃ dīgharattam kho bhikkhave, dukkham paccanubhūtam tippam paccanubhūtam byasanam paccanubhūtam⁴ kaṭasī vaḍḍhitā.⁵ Yāvañcidam bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbinditum, alam virajjitum, alam vimuccitum ”ti.⁶ Evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.⁷

¹ anamatagg’ āyam - PTS.

² saṃsārassa - Syā.

³ pubbakoṭi - Syā, PTS.

⁴ tippam paccanubhūtam byasanam paccanubhūtam - Ma, PTS; tippam byasanam - Syā.

⁵ kaṭasīva vaḍḍhitam - Syā, PTS; kaṭasīvaḍḍhitam - Saka.

⁶ alam muccitunt - Syā; alam muñcitum ti - PTS.

⁷ Anamataggasamyutta, Tīṇakaṭṭhasutta.

“Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy ngàn năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm ngàn năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy *koṭi* năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm *koṭi* năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy ngàn *koṭi* năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm ngàn *koṭi* năm, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy.

“Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy ngàn kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm ngàn kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy *koṭi* kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm *koṭi* kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy ngàn *koṭi* kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. “Sự luân chuyển đã xoay vần chỉ chừng ấy trăm ngàn *koṭi* kiếp trái đất, trước đó đã không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Này các tỳ khưu, luân hồi này là không biết được điểm khởi đầu. Điểm đầu tiên không được biết đến đối với các chúng sanh – có sự che lấp bởi vô minh, có sự ràng buộc bởi tham ái – đang chạy quanh, đang chuyển dịch. Một thời gian dài lâu như vậy, quả thật, này các tỳ khưu, khổ đau được trải nghiệm, khổ não được trải nghiệm, sự tổn hại được trải nghiệm, các nghĩa trang được tăng thêm. Cho đến chừng ấy, này các tỳ khưu, thật quá đủ để nhàm chán về các pháp tạo tác, quá đủ để xa lìa luyến ái, quá đủ để giải thoát;” - ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy.

Katham saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati?

Ettakā jātiyo vaṭṭaṃ vattissati, tato paraṃ na vattissatīti¹ hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātisatāni – ettakāni jātisahasāni – ettakāni jātisatasahasāni – ettakāni jātikotiyo – ettakāni jātikotiṣatāni – ettakāni jātikotiṣahasāni – ettakāni jātikotiṣatasahasāni – ettakāni vassāni – ettakāni vassasatāni – ettakāni vassasahasāni – ettakāni vassasatasahasāni – ettakāni vassakotiyo – ettakāni vassakotiṣatāni – ettakāni vassakotiṣahasāni – ettakāni vassakotiṣatasahasāni – ettakāni kappāni – ettakāni kappasatāni – ettakāni kappasahasāni – ettakāni kappasatasahasāni – ettakāni kappakotiyo – ettakāni kappakotiṣatāni – ettakāni kappakotiṣahasāni – ettakāni kappakotiṣatasahasāni vaṭṭaṃ vattissati, tato paraṃ na vattissatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati. Evampi saṃsārassa purimā² koṭi na paññāyati pacchimāpi koṭi na paññāyati, majjheva saṃsāre sattā tṭhitā patiṭṭhitā allinā upagatā ajjhositā adhimuttā 'ti - majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ.

Iccāyasmā kappo ti - Iccā ti padasandhi –pe– Āyasmā ti piyavacanaṃ –pe– Kappo ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ –pe– abhilāpo 'ti - iccāyasmā kappo.

Oghe jāte mahabbhaye ti kāmoghe bhavoghe diṭṭhoghe avijjogho jāte saṃjāte nibbatte abhinibbatte pātubhūte. **Mahabbhaye ti** jātibhaye jarābhaye vyādhibhaye maraṇabhaye 'ti - oghe jāte mahabbhaye.

Jarāmaccuparetānaṃ ti jarāya phuṭṭhānaṃ paretānaṃ samohitānaṃ samannāgatānaṃ maccunā phuṭṭhānaṃ paretānaṃ samohitānaṃ samannāgatānaṃ jātiyā anugatānaṃ jarāya anusaṭānaṃ byādhinā abhibhūtānaṃ maraṇena abbhāhatānaṃ atāṇānaṃ alenānaṃ asaraṇānaṃ asaraṇibhūtānaṃ 'ti - jarāmaccuparetānaṃ.

Dīpaṃ pabrūhi mārīsā ti dīpaṃ tānaṃ lenaṃ saraṇaṃ gatiṃ parāyanaṃ³ brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. **Mārīsā ti** piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagārasappatissādhivacanametāṃ mārīsā 'ti - dīpaṃ⁴ pabrūhi mārīsā.

¹ vattissati - Syā, PTS, evamuparipi.

² purimāpi - Ma, Syā.

³ gatiparāyanaṃ - Syā, PTS.

⁴ disaṃ pabrūhi - Va, Vi, Ka.

‘Điểm cuối cùng của luân hồi không được biết đến’ là thế nào?

“Sự luân chuyển sẽ xoay vần chùng ấy kiếp sống, sau đó sẽ không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; điểm cuối cùng của luân hồi không được biết đến là như vậy. “Sự luân chuyển sẽ xoay vần chùng ấy trăm kiếp sống, –nt– chùng ấy ngàn kiếp sống, –nt– chùng ấy trăm ngàn kiếp sống, –nt– chùng ấy *koṭi* kiếp sống, –nt– chùng ấy trăm *koṭi* kiếp sống, –nt– chùng ấy ngàn *koṭi* kiếp sống, –nt– chùng ấy trăm ngàn *koṭi* kiếp sống, –nt– chùng ấy năm, –nt– chùng ấy trăm năm, –nt– chùng ấy ngàn năm, –nt– chùng ấy trăm ngàn năm, –nt– chùng ấy *koṭi* năm, –nt– chùng ấy trăm *koṭi* năm, –nt– chùng ấy ngàn *koṭi* năm, –nt– chùng ấy trăm ngàn *koṭi* năm, –nt– chùng ấy kiếp trái đất, –nt– chùng ấy trăm kiếp trái đất, –nt– chùng ấy ngàn kiếp trái đất, –nt– chùng ấy trăm ngàn kiếp trái đất, –nt– chùng ấy *koṭi* kiếp trái đất, –nt– chùng ấy trăm *koṭi* kiếp trái đất, –nt– chùng ấy ngàn *koṭi* kiếp trái đất, –nt– chùng ấy trăm ngàn *koṭi* kiếp trái đất, sau đó sẽ không xoay vần,” chắc chắn không có như thế; - ‘điểm cuối cùng của luân hồi không được biết đến’ còn là như vậy. ‘Điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến, điểm cuối cùng cũng không được biết đến, các chúng sanh tồn tại, thiết lập, bám vào, đến gần, bám chặt, hướng đến ở dòng luân hồi, ngay chính giữa’ là như vậy; - ‘dành cho những người đang đứng giữa hồ nước’ là như thế.

Tôn giả Kappa nói rằng - Rằng: (Từ ‘*icca*’ này) là sự nối liền các câu văn –nt– . **Tôn giả:** (Từ ‘*āyasmā*’ này) là lời nói yêu mến, –nt– . **Kappa:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Kappa nói rằng’ là như thế.

Ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra: ở dòng lũ (ngũ) đục, ở dòng lũ của hữu, ở dòng lũ tà kiến, ở dòng lũ vô minh đã được sanh ra, đã được sanh khởi, đã được hạ sanh, đã được phát sanh, đã được xuất hiện. **Sự nguy hiểm lớn:** nguy hiểm về sanh, nguy hiểm về già, nguy hiểm về bệnh, nguy hiểm về chết; - ‘ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra’ là như thế.

Dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử: đối với những người bị xúc chạm, bị chế ngự, bị xâm nhập, bị sở hữu bởi già, bị xúc chạm, bị chế ngự, bị xâm nhập, bị sở hữu bởi chết, bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, không nơi nương tựa, không nơi trú ẩn, không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ; - ‘dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử’ là như thế.

Thưa Ngài, xin Ngài hãy nói về hòn đảo: xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ về hòn đảo, nơi nương tựa, nơi trú ẩn, nơi nương nhờ, cảnh giới tái sanh, sự nâng đỡ. **Thưa Ngài:** Từ ‘*mārisa*’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng; - ‘thưa Ngài, xin Ngài hãy nói về hòn đảo’ là như thế.

Tvañca me dīpamakkhāhī ti - **Tvan** ti bhagavantam bhaṇati. **Dīpamakkhāhī** ti dīpaṃ tāṇaṃ lenaṃ saraṇaṃ gatiṃ parāyanaṃ¹ akkhāhī ācikkhāhī desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi 'ti - tvañca me dīpamakkhāhī.

Yathayidaṃ² nāparaṃ siyā ti yathayidaṃ³ dukkhaṃ idheva nirujjheyya, vūpasameyya atthaṃ gaccheyya paṭippassambheyya puna paṭisandhikaṃ dukkhaṃ na nibbatteyya, kāmādhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā kāmabhava vā rūpabhava vā arūpabhava vā saññābhava vā asaññābhava vā nevasaññānāsaññābhava vā ekavokārabhave vā catuvokārabhave vā pañcavokārabhave vā punagatiyā vā upapattiyā vā paṭisandhiyā vā bhava vā saṃsāre vā vaṭṭe vā⁴ na jāyeyya na saṃjāyeyya⁵ na nibbatteyya nābhinibbatteyya idheva nirujjheyya vūpasameyya atthaṃgaccheyya paṭippassambheyyā 'ti - yathayidaṃ nāparaṃ siyā.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ (iccāyasmā kappo)
oghe jāte mahabbhaye,
jarāmaccuparetānaṃ
dīpaṃ pabrūhi mārisa,
tvañca me dīpamakkhāhī
yathayidaṃ nāparaṃ siyā ”*ti.

10 - 2

*Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ (kappāti bhagavā)
oghe jāte mahabbhaye
jarāmaccuparetānaṃ
dīpaṃ pabrūmi kappa te.*

Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ ti saro vuccati saṃsāro, āgamaṇaṃ gamaṇaṃ gamaṇāgamaṇaṃ kālaṃ gati bhavābhavo⁶ cuti ca upapatti ca nibbatti ca bhedo ca jāti ca jarā ca maraṇaṇca. Saṃsārassa purimā⁷ koṭi na paññāyati, pacchimāpi koṭi na paññāyati, majjheva⁸ saṃsāre sattā tṭhitā patitṭhitā allinā upagatā ajjhositā adhimuttā.

Kathaṃ saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati? –pe– evaṃ⁹ saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Kathaṃ saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati? –pe– evaṃ saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati. Evaṃ saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati pacchimāpi koṭi na paññāyati majjheva saṃsāre santā tṭhitā patitṭhitā allinā upagatā ajjhositā adhimuttā 'ti - majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ. **Kappāti bhagavā** ti –pe–.

¹ gatiparāyanaṃ - Syā, PTS.

² yathāyidaṃ - Ma, Syā.

³ yathā idaṃ - Syā.

⁴ vaddhevā - Pana.

⁵ na janeyya na sañjaneyya - Ma, Syā, PTS.

⁶ bhavābhava - Pa, Va.

⁷ purimāpi - Ma, Syā, PTS.

⁸ majjhe ca - Syā.

⁹ evampi - Syā.

Và xin Ngài hãy nói ra cho con về hòn đảo - Ngài: nói đến đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy nói ra về hòn đảo:** xin Ngài hãy nói ra, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ về hòn đảo, nơi nương tựa, nơi trú ẩn, nơi nương nhờ, cảnh giới tái sanh, sự nâng đỡ; - ‘và xin Ngài hãy nói ra cho con về hòn đảo’ là như thế.

Để cho cái (khô) khác giống như cái (khô) này không thể xảy ra: để cho khổ đau giống như khổ đau này, ở ngay tại nơi đây, có thể được diệt tận, có thể vắng lặng, có thể đi đến sự tiêu hoại, có thể tịch tịnh, (để cho) khổ đau liên quan đến tái sanh lại nữa không thể hạ sanh, không thể sanh ra, không thể sanh khởi, không thể hạ sanh, không thể phát sanh ở dục giới, hoặc ở sắc giới, hoặc ở vô sắc giới, hoặc ở cõi dục, hoặc ở cõi sắc, hoặc ở cõi vô sắc, hoặc ở cõi hữu tướng, hoặc ở cõi vô tướng, hoặc ở cõi phi tướng phi phi tướng, hoặc ở cõi một uẩn, hoặc ở cõi bốn uẩn, hoặc ở cõi năm uẩn, hoặc ở cảnh giới tái sanh, hoặc ở sự tái sanh, hoặc ở sự tiếp nối tái sanh, hoặc ở sự hiện hữu, hoặc ở sự luân hồi, hoặc ở sự luân chuyển, (và) có thể được diệt tận, có thể vắng lặng, có thể đi đến sự tiêu hoại, có thể tịch tịnh ở ngay tại nơi đây; - ‘để cho cái (khô) khác giống như cái (khô) này không thể xảy ra’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Kappa nói rằng:)

*“Thưa Ngài, xin Ngài hãy nói về hòn đảo
dành cho những người đang đứng giữa hồ nước,
ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra,
dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử.
Và xin Ngài hãy nói ra cho con về hòn đảo
để cho cái (khô) khác giống như cái (khô) này không thể xảy ra.”*

10 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Kappa,)

*Ta (sẽ) nói với người về hòn đảo, này Kappa,
dành cho những người đang đứng giữa hồ nước,
ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra,
dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử.”*

Dành cho những người đang đứng giữa hồ nước: Hồ nước nói đến luân hồi, là việc đi đến (thế giới này), việc ra đi (đến thế giới khác), việc đi và đến, thời điểm (từ trần), cảnh giới tái sanh, kiếp sống khác từ kiếp sống này, sự tử vong, sự tái sanh, sự hạ sanh, sự tan rã, sự sanh, sự già, và sự chết. Điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến, điểm cuối cùng cũng không được biết đến, các chúng sanh tồn tại, thiết lập, bám vào, đến gần, bám chặt, hướng đến ở dòng luân hồi, ngay chính giữa.

‘Điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ là thế nào? –nt– ‘điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến’ là như vậy. ‘Điểm cuối cùng của luân hồi không được biết đến’ là thế nào? –nt– ‘điểm cuối cùng của luân hồi không được biết đến’ là như vậy. ‘Điểm đầu tiên của luân hồi không được biết đến, điểm cuối cùng cũng không được biết đến, các chúng sanh tồn tại, thiết lập, bám vào, đến gần, bám chặt, hướng đến ở dòng luân hồi, ngay chính giữa’ là như vậy; - ‘đối với những người đang đứng giữa hồ nước’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Kappa:** –nt– .

Oghe jāte mahabbhaye ti kāmoghe bhavoghe diṭṭhogho avijjoghe jāte saṃjāte nibbatte abhinibbatte pātubhūte. **Mahabbhaye** ti jātibhaye jarābhaye vyādhibhaye maraṇabhaye 'ti - oghe jāte mahabbhaye.

Jarāmaccuparetānaṃ ti jarāya phutṭhānaṃ paretānaṃ samohitānaṃ samannāgatānaṃ maccunā phutṭhānaṃ paretānaṃ samohitānaṃ samannāgatānaṃ jātiyā anugātānaṃ jarāya anusaṭānaṃ byādhinā abhibhūtānaṃ maraṇena abbhāhatānaṃ atāṇānaṃ alenānaṃ asaraṇānaṃ asaraṇibhūtānaṃ 'ti - jarāmaccuparetānaṃ.

Dīpaṃ pabrūmi kappa te ti dīpaṃ tāṇaṃ lenaṃ saraṇaṃ gatiṃ parāyanaṃ¹ brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānikaromi pakāsemī 'ti - dīpaṃ pabrūmi kappa te.

Tenāha bhagavā:

“*Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhitaṃ (kappāti bhagavā)
oghe jāte mahabbhaye,
jarāmaccuparetānaṃ
dīpaṃ pabrūmi kappa te*”ti.

10 - 3

*Akiñcanaṃ anādānaṃ - etaṃ dīpaṃ anāparaṃ
nibbānaṃ iti naṃ brūmi - jarāmaccuparikkhayaṃ.*

Akiñcanaṃ anādānaṃ ti - **Kiñcanaṃ** ti² rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccharitakiñcanaṃ. Kiñcanappahānaṃ kiñcanavūpasamo³ kiñcanapaṭinissaggo⁴ kiñcanapaṭippassaddhi⁵ amataṃ nibbānaṃ 'ti - akiñcanaṃ. **Anādānaṃ** ti ādānaṃ vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Ādānappahānaṃ ādānavūpasamo ādānapaṭinissaggo ādānapaṭippassaddhi amataṃ nibbānaṃ 'ti - akiñcanaṃ anādānaṃ.

¹ gatiparāyanaṃ - Syā, PTS.

² akiñcananti - Syā.

³ vūpasamaṃ - Ma, evamuparipi.

⁴ paṭinissaggaṃ - Ma, evamuparipi.

⁵ paṭippassaddhiṃ - Ma, evamuparipi.

Ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra: ở dòng lũ (ngũ) đục, ở dòng lũ của hữu, ở dòng lũ tà kiến, ở dòng lũ vô minh đã được sanh ra, đã được sanh khởi, đã được hạ sanh, đã được phát sanh, đã được xuất hiện. **Sự nguy hiểm lớn:** nguy hiểm về sanh, nguy hiểm về già, nguy hiểm về bệnh, nguy hiểm về chết; - ‘ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra’ là như thế.

Dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử: đối với những người bị xúc chạm, bị chế ngự, bị xâm nhập, bị sở hữu bởi già, bị xúc chạm, bị chế ngự, bị xâm nhập, bị sở hữu bởi chết, bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, không nơi nương tựa, không nơi trú ẩn, không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ; - ‘dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử’ là như thế.

Ta (sẽ) nói với người về hòn đảo, này Kappa: Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ về hòn đảo, nơi nương tựa, nơi trú ẩn, nơi nương nhờ, cảnh giới tái sanh, sự nâng đỡ; - ‘Ta (sẽ) nói với người về hòn đảo, này Kappa’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*(Đức Thế Tôn nói: “Này Kappa,)
 Ta (sẽ) nói với người về hòn đảo, này Kappa,
 dành cho những người đang đứng giữa hồ nước,
 ở dòng lũ có sự nguy hiểm lớn đã được sanh ra,
 dành cho những người đang bị chế ngự bởi lão và tử.”*

10 - 3

Hòn đảo ấy là không vướng bận, không nắm giữ, không có cái nào khác, Ta gọi cái ấy là ‘Niết Bàn,’ sự diệt trừ hoàn toàn lão và tử.

Không vướng bận, không nắm giữ - Vướng bận: luyến ái là vướng bận, sân hận là vướng bận, si mê là vướng bận, ngã mạn là vướng bận, tà kiến là vướng bận, ô nhiễm là vướng bận, ố hạnh là vướng bận. Sự dứt bỏ điều vướng bận, sự vắng lặng điều vướng bận, sự buông bỏ điều vướng bận, sự tịch tịnh điều vướng bận là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘không vướng bận’ là như thế. **Không nắm giữ:** Nắm giữ nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Sự dứt bỏ việc nắm giữ, sự vắng lặng việc nắm giữ, sự buông bỏ việc nắm giữ, sự tịch tịnh việc nắm giữ là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘không vướng bận, không nắm giữ’ là như thế.

Etam dīpaṃ anāparan ti etam dīpaṃ tāṇaṃ lenaṃ saraṇaṃ gati parāyaṇaṃ. **Anāparan** ti tamhā paro añño dīpo natthi. Atha kho so yeva¹ dīpo aggo ca seṭṭho ca viseṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro cā 'ti - etam dīpaṃ anāparaṃ.

Nibbānaṃ iti naṃ brūmī ti vānaṃ vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Vānappahānaṃ vānavūpasamo vānapaṭinissaggo vānapaṭippassaddhi amataṃ nibbānaṃ. **Iti** ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūri² akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatapeṭaṃ³ iti 'ti. **Brūmī** ti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānikaromi pakāsemī 'ti - nibbānaṃ iti naṃ brūmi.

Jarāmaccuparikkhayan ti jarāmaṇassa pahānaṃ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi⁴ amataṃ nibbānaṃ 'ti - jarāmaccuparikkhayaṃ.

Tenāha bhagavā:

“*Akiñcanaṃ anādānaṃ etam dīpaṃ anāparaṃ,
nibbānaṃ iti naṃ brūmi jarāmaccuparikkhayan*” ti.

10 - 4

*Etadaññāya⁵ ye satā - diṭṭhadhammābhiniḅbutā
na te mārasānugā - na te mārasa paddhagū.⁶*

Etadaññāya ye satā ti - **Etan** ti amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhāra-samatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhaya virāgo nirodho nibbānaṃ. **Aññāyā** ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. ‘Sabbe saṅkhārā aniccā’ ti –pe– ‘Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman’ ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Ye** ti arahanto khīṇāsavā. **Satā** ti catūhi kāraṇehi satā: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvitattā⁷ satā, –pe– te vuccati satā 'ti - etadaññāya ye satā.

¹ so evaṃ - Ma; so eva - PTS.

² padapāripūri - Ma, PTS.

³ metaṃ - Va, Vi, Ka.

⁴ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ - Ma.

⁵ etadattāyā - Va, Vi, Ka.

⁶ paṭṭhagū - Syā, Va, Vi, Ka, evamuparipi.

⁷ bhāventā - Ma, Syā.

Hòn đảo ấy là không có cái nào khác: hòn đảo ấy là nơi nương tựa, nơi trú ẩn, nơi nương nhờ, cảnh giới tái sanh, sự nâng đỡ. **Không có cái nào khác:** không có hòn đảo nào khác so với cái ấy. Và chính hòn đảo ấy là cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý; - ‘hòn đảo ấy là không có cái nào khác’ là như thế.

Ta gọi cái ấy là Niết Bàn: Thêu dệt (*vānam*) nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Sự dứt bỏ thêu dệt, sự vắng lặng thêu dệt, sự buông bỏ thêu dệt, sự tịch tịnh thêu dệt là Bất Tử, Niết Bàn. **Iti:** Từ ‘iti’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gặp gỡ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn. **Ta gọi:** Ta nói, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ; - ‘Ta gọi cái ấy là Niết Bàn’ là như thế.

Sự diệt trừ hoàn toàn lão và tử: Sự dứt bỏ, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh đối với già và chết, là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘sự diệt trừ hoàn toàn lão và tử’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

Hòn đảo ấy là không vướng bận, không nắm giữ, không có cái nào khác, Ta gọi cái ấy là ‘Niết Bàn,’ sự diệt trừ hoàn toàn lão và tử.

10 - 4

Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệm, đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt, những người ấy không đi theo quyền lực của Ma Vương, những người ấy không là nô bộc của Ma Vương.”

Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệm - Điều này: là Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Sau khi hiểu thông:** sau khi hiểu thông, sau khi hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt. Sau khi hiểu thông, sau khi hiểu rõ, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt rằng: “*Tất cả các hành là vô thường;*” –nt– “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” **Những người nào:** là các bậc A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: bản thân đã phát triển sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân là có niệm –nt– các vị ấy được gọi là có niệm; - ‘sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệm’ là như thế.

Diṭṭhadhammābhiniibbutā ti - **Diṭṭhadhammā** ti diṭṭhadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūṭadhammā vibhāvitadhammā. **Abhiniibbutā** ti rāgassa¹ nibbāpitattā nibbutā, dosassa –pe– sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā vijjhātattā² nibbutattā vigatattā paṭippassaddhattā santā upasantā vūpasantā nibbutā paṭippassaddhā ’ti³ - diṭṭhadhammābhiniibbutā.

Na te māraṇasānugatā ti - **Māro** ti⁴ yo so māro kaṇho adhipati antagū namuci pamattabandhu. **Na te māraṇasānugatā** ti na te māraṇassa vase⁵ vattanti,⁶ napi⁷ māro tesu vasaṃ vatteti. Te māraṃ ca mārapakkhaṃ ca mārapāsaṃ ca mārabaliṣaṃ ca⁸ māraṃmiṣaṃ ca māraṇisayaṃ ca māraṇivāpaṃ ca⁹ māragocaraṃ ca mārabandhanaṃ ca abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharivā pariyādayitvā¹⁰ madditvā caranti viharanti iriyanti vattenti pārenti yapenti yāpentī ’ti - na te māraṇasānugā.

Na te māraṇassa paddhagū ti na te māraṇassa paddhā paddhacarā¹¹ paricārikā sissā¹² buddhassa te bhagavato paddhā paddhacarā paricārikā sissā ’ti - na te māraṇassa paddhagū.

Tenāha bhagavā:

“*Etadaññāya ye satā diṭṭhadhammābhiniibbutā,
na te māraṇasānugā na te māraṇassa paddhagū*”ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– Satthā me bhante bhagavā, sāvakoḥamasmī ’ti.

Kappasuttaniddeso samatto.

¹ lobhassa - Va, Vi, Ka.

² nijjhātattā - Ma.

³ sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ nibbāpitattā nibbutā paṭippassaddhāti - Syā.

⁴ māraṇti - Syā.

⁵ vase - PTS.

⁶ vattenti - Syā.

⁷ napi - Ma.

⁸ mārabaliṣaṇca - Ma, Syā.

⁹ māraṇivāsaṇca - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ pariyādayitvā - Syā.

¹¹ paṭṭhā paṭṭhacarā - Syā, PTS, Va, Vi, Ka.

¹² paricārikā siyā - Ma, Va, Vi, Ka;

paricārikā pesiyā - Syā, PTS.

Đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt - Đã nhận thức được Giáo Pháp: đã nhận thức được Giáo Pháp là đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp. **Đã được diệt tắt:** do trạng thái đã được tịch diệt đối với đối với luyến ái là đã được tịch diệt; do trạng thái đã được an tịnh, do trạng thái đã được yên lặng, do trạng thái đã được vắng lặng, do trạng thái đã được thiêu hủy, do trạng thái đã được tịch diệt, do trạng thái đã được tách lìa, do trạng thái đã được tịch tịnh đối với sân hận –nt– đối với tất cả các pháp tạo tác bất thiện, là được an tịnh, được yên tịnh, được vắng lặng, được tịch diệt, được tịch tịnh; - ‘đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt’ là như thế.

Những người ấy không đi theo quyền lực của Ma Vương - Ma Vương: Ma Vương ấy là *Kanha* (Hắc Ám), *Adhipati* (Chúa Tể của sáu cõi Trời dục giới), *Antagū* (Đi Đến Tận Cùng của các bất thiện pháp), *Namuci* (Không Thả Ra những kẻ ác), *Pamattabandhu* (Thân Quyến của những kẻ Bị Xao Lãng). **Những người ấy không đi theo quyền lực của Ma Vương:** Các vị ấy không vận hành theo quyền lực của Ma Vương, thậm chí Ma Vương cũng không vận hành được quyền lực ở các vị ấy. Sau khi khắc phục, sau khi thống trị, sau khi đè bẹp, sau khi trấn áp, sau khi nghiền nát Ma Vương, phe nhóm của Ma Vương, chạm bầy của Ma Vương, lưới câu của Ma Vương, thức ăn của Ma Vương, lãnh địa của Ma Vương, mồi nhử của Ma Vương, hành xứ của Ma Vương, và sự trói buộc của Ma Vương, các vị ấy thực hành, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng; - ‘những người ấy không đi theo quyền lực của Ma Vương’ là như thế.

Những người ấy không là nô bộc của Ma Vương: các vị ấy không phải là người hầu hạ, người theo hầu, người hầu cận, học trò của Ma Vương; các vị ấy là người hầu hạ, người theo hầu, người hầu cận, học trò của đức Phật, của đức Thế Tôn; - ‘những người ấy không là nô bộc của Ma Vương’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

Sau khi hiểu thông điều này, những người nào có niệ, đã nhận thức được Giáo Pháp, đã được diệt tắt, những người ấy không đi theo quyền lực của Ma Vương, những người ấy không là nô bộc của Ma Vương.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Kappa được hoàn tất.

11. JATUKAṆṆISUTTANIDDESO

11 - 1

*Sutvānaḥaṃ vīra akāmakāmiṃ (iccāyasmā jatukaṇṇi)
oghātigaṃ puṭṭhumakāmamāgamaṃ,
santipadaṃ brūhi sahājanetta¹
yathātacchaṃ bhagavā brūhi metaṃ.*

Sutvānaḥaṃ vīra akāmakāmin ti - **Sutvā** ti² sutvā suṇitvā uggahetvā upadhāretvā³ upalakkhayitvā itipi so bhagavā arahaṃ –pe– buddho bhagavā 'ti sutvānaḥaṃ. **Vīrā** ti vīro bhagavā, viriyavāti vīro, pahūti vīro,⁴ visavīti vīro,⁵ alamattoti⁶ vīro, sūroti vīro,⁷ vikkanto abhīru⁸ acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayaḥheravo vigatalomahaṃsoti vīro.

*“Virato idha sabbapāpakehi
nirayadukkhamaṭṭha viriyavā so,⁹
so viriyavā padhānavā
vīro¹⁰ tādi pavuccate tathattā ”ti¹¹ - sutvānaḥaṃ vīra.*

Akāmakāmin ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. –pe–. Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. Buddhassa bhagavato vatthukāmā pariññātā kilesakāmā pahīnā, vatthukāmānaṃ pariññātattā kilesakāmānaṃ pahīnattā bhagavā na kāme kāmēti, na kāme pattheti, na kāme piheti, na kāme abhijappati. Ye kāme kāmēti, kāme patthenti, kāme pihenti, kāme abhijappanti, te kāmakāmīno rāgarāgīno saññāsaññīno. Bhagavā na kāme kāmēti, na kāme pattheti, na kāme piheti, na kāme abhijappati,¹² tasmā buddho akāmo nikkāmo cattakāmo vantakāmo muttakāmo pahīnakāmo paṇinissatṭhakāmo vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṇinissatṭharāgo nicchāto nibbuto sītībhūto sukhaṇṇasamvedī brahmabhūtena attanā viharatī 'ti - sutvānaḥaṃ vīra akāmakāmiṃ.

Iccāyasmā jatukaṇṇi ti - **Iccā** ti padasandhi –pe– padānupubbataṭṭetaṃ¹³ 'iccā 'ti. **Āyasmā** ti piyavacanaṃ –pe– sagāravasappaṭṭissādhivacanaṃ 'āyasmā 'ti. **Jatukaṇṇi** ti tassa brāhmaṇassa gottā saṅkhā samaññā paññatti vohāro 'ti - iccāyasmā jatukaṇṇi.

¹ sahajanetta - Ma; mahājanetta - Va, Vi, Ka, evamuparipi.

² sutvā ti - itipāṭho Ma, Syā pothakesu na dissate.

³ upadhārayitvā - PTS.

⁴ pahūti vīro - Va, Vi, Ka.

⁵ vīsati vīro - Va, Vi, Ka.

⁶ alamattoti - Va, Vi, Ka.

¹² kilesakāmānaṃ pahīnattā bhagavā na kāme kāmēti kāmā seṭṭhāti na kāme pamodati na kāme abhijappati - Syā.

⁷ sūro - Syā.

⁸ abhīru - Ma;

abhīru - Syā.

⁹ viriyavāso - Syā.

¹⁰ dhīro - PTS.

¹¹ Suttanipāta, Sabhiyasutta.

¹³ padānupubbakametaṃ - Syā.

11. DIỄN GIẢI KINH JATUKAṆṆĪ

11 - 1

(Tôn giả Jatukaṇṇī nói rằng:) “Thưa bậc anh hùng, sau khi con nghe về vị không có ham muốn các dục, con đã đi đến để hỏi vị đã vượt qua dòng lũ, vị không có ham muốn. Thưa bậc có nhãn quan đã được đồng sanh (với trí Toàn Giác), xin Ngài hãy nói về vị thế an tịnh. Thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy nói cho con về điều này đúng theo sự thật.”

Thưa bậc anh hùng, sau khi con nghe về vị không có ham muốn các dục - Sau khi nghe: sau khi nghe, sau khi lắng nghe, sau khi tiếp thu, sau khi tiếp nhận, sau khi nhận định. Sau khi con nghe rằng: “Đức Thế Tôn ấy là bậc A-la-hán, –nt– Phật, Thế Tôn.” **Bậc anh hùng:** bậc anh hùng là (nói đến) đức Thế Tôn; ‘vị có sự tinh tấn’ là bậc anh hùng, ‘vị có năng lực’ là bậc anh hùng, ‘vị có tiềm năng’ là bậc anh hùng, ‘vị có khả năng’ là bậc anh hùng, ‘vị dũng cảm’ là bậc anh hùng, ‘vị quả cảm, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xa lìa’ là bậc anh hùng.

Vị đã lánh xa tất cả các việc ác xấu ở đời này,
vị có tinh tấn ấy đã vượt qua sự khổ đau ở địa ngục,
vị ấy, có sự tinh tấn, có sự nỗ lực,
là bậc anh hùng, có bản thể như thế, được gọi là ‘bậc tự tại;’ - ‘thưa bậc anh hùng, sau khi con nghe’ là như thế.

Về vị không có ham muốn các dục - Các dục: theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. Đối với đức Phật Thế Tôn, các vật dục đã được biết toàn diện, các ô nhiễm dục đã được dứt bỏ. Do trạng thái đã được biết toàn diện đối với các vật dục, do trạng thái đã được dứt bỏ đối với các ô nhiễm dục, đức Thế Tôn không ham muốn các dục, không ước nguyện các dục, không mong cầu các dục, không nguyện cầu các dục. Những người nào ham muốn các dục, ước nguyện các dục, mong cầu các dục, nguyện cầu các dục, những người ấy có sự ham muốn các dục, có sự luyến ái với ái dục, có sự suy tưởng đến tưởng (về dục). Đức Thế Tôn không ham muốn các dục, không ước nguyện các dục, không mong cầu các dục, không nguyện cầu các dục; vì thế, đức Phật không có dục,¹ không còn dục, có dục đã được từ bỏ, có dục đã được tẩy trừ, có dục đã được giải thoát, có dục đã được dứt bỏ, có dục đã được buông bỏ, có luyến ái đã được xa lìa, có luyến ái đã được tách lìa, có luyến ái đã được từ bỏ, có luyến ái đã được tẩy trừ, có luyến ái đã được giải thoát, có luyến ái đã được dứt bỏ, có luyến ái đã được buông bỏ, đã không còn khao khát, đã được tịch diệt, có trạng thái mát mẻ, có sự cảm thọ lạc, sống với trạng thái cao thượng tự thân; - ‘thưa bậc anh hùng, sau khi con nghe về vị không có ham muốn các dục’ là như thế.

Tôn giả Jatukaṇṇī nói rằng - Rằng: Từ ‘icca’ này là sự nối liền các câu văn, –nt– tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôn giả:** Từ ‘āyasmā’ này là lời nói yêu mến, –nt– lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng. **Jatukaṇṇī:** là họ của vị Bà-la-môn ấy, là sự ấn định, sự chỉ định, sự quy định, sự diễn tả; - ‘tôn giả Jatukaṇṇī nói rằng’ là như thế.

¹ Động từ *kāmeti* được ghi nghĩa Việt là “ham muốn.” Còn danh từ *kāma* được dịch theo hai nghĩa là “ham muốn” và “dục” tùy theo ngữ cảnh. Ở đây *akāmo* được dịch là “không có dục,” ở đoạn kế tiếp được dịch là “không có ham muốn.” (ND).

Oghātigam puṭṭhumakāmamāgaman ti - **Oghātigan** ti oghātigam ogham atikkantaṃ samatikkantaṃ vītivattan 'ti - oghātigam. **Puṭṭhun** ti puṭṭhum pucchituṃ yācituṃ ajjhesituṃ pasādetuṃ. **Akāmamāgaman** ti akāmaṃ puṭṭhum nikkāmaṃ¹ cattaḥkāmaṃ vantaḥkāmaṃ muttakāmaṃ pahīnakāmaṃ paṭinissatṭhakāmaṃ vītarāgaṃ vigatarāgaṃ cattarāgaṃ vantarāgaṃ muttarāgaṃ pahīnarāgaṃ paṭinissatṭharāgaṃ āgamhā āgatamhā upāgatamhā sampattamhā tayā saddhiṃ samāgatamhā 'ti - oghātigam puṭṭhumakāmamāgamaṃ.

Santipadaṃ brūhi sahājanettā ti - **Santī** ti ekena ākārena santipi santipadampi tameva² amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ.

Vuttaṃ hetam bhagavatā:

“Santametaṃ padaṃ, paṇītametaṃ padaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ ”ti. Athāparenākārena ye dhammā santādhigamāya santiphusanāya santisacchikiriyāya³ samvattanti, seyyathīdaṃ: cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcendriyāni, pañcabalāni, sattabojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, ime vuccanti santipadā. Santipadaṃ tāṇapadaṃ lenapadaṃ saraṇapadaṃ abhayapadaṃ accutapadaṃ amatapadaṃ nibbānapadaṃ brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi. **Sahājanettā** ti nettaṃ vuccati sabbaññutaññaṃ. Buddhassa bhagavato nettaṃ ca jinabhāvo ca bodhiyā mūle apubbaṃ acarimaṃ ekasmiṃ khaṇe uppanno, tasmā buddho sahājanetto 'ti - santipadaṃ brūhi sahājanetta.

Yathātacchaṃ bhagavā brūhi metan ti yathātacchaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ –pe– nirodho nibbānaṃ. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti. **Brūhi metan** ti brūhi ācikkhāhi –pe– pakāsehī 'ti - yathātacchaṃ bhagavā brūhi metam.

Tenāha so brāhmaṇo:

“*Sutvānaḥaṃ vīra akāmakāmiṃ (iccāyasmā jatukaṇṇī)*
oghātigam puṭṭhumakāmamāgamaṃ,
santipadaṃ brūhi sahājanetta
yathātacchaṃ bhagavā brūhi metan ”ti.

¹ nikkāmaṃ - Va, Vi, Ka.

² tamyeva - Ma, PTS; taññeva - Syā.

³ sacchikiriyāya - Syā.

Con đã đi đến để hỏi vị đã vượt qua dòng lũ, vị không có ham muốn - Vị đã vượt qua dòng lũ: vị đã vượt qua dòng lũ là vị đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi dòng lũ; - ‘vị đã vượt qua dòng lũ’ là như thế. **Để hỏi:** để hỏi, để vấn, để yêu cầu, để thỉnh cầu, để đặt niềm tin. **Con đã đi đến (để hỏi) vị không có ham muốn:** để hỏi vị không có ham muốn, không còn ham muốn, có ham muốn đã được từ bỏ, có ham muốn đã được tẩy trừ, có ham muốn đã được giải thoát, có ham muốn đã được dứt bỏ, có ham muốn đã được buông bỏ, có luyến ái đã được xa lìa, có luyến ái đã được tách lìa, có luyến ái đã được từ bỏ, có luyến ái đã được tẩy trừ, có luyến ái đã được giải thoát, có luyến ái đã được dứt bỏ, có luyến ái đã được buông bỏ, con đã đi lại, đã đi đến, đã đi đến gần, đã đạt đến, đã đi đến gặp Ngài; - ‘con đã đi đến để hỏi vị đã vượt qua dòng lũ, vị không có ham muốn’ là như thế.

Thưa bậc có nhãn quan đã được đồng sanh (với trí Toàn Giác), xin Ngài hãy nói về vị thế an tịnh - An tịnh: Theo một khía cạnh, sự an tịnh cũng như vị thế an tịnh, chính cái ấy là Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Vị thế này là an tịnh, vị thế này là hảo hạng, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn.” Hoặc là, theo một khía cạnh khác, các pháp nào vận hành đưa đến việc chứng đắc sự an tịnh, đưa đến việc chạm đến sự an tịnh, đưa đến việc chứng ngộ sự an tịnh, như là: bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần. Các pháp này gọi là các vị thế an tịnh. Xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ về vị thế an tịnh, vị thế nương tựa, vị thế trú ẩn, vị thế nương nhờ, vị thế không sợ hãi, vị thế Bất Hoại, vị thế Bất Tử, vị thế Niết Bàn. **Bậc có nhãn quan đã được đồng sanh (với trí Toàn Giác):** Nhãn quan nói đến trí Toàn Giác. Nhãn quan và bản thể Chiến Thắng của đức Phật Thế Tôn đã được sanh lên tại gốc cây Bồ Đề vào cùng một thời điểm không trước không sau; vì thế đức Phật là bậc có nhãn quan đã được đồng sanh (với trí Toàn Giác); - ‘thưa bậc có nhãn quan đã được đồng sanh (với trí Toàn Giác), xin Ngài hãy nói về vị thế an tịnh’ là như thế.

Thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy nói cho con về điều này đúng theo sự thật: Đúng theo sự thật nói đến Bất Tử, Niết Bàn –nt– sự diệt tận, Niết Bàn. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy nói cho con về điều này:** xin Ngài hãy nói, hãy chỉ dạy, –nt– hãy bày tỏ; - ‘thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy nói cho con về điều này đúng theo sự thật’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Jatukaṇṇī nói rằng:) “Thưa bậc anh hùng, sau khi con nghe về vị không có ham muốn các dục, con đã đi đến để hỏi vị đã vượt qua dòng lũ, vị không có ham muốn. Thưa bậc có nhãn quan đã được đồng sanh (với trí Toàn Giác), xin Ngài hãy nói về vị thế an tịnh. Thưa đức Thế Tôn, xin Ngài hãy nói cho con về điều này đúng theo sự thật.

11 - 2

*Bhagavā hi kāme abhibhuyya irīyati¹
 ādiccova paṭhaviṃ tejī tejasā,
 parittapaññassa me bhūripañña,²
 ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
 jātijarāya idha vipphānaṃ.*

Bhagavā hi kāme abhibhuyya irīyati ti - **Bhagavā** ti gāravādhivacanāṃ – pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti. **Kāmā** ti uddānato³ dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca –pe– Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. Bhagavā vatthukāme pariḷānitvā kilesakāme pahāya abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharivā pariyādiyivā⁴ madditvā⁵ carati viharati irīyati vatteti pāleti yapeti yāpeti 'ti - bhagavā hi kāme abhibhuyya irīyati.

Ādiccova paṭhaviṃ tejī tejasā ti ādicco vuccati suriyo, paṭhavī vuccati jagati,⁶ yathā suriyo tejī tejena⁷ samannāgato paṭhaviṃ abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharivā pariyādiyivā santāpayitvā sabbāṃ ākāśagataṃ tamagataṃ abhivihacca andhakāraṃ vidhametvā⁸ ālokaṃ dassayitvā⁹ ākāśe antalikkhe gaganapathe vegena gacchati,¹⁰ evameva bhagavā ñāṇatejī ñāṇatejena¹¹ samannāgato sabbāṃ abhisāṅkhārasamudayaṃ –pe– kilesatamaṃ avijjandhakāraṃ vidhamitvā ñāṇālokaṃ dassetvā vatthukāme pariḷānitvā¹² kilesakāme pahāya abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharivā pariyādiyivā madditvā carati viharati irīyati vatteti¹³ pāleti yapeti yāpeti 'ti - ādiccova paṭhaviṃ tejī tejasā.

Parittapaññassa me bhūripañña ti¹⁴ ahamasmi¹⁵ parittapañño omakapañño lāmakapañño chattakapañño,¹⁶ tvampi mahāpañño puthupañño hāsupañño¹⁷ javanapañño tikkhapañño nibbedhikapañño. Bhūri vuccati paṭhavī. Bhagavā tāya paṭhaviyā samāya¹⁸ paññāya vipulāya vitthatāya samannāgato 'ti - parittapaññassa me bhūripañña.

¹ iriyati - Ma, Syā, PTS, evmuparipi

² bhūripañña - Ma, Syā.

³ udānato - Pana.

⁴ pariyādayitvā - Syā.

⁵ madditvā - itisaddo Ma potthake na dissate.

⁶ jagati - Ma; jarā - Syā.

⁷ tejī tejasā tejena - Syā, PTS, Va, Ka, Vi, Pa.

⁸ vidhamitvā - Ma, Syā, PTS.

⁹ dassetvā - Syā.

¹⁰ gaganapathe gacchati - Ma, PTS;

gamanapathe gacchati - Syā.

¹¹ ñāṇī ñāṇa tejena - Va, Vi, Ka, Pana.

¹² pariḷānetvā - PTS.

¹³ pavatteti - Pana.

¹⁴ bhūripaññoti - Ma, Syā.

¹⁵ ahamasmiṃ - PTS.

¹⁶ chatukkapañño - Ma;

jatukapañño - Syā;

catukkapañño - PTS.

¹⁷ hāsapañño - Ma, Syā, PTS, Ka.

¹⁸ paṭhavisamāya - Ma, Syā, PTS.

11 - 2

Thật vậy, đức Thế Tôn sinh hoạt (cư xử) sau khi ngự trị các dục, tựa như thái dương, có sức nóng, ngự trị trái đất bằng sức nóng. Thưa bậc có tuệ bao la, đối với con là người có tuệ nhỏ nhoi, xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.

Thật vậy, đức Thế Tôn sinh hoạt (cư xử) sau khi ngự trị các dục - Đức Thế Tôn: là từ xung hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn. **Các dục:** theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. Sau khi biết toàn diện các vật dục, sau khi dứt bỏ, sau khi khắc phục, sau khi thống trị, sau khi đè bẹp, sau khi trấn áp, sau khi nghiền nát các ô nhiễm dục, đức Thế Tôn sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng; - ‘thật vậy, đức Thế Tôn sinh hoạt (cư xử) sau khi ngự trị các dục’ là như thế.

Ví như thái dương, có sức nóng, ngự trị trái đất bằng sức nóng: Thái dương nói đến mặt trời, trái đất nói đến địa cầu. Giống như mặt trời có sức nóng, thành tựu sức nóng, sau khi ngự trị, sau khi thống trị, sau khi đè bẹp, sau khi trấn áp, sau khi thiêu đốt trái đất, sau khi xua đi bóng tối đã che phủ toàn bộ bầu trời, sau khi xua tan bóng đêm, sau khi phô bày ánh sáng, nó di chuyển ở không trung, trên bầu trời, một cách mau lẹ theo quỹ đạo ở không gian, tương tự y như vậy, đức Thế Tôn có hào quang trí tuệ, thành tựu hào quang trí tuệ, sau khi xua tan tất cả nhân sanh khởi của các pháp tạo tác –nt– bóng đêm ô nhiễm, bóng tối vô minh, sau khi phô bày ánh sáng trí tuệ, sau khi biết toàn diện các vật dục, sau khi dứt bỏ, sau khi ngự trị, sau khi thống trị, sau khi đè bẹp, sau khi trấn áp, sau khi nghiền nát các ô nhiễm dục, đức Thế Tôn sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng; - ‘ví như thái dương, có sức nóng, ngự trị trái đất bằng sức nóng’ là như thế.

Thưa bậc có tuệ bao la, đối với con là người có tuệ nhỏ nhoi: Con thì có tuệ nhỏ nhoi, có tuệ thấp kém, có tuệ thấp thỏi, có tuệ tồi tệ, còn Ngài có tuệ vĩ đại, có tuệ rộng lớn, có tuệ vi tiểu, có tuệ tốc hành, có tuệ sắc bén, có tuệ thấu suốt. Bao la nói đến trái đất. Đức Thế Tôn đã thành tựu tuệ ấy, (là tuệ) bao la, trải rộng, sánh bằng trái đất; - ‘thưa bậc có tuệ bao la, đối với con là người có tuệ nhỏ nhoi’ là như thế.

Ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ ti - **Dhammaṃ** ti ādikalyāṇaṃ majjhakalyāṇaṃ pariyoṣānakalyāṇaṃ sātthaṃ savyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ cattāro satipaṭṭhāne –pe– nibbānaṃ nibbānagāminiṃca paṭipadaṃ ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi ¹ti. **Yamaṃ vijaññaṃ** ti yamaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhigaccheyyaṃ passeyyaṃ ²sacchikareyyaṃ ³ti - ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ.

Jātijarāya idha vipphānaṃ ti - idheva jātijarāya maraṇassa ³pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭipassaddhiṃ ⁴amataṃ nibbānaṃ ⁵ti - jātijarāya idha vipphānaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Bhagavā hi kāme abhibhuyya irīyati
 ādiccova paṭhaviṃ teḷi tejasā
 parittapaññaṃ me bhūripañña
 ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
 jātijarāya idha vipphānaṃ”*ti.

11 - 3

*Kāmesu vinaya gedhaṃ (jatukaṇṇīti bhagavā)
 nekkhammaṃ daṭṭhu khemato,
 uggahitaṃ nirattaṃ vā
 mā te vijjittha kiñcanaṃ.*

Kāmesu vinaya gedhaṃ ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. –pe– Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. **Gedho** vuccati ⁵taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Kāmesu vinaya gedhaṃ** ti kāmesu gedhaṃ vinaya ⁶paṭivinaya pajaha ⁷vinodehi byantikarohi anabhāvaṃ gamehi ⁸ti - kāmesu vinaya gedhaṃ. **Jatukaṇṇī** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ gottena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā ⁹ti - jatukaṇṇīti bhagavā.

¹ pakāsehi - Ma;

pakāsehīti ācikkha dhammaṃ - Syā.

² phasseyyaṃ - Ma; phuseyyaṃ - Syā, PTS.

³ jātiyā jarāmarāṇassa - Syā.

⁴ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi - Syā.

⁵ gedhanti gedho vuccati - Ma, Syā.

⁶ vineyya gedhaṃ - Pana.

⁷ pajahāhi - Pana.

Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức - Giáo Pháp: Xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ, (gồm có) bốn sự thiết lập niệm, –nt– Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn. **Để con có thể nhận thức:** để con có thể biết, có thể hiểu, có thể nhận thức, có thể thừa nhận, có thể thấu triệt, có thể chứng đắc, có thể nhìn thấy, có thể chứng ngộ; - ‘xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức’ là như thế.

Sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây: sự dứt bỏ đối với sanh, già, và chết ngay ở nơi đây, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh, Bất Tử, Niết Bàn; - ‘sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Thật vậy, đức Thế Tôn sinh hoạt (cư xử) sau khi ngự trị các dục, tựa như thái dương, có sức nóng, ngự trị trái đất bằng sức nóng. Thừa bậc có tuệ bao la, đối với con là người có tuệ nhỏ nhoi, xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.”

11 - 3

*(Đức Thế Tôn nói: “Này Jatukaṇṇī,)
ngươi hãy dẹp bỏ sự thèm khát ở các dục
để nhìn thấy sự xuất ly là an toàn.
Dầu đã được nắm bắt hay đã được vứt bỏ,
sự vướng bận chớ có hiện diện đối với ngươi.*

Ngươi hãy dẹp bỏ sự thèm khát ở các dục - Các dục: theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Thèm khát:** nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Ngươi hãy dẹp bỏ sự thèm khát ở các dục:** ngươi hãy dẹp bỏ, hãy dẹp hẳn, hãy dứt bỏ, hãy xua đi, hãy làm chấm dứt, hãy làm cho không còn hiện hữu sự thèm khát ở các dục; - ‘ngươi hãy dẹp bỏ sự thèm khát ở các dục’ là như thế. **Jatukaṇṇī:** Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng họ. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn; - ‘đức Thế Tôn nói: Này Jatukaṇṇī’ là như thế.

Nekkhammaṃ daṭṭhu khemato ti - **Nekkhamman** ti sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ sīlesu paripūrakāritaṃ indriyesu guttadvāratam bhojane mattaññutaṃ jāgariyānuyoḡaṃ satisampajāññaṃ cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcindriyāni pañcabalāni sattabojjhaṅge ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānaṅca nibbānagāminiṅca paṭipadaṃ khemato tāṇato lenato saraṇato¹ abhayato accutato amatato nibbānato daṭṭhuṃ passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - nekkhammaṃ daṭṭhu khemato.

Uggahitaṃ nirattaṃ vā ti - **Uggahitan** ti taṇhāvasena diṭṭhivasena gahitaṃ parāmatṭhaṃ abhinivīṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ. **Nirattaṃ vā** ti nirassitabbaṃ² muñcitabbaṃ pajahitabbaṃ³ vinodetabbaṃ⁴ byantīkātabbaṃ anabhāvaṃ gametabbaṃ 'ti - uggahitaṃ nirattaṃ vā.

Mā te vijjittha kiñcanaṃ ti rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccharitakiñcanaṃ. Idaṃ kiñcanaṃ tuyhaṃ mā vijjittha,⁵ mā saṃvijjittha, pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehī 'ti - mā te vijjittha kiñcanaṃ.

Tenāha bhagavā:

“*Kāmesu vinaya gedhaṃ (jatukaṇṇīti bhagavā)
nekkhammaṃ daṭṭhu khemato,
uggahitaṃ nirattaṃ vā
mā te vijjittha kiñcanaṃ*”ti.

11 - 4

*Yaṃ pubbe taṃ visosehi⁶
pacchā te māhu kiñcanaṃ
majjhe ce no⁷ gahessasi
upasanto carissasi.*

Yaṃ pubbe taṃ visosehī ti atīte saṅkhāre ārabba ye kilesā uppajjeyyūṃ, te kilese sosehi visosehi sukkhāpehi visukkhāpehi abījaṃ⁸ karohi pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehī 'ti - evampi 'yaṃ pubbe taṃ visosehi.' Athavā ye atītā kammābhisaṅkhārā avipakkavipākā,⁹ te kammābhisaṅkhāre¹⁰ sosehi visosehi sukkhāpehi visukkhāpehi abījaṃ karohi pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehī 'ti - evampi 'yaṃ pubbe taṃ visosehi.'

¹ saraṇato saraṇībhūtato - Ma, Syā.

² nirattaṃ vā - Ma, Syā.

³ vijahitabbaṃ - Ma.

⁴ vinoditabbaṃ - Ma.

⁵ mā vijjittha mā pavijjittha - Ma, Syā.

⁶ visodhehi - Pana.

⁷ ve no - Va, Vi, Ka.

⁸ avījaṃ - Syā.

⁹ vipakkavipākā - Syā, PTS.

¹⁰ kammābhisaṅkhārā - Pana.

Để nhìn thấy sự xuất ly là an toàn - Sự xuất ly: sau khi nhìn xem, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt để nhìn thấy sự thực hành đúng đắn, sự thực hành phù hợp, sự thực hành không trái ngược, sự thực hành đưa đến lợi ích, sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, việc làm đầy đủ các giới, việc phòng vệ các giác quan, việc biết chừng mực về vật thực, sự luyện tập về tinh thức, niệm và sự nhận biết rõ, bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, Niết Bàn, và đường lối thực hành đưa đến Niết Bàn là an toàn, là nơi nương tựa, là nơi trú ẩn, là nơi nương nhờ, là nơi không sợ hãi, là Bất Hoại, là Bất Tử, là Niết Bàn; - ‘để nhìn thấy sự xuất ly là an toàn’ là như thế.

Đầu đã được nắm bắt hay đã được vứt bỏ - Đã được nắm bắt: đã được nắm lấy, đã được bám víu, đã được chấp chặt, đã được bám chặt, đã được hướng đến do tác động của tham ái, do tác động của tà kiến. **Hay đã được vứt bỏ:** nên được quăng bỏ, nên được buông ra, nên được dứt bỏ, nên được xua đi, nên được làm chấm dứt, nên được làm cho không còn hiện hữu; - ‘đầu đã được nắm bắt hay đã được vứt bỏ’ là như thế.

Sự vương bận chớ có hiện diện đối với người: luyến ái là vương bận, sân hận là vương bận, si mê là vương bận, ngã mạn là vương bận, tà kiến là vương bận, ô nhiễm là vương bận, uế hạnh là vương bận. Sự vương bận này chớ có hiện diện, chớ có tồn tại đối với người, người hãy dứt bỏ, hãy xua đi, hãy làm chấm dứt, hãy làm cho không còn hiện hữu; - ‘sự vương bận chớ có hiện diện đối với người’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*(Đức Thế Tôn nói: “Này Jatukaṇṇī,
 người hãy dẹp bỏ sự thèm khát ở các dục
 để nhìn thấy sự xuất ly là an toàn.
 Đầu đã được nắm bắt hay đã được vứt bỏ,
 sự vương bận chớ có hiện diện đối với người.*

11 - 4

*Điều nào trước đây (quá khứ), người hãy làm khô héo điều ấy.
 Chớ có điều vương bận sanh khởi đến người sau này (vị lai).
 Nếu người không nắm lấy (điều gì) ở khoảng giữa (hiện tại),
 người sẽ sống, được yên tịnh.*

Điều nào trước đây (quá khứ), người hãy làm khô héo điều ấy: Những ô nhiễm nào sanh lên liên quan đến các pháp tạo tác thuộc quá khứ, người hãy làm khô cạn, hãy làm khô héo, hãy làm khô ráo, hãy làm khô queo, hãy làm không còn mầm giống, hãy dứt bỏ, hãy xua đi, hãy làm chấm dứt, hãy làm cho không còn hiện hữu các ô nhiễm ấy; - ‘điều nào trước đây (quá khứ), người hãy làm khô héo điều ấy’ là như vậy. Hoặc là, các pháp tạo tác là các nghiệp thuộc quá khứ chưa chín muồi hoặc đã trở quả, người hãy làm khô cạn, hãy làm khô héo, hãy làm khô ráo, hãy làm khô queo, hãy làm không còn mầm giống, hãy dứt bỏ, hãy xua đi, hãy làm chấm dứt, hãy làm cho không còn hiện hữu các pháp tạo tác là các nghiệp ấy; ‘điều nào trước đây (quá khứ), người hãy làm khô héo điều ấy’ còn là như vậy.

Pacchā te māhu kiñcanan ti pacchā vuccati anāgataṃ, anāgate¹ saṅkhāre ārabha yāni uppajjeyyumaṃ² rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccharitakiñcanaṃ imāni kiñcanāni³ tuyhaṃ mā ahu mākāsi⁴ mā janesi mā saṃjanesi mā nibbatesi mābhinibbatesi⁵ pajaha vinodehi byantikarohi anabhāvaṃ gamehī 'ti - pacchā te māhu kiñcanaṃ.

Majjhe ce no gahessasi ti majjhe vuccati paccuppannaṃ rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññānaṃ, paccuppanne saṅkhāre taṇhāvasena diṭṭhivasena na gahessasi⁶ na gaṇhissasi, na parāmasissasi, na nandissasi, nābhinandissasi, na ajjhossasi, abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosaṇaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahissasi vinodessasi byantikarissasi anabhāvaṃ gamehī 'ti - majjheva ce no gahessasi.

Upasanto carissati ti rāgassa santattā samitattā upasamitattā,⁷ dosassa –pe– sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā upasamitattā vūpasamitattā vijjhātattā⁸ nibbutattā⁹ vigatattā paṭippassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭippassaddho carissasi viharissasi¹⁰ iriyissasi vattissasi pālessasi yapessasi yapessasi 'ti - upasanto carissasi.

Tenāha bhagavā:
*“Yaṃ pubbe taṃ visosehi
 pacchā te māhu kiñcanaṃ,
 majjhe ce no gahessasi
 upasanto carissasi”*ti.

¹ pacchā vuccati anāgate saṅkhāre ārabha - Ma;

pacchā vuccati anāgataṃ kiñcanaṃ anāgate saṅkhāre ārabha - Syā.

² yāni uppajjeyyumaṃ - itipāṭho Ma, Syā, PTS potthakesu na dissate.

³ idaṃ kiñcanaṃ - Ma, Syā;
 ime kiñcanā - PTS.

⁴ mā ahosi - Ma, Syā.

⁵ mā janesi mā saṃjanesi mābhinibbatesi - Ma.

mā janehi mā saṃjanehi mā nibbattehi - Syā.

⁶ no gahessasi - Syā.

⁷ rāgassa upasamitattā upasanto carissasi - Ma;

rāgassa santattā upasanto - Syā;

rāgassa upasamitattā nibbāpitattā upasanto - PTS.

⁸ nijjhātattā - Ma.

⁹ nibbāpitattā - Syā.

¹⁰ vicarissasi - Syā.

Chớ có điều vương bận sanh khởi đến người sau này (vị lai): Sau này nói đến thời vị lai. Những điều (vương bận) nào sanh lên liên quan đến các pháp tạo tác thuộc vị lai: luyến ái là vương bận, sân hận là vương bận, si mê là vương bận, ngã mạn là vương bận, tà kiến là vương bận, ô nhiễm là vương bận, uế hạnh là vương bận, mong rằng những điều vương bận này chớ sanh khởi cho người; người chớ tạo ra, chớ làm cho sanh ra, chớ làm cho sanh khởi, chớ làm cho hạ sanh, chớ làm cho phát sanh, người hãy dứt bỏ, hãy xua đi, hãy làm chấm dứt, hãy làm cho không còn hiện hữu những điều vương bận này; - ‘chớ có điều vương bận sanh khởi đến người sau này (vị lai)’ là như thế.

Nếu người không nắm lấy (điều gì) ở khoảng giữa (hiện tại): Khoảng giữa nói đến các sắc, thọ, tưởng, hành, thức thuộc hiện tại. Người sẽ không chấp nhận, sẽ không nắm lấy, sẽ không bám víu, sẽ không vui mừng, sẽ không thích thú, sẽ không bám chặt các pháp tạo tác thuộc hiện tại do tác động của tham ái, do tác động của tà kiến. Người sẽ dứt bỏ, sẽ xua đi, sẽ làm chấm dứt, sẽ làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt; - ‘nếu người sẽ không nắm lấy (điều gì) ở khoảng giữa (hiện tại)’ là như thế.

Người sẽ sống, được yên tịnh: Do trạng thái đã được an tịnh, do trạng thái đã được yên lặng, do trạng thái đã được yên tịnh đối với luyến ái, do trạng thái đã được an tịnh, do trạng thái đã được yên lặng, do trạng thái đã được yên tịnh, do trạng thái đã được vắng lặng, do trạng thái đã được thiêu hủy, do trạng thái đã được tịch diệt, do trạng thái đã được tách lìa, do trạng thái đã được tịch tịnh đối với sân hận, –nt– đối với tất cả các pháp tạo tác bất thiện, được an tịnh, được yên tịnh, được vắng lặng, được tịch diệt, được tịch tịnh, người sẽ sống, sẽ trú ngụ, sẽ sinh hoạt, sẽ vận hành, sẽ bảo hộ, sẽ hộ trì, sẽ bảo dưỡng; - ‘người sẽ sống, được yên tịnh’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Điều nào trước đây (quá khứ), người hãy làm khô héo điều ấy.

Chớ có điều vương bận sanh khởi đến người sau này (vị lai).

Nếu người không nắm lấy (điều gì) ở khoảng giữa (hiện tại),

người sẽ sống, được yên tịnh.”

11 - 5

*Sabbaso nāmarūpasmiṃ
vītagedhassa brāhmaṇa,
āsavāssa¹ na vijjanti
yehi maccuvasaṃ vaje.*

Sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa brāhmaṇā ti - **Sabbaso** ti sabbenā sabbam sabbathā sabbam asesam nissesam pariyādiyanavacanametam² ‘sabbaso’ ti. **Nāman** ti cattāro arūpino khandhā. **Rūpan** ti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. **Gedho** vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho kusalamūlaṃ. **Sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa brāhmaṇā** ti sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa vigatagedhassa cattagedhassa vantagedhassa muttagedhassa pahīnagedhassa paṭinissaṭṭhagedhassa vītarāgassa vigatarāgassa cattarāgassa vantarāgassa muttarāgassa pahīnarāgassa paṭinissaṭṭharāgassā ’ti - sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa brāhmaṇa.

Āsavāssa na vijjanti ti - **Āsavā** ti cattāro āsavā: kāmāsavo bhavāsavo ditthāsavo avijjāsavo. **Assā** ti arahato khīṇāsavassa. **Na vijjanti** ti ime āsavā tassa natthi, na santi, na saṃvijjanti, nūpalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā ’ti - āsavāssa na vijjanti.

Yehi maccuvasaṃ vaje ti yehi āsavehi maccuno vā vasaṃ gaccheyya, maraṇassa vā vasaṃ gaccheyya, mārapakkhassa vā vasaṃ gaccheyya, te āsavā tassa natthi, na santi, na saṃvijjanti, nūpalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā ’ti - yehi maccuvasaṃ vaje.

Tenāha bhagavā:
“*Sabbaso nāmarūpasmiṃ
vītagedhassa brāhmaṇa,
āsavāssa na vijjanti
yehi maccuvasaṃ vaje*” ti.

Sahagāthāpariyosānā³ –pe– “Satthā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī” ti.

Jatukaṇṇīsuttaniddeso samatto.

¹ āsavassa - Syā; āsavāya - Va, Vi, Ka, evamuparipi.

² pariyādāyavacanametam - Syā.

³ sahaḡāthā pariyosāne - Pana.

11 - 5

Này Bà-la-môn, đối với vị đã xa lìa sự thèm khát ở danh và sắc về mọi phương diện, đối với vị này các lậu hoặc không hiện hữu, bởi vì chúng, con người rơi vào sự cai quản của Tử thần.

Này Bà-la-môn, đối với vị đã xa lìa sự thèm khát ở danh và sắc về mọi phương diện - Về mọi phương diện: là tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, từ ‘sabbaso’ này là lối nói của sự bao gồm. **Danh:** Bốn nhóm không có sắc.¹ **Sắc:** là bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió) và sắc liên quan đến bốn yếu tố chính. **Sự thèm khát:** nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Này Bà-la-môn, đối với vị đã xa lìa sự thèm khát ở danh và sắc về mọi phương diện:** đối với vị đã xa lìa sự thèm khát, đã tách lìa sự thèm khát, đã từ bỏ sự thèm khát, đã tẩy trừ sự thèm khát, đã giải thoát sự thèm khát, đã dứt bỏ sự thèm khát, đã buông bỏ sự thèm khát, đã xa lìa sự luyến ái, đã tách lìa sự luyến ái, đã từ bỏ sự luyến ái, đã tẩy trừ sự luyến ái, đã giải thoát sự luyến ái, đã dứt bỏ sự luyến ái, đã buông bỏ sự luyến ái ở danh và sắc về mọi phương diện; - ‘này Bà-la-môn, đối với vị đã xa lìa sự thèm khát ở danh và sắc về mọi phương diện’ là như thế.

Đối với vị này các lậu hoặc không hiện hữu - Các lậu hoặc: Có bốn lậu hoặc: dục lậu, hữu lậu, kiến lậu, vô minh lậu. **Đối với vị này:** đối với vị A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt. **Không hiện hữu:** Đối với vị ấy, các lậu hoặc này là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘đối với vị này các lậu hoặc không hiện hữu’ là như thế.

Bởi vì chúng, con người rơi vào sự cai quản của Tử thần: bởi vì các lậu hoặc nào, con người đi vào sự cai quản của Tử Thần, hoặc đi vào sự cai quản của sự chết, hoặc đi vào sự cai quản của phe nhóm thuộc Ma Vương, đối với vị ấy, các lậu hoặc ấy là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - ‘bởi vì chúng, con người rơi vào sự cai quản của Tử thần’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
“Này Bà-la-môn, đối với vị đã xa lìa sự thèm khát ở danh và sắc về mọi phương diện, đối với vị này các lậu hoặc không hiện hữu, bởi vì chúng, con người rơi vào sự cai quản của Tử thần.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Jatukaṇṇī được hoàn tất.

¹ Bốn nhóm không có sắc: thọ uẩn, tưởng uẩn, hành uẩn, thức uẩn (ND).

12. BHADRĀVUDHASUTTANIDDESO

12 - 1

*Okam jahaṃ¹ taṇhacchidaṃ anejaṃ (iccāyasmā bhadrāvudho)
nandiṃ jahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttaṃ
kappaṃ jahaṃ abhiyāce sumedhaṃ
sutvāna nāgassa apanamissanti ito.*

Okam jahaṃ taṇhacchidaṃ anejan ti - **Okam jahan** ti rūpadhātuyā yo chando yo rāgo yā nandi² yā taṇhā ye upayūpādānā³ cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā,⁴ te buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvattthukatā anabhāvaṃgatā⁵ āyatim anuppādadhammā, tasmā buddho okañjaho. Vedanādhātuyā – saññādhātuyā – saṅkhāradhātuyā – viññāṇadhātuyā yo chando yo rāgo yā nandi yā taṇhā ye upayūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā te buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvattthukatā anabhāvaṃgatā āyatim anuppādadhammā, tasmā buddho okañjaho. **Taṇhacchidan** ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā –pe– dhammataṇhā. Sā taṇhā buddhassa bhagavato chinnā ucchinnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhubbupattikā ñāṇagginā daḍḍhā, tasmā buddho taṇhacchido. **Anejo** ti⁶ ejā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhiṭṭhā lobho akusalamūlaṃ. Sā ejā taṇhā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvattthukatā anabhāvaṃgatā āyatim anuppādadhammā, tasmā buddho anejo. Ejāya pahīnattā anejo bhagavā lābhepi na iñjati, alābhepi na iñjati, yasepi na iñjati, ayasepi na iñjati, pasamsāyapi na iñjati, nindāyapi na iñjati, sukhepi na iñjati, dukkhepi na iñjati, na calati, na vedhati, na pavedhati, na sampavedhati,⁷ tasmā buddho anejo 'ti - okam jahaṃ taṇhacchidaṃ anejaṃ.

Iccāyasmā bhadrāvudho ti - **Iccā** ti padasandhi –pe– **Āyasmā** ti piyavacanaṃ –pe– **Bhadrāvudho** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ –pe– abhilāpo 'ti - iccāyasmā bhadrāvudho.

¹ ogham jahaṃ - Va, Vi, Ka.

² nandi - Ma, PTS, evamupariṇi.

³ upāyupādānā - Ma, Syā, Sa;
upāyupadānā - PTS.

⁴ adhiṭṭhānā abhinivesānusayā - Va, Vi, Ka.

⁵ anabhāvaṃ katā - Ma, evamupariṇi.

⁶ anejanti - Syā.

⁷ na sampavedhatiti - Ma.

12. DIỄN GIẢI KINH BHADRĀVUDHA

12 - 1

(Tôn giả Bhadrāvudha nói rằng:) “Con khẩn cầu bậc khôn ngoan, bậc từ bỏ chỗ trú ngụ, bậc cắt đứt tham ái, bậc không còn dục vọng, bậc từ bỏ niềm vui, bậc đã vượt qua dòng lũ, bậc đã được giải thoát, bậc từ bỏ sự sắp đặt (do tham ái và tà kiến). Sau khi lắng nghe bậc Long Tượng, từ đây họ sẽ ra đi.

Bậc từ bỏ chỗ trú ngụ, bậc cắt đứt tham ái, bậc không còn dục vọng - Bậc từ bỏ chỗ trú ngụ: Mong muốn nào, luyến ái nào, niềm vui nào, tham ái nào, các sự vướng bận và chấp thủ nào là sự quyết định, sự chấp chặt, và sự tiềm ẩn của tâm ở sắc giới, đối với đức Phật Thế Tôn, các việc ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật được gọi là ‘bậc từ bỏ chỗ trú ngụ.’ Mong muốn nào, luyến ái nào, niềm vui nào, tham ái nào, các sự vướng bận và chấp thủ nào là sự quyết định, sự chấp chặt, và sự tiềm ẩn của tâm ở thọ giới – ở tướng giới – ở hành giới – ở thức giới, đối với đức Phật Thế Tôn, các việc ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật được gọi là ‘bậc từ bỏ chỗ trú ngụ.’ **Bậc cắt đứt tham ái - Tham ái:** tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. Đối với đức Phật Thế Tôn, tham ái ấy đã được cắt đứt, đã được cắt lìa, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; vì thế, đức Phật là ‘bậc cắt đứt tham ái.’ **Bậc không còn dục vọng:** Dục vọng nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với đức Phật Thế Tôn, dục vọng tham ái ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc không còn dục vọng. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với dục vọng mà trở thành không còn dục vọng, đức Thế Tôn không xao động vì lợi lộc, không xao động vì không lợi lộc, không xao động vì danh vọng, không xao động vì không danh vọng, không xao động vì lời khen, không xao động vì lời chê, không xao động vì hạnh phúc, không xao động vì khổ đau, không dao động, không run rẩy, không chấn động, không rung động; vì thế, đức Phật là ‘bậc không còn dục vọng;’ - ‘bậc từ bỏ chỗ trú ngụ, bậc cắt đứt tham ái, bậc không còn dục vọng’ là như thế.

Tôn giả Bhadrāvudha nói rằng - Rằng: (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, –nt– . **Tôn giả:** (Từ ‘āyasmā’ này) là lời nói yêu mến, –nt– . **Bhadrāvudha:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Bhadrāvudha nói rằng’ là như thế.

Nandiṃ jaham oghatiṇṇam vimuttan ti nandi vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlam. Sā nandi sā taṇhā¹ buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvattukātā anabhāvaṃgatā āyatiṃ anuppādadhama, tasmā buddho nandiṃ jaho. **Oghatiṇṇan** ti bhagavā kāmogham tiṇṇo, bhavogham tiṇṇo, ditthogham tiṇṇo, avijjogham tiṇṇo, sabbasaṃsārapatham² tiṇṇo, uttiṇṇo nittiṇṇo³ atikkanto samatikkanto vītivatto. So vutthavāso ciṇṇacaraṇo –pe– jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavo 'ti - nandiṃ jaham oghatiṇṇan. **Vimuttan** ti bhagavato rāgā cittaṃ muttam vimuttam suvimuttam, dosā cittaṃ –mohā cittaṃ –pe– sabbākusalābhisaṅkhārehi cittaṃ muttam vimuttam suvimuttan 'ti - nandiṃ jaham oghatiṇṇam vimuttam.

Kappam jaham abhiyāce sumedhan ti - **Kappā** ti dve kappā: taṇhākappo ca ditthikappo ca –pe– ayam taṇhākappo –pe– ayam ditthikappo. Buddhassa bhagavato taṇhākappo pahīno, ditthikappo paṇissattho. Taṇhākappassa pahinattā ditthikappassa paṇissatthattā, tasmā buddho kappam jaho. **Abhiyāce** ti yācāmi abhiyācāmi ajjhesāmi sādīyāmi patthayāmi pihayāmi⁴ jappāmi abhijappāmi. **Sumedhan** ti medhā vuccati paññā,⁵ yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammāditthi. Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upagato samupagato upapanno sampanno⁶ samannāgato, tasmā buddho sumedho 'ti - kappam jaham abhiyāce sumedham.

Sutvāna nāgassa apanamissanti ito ti - **Nāgassā** ti nāgo bhagavā, āguṃ na karotīti nāgo, na gacchatīti nāgo, na āgacchatīti nāgo –pe– evam bhagavā nāgacchatīti⁷ nāgo. **Sutvāna nāgassa apanamissanti ito** ti tuyham vacanam byappatham desanam anusittham⁸ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvā ito apanamissanti vajissanti pakkamissanti disāvidisaṃ⁹ gamissanti 'ti - sutvāna nāgassa apanamissanti ito.

Tenāha so brāhmaṇo:

“Okam jaham taṇhacchidam anejam (iccāyasmā bhadrāvudho)

nandiṃ jaham oghatiṇṇam vimuttam,

kappam jaham abhiyāce sumedham

sutvāna nāgassa apanamissanti ito”ti.

¹ sā nandi taṇhā - Syā.

² sabbam saṃsārapatham - Syā.

³ nitthiṇṇo - Ma.

⁴ pihemi - Syā.

⁵ sumedhā vuccati paññā - Ma.

⁶ samupapanno - Ma, Syā.

⁷ na gacchatīti - Ma; na āgacchatīti - Syā.

⁸ anusāsanam anusittham - Ma;

anusandhim - Syā.

⁹ diso disam - PTS.

Bạc từ bỏ niềm vui, bạc đã vượt qua dòng lũ, bạc đã được giải thoát: Niềm vui nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với đức Phật Thế Tôn, niềm vui ấy, tham ái ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lia, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là ‘bạc từ bỏ niềm vui.’ **Bạc đã vượt qua dòng lũ:** Đức Thế Tôn đã vượt qua dòng lũ (ngũ) dục, đã vượt qua dòng lũ của hữu, đã vượt qua dòng lũ tà kiến, đã vượt qua dòng lũ vô minh, đã vượt qua mọi nẻo đường luân hồi, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi. Ngài đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, –nt– *Việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy;* ” - ‘bạc từ bỏ niềm vui, bạc đã vượt qua dòng lũ’ là như thế. **Bạc đã được giải thoát:** Đối với đức Thế Tôn, tâm được thoát khỏi, được giải thoát, khéo được giải thoát khỏi sự luyến ái, tâm được thoát khỏi, được giải thoát, khéo được giải thoát khỏi sự sân hận, –nt– khỏi sự si mê, –nt– khỏi tất cả các pháp tạo tác bất thiện; - ‘bạc từ bỏ niềm vui, bạc đã vượt qua dòng lũ, bạc đã được giải thoát’ là như thế.

Con khẩn cầu bậc khôn ngoan, bạc từ bỏ sự sắp đặt - Sự sắp đặt: Có hai sự sắp đặt: sự sắp đặt do tham ái và sự sắp đặt do tà kiến. –nt– điều này là sự sắp đặt do tham ái. –nt– điều này là sự sắp đặt do tà kiến. Đối với đức Phật Thế Tôn, sự sắp đặt do tham ái đã được dứt bỏ, sự sắp đặt do tà kiến đã được buông bỏ. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với sự sắp đặt do tham ái, do trạng thái đã được buông bỏ đối với sự sắp đặt do tà kiến, vì thế, đức Phật là ‘bạc từ bỏ sự sắp đặt.’ **Con khẩn cầu:** con yêu cầu, con khẩn cầu, con thỉnh cầu, con ưng thuận, con ước nguyện, con mong cầu, con khẩn nguyện, con nguyện cầu. **Bạc khôn ngoan:** Khôn ngoan nói đến tuệ. Tuệ là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu sự khôn ngoan, tuệ này; vì thế, đức Phật là ‘bạc khôn ngoan;’ - ‘con khẩn cầu bậc khôn ngoan, bạc từ bỏ sự sắp đặt’ là như thế.

Sau khi lắng nghe bậc Long Tượng, từ đây họ sẽ ra đi - Bạc Long Tượng: bậc Long Tượng là (nói đến) đức Thế Tôn. ‘Vị không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng, ‘vị không đi đến’ là bậc long tượng, ‘vị không trở về’ là bậc long tượng, –nt– ‘đức Thế Tôn không trở về’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy. **Sau khi lắng nghe bậc Long Tượng, từ đây họ sẽ ra đi:** Sau khi lắng nghe, sau khi nghe được, sau khi tiếp thu, sau khi tiếp nhận, sau khi nhận định lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của Ngài, họ sẽ ra đi, họ sẽ xuất hành, họ sẽ khởi hành, họ sẽ đi theo các hướng khác nhau; - ‘sau khi lắng nghe bậc Long Tượng, từ đây họ sẽ ra đi’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Bhadrāvudha nói rằng:) “Con khẩn cầu bậc khôn ngoan, bạc từ bỏ chỗ trú ngụ, bạc cắt đứt tham ái, bạc không còn dục vọng, bạc từ bỏ niềm vui, bạc đã vượt qua dòng lũ, bạc đã được giải thoát, bạc từ bỏ sự sắp đặt (do tham ái và tà kiến). Sau khi lắng nghe bậc Long Tượng, từ đây họ sẽ ra đi.

12 - 2

*Nānā janā janapadehi saṅgatā
tava vīra¹ vākyaṃ abhikaṅkhamānā²
tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi
tathā hi te vidito esa dhammo.*

Nānā janā janapadehi saṅgatā ti - **Nānā janā** ti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. **Janapadehi saṅgatā** ti aṅgā ca magadhā ca kalingā ca kāsiyā ca kosalā ca vajjiyā ca mallā ca cetiyamhā ca vaṃsā ca³ kurumhā ca pañcālā ca macchā ca sūrasenā ca⁴ assakā ca⁵ avantiyā ca yonā ca kambojā ca. **Saṅgatā** ti saṅgatā samāgatā samohitā sannipatitā 'ti - nānā janā janapadehi saṅgatā.

Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā ti - **Vīrā** ti vīro bhagavā, viriyavā soti⁶ vīro, pahūti vīro, visavīti vīro, alamattoti vīro –nt– vigatalomahaṃso 'ti vīro.

*“Virato idha sabbapāpakehi
nirayadukkhamicca viriyavā so,
so viriyavā padhānavā
vīro tādi pavuccate tathattā”*ti.⁷

Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā ti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusitṭhiṃ. **Abhikaṅkhamānā** ti⁸ abhikaṅkhamānā icchamānā sādhiyamānā patthayamānā pihayamānā abhijappamānā 'ti - tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā.

Tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi ti - **Tesan** ti tesaṃ khattiyānaṃ brāhmaṇānaṃ vessānaṃ suddānaṃ gahaṭṭhānaṃ pabbajitānaṃ devānaṃ manussānaṃ. **Tuvan** ti bhagavantaṃ bhaṇati. **Sādhu viyākarohi** ti sādhu ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi 'ti - tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi.

¹ dhīra - Va, Vi, Ka.

² abhisāṅkhamānā - Va, Vi, Ka.

³ sāgaramhā ca - Syā.

⁴ surasenā ca - Ma.

⁵ asakā ca - Va, Vi, Ka.

⁶ viriyavāti - Ma, Syā.

⁷ Sutta nipāta, Sabhiyasutta.

⁸ abhikaṅkhamānāti kaṅkhamānā - Syā.

12 - 2

*Trong khi mong mỗi lời nói của Ngài, thưa bậc anh hùng,
vô số người từ các xứ sở đã tụ hội lại.
Xin Ngài hãy giảng rõ tường tận cho họ,
bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.*

Vô số người từ các xứ sở đã tụ hội lại - Vô số người: các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, các thương buôn, các nô lệ, các người tại gia, các vị xuất gia, chư Thiên, và loài người. **Từ các xứ sở đã tụ hội lại:** Từ xứ Aṅga, từ xứ Magadha, từ xứ Kāliṅga, từ xứ Kāśi, từ xứ Kosala, từ xứ Vajjī, từ xứ Malla, từ xứ Cetiya, từ xứ Vāṃsa, từ xứ Kuru, từ xứ Pañcāla, từ xứ Maccha, từ xứ Sūrasena, từ xứ Assaka, từ xứ Avanti, từ xứ Yona, và từ xứ Kamboja. **Đã tụ hội lại:** đã tụ hội lại, đã tụ họp lại, đã tập trung lại, đã tập hợp lại; - ‘vô số người từ các xứ sở đã tụ hội lại’ là như thế.

Trong khi mong mỗi lời nói của Ngài, thưa bậc anh hùng - Bậc anh hùng: Bậc anh hùng là (nói đến) đức Thế Tôn; ‘vị ấy có sự tinh tấn’ là bậc anh hùng, ‘vị có năng lực’ là bậc anh hùng, ‘vị có tiềm năng’ là bậc anh hùng, ‘vị có khả năng’ là bậc anh hùng, –nt– có sự rờn lông đã được xa lia’ là bậc anh hùng.

*“Vị đã lánh xa tất cả các việc ác xấu ở đời này,
vị có tinh tấn ấy đã vượt qua sự khổ đau ở địa ngục,
vị ấy, có sự tinh tấn, có sự nỗ lực,
là bậc anh hùng, có bản thể như thế, được gọi là ‘bậc tự tại.’”*

Trong khi mong mỗi lời nói của Ngài, thưa bậc anh hùng: lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của Ngài. **Trong khi mong mỗi:** trong khi mong mỗi là trong khi ước muốn, trong khi ưng thuận, trong khi ước nguyện, trong khi mong cầu, trong khi nguyện cầu; - ‘trong khi mong mỗi lời nói của Ngài, thưa bậc anh hùng’ là như thế.

Xin Ngài hãy giảng rõ tường tận cho họ - Cho họ: cho các Sát-đế-ly, cho các Bà-la-môn, cho các thương buôn, cho các nô lệ, cho các người tại gia, cho các vị xuất gia, cho chư Thiên, và cho loài người ấy. **Ngài:** nói đến đức Thế Tôn. **Xin Ngài hãy giảng rõ tường tận:** xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ một cách tường tận; - ‘xin Ngài hãy giảng rõ tường tận cho họ’ là như thế.

Tathā hi te vidito esa dhammo ti tathā hi te vidito tulito tīrito vibhūto vibhāvito esa dhammo 'ti - tathā hi te vidito esa dhammo.

Tenāha so brāhmaṇo:
 “Nānā janā janapadehi saṅgatā
 tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā,
 tesam tuvaṃ sādhu viyākarohi
 tathā hi te vidito esa dhammo ”ti.

12 - 3

*Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbaṃ (bhadrāvudhāti bhagavā)
 uddhaṃ adho tiriyañcāpi¹ majjhe,
 yaṃ yaṃ hi lokasmiṃ upādiyanti
 teneva māro anveti jantuṃ.*

Ādānataṇhaṃ vinayetha sabban ti ādānataṇhā² vuccati rūpataṇhā –pe–
Ādānataṇhā ti kiṃkāraṇā vuccati ādānataṇhā?³ Tāya taṇhāya rūpaṃ ādiyanti⁴
 upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti, vedanaṃ – saññaṃ – saṅkhāre –
 viññānaṃ – gatiṃ – upapattiṃ – paṭisandhiṃ – bhavaṃ – saṃsāraṃ – vaṭṭaṃ –
 ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti taṃkāraṇā vuccati
 ādānataṇhā.⁵ **Vinayetha sabban** ti⁶ sabbaṃ ādānataṇhaṃ vinayeyya paṭivineyya⁷
 pajaheyya vinodeyya byantikareyya anabhāvaṃ gameyyā 'ti - ādānataṇhaṃ
 vinayetha sabbaṃ. **Bhadrāvudhāti bhagavā** –pe–.

Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe ti: Uddhaṃ vuccati⁸ anāgataṃ, adho
 vuccati atītaṃ,⁹ **tiriyaṃ cāpi majjhe** ti paccuppannaṃ. **Uddhan** ti devaloko,
adho ti nirayaloko,¹⁰ **tiriyañcāpi majjhe** ti manussaloko. **Uddhan** ti kusalā
 dhammā,¹¹ **adho** ti akusalā dhammā, **tiriyañcāpi majjhe** ti avyākatā dhammā.
Uddhan ti sukhā vedanā, **adho** ti dukkhā vedanā, **tiriyañcāpi majjhe** ti
 adukkhamasukhā vedanā. **Uddhan** ti arūpadhātu, **adho** ti kāmādhātu, **tiriyañcāpi
 majjheti** rūpadhātu. **Uddhan** ti uddhaṃ pādatalā, **adho** ti adho kesamatthakā,
tiriyañcāpi majjhe ti vemajjhe 'ti - uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe.

¹ tiriyaṃ vāpi - Syā, Pana.

² ādānataṇhaṃ - Ma; apānataṇhaṃ - Pa.

³ kiṃkāraṇā ādānataṇhā vuccati rūpataṇhā - Syā.

⁴ tāya rūpaṃ ādiyanti - Syā.

⁵ taṃkāraṇā ādānataṇhā vuccati rūpataṇhā - Syā.

⁶ ādānataṇhaṃ vinayetha sabbanti - Ma, Syā.

⁷ vinayetha vineyya - Syā.

⁸ uddhanti - Ma;

uddhanti vuccati - Syā.

⁹ adhoti atītaṃ - Ma, Syā.

¹⁰ adhoti apāyaloko - Syā.

¹¹ atha vā, uddhanti kusalā dhammā - Ma.

Bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể: bởi vì pháp này đã được biết, đã được cân nhắc, đã được xác định, đã được rõ rệt, đã được minh định bởi ngài đúng theo bản thể; - ‘bởi vì pháp này đã được ngài biết đúng theo bản thể’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

*“Trong khi mong mỗi lời nói của Ngài, thưa bậc anh hùng,
vô số người từ các xứ sở đã tụ hội lại.
Xin Ngài hãy giảng rõ tường tận cho họ,
bởi vì pháp này đã được Ngài biết đúng theo bản thể.”*

12 - 3

*(Đức Thế Tôn nói: “Này Bhadrāvudha,
nên dẹp bỏ mọi sự nắm giữ và tham ái
ở bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa.
Bởi vì, mỗi một điều gì họ chấp thủ ở thế gian,
do chính điều ấy Ma Vương theo đuổi loài người.”*

Nên dẹp bỏ mọi sự nắm giữ và tham ái: sự nắm giữ và tham ái nói đến tham ái ở sắc – nt– . **Sự nắm giữ và tham ái:** Vì lý do gì mà được gọi là sự nắm giữ và tham ái? Do tham ái ấy, họ nắm giữ, họ chấp thủ, họ nắm lấy, họ bám víu, họ chấp chặt về sắc; họ nắm giữ, họ chấp thủ, họ nắm lấy, họ bám víu, họ chấp chặt về thọ – tưởng – các hành – thức – cảnh giới tái sanh – sự tái sinh – sự nối liền tái sanh – sự hiện hữu – sự luân hồi – sự luân chuyển; vì lý do ấy, được gọi là sự nắm giữ và tham ái. **Nên dẹp bỏ mọi sự:** nên dẹp bỏ, nên dẹp hẳn, nên dứt bỏ, nên xua đi, nên làm chấm dứt, nên làm cho không còn hiện hữu mọi sự nắm giữ và tham ái; - ‘nên dẹp bỏ mọi sự nắm giữ và tham ái’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: Này Bhadrāvudha – nt– .**

Bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa - Bên trên: là nói đến thời tương lai, **bên dưới:** là nói đến thời quá khứ, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là thời hiện tại. **Bên trên:** là thế giới chư Thiên, **bên dưới:** là thế giới địa ngục, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là thế giới loài người. **Bên trên:** là các pháp thiện, **bên dưới:** là các pháp bất thiện, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là các pháp vô ký. **Bên trên:** là cảm thọ lạc, **bên dưới:** là cảm thọ khổ, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là cảm thọ không khổ không lạc. **Bên trên:** là vô sắc giới, **bên dưới:** là dục giới, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là sắc giới. **Bên trên:** là từ lòng bàn chân trở lên, **bên dưới:** là từ đỉnh ngọn tóc trở xuống, **luôn cả bề ngang và khoảng giữa:** là ở chính giữa; - ‘bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa’ là như thế.

Yaṃ yaṃ hi lokasmiṃ upādiyanti ti yaṃ yaṃ rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ¹ viññāgataṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. **Lokasmin** ti apāyaloke –pe– āyatanaloke 'ti - yaṃ yaṃ hi lokasmiṃ upādiyanti.

Teneva māro anveti jantun ti teneva kammābhisaṅkhāravasena paṭisandhiko khandhamāro dhātumāro āyatanamāro gatimāro upapattimāro paṭisandhimāro bhavamāro saṃsāramāro vaṭṭamāro anveti anugacchati anvāyiko hoti. **Jantun** ti sattaṃ naraṃ² māṇavaṃ³ posaṃ puggalaṃ jīvaṃ jāgum⁴ jantum indagum (hindagum) manujan 'ti - teneva māro anveti jantum.

Tenāha bhagavā:

“*Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbaṃ (bhadrāvudhāti bhagavā)
uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe,
yaṃ yaṃ hi lokasmiṃ upādiyanti
teneva māro anveti jantun*”ti.

12 - 4

*Tasmā pajānaṃ na upādiyetha
bhikkhu sato kiñcanaṃ sabbaloke,
ādānasatte iti pekkhamāno
pajaṃ imaṃ maccudheyye visattaṃ.*

Tasmā pajānaṃ na upādiyethā ti - **Tasmā** ti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu taṃpaccayā⁵ tannidānā, etaṃ⁶ ādīnavaṃ sampassamāno ādānataṇhāyā 'ti - tasmā. **Pajānan** ti jānanto pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto, ‘sabbe saṅkhārā aniccā’ ti jānanto pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā’ ti –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ’ ti jānanto pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. **Na upādiyethā** ti rūpaṃ nādiyeyya na upādiyeyya na gaṇheyya na parāmaseyya nābhiniviseyya, vedanaṃ – saññaṃ – saṅkhāre – viññāṇaṃ – gatiṃ – upapattiṃ – paṭisandhiṃ – bhavaṃ – saṃsāraṃ – vaṭṭaṃ nādiyeyya na upādiyeyya na gaṇheyya na parāmaseyya nābhiniviseyyā 'ti - tasmā pajānaṃ na upādiyetha.

¹ abhisāṅkhāragataṃ - Paṃ.

² sattaṃ janaṃ naraṃ - Ma, PTS.

³ mānavaṃ - Syā.

⁴ jātum - Syā; jagum - PTS.

⁵ tappaccayā - Ma, Syā, Va, Vi, Ka.

⁶ evaṃ - PTS.

Bởi vì, mỗi một điều gì họ chấp thủ ở thế gian: họ nắm giữ, họ chấp thủ, họ nắm lấy, họ bám víu, họ chấp chặt mỗi một điều gì liên quan đến sắc, liên quan đến thọ, liên quan đến tưởng, liên quan đến hành, liên quan đến thức. **Ở thế gian:** ở thế gian của khổ cảnh –nt– ở thế gian của các xứ; - ‘bởi vì, mỗi một điều gì họ chấp thủ ở thế gian’ là như thế.

Do chính điều ấy Ma Vương theo đuổi loài người: Do chính tác động của pháp tạo tác là nghiệp ấy có liên quan đến việc nối liền tái sanh, Uẩn Ma Vương, Giới Ma Vương, Xứ Ma Vương, Cảnh Giới Ma Vương, Tái Sanh Ma Vương, Tái Tục Ma Vương, Hữu Ma Vương, Luân Hồi Ma Vương, Luân Chuyển Ma Vương theo đuổi (loài người), đi theo, là kẻ theo đuổi. **Loài người:** là chúng sanh, đàn ông, thanh niên, người nam, cá nhân, mạng sống, người còn sanh tử, loài người, người đi theo nghiệp, (sinh vật,) nhân loại; - ‘do chính điều ấy Ma Vương theo đuổi loài người’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
 (Đức Thế Tôn nói: “*Này Bhadrāvudha,*)
nên dẹp bỏ mọi sự nắm giữ và tham ái
ở bên trên, bên dưới, luôn cả bề ngang và khoảng giữa.
Bởi vì, mỗi một điều gì họ chấp thủ ở thế gian,
do chính điều ấy Ma Vương theo đuổi loài người.”

12 - 4

Bởi vậy, trong khi nhận biết (điều này), vị tỳ khưu, có niệm, không nên chấp thủ bất cứ điều gì ở tất cả thế gian. Trong khi xem xét những người bị dính mắc ở sự nắm giữ như vậy, (vị ấy biết) nhân loại này bị vướng mắc ở lãnh địa của Thân Chết.

Bởi vậy, trong khi nhận biết (điều này), ... không nên chấp thủ: **Bởi vậy:** bởi vậy là bởi lý do ấy, bởi nhân ấy, bởi duyên ấy, bởi căn nguyên ấy, trong khi nhìn thấy rõ điều bất lợi ấy ở sự nắm giữ và tham ái; - ‘bởi vậy’ là như thế. **Trong khi nhận biết:** trong khi biết, trong khi nhận biết, trong khi hiểu biết, trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt; trong khi biết, trong khi nhận biết, trong khi hiểu biết, trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt rằng: ‘*Tất cả các hành là vô thường;*’ trong khi biết, trong khi nhận biết, trong khi hiểu biết, trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt rằng: ‘*Tất cả các hành là khổ*’ –nt– “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*’ **Không nên chấp thủ:** không nên nắm giữ, không nên chấp thủ, không nên nắm lấy, không nên bám víu, không nên chấp chặt vào sắc; không nên nắm giữ, không nên chấp thủ, không nên nắm lấy, không nên bám víu, không nên chấp chặt vào thọ – vào tưởng – vào các hành – vào thức – vào cảnh giới tái sanh – vào sự tái sinh – vào sự nối liền tái sanh – vào sự hiện hữu – vào sự luân hồi – vào sự luân chuyển; - ‘bởi vậy, trong khi nhận biết (điều này), ... không nên chấp thủ’ là như thế.

Bhikkhu sato kiñcanam sabbaloke ti - Bhikkhū ti puthujjanakalyāṇako vā¹ bhikkhu sekho vā² bhikkhu. **Sato** ti catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsatiṭṭhānaṃ bhāvento sato –pe– so vuccati sato 'ti - bhikkhu sato. **Kiñcanan** ti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṅgataṃ. **Sabbaloke** ti sabba-apāyaloke sabbamanussaloke sabbadevaloke sabbakhandhaloke sabbadhātuloke sabba-āyatanaloke 'ti - bhikkhu sato kiñcanam sabbaloke.

Ādānasatte iti pekkhamāno ti ādānasattā vuccanti ye rūpaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti, vedanaṃ – saññaṃ – saṅkhāre – viññānaṃ – gatiṃ – upapattiṃ – paṭisandhiṃ – bhavaṃ – saṃsāraṃ – vaṭṭaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. **Iti** ti padasandhi –pe– padānupubbakametam³ 'itī 'ti. **Pekhamāno** ti dakkhamāno dissamāno passamāno olokiyamāno⁴ nijjhāyamāno upanijjhāyamāno upaparikkhamāno 'ti - ādānasatte iti pekkhamāno.

Pajaṃ imaṃ maccudheyye visattan ti - Pajā ti⁵ sattādhivacanaṃ **maccudheyya** vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca. Pajā maccudheyye māradheyye maraṇadheyye sattā visattā āsattā laggā laggitā paḷibuddhā.⁶ Yathā bhittikhile vā nāgadante vā bhaṇḍaṃ sattaṃ visattaṃ āsattaṃ laggāṃ laggitaṃ paḷibuddhaṃ, evamevaṃ pajā maccudheyye māradheyye maraṇadheyye sattā visattā āsattā laggā laggitā paḷibuddhā 'ti - pajāṃ imaṃ maccudheyye visattaṃ.

Tenāha bhagavā:

*“Tasmā pajānaṃ na upādiyetha
bhikkhu sato kiñcanam sabbaloke,
ādānasatte iti pekkhamāno
pajaṃ imaṃ maccudheyye visattan”*ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– “Satthā me bhante bhagavā, sāvakohamasmī”ti.

Bhadrāvudhasuttaniddeso samatto.

¹ kalyāṇaputhujjano vā - Syā.

² sekkho vā - Ma, Syā, Pa, Va, Vi, Ka.

³ padānupubbakametam - Syā, PTS.

⁴ olokayamāno - Ma, Syā, PTS.

⁵ pajanti - Syā.

⁶ paḷibuddhā - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

Vị tỳ khuru có niệm, (không nên chấp thủ) bất cứ điều gì ở tất cả thế gian - Vị tỳ khuru: là vị tỳ khuru phạm nhân tốt lành hoặc vị tỳ khuru là bậc Hữu Học. **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quan sát thân trên thân, –nt– vị ấy được gọi là có niệm; - ‘vị tỳ khuru có niệm’ là như thế. **Bất cứ điều gì:** bất cứ điều gì liên quan đến sắc, liên quan đến thọ, liên quan đến tưởng, liên quan đến hành, liên quan đến thức. **Ở tất cả thế gian:** ở tất cả thế gian của khổ cảnh, ở tất cả thế gian của loài người, ở tất cả thế gian của chư Thiên, ở tất cả thế gian của các uẩn, ở tất cả thế gian của các giới, ở tất cả thế gian của các xứ; - ‘vị tỳ khuru, có niệm, (không nên chấp thủ) bất cứ điều gì ở tất cả thế gian’ là như thế.

Trong khi xem xét những người bị dính mắc ở sự nắm giữ như vậy: Những người bị dính mắc ở sự nắm giữ nói đến những người nào nắm giữ, chấp thủ, nắm lấy, bám víu, chấp chặt vào sắc; nắm giữ, chấp thủ, nắm lấy, bám víu, chấp chặt vào thọ – vào tưởng – vào các hành – vào thức – vào cảnh giới tái sinh – vào sự tái sinh – vào sự nối liền tái sinh – vào sự hiện hữu – vào sự luân hồi – vào sự luân chuyển. **Iti:** Từ ‘iti’ này là sự nối liền các câu văn, –nt– tính chất tuần tự của các câu văn. **Trong khi xem xét:** trong khi nhìn xem, trong khi nhận thấy, trong khi nhìn thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi quán xét, trong khi khảo sát; - ‘trong khi xem xét những người bị dính mắc ở sự nắm giữ như vậy’ là như thế.

Nhân loại này bị vướng mắc ở lãnh địa của Thần Chết - Nhân loại: là từ nói đến chúng sanh. **Các lãnh địa của Thần Chết:** nói đến các ô nhiễm, các uẩn và các pháp tạo tác. Nhân loại bị dính mắc, bị vướng mắc, bị dính vào, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại ở lãnh địa của Thần Chết, ở lãnh địa của Ma Vương, ở lãnh địa của sự chết. Giống như gói đồ bị dính mắc, bị vướng mắc, bị dính vào, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại ở cái chốt gấn ở tường, hoặc ở cái móc bằng ngà voi, tương tự như vậy, nhân loại bị dính mắc, bị vướng mắc, bị dính vào, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại ở lãnh địa của Thần Chết, ở lãnh địa của Ma Vương, ở lãnh địa của sự chết; - ‘nhân loại này bị vướng mắc ở lãnh địa của Thần Chết’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Bởi vậy, trong khi nhận biết (điều này), vị tỳ khuru, có niệm, không nên chấp thủ bất cứ điều gì ở tất cả thế gian. Trong khi xem xét những người bị dính mắc ở sự nắm giữ như vậy, (vị ấy biết) nhân loại này bị vướng mắc ở lãnh địa của Thần Chết.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Bhadrāvudha được hoàn tất.

13. UDAYASUTTANIDDESO

13 - 1

*Jhāyīṃ virajamāsīnaṃ (iccāyasmā udayo)
katakiccaṃ anāsavaṃ,
pāraguṃ sabbadhammānaṃ,
atthi¹ pañhena āgamaṃ
aññāvimokkhaṃ pabrūhi²
avijjāya pabhedanaṃ.*

Jhāyīṃ virajamāsīnan ti - **Jhāyī** ti jhāyī bhagavā,³ paṭhamena jhānena jhāyī, dutiyena jhānena jhāyī, tatiyena jhānena jhāyī, catutthena jhānena jhāyī, savitakkasavicārena jhānena jhāyī, avitakkavicāramattena jhānena jhāyī, avitakkaavicārena jhānena jhāyī, sappītena jhānena jhāyī, nippītena jhānena jhāyī, sātasahagatenena jhānena jhāyī, upekkhāsahagatenena jhānena jhāyī, suññatenena jhānena jhāyī, animittenena jhānena jhāyī, appaṇihitenena jhānena jhāyī, lokiyena jhānena jhāyī, lokuttarena jhānena jhāyī, jhānarato ekattamanuyutto sadatthagaruṃ 'ti⁴ - jhāyī.⁵ **Virajan** ti rāgo rajo, doso rajo, moho rajo, kodho rajo, upanāho rajo, –pe– sabbākusalābhisaṅkhārā rajā. Te rajā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā⁶ āyatīṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho arajo virajo nirajo rajāpagato rajavippahīno rajavippamutto⁷ sabbarajavītivatto.

1. “Rāgo rajo na ca pana reṇu vuccati
rāgassetam adhivacanaṃ rajoti,
etaṃ rajaṃ vippajahitva⁸ cakkhumā
tasmā jīno vigatarajoti vuccati.

2. Dosso rajo na ca pana reṇu vuccati
dosassetam adhivacanaṃ rajoti,
etaṃ rajaṃ vippajahitva cakkhumā
tasmā jīno vigatarajoti vuccati.

¹ atthi - Syā, evamuparipi.

² sambrūhi - Syā, evamuparipi.

³ jhāyinti jhāyī bhagavā - Ma;
jhāyinti bhagavā - Syā.

⁴ tadatthagaruṃ 'ti - PTS.

⁵ jhāyīṃ - Ma, Syā.

⁶ anabhāvamkatā - Ma;

anabhāvaṅgatā - Syā, Va, Vi, Ka, evamuparipi.

⁷ rajavippayutto - Ma;

vippamuttā - Pa.

⁸ vippajahitvā - Ma;

paṭivinodetvāna - PTS.

13. DIỄN GIẢI KINH UDAYA

13 - 1

(Tôn giả Udaya nói rằng:)

*“Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến
bậc có thiên chứng, không còn bụi bặm, đang ngồi,
bậc đã làm xong phận sự, không còn lậu hoặc,
đã đi đến bờ kia của tất cả các pháp,
xin ngài hãy nói về sự giải thoát do trí giác ngộ,
về sự phá vỡ vô minh.”*

Bậc có thiên chứng, không còn bụi bặm, đang ngồi - Bậc có thiên chứng: bậc có thiên chứng là (nói đến) đức Thế Tôn. Ngài có thiên chứng với sơ thiên, có thiên chứng với nhị thiên, có thiên chứng với tam thiên, có thiên chứng với tứ thiên, có thiên chứng với thiên có tâm có tứ, có thiên chứng với thiên không có tâm chỉ có tứ, có thiên chứng với thiên không có tâm không có tứ, có thiên chứng với thiên có hỷ, có thiên chứng với thiên không có hỷ, có thiên chứng với thiên đồng hành với hỷ, có thiên chứng với thiên đồng hành với khoan khoái, có thiên chứng với thiên đồng hành với xả, có thiên chứng với thiên không tánh, có thiên chứng với thiên vô tướng, có thiên chứng với thiên vô nguyện, có thiên chứng với thiên hợp thế, có thiên chứng với thiên xuất thế, thích thú với thiên, gắn bó với trạng thái đơn độc, chú trọng mục đích của mình; - ‘bậc có thiên chứng’ là như thế. **Không còn bụi bặm:** Luyện ái là bụi bặm, sân hận là bụi bặm, si mê là bụi bặm, giận dữ là bụi bặm, thù hận là bụi bặm, –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là bụi bặm. Đối với đức Phật Thế Tôn, các bụi bặm ấy là đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai. Vì thế, đức Phật là bậc không có bụi bặm, không còn bụi bặm, lìa khỏi bụi bặm, đã rời xa bụi bặm, đã dứt bỏ hẳn bụi bặm, đã được thoát khỏi bụi bặm, đã vượt qua khỏi tất cả bụi bặm.

1. *Luyện ái là bụi bặm, nhưng không phải nói đến bụi đất,
từ ‘bụi bặm’ này là tên gọi của luyện ái.
Bậc Hữu Nhãn, sau khi dứt bỏ hẳn bụi bặm này,
vì thế, đấng Chiến Thắng được gọi là ‘bậc đã tách lìa bụi bặm.’*

2. *Sân hận là bụi bặm, nhưng không phải nói đến bụi đất,
từ ‘bụi bặm’ này là tên gọi của sân hận.
Bậc Hữu Nhãn, sau khi dứt bỏ hẳn bụi bặm này,
vì thế, đấng Chiến Thắng được gọi là ‘bậc đã tách lìa bụi bặm.’*

3. *Moho rajo na ca pana reṇu vuccati
mohassetam adhvacaṇam rajoti,
etaṇ rajam vip̄pajahitva cakkhumā
tasmā jino vigatarajoti vuccatī* ”ti - virajaṇ.

Āsīnan ti nisīno bhagavā pāsāṇake cetīye ’ti - āsīno.¹

4. *“Nagassa passe āsīnaṇ² muniṇ dukkhassa pāraguṇ,
sāvakā payirupāsanti tevijjā maccuhāyino³”*ti.⁴
Evampi bhagavā āsīno.

Athavā bhagavā sabbosukkapaṭippassaddhattā āsīno, vutthavāso ciṇṇacarano⁵ – pe– jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavo ’ti. Evampi bhagavā āsīno ’ti - jhāyīṇ virajamāsīnaṇ.

Iccāyasmā udayo ti - **Iccā** ti padasandhi –pe– **Āyasmā** ti piyavacaṇaṇ –pe– **Udayo** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṇ –pe– abhilāpo ’ti - iccāyasmā udayo.

Katakiccaṇ anāsavaṇ ti buddhassa bhagavato kiccākiccaṇ⁶ karaṇīyākaraṇīyaṇ pahīnaṇ ucchinnaṇmūlaṇ tālavatthukataṇ anabhāvakataṇ āyatīṇ anuppādadhamaṇ, tasmā buddho katakicco.

5. *“Yassa ca visatā⁷ natthi chinnaṇsotassa bhikkhuno,
kiccākiccaṇpahīnaṇ⁸ pariḷāho na vijjatī* ”ti.⁹

Katakiccaṇ anāsavaṇ ti - **Āsavā** ti cattāro āsavā: kāmāsavo bhavāsavo ditthāsavo avijjāsavo. Te āsavā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnaṇmūlā tālavatthukatā anabhāvakatā āyatīṇ anuppādadhamaṇ, tasmā buddho anāsavo ’ti - katakiccaṇ anāsavaṇ.

Pāraguṇ sabbadhammānaṇ ti bhagavā¹⁰ abhiññāpāragū, pariññāpāragū pahānapāragū,¹¹ bhāvanāpāragū,¹² sacchikiriyaṇpāragū,¹³ samāpattipāragū, abhiññāpāragū sabbadhammānaṇ, pariññāpāragū sabbadukkhānaṇ, pahānapāragū sabbakilesānaṇ, bhāvanāpāragū catunnaṇ maggānaṇ, sacchikiriyaṇpāragū nirodhassa, samāpattipāragū sabbasamāpattīnaṇ. –

¹ cetīye āsīno - PTS, Va, Vi, Ka.

² āsīnaṇ - Syā.

³ maccuppahāyīno - PTS.

⁴ Sagāthāvaggapāḷi, Vaṅgīsaṇṇayutta, Moggallānaṇsutta; Vaṅgīsattheragāthā, Mahānipāta.

⁵ so vutthavā so ciṇṇacarano - PTS.

⁶ bhagavato kiccaṇ - Syā.

⁷ yassa paripatā - Syā; yassa ca visatā - PTS.

⁸ kiccākiccaṇ pahīnaṇ - Syā, PTS.

⁹ Suttanipāta, Mahāvagga, Nālakasutta.

¹⁰ bhagavā sabbadhammānaṇ - Ma, Syā, PTS.

¹¹ pahānāya pāragū - Pa.

¹² bhāvanāya pāragū - Vi.

¹³ sacchikiriyaṇ pāragū - Vi.

3. Si mê là bụi bặm, nhưng không phải nói đến bụi đất, từ 'bụi bặm' này là tên gọi của si mê. Bạc Hữu Nhãn, sau khi dứt bỏ hẳn bụi bặm này, vì thế, đấng Chiến Thắng được gọi là 'bạc đã tách lìa bụi bặm;' - 'không còn bụi bặm' là như thế.

Đang ngồi: Đức Thế Tôn đang ngồi ở bảo tháp Pāsāṇaka; - 'đang ngồi' là như thế.

4. "Các vị Thinh Văn, có ba Minh, có sự chiến thắng Thần Chết, hầu cận bậc Hiền Trí, vị đã đi đến bờ kia của khổ, đang ngồi ở sườn của ngọn núi." Đức Thế Tôn đang ngồi còn là như vậy.

Hoặc là, đức Thế Tôn có trạng thái đã được tịch tịnh mọi sự năng động (của ô nhiễm), đang ngồi, đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, -nt- việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy.' Đức Thế Tôn đang ngồi còn là như vậy; - 'bạc có thiên chứng, không còn bụi bặm, đang ngồi' là như thế.

Tôn giả Udaya nói rằng - Rằng: (Từ 'icca' này) là sự nối liền các câu văn, -nt- . **Tôn giả:** (Từ 'āyasmā' này) là lời nói yêu mến, -nt- . **Udaya:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, -nt- từ kêu gọi; - 'tôn giả Udaya nói rằng' là như thế.

Bạc đã làm xong phạm sự, không còn lậu hoặc: Đối với đức Phật Thế Tôn, phạm sự và không phạm sự, việc nên làm và không nên làm đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc đã làm xong phạm sự.

5. "Đối với vị tỳ khưu nào không có tham ái, có dòng chảy đã được cắt đứt, có phạm sự và không phạm sự đã được dứt bỏ, sự bực bội (của vị ấy) không tìm thấy."

Bạc đã làm xong phạm sự, không còn lậu hoặc - Lậu hoặc: Có bốn lậu hoặc: dục lậu, hữu lậu, kiến lậu, vô minh lậu. Đối với đức Phật Thế Tôn, các lậu hoặc ấy là đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc không còn lậu hoặc; - 'bạc đã làm xong phạm sự, không còn lậu hoặc' là như thế.

Đã đi đến bờ kia của tất cả các pháp: Đức Thế Tôn là *pāragū* (người đi đến bờ kia) do việc biết rõ, *pāragū* do việc biết toàn diện, *pāragū* do việc dứt bỏ, *pāragū* do việc tu tập, *pāragū* do việc chứng ngộ, *pāragū* do việc chứng đạt (các thiên); là *pāragū* do việc biết rõ tất cả các pháp, *pāragū* do việc biết toàn diện tất cả khổ, *pāragū* do việc dứt bỏ tất cả ô nhiễm, *pāragū* do việc phát triển bốn Thánh Đạo, *pāragū* do việc chứng ngộ sự tịch diệt, *pāragū* do việc chứng đạt đối với mọi chứng đạt (về thiên định). -

– So vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ sīlasmiṃ, vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ samādhismiṃ, vasippatto pāramippatto ariyāya paññāya, vasippatto pāramippatto ariyāya vimuttiyā. So pāragato pāramippatto¹ antagato antappatto, koṭigato koṭippatto, pariyantagato pariyantappatto, vosānagato vosānappatto, tānagato tānappatto, lenagato lenappatto, saraṇagato saraṇappatto,² abhayagato abhayappatto, accutagato³ accutappatto, amatagato amatappatto, nibbānagato nibbānappatto. So vutthavāso ciṇṇacaraṇo –pe– jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavo ’ti - pāraguṃ sabbadhammānaṃ.

Atthi pañhena āgaman ti pañhena atthikāma āgatā,⁴ pañhaṃ pucchitukāma āgatā,⁵ paññaṃ sotukāma āgatamhā ’ti⁶ - evampi ‘atthi pañhena āgamaṃ.’ Athavā pañhatthikānaṃ pañhaṃ pucchitukāmānaṃ⁷ pañhaṃ sotukāmānaṃ āgamaṃ⁸ abhikkamaṃ⁹ upasaṅkamaṃ payirupāsanaṃ atthi,¹⁰ evampi ‘atthi pañhena āgamaṃ.’ Athavā pañhāgamo tuyhaṃ atthi, tvampi pahū,¹¹ tvamasi¹² alamatto mayā pucchitaṃ¹³ kathetuṃ vissajjetuṃ,¹⁴ vahassetuṃ¹⁵ bhāraṇaṃ ’ti - evampi ‘atthi pañhena āgamaṃ.’

Aññāvimokkhaṃ pabrūhi ti aññāvimokkho vuccati arahattavimokkho, arahattavimokkhaṃ pabrūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi ’ti - aññāvimokkhaṃ pabrūhi.

Avijjāya pabhedanaṃ ti avijjāya bhedanaṃ pabhedanaṃ pahānaṃ vūpasamo¹⁶ paṭinissaggo¹⁷ paṭippassaddhaṃ¹⁸ amataṃ nibbānaṃ ’ti - avijjāya pabhedanaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:
“Jhāyīṃ virajamāsīnaṃ (iccāyasmā udayo)
katakiccaṃ anāsavaṃ,
pāraguṃ sabbadhammānaṃ
atthi pañhena āgamaṃ
aññāvimokkhaṃ pabrūhi
avijjāya pabhedanaṃ ”ti.

¹ pārapatto - Ma, Syā.

² caraṇagato caraṇappatto - Syā.

³ accutigato - Sa.

⁴ pañhena atthiko āgatomhi - Ma;

pañhatthikamhā āgatā - Syā.

⁵ pañhaṃ pucchitukāmo āgatomhi - Ma;

pañhāpucchakamhā āgatā - Syā.

⁶ āgatomhīti - Ma.

⁷ pañhāpucchakānaṃ - Syā.

⁸ āgamaṃ - Syā.

⁹ akittamaṃ - Va, Vi, Ka.

¹⁰ atthīti - Ma, Syā.

¹¹ pahu - Ma, Syā.

¹² visavi - Syā.

¹³ mayā saddhim pucchituṃ - Syā.

¹⁴ visajjetuṃ - Ma, Syā.

¹⁵ sandassetuṃ - Syā.

¹⁶ vūpasamaṃ - Ma.

¹⁷ paṭinissaggaṃ - Ma;

paṭinissaṭṭhaṃ - Pana.

¹⁸ paṭippassaddhi - Syā.

– Ngài đã đạt được năng lực, đã đạt được sự toàn hảo ở Thánh giới, đã đạt được năng lực, đã đạt được sự toàn hảo ở Thánh định, đã đạt được năng lực, đã đạt được sự toàn hảo ở Thánh tuệ, đã đạt được năng lực, đã đạt được sự toàn hảo ở Thánh giải thoát. Ngài đã đi đến bờ kia, đã đạt đến sự toàn hảo, đã đi đến điểm cuối, đã đạt đến điểm cuối, đã đi đến đỉnh, đã đạt đến đỉnh, đã đi đến tận cùng, đã đạt đến tận cùng, đã đi đến sự hoàn tất, đã đạt đến sự hoàn tất, đã đi đến nơi nương tựa, đã đạt đến nơi nương tựa, đã đi đến nơi trú ẩn, đã đạt đến nơi trú ẩn, đã đi đến nơi nương nhờ, đã đạt đến nơi nương nhờ, đã đi đến nơi không sợ hãi, đã đạt đến nơi không sợ hãi, đã đi đến Bất Hoại, đã đạt đến Bất Hoại, đã đi đến Bất Tử, đã đạt đến Bất Tử, đã đi đến Niết Bàn, đã đạt đến Niết Bàn. Ngài đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, –nt– *việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy;*” - ‘đã đi đến bờ kia của tất cả các pháp’ là như thế.

Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến: Là những người có nhu cầu với câu hỏi, chúng con đã đi đến; có ý muốn hỏi câu hỏi, chúng con đã đi đến; có ý muốn nghe câu hỏi, chúng con đã đi đến; - ‘với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến’ là như vậy. Hoặc là, có sự đi đến, sự tiến đến, sự đến gần, sự ngồi gần của những người có ý định về câu hỏi, của những người có ý muốn hỏi câu hỏi, của những người có ý muốn nghe câu hỏi; - ‘với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến’ còn là như vậy. Hoặc là, có sự truyền thừa về câu hỏi đối với Ngài, Ngài cũng có năng lực, Ngài có khả năng để thuyết giảng, để giải thích điều được hỏi bởi con, Ngài hãy dời đi gánh nặng này; - ‘với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến’ còn là như vậy.

Xin Ngài hãy nói về sự giải thoát do trí giác ngộ: sự giải thoát do trí giác ngộ nói đến sự giải thoát do phẩm vị A-la-hán. Xin Ngài hãy nói về, hãy chỉ dạy, hãy chỉ báo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ về sự giải thoát do phẩm vị A-la-hán; - ‘xin Ngài hãy nói về sự giải thoát do trí giác ngộ’ là như thế.

Về sự phá vỡ vô minh: về sự làm vỡ, sự phá vỡ, sự dứt bỏ, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh đối với vô minh, Bất Tử, Niết Bàn; - ‘về sự phá vỡ vô minh’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Udaya nói rằng:)

*“Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến
bậc có thiên chứng, không còn bụi bặm, đang ngồi,
bậc đã làm xong phận sự, không còn lậu hoặc,
đã đi đến bờ kia của tất cả các pháp,
xin ngài hãy nói về sự giải thoát do trí giác ngộ,
về sự phá vỡ vô minh.”*

13 - 2

*Pahānaṃ kāmacchandānaṃ¹ (udayāti bhagavā)
domanassāna cūbhayaṃ,
thīnassa ca² panūdanaṃ
kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ.*

Pahānaṃ kāmacchandānaṃ ti - **Chando** ti³ yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandi kāmataṇhā kāmasineho kāmapipāsā kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmūpādānaṃ⁴ kāmacchandanivaraṇaṃ. **Pahānaṃ kāmacchandānaṃ** ti kāmacchandānaṃ pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ⁵ amataṃ nibbānaṃ 'ti - pahānaṃ kāmacchandānaṃ. **Udayāti bhagavā** ti - pe-.

Domanassāna cūbhayaṃ ti - **Domanassan** ti⁶ yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ, cetosamphassaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ, cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā. **Domanassāna cūbhayaṃ** ti kāmacchandassa ca domanassassa ca ubhinnaṃ pahānaṃ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi⁷ amataṃ nibbānaṃ 'ti - domanassāna cūbhayaṃ.

Thīnassa ca panūdanaṃ ti - **Thīnan** ti yā cittassa akallatā⁸ akammaññatā oliyanā sallīyanā līnā⁹ liyanā liyitattaṃ thīnaṃ thīyanā thīyitattaṃ cittassa.¹⁰ **Thīnassa ca panūdanaṃ** ti¹¹ thīnassa ca panūdanaṃ pahānaṃ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi⁶ amataṃ nibbānaṃ 'ti - thīnassa ca panūdanaṃ.

Kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ ti - **Kukkuccan** ti¹² hatthakukkuccampi kukkuccaṃ, pādakukkuccampi kukkuccaṃ, hatthapādakukkuccampi kukkuccaṃ. Akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā, avajje vajjasaññitā, vaje avajjasaññitā. Yaṃ evarūpaṃ kukkuccaṃ kukkuccāyanā kukkuccāyitattaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Idaṃ vuccati kukkuccaṃ.

¹ kāmachandānaṃ - Syā, evamuparipi.

² thīnassa - Ma.

³ chandāti - Syā.

⁴ kāmupādānaṃ - Ma, Syā, PTS.

⁵ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi - Syā.

⁶ domanassāti - Ma, Syā.

⁷ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ - Ma.

⁸ akalyatā - Ma - Pa, Va, Vi, Ka;
akalyānatā - PTS.

⁹ līnaṃ - Syā, PTS.

¹⁰ thīyitattaṃ cittassa - Ma;
thīyitattaṃ - Syā, PTS.

¹¹ panūdananti - Ma.

¹² kukkuccānanti - Syā.

13 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Udaya,)
 sự dứt bỏ đối với những mong muốn về dục
 và những nổi ưu phiền, cả hai loại,
 và việc xua đi sự đã dục,
 việc ngăn cản các trạng thái hối hận.”

Sự dứt bỏ đối với những mong muốn về dục - Mong muốn: là sự mong muốn về dục, sự duyên ái về dục, niềm vui về dục, sự tham ái về dục, sự yêu mến về dục, sự nồng nhiệt về dục, sự thèm khát về dục, sự mê mẩn về dục, sự bám chặt vào dục, sự lôi cuốn của dục, sự gắn bó với dục, sự chấp thủ ở dục, sự che lấp do mong muốn về dục liên quan đến ngũ dục. **Sự dứt bỏ đối với những mong muốn về dục:** sự dứt bỏ, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh đối với những sự mong muốn về dục là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘sự dứt bỏ đối với những mong muốn về dục’ là như thế. **Đức Thế Tôn nói: “Này Udaya –nt– .**

Và những nổi ưu phiền, cả hai loại - Nổi ưu phiền: là sự không khoan khoái thuộc về tâm, nổi khổ sở thuộc về tâm, là sự không khoan khoái, khổ sở sanh lên do ý xúc đã được nhận biết, là cảm thọ không khoan khoái, khổ sở sanh lên do ý xúc. **Và những nổi ưu phiền, cả hai loại:** sự dứt bỏ, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh đối với những mong muốn về dục và những nổi ưu phiền, cả hai loại, là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘và những nổi ưu phiền, cả hai loại’ là như thế.

Và việc xua đi sự đã dục - Sự đã dục: là trạng thái không sẵn sàng của tâm, trạng thái không thích ứng, sự chây lười, sự biếng nhác, sự lười biếng, biểu hiện lười biếng, trạng thái lười biếng, sự đã dục, biểu hiện đã dục, trạng thái đã dục của tâm. **Và việc xua đi sự đã dục:** và sự xua đi, sự dứt bỏ, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh đối với sự đã dục là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘và việc xua đi sự đã dục’ là như thế.

Việc ngăn cản các trạng thái hối hận - Hối hận: về bối rối ở bàn tay cũng là hối hận, về bối rối ở bàn chân cũng là hối hận, về bối rối ở bàn tay và bàn chân cũng là hối hận, lầm tưởng là được phép trong việc không được phép, lầm tưởng là không được phép trong việc được phép, lầm tưởng là có tội ở việc vô tội, lầm tưởng là vô tội ở việc có tội. Sự hối hận nào có hình thức như vậy là biểu hiện hối hận, trạng thái hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý; việc này gọi là hối hận.

Api ca dvīhi kāraṇehi uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭṭisāro manovilekho: katattā ca akatattā ca.¹ Kathaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭṭisāro manovilekho? ‘Kataṃ me kāyaduccaritaṃ akataṃ me kāyasucaritaṃ ’ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭṭisāro manovilekho. ‘Kataṃ me vacīduccaritaṃ akataṃ me vacīsucaritaṃ ’ti –pe– ‘kataṃ me manoduccaritaṃ akataṃ me manosucaritaṃ ’ti –pe– ‘kato me pāṇātipāto akatā me pāṇātipātā veramaṇī ’ti –pe– ‘kataṃ me adinnādānaṃ akataṃ me adinnādānā veramaṇī ’ti –pe– ‘kato me kāmesu micchācāro akatā me kāmesu micchācārā veramaṇī ’ti –pe– ‘kato me musāvādo akatā me musāvādā veramaṇī ’ti –pe– ‘katā me pisunā²vācā akatā me pisunāya vācāya veramaṇī ’ti –pe– ‘katā me pharusāvācā akatā me pharusāya vācāya veramaṇī ’ti –pe– ‘kato me samphappalāpo akatā me samphappalāpo veramaṇī ’ti –pe– ‘katā me abhijjhā akatā me anabhijjhā ’ti –pe– ‘kato me vyāpādo akatā me abyāpādo ’ti –pe– ‘katā me micchādīṭṭhi akatā me sammādīṭṭhi ’ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭṭisāro manovilekho. Evaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭṭisāro manovilekho.

Athavā ‘sīlesumhi³ na paripūrakārī ’ti⁴ uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭṭisāro manovilekho. ‘Indriyesumhi aguttadvāro ’ti – Bhojane amattaññumhī ’ti – Jāgariyaṃ⁵ ananuyuttomhī ’ti – Na satisampajaññaṃ samannāgatomhī ’ti – Abhāvitā me cattāro satipaṭṭhānā ’ti – Abhāvitā me cattāro sammappadhānā ’ti – Abhāvitā me cattāro iddhipādā ’ti – Abhāvitāni me pañcīndriyānī ’ti – Abhāvitāni me pañcabalānī ’ti – Abhāvitā me satta bojjaṅgā ’ti – Abhāvito me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo ’ti – Dukkhaṃ me apariññātan ’ti – Samudayo me appahīno ’ti – Maggo me abhāvito ’ti – Nirodho me asacchikato ’ti⁶ uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭṭisāro manovilekho. **Kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ** ti kukkuccānaṃ āvaraṇaṃ nivāraṇaṃ pahānaṃ vūpasamo⁷ paṭinissaggo paṭippassaddhi⁸ amataṃ nibbānaṃ ’ti – kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ.

Tenāha bhagavā:

“Pahānaṃ kāmacchandānaṃ (udayāti bhagavā)
domanassāna cūbhayaṃ,
thīnassa ca panūdanaṃ
kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ ”ti.

¹ kaṭattā ca akatattā ca - Pana.

² pisunā - Ma, Syā, evamuparipi.

³ sīlesū pi - PTS.

⁴ aparipūrakārīti - Ma, Syā.
⁵ jāgariye - PTS.
⁶ dukkhaṃ me apariññātaṃ, samudayo me appahīno, maggo me abhāvito, nirodho me asacchikato ”ti - Ma, PTS.

⁴ aparipūrakārīti - Ma, Syā.

⁵ jāgariye - PTS.

⁷ upasamaṃ vūpasamaṃ - Ma.

⁸ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ - Ma.

Thêm nữa, sự hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý sanh lên do hai nguyên nhân: do trạng thái đã làm và do trạng thái đã không làm. Thế nào là sự hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý sanh lên do trạng thái đã làm và do trạng thái không làm? Sự hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý sanh lên rằng: “Ta đã làm ược hạnh về thân, ta đã không làm thiện hạnh về thân.” Sự hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý sanh lên rằng: “Ta đã làm ược hạnh về khẩu, ta đã không làm thiện hạnh về khẩu.” –nt– “Ta đã làm ược hạnh về ý, ta đã không làm thiện hạnh về ý.” –nt– “Ta đã giết hại sinh mạng, ta đã không tránh xa sự giết hại sinh mạng.” –nt– “Ta đã trộm cắp, ta đã không tránh xa sự trộm cắp.” –nt– “Ta đã tà hạnh trong các dục, ta đã không tránh xa sự tà hạnh trong các dục.” –nt– “Ta đã nói dối, ta đã không tránh xa việc nói dối.” –nt– “Ta đã nói đâm thọc, ta đã không tránh xa việc nói đâm thọc.” –nt– “Ta đã nói thô lỗ, ta đã không tránh xa việc nói thô lỗ.” –nt– “Ta đã nói nhảm nhí, ta đã không tránh xa việc nói nhảm nhí.” –nt– “Ta đã hành động tham đắm, ta đã không hành động không tham đắm.” –nt– “Ta đã hành động sân hận, ta đã không hành động không sân hận.” –nt– “Ta đã hành động tà kiến, ta đã không hành động chánh kiến.” Sự hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý sanh lên do trạng thái đã làm và do trạng thái đã không làm là như vậy.

Hoặc là, sự hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý sanh lên rằng: “Ta không phải là người thực hành đầy đủ các giới.” Sự hối hận, sự ăn năn của tâm, sự bối rối của ý sanh lên rằng: “Ta là người có các giác quan không được gìn giữ.” – “Ta là người không biết chừng mực về vật thực.” – “Ta chưa luyện tập về tinh thức.” – “Ta chưa đầy đủ niệm và sự nhận biết rõ.” – “Bốn sự thiết lập niệm chưa được ta tu tập.” – “Bốn chánh căn chưa được ta tu tập.” – “Bốn nền tảng của thân thông chưa được ta tu tập.” – “Năm quyền chưa được ta tu tập.” – “Năm lực chưa được ta tu tập.” – “Bảy yếu tố đưa đến giác ngộ chưa được ta tu tập.” – “Đạo lộ thánh thiện tám chi phần chưa được ta tu tập.” – “Khổ chưa được ta biết toàn diện.” – “Tập chưa được ta dứt bỏ.” – “Đạo chưa được ta tu tập.” – “Diệt chưa được ta chứng ngộ.” **Việc ngăn cản các trạng thái hối hận:** việc ngăn trở, việc ngăn cản, sự dứt bỏ, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh đối với các trạng thái hối hận là Bất Từ, Niết Bàn; - ‘việc ngăn cản các trạng thái hối hận’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*(Đức Thế Tôn nói: “Này Udaya,)
 sự dứt bỏ đối với những mong muốn về dục
 và những nổi ưu phiền, cả hai loại,
 và việc xua đi sự đã dưng,
 việc ngăn cản các trạng thái hối hận.”*

13 - 3

*Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ
dhammatakkapurejawaṃ,
aññāvimokkhaṃ pabrūmi¹
avijjāya pabhedanaṃ.*

Upekkhāsatisaṃsuddhan ti - **Upekkhā** ti yā catutthe jhāne² upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā cittasamatho³ cittapassaddhatā⁴ majjhattatā cittassa. **Satī** ti yā catutthe jhāne upekkhaṃ ārabha sati anussati –pe– sammāsati.⁵ **Upekkhāsatisaṃsuddhan** ti catutthe jhāne upekkhā ca sati ca suddhā honti visuddhā saṃsuddhā parisuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakilesā mudubhūtā kammaniyaṃ t̥hitā āneñjappattā 'ti - upekkhāsatisaṃsuddhaṃ.

Dhammatakkapurejavan ti dhammatakkō vuccati sammāsaṅkappo, so ādīto hoti, purato hoti, pubbaṅgamo hoti, aññāvimokkhasā 'ti - evampi 'dhammatakkapurejawaṃ.' Athavā dhammatakkō vuccati sammādiṭṭhi, sā ādīto hoti, purato hoti, pubbaṅgamā⁶ hoti, aññāvimokkhasā 'ti - evampi 'dhammatakkapurejawaṃ.' Athavā dhammatakkō vuccati catunnaṃ maggānaṃ pubbabhāgavipassanā,⁷ sā ādīto hoti, purato hoti, pubbaṅgamā hoti aññāvimokkhasā 'ti - evampi 'dhammatakkapurejawaṃ.'

Aññāvimokkhaṃ pabrūmi ti aññāvimokkho vuccati arahattavimokkho. Arahattavimokkhaṃ pabrūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemi 'ti - aññāvimokkhaṃ pabrūmi.

Avijjāya pabhedanan ti - **Avijjā** ti⁸ dukkhe aññāṇaṃ⁹ –pe– avijjā¹⁰ moho akusalamūlaṃ. **Avijjāya pabhedanan** ti¹¹ avijjāya pabhedanaṃ¹² pahānaṃ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi¹³ amataṃ nibbānan 'ti - avijjāya pabhedanaṃ.

Tenāha bhagavā:
“*Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ
dhammatakkapurejawaṃ,
aññāvimokkhaṃ pabrūmi
avijjāya pabhedanan*”ti.

¹ saṃbrūmi - Syā, evamuparipi.

² catutthajjhāne - Syā, evamuparipi.

³ cittasamatā - Ma;
cittassa samatā - Va, Vi, Ka.

⁴ cittapassaddhatā - Ma;
cittappasādatā - Syā;
cittappasaṭatā - Saṃ.

⁵ sammāsātiti - Syā.

⁶ pubbaṅgamo - Ma.

⁷ pubbabhāge vipassanā - Syā;
vipassanā ādīto hoti - Pa.

⁸ avijjāyāti - Syā.

⁹ aññāṇaṃ - Syā.

¹⁰ avijjālaṅgī - Syā.

¹¹ pabhedananti - Ma, Va, Vi, Ka.

¹² avijjāya bhedananaṃ pabhedanaṃ - Syā.

¹³ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ - Ma.

13 - 3

*Ta nói về sự giải thoát do trí giác ngộ,
về sự phá vỡ vô minh
có xả và niệm hoàn toàn trong sạch,
có sự suy tâm đúng pháp đi trước.”*

Có xả và niệm hoàn toàn trong sạch - Xả: là sự hành xả, biểu hiện của hành xả, biểu hiện của hành xả vượt trội, trạng thái vắng lặng của tâm, trạng thái an tịnh của tâm, trạng thái trung dung của tâm ở tứ thiên. **Niệm:** niệm, sự tùy niệm, –nt– chánh niệm liên quan đến xả ở tứ thiên. **Có xả và niệm hoàn toàn trong sạch:** Ở tứ thiên, xả và niệm là trong sạch, thanh tịnh, hoàn toàn trong sạch, thuần tịnh, tinh khiết, không bợn nhơ, lìa khỏi phiền não, nhu thuận, có thể sử dụng, ổn định, đã đạt đến trạng thái vững chắc; - ‘có xả và niệm hoàn toàn trong sạch’ là như thế.

Có sự suy tâm đúng pháp đi trước: sự suy tâm đúng pháp nói đến chánh tư duy. Nó là đầu tiên, là trước hết, là yếu tố đi đầu của sự giải thoát do trí giác ngộ; - ‘có sự suy tâm đúng pháp đi trước’ là như vậy. Hoặc là, sự suy tâm đúng pháp nói đến chánh kiến. Nó là đầu tiên, là trước hết, là yếu tố đi đầu của sự giải thoát do trí giác ngộ; - ‘có sự suy tâm đúng pháp đi trước’ còn là như vậy. Hoặc là, sự suy tâm đúng pháp nói đến minh sát là phần đầu của bốn Đạo. Nó là đầu tiên, là trước hết, là yếu tố đi đầu của sự giải thoát do trí giác ngộ; - ‘có sự suy tâm đúng pháp đi trước’ còn là như vậy.

Ta nói về sự giải thoát do trí giác ngộ: sự giải thoát do trí giác ngộ nói đến sự giải thoát do phẩm vị A-la-hán. Ta nói về, Ta chỉ dạy, Ta chỉ bảo, Ta thông báo, Ta ấn định, Ta khai mở, Ta chia sẻ, Ta làm rõ, Ta bày tỏ về sự giải thoát do phẩm vị A-la-hán; - ‘Ta nói về sự giải thoát do trí giác ngộ’ là như thế.

Về sự phá vỡ vô minh - Vô minh: Sự không biết về Khổ –nt– vô minh, si mê là gốc rễ của bất thiện. **Về sự phá vỡ vô minh:** sự phá vỡ, sự dứt bỏ, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh đối với vô minh là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘về sự phá vỡ vô minh’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
“Ta nói về sự giải thoát do trí giác ngộ,
về sự phá vỡ vô minh
có xả và niệm hoàn toàn trong sạch,
có sự suy tâm đúng pháp đi trước.”

13 - 4

*Kiṃ su saṃyojano¹ loko
kiṃ su tassa vicāraṇaṃ,
kissassa vipphānena
nibbānaṃ iti vuccati.*

Kiṃ su saṃyojano loko ti kiṃ² lokassa saṃyojanaṃ lagganaṃ bandhanaṃ upakkilesa, kena loko yutto payutto āyutto samāyutto laggo laggito paḷibuddho 'ti - kiṃ su saṃyojano loko.

Kiṃ su tassa vicāraṇaṃ ti kiṃ³ tassa cāraṇaṃ vicāraṇaṃ paṭivicāraṇaṃ. Kena loko carati vicarati paṭivicarati 'ti - kiṃ su tassa vicāraṇaṃ.

Kissassa vipphānena nibbānaṃ iti vuccatī ti kissassa vipphānena vūpasamena paṭinissaggena paṭippassaddhiyā, nibbānaṃ iti vuccati pavuccati kathiyati bhaṇiyati dīpiyati vohariyatī 'ti⁴ - kissassa vipphānena nibbānaṃ iti vuccati.

Tenāha so brāhmaṇo:
“*Kiṃ su saṃyojano loko
kiṃ su tassa vicāraṇaṃ,
kissassa vipphānena
nibbānaṃ iti vuccatī*”ti.

13 - 5

*Nandisaṃyojano⁵ loko
vitakkassa vicāraṇaṃ⁶
taṇhāya vipphānena
nibbānaṃ iti vuccati.*

Nandisaṃyojano loko ti nandi⁷ vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ; ayaṃ vuccati nandi.⁸ Yā nandi lokassa saṃyojanaṃ lagganaṃ bandhanaṃ upakkilesa, imāya nandiyā loko yutto payutto āyutto samāyutto laggo laggito paḷibuddho 'ti - nandisaṃyojano loko.

¹ saññojano - Syā, PTS, evamuparipi.

² kiṃ - itisaddo Ma potthake na dissate.

³ kiṃsu - Ma.

⁵ nandisaññojano - PTS.

⁷ nandī - Ma, evamuparipi.

⁴ kathiyati bhaṇiyati dīpiyati vohariyatīti - Syā.

⁶ vicāraṇā - Ma, Syā, PTS.

⁸ ayaṃ vuccati nandi - itipāṭho Syā potthake na dissate.

13 - 4

*“Thế gian có cái gì là sự ràng buộc?
Cái gì, đối với nó, là phương tiện xem xét?
Do lìa bỏ cái gì
được gọi là ‘Niết Bàn?’”*

Thế gian có cái gì là sự ràng buộc? - Cái gì là sự ràng buộc, sự dính mắc, sự cột trói, vật làm ô nhiễm của thế gian? Bởi cái gì thế gian bị gắn bó, bị gắn vào, bị gắn chặt, bị gắn liền, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại? - “Thế gian có cái gì là sự ràng buộc?” là như thế.

Cái gì, đối với nó, là phương tiện xem xét? - Cái gì, đối với nó, là sự du hành, sự xem xét, sự xét đoán? Nhờ vào cái gì thế gian du hành, xem xét, xét đoán? - ‘cái gì, đối với nó, là phương tiện xem xét?’ là như thế.

Do lìa bỏ cái gì được gọi là ‘Niết Bàn?’ - Do sự lìa bỏ, do sự vắng lặng, do sự buông bỏ, do sự tịch tịnh của cái gì được gọi là, được nói là, được thuyết giảng, được phát ngôn, được giảng giải, được diễn tả là ‘Niết Bàn?’ - ‘do lìa bỏ cái gì được gọi là ‘Niết Bàn?’’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
*“Thế gian có cái gì là sự ràng buộc?
Cái gì, đối với nó, là phương tiện xem xét?
Do lìa bỏ cái gì
được gọi là ‘Niết Bàn?’”*

13 - 5

*“Thế gian có vui thích là sự ràng buộc.
Suy tâm, đối với nó, là phương tiện xem xét.
Do lìa bỏ tham ái
được gọi là ‘Niết Bàn.’”*

Thế gian có vui thích là sự ràng buộc: Vui thích nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện; cái này được gọi là vui thích. Vui thích nào đối với thế gian là sự ràng buộc, sự dính mắc, sự cột trói, vật làm ô nhiễm, thế gian bị gắn bó, bị gắn vào, bị gắn chặt, bị gắn liền, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại bởi sự vui thích này; - ‘thế gian có vui thích là sự ràng buộc’ là như thế.

Vitakkassa vicāraṇaṃ ti¹ - **Vitakko** ti² nava vitakkā: kāmavitakko vyāpādavitakko vihiṃsāvitakko ñātivitakko janapadavitakko amaravitakko³ parānuddayatāpaṭisaṃyutto vitakko lābhasakkārasilokapaṭisaṃyutto vitakko anavaññattipaṭisaṃyutto vitakko, ime vuccanti nava vitakkā. Ime nava vitakkā lokassa⁴ cāraṇā vicāraṇā paṭivicāraṇā. Imehi navahi vitakkehi loko⁵ carati vicarati paṭivicarati 'ti - vitakkassa vicāraṇaṃ.⁶

Tañhāya vipphānena nibbānaṃ iti vuccati ti - **Tañhā** ti⁷ rūpatañhā –pe– dhammatañhā. **Tañhāya vipphānena nibbānaṃ iti vuccati** ti tañhāya vipphānena vūpasamena paṭinissaggena paṭippassaddhiyā nibbānaṃ iti vuccati pavuccati kathiyati bhaṇiyati dīpiyati vohariyati 'ti⁸ - tañhāya vipphānena nibbānaṃ iti vuccati.

Tenāha bhagavā:

“Nandisaṃyojano loko
vitakkassa vicāraṇaṃ,
tañhāya vipphānena
nibbānaṃ iti vuccati”ti.

13 - 6

*Kathaṃ satassa carato
viññānaṃ uparujjhati,
bhagavantam puṭṭhumāgamhā⁹
tam suṇoma vaco tava.*

Kathaṃ satassa carato ti kathaṃ satassa sampajānassa carato vicarato¹⁰ iriyato vattayato pālayato yapayato yāpayato 'ti - kathaṃ satassa carato.

Viññānaṃ uparujjhati ti viññānaṃ nirujjhati vūpasammati atthaṃ gacchati paṭippasambhati 'ti - viññānaṃ uparujjhati.

Bhagavantam puṭṭhumāgamhā ti buddham bhagavantam puṭṭhum pucchitum yāciturū ajjhesiturū pasādetum āgamhā āgatamhā upāgatamhā sampattamhā tayā saddhim samāgatamhā 'ti - bhagavantam puṭṭhumāgamhā.

¹ vicāraṇāti - Syā.

² vitakkāti - Ma, Syā.

³ amarāvitakko - Ma, PTS.

⁴ assa lokassa - Syā.

⁵ so loko - Syā.

⁶ vicāraṇā - Ma, Syā.

⁷ tañhāyāti - Syā.

⁸ kathiyati bhaṇiyati dīpiyati vohariyatīti - Syā.

⁹ puṭṭhumāgamā - Ma; puṭṭhumāgamma - Su.

¹⁰ viharato - Ma, PTS, Va, Vi, Ka.

Suy tâm, đối với nó, là phương tiện xem xét - Suy tâm: Có chín sự suy tâm: suy tâm về dục, suy tâm về sân hận, suy tâm về hãm hại, suy tâm về thân quyến, suy tâm về xứ sở, suy tâm về chư Thiên, suy tâm liên quan đến sự trắc ẩn đối với người khác, suy tâm liên quan đến lợi lộc—sự trọng vọng—sự nổi tiếng, suy tâm liên quan đến việc không bị khi dễ; các việc này gọi là chín sự suy tâm. Chín sự suy tâm này, đối với thế gian, là sự du hành, sự xem xét, sự xét đoán. Nhờ vào chín sự suy tâm này, thế gian du hành, xem xét, xét đoán; - ‘suy tâm, đối với nó, là phương tiện xem xét’ là như thế.

Do lìa bỏ tham ái được gọi là ‘Niết Bàn’ - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. **Do lìa bỏ tham ái được gọi là ‘Niết Bàn’:** Do sự lìa bỏ, do sự vắng lặng, do sự buông bỏ, do sự tịch tịnh của tham ái được gọi là, được nói là, được thuyết giảng, được phát ngôn, được giảng giải, được diễn tả là ‘Niết Bàn;’ - ‘do lìa bỏ tham ái được gọi là ‘Niết Bàn’” là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*“Thế gian có vui thích là sự ràng buộc.
 Suy tâm, đối với nó, là phương tiện xem xét.
 Do lìa bỏ tham ái
 được gọi là ‘Niết Bàn.’”*

13 - 6

*“Đối với vị có niệm như thế nào trong lúc thực hành,
 thì thức (của vị ấy) được đình chỉ?
 Chúng con đã đi đến để hỏi đức Thế Tôn,
 hãy cho chúng con lắng nghe lời nói ấy của Ngài.”*

Đối với vị có niệm như thế nào trong lúc thực hành: đối với vị có niệm, có sự nhận biết rõ rệt như thế nào trong lúc thực hành, trong lúc cư xử, trong lúc sinh hoạt, trong lúc vận hành, trong lúc bảo hộ, trong lúc nuôi dưỡng, trong lúc bảo dưỡng; - ‘đối với vị có niệm như thế nào trong lúc thực hành’ là như thế.

Thì thức (của vị ấy) được đình chỉ: thức được đình chỉ, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh; - ‘thì thức (của vị ấy) được đình chỉ’ là như thế.

Chúng con đã đi đến để hỏi đức Thế Tôn: để hỏi đức Phật Thế Tôn, để vấn, để yêu cầu, để thỉnh cầu, để đặt niềm tin, chúng con đã đi lại, đã đi đến, đã đi đến gần, đã đạt đến, đã đi đến gặp Ngài; - ‘chúng con đã đi đến để hỏi đức Thế Tôn’ là như thế.

Taṃ suṇoma vaco tavā ti - **Tan** ti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusitṭhiṃ¹ suṇoma uggaṇhāma dhārema upadhārema upalakkhemā 'ti - taṃ suṇoma vaco tava.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Kathaṃ satassa carato
 viññāṇaṃ uparujjhati,
 bhagavantam puṭṭhumāgamhā
 taṃ suṇoma vaco tavā”*ti.

13 - 7

*Ajjhattaṅca bahiddhā ca
 vedanaṃ nābhinandato
 evaṃ satassa carato
 viññāṇaṃ uparujjhati.*

Ajjhattaṅca bahiddhā ca vedanaṃ nābhinandato ti - Ajjhataṃ vedanāsu vedanānupassī² viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati³ abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Bahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Ajjhatabhiddhā vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti.

Ajjhattaṃ samudayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī⁴ viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Ajjhattaṃ vayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto –pe– Ajjhattaṃ samudayavayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto –pe–.

¹ anusāsaṇaṃ anusitṭhaṃ - Ma; anusandhiṃ - Syā, PTS, Va, Vi, Ka.

² ājjhattaṃ vedanaṃ vedanānupassī - Pa; ajjhattavedanānupassī - Vi.

³ na ajjhoseti - Ma.

⁴ vedanānupassī - itisaddo Syā potthake na dissate.

Hãy cho chúng con lắng nghe lời nói ấy của Ngài - Điều ấy: là lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của Ngài, hãy cho chúng con lắng nghe, hãy cho chúng con tiếp thu, hãy cho chúng con tiếp nhận, hãy cho chúng con nhận định; - 'hãy cho chúng con lắng nghe lời nói ấy của Ngài' là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
*“Đối với vị có niệm như thế nào trong lúc thực hành,
 thì thức (của vị ấy) được đình chỉ?
 Chúng con đã đi đến để hỏi đức Thế Tôn,
 hãy cho chúng con lắng nghe lời nói ấy của Ngài.”*

13 - 7

*“Đối với vị không thích thú cảm thọ
 thuộc nội phần và ngoại phần,
 đối với vị có niệm như vậy trong lúc thực hành,
 thì thức (của vị ấy) được đình chỉ.”*

Đối với vị không thích thú cảm thọ thuộc nội phần và ngoại phần: Vị có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần, trong khi đang an trú, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt. Vị có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc ngoại phần, trong khi đang an trú, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt. Vị có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần và ngoại phần, trong khi đang an trú, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt.

Vị có sự quan sát hiện tượng sanh, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần, trong khi đang an trú, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt. Vị có sự quan sát hiện tượng diệt, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần, trong khi đang an trú, -nt- . Vị có sự quan sát hiện tượng sanh và diệt, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần, trong khi đang an trú, -nt- .

Bahiddhā samudayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti. Bahiddhā vayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto –pe– Bahiddhā samudayavayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto –pe–.

Ajjhattabahiddhā samudayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto –pe– Ajjhatabahiddhā vayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto –pe– Ajjhatabahiddhā samudayavayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti. Imehi dvādasahi ākārehi vedanāsu vedanānupassī viharanto –pe– anabhāvaṃ gameti.

Athavā vedanaṃ aniccato passanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti. Vedanaṃ dukkhato –rogato – gaṇḍato – sallato – aghato – ābādhato –pe– nissaraṇato¹ passanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti. Imehi catucattālīsāya ākārehi² vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhosāya tiṭṭhati abhinandanaṃ abhivadaṇaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti³ ti - ajjhattañca bahiddhā ca vedanaṃ nābhinandato.

Evam satassa carato ti evaṃ satassa sampajānassa carato vicarato³ iriyato vattayato pālayato yapayato yāpayato³ ti - evaṃ satassa carato.

Viññāṇaṃ uparujjhatī ti puññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ apuññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ āneñjābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ nirujjhatī vūpasammatī atthaṃ gacchati paṭippassambhatī³ ti - viññāṇaṃ uparujjhatī.

Tenāha bhagavā:
 “Ajjhattañca bahiddhā ca
 vedanaṃ nābhinandato,
 evaṃ satassa carato
 viññāṇaṃ uparujjhatī”ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– “Satthā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī”ti.

Udayasuttaniddeso samatto.

¹ anissaraṇato - Syā.

³ viharato - Ma, Va, Vi, Ka.

² imehi cattālīsāya ākārehi - Ma; imehi dvācattālīsāya ākārehi - Syā, PTS.

Vị có sự quan sát hiện tượng sanh, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc ngoại phần, trong khi đang an trú, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt. Vị có sự quan sát hiện tượng diệt, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc ngoại phần, trong khi đang an trú, –nt– . Vị có sự quan sát hiện tượng sanh và diệt, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc ngoại phần, trong khi đang an trú, –nt– .

Vị có sự quan sát hiện tượng sanh, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần và ngoại phần, trong khi đang an trú, –nt– . Vị có sự quan sát hiện tượng diệt, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần và ngoại phần, trong khi đang an trú, –nt– . Vị có sự quan sát hiện tượng sanh và diệt, có sự quan sát thọ trên các thọ thuộc nội phần và ngoại phần, trong khi đang an trú, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt. Với mười hai biểu hiện này, vị có sự quan sát thọ trên các thọ, trong khi đang an trú, –nt– làm cho không còn hiện hữu (sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt).

Hoặc là, trong khi nhìn thấy cảm thọ là vô thường, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt. Trong khi nhìn thấy cảm thọ là khổ – là cơn bệnh – là mụn ghẻ – là mũi tên – là tai ương – là tật nguyên – là sự thoát ra, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt. Với bốn mươi bốn biểu hiện này, vị có sự quan sát thọ trên các thọ, trong khi đang an trú, (vị ấy) không thích thú cảm thọ, không tán thưởng, không dừng lại ở sự bám chặt, (vị ấy) dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu sự thích thú, sự tán thưởng, sự bám chặt, sự nắm lấy, sự bám víu, sự chấp chặt; - ‘đối với vị không thích thú cảm thọ thuộc nội phần và ngoại phần’ là như thế.

Đối với vị có niệm như vậy trong lúc thực hành: đối với vị có niệm, có sự nhận biết rõ rệt như vậy, trong lúc thực hành, trong lúc cư xử, trong lúc sinh hoạt, trong lúc vận hành, trong lúc bảo hộ, trong lúc nuôi dưỡng, trong lúc bảo dưỡng; - ‘đối với vị có niệm như vậy trong lúc thực hành’ là như thế.

Thì thức (của vị ấy) được đình chỉ: thức đồng sanh với phúc hành, thức đồng sanh với phi phúc hành, thức đồng sanh với bất động hành được đình chỉ, được vắng lặng, đi đến sự tiêu hoại, được tịch tịnh; - ‘thì thức (của vị ấy) được đình chỉ’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*“Đối với vị không thích thú cảm thọ
thuộc nội phần và ngoại phần,
đối với vị có niệm như vậy trong lúc thực hành,
thì thức (của vị ấy) được đình chỉ.”*

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Udaya được hoàn tất.

14. POSĀLASUTTANIDDESO

14 - 1

*Yo atītaṃ ādisati (iccāyasmā posālo)
anejo chinnasaṃsayo,
pāraguṃ¹ sabbadhammānaṃ
atthi² pañhena āgamaṃ.*

Yo atītaṃ ādisatī ti - **Yo** ti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi tattha ca sabbaññutaṃ patto balesu ca vasībhāvaṃ. **Atītaṃ ādisatī** ti bhagavā attano ca paresaṃ ca atītampi ādisati, anāgatampi ādisati, paccuppanampi ādisati.

Kathaṃ bhagavā attano atītaṃ ādisati? Bhagavā attano atītaṃ ekampi jātiṃ ādisati, dvepi jātiyo ādisati, tissopi jātiyo ādisati, catassopi jātiyo ādisati, pañcapī jātiyo ādisati, dasapī jātiyo ādisati, vīsampi jātiyo ādisati, tiṃsampi jātiyo ādisati, cattālīsampi jātiyo ādisati, paññāsampi jātiyo ādisati, jātisatampi – jātisahasampi – jātisatasahasampi – anekepi saṃvaṭṭakappe – anekepi vivaṭṭakappe – anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe ādisati: “Amutrāsīṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsīṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhupapanno ”³ iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitāṃ pubbenivāsaṃ ādisati. Evaṃ bhagavā attano atītaṃ ādisati.

Kathaṃ bhagavā paresaṃ atītaṃ ādisati? Bhagavā paresaṃ atītaṃ ekampi jātiṃ ādisati, dvepi jātiyo ādisati –pe– anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe ādisati: “Amutrāsi evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādi; tatrāpāsi evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhupapanno ”^{ti} iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitāṃ pubbenivāsaṃ ādisati. Evaṃ bhagavā paresaṃ atītaṃ ādisati.

¹ pāragū - Syā, evamuparipi.

² atthī - Syā, evamuparipi.

³ idhūpapannoti - PTS, Pa, Va, Vi, Ka.

14. DIỄN GIẢI KINH POSĀLA

14 - 1

(Tôn giả Posāla nói rằng:) “Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến gặp bậc đã ngự đến bờ kia của tất cả các pháp, vị chỉ ra thời quá khứ, không còn dục vọng, đã cắt đứt sự nghi ngờ.”

Vị chỉ ra thời quá khứ - Vị: Vị ấy là đức Thế Tôn, đấng Tự Chủ, vị không có thầy, đã tự mình giác ngộ hoàn toàn các sự thật về các pháp chưa từng được nghe trước đây. Ngài đã đạt được trạng thái Toàn Tri về các pháp ấy và đã đạt được bản thể năng lực về các lực. **Chỉ ra thời quá khứ:** Đức Thế Tôn chỉ ra thời quá khứ, chỉ ra thời vị lai, và chỉ ra thời hiện tại của bản thân và của những người khác.

Đức Thế Tôn chỉ ra thời quá khứ của bản thân thế nào? Đức Thế Tôn chỉ ra một lần sanh, chỉ ra hai lần sanh, chỉ ra ba lần sanh, chỉ ra bốn lần sanh, chỉ ra năm lần sanh, chỉ ra mười lần sanh, chỉ ra hai mươi lần sanh, chỉ ra ba mươi lần sanh, chỉ ra bốn mươi lần sanh, chỉ ra năm mươi lần sanh, – một trăm lần sanh, – một ngàn lần sanh, – nhiều thành kiếp, – nhiều hoại kiếp, – nhiều thành và hoại kiếp trong thời quá khứ của bản thân rằng: “Ở nơi ấy, ta đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, có sự nhận biết lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ chỗ ấy, ta đây đã chết đi rồi đã sanh lên tại chỗ kia. Ở nơi kia, ta đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, có sự nhận biết lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ nơi kia, ta đây đã chết đi rồi đã sanh lên tại nơi này.” Như thế, Ngài chỉ ra nhiều kiếp sống trước với nét đại cương và cá biệt. Đức Thế Tôn chỉ ra thời quá khứ của bản thân như vậy.

Đức Thế Tôn chỉ ra thời quá khứ của những người khác thế nào? Đức Thế Tôn chỉ ra một lần sanh, chỉ ra hai lần sanh, – chỉ ra nhiều thành và hoại kiếp trong thời quá khứ của những người khác rằng: “Ở nơi ấy, vị ấy đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, có sự nhận biết lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ chỗ ấy, vị ấy đã chết đi rồi đã sanh lên tại chỗ kia. Ở nơi kia, vị ấy đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, có sự nhận biết lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ nơi kia, vị ấy đã chết đi rồi đã sanh lên tại nơi này.” Như thế, Ngài chỉ ra nhiều kiếp sống trước với nét đại cương và cá biệt. Đức Thế Tôn chỉ ra thời quá khứ của những người khác như vậy.

Bhagavā pañca jātakasatāni¹ bhāsanto attano ca paresaṃ ca atītaṃ ādisati, mahāpadānīyasuttaṃ² bhāsanto attano ca paresaṃ ca atītaṃ ādiyati, mahāsudassanīyasuttaṃ³ bhāsanto attano ca paresaṃ ca atītaṃ ādisanti, mahāgovindīyasuttaṃ⁴ bhāsanto attano ca paresaṃ ca atītaṃ ādisati, māghadevīyasuttaṃ⁵ bhāsanto attano ca paresaṃ ca atītaṃ ādisati.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

“Atītaṃ kho cunda, addhānaṃ ārabba tathāgatassa satānusārī ñāṇaṃ⁶ hoti, so yāvatakaṃ ākaṅkhati tāvatakaṃ anussarati. Anāgataṃ ca⁷ kho cunda, –pe– Paccuppannañca⁸ kho cunda, addhānaṃ ārabba tathāgatassa bodhijaṃ ñāṇaṃ uppajjati: ‘Ayamantimā jāti natthidāni punabbhavo’”ti.⁹

Indriyaparopariyattañāṇaṃ¹⁰ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, sattānaṃ āsayānusayañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, yamakapāṭihīre ñāṇaṃ¹¹ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, mahākaruṇāsamaṃpattiñāṇaṃ¹² tathāgatassa tathāgatabalaṃ, sabbaññutañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, anāvaraṇañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, sabbattha asaṅgamappaṭihatamanāvaraṇañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ. Evaṃ bhagavā attano ca paresaṃ ca atītaṃ ādisati, anāgataṃ ādisati, paccuppannaṃ ādisati, ācikkhati deseti paññāpeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti pakāseti ’ti - yo atītaṃ ādisati. **Iccāyasmā posālo** ti –pe–.

Anejo chinnaśaṃsayo ti eja vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā eja taṇhā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnaṃ tālāvattukataṃ anabhāvakatā āyatīṃ anuppādadhammā, tasmā buddho anejo. Ejāya pahīnattā anejo, bhagavā lābhepi na iñjati –pe– dukkhepi na iñjati na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhati ’ti - anejo. **Chinnaśaṃsayo** ti śaṃsayo vuccati vicikicchā, dukkhe kaṅkhā –pe– thambhitattaṃ¹³ cittassa manovilekko. So śaṃsayo buddhassa bhagavato pahīno chinno ucchinno samucchinno vūpasanto paṭinissaggo paṭippassaddho abhappattiko ñāṇagginā daḍḍho. Tasmā buddho chinnaśaṃsayo ’ti - anejo chinnaśaṃsayo.

¹ pañca jātīsatāni - Pana.

² Mahāpadānīyasuttantaṃ - Ma, PTS; Mahādhanīyasuttaṃ - Syā.

³ Mahāsudassanīyasuttantaṃ - Ma, PTS.

⁴ Mahāgovindīyasuttantaṃ - Ma; Mahāgovindasuttaṃ - Syā; Mahāgovindasuttantaṃ - PTS.

⁵ Maghadevīyasuttantaṃ - Sa; Maghadevasuttaṃ - Syā; Maghādevasuttantaṃ - PTS;

Maghādevīyasuttantaṃ - Pana.

⁹ Dīghanikāya, Pāsādikasutta.

⁶ satānusārīñāṇaṃ - Ma;

¹⁰ indriya-para-pariyatti-ñāṇaṃ - PTS;

satānusārī ñāṇaṃ - Syā;

indriya paropariyatte ñāṇaṃ - Pana.

sat’ ānusārī viññāṇaṃ - PTS.

¹¹ yamakapāṭihīriyāñāṇaṃ - Syā, PTS.

⁷ anāgataṃ - PTS.

¹² mahākaruṇā-samaṃpattiya-ñāṇaṃ - PTS, Pa, Va, Vi, Ka.

⁸ paccuppannaṃ - PTS.

¹³ chambhitattaṃ - Ma, Syā.

Đức Thế Tôn chỉ ra thời quá khứ của bản thân và của những người khác trong khi nói về năm trăm Bốn Sanh, chỉ ra thời quá khứ của bản thân và của những người khác trong khi thuyết Kinh Mahāpadāniya, chỉ ra thời quá khứ của bản thân và của những người khác trong khi thuyết Kinh Mahāsudassaniya, chỉ ra thời quá khứ của bản thân và của những người khác trong khi thuyết Kinh Mahāgovindiya, chỉ ra thời quá khứ của bản thân và của những người khác trong khi thuyết Kinh Māghadeviya.¹

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Này Cunda, liên quan đến thời kỳ quá khứ, đức Như Lai có trí nhớ lại các đời sống trước. Ta đây muốn (nhớ lại) chừng nào thì nhớ lại chừng ấy. Và này Cunda, liên quan đến thời kỳ vị lai –nt– . Và này Cunda, liên quan đến thời kỳ hiện tại, trí do giác ngộ sanh của đức Như Lai khởi lên rằng: ‘Đây là kiếp sống cuối cùng, giờ đây không còn tái sanh nữa.’”²

Trí biết được khả năng của người khác về các quyền là Như Lai lực của đức Như Lai, trí về thiên kiến và xu hướng ngũ ngầm của chúng sanh là Như Lai lực của đức Như Lai, trí về song thông là Như Lai lực của đức Như Lai, trí về sự thể nhập Đại Bi là Như Lai lực của đức Như Lai, trí Toàn Giác là Như Lai lực của đức Như Lai, trí không bị ngăn trở là Như Lai lực của đức Như Lai, trí không quyền luyến, không bị trở ngại, không bị ngăn trở trong mọi trường hợp là Như Lai lực của đức Như Lai. Đức Thế Tôn chỉ ra thời quá khứ, chỉ ra thời vị lai, và chỉ ra thời hiện tại của bản thân và của những người khác như vậy, Ngài chỉ dạy, chỉ bảo, thông báo, ấn định, khai mở, chia sẻ, làm rõ, bày tỏ; - ‘vị chỉ ra thời quá khứ’ là như thế. **Tôn giả Posāla nói rằng:** –nt– .

Không còn dục vọng, đã cắt đứt sự nghi ngờ: Dục vọng nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với đức Phật Thế Tôn, dục vọng tham ái ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lia, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc không còn dục vọng. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với dục vọng mà trở thành không dục vọng, đức Thế Tôn không xao động vì lợi lộc, –nt– không xao động vì khổ đau, không dao động, không run rẩy, không chấn động, không rung động; - ‘không dục vọng’ là như thế. **Đã cắt đứt sự nghi ngờ:** Nghi ngờ nói đến hoài nghi, sự nghi ngờ về Khổ, –nt– trạng thái sùng sốt, sự bối rối của tâm. Đối với đức Phật Thế Tôn, nghi ngờ ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lia, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc đã cắt đứt sự nghi ngờ; - ‘không còn dục vọng, đã cắt đứt sự nghi ngờ’ là như thế.

¹ Ba bài Kinh đầu thuộc Trường Bộ: Kinh Mahāpadāniya số 14, Kinh Mahāsudassaniya số 17, Kinh Mahāgovindiya số 19, bài Kinh Māghadeviya còn lại thuộc Trung Bộ, số 83 (ND).

² Trường Bộ, bài Kinh Pāsādika, số 29 (ND).

Pāraguṃ sabbadhammānaṃ ti bhagavā¹ abhiññāpāragū pariññāpāragū pahānapāragū bhāvanāpāragū sacchikiriyāpāragū, samāpattipāragū, abhiññāpāragū sabbadhammānaṃ, –pe– jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavo 'ti - pāraguṃ sabbadhammānaṃ.

Atthi pañhena āgaman ti pañhena atthikāmhā² āgatā –pe– vahassetam bhāraṇaṃ 'ti³ - evampi 'atthi pañhena āgamaṃ.'

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Yo atītaṃ ādisati (iccāyasmā posālo)
 anejo chinnaṃsayo,
 pāraguṃ sabbadhammānaṃ
 atthi pañhena āgaman ”*ti.

14 - 2

*Vibhūtarūpasaññissa⁴
 sabbakāyappahāyino,
 ajjhattaṃ ca bahiddhā ca
 natthi kiñcīti passato,
 ñāṇaṃ sakkānupucchāmi
 kathaṃ neyyo tathāvidho.*

Vibhūtarūpasaññissā ti katamā rūpasaññā? Rūpāvacarasamāpattiṃ samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa⁵ vā saññā sañjānaṇā sañjānitattaṃ; ayaṃ rūpasaññā. **Vibhūtarūpasaññissā** ti catasso arūpasamāpattiyo paṭiladdhassa⁶ rūpasaññā vibhūtā honti⁷ vigatā⁸ atikkantā samatikkantā vītivattā 'ti - vibhūtarūpasaññissa.

Sabbakāyappahāyino ti sabbo tassa paṭisandhiko⁹ rūpakāyo pahīno tadaṅgasamatikkamā¹⁰ vikkhambhanappahānena pahīno tassa rūpakāyo 'ti - sabbakāyappahāyino.

Ajjhattaṅca bahiddhā ca natthi kiñcīti passato ti - **Natthi kiñcī** ti ākiñcaññāyatanasamāpatti. Kiṃkāraṇā 'natthi kiñcī 'ti ākiñcaññāyatanasamāpatti, yaṃ¹¹ viññāṇaṇcāyatanasamāpattiṃ sato samāpajjitvā¹² tato vuṭṭhahitvā taññeva viññāṇaṃ abhāveti vibhāveti¹³ antaradhāpeti natthi kiñcī'ti passati. Taṃkāraṇā 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanasamāpatti 'ti - ajjhattaṅca bahiddhā ca natthi kiñcīti passato.

¹ bhagavā sabbadhammānaṃ - Ma, Syā, PTS.

² pañhatthikāmhā - Syā.

³ sandassetuṃ bhaṇitunti - Syā.

⁴ rūpaṃ saññissa - Pana.

⁵ sukhavihārassa - Syā, PTS.

⁶ lābhissa - Syā, PTS.

¹² Natthi kiñcī ti ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ. Kiṃkāraṇā “natthi kiñcī ”ti? Ākāsa' ānaṇc'

āyatanasamāpattiṃ viññāṇaṇcāyatanasamāpattiṃ sato samāpajjitvā - PTS.

⁷ vibhūtā hoti - Pa, Vi.

⁸ vibhāvitā - Syā, PTS.

⁹ sapaṭisandhiko - Syā.

¹⁰ tadaṅgasamatikkama - Syā.

¹¹ yaṃ - itisaddo Syā potthake na dissate.

¹³ viññāṇaṃ sambhāveti ābhāveti vibhāveti - PTS.

Bậc đã ngự đến bờ kia của tất cả các pháp: Đút Thế Tôn là *pāragū* (người đi đến bờ kia) do việc biết rõ, *pāragū* do việc biết toàn diện, *pāragū* do việc dứt bỏ, *pāragū* do việc tu tập, *pāragū* do việc chứng ngộ, *pāragū* do việc chứng đạt (các thiên); là *pāragū* do việc biết rõ tất cả các pháp, –nt– *việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy;*” - ‘bậc đã ngự đến bờ kia của tất cả các pháp’ là như thế.

Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến: Là những người có nhu cầu với câu hỏi, chúng con đã đi đến; –nt– Ngài hãy dời đi gánh nặng này; - ‘với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến’ còn là như vậy.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
(Tôn giả Posāla nói rằng:) “*Với ý định (hỏi) câu hỏi, con đã đi đến gặp bậc đã ngự đến bờ kia của tất cả các pháp, vị chỉ ra thời quá khứ, không còn dục vọng, đã cắt đứt sự nghi ngờ.*”

14 - 2

Đối với vị có sắc tướng đã không còn, có sự dứt bỏ toàn bộ về thân, đang nhìn thấy ‘không có gì’ thuộc nội phần và ngoại phần, thưa vị dòng Sakya, con hỏi thêm về trí (của vị ấy); vị thuộc hạng như thế ấy nên được hướng dẫn thế nào?”

Đối với vị có sắc tướng đã không còn: Thế nào là sắc tướng? Là sự nhận biết, sự tự nhận biết, trạng thái tự nhận biết của vị đã đạt đến sự chứng đạt về sắc giới, hoặc đối với vị đã sanh lên (sắc giới), hoặc đối với vị có sự trú lạc ở ngay chính bản thân này; điều này là sắc tướng. **Đối với vị có sắc tướng đã không còn:** đối với vị đã đạt được bốn sự chứng đạt vô sắc, sắc tướng là không còn, đã được lìa khỏi, đã được vượt quá, đã được vượt qua hẳn, đã được vượt qua khỏi; - ‘đối với vị có sắc tướng đã không còn’ là như thế.

Có sự dứt bỏ toàn bộ về thân: tất cả sắc thân liên quan đến tái sanh của vị ấy đã được dứt bỏ do việc vượt qua khỏi có tính chất tạm thời, sắc thân của vị ấy được dứt bỏ bằng sự dứt bỏ với việc đè nén (do việc chứng đắc thiên vô sắc); - ‘có sự dứt bỏ toàn bộ về thân’ là như thế.

Đang nhìn thấy ‘không có gì’ thuộc nội phần và ngoại phần’ - Không có gì: là sự chứng đạt Vô Sở Hữu Xứ. Vì lý do gì mà ‘không có gì’ là sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ? Là vì, vị có niệm, sau khi thể nhập sự chứng đạt về Thức Vô Biên Xứ, sau khi xuất ra từ nơi ấy, rồi làm cho không hiện hữu, làm cho hoàn toàn không còn hiện hữu, làm cho biến mất chính cái thức ấy, và nhìn thấy ‘không có gì.’ Vì lý do ấy mà ‘không có gì’ là sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ; - ‘đang nhìn thấy ‘không có gì’ thuộc nội phần và ngoại phần’ là như thế.

Ñāṇaṃ sakkānupucchāmi ti - **Sakkā** ti sakko bhagavā, sakyakulā pabbajitotipi sakko –pe–pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsotipi sakko. **Ñāṇaṃ sakkānupucchāmi** ti tassa ñāṇaṃ pucchāmi¹ kīdisaṃ kiṃsaṅghitaṃ kiṃpakāraṃ kiṃpaṭibhāgaṃ icchitabban ’ti² - ñāṇaṃ sakkānupucchāmi.

Kathaṃ neyyo tathāvidho ti kathaṃ so netabbo vinetabbo anunetabbo³ paññāpetabbo⁴ nijjhāpetabbo⁵ pekkhetabbo⁶ pasādetabbo? **Kathaṃ tena**⁷ **uttariṃ ñāṇaṃ**⁸ **uppādetabbaṃ?** **Tathāvidho** ti tathāvidho tādiso tassaṅghito tappakāro tappaṭibhāgo, yo so ākiñcaññāyatanasamāpattilābhī ’ti - kathaṃ neyyo tathāvidho.

Tenāha so brāhmaṇo:
*“Vibhūtarūpasaññissa
 sabbakāyappahāyino,
 ajjhatañca bahiddhā ca
 natthi kiñcīti passato,
 ñāṇaṃ sakkānupucchāmi
 kathaṃ neyyo tathāvidho ”*ti.

14 - 3

*Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā (posālāti bhagavā)
 abhijānaṃ tathāgato
 tiṭṭhantamenam jānāti
 adhimuttaṃ⁹ tapparāyanaṃ.¹⁰*

Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā ti bhagavā abhisankhāravasena catasso viññāṇaṭṭhitiyo jānāti, paṭisandhivasena sattaviññāṇaṭṭhitiyo jānāti.

Kathaṃ bhagavā abhisankhāravasena catasso viññāṇaṭṭhitiyo jānāti? Vuttaṃ hetam bhagavatā: “Rūpūpayaṃ¹¹ vā bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭhati¹² rūpārammaṇaṃ rūpapatitṭhaṃ¹³ nandūpasecanaṃ¹⁴ vuddhiṃ virūlhiṃ vepullaṃ āpajjati.¹⁵ Vedanūpayaṃ¹⁶ vā bhikkhave –pe– saññūpayaṃ¹⁷ vā bhikkhave –pe– sañkhārūpayaṃ¹⁸ vā bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭhati sañkhārārammaṇaṃ sañkhārapatitṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūlhiṃ vepullaṃ āpajjati ”ti.¹⁹ Evaṃ bhagavā abhisankhāravasena catasso viññāṇaṭṭhitiyo jānāti.

¹ paññaṃ pucchāmi sambuddhaṃ pucchāmi ti - Ma adhika pāṭho.

² kiṃpaṭibhāgaṃ ñāṇaṃ icchitabban ’ti - Syā, PTS.

³ abhinetabbo - Syā, PTS.

⁴ paññāpetabbo - Ma.

⁵ abhiniijjhāpetabbo - Syā, PTS.

⁶ pekkhitabbo - Syā, PTS.

⁷ kathamassa - Syā, PTS.

⁸ uttariñāṇaṃ - Syā, PTS.

⁹ dhimuttaṃ - Ma;

vimuttaṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

¹⁰ tapparāyanaṃ - Syā, PTS;

taṃparāyanaṃ - Sa, evamuparipi.

¹¹ rūpūpayaṃ - Ma;

rūpūpāyaṃ - Syā, PTS.

¹² tiṭṭheyya - Ma.

¹⁹ Khandhasamyutta, Upayavagga, Upayasutta.

¹³ rūpapatitṭhaṃ - Ma, Syā;

rūp’ uppatitṭhaṃ - PTS.

¹⁴ nandūpasecanaṃ - Syā;

nand’ upasevanaṃ - PTS, evamuparipi.

¹⁵ āpajjeyya - Ma.

¹⁶ vedanūpayaṃ - Ma;

vedanūpāyaṃ - Syā;

vedan’ upāya - PTS;

vedanānupāyaṃ - Pana.

¹⁷ saññūpayaṃ - Ma;

saññūpāyaṃ - Syā;

saññ’ upāya - PTS.

¹⁸ sañkhārūpayaṃ - Ma;

sañkhārūpāyaṃ - Syā;

sañkhār’ upāya - PTS.

Thưa vị dòng Sakya, con hỏi thêm về trí (của vị ấy) - Vị dòng Sakya: Đức Thế Tôn là vị dòng Sakya, ‘người đã xuất gia từ gia tộc Sakya’ là vị dòng Sakya. – nt– ‘có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xa lìa’ là vị dòng Sakya. **Con hỏi thêm về trí (của vị ấy):** con hỏi trí của vị ấy là như thế nào, được tồn tại thế nào, có kiểu cách gì, có biểu hiện gì, có nên được ước muốn? - ‘thưa vị dòng Sakya, con hỏi thêm về trí (của vị ấy)’ là như thế.

Vị thuộc hạng như thế ấy nên được hướng dẫn thế nào? - Vị ấy nên được hướng dẫn, nên được huấn luyện, nên được dẫn dắt, nên được truyền đạt, nên được truyền thụ, nên được khơi mở, nên được tạo niềm tin thế nào? Vị ấy nên được làm cho sanh khởi thượng trí thế nào? **Vị thuộc hạng như thế ấy:** Vị thuộc hạng như thế ấy là vị giống như thế ấy, được tồn tại thế ấy, có kiểu cách ấy, có biểu hiện ấy, là vị có được sự chứng đạt về Vô Sở Hữu Xứ; - ‘vị thuộc hạng như thế ấy nên được hướng dẫn thế nào?’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
 “Đối với vị có sắc tướng đã không còn,
 có sự dứt bỏ toàn bộ về thân,
 đang nhìn thấy ‘không có gì’
 thuộc nội phần và ngoại phần,
 thưa vị dòng Sakya, con hỏi thêm về trí (của vị ấy);
 vị thuộc hạng như thế ấy nên được hướng dẫn thế nào?”

14 - 3

(Đức Thế Tôn nói: “Này Posāla,) trong khi biết rõ tất cả các chỗ trú của thức, đức Như Lai biết vị ấy đang trú (ở đâu), đã thiên về (điều nào), có điều ấy là đích đến.”

Tất cả các chỗ trú của thức: Đức Thế Tôn biết bốn chỗ trú của thức căn cứ vào pháp tạo tác, biết bảy chỗ trú của thức căn cứ vào sự tái sanh.

Đức Thế Tôn biết bốn chỗ trú của thức căn cứ vào pháp tạo tác nghĩa là thế nào? Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, có sự vương bận với sắc, thì thức, trong khi tồn tại, (sẽ) tồn tại có đối tượng là sắc, có chỗ nâng đỡ là sắc, có sự rải rắc niềm vui, và (sẽ) đạt đến sự phát triển, sự tăng trưởng, sự lớn mạnh. Này các tỳ khưu, hoặc là có sự vương bận với thọ, –nt– Này các tỳ khưu, hoặc là có sự vương bận với tưởng, –nt– Này các tỳ khưu, hoặc là có sự vương bận với các hành, thì thức, trong khi tồn tại, (sẽ) tồn tại có đối tượng là các hành, có chỗ nâng đỡ là các hành, có sự rải rắc niềm vui, và (sẽ) đạt đến sự phát triển, sự tăng trưởng, sự lớn mạnh;” đức Thế Tôn biết bốn chỗ trú của thức căn cứ vào pháp tạo tác nghĩa là như vậy.

Kathaṃ bhagavā paṭisandhivasena sattaviññāṇaṭṭhitiyo jānāti? Vuttaṃ hetuṃ bhagavatā: “Santi bhikkhave, sattā nānattakāyā nānattasaññino seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā, ayaṃ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti. Santi bhikkhave, sattā nānattakāyā ekattasaññino seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhiniḃbattā, ayaṃ dutiyā viññāṇaṭṭhiti. Santi bhikkhave, sattā ekattakāyā nānattasaññino seyyathāpi devā¹ ābhassarā, ayaṃ tatiyā viññāṇaṭṭhiti. Santi bhikkhave, sattā ekattakāyā ekattasaññino seyyathāpi devā subhakiṇṇhā,² ayaṃ catutthi³ viññāṇaṭṭhiti. Santi bhikkhave, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṃgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ ti ākāsaññācāyatanūpagā, ayaṃ pañcamā⁴ viññāṇaṭṭhiti. Santi bhikkhave, sattā sabbaso ākāsaññācāyatanānaṃ⁵ samatikkamma ‘anantaṃ viññāṇaṃ’ ti viññāṇaññācāyatanūpagā, ayaṃ chaṭṭhā⁶ viññāṇaṭṭhiti. Santi bhikkhave, sattā sabbaso viññāṇaññācāyatanānaṃ⁷ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ ti ākiñcaññāyatanūpagā, ayaṃ sattamā⁸ viññāṇaṭṭhiti.⁸ Evaṃ bhagavā paṭisandhivasena sattaviññāṇaṭṭhitiyo jānāti’ ti - viññāṇaṭṭhitiyo sabbā.

Posālāti bhagavā ti - Posālā ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā’ ti – posālāti bhagavā.

Abhijānaṃ tathāgato ti - Abhijānaṃ ti abhijānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. **Tathāgato** ti⁹ - Vuttaṃ hetuṃ bhagavatā: “Atītaṃ cepi cunda, hoti abhūtaṃ atacchaṃ anattasaṃhitam, netam¹⁰ tathāgato byākaroti. Atītaṃ cepi¹¹ cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ anattasaṃhitam, tampi tathāgato na byākaroti. Atītaṃ cepi cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitam, tatra kālaññū tathāgato hoti tasseva¹² pañhassa vyākaraṇāya.¹³ Anāgataṃ cepi cunda, hoti –pe– Paccuppannañcepi cunda, hoti abhūtaṃ atacchaṃ anattasaṃhitam, na taṃ tathāgato byākaroti.¹⁴ Paccuppannañcepi cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ anattasaṃhitam, tampi tathāgato na byākaroti. Paccuppannañcepi cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitam, tatra kālaññū tathāgato hoti tassa pañhassa vyākaraṇāya. Iti kho cunda, atītānāgataṃ paccuppannesu dhammesu tathāgato kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī. Tasmā tathāgatoti vuccati.

¹ devā - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

² devā subhakiṇṇhā - Ma; devatā subhakiṇṇā - PTS,

³ catutthā - Syā, PTS.

⁴ pañcamā - Syā.

⁵ ākiñcaññāyatanam - Syā.

⁶ chaṭṭhī - Ma, PTS.

⁷ sattamī - Ma, PTS, Pana.

⁸ Sattakaṅguttara, Avyākataṅgavagga.

⁹ abhijānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto tathāgato - Ma; abhijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. tathāgatoti - Syā.

¹⁰ na taṃ - Ma, Syā, PTS.

¹¹ atītaṃceva - Pana.

¹² tassa - Syā, PTS.

¹³ veyyākaraṇāya - Ma, Syā, PTS.

¹⁴ taṃ tathāgato na byākaroti - Pana.

Đức Thế Tôn biết bảy chỗ trú của thức căn cứ vào sự tái sinh nghĩa là thế nào? Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, có những chúng sanh có thân khác biệt, có tướng khác biệt, như là loài người, một số Thiên nhân, và một số hạng ở chốn bị trừng phạt; đây là chỗ trú của thức loại thứ nhất. Này các tỳ khưu, có những chúng sanh có thân khác biệt, có tướng tương đồng, như là chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng đã được sanh lên nhờ vào sơ thiên; đây là chỗ trú của thức loại thứ nhì. Này các tỳ khưu, có những chúng sanh có thân tương đồng, có tướng khác biệt, như là chư Thiên cõi Quang Âm Thiên; đây là chỗ trú của thức loại thứ ba. Này các tỳ khưu, có những chúng sanh có thân tương đồng, có tướng tương đồng, như là chư Thiên cõi Biến Tịnh Thiên; đây là chỗ trú của thức loại thứ tư. Này các tỳ khưu, có những chúng sanh, do sự vượt qua hẳn toàn bộ các sắc tướng, do sự biến mất của các tướng bất bình, do việc không chú ý đến các tướng khác biệt, (nhận thức rằng:) ‘Hư không là vô biên’ rồi tiến vào Không Vô Biên Xứ; đây là chỗ trú của thức loại thứ năm. Này các tỳ khưu, có những chúng sanh sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Không Vô Biên Xứ, (nhận thức rằng:) ‘Thức là vô biên’ rồi tiến vào Thức Vô Biên Xứ; đây là chỗ trú của thức loại thứ sáu. Này các tỳ khưu, có những chúng sanh sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Thức Vô Biên Xứ, (nhận thức rằng:) ‘Không có gì’ rồi tiến vào Vô Sở Hữu Xứ; đây là chỗ trú của thức loại thứ bảy. Đức Thế Tôn biết bảy chỗ trú của thức căn cứ vào sự tái sinh nghĩa là như vậy; - ‘tất cả các chỗ trú của thức’ là như thế.

Đức Thế Tôn nói: Này Posāla - Posāla: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Posāla’ là như thế.

Trong khi biết rõ ..., đức Như Lai - Trong khi biết rõ: trong khi biết rõ là trong khi hiểu, trong khi nhận thức, trong khi thừa nhận, trong khi thấu triệt. **Đức Như Lai:** Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này Cunda, nếu việc quá khứ là không thực, không đúng, không có lợi ích, đức Như Lai không giải đáp điều ấy. Này Cunda, nếu việc quá khứ là thực, là đúng, không có lợi ích, đức Như Lai cũng không giải đáp điều ấy. Này Cunda, nếu việc quá khứ là thực, là đúng, có lợi ích, trong trường hợp ấy, đức Như Lai là người biết thời điểm để giải đáp cho chính câu hỏi ấy. Này Cunda, nếu việc vị lai –nt– Này Cunda, nếu việc hiện tại là không thực, không đúng, không có lợi ích, đức Như Lai không giải đáp điều ấy. Này Cunda, nếu việc hiện tại là thực, là đúng, không có lợi ích, đức Như Lai cũng không giải đáp điều ấy. Này Cunda, nếu việc hiện tại là thực, là đúng, có lợi ích, trong trường hợp ấy, đức Như Lai là người biết thời điểm để giải đáp cho câu hỏi ấy. Như thế, này Cunda, về các pháp quá khứ, vị lai, và hiện tại, đức Như Lai là vị nói đúng thời, vị nói về sự thật, vị nói về mục đích, vị nói về Pháp, vị nói về Luật; vì thế, được gọi là ‘đức Như Lai.’

Yaṃ kho cunda, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ suttaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ, anuvicariṃ manasā, sabbaṃ taṃ tathāgatenā abhisambuddhaṃ, tasmā tathāgatoti vuccati. Yañca kho cunda,¹ rattiṃ tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, yañca rattiṃ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, yaṃ etasmiṃ antare bhāsati lapati niddisati, sabbaṃ taṃ tatheva hoti, no aññathā, tasmā tathāgatoti vuccati. Yathāvādī cunda, tathāgato tathākārī, yathākārī tathāvādī, iti yathāvādī tathākārī yathākārī tathāvādī, tasmā tathāgatoti vuccati. Sadevake cunda, loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato abhibhū anabhibhūto aññadatthu daso vasavatti. Tasmā tathāgatoti vuccati 'ti² - abhijānaṃ tathāgato.

Tiṭṭhantameṇaṃ jānāti ti bhagavā idhaṭṭhaññeva³ jānāti kammābhisaṅkhāravasena 'ayaṃ puggalo kāyassa bhedaṃ parammaraṇā, apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatī 'ti.⁴ Bhagavā idhaṭṭhaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena 'ayaṃ puggalo kāyassa bhedaṃ parammaraṇā tiracchānayoṇiṃ upapajjissatī 'ti. Bhagavā idhaṭṭhaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena 'ayaṃ puggalo bhedaṃ parammaraṇā pettivisayaṃ⁵ upapajjissatī 'ti. Bhagavā idhaṭṭhaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena 'ayaṃ puggalo kāyassa bhedaṃ parammaraṇā manusseṣu upapajjissatī 'ti. Bhagavā idhaṭṭhaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena 'ayaṃ puggalo suppaṭipanno⁶ kāyassa bhedaṃ parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissatī 'ti.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

¹ yañca cunda - Ma, Syā; yañca - PTS.

² Dīghanikāya, Pāsādikasutta.

³ idhatthaññeva - Ma.

⁴ uppajjissatī ti - PTS, evamuparipi.

⁵ pattivisayaṃ - Syā, PTS.

⁶ suppaṭipanno - Ma; ayaṃ saddo Syā potthake na dissate.

Này Cunda, điều gì thuộc về thế gian tính luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư Thiên và loài người, đã được thấy, đã được nghe, đã được cảm giác, đã được nhận thức, đã được đạt đến, đã được tìm kiếm, đã được cân nhắc bởi ý, mọi điều ấy đều đã được biết rõ toàn diện bởi đức Như Lai; vì thế, được gọi là ‘đức Như Lai.’ Này Cunda, vào đêm đức Như Lai giác ngộ quả vị Chánh Đẳng Giác vô thượng, và vào đêm (đức Như Lai) viên tịch Niết Bàn ở cảnh giới Niết Bàn không còn dư sót, điều nào đức Như Lai thuyết giảng, nói ra, chỉ dạy trong khoảng thời gian này, mọi điều ấy đều là y như thế, không sai khác; vì thế, được gọi là ‘đức Như Lai.’ Này Cunda, đức Như Lai nói như thế nào làm như thế ấy, làm như thế nào nói như thế ấy. Như vậy, nói như thế nào làm như thế ấy, làm như thế nào nói như thế ấy; vì thế, được gọi là ‘đức Như Lai.’ Này Cunda, ở thế gian tính luôn cõi chư thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư thiên và loài người, đức Như Lai là đấng chiến thắng, bậc không bị thống trị, bậc nhìn thấy tất cả, bậc vận hành quyền lực; vì thế, được gọi là ‘đức Như Lai;’ - ‘trong khi biết rõ ..., đức Như Lai’ là như thế.

Biết vị ấy đang trú (ở đâu): Đức Thế Tôn biết về người hiện đang ở thế gian này căn cứ vào pháp tạo tác là nghiệp rằng: “Người này, khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào đọa xứ, cõi khổ, nơi trừng phạt, địa ngục.” Đức Thế Tôn biết về người hiện đang ở thế gian này căn cứ vào pháp tạo tác là nghiệp rằng: “Người này, khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào loài thú.” Đức Thế Tôn biết về người hiện đang ở thế gian này căn cứ vào pháp tạo tác là nghiệp rằng: “Người này, khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào thân phận ngựa quý.” Đức Thế Tôn biết về người hiện đang ở thế gian này căn cứ vào pháp tạo tác là nghiệp rằng: “Người này, khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào ở loài người.” Đức Thế Tôn biết về người hiện đang ở thế gian này căn cứ vào pháp tạo tác là nghiệp rằng: “Người này đã thực hành tốt đẹp, khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào chốn an vui, cõi Trời, thế gian (này).”

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Idānāhaṃ¹ sārīputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘Tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedaṃ parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatī ’ti. Idha panāhaṃ sārīputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘Tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūḷho yathā kāyassa bhedaṃ parammaraṇā tiracchānayoṇiṃ upapajjissatī ’ti. Idha panāhaṃ sārīputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘Tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedaṃ parammaraṇā manussesu upapajjissatī ’ti. Idha panāhaṃ sārīputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘Tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedaṃ parammaraṇā sugatiṃ saggamaṃ lokaṃ upapajjissatī ’ti. Idha panāhaṃ sārīputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘Tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūḷho yathā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayamaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī ”ti² - tiṭṭhantamenam jānāti.

Adhimuttaṃ tapparāyaṇaṃ ti - Adhimuttaṃ ti ākiñcaññāyatane adhimutti-
vimokkhena adhimuttaṃ, tatrādhimuttaṃ tadadhimuttaṃ tadadhipateyyaṃ.³
Athavā bhagavā jānāti: ‘Ayaṃ puggalo rūpādhimutto saddādhimutto
gandhādhimutto rasādhimutto phoṭṭhabbādhimutto kulādhimutto gaṇādhimutto
āvāsādhimutto lābhādhimutto yasādhimutto paṣādhimutto sukhādhimutto
cīvarādhimutto piṇḍapātādhimutto senāsanādhimutto gilānapaccayabhesajja-
parikkhārādhimutto suttantādhimutto vinayādhimutto abhidhammādhimutto
āraññakaṅgādhimutto piṇḍapātikaṅgādhimutto paṃsukūlikaṅgādhimutto
tecīvarikaṅgādhimutto sapadānacārikaṅgādhimutto khalupacchā-
bhattikaṅgādhimutto nesajjikaṅgādhimutto⁴ yathāsanthatikaṅgādhimutto
paṭhamajjhānādhimutto dutiyajjhānādhimutto –

¹ idha panāhaṃ - Ma, Syā, PTS.

² Majjhimanikāya, Mahāsīhanādasutta.

³ ākiñcaññāyatanaṃ. Dhimmuttanti vimokkhena dhimuttaṃ tatrādhimuttaṃ tadadhimuttaṃ tadadhipateyyaṃ - Ma; ākiñcaññāyatane vimuttaṃ tadadhimuttaṃ tadadhipateyyaṃ - Syā; ākiñcaññāyatane vimuttaṃ tadadhimuttaṃ tadadhipateyyaṃ - PTS.

⁴ paṃsukūlikaṅgādhimutto tecīvarikaṅgādhimutto piṇḍapātikaṅgādhimutto sapadāna-
cārikaṅgādhimutto ekāsānikaṅgādhimutto pattapiṇḍikaṅgādhimutto khalupacchābhatti-
kaṅgādhimutto āraññikaṅgādhimutto rukkhāmūlikaṅgādhimutto abbhokāsikaṅgādhimutto
sosānikaṅgādhimutto yathāsanthatikaṅgādhimutto nesajjikaṅgādhimutto - Syā, PTS.

“Ở đây, này Sāriputta, sau khi biết được tâm bằng tâm, Ta nhận biết về một người nào đó rằng: ‘Người này thực hành thế này, cư xử thế này, và đi vào đạo lộ ấy, như thế thì khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào đọa xứ, cõi khổ, nơi trừng phạt, địa ngục.’ Ở đây, này Sāriputta, sau khi biết được tâm bằng tâm, Ta nhận biết về một người nào đó rằng: ‘Người này thực hành thế này, cư xử thế này, và đi vào đạo lộ ấy, như thế thì khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào loài thú.’ Ở đây, này Sāriputta, sau khi biết được tâm bằng tâm, Ta nhận biết về một người nào đó rằng: ‘Người này thực hành thế này, cư xử thế này, và đi vào đạo lộ ấy, như thế thì khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào thân phận ngạ quỷ.’ Ở đây, này Sāriputta, sau khi biết được tâm bằng tâm, Ta nhận biết về một người nào đó rằng: ‘Người này thực hành thế này, cư xử thế này, và đi vào đạo lộ ấy, như thế thì khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào giữa loài người.’ Ở đây, này Sāriputta, sau khi biết được tâm bằng tâm, Ta nhận biết về một người nào đó rằng: ‘Người này thực hành thế này, cư xử thế này, và đi vào đạo lộ ấy, như thế thì khi tan rã thân xác và chết đi, sẽ sanh vào chốn an vui, cõi Trời, thế gian (này).’ Ở đây, này Sāriputta, sau khi biết được tâm bằng tâm, Ta nhận biết về một người nào đó rằng: ‘Người này thực hành thế này, cư xử thế này, và đi vào đạo lộ ấy, như thế thì do sự cạn kiệt của các lậu hoặc, nhờ vào thắng trí của mình sẽ chứng ngộ, sẽ đạt đến, và an trú vào sự không còn lậu hoặc, sự giải thoát của tâm, sự giải thoát của tuệ ngay ở đời hiện tại;’” - ‘biết vị ấy đang trú (ở đâu)’ là như thế.

Đã thiên về (điều nào), có điều ấy là đích đến - Đã thiên về (điều nào):
 là đã thiên về khuynh hướng giải thoát ở Vô Sở Hữu Xứ, đã thiên về nơi ấy, đã thiên về nó, đã xem nó là chủ đạo. Hoặc là, đức Thế Tôn biết rằng: “Người này thiên về sắc, thiên về tinh, thiên về hương, thiên về vị, thiên về xúc, thiên về gia tộc, thiên về đồ chúng, thiên về chỗ ngụ, thiên về lợi lộc, thiên về danh vọng, thiên về lời khen, thiên về hạnh phúc, thiên về y phục, thiên về đồ ăn khát thực, thiên về chỗ nằm ngồi, thiên về vật dụng là thuốc men chữa bệnh, là vị thiên về Kinh, thiên về Luật, thiên về Thắng Pháp, thiên về pháp của vị ngụ ở rừng, thiên về pháp của vị chuyên đi khát thực, thiên về pháp của vị chỉ mặc y may bằng vải bị quăng bỏ, thiên về pháp của vị chỉ sử dụng ba y, thiên về pháp của vị đi khát thực tuần tự theo từng nhà, thiên về pháp của vị không ăn vật thực dâng sau, thiên về pháp của vị chuyên về oai nghi ngồi (không nằm), thiên về pháp của vị ngụ ở chỗ đã được chỉ định, thiên về sơ thiền, thiên về nhị thiền, –

– tatiyajjhānādhimutto catutthajjhānādhimutto ākāsānañcāyatanasamāpattādhimutto¹ viññānañcāyatanasamāpattādhimutto ākiñcaññāyatanasamāpattādhimutto nevasaññānāsaññāyatanasamāpattādhimutto 'ti - adhimuttaṃ. **Tapparāyaṇan** ti ākiñcaññāyatanamayaṃ tapparāyaṇaṃ kammaaparāyaṇaṃ vipākaparāyaṇaṃ kammagarukaṃ paṭisandhigarukaṃ. Athavā bhagavā jānāti: 'Ayaṃ puggalo rūpaparāyaṇo –pe– nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiparāyaṇo 'ti - adhimuttaṃ tapparāyaṇaṃ.

Tenāha bhagavā:

“Viññānaṭṭhitiyo sabbā (posāloti bhagavā)
abhijānaṃ tathāgato,
tiṭṭhantameṇaṃ jānāti
adhimuttaṃ tapparāyaṇan ”ti.

14 - 4

Ākiñcaññāsambhavaṃ ñatvā nandisaṃyojanaṃ iti,
evameṭaṃ² abhiññāya tato tatha vipassati,
etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa brāhmaṇassa vusīmato.

Ākiñcaññāsambhavaṃ ñatvā ti ākiñcaññāsambhavo vuccati³ ākiñcaññāyatanasamvattaniko kammābhisaṅkhāro, ākiñcaññāyatanasamvattanikaṃ kammābhisaṅkhāraṃ ākiñcaññāsambhavoti ñatvā laggananti ñatvā bandhananti ñatvā paḷibodhoti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - ākiñcaññāsambhavaṃ ñatvā.

Nandisaṃyojanaṃ iti ti nandisaṃyojanaṃ vuccati arūparāgo, arūparāgena taṃ kammaṃ laggaṃ laggitaṃ paḷibuddhaṃ, arūparāgaṃ nandisaṃyojananti ñatvā laggananti ñatvā bandhananti ñatvā paḷibodhoti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Iti** ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetāṃ iti 'ti - nandisaṃyojanaṃ iti.

¹ samāpannādhimutto - Pana

² evamevaṃ - Va, Vi, Ka.

³ ākiñcaññāsambhavoti vuccati - Ma, Va, Vi, Ka.

– thiên về tam thiên, thiên về tứ thiên, thiên về sự chứng đạt Không Vô Biên Xứ, thiên về sự chứng đạt Thức Vô Biên Xứ, thiên về sự chứng đạt Vô Sở Hữu Xứ, thiên về sự chứng đạt Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ;” - ‘đã thiên về (điều nào)’ là như thế. **Có điều ấy là đích đến:** yếu tố Vô Sở Hữu Xứ có điều ấy là đích đến, có nghiệp là đích đến, có quả thành tựu là đích đến, có sự chú trọng về nghiệp, có sự chú trọng về việc nối liền tái sanh. Hoặc là, đức Thế Tôn biết rằng: “Người này có sắc là đích đến, –nt– có sự chứng đạt Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ là đích đến;” - ‘đã thiên về (điều nào), có điều ấy là đích đến’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Posāla,) trong khi biết rõ tất cả các chỗ trú của thức, đức Như Lai biết vị ấy đang trú (ở đâu), đã thiên về (điều nào), có điều ấy là đích đến.”

14 - 4

Sau khi biết được nguồn xuất phát của Vô Sở Hữu, (biết được) rằng: ‘Vui thích là sự ràng buộc,’ sau khi biết rõ điều ấy như vậy, từ đó nhìn thấy rõ nơi ấy; đây là trí như thật của vị ấy, của vị Bà-la-môn đã sống hoàn hảo.

Sau khi biết được nguồn xuất phát của Vô Sở Hữu: Nguồn xuất phát của Vô Sở Hữu Xứ nói đến pháp tạo tác là nghiệp đưa đến Vô Sở Hữu Xứ. Sau khi biết được ‘pháp tạo tác là nghiệp đưa đến Vô Sở Hữu Xứ là nguồn xuất phát của Vô Sở Hữu,’ sau khi biết được ‘sự dính mắc,’ sau khi biết được ‘sự cột trói,’ sau khi biết được ‘sự vướng bận,’ sau khi biết, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; - ‘sau khi biết được nguồn xuất phát của Vô Sở Hữu’ là như thế.

(Biết được) rằng: ‘Vui thích là sự ràng buộc’: Sự ràng buộc bởi vui thích nói đến sự luyến ái ở vô sắc. Do sự luyến ái ở vô sắc, nghiệp ấy bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại. Sau khi biết được ‘sự luyến ái ở vô sắc là sự ràng buộc bởi vui thích,’ sau khi biết được ‘sự dính mắc,’ sau khi biết được ‘sự cột trói,’ sau khi biết được ‘sự vướng bận,’ sau khi biết, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt. **Rằng:** Từ ‘iti’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gặp gỡ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn; - ‘(biết được) rằng: Vui thích là sự ràng buộc’ là như thế.

Evametaṃ abhiññāyā ti evaṃ etaṃ abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - evametaṃ abhiññāya.

Tato tattha vipassatī ti - **Tatthā** ti ākiñcaññāyatanaṃ samāpajjitvā tato vuṭṭhahitvā tattha jāte cittacetāsike dhamme aniccato vipassati, dukkhato vipassati, rogato –pe–nissaraṇato vipassati dakkhati oloketi nijjhāyati upaparikkhatī 'ti - tato tattha vipassati.

Etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa ti etaṃ ñāṇaṃ tacchaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparitaṃ tassa 'ti - etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa.

Brāhmaṇassa vusīmato ti - **Brāhmaṇo** ti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo –pe– asito¹ tādī pavuccate sa brahmāti. **Brāhmaṇassa vusīmato** ti puthujjanakalyāṇaṃ² upādāya sattasekhā³ appattassa⁴ pattiya, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyaṃ vasanti saṃvasanti āvasanti parivasanti; arahā vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasamyojanaṃ sammadaññā vimutto; so vutthavāso ciṇṇacaraṇo –pe– jātimaraṇasaṃsāro⁵ natthi tassa punabbhavo 'ti - brāhmaṇassa vusīmato.

Tenāha bhagavā:

“*Ākiñcaññāsambhavaṃ ñatvā nandisaṃyojanaṃ iti,
evametaṃ abhiññāya tato tattha vipassati
etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa brāhmaṇassa vusīmato*”ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– “Sathā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī”ti.

Posālasuttaniddeso samatto.

¹ anissito - Syā.

² kalyāṇaputhujjane - Syā, PTS.

³ sattasekhā - Ma, Syā, Va, Vi, Ka.

⁴ uppattassa - PTS;

apattassa - Va, Vi, Ka.

⁵ jātijarāmarāṇasaṃsāro - Syā.

Sau khi biết rõ điều ấy như vậy: sau khi biết rõ, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt điều ấy như vậy; - ‘sau khi biết rõ điều ấy như vậy’ là như thế.

Từ đó nhìn thấy rõ nơi ấy - Nơi ấy: sau khi chứng đạt Vô Sở Hữu Xứ, sau khi xuất ra từ nơi ấy, tại chỗ đó nhìn thấy rõ các pháp về tâm và sở hữu tâm được sanh lên là vô thường, nhìn thấy rõ là khổ, nhìn thấy rõ là cơn bệnh –nt– là sự thoát ra, nhận thấy, quan sát, suy xét, khảo sát; - ‘từ đó nhìn thấy rõ nơi ấy’ là như thế.

Đây là trí như thật của vị ấy: trí này là đúng đắn, thực thể, chính xác, không bị sai lệch, thuộc về vị ấy; - ‘đây là trí như thật của vị ấy’ là như thế.

Của vị Bà-la-môn đã sống hoàn hảo - Vị Bà-la-môn: Bà-la-môn do trạng thái đã loại trừ bảy pháp – *không nương nhờ, tự tại, vị ấy được gọi là Bà-la-môn.*”
Của vị Bà-la-môn đã sống hoàn hảo: Bảy hạng Thánh Hữu Học, tính luôn phạm nhân tốt lành, sống, cộng trú, cư trú, lưu trú nhằm đạt đến pháp chưa đạt đến, nhằm chứng đắc pháp chưa chứng đắc, nhằm chứng ngộ pháp chưa chứng ngộ; còn bậc A-la-hán, đã được hoàn mãn, có việc cần làm đã làm, có gánh nặng đã được đặt xuống, có mục đích của mình đã được đạt đến, có sự trói buộc ở hữu đã được đoạn tận, đã hiểu biết đúng đắn, đã được giải thoát. Vị ấy đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, –nt– *việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy;* - ‘của vị Bà-la-môn đã sống hoàn hảo’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

Sau khi biết được nguồn xuất phát của Vô Sở Hữu, (biết được) rằng: ‘Vui thích là sự ràng buộc,’ sau khi biết rõ điều ấy như vậy, từ đó nhìn thấy rõ nơi ấy; đây là trí như thật của vị ấy, của vị Bà-la-môn đã sống hoàn hảo.”

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Posāla được hoàn tất.

15. MOGHARĀJASUTTANIDDESO

15 - 1

*Dvāhaṃ sakkaṃ¹ apucchissaṃ (iccāyasmā mogharājā)
na me byākāsi cakkhumā,
yāva tatiyañca devīsi²
byākarotīti me suttaṃ.*

Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissan ti so brāhmaṇo dvikkhattuṃ buddhaṃ bhagavantaṃ pañhaṃ apucchi. Tassa bhagavā pañhaṃ puṭṭho na byākāsi ‘tadantarā³ imassa brāhmaṇassa indriyaparipāko bhavissati ’ti. **Sakkaṃ** ti⁴ sakko bhagavā sakyakulā⁵ pabbajito tipi sakko. Athavā aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Tassimāni dhanāni, seyyathidaṃ: saddhādhanam sīladhanam hiridhanam ottappadhanam sutadhanam cāgadhanam paññādhanam satipaṭṭhānadhanam sammappadhānadhanam iddhipādadhanam indriyadhanam baladhanam bojjaṅgadhanam maggadhanam phaladhanam nibbānadhanam, imehi anekavidhehi dhanaratanehi aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Athavā pahū⁶ visavī alamatto sūro vīro vikkanto abhīru acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso tipi sakko.⁷ **Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissan** ti dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ ayācissaṃ ajjesissaṃ pasādayissaṃ ’ti - dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ.

Iccāyasmā mogharājā ti - **Iccā** ti padasandhi –pe– **Āyasmā** ti piyavacanaṃ –pe– **Mogharājā** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ –pe– abhilāpo ’ti – iccāyasmā mogharājā.

Na me byākāsi cakkhumā ti - **Na me byākāsi** ti na me byākāsi,⁸ na ācikkhi, na desesi, na paññapesi, na paṭṭhapesi, na vivari, na vibhaji, na uttāniakāsi,⁹ na pakāsesi. **Cakkhumā** ti bhagavā pañcahi cakkhūhi cakkhumā, maṃsacakkhunāpi cakkhumā, dibbacakkhunāpi¹⁰ cakkhumā, paññācakkhunāpi cakkhumā, buddhacakkhunāpi cakkhumā, samantacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā? Maṃsacakkhumhi bhagavato pañca vaṇṇā saṃvijjanti¹¹ nilo ca vaṇṇo pītako ca vaṇṇo lohitaṅko ca vaṇṇo kaṅho ca vaṇṇo odāto ca vaṇṇo. Akkhilomāni ca bhagavato¹² yattha ca akkhilomāni patitṭhitāni taṃ nīlaṃ hoti sunīlaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ ummāpupphasamānaṃ.¹³ Tassa parato pītakaṃ hoti supītakaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ kaṇikārapupphasamānaṃ.¹⁴ –

¹ sakka - Syā, evamuparipi.

² devīsi - Syā, PTS.

³ cakkhusamanantarā - Syā;
tadanantarā - PTS.

⁴ akkhilomāni ca bhagavato - itipāṭho Ma, Syā potthakesu na dissate.

⁵ sakkāti - Syā.

⁶ sākyakulā - Vi, Ka.

⁷ athavā sakko pahu - Ma, Syā.

⁸ sakkoti - Syā.

⁸ me na byākāsi - Syā.

⁹ uttāniakāsi - Syā.

¹⁰ dibbena cakkhunāpi - PTS.

¹¹ pañcavaṇṇaṃ saṃvijjati - Va, Vi, Ka.

¹² ummāpupphasamānaṃ - Ma;
ummārapupphasamānaṃ - Syā;
ummārapupphasamānaṃ - Va, Vi, Ka.

¹³ kaṇikārapupphasamānaṃ - Syā.

15. DIỄN GIẢI KINH MOGHARĀJA

15 - 1

(Tôn giả Mogharāja nói rằng:) “Con đã hỏi vị dòng Sakya hai lần. Bậc Hữu Nhân đã không giải đáp cho con. Và con đã được nghe rằng: (Được hỏi) đến lần thứ ba, bậc Thiên Nhân Ân Sĩ (sẽ) giải đáp.”

Con đã hỏi vị dòng Sakya hai lần: Vị Bà-la-môn ấy đã hỏi đức Phật Thế Tôn câu hỏi đến hai lần. Được hỏi câu hỏi, đức Thế Tôn đã không giải đáp cho vị ấy (nghĩ rằng): “Trong khoảng thời gian ấy, sẽ có sự chín muồi của các quyền cho vị Bà-la-môn này.” **Vị dòng Sakya:** Đức Thế Tôn là vị dòng Sakya, ‘người đã xuất gia từ gia tộc Sakya’ là vị dòng Sakya. Hoặc là, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn’ là vị dòng Sakya. Vị ấy sở hữu các tài sản này, tức là: tài sản về đức tin, tài sản về giới, tài sản về hổ thẹn (tội lỗi), tài sản về ghê sợ (tội lỗi), tài sản về kiến thức, tài sản về xả thí, tài sản về trí tuệ, tài sản về thiết lập niệm, tài sản về chánh cần, tài sản về nền tảng của thần thông, tài sản về quyền, tài sản về lực, tài sản về yếu tố đưa đến giác ngộ, tài sản về Đạo, tài sản về Quả, tài sản về Niết Bàn, ‘người sở hữu tài sản, giàu có, có tài sản lớn với các tài sản và bảo vật nhiều loại này’ là vị dòng Sakya. Hoặc là, ‘vị có năng lực, có tiềm năng, có khả năng, dũng cảm, anh hùng, quả cảm, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xa lìa’ là vị dòng Sakya. **Con đã hỏi vị dòng Sakya hai lần:** Con đã hỏi vị dòng Sakya hai lần, con đã yêu cầu, con đã thỉnh cầu, con đã đặt niềm tin; - ‘con đã hỏi vị dòng Sakya hai lần’ là như thế.

Tôn giả Mogharāja nói rằng - Rằng: (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, -nt- . **Tôn giả:** (Từ ‘āyasmā’ này) là lời nói yêu mến, -nt- . **Mogharāja:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, -nt- từ kêu gọi; - ‘tôn giả Mogharāja nói rằng’ là như thế.

Bậc Hữu Nhân đã không giải đáp cho con - Đã không giải đáp cho con: đã không giải đáp cho con là đã không chỉ dạy, đã không chỉ bảo, đã không thông báo, đã không ấn định, đã không khai mở, đã không chia sẻ, đã không làm rõ, đã không bày tỏ. **Bậc Hữu Nhân:** Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với năm loại nhãn (con mắt): bậc Hữu Nhân với nhục nhãn, bậc Hữu Nhân với Thiên nhãn, bậc Hữu Nhân với tuệ nhãn, bậc Hữu Nhân với Phật nhãn, bậc Hữu Nhân với Toàn nhãn.

Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với nhục nhãn nghĩa là thế nào? Ở nhục nhãn của đức Thế Tôn hiện hữu năm màu sắc: màu xanh, màu vàng, màu đỏ, màu đen, và màu trắng. Và các lông mi của đức Thế Tôn: nơi nào các lông mi mọc, màu xanh ở nơi ấy là màu xanh tuyền, duyên dáng, đáng nhìn, như là hoa của cây *ummā*. Phần bên ngoài xung quanh nơi ấy có màu vàng, là màu vàng tuyền, màu của kim loại vàng, duyên dáng, đáng nhìn, như là hoa của cây *kaṇikāra*. –

– Ubhato ca¹ akkhikūṭāni² bhagavato lohitaṅkāni honti sulohitaṅkāni pāsādikaṅkāni dassaneyyāni indagopakasamānāni. Majjhe kaṇhaṃ hoti sukaṇhaṃ alūkaṃ³ siniddhaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ addāriṭṭhakaṃ samānaṃ.⁴ Tassa parato odātaṃ hoti suodātaṃ⁵ setaṃ paṇḍaraṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ osadhitarakasamānaṃ. Tena bhagavā pakatikena maṃsacakkhunā⁶ attabhāvapariyāpanna purimasucaritakammābhiniḃbattena⁷ samantā yojanaṃ passati divā ceva rattiṅca. Yadāhi⁸ caturaṅgasamannāgato andhakāro hoti, suriyo ca atthaṃ gato hoti⁹ kāḷapakkho ca uposatho hoti, tibbo ca vanasaṇḍo hoti, mahā ca kāḷamegho¹⁰ abbhutṭhito hoti, evarūpe caturaṅgasamannāgate andhakāre samantā yojanaṃ passati. Natthi so kuṭṭo vā¹¹ kavāṭaṃ vā¹² pākāro vā pabbato vā gaccho vā latā vā āvaraṇaṃ rūpānaṃ dassanāya. Ekaṃ ce tilaphalaṃ nimittaṃ katvā tilavāhe pakkhipēyya, taṃyeva tilaphalaṃ uddhareyya. Evaṃ parisuddhaṃ bhagavato pakatikaṃ maṃsacakkhu.¹³ Evaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammupage satte pajānāti: ‘Ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā mano duccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedaṃ parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedaṃ parammaraṇā sugatiṃ saggamaṃ lokamaṃ upapannā ’ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammupage satte pajānāti. Ākaṅkhamāno ca bhagavā ekampi lokadhātuṃ passeyya, dvepi lokadhātuyo passeyya, tissopi lokadhātuyo passeyya, catassopi lokadhātuyo passeyya, pañcapi lokadhātuyo passeyya, dasapi lokadhātuyo passeyya, vīsampi lokadhātuyo passeyya, tiṃsampi lokadhātuyo passeyya, cattālīsampi lokadhātuyo passeyya, paññāsampi lokadhātuyo passeyya, satampi lokadhātuyo passeyya, saḥassimpi¹⁴ cūlanikaṃ¹⁵ lokadhātuṃ passeyya, dviṣaḥassimpi majjhimikaṃ¹⁶ lokadhātuṃ passeyya, tisahassampi mahāsaḥassim lokadhātuṃ¹⁷ passeyya, yāvata¹⁸ pana ākaṅkheyya tāvatakaṃ passeyya. Evaṃ parisuddhaṃ¹⁹ bhagavato dibbacakkhu.²⁰ Evaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi cakkhumā.

¹ ubhayato ca - Syā.

² akkhikūpāni - Syā, PTS, Pana.

³ sukhaṃ - PTS; ālukā - Pana.

⁴ aḷāriṭṭhakaṃ samānaṃ - Syā;

aḷāraṭṭhakaṃ samānaṃ - PTS.

⁵ odatā suodātā - Pana.

⁶ pakatimaṃsacakkhunā - Syā;
pakatikaṃ maṃsacakkhu - PTS.

⁷ -kammāhi nibbattena - PTS.

⁸ yadāpi - Syā, PTS.

⁹ atthaṅgamiṭṭho hoti - Syā, PTS.

¹⁷ tisahassimpi lokadhātuṃ passeyya mahāsaḥassimpi lokadhātuṃ passeyya - Ma, Syā;
tisahassimpi lokadhātuṃ passeyya mahāsaḥassimpi lokadhātuṃ passeyya - PTS.

¹⁰ akāḷamegho - Syā.

¹¹ kūṭo vā - Syā; kuṭṭo vā - PTS.

¹² kavāṭo vā - PTS.

¹³ pakatimaṃsacakkhu - Syā.

¹⁴ saḥassampi - PTS, evamuparipi.

¹⁵ cūlanikaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹⁶ majjhimikaṃ - PTS.

¹⁸ yāvatakaṃ vā - Ma, Syā, PTS.

¹⁹ evaṃ visuddhaṃ - Syā, Pa, Va, Vi, Ka;
evaṃ pi visuddhaṃ - PTS.

²⁰ dibbacakkhuṃ - PTS.

– Hai bên đuôi mắt của đức Thế Tôn có màu đỏ, là màu đỏ tuyền, duyên dáng, đáng nhìn, như là màu của loài mối cánh. Chính giữa (hai con mắt) có màu đen, là màu đen tuyền, không sần sùi, bóng láng, duyên dáng, đáng nhìn, như là màu trái *addāriṭṭhaka*. Phần bên ngoài xung quanh nơi ấy có màu trắng, là màu trắng tuyền, trắng tinh, trắng sáng, duyên dáng, đáng nhìn, như là ngôi sao *osadhī*. Nhục nhãn tự nhiên ấy, nương ở kim thân, đã được sanh lên do hạnh nghiệp tốt đẹp trong thời quá khứ; thông qua nó, đức Thế Tôn nhìn thấy xung quanh một do-tuần, ban ngày và luôn cả ban đêm. Ngay cả vào lúc tối tăm hội đủ bốn yếu tố: Mặt trời đã lặn xuống, vào ngày trai giới thuộc hạ huyền (đêm cuối tháng âm lịch), nơi khu rừng già sâu thẳm, và có đám mây đen lớn trôi dật; ngay cả vào lúc tối tăm hội đủ bốn yếu tố có hình thức như thế, Ngài cũng vẫn nhìn thấy xung quanh một do-tuần. Ở nơi nào đâu có vách tường, cánh cửa, tường thành, ngọn núi, bụi rậm, hoặc dây leo, cũng không là sự ngăn trở việc nhìn thấy các hình thể. Nếu sau khi làm dấu một hạt mè rồi ném vào cỗ xe chở hạt mè, Ngài vẫn có thể nhặt lên chính hạt mè ấy. Nhục nhãn tự nhiên của đức Thế Tôn là thanh tịnh như vậy. Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với nhục nhãn nghĩa là như vậy.

Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với Thiên nhãn nghĩa là thế nào? Đức Thế Tôn, với Thiên nhãn thanh tịnh vượt trội loài người, nhìn thấy các chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (trở thành) hạ tiện, cao quý, đẹp đẽ, xấu xí, sung sướng, (hay) đau khổ, vị ấy biết được rằng các chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng: “Quả vậy, những chúng sanh đang hiện hữu này có ược hạnh về thân, có ược hạnh về khẩu, có ược hạnh về ý, vu khống các bậc Thánh, theo tà kiến, tán thành các hành động do tà kiến. Những kẻ ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, bị sanh vào đọa xứ, cõi khổ, nơi trừng phạt, địa ngục. Trái lại, những chúng sanh đang hiện hữu này có thiện hạnh về thân, có thiện hạnh về khẩu, có thiện hạnh về ý, không vu khống các bậc Thánh, theo chánh kiến, tán thành các hành động do chánh kiến. Những người ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, được sanh vào chốn an vui, cõi Trời, thế gian (này).” Như thế, bằng Thiên nhãn thanh tịnh vượt trội loài người, Ngài nhìn thấy các chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (trở thành) hạ tiện, cao quý, đẹp đẽ, xấu xí, sung sướng, (hay) đau khổ, Ngài biết được rằng các chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng. Và trong khi mong muốn, đức Thế Tôn có thể nhìn thấy một thế giới,¹ có thể nhìn thấy hai thế giới, có thể nhìn thấy ba thế giới, có thể nhìn thấy bốn thế giới, có thể nhìn thấy năm thế giới, có thể nhìn thấy mười thế giới, có thể nhìn thấy hai mươi thế giới, có thể nhìn thấy ba mươi thế giới, có thể nhìn thấy bốn mươi thế giới, có thể nhìn thấy năm mươi thế giới, có thể nhìn thấy nhất thiên – tức Tiểu thế giới, có thể nhìn thấy nhị thiên – tức Trung thế giới, có thể nhìn thấy tam thiên – tức Đại Thiên thế giới.² Hơn nữa, Ngài mong muốn đến chừng nào thì Ngài có thể nhìn thấy đến chừng ấy. Thiên nhãn của đức Thế Tôn là thanh tịnh như vậy. Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với Thiên nhãn nghĩa là như vậy.

¹ Xem Phần Phụ Chú về ‘*Lokadhātu* - Thế giới’ ở trang 636.

² Xem Phần Phụ Chú về Nhất thiên - Tiểu thế giới, Nhị thiên - Trung thế giới, Tam thiên - Đại Thiên thế giới ở trang 636.

Kathaṃ bhagavā paññācakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā mahāpañño puthupañño hāsapañño javanapañño¹ tikkhapañño nibbedhikapañño paññāpabbhedakusalo² pabhinnañño adhigatapaṭisambhido³ catuvesārajjappatto dasabaladhārī purisāsabho purisasiho purisanāgo purisājañño purisadhorayho anantañño anantatejo anantayaso aḍḍho mahaddhano dhanavā netā vinetā anunetā paññāpetā⁴ nijjhāpetā pekkhetā⁵ pasādetā. So hi bhagavā anuppanassa maggassa uppādetā, asañjātassa, maggassa sañjanetā,⁶ anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā.

So hi bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā, amatassa dātā dhammassāmi⁷ tathāgato. Natthi tassa bhagavato aññātaṃ⁸ adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ⁹ aphasitaṃ¹⁰ paññāya, atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ¹¹ upādāya sabbe dhammā sabbākārena buddhassa bhagavato ñāṇamukhe āpāthaṃ¹² āgacchanti. Yaṃ kiñci neyyaṃ nāma atthi dhammaṃ jānitabbaṃ¹³ attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho samparāyiko vā attho, uttāno vā attho, gambhīro vā attho, gūlho vā attho, paṭicchanno vā attho, neyyo vā attho, nīto vā attho, anavajjo vā¹⁴ attho, nikkilesso vā attho, vodāno vā attho, paramattho vā attho,¹⁵ sabbam taṃ antobuddhañāṇe parivattati. Sabbam kāyakammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti, sabbam vacīkammaṃ ñāṇānuparivatti, sabbam manokammaṃ ñāṇānuparivatti. –

¹ javanapañño hāsapañño - Ma.

² paññāpabbhedakusalo - Ma;
paññāpabbhedakusalo - Syā.

³ adhigatapaṭisambhidappatto - Ma.

⁴ saññāpetā - Syā, PTS.

⁵ pekkhatā - Syā, PTS.

⁶ sañjāpetā - Syā, PTS.

⁷ dhammassāmi - Ma; dhammasāmi - Syā, PTS.

⁸ aññātaṃ - Syā.

⁹ asacchikataṃ vā - PTS.

¹⁰ aphasitaṃ - Syā, PTS.

¹¹ atītānāgatapaccuppannaṃ - Syā.

¹² āpāgaṃ - PTS.

¹³ atthi jānitabbaṃ - Ma, Syā.

¹⁴ avirodho attho vā - Pana.

¹⁵ paramattho vā - Ma, Syā.

Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với Tuệ nhãn nghĩa là thế nào? Đức Thế Tôn là bậc có tuệ vĩ đại, có tuệ rộng lớn, có tuệ vi tiểu, có tuệ tốc hành, có tuệ sắc bén, có tuệ thấu suốt, là bậc thiện xảo trong việc chia chẻ bằng tuệ, bậc có trí đã được phát triển, đã đạt đến tuệ phân tích, đã đạt được bốn pháp tự tín, có sự duy trì mười lực, là bậc Nhân Ngưu, bậc Nhân Sư, bậc Nhân Tượng, bậc Nhân Kiệt, bậc Nhân Đạo, bậc có trí vô biên, có oai lực vô biên, có danh vọng vô biên, giàu có (về trí tuệ), có tài sản lớn (về trí tuệ), sở hữu tài sản (về trí tuệ), là bậc Hương Đạo, bậc Hương Dẫn, bậc Đoạn Nghi, bậc Truyền Đạt, bậc Truyền Thụ, bậc Khởi Mở, bậc Khởi Tín. Chính đức Thế Tôn ấy là vị làm sanh khởi Đạo Lộ chưa được sanh khởi, là vị làm sanh ra Đạo Lộ chưa được sanh ra, là vị tuyên thuyết Đạo Lộ chưa được tuyên thuyết, là vị biết về Đạo Lộ, là vị hiểu rõ về Đạo Lộ, là vị rành rẽ về Đạo Lộ. Và hơn nữa, những người đi theo Đạo Lộ là các đệ tử của Ngài hiện nay đang an trú và sau này sẽ thành tựu (Đạo Lộ ấy).

Chính đức Thế Tôn ấy biết (đúng bản thể) điều cần phải biết, thấy (đúng bản thể) điều cần phải thấy, là bậc có bản thể của mắt, có bản thể của trí, có bản thể của pháp, có bản thể của Phạm Thiên, là vị công bố, vị tuyên thuyết, vị chỉ dẫn mục đích, vị ban cho Bất Tử, bậc Pháp Chủ, đức Như Lai. Đối với đức Thế Tôn ấy, không có việc không biết, không thấy, không hiểu rõ, không chứng ngộ, không chạm đến bằng tuệ. Tất cả các pháp liên quan đến quá khứ, tương lai, hiện tại, với mọi biểu hiện, đều đi đến phạm vi ở trong tâm trí tuệ của đức Phật Thế Tôn. Bất cứ điều gì có thể biết, nghĩa là có pháp cần phải biết, có lợi ích cho mình, hoặc có lợi ích cho người khác, hoặc có lợi ích cho cả hai, hoặc có lợi ích liên quan đời này, hoặc có lợi ích liên quan đời sau, hoặc có lợi ích hời hợt, hoặc có lợi ích sâu sắc, hoặc có lợi ích được giấu kín, hoặc có lợi ích được che đậy, hoặc có lợi ích tiềm tàng, hoặc có lợi ích hiển hiện, hoặc có lợi ích không tội lỗi, hoặc có lợi ích không ô nhiễm, hoặc có lợi ích trong trắng, hoặc có lợi ích là lợi ích tối thượng, tất cả (các) điều ấy đều vận hành ở bên trong trí của đức Phật. Tất cả thân nghiệp của đức Phật Thế Tôn đều vận hành theo trí, tất cả khẩu nghiệp đều vận hành theo trí, tất cả ý nghiệp đều vận hành theo trí. –

– Atīte buddhassa bhagavato appaṭihatam ñāṇam, anāgate appaṭihatam ñāṇam,¹ paccuppanne appaṭihatam ñāṇam,² yāvatakaṃ neyyam tāvatakaṃ ñāṇam, yāvatakaṃ ñāṇam tāvatakaṃ neyyam, neyyapariyantikaṃ ñāṇam, ñāṇapariyantikaṃ neyyam, neyyam atikkamitvā ñāṇam nappavattati,³ ñāṇam atikkamitvā neyyapatho natthi; aññamaññapariyantatṭhāyino⁴ te dhammā. Yathā dvinnam samuggapaṭalānaṃ sammā phassitānaṃ⁵ heṭṭhimaṃ samuggapaṭalaṃ uparimaṃ nātivattati, uparimaṃ samuggapaṭalaṃ heṭṭhimaṃ nātivattati, aññamaññapariyantatṭhāyino te;⁶ evameva buddhassa bhagavato neyyaṅca ñāṇaṅca aññamaññapariyantatṭhāyino. Yāvatakaṃ neyyam tāvatakaṃ ñāṇam, yāvatakaṃ ñāṇam tāvatakaṃ neyyam, neyyapariyantikaṃ ñāṇam, ñāṇapariyantikaṃ neyyam, neyyam atikkamitvā ñāṇam nappavattati, ñāṇam atikkamitvā neyyapatho natthi, aññamaññapariyantatṭhāyino te dhammā.

Sabbadhammesu buddhassa bhagavato ñāṇam pavattati, sabbe dhammā buddhassa bhagavato āvajjanapaṭibaddhā ākaṅkhapaṭibaddhā⁷ manasikārapaṭibaddhā cittuppādapāṭibaddhā. Sabbasattesu buddhassa bhagavato ñāṇam pavattati, sabbesaṃ ca⁸ sattānaṃ bhagavā āsayam jānāti, anusayam jānāti, caritaṃ jānāti, adhimuttiṃ jānāti, apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhābbābhabbe satte jānāti.⁹ Sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇi pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati. Yathā ye keci macchakacchapā antamaso timitimiṅgalaṃ upādāya anto mahāsamudde parivattanti, evameva sadevako loko samārako sabrahmako¹⁰ sassamaṇabrāhmaṇi pajā sadevamanussā anto buddhañāṇe parivattati.¹¹ Yathā ye keci pakkhī antamaso garuḷam venateyyam upādāya ākāsassa padese parivattanti, evameva yepi te¹² sārīputtasamā paññāya samannāgatā,¹³ tepi buddhañāṇassa padese parivattanti. Buddhañāṇam devamanussānaṃ paññaṃ pharivā abhibhavivā tiṭṭhati. Yepi te khattiyapaṇḍitā brāhmaṇapaṇḍitā gahapatipaṇḍitā samaṇapaṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhīrūpā vobhindantā¹⁴ maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni.¹⁵ Te pañhe¹⁶ abhisāṅkharivā abhisāṅkharivā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti gūḷhāni ca paṭicchannāni ca.¹⁷ Kathitā vissajjitā¹⁸ te pañhā bhagavatā¹⁹ honti niddiṭṭhakāraṇā. Upakkhittakā ca te bhagavato sampajjanti. Atha kho bhagavāva tattha atirocati yadidaṃ paññāyāti. Evaṃ bhagavā paññācakkhunāpi cakkhumā.

¹ anāgate buddhassa bhagavato appaṭihatam ñāṇam - Syā.

² paccuppanne buddhassa bhagavato appaṭihatam ñāṇam - Syā.

³ ñāṇam na parivattati - Pana.

⁴ aññamaññam pariyaṇṭatṭhāyino - Syā.

⁵ sammāphusitānaṃ - Ma;

phusitānaṃ - Syā, PTS.

⁶ te - itisaddo Ma, Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁷ ākaṅkhapaṭibaddhā - Ma, Syā;

ākaṅkhanapaṭibaddhā. - PTS, Pana

⁸ sabbesaṃ - Syā.

⁹ pajānāti - Syā, PTS.

¹⁰ samārako loko sabrahmako loko - Ma.

¹¹ parivattanti - Ma, Vi, Ka.

¹² yekeci te - Pana.

¹³ samannāgatā - itisaddo Syā potthake na dissate.

¹⁴ te bhindantā - Syā, PTS, Va, Vi, Ka.

¹⁵ diṭṭhigatena - Pana.

¹⁶ pañham - Syā, PTS.

¹⁷ gūḷhāni ca paṭicchannāni - Ma;

itipāṭho Syā, PTS potthakesu na dissate.

¹⁸ kathitā visajjitā ca - Ma, Syā, PTS.

¹⁹ bhagavato - Va, Vi, Ka.

– Đức Phật Thế Tôn có trí không bị chướng ngại về quá khứ, có trí không bị chướng ngại về vị lai, có trí không bị chướng ngại về hiện tại. Điều-có-thể-biết là chùng nào thì trí là chùng ấy, trí là chùng nào thì điều-có-thể-biết là chùng ấy. Trí có điều-có-thể-biết là giới hạn, điều-có-thể-biết có trí là giới hạn; vượt qua điều-có-thể-biết thì trí không vận hành, vượt qua trí thì không có hành trình của điều-có-thể-biết; các pháp ấy có sự xác lập giới hạn tương xứng với nhau. Giống như hai nắp đậy của cái hộp được gắn liền đúng đắn, nắp đậy bên dưới không lệch nắp trên, nắp đậy bên trên không lệch nắp dưới, chúng có sự xác lập giới hạn tương xứng với nhau; tương tự như vậy, điều-có-thể-biết và trí của đức Phật Thế Tôn có sự xác lập giới hạn tương xứng với nhau. Điều-có-thể-biết là chùng nào thì trí là chùng ấy, trí là chùng nào thì điều-có-thể-biết là chùng ấy. Trí có điều-có-thể-biết là giới hạn, điều-có-thể-biết có trí là giới hạn; vượt qua điều-có-thể-biết thì trí không vận hành, vượt qua trí thì không có hành trình của điều-có-thể-biết; các pháp ấy có sự xác lập giới hạn tương xứng với nhau.

Trí của đức Phật Thế Tôn vận hành ở tất cả các pháp. Tất cả các pháp được gắn liền với sự hướng tâm, được gắn liền với sự mong muốn, được gắn liền với sự chú tâm, được gắn liền với sự khởi tâm của đức Phật Thế Tôn. Trí của đức Phật Thế Tôn vận hành ở tất cả chúng sanh. Đức Thế Tôn biết tính tình, biết tiềm năng, biết nét hạnh, biết khuynh hướng của tất cả chúng sanh. Ngài nhận biết các chúng sanh có tâm nhìn bị vấy bụi ít và có tâm nhìn bị vấy bụi nhiều, có giác quan sắc sảo và có giác quan cùn lụt, có tánh khí tốt và có tánh khí tồi, có thể hiểu được một cách nhanh chóng và có thể hiểu được một cách khó khăn, có khả năng và không có khả năng. Thế gian tính luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, các hạng chư Thiên và loài người, chuyển vận ở bên trong trí của đức Phật. Giống như bất cứ những loài cá và rùa nào, thậm chí luôn cả cá ông và cá voi, chuyển vận ở bên trong đại dương; tương tự như vậy, thế gian tính luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, các hạng chư Thiên và loài người, chuyển vận ở bên trong trí của đức Phật. Giống như bất cứ những loài có cánh nào, thậm chí luôn cả loài nhân điểu là loài linh thú, chuyển vận ở phạm vi thuộc bầu trời; tương tự như vậy, những vị nào tương đương với vị Sāriputta về tuệ, những vị ấy cũng chuyển vận ở phạm vi thuộc Phật trí; Phật trí thâm nhập, thống trị, và ngự trị tuệ của chư Thiên và loài người. Những vị Sát-đế-ly sáng suốt, những vị Bà-la-môn sáng suốt, những gia chủ sáng suốt, những vị Sa-môn sáng suốt, tinh tế, quen thuộc với học thuyết của những người khác như người cung thủ có thể bắn trúng cọng tóc, nghĩ rằng họ hành xử với sự thành tựu của tuệ trong khi bẻ đôi các tà kiến. Sau khi chuẩn bị các câu hỏi, họ đi đến gặp đức Như Lai rồi hỏi các điều bí mật và đã được che giấu. Được đức Thế Tôn giảng giải và trả lời, các câu hỏi ấy trở nên rõ ràng. Những người ấy đều quy thuận với đức Thế Tôn. Khi ấy, chính đức Thế Tôn, trong trường hợp ấy, chói sáng rực rỡ; điều ấy là nhờ vào tuệ. Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với Tuệ nhãn nghĩa là như vậy.

Kathaṃ bhagavā buddhacakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ olokento¹ addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino² viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvino viharante.³ Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaddhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni,⁴ appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaddhāni samodakaṃ t̥hitāni,⁵ appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaddhāni udakā accugamma tiṭṭhanti anupalittāni udakena; evameva bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ olokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvino viharante.

Jānāti bhagavā ‘ayaṃ puggalo rāgacarito ayaṃ dosacarito ayaṃ mohacarito, ayaṃ vitakkacarito ayaṃ saddhācarito ayaṃ ñāṇacarito ’ti. Rāgacaritassa bhagavā puggalassa asubhakathaṃ⁶ katheti, dosacaritassa bhagavā puggalassa mettābhāvanāṃ ācikkhati, mohacaritaṃ bhagavā puggalaṃ⁷ uddese paripucchāya⁸ kālena dhammasavane kālena dhammasākacchāya garusaṃvāse niveseti, vitakkacaritassa bhagavā puggalassa ānāpānasatiṃ⁹ ācikkhati, saddhācaritassa bhagavā puggalassa pasādanīyaṃ nimittaṃ ācikkhati buddhasubodhiṃ dhammasudhammataṃ saṅghasuppaṭṭipattiṃ silāni ca attano, ñāṇacaritassa bhagavā puggalassa vipassanānimittaṃ ācikkhati aniccākāraṃ dukkhākāraṃ anattākāraṃ.

¹ volokento - Ma, Syā.

² dassāvino - Va, Vi, Ka.

³ appekacce na paralokavajjabhayadassāvino viharante - itipāṭho Ma, Syā potthakesu na dissate.

⁴ antonimuggapositāni - Syā, PTS.

⁵ samodakaṃ tiṭṭhanti - Pa.

⁶ asubhaṃ kathaṃ - Pana.

⁷ mohacaritassa bhagavā puggalassa - Ma, PTS.

⁸ uddesaparipucchāya - Syā, Pana, PTS.

⁹ ānāpānasatiṃ ānāpānasatiṃ - PTS.

Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với Phật nhân nghĩa là thế nào? Đức Thế Tôn, trong khi dùng Phật nhãn quan sát thế gian, đã nhìn thấy các chúng sanh có tầm nhìn bị vấy bụi ít và có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều, có giác quan sắc sảo và có giác quan cùn lụt, có tánh khí tốt và có tánh khí tồi, có thể hiểu được một cách nhanh chóng và có thể hiểu được một cách khó khăn, (đã nhìn thấy) một số chúng sanh đang sống có sự nhìn thấy nỗi sợ hãi trong tội lỗi và (sự tái sanh vào) những đời sống khác, một số chúng sanh đang sống không có sự nhìn thấy nỗi sợ hãi trong tội lỗi và (sự tái sanh vào) những đời sống khác. Cũng giống như ở hồ sen xanh hoặc ở hồ sen hồng hoặc ở hồ sen trắng, có một số sen xanh, hoặc sen hồng, hoặc sen trắng được sanh ra ở trong nước, được phát triển ở trong nước, không vươn ra khỏi nước, và được nuôi dưỡng chìm ở bên trong (nước); có một số sen xanh, hoặc sen hồng, hoặc sen trắng được sanh ra ở trong nước, được phát triển ở trong nước, sống ngang bằng mặt nước; và có một số sen xanh, hoặc sen hồng, hoặc sen trắng được sanh ra ở trong nước, được phát triển ở trong nước, vươn lên khỏi nước, và tồn tại không bị vấy bẩn bởi nước; tương tự y như thế, đức Thế Tôn trong khi dùng Phật nhãn quan sát thế gian đã nhìn thấy các chúng sanh có tầm nhìn bị vấy bụi ít và có tầm nhìn bị vấy bụi nhiều, có giác quan sắc sảo và có giác quan cùn lụt, có tánh khí tốt và có tánh khí tồi, có thể hiểu được một cách nhanh chóng và có thể hiểu được một cách khó khăn, (đã nhìn thấy) một số chúng sanh đang sống có sự nhìn thấy nỗi sợ hãi trong tội lỗi và (sự tái sanh vào) những đời sống khác, một số chúng sanh đang sống không có sự nhìn thấy nỗi sợ hãi trong tội lỗi và (sự tái sanh vào) những đời sống khác.

Đức Thế Tôn biết rằng: “Người này có tánh luyến ái, người này có tánh sân, người này có tánh si, người này có tánh tâm, người này có tánh tín, người này có tánh giác.” Đối với người có tánh luyến ái, đức Thế Tôn thuyết bài giảng về đề mục tử thi. Đối với người có tánh sân, đức Thế Tôn chỉ dạy sự tu tập về tâm từ. Đối với người có tánh si, đức Thế Tôn dạy bảo việc đọc tụng, việc vấn hỏi, việc lắng nghe Giáo Pháp lúc hợp thời, việc bàn luận Giáo Pháp lúc hợp thời, việc cộng trú với vị thầy. Đối với người có tánh tâm, đức Thế Tôn chỉ dạy về niệm hơi thở vào - hơi thở ra. Đối với người có tánh tín, đức Thế Tôn chỉ dạy về biểu hiện đem lại sự thành tín: sự giác ngộ tốt đẹp của đức Phật, tính chất tốt đẹp của Giáo Pháp, sự hành trì tốt đẹp của Chúng Tăng, và các giới của bản thân. Đối với người có tánh giác, đức Thế Tôn chỉ dạy về ấn chứng của pháp minh sát: biểu hiện của vô thường, biểu hiện của khổ, biểu hiện của vô ngã.

1. “*Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito
yathāpi passe janataṃ samantato,
tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha,¹
pāsādamāruyha samantacakkhu
sokāvatiṇṇaṃ² janatamapetasoko
avekkhassu jātījarābhibhūtan*”ti.³

Evam bhagavā buddhacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumā? Samantacakkhu vuccati sabbaññutaññaṃ, bhagavā sabbaññutaññaṇena⁴ upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno⁵ samannāgato.

2. “*Na tassa addiṭṭhamidhatthi⁶ kiñci
atho aviññātamajānitabbaṃ
sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ⁷
tathāgato tena samantacakkhū*”ti.⁸

Evam bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumā ’ti - na me byākāsi cakkhumā.

Yāvatatiyañca devīsi⁹ byākarotīti me sutan ti yāva tatiyaṃ buddho sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho byākaroti no saṃsāretīti¹⁰ evaṃ mayā uggahītaṃ, evaṃ mayā upadhāritaṃ, evaṃ mayā upalakkhitaṃ. **Devīsi** ti bhagavā devo ceva¹¹ isi cāti devīsi. Yathā rājapabbajitā¹² vuccanti rājisayo, brāhmaṇapabbajitā¹³ vuccanti brāhmaṇisayo, evameva bhagavā devo ceva isi cāti devīsi. Athavā bhagavā pabbajitotipi isi, mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esi gavesi pariyesītipi isi, mahantaṃ samādhikkhandhaṃ –pe– mahantaṃ paññākkhandhaṃ –pe– mahantaṃ vimuttikkhandhaṃ –pe– mahantaṃ vimuttiññadassanakkhandhaṃ esi gavesi pariyesī tipī isi. Mahato tamokāyassa padāḷanaṃ esi gavesi pariyesī tipī isi, mahato vipallāsassa pabhedanaṃ esi gavesi pariyesī tipī isi, mahato taṇhāsallassa abbahanaṃ¹⁴ –pe– mahato diṭṭhisāṅghāṭassa vinivēṭhanaṃ¹⁵ – mahato mānaddhajassa papātaṇaṃ¹⁶ – mahato abhisāṅkhārassa vūpasamaṃ – mahato oghassa nittharaṇaṃ –

¹ sumedho - PTS.

² sokāvakiṇṇaṃ - Syā, PTS.

³ Dīghanikāya, Mahāpadānasutta; Majjhimanikāya, Ariyapariyesanasutta, Bodhirājakumārasutta; Brāhmaṇasaṃyutta, Paṭhamavagga; Itivuttaka, Dutiyavagga.

⁴ sabbaññutena ñāṇena - Va, Vi, Ka.

⁵ samupapanno - Ma.

⁶ addiṭṭhamidhatthi - Syā;

addiṭṭhaṃ idh’ atthi - PTS.

⁷ neyyaṃ - PTS.

⁸ Paṭisambhidāmagga, Nānakathā, Indriyakathā.

⁹ devīsi - Syā, PTS, evamuparipi.

¹¹ bhagavā ceva - Ma.

¹³ brāhmaṇā pabbajitā - Ma.

¹⁰ no saṃpāyatīti - Syā;

no saṃvāretīti - PTS;

no saṃsādetīti - Ka.

¹² rājā pabbajitā - Ma.

¹⁴ abbuḷhanaṃ - Syā.

¹⁵ vinibbeṭhanaṃ - Syā.

¹⁶ pātanaṃ - Syā.

1. “Giống như người đứng ở đỉnh đầu của ngọn núi đá, cũng giống như người có thể nhìn thấy dân chúng ở xung quanh, tương tự như thế ấy, bạch đấng Khôn Ngoan, bạch đấng Toàn Nhãn, sau khi bước lên tòa lâu đài làm bằng Giáo Pháp, xin bậc đã xa lìa sáu muộn hãy quan sát chúng sanh bị rơi vào sáu muộn, bị thống trị bởi sanh và già.”

Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhãn với Phật nhãn nghĩa là như vậy.

Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhãn với Toàn nhãn nghĩa là thế nào? Toàn nhãn nói đến trí Toàn Giác. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã đến gần đã tiến vào, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu với trí Toàn Giác.

2. “Đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở nơi đây là không được nhìn thấy, không được nhận thức, hoặc không thể biết được. Điều nào có thể biết được, Ngài đã biết rõ tất cả; vì thế đức Như Lai là bậc Toàn Nhãn.”

Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhãn với Toàn nhãn nghĩa là như vậy; - ‘bậc Hữu Nhãn đã không giải đáp cho con’ là như thế.

Và con đã được nghe rằng: ‘(Được hỏi) đến lần thứ ba, bậc Thiên Nhân Ẩn Sĩ (sē) giải đáp’: “Được hỏi câu hỏi đúng Pháp đến lần thứ ba, đức Phật (sē) giải đáp, không bỏ qua,” con đã tiếp thu như vậy, con đã tiếp nhận như vậy, con đã nhận định như vậy. **Bậc Thiên Nhân Ẩn Sĩ:** đức Thế Tôn vừa là vị Thiên nhân vừa là vị ẩn sĩ; - ‘bậc Thiên Nhân Ẩn Sĩ’ là như thế. Giống như vị xuất gia từ hàng vua chúa được gọi là vua chúa ẩn sĩ, vị xuất gia từ dòng Bà-la-môn được gọi là Bà-la-môn ẩn sĩ, tương tự y như vậy, đức Thế Tôn vừa là vị Thiên nhân vừa là vị ẩn sĩ; - ‘bậc Thiên Nhân Ẩn Sĩ’ là như thế. Hoặc là, đức Thế Tôn cũng là ‘vị đã xuất gia’ và là vị ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tìm câu giới uẩn lớn lao’ là vị ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tìm câu định uẩn lớn lao –nt– tuệ uẩn lớn lao –nt– giải thoát uẩn lớn lao –nt– giải thoát tri kiến uẩn¹ lớn lao’ là vị ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tìm câu sự phá tan khối tăm tối lớn lao’ là vị ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tìm câu sự phá vỡ điều trái khuấy lớn lao’ là vị ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tìm câu sự nhổ lên mũi tên tham ái lớn lao’ –nt– sự tháo tung mối rối rắm tà kiến lớn lao’ – sự xô ngã ngọn cờ ngã mạn lớn lao’ –nt– sự vắng lặng pháp tạo tác lớn lao’ – sự thoát khỏi dòng lũ lớn lao’ –

¹ Giải thoát tri kiến uẩn = *vimuttiñāḍassanakkhandha* (tập hợp sự biết và thấy về giải thoát). Trường hợp không liên kết với từ *khandha* (uẩn, khối, đồng), thì cụm từ *vimutti-ñāḍassana* được ghi nghĩa là “sự biết và thấy về giải thoát” (ND).

– mahato bhārassa nikkhepanaṃ – mahato saṃsāraṇaṃ upacchedaṃ – mahato santāpassa nibbānaṃ – mahato pariāhassa paṭipassaddhiṃ – mahato dhammadhajassa ussānaṃ esi gavesi pariyesīti isi. Mahante satipaṭṭhāne – mahante sammappadhāne – mahante iddhipāde – mahantāni indriyāni – mahantāni balāni – mahante bojjhaṅge – mahantaṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ – mahantaṃ paramatthaṃ amataṃ nibbānaṃ esi gavesi pariyesīti isi. Mahesakkhehi vā sattehi esito gavesito pariyesito kahaṃ buddho kahaṃ bhagavā kahaṃ devadevo kahaṃ narāsabhotipi isī ’ti - yāva tatiyañca devīsi byākarotīti me sutāṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:

“*Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ (iccāyasmā mogharājā)*
na me byākāsi cakkhumā,
yāva tatiyañca devīsi
byākarotīti me sutā”ti.

15 - 2

Ayaṃ loko paro loko
brahmaloko sadevako,
diṭṭhiṃ te nābhijānāti
gotamassa yasassino.

Ayaṃ loko paro loko ti - **Ayaṃ loko** ti manussaloko. **Paro loko** ti manussalokaṃ ṭhapetvā sabbo paro loko ’ti - ayaṃ loko paro loko.

Brahmaloko sadevako ti sadevako loko samārako sabrahmako¹ sassamaṇabrāhmaṇi pajā sadevamanussā ’ti - brahmaloko sadevako.

Diṭṭhiṃ te nābhijānāti ti tuyhaṃ diṭṭhiṃ khantiṃ ruciṃ laddhiṃ ajjhāsayaṃ adhippāyaṃ loko na jānāti ‘ayaṃ evaṃdiṭṭhiko evaṃkhantiko evaṃruciko evaṃladdhiko evaṃajjhāsayo evaṃadhippāyo ’ti na jānāti na passati na dakkhati nādhigacchati na vindati na paṭilabhati ’ti - diṭṭhiṃ te nābhijānāti.

¹ brahmaloko sadevako samārako - Syā.

– sự quăng bỏ gánh nặng lớn lao’ – sự cắt đứt vòng quay luân hồi lớn lao’ – việc dập tắt sự nóng nảy lớn lao’ – việc tịch tịnh sự bức bối lớn lao’ – việc nâng lên ngọn cờ Giáo Pháp lớn lao’ là vị ẩn sĩ. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu các sự thiết lập niệmlớn lao – các chánh cần lớn lao – các nền tảng của thần thông lớn lao – các quyền lớn lao – các lực lớn lao – các yếu tố đưa đến giác ngộ lớn lao – đạo lộ thánh thiện tám chi phần lớn lao – lợi ích tối thượng lớn lao, Bất Tử, Niết Bàn’ là vị ẩn sĩ. ‘Vị được tầm cầu, được tìm tòi, được tìm kiếm bởi các chúng sanh có uy lực lớn lao (hỏi rằng): Đức Phật ngự ở đâu? Đức Thế Tôn ngự ở đâu? Chúa của chư Thiên ngự ở đâu? Đấng Nhân Ngưu ngự ở đâu?’ là vị ẩn sĩ; - ‘và con đã được nghe rằng: (Được hỏi) đến lần thứ ba, bậc Thiên Nhân Ẩn Sĩ (sẽ) giải đáp’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

(Tôn giả Mogharāja nói rằng:) “Con đã hỏi vị dòng Sakya hai lần. Bậc Hữu Nhân đã không giải đáp cho con. Và con đã được nghe rằng: (Được hỏi) đến lần thứ ba, bậc Thiên Nhân Ẩn Sĩ (sẽ) giải đáp.”

15 - 2

*Thế giới này, thế giới khác,
thế giới Phạm Thiên luôn cả chư Thiên
không (thế) biết rõ quan điểm của Ngài,
của vị Gotama có danh vọng.*

Thế giới này, thế giới khác - Thế giới này: thế giới loài người. **Thế giới khác:** Tất cả các thế giới khác ngoại trừ thế giới loài người; - ‘thế giới này, thế giới khác’ là như thế.

Thế giới Phạm Thiên luôn cả chư Thiên: thế giới có luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, chư Thiên và loài người; - ‘thế giới Phạm Thiên luôn cả chư Thiên’ là như thế.

Không (thế) biết rõ quan điểm của Ngài: Thế giới không biết quan điểm, sự chấp nhận, sự ưa thích, quan niệm, ý định, chủ tâm của Ngài, không biết, không nhìn thấy, không trông thấy, không đạt đến, không tìm thấy, không tiếp nhận rằng: “Vị này có quan điểm như vậy, có sự chấp nhận như vậy, có sự ưa thích như vậy, có quan niệm như vậy, có ý định như vậy, có chủ tâm như vậy;” - ‘không (thế) biết rõ quan điểm của Ngài’ là như thế.

Gotamassa yasassino ti bhagavā yasappattoti yasassī. Athavā bhagavā sakkato garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvāra-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccaya-bhesajja-parikkhārānantipi yasassī 'ti - gotamassa yasassino.

Tenāha so brāhmaṇo:
 “Ayaṃ loko paro loko
 brahmaloko sadevako,
 diṭṭhiṃ te nābhijānāti,
 gotamassa yasassino ”ti.

15 - 3

*Evaṃ abhikkantadassāviṃ
 atthi pañhena āgamaṃ,
 kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ
 maccurājā na passati.*

Evaṃ abhikkantadassāvin ti evaṃ abhikkantadassāviṃ aggadassāviṃ seṭṭhadassāviṃ viṣeṭṭhadassāviṃ pāmokkhadassāviṃ uttamadassāviṃ paramadassāvin 'ti¹ - evaṃ abhikkantadassāviṃ.

Atthi pañhena āgaman ti pañhatthikamhā āgatā² –pe– vahassetam bhāran 'ti³ - evampi 'atthi pañhena āgamaṃ.'

Kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ ti kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ paccavekkhantaṃ tulayantaṃ tīrayantaṃ vibhāvayantaṃ vibhūtaṃ karontaṃ 'ti - kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ.

Maccurājā na passatī ti maccurājā na passati na dakkhati nādhigacchati na vindati na paṭilabhatī 'ti - maccurājā na passati.

Tenāha so brāhmaṇo:
 “Evaṃ abhikkantadassāviṃ
 atthi pañhena āgamaṃ,
 kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ
 maccurājā na passatī ”ti.

¹ pavaradassāvinti - Syā.

² pañhena atthiko āgātomhi - Ma.

³ sandassituṃ bhaṇitunti - Syā.

Của vị Gotama có danh vọng: ‘Đức Thế Tôn đạt được danh vọng’ là vị có danh vọng. Hoặc là, đức Thế Tôn được trọng vọng, được cung kính, được sùng bái, được cúng dường, được nể nang, có nhận được y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh’ là vị có danh vọng; - ‘của vị Gotama có danh vọng’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
*“Thế giới này, thế giới khác,
 thế giới Phạm Thiên luôn cả chư Thiên
 không (thế) biết rõ quan điểm của Ngài,
 của vị Gotama có danh vọng.”*

15 - 3

Con đã đi đến bậc có nhãn quan vượt trội như vậy với ý định (hỏi) câu hỏi: Người đang xem xét thế giới như thế nào thì Tử Thần không nhìn thấy (người ấy)?

Bậc có nhãn quan vượt trội như vậy: bậc có nhãn quan vượt trội, có nhãn quan cao cả, có nhãn quan hạng nhất, có nhãn quan thù thắng, có nhãn quan dẫn đầu, có nhãn quan tối thượng, có nhãn quan tốt đĩnh như vậy; - ‘bậc có nhãn quan vượt trội như vậy’ là như thế.

Con đã đi đến với ý định (hỏi) câu hỏi: Là người có nhu cầu với câu hỏi, chúng con đã đi đến –nt– Ngài hãy dời đi gánh nặng này; - ‘con đã đi đến với ý định (hỏi) câu hỏi’ còn là như vậy.

Người đang xem xét thế giới như thế nào: người đang xem xét, đang quán xét lại, đang cân nhắc, đang xác định, đang minh định, đang làm rõ rệt thế gian như thế nào; - ‘người đang xem xét thế giới như thế nào’ là như thế.

Tử Thần không nhìn thấy (người ấy): Tử Thần không nhìn thấy, không trông thấy, không đạt đến, không tìm thấy, không tiếp nhận; - ‘Tử Thần không nhìn thấy (người ấy)’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:
“Con đã đi đến bậc có nhãn quan vượt trội như vậy với ý định (hỏi) câu hỏi: Người đang xem xét thế giới như thế nào thì Tử Thần không nhìn thấy (người ấy)?”

15 - 4

*Suññato lokam avekkhassu
mogharāja sadā sato,
attānudiṭṭhiṃ ūhacca¹
evaṃ maccutaro² siyā
evaṃ lokam avekkhantaṃ
maccurājā na passati.*

Suññato lokam avekkhassū ti - **Loko** ti nirayaloko tiracchānaloko pettivisayaloko manussaloko devaloko khandhaloko dhātuloko āyatanaloko ayam loko paro loko brahmaloko sadevako.³ Aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “Loko lokoti bhante vuccati.⁴ Kittāvatā nu kho bhante lokoti vuccatī ”ti? “Lujjatīti⁵ kho bhikkhu tasmā⁶ lokoti vuccati. Kiñca lujjati? Cakkhuṃ kho bhikkhu lujjati,⁷ rūpā lujjanti, cakkhuvīññāṇaṃ lujjati, cakkhusamphasso lujjati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi lujjati; sotaṃ lujjati, saddā lujjanti – ghānaṃ lujjati, gandhā lujjanti – jivhā lujjati, rasā lujjanti – kāyo lujjati, phoṭṭhabbā lujjanti – mano lujjati, dhammā lujjanti, manoviññāṇaṃ lujjati, manosamphasso lujjati, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati, vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi lujjati. Lujjatīti kho bhikkhu tasmā lokoti vuccatī ”ti.⁸

Suññato lokam avekkhassū ti dvīhi kāraṇehi suññato lokam avekkhati: avasiyapavatta⁹sallakkhaṇavasena vā, tucchasañkhāra¹⁰samanupassanāvasena vā. Kathaṃ avasiyapavattasallakkhaṇavasena suññato lokam avekkhati? Rūpe vaso na labbhati, vedanāya vaso na labbhati, saññāya vaso na labbhati, sañkhāresu vaso na labbhati, viññāṇe vaso na labbhati. Vuttaṃ hetam bhagavatā: “Rūpaṃ bhikkhave anattā. Rūpaṃ ca hidaṃ bhikkhave attā abhavissa, nayidaṃ rūpaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbhettha ca rūpe ‘evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahoṣī ’ti. Yasmā ca kho bhikkhave rūpaṃ anattā, tasmā rūpaṃ ābādhāya saṃvattatī¹¹ na ca labbhati rūpe ‘evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahoṣī ’ti.

¹ uhacca - Va, Vi, Ka.

² maccutaro - Syā.

³ sadevako loko - PTS.

⁴ bhante bhagavatā vuccati - Syā.

⁵ lujjati - PTS.

⁶ tasmā - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁷ cakkhu lujjati - Syā, PTS.

⁸ Salāyatanaṣaṃyutta, Gilānavagga, Lokapañhāsutta.

⁹ avasiyapavatta - Syā, PTS.

¹⁰ dhātusañkhāra - Va, Vi, Ka.

¹¹ saṃvattatīti rūpe na labbhati - Pana.

15 - 4

*Người hãy xem xét thế giới là trống không,
 này Mogharāja, hãy luôn luôn có niệm.
 Sau khi nhớ lên tà kiến về bản ngã,
 như vậy có thể vượt qua Tử Thân.
 Người đang xem xét thế giới như vậy,
 Thân Chết không nhìn thấy (người ấy).*

Người hãy xem xét thế giới là trống không - Thế giới: thế giới địa ngục, thế giới loài thú, thế giới ngựa quý, thế giới loài người, thế giới chư Thiên, thế giới của các uẩn, thế giới của các giới, thế giới của các xứ, thế giới này, thế giới khác, thế giới Phạm Thiên luôn cả thế giới chư Thiên. Một vị tỳ khưu nào đó đã nói đức Thế Tôn điều này: “Bạch ngài, ‘thế giới, thế giới’ được nói đến. Bạch ngài, về phương diện nào thì ‘thế giới’ được nói đến?” “Này tỳ khưu, ‘bị tan rã,’ do điều ấy ‘thế giới’ được nói đến. Và cái gì bị tan rã? Này tỳ khưu, mắt bị tan rã, các sắc bị tan rã, nhãn thức bị tan rã, nhãn xúc bị tan rã, cảm thọ nào sanh lên do duyên nhãn xúc, đầu là lạc, hay là khổ, hay là không khổ không lạc, cái ấy cũng bị tan rã; tai bị tan rã, các thính bị tan rã, – mũi bị tan rã, các hương bị tan rã, – lưỡi bị tan rã, các vị bị tan rã, – thân bị tan rã, các xúc bị tan rã, – ý bị tan rã, các pháp bị tan rã, ý thức bị tan rã, ý xúc bị tan rã, cảm thọ nào sanh lên do duyên ý xúc, đầu là lạc, hay là khổ, hay là không khổ không lạc, cái ấy cũng bị tan rã. Này tỳ khưu, ‘bị tan rã,’ do điều ấy ‘thế giới’ được nói đến.

Người hãy xem xét thế giới là trống không: Xem xét thế giới là trống không theo hai cách: căn cứ vào việc quan sát sự diễn tiến không thuộc quyền kiểm soát, căn cứ vào việc thấy rõ các pháp tạo tác là rỗng không. Xem xét thế giới là trống không căn cứ vào việc quan sát sự diễn tiến không thuộc quyền kiểm soát nghĩa là thế nào? Sự kiểm soát ở sắc không đạt được, sự kiểm soát ở thọ không đạt được, sự kiểm soát ở tưởng không đạt được, sự kiểm soát ở các hành không đạt được, sự kiểm soát ở thức không đạt được. Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, sắc là *vô ngã*.¹ Này các tỳ khưu, bởi vì nếu sắc này là *ngã* thì sắc này không thể đi đến bệnh hoạn, và có thể đạt được ở sắc (theo ý muốn) rằng: ‘Sắc của ta hãy là như vậy, sắc của ta đừng trở thành như vậy.’ Này các tỳ khưu, chính vì sắc là *vô ngã*, do đó sắc đi đến bệnh hoạn, và không thể đạt được ở sắc (theo ý muốn) rằng: ‘Sắc của ta hãy là như vậy, sắc của ta đừng trở thành như vậy.’

¹ Tốt hơn nên dịch là: ‘Sắc không phải là Ngã’ hoặc ‘Sắc không phải là Ta’ (ND).

Vedanā anattā, vedanā ca hidaṃ bhikkhave attā abhavissa, nayidaṃ vedanā ābādhāya saṃvatteyya, labbheṭṭha ca vedanāya ‘evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahoṣī’ ti. Yasmā ca kho bhikkhave vedanā anattā, tasmā vedanā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati vedanāya ‘evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahoṣī’ ti.

Saññā anattā, saññā ca hidaṃ bhikkhave attā abhavissa, nayidaṃ saññā ābādhāya saṃvatteyya, labbheṭṭha ca saññāya ‘evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahoṣī’ ti. Yasmā ca kho bhikkhave saññā anattā, tasmā saññā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati saññāya ‘evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahoṣī’ ti.

Saṅkhārā anattā, saṅkhārā ca hidaṃ bhikkhave attā abhavissamsu nayidaṃ saṅkhārā ābādhāya saṃvatteyyuṃ, labbheṭṭha ca saṅkhāresu ‘evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun’ ti. Yasmā ca kho bhikkhave saṅkhārā anattā, tasmā saṅkhārā ābādhāya saṃvattanti, na ca labbhati saṅkhāresu ‘evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā ahesun’ ti.

Viññāṇaṃ anattā, viññāṇaṃ ca hidaṃ bhikkhave attā abhavissa, nayidaṃ viññāṇaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbheṭṭha ca viññāṇe ‘evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahoṣī’ ti. Yasmā ca kho bhikkhave viññāṇaṃ anattā, tasmā viññāṇaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati viññāṇe ‘evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahoṣī’ ti;¹ evaṃ avasiyapavattasallakkaṇavasena suññato lokaṃ avekkhati.²

Kathaṃ tucchasaṅkhārasamanupassanāvasena suññato lokaṃ avekkhati? Rūpe sāro na labbhati, vedanāya sāro na labbhati, saññāya sāro na labbhati, saṅkhāresu sāro na labbhati, viññāṇe sāro na labbhati. Rūpaṃ asāraṃ³ nissāraṃ sārāpagataṃ nicasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā, niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Vedanā asārā⁴ nissārā sārāpagatā – saññā asārā nissārā sārāpagatā – saṅkhārā asārā nissārā sārāpagatā – viññāṇaṃ asāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ nicasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā.

¹ Khandhasaṃyutta, Upayavagga, Anattalakkhaṇasutta;

Vinayapiṭaka, Mahāvagga, Mahākhandhaka.

² Maramma-syāmakkarapothakesu “nāyaṃ bhikkhave kāyo” iccādikaṃ saṃyuttanikāye suttantaṃ ettha pakkhittaṃ taṃ pana parato yujjati.

³ assāraṃ - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ assārā - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

Thọ là *vô ngã*. Nay các tỳ khuu, bởi vì nếu thọ này là *ngã* thì thọ này không thể đi đến bệnh hoạn, và có thể đạt được ở thọ (theo ý muốn) rằng: ‘Thọ của ta hãy là như vậy, thọ của ta đừng trở thành như vậy.’ Nay các tỳ khuu, chính vì thọ là *vô ngã*, do đó thọ đi đến bệnh hoạn, và không thể đạt được ở thọ (theo ý muốn) rằng: ‘Thọ của ta hãy là như vậy, thọ của ta đừng trở thành như vậy.’

Tướng là *vô ngã*. Nay các tỳ khuu, bởi vì nếu tướng này là *ngã* thì tướng này không thể đi đến bệnh hoạn, và có thể đạt được ở tướng (theo ý muốn) rằng: ‘Tướng của ta hãy là như vậy, tướng của ta đừng trở thành như vậy.’ Nay các tỳ khuu, chính vì tướng là *vô ngã*, do đó tướng đi đến bệnh hoạn, và không thể đạt được ở tướng (theo ý muốn) rằng: ‘Tướng của ta hãy là như vậy, tướng của ta đừng trở thành như vậy.’

Các hành là *vô ngã*. Nay các tỳ khuu, bởi vì nếu các hành này là *ngã* thì các hành này không thể đi đến bệnh hoạn, và có thể đạt được ở các hành (theo ý muốn) rằng: ‘Các hành của ta hãy là như vậy, các hành của ta đừng trở thành như vậy.’ Nay các tỳ khuu, chính vì các hành là *vô ngã*, do đó các hành đi đến bệnh hoạn, và không thể đạt được ở các hành (theo ý muốn) rằng: ‘Các hành của ta hãy là như vậy, các hành của ta đừng trở thành như vậy.’

Thức là *vô ngã*. Nay các tỳ khuu, bởi vì nếu thức này là *ngã* thì thức này không thể đi đến bệnh hoạn, và có thể đạt được ở thức (theo ý muốn) rằng: ‘Thức của ta hãy là như vậy, thức của ta đừng trở thành như vậy.’ Nay các tỳ khuu, chính vì thức là *vô ngã*, do đó thức đi đến bệnh hoạn, và không thể đạt được ở thức (theo ý muốn) rằng: ‘Thức của ta hãy là như vậy, thức của ta đừng trở thành như vậy;’” xem xét thế giới là trống không căn cứ vào việc quan sát sự diễn tiến không thuộc quyền kiểm soát nghĩa là như vậy.

Xem xét thế giới là trống không căn cứ vào việc thấy rõ các pháp tạo tác là rỗng không nghĩa là thế nào? Cốt lõi ở sắc không đạt được, cốt lõi ở thọ không đạt được, cốt lõi ở tướng không đạt được, cốt lõi ở các hành không đạt được, cốt lõi ở thức không đạt được. Sắc là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi so với cốt lõi của thường còn, hoặc so với cốt lõi của an lạc, hoặc so với cốt lõi của tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hoặc so với tình trạng không bị biến đổi. Thọ là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, – Tướng là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, – Các hành là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, – Thức là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi so với cốt lõi của thường còn, hoặc so với cốt lõi của an lạc, hoặc so với cốt lõi của tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hoặc so với tình trạng không bị biến đổi.

Yathā pana naḷo¹ asāro² nissāro sārāpagato, yathā³ eraṇḍo asāro nissāro sārāpagato, yathā udumbaro asāro nissāro sārāpagato, yathā setavaccho⁴ asāro nissāro sārāpagato, yathā pāribhaddako⁵ asāro nissāro sārāpagato, yathā pheṇapiṇḍo⁶ asāro nissāro sārāpagato, yathā udakabubbulaḷakam⁷ asāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ, yathā marīci asārā nissārā sārāpagatā, yathā kadalikkhandho⁸ asāro nissāro sārāpagato, yathā māyā asārā nissārā sārāpagatā. Evameva rūpaṃ asāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ, niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā, niccena vā dhuvena vā sassatena vā aviparināmadhammena vā. Vedanā asārā nissārā sārāpagatā – Saññā asārā nissārā sārāpagatā – Saṅkhārā asārā nissārā sārāpagatā – Viññāṇaṃ asāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā, niccena vā dhuvena vā sassatena vā aviparināmadhammena vā. Evaṃ tucchasaṅkhārasamanupassanāvasena suññato lokaṃ avekkhati. Imehi dvīhi kāraṇehi suññato lokaṃ avekkhati.

Api ca chahākārehi suññato lokaṃ avekkhati: cakkhum⁹ suññaṃ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā aviparināmadhammena vā, sotaṃ suññaṃ – ghānaṃ suññaṃ – jivhā suññā – kāyo suñño – mano suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā aviparināmadhammena vā. Rūpā suññā – saddā suññā – gandhā suññā – rasā suññā – phoṭṭhabbā suññā – dhammā suññā attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā aviparināmadhammena vā. Cakkhuvīññāṇaṃ suññaṃ –pe– manovīññāṇaṃ suññaṃ – cakkhusamphasso suñño –pe– manosamphasso suñño – cakkhusamphassajā vedanā suññā –pe– manosamphassajā vedanā suññā – rūpasaññā suññā –pe– dhammasaññā suññā – rūpasañcetanā suññā –pe– dhammasañcetanā suññā – rūpataṇhā suññā – rūpavitakko suñño – rūpavicāro suñño –pe– dhammavicāro suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā aviparināmadhammena vā. Evaṃ chahākārehi suññato lokaṃ avekkhati.¹⁰

¹ yathā naḷo - Ma, Syā, PTS.

² assāro - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

³ yathā ca - Ma, Syā, evamuparipi.

⁴ setagaccho - Ma, Syā.

⁵ pālibhaddako - Ma, Syā, PTS.

⁶ pheṇupiṇḍo - Syā.

⁷ udakapubbulaḷakam - Ma; pubbulakam - Syā; udapubbulaḷakam - PTS.

⁸ kadalikkhandho - Syā.

⁹ cakkhu - Ma.

¹⁰ (Syā potthake imasmiṃ ṭhāne aññathā dissati) apica chahākārehi suññato lokaṃ avekkhati rūpaṃ anissariyato akāmakāriyato aphāsuniyato avasavattanato pavuttito vivittato avekkhati vedanaṃ saññaṃ saṅkhāre viññāṇaṃ anissariyato akāmakāriyato aphāsuniyato avasavattanato pavuttito vivittato avekkhati. evaṃ chahākārehi suññato lokaṃ avekkhati.

Giống như cây sậy là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như cây đu đủ là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như cây sung là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như cây san hô là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như cây *pāribhaddaka* là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như bọt nước là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như bong bóng nước là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như ảo ảnh là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như thân cây chuối là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, giống như xảo thuật là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, tương tự y như vậy, sắc là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi so với cốt lõi của thường còn, hoặc so với cốt lõi của an lạc, hoặc so với cốt lõi của tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hoặc so với tình trạng không bị biến đổi. Thọ là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, – Tưởng là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, – Các hành là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi, – Thức là không có cốt lõi, là thiếu mất cốt lõi, là rời xa cốt lõi so với cốt lõi của thường còn, hoặc so với cốt lõi của an lạc, hoặc so với cốt lõi của tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hoặc so với tình trạng không bị biến đổi. Xem xét thế giới là trống không căn cứ vào việc thấy rõ các pháp tạo tác là rỗng không nghĩa là như vậy. Xem xét thế giới là trống không theo hai cách này.

Thêm nữa, xem xét thế giới là trống không theo sáu biểu hiện: Mắt là trống không với tự ngã, hoặc với cái thuộc về tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hay là với tình trạng không bị biến đổi; tai là trống không – mũi là trống không – lưỡi là trống không – thân là trống không – ý là trống không với tự ngã, hoặc với cái thuộc về tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hay là với tình trạng không bị biến đổi. Các sắc là trống không – Các thính là trống không – Các hương là trống không – Các vị là trống không – Các xúc là trống không – Các pháp là trống không với tự ngã, hoặc với cái thuộc về tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hay là với tình trạng không bị biến đổi. Nhãn thức là trống không – Ý thức là trống không – Nhãn xúc là trống không – Ý xúc là trống không – Thọ sanh lên từ nhãn xúc là trống không – Thọ sanh lên từ ý xúc là trống không – Sắc tưởng là trống không – pháp tưởng là trống không – Sắc tư là trống không – Pháp tư là trống không – Sắc ái là trống không – Sắc tầm là trống không – Sắc tứ là trống không – Pháp tứ là trống không với tự ngã, hoặc với cái thuộc về tự ngã, hoặc theo nghĩa thường còn, hoặc theo nghĩa vững chãi, hoặc theo nghĩa trường tồn, hay là với tình trạng không bị biến đổi. Xem xét thế giới là trống không theo sáu biểu hiện là như vậy.

Api ca dasahākārehi suññato lokam avekkhati: rūpaṃ rittato tucchato suññato anattato asārakato vadhakato vibhavato aghamūlato sāsavato saṅkhatato.¹ Vedanaṃ – saññaṃ – saṅkhāre – viññāṇaṃ – cutiṃ – upapattiṃ – paṭisandhiṃ – bhavaṃ – saṃsāraṇaṃ rittato tucchato suññato anattato asārakato vadhakato vibhavato aghamūlato sāsavato saṅkhatato.¹ Evaṃ dasahākārehi suññato lokam avekkhati.

Api ca dvādasahākārehi suññato lokam avekkhati: rūpaṃ na satto na jīvo na naro na mānava na itthi na puriso na attā na attaniyaṃ, nāhaṃ² na mama na koci na kassaci.³ Vedanā – saññā – saṅkhārā – viññāṇaṃ na satto na jīvo na naro na mānava na itthi na puriso na attā na attaniyaṃ, nāhaṃ na mama na koci na kassaci. Evaṃ dvādasahākārehi suññato lokam avekkhati.

Vuttaṃ hetam bhagavatā: “Nāyaṃ bhikkhave, kāyo tumhākaṃ, napi aññesaṃ.⁴ Purāṇamidaṃ bhikkhave, kammaṃ abhisāṅkhatam⁵ abhisāñcetayitaṃ vedanīyaṃ daṭṭhabbaṃ. Tatra⁶ bhikkhave sutavā ariyasāvako paṭiccasamuppādaṃ yeva sādhuṃ yoniso manasikaroti: ‘iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati, imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ –pe– evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho –pe– Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti’ ti.⁷ Evampi suññato lokam avekkhati.⁸

Vuttaṃ hetam bhagavatā: “Yaṃ bhikkhave na tumhākaṃ taṃ pajahatha, taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca bhikkhave na tumhākaṃ? Rūpaṃ bhikkhave na tumhākaṃ, taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā bhikkhave na tumhākaṃ taṃ pajahatha; sā vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. –

¹ saṅkhatato avekkhati - Syā.

² na ahaṃ - Syā, PTS.

³ na koci atthi - Syā, PTS.

⁴ paresaṃ - Syā.

⁵ saṅkhatam - PTS.

⁶ tatra kho - Ma.

⁷ Nidānasamyutta, Kaḷārakhattiyavagga, Natumhasutta.

⁸ itipātho Ma, Syā potthakesu na dissate.

Thêm nữa, xem xét thế giới là trống không theo mười biểu hiện: (Xem xét) sắc là trống rỗng, là rỗng không, là trống không, là vô ngã, là không có cốt lõi, là kẻ giết hại, là vật hư hỏng, là gốc gác của tai ương, là có sự rò rỉ, là bị tạo tác. (Xem xét) thọ – tưởng – các hành – thức – sự tử vong – sự tái sinh – sự nối liền tái sinh – sự hiện hữu – vòng quay luân hồi là trống rỗng, là rỗng không, là trống không, là vô ngã, là không có cốt lõi, là kẻ giết hại, là vật hư hỏng, là gốc gác của tai ương, là có sự rò rỉ, là bị tạo tác. Xem xét thế giới là trống không theo mười biểu hiện là như vậy.

Thêm nữa, xem xét thế giới là trống không theo mười hai biểu hiện: Sắc không phải là chúng sanh, không phải là mạng sống, không phải là người, không phải là thanh niên, không phải là nữ nhân, không phải là nam nhân, không phải là tự ngã, không phải thuộc về tự ngã, không phải là ta, không phải là của ta, không phải là người nào, không phải là của người nào. Thọ – Tưởng – Các hành – Thức không phải là chúng sanh, không phải là mạng sống, không phải là người, không phải là thanh niên, không phải là nữ nhân, không phải là nam nhân, không phải là tự ngã, không phải thuộc về tự ngã, không phải là ta, không phải là của ta, không phải là người nào, không phải là của người nào. Xem xét thế giới là trống không theo mười hai biểu hiện là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, thân này không phải của các người, cũng không phải của những người khác. Này các tỳ khưu, thân này nên được xem là nghiệp cũ đã được tạo tác, đã được cố ý, (và) được cảm thọ. Này các tỳ khưu, về điều ấy, vị đệ tử của các bậc Thánh, có sự nghe nhiều, khéo léo tác ý đúng đường lối về pháp tùy thuận duyên khởi như vậy: ‘Khi cái này có mặt, cái kia có mặt; do sự sanh khởi của cái này, cái kia sanh khởi. Khi cái này không có mặt, cái kia không có mặt; do sự diệt tận của cái này, cái kia diệt tận. Tức là, do duyên *vô minh*, *các hành* (sanh khởi); do duyên *các hành*, *thức* (sanh khởi); –nt– Như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này. Nhưng chính do sự diệt tận hoàn toàn không còn luyến ái đối với *vô minh*, có sự diệt tận của *các hành* –nt– Như thế là sự diệt tận của toàn bộ khổ uẩn này.’” Xem xét thế giới là trống không còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, cái gì không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. Và này các tỳ khưu, cái gì không phải là của các người? Này các tỳ khưu, sắc không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. Này các tỳ khưu, thọ không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. –

– Saññā bhikkhave na tumhākaṃ taṃ pajahatha; sā vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Saṅkhārā bhikkhave na tumhākaṃ te pajahatha; te vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissanti. Viññāṇaṃ bhikkhave na tumhākaṃ taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Taṃ kiṃ maññatha¹ bhikkhave yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭhasākāhāpālāsaṃ taṃ jano hareyya vā daheyya vā² yathāpaccayaṃ vā kareyya. Api nu tumhākaṃ evamassa, amhe jano harati vā dahati vā yathāpaccayaṃ vā karotīti? No hetāṃ bhante. Taṃ kissa hetu? Na hi no etaṃ³ bhante, attā vā attaniyaṃ vā ’ti. Evameva kho bhikkhave yaṃ na tumhākaṃ taṃ pajahatha, taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca bhikkhave na tumhākaṃ? Rūpaṃ bhikkhave na tumhākaṃ taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā – Saññā – Saṅkhārā – Viññāṇaṃ bhikkhave na tumhākaṃ taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati ”ti. Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

Āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: “Suñño loko suñño lokoti bhante vuccati. Kittāvatā nu kho bhante suñño lokoti vuccatīti? Yasmā ca kho ānanda,⁴ suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā suñño lokoti vuccati. Kiñcānanda suññaṃ attena vā attaniyena vā? Cakkhuṃ kho ānanda suññaṃ⁵ attena vā attaniyena vā. Rūpā suññā – cakkhuviññāṇaṃ suññaṃ – cakkhusamphasso suñño – yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Sotaṃ suññaṃ – saddā suññā – ghānaṃ suññaṃ – gandhā suññā – jivhā suññā – rasā suññā – kāyo suñño – phoṭṭhabbā suññā –

¹ seyyathāpi - Ma.

² daheyya vā - Ma, Syā, PTS.

³ na no evaṃ - Syā, PTS, Pa, Va, Vi, Ka.

⁴ yasmā kho ānanda - Syā, PTS.

⁵ cakkhu kho ānanda suññaṃ - Ma; cakkhu suññaṃ - Syā, PTS.

– Tường không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. Các hành không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ chúng. Những cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. Thức không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. Nay các tỳ khuru, các người nghĩ gì về điều ấy, là việc người ta có thể mang đi cỏ, củi, cành, lá ở khu rừng Jeta này, hoặc có thể đốt cháy chúng, hoặc có thể sử dụng chúng tùy theo nhu cầu? Thậm chí ý nghĩ như vậy có thể khởi lên ở các người rằng: ‘Có phải người ta mang chúng ta đi, hoặc đốt cháy chúng ta, hoặc sử dụng chúng ta tùy theo nhu cầu không?’ “Bạch ngài, điều này không đúng.” “Điều ấy có nguyên nhân là gì?” “Bạch Ngài, bởi vì cái ấy (cỏ, củi, cành, lá) không phải là tự ngã của chúng con hoặc thuộc về tự ngã của chúng con.” “Này các tỳ khuru, tương tự y như thế, cái gì không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. Và này các tỳ khuru, cái gì không phải là của các người? Sắc, này các tỳ khuru, không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người. Thọ – Tưởng – Các hành – Thức, này các tỳ khuru, không phải là của các người, các người hãy dứt bỏ nó. Cái ấy, khi được các người dứt bỏ, sẽ đưa đến sự lợi ích, sự hạnh phúc lâu dài cho các người.” Xem xét thế giới là trống không còn là như vậy.

Đại đức Ānanda đã nói với đức Thế Tôn điều này: “Bạch Ngài, ‘thế giới là *trống không*, thế giới là *trống không*’ là điều được nói đến. Bạch Ngài, về phương diện nào thì được gọi là: ‘Thế giới là *trống không*?’” “Này Ānanda, bởi vì quả thật là *trống không* với tự ngã hoặc với cái thuộc về tự ngã; vì thế, được gọi là: ‘Thế giới là *trống không*.’ Và này Ānanda, cái gì là *trống không* với tự ngã hoặc với cái thuộc về tự ngã? Mắt, này Ānanda, là *trống không* với tự ngã hoặc với cái thuộc về tự ngã. Các sắc là *trống không* – Nhãn thức là *trống không* – Nhãn xúc là *trống không* – Cảm thọ nào sanh lên do duyên nhãn xúc, đầu là lạc, hay là khổ, hay là không khổ không lạc; cảm thọ ấy cũng là *trống không*. Tai là *trống không* – Các thanh là *trống không* – Mũi là *trống không* – Các hương là *trống không* – Lưỡi là *trống không* – Các vị là *trống không* – Thân là *trống không* – Các xúc là *trống không* –

– mano suñño – dhammā suññā – manoviññāṇaṃ suññaṃ – manosamphasso suñño – yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Yasmā ca kho ānanda suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā suñño lokoti vuccatī” ti.¹ Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

Bhāsitaṃpi hetamaṃ:

“Suddhaṃ dhammasamuppādaṃ suddhaṃ saṅkhārasantatiṃ,²
passantassa yathābhūtaṃ na bhayaṃ³ hoti gāmaṇi.

Tiṇakatthasamaṃ⁴ lokaṃ yadā paññāya passati,
nāññaṃ⁵ patthayate⁶ kiñci aññaṃtra appaṭisandhiyā” ti.⁷
Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

Vuttaṃ hetamaṃ bhagavatā: “Evameva kho bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ samannesati yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ samannesati yāvatā vedanāya gati, saññaṃ samannesati yāvatā saññāya gati, saṅkhāre samannesati yāvatā saṅkhārānaṃ gati, viññāṇaṃ samannesati yāvatā viññāṇassa gati. Tassa rūpaṃ⁸ samannesato yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ samannesato yāvatā vedanāya gati, saññaṃ samannesato yāvatā saññāya gati, saṅkhāre samannesato yāvatā saṅkhārānaṃ gati, viññāṇaṃ samannesato yāvatā viññāṇassa gati, yampissa⁹ hoti ahanti vā mamanti vā asmīti vā, tampi tassa na hotī” ti. Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

Suññato lokaṃ avekkhassū ti suññato lokaṃ avekkhassu paccavekkhassu dakkhassu tulehi tīrehi vibhāvehi vibhūtaṃ karohī ’ti - suññato lokaṃ avekkhassu.

Mogharāja sadā sato ti - **Mogharājā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ ālapati. **Sadā** ti sabbakālaṃ –pe– pacchime vayo khandhe. **Sato** ti - catūhi kāraṇehi sato: kāye kāyānupassanāsati patthānaṃ bhāvento sato –pe–. So vuccati sato ’ti - mogharāja sadā sato.

¹ Saḷāyatanaṣaṃyutta, Channavagga, Suññatalokasutta.

² suddhasaṅkhārasantatiṃ - Ma.

³ na taṃ bhayaṃ - Syā.

⁴ tiṇakatth’ upamaṃ - PTS.

⁵ na aññaṃ - Syā, PTS.

⁶ patthaye - Syā.

⁷ Adhimuttattheragāthā.

⁸ tassa bhikkhuno rūpaṃ - Syā, PTS.

⁹ yampi yassa - Syā, PTS.

– Ý là *trống không* – Các pháp là *trống không* – Ý thức là *trống không* – Ý xúc là *trống không* – Cảm thọ nào sanh lên do duyên ý xúc, đầu là lạc, hay là khổ, hay là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng là *trống không* với tự ngã hoặc với cái thuộc về tự ngã. Nay Ananda, bởi vì quả thật là *trống không* với tự ngã hoặc với cái thuộc về tự ngã; vì thế, được gọi là: “Thế giới là *trống không*.” Xem xét thế giới là trống không còn là như vậy.

Bởi vì điều này cũng đã được nói đến:

“*Này trưởng làng, đối với người đang nhìn thấy đúng theo bản thể sự sanh lên của các pháp một cách rõ rệt, sự liên tục của các hành một cách rõ rệt thì không có sự sợ hãi.*”

Khi nào bằng trí tuệ nhìn thấy thế gian giống như cỏ và củi, thì không ước nguyện bất cứ điều gì khác, ngoại trừ sự không còn nối liền tái sanh.”

Xem xét thế giới là trống không còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, tương tự y như thế, vị tỳ khưu quán sát sắc đến luôn cả tiến trình của sắc, quán sát thọ đến luôn cả tiến trình của thọ, quán sát tưởng đến luôn cả tiến trình của tưởng, quán sát các hành đến luôn cả tiến trình của các hành, quán sát thức đến luôn cả tiến trình của thức. Trong khi vị ấy đang quán sát sắc đến luôn cả tiến trình của sắc, trong khi đang quán sát thọ đến luôn cả tiến trình của thọ, trong khi đang quán sát tưởng đến luôn cả tiến trình của tưởng, trong khi đang quán sát các hành đến luôn cả tiến trình của các hành, trong khi đang quán sát thức đến luôn cả tiến trình của thức, ý niệm về ‘tôi’ hay ‘của tôi’ hay ‘tôi là’ đều không khởi lên ở vị ấy.” Xem xét thế giới là trống không còn là như vậy.

Người hãy xem xét thế giới là trống không: Người hãy xem xét thế giới là trống không, người hãy quán xét lại, hãy nhìn xem, hãy cân nhắc, hãy xác định, hãy minh định, hãy làm rõ rệt; - ‘người hãy xem xét thế giới là trống không’ là như thế.

Này Mogharāja, hãy luôn luôn có niệm - Mogharāja: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy. **Luôn luôn:** là mọi thời, –nt– ở chặng cuối của tuổi thọ. **Có niệm:** Có niệm bởi bốn lý do: Có niệm trong khi tu tập sự thiết lập niệm ở việc quán sát thân trên thân, –nt– vị ấy được gọi là có niệm; - ‘này Mogharāja, hãy luôn luôn có niệm’ là như thế.

Attānudiṭṭhiṃ ūhaccā ti attānudiṭṭhi vuccati¹ vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi. “Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ, vedanaṃ – saññaṃ – saṅkhāre – viññānaṃ attato samanupassati, viññānavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññānaṃ, viññānasmim vā attānaṃ, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahaṇaṃ, diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphandaṃ diṭṭhisamyojanaṃ, gāho patitṭhāho², abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanam vipariyesagāho viparītagāho vipallāsagāho³ micchāgāho ayāthāvakaṃsmim yāthāvakanti gāho yāvata dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni.”⁴ Ayaṃ attānudiṭṭhi. **Attānudiṭṭhiṃ ūhaccā** ti attānudiṭṭhiṃ ūhacca samūhacca uddharitvā samuddharitvā uppāṭayitvā samuppāṭayitvā pajahetvā⁵ vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā ’ti;⁶ - attānudiṭṭhiṃ ūhacca.

Evam maccutaro⁷ siyā ti evaṃ maccupi⁸ tareyyāsi, jarāpi⁹ tareyyāsi, maraṇampi tareyyāsi uttareyyāsi patareyyāsi samatikkameyyāsi vītivatteyyāsi ’ti - evaṃ maccutaro siyā.

Evam lokaṃ avekkhantaṃ ti evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ paccavekkhantaṃ tulayantaṃ tīrayantaṃ vibhāvayantaṃ vibhūtaṃ karontaṃ ’ti - evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ.

Maccurājā na passatī ti maccupi maccurājā māropi maccurājā maraṇampi maccurājā. **Na passatī** ti maccurājā na passati na dakkhati nādhigacchati na vindati na paṭilabhati. Vuttaṃ hetam bhagavatā: “Seyyathāpi bhikkhave ārañṇako¹⁰ migo arañṇe pavane caramāno vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyaṃ kappeti. Tam kissa hetu? Anāpāthagato bhikkhave, luddassa. Evameva kho bhikkhave, bhikkhu viviceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māraccakkuṃ adassanaṃ¹¹ gato pāpimato.

¹ vuccanti - PTS

² paṭiggāho - Ma, Syā.

³ vipariyesaggāho viparītaggāho vippallāsaggāho - Ma, Syā.

⁴ Vibhaṅga.

⁵ pajahitvā - Ma, Syā, PTS.

⁶ anabhāvaṃ gamitvāti - Pa, Va, Vi, Ka.

⁷ maccutaro - Syā.

⁸ maccumpi - Syā, PTS.

⁹ jarāpi - Syā.

¹⁰ ārañṇiko - Ma.

¹¹ māraccakkuadassanaṃ - Syā, evamupariipi.

Sau khi nhổ lên tà kiến về bản ngã: tà kiến về bản ngã nói đến thân kiến với 20 nền tảng. “Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự trông thấy các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự trông thấy các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân, nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ – tưởng – các hành – thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức, quan điểm nào có hình thức như vậy là có sự đi đến tà kiến, có sự nắm giữ của tà kiến, có sự hiểm trở của tà kiến, có sự bóp méo của tà kiến, có sự xáo động của tà kiến, có sự ràng buộc của tà kiến, là sự nắm lấy, sự chấp nhận, sự chấp chặt, sự bám víu, con đường xấu, con đường sai trái, bản thể sai trái, ngoại giáo, sự nắm lấy đường lối trái nghịch, sự nắm lấy điều sai lệch, sự nắm lấy điều trái khuấy, sự nắm lấy điều sai trái, sự nắm lấy điều không xác đáng cho là xác đáng, cho đến 62 tà kiến;” điều này là tà kiến về bản ngã. **Sau khi nhổ lên tà kiến về bản ngã:** Sau khi nhổ lên, sau khi kéo ra, sau khi lấy lên, sau khi lấy ra, sau khi rút lên, sau khi rút ra, sau khi dứt bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu tà kiến về bản ngã; - ‘sau khi nhổ lên tà kiến về bản ngã’ là như thế.

Như vậy có thể vượt qua Tử Thần: Như vậy người có thể vượt qua Tử Thần, người có thể vượt qua luôn cả sự già, người có thể vượt qua luôn cả sự chết, người có thể vượt lên, có thể vượt khỏi, có thể vượt qua hẳn, có thể vượt qua khỏi; - ‘như vậy có thể vượt qua Tử Thần’ là như thế.

Người đang xem xét thế giới như vậy: người đang xem xét, đang quán xét lại, đang cân nhắc, đang xác định, đang minh định, đang làm rõ rệt thế giới như vậy; - ‘người đang xem xét thế giới như vậy’ là như thế.

Thần Chết không nhìn thấy (người ấy): Tử Thần cũng là Thần Chết, Ma Vương cũng là Thần Chết, sự chết cũng là Thần Chết. **Không nhìn thấy:** Thần Chết không nhìn thấy, không trông thấy, không đạt đến, không tìm thấy, không tiếp nhận. Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, cũng giống như con nai sống ở rừng đang đi lại trong khu rừng, trong khu rừng lớn, tự tin nó đi, tự tin nó đứng, tự tin nó ngồi, tự tin nó nằm. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Này các tỳ khưu, nó không ở trong phạm vi của gã thợ săn. Này các tỳ khưu, tương tự y như vậy, vị tỳ khưu ngay sau khi tách ly khỏi các dục, tách ly khỏi các bất thiện pháp, đạt đến và trú thiền thứ nhất, có tâm, có tứ, có hỷ lạc sanh lên do sự tách ly. Này các tỳ khưu, vị tỳ khưu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Punacaparaṃ bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ –pe– tatiyaṃ jhānaṃ –pe– catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Punacaparaṃ bhikkhave bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ ti ākāsaññācāyatanāṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Punacaparaṃ bhikkhave bhikkhu sabbaso ākāsaññācāyatanāṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññānaṃ’ ti viññāṇaññācāyatanāṃ upasampajja viharati, sabbaso viññāṇaññācāyatanāṃ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ ti ākiñcaññāyatanāṃ upasampajja viharati, sabbaso ākiñcaññāyatanāṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanāṃ upasampajja viharati, sabbaso nevasaññānāsaññāyatanāṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato. Tiṇṇo loke visattikaṃ so vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? Anāpāthagato bhikkhu pāpimato ”ti¹ - maccurājā na passatī’ ti.

Tenāha bhagavā:
*“Suññato lokaṃ avekkhassu
mogharājā sadā sato,
attānudiṭṭhiṃ ūhacca
evaṃ maccutaro siyā,
evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ,
maccurājā na passatī”*ti.

Saha gāthāpariyosānā –pe– “Sathā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī” ti.

Mogharājasuttaniddeso samatto.

¹ Majjhimanikāya, Pāsārāsīsutta.

Này các tỳ khưu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khưu, do sự vắng lặng của tâm và tứ, đạt đến và trú thiền thứ nhì, có sự tĩnh lặng ở nội phần, có trạng thái chuyên nhất của tâm, không tầm không tứ, có hỷ lạc sanh lên do định; –nt– thiền thứ ba –nt– thiền thứ tư – nt– . Này các tỳ khưu, vị tỳ khưu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Này các tỳ khưu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khưu, do sự vượt qua hẳn toàn bộ các sắc tướng, do sự biến mất của các tướng bất bình, do việc không chú ý đến các tướng khác biệt, (nhận thức rằng:) ‘Hư không là vô biên’ đạt đến và trú Không Vô Biên Xứ. Này các tỳ khưu, vị tỳ khưu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Này các tỳ khưu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khưu, sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Không Vô Biên Xứ, (nhận thức rằng:) ‘Thức là vô biên’ đạt đến và trú Thức Vô Biên Xứ; sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Thức Vô Biên Xứ, (nhận thức rằng:) ‘Không có gì’ đạt đến và trú Vô Sở Hữu Xứ; sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Vô Sở Hữu Xứ, đạt đến và trú Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ; sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ, đạt đến và trú diệt thọ tướng; và đối với vị này, sau khi nhìn thấy bằng tuệ, các lậu hoặc được hoàn toàn cạn kiệt. Này các tỳ khưu, vị tỳ khưu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy. Vị đã vượt qua sự vướng mắc ở thế gian, vị ấy tự tin đi, tự tin đứng, tự tin ngồi, tự tin nằm. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Vị tỳ khưu không ở trong phạm vi của (Ma Vương) ác độc; - ‘Thần Chết không nhìn thấy (người ấy)’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
*“Người hãy xem xét thế giới là trống không,
 này Mogharāja, hãy luôn luôn có niệm.
 Sau khi nhổ lên tà kiến về bản ngã,
 như vậy có thể vượt qua Tử Thân.
 Người đang xem xét thế giới như vậy,
 Thần Chết không nhìn thấy (người ấy).”*

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, –nt– “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Mogharāja được hoàn tất.

16. PIṄGIYASUTTANIDDESO

16 - 1

*Jiṇṇohamasmi abalo vivaṇṇo¹ (iccāyasmā piṅgiyo)
nettā na suddhā savanaṃ na phāsu,
māhaṃ nassaṃ² momuho antarāva³
ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
jātijarāya idha vipphānaṃ.*

Jiṇṇohamasmi abalo vivaṇṇo ti - **Jiṇṇohasmī** ti jiṇṇo vuddho⁴ mahallako addhagato vayo-anuppatto vīsaṃvassasatiko⁵ jātiyā. **Abalo** ti abalo dubbalo appabalo appathāmo.⁶ **Vivaṇṇo** ti vītavaṇṇo vīgatavaṇṇo vīgacchitavaṇṇo, yā sā purimā subhā vaṇṇanibhā⁷ sā antarāhitā ādīnavo pātubhūto 'ti - jiṇṇohamasmi abalo vivaṇṇo.

Iccāyasmā piṅgiyo ti - **Iccā** ti padasandhi -pe- **Āyasmā** ti piyavacanaṃ -pe- **Piṅgiyo** ti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ -pe- abhilāpo 'ti - iccāyasmā piṅgiyo.

Nettā na suddhā savanaṃ na phāsū ti nettā asuddhā avisuddhā aparisuddhā avodātā. No tathā cakkhunā rūpe⁸ passāmī 'ti - nettā na suddhā. **Savanaṃ na phāsū** ti sotā asuddhā avisuddhā aparisuddhā avodātā.⁹ No tathā sotena saddaṃ suṇāmī 'ti¹⁰ - nettā na suddhā savanaṃ na phāsu.

Māhaṃ nassaṃ momuho antarāvā ti - **Māhaṃ nassaṃ** ti māhaṃ nassaṃ māhaṃ vinassaṃ māhaṃ panassaṃ.¹¹ **Momuho** ti momuho mohamūlho avidvā¹² avijjāgato aññāṇī¹³ avibhāvī duppañño. **Antarāvā** ti tuyhaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ anaññāya anadhigantvā aviditvā¹⁴ apaṭilabhitvā aphasayitvā¹⁵ asacchikaritvā antarāyeva kālaṃ kareyyan 'ti - māhaṃ nassaṃ momuho antarāva.

¹ vītavaṇṇo - Ma, PTS, evamuparipi.

² māhampanassaṃ - Syā, evamuparipi.

³ antarāya - Syā, PTS, Pana, evamuparipi.

⁴ vuddho - Ma, Syā, PTS.

⁵ vīsavassasatiko - Ma, Syā.

⁶ abaloti dubbalo appabalo appathāmo - Ma, PTS;

abaloti jātiyā abalo dubbalo - Va, Cha, Ka.

⁷ suvaṇṇanibhā - PTS.

⁸ rūpaṃ - Syā, PTS.

⁹ sotā asuddhaṃ avisuddhaṃ aparisuddhaṃ avodātaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ suṇomīti - Ma, Syā, PTS.

¹¹ māhaṃ nassaṃ panassaṃ vinassaṃ - Syā, PTS.

¹² momuhoti mohamuho - Ma;

momuhoti avidvā - Syā, PTS.

¹³ aññāṇī - Syā.

¹⁴ anaññāya anāvikatvā aviditaṃ katvā - Syā, PTS.

¹⁵ aphasayitvā - Syā.

16. DIỄN GIẢI KINH PĪNGIYA

16 - 1

(Tôn giả Pīngiya nói rằng:) “Con đã già, yếu sức, không còn vẻ đẹp, cặp mắt không còn trong sáng, việc nghe không thoải mái. Mong rằng con chớ mệnh chung trong lúc còn mê muội. Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.”

Con đã già, yếu sức, không còn vẻ đẹp - Con đã già: đã già, lớn tuổi, trưởng thượng, đã trải qua cuộc đời, đã đạt đến tuổi thọ, đã được một trăm hai mươi tuổi từ lúc sanh ra. **Yếu sức:** yếu sức là sức lực kém, ít sức lực, ít sức mạnh. **Không còn vẻ đẹp:** có vẻ đẹp đã xa lìa, có vẻ đẹp đã rời khỏi, có vẻ đẹp đã qua rồi, sắc sáng xinh đẹp ở làn da trước đây đã biến mất, sự bất lợi đã xuất hiện; - ‘con đã già, yếu sức, không còn vẻ đẹp’ là như thế.

Tôn giả Pīngiya nói rằng - Rằng: (Từ ‘icca’ này) là sự nối liền các câu văn, – nt– **Tôn giả:** (Từ ‘āyasmā’ này) là lời nói yêu mến, –nt– **Pīngiya:** là tên của vị Bà-la-môn ấy, –nt– từ kêu gọi; - ‘tôn giả Pīngiya nói rằng’ là như thế.

Mắt không còn trong sáng, việc nghe không thoải mái: “Cặp mắt không còn trong sáng, không còn tinh anh, không còn tinh tường, không còn tinh khiết. Con không còn thấy các hình dáng với mắt như thế;” - ‘mắt không còn trong sáng’ là như thế. **Việc nghe không thoải mái:** “Hai tai không còn trong sáng, không còn tinh anh, không còn tinh tường, không còn tinh khiết. Con không còn nghe âm thanh với tai như thế;” - ‘mắt không còn trong sáng, việc nghe không thoải mái’ là như thế.

Mong rằng con chớ mệnh chung trong lúc còn mê muội - Mong rằng con chớ mệnh chung: mong rằng con chớ mệnh chung, mong rằng con chớ tiêu hoại, mong rằng con chớ suy sụp. **Mê muội:** mê muội là lầm lạc si mê, không có sự hiểu biết, không đạt đến kiến thức, không có trí, không có sự rành rẽ, có tuệ tòi. **Trong lúc còn:** con có thể qua đời ngay trong khi còn chưa hiểu thông, chưa đạt đến, chưa hiểu biết, chưa tiếp nhận, chưa chạm đến, chưa chứng ngộ Giáo Pháp, quan điểm, đường lối thực hành, đạo lộ của Ngài; - ‘mong rằng con chớ mệnh chung trong lúc còn mê muội’ là như thế.

Ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ ti - **Dhammaṃ** ti ādikalyāṇaṃ majjhakalyāṇaṃ pariyoṣānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne, cattāro sammappadhāne, cattāro iddhipāde, pañcendriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅge, ariyaṃ atṭhaṅgikaṃ maggaṃ, nibbānañca, nibbānagāminiñca paṭipadaṃ ācikkha¹ desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi 'ti - ācikkha dhammaṃ. **Yamaṃ vijaññaṃ** ti yamaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhiḡaccheyyaṃ phasseyyaṃ² sacchikareyyaṃ 'ti - ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ.

Jātijarāya idha vipphānaṃ ti idheva jātijarāmarañassa pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ³ amataṃ nibbānaṃ 'ti - jātijarāya idha vipphānaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Jiṅṅohamasmi abalo vivaṇṇo (iccāyasmā piṅgiyo)
nettā na suddā savanaṃ na phāsu
māhaṃ nassaṃ momuho antarāva
ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
jātijarāya idha vipphānaṃ”*ti.

16 - 2

*Disvāna rūpesu vihaññaṃāne (piṅgiyāti bhagavā)
ruppanti rūpesu janā pamuttā,
tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto
jahassu rūpaṃ apunabbhavāya.*

Disvāna rūpesu vihaññaṃāne ti - **Rūpaṃ** ti⁴ cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Sattā rūpahetu rūpapaccayā rūpakāraṇā haññanti vihaññanti upahaññanti upaghātiyanti.⁵ Rūpe sati vividhā kammakāraṇā⁶ kārenti. Kasāhipi tāḷenti vettehipi tāḷenti addhadaṇḍakehipi⁷ tāḷenti, hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, –

¹ ācikkhāhi - Ma.

² phuseyyaṃ - Syā;
passeyyaṃ - Va, Vi, Ka.

³ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi - Syā.

⁴ rūpesūti - Syā.

⁵ upaghātiyanti - Ma;
upaghātayanti - Syā;
upaghātayanti - PTS.

⁶ vividhakammakāraṇā - Ma, Syā, PTS.

⁷ aḍḍhadaṇḍakehipi - Ma, Syā, PTS.

Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức - Giáo Pháp: xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ, (gồm có) bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn; - ‘xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp’ là như thế. **Để con có thể nhận thức:** để con có thể biết, có thể hiểu, có thể nhận thức, có thể thừa nhận, có thể thấu triệt, có thể chứng đắc, có thể chạm đến, có thể chứng ngộ; - ‘xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức’ là như thế.

Sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây: sự dứt bỏ đối với sanh–già–chết ngay ở nơi đây, sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh, Bất Tử, Niết Bàn; - ‘sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Tôn giả Pìngiya nói rằng:) “Con đã già, yếu sức, không còn vẻ đẹp, cặp mắt không còn trong sáng, việc nghe không thoải mái. Mong rằng con chớ mệnh chung trong lúc còn mê muội. Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.”

16 - 2

(Đức Thế Tôn nói: “Này Pìngiya,)

sau khi nhìn thấy những người bị hãm hại do duyên các sắc, những người xao lãng bị khổ sở do duyên các sắc, vì thế, người, này Pìngiya, là người không xao lãng, người hãy từ bỏ sắc để không còn sanh ra lần nữa.”

Sau khi nhìn thấy những người bị hãm hại do duyên các sắc - Sắc: là bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió) và sắc liên quan đến bốn yếu tố chính. Do nhân các sắc, do duyên các sắc, bởi lý do các sắc, các chúng sanh bị hành hạ, bị hãm hại, bị hủy hoại, bị giết hại. Họ cho áp dụng các hình phạt nhiều loại ở sắc đang hiện diện: Họ đánh đập bằng những cây roi, họ đánh đập bằng các dây mây, họ đánh đập bằng các gậy ngắn, họ chặt bàn tay, họ chặt bàn chân, họ chặt bàn tay và bàn chân, họ cắt tai, –

– nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti, bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi¹ karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi² karonti, eṇeyyakampi karonti, balisamaṃsikampi karonti, kahāpaṇākampī³ karonti, khārāpatacchikampi⁴ karonti, paḷighaparivattikampi⁵ karonti, paḷālapitṭhikampi⁶ karonti, tattenapī telena osiṅcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpī sīsaṃ chindanti. Evaṃ sattā rūpahetu rūpapaccayā rūpakāraṇā haññanti vihaññanti upahaññanti upaghāṭiyanti.⁷ Evaṃ haññamāne vihaññamāne upahaññamāne upaghāṭiyamāne⁸ disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - disvāna rūpesu vihaññamāne.

Piṅgiyāti bhagavā ti - **Piṅgiyā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - piṅgiyāti bhagavā.

Ruppanti rūpesu janā pamattā ti - **Ruppanti** ti ruppanti kuppanti pīlayanti⁹ ghaṭṭayanti,¹⁰ byādhitā¹¹ domanassitā honti. Cakkhurogena ruppanti kuppanti pīlayanti ghaṭṭayanti, byādhitā domanassitā honti. Sotarogena –pe– kāyarogena – ḍaṃsamakasavātātapasirimsapasamphassena¹² ruppanti kuppanti pīlayanti ghaṭṭayanti, byādhitā domanassitā honti 'ti - ruppanti rūpesu. Athavā cakkhusmiṃ hīyamāne hāyamāne parihāyamāne vemāne¹³ vigacchamāne antaradhāyamāne ruppanti –pe– domanassitā honti. Sotasmim – ghānasmim – jivhāya – kāyasmim – rūpasim – saddasmim – gandhasim – rasasmim – phoṭṭhabbasmim – kulasmim – gaṇasmim – āvāsasmim – lābhasim – yasasmim – pasamaṃsāya – sukhasim – cīvarasmim – piṇḍapātasmim – senāsanasmim – gilānapaccayabhesajja-parikkhārasim hīyamāne hāyamāne parihāyamāne vemāne vigacchamāne antaradhāyamāne ruppanti kuppanti pīlayanti ghaṭṭayanti, byādhitā domanassitā honti 'ti - evampi 'ruppanti rūpesu.' **Janā** ti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. **Pamattā** ti pamādo vattabbo: kāyaduccaritena vā vacīduccaritena vā manoduccaritena vā¹⁴ pañcasu kāmaguṇesu cittassa vossaggo¹⁵ vossaggānuppadānaṃ kusalānaṃ vā dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anavaṭṭhitakiriyatā¹⁶ oḷīnavuttitā nikkhattachandatā nikkhattadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhīṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo.¹⁷ Yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ, ayaṃ vuccati pamādo. Iminā pamādena samannāgatā janā pamattā 'ti - ruppanti rūpesu janā pamattā.

¹ saṅkhamuṇḍakampi - Syā.

² ciravāsikampi - Syā.

³ kahāpaṇikampi - Ma, Syā.

⁴ khārāpaṭicchakampi - PTS.

⁵ paḷiṅghaparivattikampi - PTS.

⁶ paḷālapitṭhakampi - Ma, Syā.

¹⁴ kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā - Syā, PTS.

⁷ upaghāṭiyanti - Ma;

upaghāṭayanti - Syā;

upasāṭiyanti - Va, Vi, Ka.

⁸ upaghāṭiyamāne - Ma.

⁹ pīlayanti - Syā - Va, Vi, Ka.

¹⁰ ghaṭṭayanti - PTS;

saṭṭiyanti - Va, Vi, Ka.

¹¹ byatthitā - Syā.

¹² samphassehi - Ma, Syā.

¹³ vihāyamāne - Va, Vi, Ka.

¹⁵ vossaggo - Ma.

¹⁶ anavaṭṭhitakiriyatā - Ma, Syā, PTS;

anavaṭṭhitakāriyā - Va, Vi, Ka.

¹⁷ Vibhaṅga, Khuddakavatthuvibhaṅga.

– họ xẻo mũi, họ cắt tai và xẻo mũi, họ (đập vỡ đầu) làm thành như hũ cháo chua, họ lột da đầu, họ đốt lửa ở miệng, họ thiêu sống, họ đốt cháy ở bàn tay, họ lột da thành sợi, họ lột da thành đồng để ở chân, họ kéo căng thân người ở trên đất, họ xiên da thịt bằng lưỡi câu, họ khoét thịt thành đồng tiền, họ chà xát với chất kiềm, họ quay tròn ở trên thập tự giá, họ đánh cho như từ, họ rưới bằng dầu sôi, họ cho những con chó gặm, họ đặt trên giáo nhọn lúc còn sống, họ chặt đầu bằng gươm. Do nhân các sắc, do duyên các sắc, bởi lý do các sắc, các chúng sanh bị hành hạ, bị hãm hại, bị hủy hoại, bị giết hại như vậy. Sau khi nhìn thấy họ đang bị hành hạ, đang bị hãm hại, đang bị hủy hoại, đang bị giết hại như vậy, sau khi nhìn xem, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; - ‘sau khi nhìn thấy những người bị hãm hại do duyên các sắc’ là như thế.

Đức Thế Tôn nói: Nay Piṅgiya - Piṅgiya: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Nay Piṅgiya là như thế.

Những người xao lãng bị khổ sở do duyên các sắc - Bị khổ sở: Họ bị khổ sở, bị bức bối, bị áp bức, bị đụng chạm; họ bị khiếp sợ, trở nên ưu phiền. Do bệnh ở mắt, họ bị khổ sở, bị bức bối, bị áp bức, bị đụng chạm; họ bị khiếp sợ, trở nên ưu phiền. Do bệnh ở tai –nt– Do bệnh ở thân –nt– Do xúc chạm với ruồi muỗi gió nắng và các loài bò sát, họ bị khổ sở, bị bức bối, bị áp bức, bị đụng chạm; họ bị khiếp sợ, trở nên ưu phiền; - ‘bị khổ sở do duyên các sắc’ là như thế. Hoặc là, khi mắt bị hư, bị hoại, bị hỏng, bị mất đi, bị lìa khỏi, bị biến mất, họ bị khổ sở –nt– trở nên ưu phiền. Khi tai – Khi mũi – Khi lưỡi – Khi thân – Khi sắc – Khi tinh – Khi hương – Khi vị – Khi xúc – Khi gia tộc – Khi đồ chúng – Khi chỗ ngụ – Khi lợi lộc – Khi danh vọng – Khi lời khen – Khi hạnh phúc – Khi y phục – Khi đồ ăn khát thực – Khi chỗ nằm ngồi – Khi vật dụng là thuốc men chữa bệnh bị hư, bị hoại, bị hỏng, bị mất đi, bị lìa khỏi, bị biến mất, họ bị khổ sở, bị bức bối, bị áp bức, bị đụng chạm; họ bị khiếp sợ, trở nên ưu phiền; - ‘bị khổ sở do duyên các sắc’ còn là như vậy. **Những người:** các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn, các thương buôn, các nô lệ, các người tại gia, các vị xuất gia, chư Thiên, và loài người. **Xao lãng:** Sự xao lãng cần được nói đến: Sự buông thả, sự buông xuôi trong việc buông thả của tâm do ược hạnh về thân, hoặc do ược hạnh về khẩu, hoặc do ược hạnh về ý ở năm loại dục, hoặc là trạng thái thực hành không nghiêm trang, trạng thái thực hành không liên tục, trạng thái thực hành không kiên định, có thói quen biếng nhác, trạng thái buông bỏ mong muốn, trạng thái buông bỏ bốn phạm, sự không tập luyện, sự không tu tập, sự không làm thường xuyên, sự không quyết tâm, sự không chuyên cần, sự xao lãng trong việc tu tập các thiện pháp; sự xao lãng nào với hình thức như vậy là biểu hiện xao lãng, trạng thái bị xao lãng; việc này gọi là sự xao lãng. Có sự xao lãng này, con người trở nên xao lãng; - ‘những người xao lãng bị khổ sở do duyên các sắc’ là như thế.

Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto ti - **Tasmā** ti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā evaṃ ādīnaṃ sampassamāno rūpesū 'ti - tasmā tuvaṃ piṅgiya. **Appamatto** ti sakkaccakārī sātaccakārī -pe- appamādo kusalesu dhammesū 'ti - tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto.

Jahassu rūpaṃ apunabbhavāyā ti - **Rūpan** ti cattāro mahābhūtā catunnaṅca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. **Jahassu rūpan** ti jahassu rūpaṃ, pajahassu rūpaṃ, vinodehi rūpaṃ, byantikarohi rūpaṃ, anabhāvaṃ gamehi rūpaṃ.¹ **Apunabbhavāyā** ti yathā te rūpaṃ idheva nirujjheyya puna paṭisandhiko bhavo² na nibbatteyya kāmādhātuyā cā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā, kāmabhava vā rūpabhava vā arūpabhava vā, saññābhava vā asaññābhava vā nevasaññānāsaññābhava vā, ekavokārabhave vā catuvokārabhave vā pañcavokārabhave vā, punagatiyā vā upapattiyā vā paṭisandhiyā bhava vā saṃsāre vā vaṭṭe vā na janeyya na saṃjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya, idheva nirujjheyya vūpasameyya atthaṃ gaccheyya paṭippassambheyyā 'ti - jahassu rūpaṃ apunabbhavāyā.

Tenāha bhagavā:

*“Disvāna rūpesu vihaññamāne (piṅgiyāti bhagavā)
ruppanti rūpesu janā pamattā,
tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto
jahassu rūpaṃ apunabbhavāyā”*ti.

16 - 3

*Disā catasso vidisā catasso
uddhaṃ adho dasadisā imāyo,
na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutāmutaṃ vā³
atho aviññātaṃ kiñcanamatthi⁴ loke
ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
jātijarāya idha vipphānaṃ.*

Disā catasso vidisā catasso uddhaṃ adho dasadisā imāyo ti dasadisā.

Na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutāmutaṃ vā atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke ti tuyhaṃ⁵ adiṭṭhaṃ asutaṃ⁶ amutaṃ aviññātaṃ kiñci attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho samparāyiko vā attho uttāno vā attho gambhīro vā attho gūḷho vā attho paṭicchanno vā attho neyyo vā attho nīto vā attho anavajjo vā attho nikkilesa vā attho vodāno vā attho paramattho vā attho⁷ natthi, na santi⁸ na saṃvijjati nūpalabbhatī 'ti⁹ - na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutāmutaṃ vā atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke.

¹ jahassu rūpanti rūpaṃ jahassu rūpaṃ pajahassu rūpaṃ vinodehi rūpaṃ byantikarohi rūpaṃ anabhāvaṃ gamehīti jahassu rūpaṃ - Syā.

² paṭisandhibhavo - Syā.

³ assutaṃ amutaṃ - Ma; asutaṃ amutaṃ - PTS; asutaṃ mutaṃ vā - Su.

⁴ kiñci namatthi - Ma, Syā;

kiñci n' atthi - PTS;

kiñcanaṃ atthi - Su.

⁵ na tuyhaṃ - Ma, Syā.

⁶ assutaṃ - Ma, evamuparipi.

⁷ paramattho vā - Ma, Syā.

⁸ na sati - Ma.

⁹ na saṃvijjanti nupalabbhantīti - Syā.

Vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng - Vì thế: vì thế là bởi lý do ấy, bởi nhân ấy, bởi duyên ấy, bởi căn nguyên ấy, trong khi nhìn thấy rõ sự bất lợi như vậy ở các sắc; - ‘vì thế, người, này Piṅgiya’ là như thế. **Không xao lãng:** là có sự thực hành nghiêm trang, có sự thực hành liên tục, –nt– sự không xao lãng trong các thiện pháp; - ‘vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng’ là như thế.

Người hãy từ bỏ sắc để không còn sanh ra lần nữa - Sắc: là bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió) và sắc liên quan đến bốn yếu tố chính. **Người hãy từ bỏ sắc:** người hãy từ bỏ sắc, hãy dứt bỏ sắc, hãy xua đi sắc, hãy làm chấm dứt sắc, hãy làm cho không còn hiện hữu sắc. **Để không còn sanh ra lần nữa:** giống như đối với người, sắc có thể được diệt tận ở ngay tại nơi đây, sự hiện hữu liên quan đến việc tái sanh lại nữa không thể hạ sanh ở dục giới, hoặc ở sắc giới, hoặc ở vô sắc giới, hoặc ở cõi dục, hoặc ở cõi sắc, hoặc ở cõi vô sắc, hoặc ở cõi hữu tướng, hoặc ở cõi vô tướng, hoặc ở cõi phi tướng phi phi tướng, hoặc ở cõi một uẩn, hoặc ở cõi bốn uẩn, hoặc ở cõi năm uẩn, hoặc ở cảnh giới tái sanh, hoặc ở sự tái sanh, hoặc ở sự tiếp nối tái sanh, hoặc ở kiếp sống, hoặc ở luân hồi, hoặc ở sự luân chuyển, không thể sanh ra, không thể sanh khởi, không thể hạ sanh, không thể phát sanh, có thể được diệt tận ở ngay tại nơi đây, có thể vắng lặng, có thể đi đến sự tiêu hoại, có thể tịch tịnh; - ‘người hãy từ bỏ sắc để không còn sanh ra lần nữa’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

(Đức Thế Tôn nói: “Này Piṅgiya,)

sau khi nhìn thấy những người bị hãm hại do duyên các sắc,

những người xao lãng bị khổ sở do duyên các sắc,

vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng,

người hãy từ bỏ sắc để không còn sanh ra lần nữa.”

16 - 3

Bốn hướng chính, bốn hướng phụ, bên trên, bên dưới, đây là mười phương. Đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở thế gian là không được thấy, không được nghe, không được cảm giác, và không được nhận thức (bởi Ngài). Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.

Bốn hướng chính, bốn hướng phụ, bên trên, bên dưới, đây là mười phương: là mười phương hướng.

Đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở thế gian là không được thấy, không được nghe, không được cảm giác, và không được nhận thức (bởi Ngài): đối với Ngài, bất cứ điều gì không được thấy, không được nghe, không được cảm giác, không được nhận thức (bởi Ngài) – đâu là lợi ích cho bản thân hay lợi ích cho người khác hoặc lợi ích cho cả hai, lợi ích liên quan đời này hay lợi ích liên quan đời sau, lợi ích hời hợt hay lợi ích thâm sâu, lợi ích được giấu kín hay lợi ích được che đậy, lợi ích tiềm tàng hoặc lợi ích hiển hiện, lợi ích có tội lỗi hay lợi ích không ô nhiễm, lợi ích trong trắng hay lợi ích là lợi ích tối thượng – là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại; - ‘đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở thế gian là không được thấy, không được nghe, không được cảm giác, và không được nhận thức’ là như thế.

Ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ ti - **Dhammaṃ** ti ādikalyāṇaṃ – pe– nibbānaṃca nibbānagāminiṃca paṭipadaṃ ācikkhāhi¹ desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānikarohi pakāsehi.² **Yamaṃ vijaññaṃ** ti yamaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhigaccheyyaṃ phasseyyaṃ³ sacchikareyyaṃ 'ti - ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ.

Jātijarāya idha vippahānaṃ ti idheva jātijarāmarāṇassa pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ⁴ amataṃ nibbānaṃ 'ti - jātijarāya idha vippahānaṃ.

Tenāha so brāhmaṇo:

*“Disā catasso vidisā catasso
uddhaṃ adho dasadisā imāyo,
na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutāmutaṃ vā.
atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke
ācikkha dhammaṃ yamaṃ vijaññaṃ
jātijarāya idha vippahānaṃ”*ti.

16 - 4

*Taṇhādhipanne⁵ manuje pekkhamāno (piṅgiyāti bhagavā)
santāpajāte jarasā parete
tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto
jahassu taṇhaṃ apunabbhavāya.*

Taṇhādhipanne manuje pekkhamāno ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā –pe– dhammataṇhā. **Taṇhādhipanne** ti taṇhādhipanne⁶ taṇhānuge taṇhānugate taṇhānusāte taṇhāyāpanne⁷ paṭipanne abhibhūte pariyādinnaṃ. **Manuje** ti sattādhivacanaṃ. **Pekhamāno** ti pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhayamāno 'ti⁸ - taṇhādhipanne manuje pekkhamāno.

Piṅgiyāti bhagavā ti - **Piṅgiyā** ti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. **Bhagavā** ti gāravādhivacanametam –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā 'ti - piṅgiyāti bhagavā.

¹ ācikkha - Syā.

² pakāsehīti ācikkha dhammaṃ - Syā.

³ phuseyyaṃ - Syā;

passeyya - Va, Vi, Ka.

⁴ vūpasamo paṭinissaggo paṭippassaddhi - Syā.

⁵ taṇhāvīpanne Vi, Ka, evamuparipi.

⁶ taṇhādhipanne - Ma;

taṇhāya adhipanne - Ka.

⁷ taṇhāya panne - Ma.

⁸ upaparikkhamānoti - Ma, Syā.

Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức - Giáo Pháp: Xin Ngài hãy chỉ dạy, hãy chỉ bảo, hãy thông báo, hãy ấn định, hãy khai mở, hãy chia sẻ, hãy làm rõ, hãy bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, –nt–Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn. **Để con có thể nhận thức:** để con có thể biết, có thể hiểu, có thể nhận thức, có thể thừa nhận, có thể thấu triệt, có thể chứng đắc, có thể nhìn thấy, có thể chứng ngộ; - ‘xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức’ là như thế.

Sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây: sự dứt bỏ đối với sanh–già–chết ngay ở nơi đây là sự vắng lặng, sự buông bỏ, sự tịch tịnh, Bất Tử, Niết Bàn; - ‘sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Bốn hướng chính, bốn hướng phụ, bên trên, bên dưới, đây là mười phương. Đối với Ngài, không có bất cứ điều gì ở thế gian là không được thấy, không được nghe, không được cảm giác, và không được nhận thức (bởi Ngài). Xin Ngài hãy chỉ dạy về Giáo Pháp để con có thể nhận thức sự lìa bỏ đối với sanh và già ở nơi đây.”

16 - 4

(Đức Thế Tôn nói: “Này Piṅgiya,

trong khi xem xét những con người bị ngự trị bởi tham ái,

bị sanh khởi bực bội, bị chế ngự bởi già;

vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng,

người hãy từ bỏ tham ái để không còn sanh ra lần nữa.”

Trong khi xem xét những con người bị ngự trị bởi tham ái - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. **Bị ngự trị bởi tham ái:** (những người) bị ngự trị bởi tham ái là (những người) đi cùng tham ái, đi theo tham ái, đeo đuổi tham ái, bị chìm đắm trong tham ái, bị xâm chiếm, bị thống trị, có tâm bị khuất phục. **Những người:** là từ nói đến các chúng sanh. **Trong khi xem xét:** trong khi xem xét là trong khi nhận thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi khảo sát; - ‘trong khi xem xét những con người bị ngự trị bởi tham ái’ là như thế.

Đức Thế Tôn nói: Này Piṅgiya - Piṅgiya: Đức Thế Tôn xưng hô với vị Bà-la-môn ấy bằng tên. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với sự tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn nói: Này Piṅgiya’ là như thế.

Santāpajāte jarasā parete ti - **Santāpajāte** ti jātiyā santāpajāte, jarāya santāpajāte, vyādhinā santāpajāte, maraṇena santāpajāte, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi santāpajāte, nerayikena dukkhena santāpajāte –pe– diṭṭhibyasanena dukkhena santāpajāte itijāte upaddavajāte upasaggajāte’ ti; - santāpajāte. **Jarasā parete** ti jarāya phutṭhe parete samohite samannāgate jātiyā anugate¹ jarāya anusaṭe byādhinā abhibhūte maraṇena abbhāhate atāṇe alene asaraṇe asaraṇibhūte ’ti - santāpajāte jarasā parete.

Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto ti - **Tasmā** ti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā, evaṃ ādīnavaṃ sampassamāno taṃhāyā ’ti - tasmā tuvaṃ piṅgiya. **Appamatto** ti sakkaccakārī –pe– appamādo kusalesu dhammesū ’ti - tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto.

Jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyā ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā –pe– dhammataṇhā. **Jahassu taṇhan** ti jahassu taṇhaṃ, pajahassu taṇhaṃ, vinodehi taṇhaṃ, byantikarohi taṇhaṃ, anabhāvaṃ gamehi taṇhaṃ. **Apunabbhavāyā** ti yathā te –pe– puna paṭisandhiko bhavo² na nibbatteyya kāmādhātuyā cā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā kāmabhava vā rūpabhava vā arūpabhava vā saññābhava vā asaññābhava vā nevasaññānāsaññābhava vā ekavokārabhave vā catuvokārabhave vā pañcavokārabhave vā punagatiyā vā upapattiyā vā paṭisandhiyā vā bhava vā saṃsāre vā vaṭṭe vā na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya, idheva nirujjheyya vūpasameyya atthaṃ gaccheyya paṭippassambheyā ’ti - jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyā.

Tenāha bhagavā:

“*Taṇhādhīpanne manuje pekkhamāno (piṅgiyāti bhagavā)*
santāpajāte jarasā parete,
tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto
jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyā”ti.

¹ jātiyānugate - Syā.

² paṭisandhibhavo - Syā.

Bị sanh khởi bực bội, bị chế ngự bởi già - Bị sanh khởi bực bội: bị sanh khởi bực bội bởi sanh, bị sanh khởi bực bội bởi già, bị sanh khởi bực bội bởi bệnh, bị sanh khởi bực bội bởi chết, bị sanh khởi bực bội bởi sâu–bi–khổ–ưu–não, bị sanh khởi bực bội bởi khổ ở địa ngục –nt– bị sanh khởi bực bội bởi khổ do sự tổn hại về kiến thức, bị sanh khởi tai họa, bị sanh khởi bất hạnh, bị sanh khởi nguy cơ; - ‘bị sanh khởi bực bội’ là như thế. **Bị chế ngự bởi già:** bị xúc chạm, bị chế ngự, bị xâm nhập, bị sở hữu bởi già, bị theo sau bởi sanh, bị đeo đuổi bởi già, bị thống trị bởi bệnh, bị hành hạ bởi chết, không nơi nương tựa, không nơi trú ẩn, không nơi nương nhờ, có trạng thái không nơi nương nhờ; - ‘bị sanh khởi bực bội, bị chế ngự bởi già’ là như thế.

Vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng - Vì thế: vì thế là bởi lý do ấy, bởi nhân ấy, bởi duyên ấy, bởi căn nguyên ấy, trong khi nhìn thấy rõ sự bất lợi như vậy ở tham ái; - ‘vì thế, người, này Piṅgiya’ là như thế. **Không xao lãng:** là có sự thực hành nghiêm trang, –nt– sự không xao lãng trong các thiện pháp; - ‘vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng’ là như thế.

Người hãy từ bỏ tham ái để không còn sanh ra lần nữa - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. **Hãy từ bỏ tham ái:** hãy từ bỏ tham ái, hãy dứt bỏ tham ái, hãy xua đi tham ái, hãy làm chấm dứt tham ái, hãy làm cho không còn hiện hữu tham ái. **Để không còn sanh ra lần nữa:** giống như đối với người, –nt– sự hiện hữu liên quan đến việc tái sanh lại nữa không thể hạ sanh; không thể sanh ra, không thể sanh khởi, không thể hạ sanh, không thể phát sanh ở dục giới, hoặc ở sắc giới, hoặc ở vô sắc giới, hoặc ở cõi dục, hoặc ở cõi sắc, hoặc ở cõi vô sắc, hoặc ở cõi hữu tướng, hoặc ở cõi vô tướng, hoặc ở cõi phi tướng phi phi tướng, hoặc ở cõi một uẩn, hoặc ở cõi bốn uẩn, hoặc ở cõi năm uẩn, hoặc ở cảnh giới tái sanh, hoặc ở sự tái sanh, hoặc ở sự tiếp nối tái sanh, hoặc ở kiếp sống, hoặc ở luân hồi, hoặc ở sự luân chuyển, có thể được diệt tận ở ngay tại nơi đây, có thể vắng lặng, có thể đi đến sự tiêu hoại, có thể tịch tịnh; - ‘người hãy từ bỏ tham ái để không còn sanh ra lần nữa’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:
 (Đức Thế Tôn nói: “Này Piṅgiya,
 trong khi xem xét những con người bị ngự trị bởi tham ái,
 bị sanh khởi bực bội, bị chế ngự bởi già;
 vì thế, người, này Piṅgiya, là người không xao lãng,
 người hãy từ bỏ tham ái để không còn sanh ra lần nữa.”

Saha gāthāpariyosānā tena¹ brāhmaṇena saddhiṃ ekacchandā ekapayogā ekādhippāyā ekavāsanavāsītā, tesaṃ anekapāṇasahassānaṃ virajaṃ vītamaḷaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: ‘Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti. Tassa² brāhmaṇassa virajaṃ vītamaḷaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: ‘Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti. Saha dhammacakkhussa paṭilābhā³ ajinajaṭṭāvākacīradaṇḍakamaṇḍalukesā ca massu⁴ ca antarahitā bhaṇḍukāsāyavattavasano⁵ saṅghāṭipattacīvaradharo bhikkhu⁶ anvattapaṭipattiyā pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti: “Sathā me bhante bhagavā, sāvako hamasmī ”ti.⁷

Piṅgiyasuttaniddeso samatto.

¹ ye te - Ma. ⁴ massū - Ma, Syā.

² tassa ca - Ma, Syā.

³ saha cakkhupaṭilābhā - Syā.

⁵ bhaṇḍakāsāyavattavasano - Syā.

⁶ bhikkhu - itisaddo Ma potthake na dissate.

⁷ sāvako hamasminti - Pana.

Cùng với lúc kết thúc câu kệ ngôn, Pháp nhãn không nhiễm bụi trần, không vết như đã sanh khởi đến nhiều ngàn sinh mạng là những người có cùng sự mong muốn, có cùng sự thực hành, có cùng chủ tâm, có cùng sự huân tập thành thói quen (trong quá khứ) với vị Bà-la-môn ấy, rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” Pháp nhãn không nhiễm bụi trần, không vết như đã sanh khởi đến vị Bà-la-môn ấy rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” Cùng với việc đạt được Pháp nhãn, áo choàng da dê, tóc bện, y phục vỏ cây, gậy chống ba chân, bình nước, tóc, và râu đều biến mất. Vị ấy trở thành vị tỳ khưu có đầu cạo, mặc y phục vải màu ca-sa, mang y hai lớp, bình bát, và y, bằng hành động thuận theo đạo lý, đã ngồi xuống, chấp tay lên, cúi lạy đức Thế Tôn (nói rằng): “Bạch Ngài, đức Thế Tôn là bậc đạo sư của con, con là người đệ tử.”

Diễn Giải Kinh Pīṅgiya được hoàn tất.

17. PĀRĀYANĀNUGĪTINIDDESO

“Idamavoca bhagavā magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye paricāraṅkaṣaṇaṃ¹ brāhmaṇānaṃ ajjhīṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi.”

Idamavoca bhagavā ti imaṃ² pārāyānaṃ avoca. **Bhagavā** ti gāravādhivacanamaṭṭhaṃ –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavā ’ti - idamavoca bhagavā.

Magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye ti - **Magadhesū** ti³ magadhaṇāmaṅka janapade. **Viharanto** ti⁴ caranto⁵ viharanto iriyanto vattento pārento yapento yāpento. **Pāsāṇake cetiye** ti pāsāṇakacetiyaṃ vuccati buddhāsaṇaṇaṃ ’ti - magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye.

Paricāraṅkaṣaṇaṃ brāhmaṇānaṃ ti piṅgiyo brāhmaṇo bāvarissa brāhmaṇassa paddho paddhacaro paricāraṅko sisso.⁶ Tena⁷ te soḷasā ’ti - evampi ‘paricāraṅkaṣaṇaṃ brāhmaṇānaṃ.’ Athavā te soḷasabrāhmaṇā buddhassa bhagavato paddhā paddhacarā paricārikā sissā ’ti⁸ - evampi ‘paricāraṅkaṣaṇaṃ brāhmaṇānaṃ.’

Ajjhiṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi ti - **Ajjhiṭṭho** ti ajjhīṭṭho ajjhesito. **Puṭṭho puṭṭho** ti puṭṭho puṭṭho pucchito pucchito yācito yācito ajjhesito ajjhesito pāsādito pāsādito.⁹ **Pañhaṃ byākāsi** ti pañhaṃ byākāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesi ’ti - ajjhīṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi.

Tenetaṃ vuccati:

*“Idamavoca bhagavā magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye paricāraṅkaṣaṇaṃ brāhmaṇānaṃ ajjhīṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi”*ti.

“Ekamekassa cepi pañhassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya gaccheyyeva jarāmaṇassa pāraṃ. Pāraṃ gamaniyā¹⁰ ime dhammāti tasmā imassa dhammapariyāyassa pārāyanaṃ tveva adhivacanamaṃ.”

¹ paricāraṅkaṣaṇaṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

² idaṃ - Ma, Va, Vi, Ka.

³ magadhesu viharantoti - Ma, Syā.

⁴ viharanto - Ma.

⁵ caranto - itisaddo Ma, Syā potthakesu na dissate.

⁶ brāhmaṇassa seṭṭho seṭṭhavarō paricāriko - Syā;
brāhmaṇassa paṭṭho paṭṭho paricāriko sisso - PTS.

⁷ piṅgiyena - Ma, Syā.

⁸ bhagavato paddhā paddhacarā paricārikā sissāti - Ma;

bhagavato seṭṭhā seṭṭhavarā paricārikā siyunti - Syā;

bhagavato paṭṭhā paṭṭharā paricārikasissāti - PTS.

⁹ puṭṭho puṭṭhoti puṭṭho pucchito yācito ajjhesito pasādito - Syā, PTS.

¹⁰ pārāgamanīyā - Ma; pārāgamanīyā - Syā, evamuparipi.

17. DIỄN GIẢI PHẦN TƯỜNG THUẬT VỀ ĐƯỜNG ĐI ĐẾN BỜ KIA

“Đức Thế Tôn đã nói điều này trong lúc cư ngụ ở xứ sở Magadha tại bảo điện Pāsāṇaka. Được yêu cầu bởi mười sáu vị Bà-la-môn tùy tùng, Ngài đã giải đáp câu hỏi mỗi khi được hỏi.”

Đức Thế Tôn đã nói điều này: Ngài đã nói về Kinh *Đường Đi Đến Bờ Kia* này. **Đức Thế Tôn:** là từ xưng hô với tôn kính –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Thế Tôn;’ - ‘đức Thế Tôn đã nói điều này’ là như thế.

Trong lúc cư ngụ ở xứ sở Magadha tại bảo điện Pāsāṇaka - Ở xứ sở Magadha: ở xứ sở có tên Magadha. **Trong lúc cư ngụ:** trong lúc sống, trong lúc trú ngụ, trong lúc sinh hoạt, trong lúc vận hành, trong lúc bảo hộ, trong lúc nuôi dưỡng, trong lúc bảo dưỡng. **Tại bảo điện Pāsāṇaka:** nói đến chỗ ngồi của đức Phật tại bảo điện Pāsāṇaka; - ‘trong lúc cư ngụ ở xứ sở Magadha tại bảo điện Pāsāṇaka’ là như thế.

Bởi mười sáu vị Bà-la-môn tùy tùng: Bà-la-môn Piṅgiya là người hầu hạ, người theo hầu, người hầu cận, học trò của Bà-la-môn Bāvāri. Các vị ấy với vị Piṅgiya là mười sáu; - ‘bởi mười sáu vị Bà-la-môn tùy tùng’ là như vậy. Hoặc là, mười sáu vị Bà-la-môn ấy là người hầu hạ, người theo hầu, người hầu cận, học trò của đức Phật Thế Tôn; - ‘bởi mười sáu vị Bà-la-môn tùy tùng’ còn là như vậy.

Được yêu cầu, Ngài đã giải đáp câu hỏi mỗi khi được hỏi - Được yêu cầu: được yêu cầu là được thỉnh cầu. **Mỗi khi được hỏi:** mỗi khi được hỏi, mỗi khi được vấn, mỗi khi được yêu cầu, mỗi khi được thỉnh cầu, mỗi khi được đặt niềm tin. **Ngài đã giải đáp câu hỏi:** Ngài đã giải đáp câu hỏi, đã chỉ dạy, đã chỉ báo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ; - ‘được yêu cầu, Ngài đã giải đáp câu hỏi mỗi khi được hỏi’ là như thế.

Vì thế, điều này được nói đến:

“Đức Thế Tôn đã nói điều này trong lúc cư ngụ ở xứ sở Magadha tại bảo điện Pāsāṇaka. Được yêu cầu bởi mười sáu vị Bà-la-môn tùy tùng, Ngài đã giải đáp câu hỏi mỗi khi được hỏi.”

“Nếu đối với từng câu hỏi một, sau khi hiểu thông ý nghĩa, sau khi hiểu thông Giáo Pháp, thì có thể thực hành đúng pháp và thuận pháp, và còn có thể đi đến bờ kia của già và chết. Các pháp này là sẽ đi đến bờ kia, vì thế, tên gọi của bài giảng pháp này là *Đường Đi Đến Bờ Kia*.”

Ekamekassa cepi pañhassā ti ekamekassa cepi ajitapañhassa, ekamekassa cepi tissametteyyapañhassa, ekamekassa cepi puñṇakapañhassa, ekamekassa cepi mettagupañhassa,¹ ekamekassa cepi dhotakapañhassa, ekamekassa cepi upasīvapañhassa, ekamekassa cepi nandakapañhassa,² ekamekassa cepi hemakapañhassa, ekamekassa cepi todeyyapañhassa, ekamekassa cepi kappapañhassa, ekamekassa cepi jatukaṇṇipañhassa, ekamekassa cepi bhadrāvudhapañhassa, ekamekassa cepi udayapañhassa, ekamekassa cepi posālapañhassa, ekamekassa cepi mogharājapañhassa ekamekassa cepi piṅgiyapañhassā 'ti - ekamekassa cepi pañhassa.

Atthamaññāya dhammamaññāyā ti sveva pañho dhammo, vissajjanaṃ attho. **Atthamaññāyā** ti atthaṃ aññāya³ jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - atthamaññāya. **Dhammamaññāyā** ti dhammaṃ aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā 'ti - atthamaññāya dhammamaññāya.⁴

Dhammānudhammaṃ paṭipajjeyyā ti sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ paṭipajjeyyā 'ti - dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya.

Gaccheyyeva jarāmarañassa pārān ti jarāmarañassa pārāṃ⁵ vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. **Gaccheyyeva jarāmarañassa pārān** ti jarāmarañassa pārāṃ gaccheyya,⁶ pārāṃ adhigaccheyya, pārāṃ adhiphasseyya,⁷ pārāṃ sacchikareyyā 'ti - gaccheyyeva jarāmarañassa pārāṃ.

Pārāṃ gamaniyā ime dhammā ti ime dhammā pārāṃ gamaniyā pārāṃ pāpenti pārāṃ saṃpāpenti pārāṃ samanupāpenti jarāmarañassa taraṇāya⁸ saṃvattantī 'ti - pārāṃ gamaniyā ime dhammāti.

Tasmā imassa dhammapariyāyassā ti - **Tasmā** ti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā 'ti - tasmā. **Imassa dhammapariyāyassā** ti imassa pārāyanassā 'ti - tasmā imassa dhammapariyāyassa.

¹ mettagūpañhassa - Ma, Syā.

² nandapañhassa - Syā, PTS.

³ visajjanaṃ atthoti atthaṃ aññāya - Ma, Syā, PTS.

⁴ katvāti - dhammamaññāyāti - atthamaññāya dhammamaññāya - Ma; katvāti dhammamaññāya - Syā.

⁵ jarāmarāṇapārāṃ - Syā.

⁶ gaccheyyeva - Syā.

⁷ phuseyya - Syā, PTS.

⁸ tāraṇāya - Syā.

Nếu đối với từng câu hỏi một: nếu đối với từng câu hỏi một của Ajita, nếu đối với từng câu hỏi một của Tissametteyya, nếu đối với từng câu hỏi một của Punṇaka, nếu đối với từng câu hỏi một của Mettagū, nếu đối với từng câu hỏi một của Dhotaka, nếu đối với từng câu hỏi một của Upasīva, nếu đối với từng câu hỏi một của Nandaka, nếu đối với từng câu hỏi một của Hemaka, nếu đối với từng câu hỏi một của Todeyya, nếu đối với từng câu hỏi một của Kappa, nếu đối với từng câu hỏi một của Jatukaṇṇī, nếu đối với từng câu hỏi một của Bhadrāvudha, nếu đối với từng câu hỏi một của Udaya, nếu đối với từng câu hỏi một của Posāla, nếu đối với từng câu hỏi một của Mogharāja, nếu đối với từng câu hỏi một của Piṅgiya; - ‘nếu đối với từng câu hỏi một’ là như thế.

Sau khi hiểu thông ý nghĩa, sau khi hiểu thông Giáo Pháp: Chính câu hỏi ấy là Giáo Pháp, câu trả lời là ý nghĩa. **Sau khi hiểu thông ý nghĩa:** sau khi hiểu thông, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt ý nghĩa; - ‘sau khi hiểu thông ý nghĩa’ là như thế. **Sau khi hiểu thông Giáo Pháp:** sau khi hiểu thông, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt Giáo Pháp; - ‘sau khi hiểu thông ý nghĩa, sau khi hiểu thông Giáo Pháp’ là như thế.

Thì có thể thực hành đúng pháp và thuận pháp: thì có thể thực hành sự thực hành đúng đắn, sự thực hành phù hợp, sự thực hành không trái ngược, sự thực hành đưa đến lợi ích, sự thực hành đúng pháp và thuận pháp; - ‘thì có thể thực hành đúng pháp và thuận pháp’ là như thế.

Và còn có thể đi đến bờ kia của già và chết: bờ kia của già và chết nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Và còn có thể đi đến bờ kia của già và chết:** có thể đi đến bờ kia, có thể chứng đắc bờ kia, có thể chạm đến bờ kia, có thể chứng ngộ bờ kia của già và chết; - ‘và còn có thể đi đến bờ kia của già và chết’ là như thế.

Các pháp này là sẽ đi đến bờ kia: các pháp này là sẽ đi đến bờ kia, giúp cho đạt được bờ kia, giúp cho hoàn toàn đạt được bờ kia, giúp cho hoàn toàn đạt đến được bờ kia, vận hành đưa đến việc vượt qua già và chết; - ‘các pháp này là sẽ đi đến bờ kia’ là như thế.

Vì thế, (tên gọi) của bài giảng pháp này - Vì thế: vì thế là bởi lý do ấy, bởi nhân ấy, bởi duyên ấy, bởi căn nguyên ấy; - ‘vì thế’ là như thế. **Của bài giảng pháp này:** là của bài giảng Đường Đi Đến Bờ Kia này; - ‘vì thế, (tên gọi) của bài giảng pháp này’ là như thế.

Pārāyanam tveva adhvakanan ti pārāṃ vuccati amatam nibbānam –pe–nirodho nibbānam, ayanam¹ vuccati maggo, seyyathīdam: sammādiṭṭhi –pe–sammāsamādhī. **Adhvakanan** ti saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyam nirutti byañjanaṃ abhilāpo 'ti - pārāyanam tveva adhvakanam.

Tenetam vuccati:

*“Ekamekassa cepi pañhassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya gaccheyyeva jarāmarañassa pārāṃ pārāṅgamanīyā ime dhammāti tasmā imassa dhammapariyāyassa pārāyanam tveva adhvakanan”*ti.

1. 2. 3.

1. *“Ajito tissametteyyo puñṇako atha mettagū, dhotako upasīvo ca nando ca atha hemako.*
2. *Todeyyakappā dubhayo jatukaṇṇī ca paṇḍito, bhadrāvudho udayo ca posālo cāpi brāhmaṇo, mogharājā ca medhāvī piṅgiyo ca mahāsi.*
3. *Ete buddham upāgañchum² sampannacaraanam isim, pucchantā nipuṇe pañhe buddhaseṭṭham upāgamum.”*

Ete buddham upāgañchun ti - **Ete** ti soḷasa pārāyanīyā brāhmaṇā. **Buddho** ti³ yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutam patto balesu ca vasībhāvaṃ. **Buddho** ti kenaṭṭhena buddho? Bujjhitā saccānīti buddho, bodhetā pajāyāti buddho, sabbaññutāya buddho, sabbadassāvitāya buddho, anaññaneyyatāya⁴ buddho, visavitāya⁵ buddho, khīṇāsavaśākhātena buddho, nirupakkilesasaṅkhātena⁶ buddho, ekantavītarāgoti buddho ekantavītadosoti buddho, ekantavītamohoti buddho, ekantanikkilesoti buddho, ekāyanamaggam gatoti buddho, eko anuttaram sammāsambodhim abhisambuddhoti buddho, abuddhivihatattā buddhipaṭilābhāti buddho. **Buddho** ti netam nāmaṃ mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ, vimokkhantikametaṃ buddhānam bhagavantānam bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. **Ete buddham upāgañchun** ti ete buddham upāgamimsu, upasaṅkamimsu, payirupāsimsu, paripucchimsu, paripañhimsū 'ti - ete buddham upāgañchum.

¹ āyanam - Syā; ayam - PTS.

² upāgacchum - Ma;

upāgacchimsu - Va, Vi, Ka, evamuparipi.

³ buddhanti - Syā.

⁴ abhiññeyyatāya - Ma, Syā, PTS.

⁵ vikasitāya - Syā, PTS.

⁶ nirupalepasaṅkhātena - Ma.

Tên gọi (của bài giảng pháp này) là Đường Đi Đến Bờ Kia: bờ kia nói đến Bất Tử, Niết Bàn –nt– sự tịch diệt, Niết Bàn. Đường đi đến nói đến Đạo Lộ, tức là chánh kiến –nt– chánh định. **Tên gọi:** là sự ấn định, sự chỉ định, sự quy định, sự diễn tả, tên gọi, sự đặt tên, sự định danh, từ mô tả, tên hiệu, từ kêu gọi; - ‘tên gọi (của bài giảng pháp này) là Đường Đi Đến Bờ Kia là như thế.

Vì thế, điều này được nói đến:

“Nếu đối với từng câu hỏi một, sau khi hiểu thông ý nghĩa, sau khi hiểu thông Giáo Pháp, thì có thể thực hành đúng pháp và thuận pháp, và còn có thể đi đến bờ kia của già và chết. Các pháp này là sẽ đi đến bờ kia, vì thế, tên gọi của bài giảng pháp này là ‘Đường Đi Đến Bờ Kia.’”

1. 2. 3.

1. Vị Ajita, vị Tissametteyya, vị Puṇṇaka, rồi vị Mettagū, vị Dhotaka, và vị Upasīva, vị Nanda, rồi vị Hemaka, –

2. – cả hai vị là vị Todeyya với vị Kappa, và vị sáng suốt Jatukaṇṇī, vị Bhadrāvudha, và vị Udaya, luôn cả Bà-la-môn Posāla, vị thông minh Mogharāja, và vị đại ẩn sĩ Piṅgiya, –

3. – những vị này đã đi đến gặp đức Phật, bậc ẩn sĩ có đức hạnh đầy đủ. Trong khi hỏi các câu hỏi vi tế, họ đã đến gần đức Phật tối thượng.

Những vị này đã đi đến gặp đức Phật - Những vị này: mười sáu vị Bà-la-môn sẽ đi đến bờ kia. **Đức Phật:** Vị ấy là đức Thế Tôn, đấng Tự Chủ, vị không có thầy, đã tự mình giác ngộ hoàn toàn các sự thật về các pháp chưa từng được nghe trước đây. Ngài đã đạt được trạng thái Toàn Tri về các pháp ấy và đã đạt được bản thể năng lực về các lực. **Đức Phật:** Với ý nghĩa gì là đức Phật? ‘Vị đã giác ngộ các Chân Lý’ là đức Phật. ‘Vị đã giúp cho chúng sanh giác ngộ’ là đức Phật. Do trạng thái Toàn Tri là đức Phật. Do trạng thái nhìn thấy tất cả là đức Phật. Do trạng thái không bị người khác dẫn dắt là đức Phật. Do trạng thái nở rộ (các đức hạnh) là đức Phật. Do được công nhận đã cạn kiệt các lậu hoặc là đức Phật. Do được công nhận không có tùy phiền não là đức Phật. ‘Vị có luyện ái đã được xa lìa hoàn toàn’ là đức Phật. ‘Vị có sân hận đã được xa lìa hoàn toàn’ là đức Phật. ‘Vị có si mê đã được xa lìa hoàn toàn’ là đức Phật. ‘Vị hoàn toàn không còn ô nhiễm’ là đức Phật. ‘Vị đã đi con đường độc đạo’ là đức Phật. ‘Vị độc nhất đã giác ngộ quả vị Chánh Đẳng Giác vô thượng’ là đức Phật. Do trạng thái đã phá tan sự không giác ngộ là đức Phật. Do việc đạt được sự giác ngộ là đức Phật. **Đức Phật:** tên gọi này không do mẹ tạo ra, không do cha tạo ra, không do anh (em) trai tạo ra, không do chị (em) gái tạo ra, không do bạn bè hoặc thân hữu tạo ra, không do các thân quyến và những người cùng huyết thống tạo ra, không do các Sa-môn hoặc Bà-la-môn tạo ra, không do chư Thiên tạo ra. Sự tận cùng của giải thoát này là sự quy định thuộc về chư Phật Thế Tôn do sự đạt được, do sự chứng ngộ trí Toàn Tri ở cội cây Bồ Đề, tức là ‘đức Phật.’ **Những vị này đã đi đến gặp đức Phật:** những vị này đã đi đến gặp đức Phật, đã đi đến gần, đã ngồi gần, đã vấn, đã hỏi; - ‘những vị này đã đi đến gặp đức Phật’ là như thế.

Sampannacaraṇaṃ isin ti - Caraṇaṃ vuccati sīlapāramippatti,¹ sīlasaṃvaropi caraṇaṃ, indriyasaṃvaropi caraṇaṃ, bhojane mattaññutāpi caraṇaṃ, jāgariyānuyogopi caraṇaṃ, sattapi saddhammā caraṇaṃ, cattāripi jhānāni caraṇaṃ. **Sampannacaraṇaṃ** ti sampannacaraṇaṃ seṭṭhacaraṇaṃ viseṭṭhacaraṇaṃ pāmokkhacaraṇaṃ uttamacaraṇaṃ pavaracaraṇaṃ.² **Isi** ti isi³ bhagavā mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esi gavesi pariyesīti isi –pe– mahesakkhehi vā sattehi esito gavesito pariyesito kahaṃ buddho, kahaṃ bhagavā, kahaṃ devadevo, kahaṃ narāsabho 'ti isi 'ti - sampannacaraṇaṃ isiṃ.

Pucchantā nipuṇe pañhe ti - Pucchantā ti pucchantā yācantā ajjesantā pasādentā. **Nipuṇe pañhe** ti gambhīre duddase duranubodhe sante paṇite atakkāvacare nipuṇe paṇḍitavedaniye pañhe 'ti - pucchantā nipuṇe pañhe.

Buddhaseṭṭhaṃ upāgamun ti - Buddho ti⁴ yo so bhagavā –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ buddho 'ti. **Seṭṭhan** ti aggaṃ seṭṭhaṃ viseṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ buddhaseṭṭhaṃ. **Upāgamun** ti⁵ upāgamiṃsu upasaṅkamiṃsu payirupāsīṃsu paripucchīṃsu paripaṇhīṃsū 'ti - buddhaseṭṭhaṃ upāgamuṃ.

Tenetaṃ vuccati:

*“Ete buddhaṃ upāgañchun sampannacaraṇaṃ isiṃ,
pucchantā nipuṇe pañhe buddhaseṭṭhaṃ upāgamun ”ti.*

4.

*Tesaṃ buddho byākāsī⁶ pañhe⁷ puṭṭho yathātathaṃ,
pañhānaṃ veyyākaraṇena tosesi brāhmaṇe muni.*

Tesaṃ buddho byākāsī ti - **Tesan** ti soḷasannaṃ⁸ pārāyaniyānaṃ brāhmaṇānaṃ. **Buddho** ti yo so bhagavā –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ buddho 'ti. **Byākāsī** ti tesaṃ buddho byākāsī ācikkhi desesi pañṇapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānī akāsī⁹ pakāsesī 'ti - tesaṃ buddho byākāsī.

¹ sīlacāranibbatti - Ma; sīlacāranipphatti - Syā, PTS.

² pavaracaraṇanti sampannacaraṇaṃ - Syā.

³ isinti isi - Syā.

⁴ buddhāti - Syā.

⁵ pavaraṃ buddhaṃ upāgamuṃ - Ma; pavaranti buddhaseṭṭhaṃ. upāgamunti - Syā.

⁶ pabyākāsī - Ma, evamuparipi.

⁷ pañhaṃ - Ma, Syā, evamuparipi.

⁸ soḷasānaṃ - Ma.

⁹ uttānīmakāsī - Syā.

Bậc ẩn sĩ có đức hạnh đầy đủ - Đức hạnh: nói đến việc đạt được sự toàn hảo về giới, sự thu thúc về giới cũng là đức hạnh, sự thu thúc về các quyền cũng là đức hạnh, việc biết chừng mực về vật thực cũng là đức hạnh, sự luyện tập về tinh thức cũng là đức hạnh, bảy đức tính tốt cũng là đức hạnh,¹ bốn thiền cũng là đức hạnh. **Có đức hạnh đầy đủ:** có đức hạnh đầy đủ là có đức hạnh hạng nhất, có đức hạnh thù thắng, có đức hạnh dẫn đầu, có đức hạnh tối thượng, có đức hạnh cao quý. **Bậc ẩn sĩ:** bậc ẩn sĩ là (nói đến) đức Thế Tôn. ‘Vị đã tìm kiếm, đã tìm tòi, đã tầm cầu giới uẩn lớn lao’ là bậc ẩn sĩ. –nt– ‘Vị được tầm cầu, được tìm tòi, được tìm kiếm bởi các chúng sanh có uy lực lớn lao (hỏi rằng): Đức Phật ngự ở đâu? Đức Thế Tôn ngự ở đâu? Chúa của chư Thiên ngự ở đâu? Đấng Nhân Ngưu ngự ở đâu?’ là bậc ẩn sĩ; - ‘bậc ẩn sĩ có đức hạnh đầy đủ’ là như thế.

Trong khi hỏi các câu hỏi vi tế - Trong khi hỏi: trong khi hỏi là trong khi yêu cầu, trong khi thỉnh cầu, trong khi đặt niềm tin. **Các câu hỏi vi tế:** các câu hỏi thâm sâu, khó nhận ra, khó hiểu biết, an tịnh, tuyệt vời, không thuộc phạm vi suy nghĩ, vi tế, có thể hiểu được bởi những bậc sáng suốt; - ‘trong khi hỏi các câu hỏi vi tế’ là như thế.

Họ đã đến gần đức Phật tối thượng - Đức Phật: Vị ấy là đức Thế Tôn, –nt– sự quy định do việc chúng ngộ, tức là ‘đức Phật.’ **Tối thượng:** đức Phật tối thượng là cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý. **Đã đến gần:** họ đã đi đến, đã đi đến gần, đã ngồi gần, đã vấn, đã hỏi; - ‘họ đã đến gần đức Phật tối thượng’ là như thế.

Vì thế, điều này được nói đến:

“Những vị này đã đi đến gặp đức Phật, bậc ẩn sĩ có đức hạnh đầy đủ. Trong khi hỏi các câu hỏi vi tế, họ đã đến gần đức Phật tối thượng.”

4.

Được hỏi những câu hỏi, đức Phật đã giải đáp cho các vị ấy đúng theo sự thật. Với việc giải đáp các câu hỏi, bậc Hiền Trí đã làm hài lòng các vị Bà-la-môn.

Đức Phật đã giải đáp cho các vị ấy - Cho các vị ấy: cho mười sáu vị Bà-la-môn sẽ đi đến bờ kia. **Đức Phật:** Vị ấy là đức Thế Tôn, –nt– sự quy định do việc chúng ngộ, tức là ‘đức Phật.’ **Đã giải đáp:** Đức Phật đã giải đáp cho các vị ấy, đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ; - ‘đức Phật đã giải đáp cho các vị ấy’ là như thế.

¹ Bảy đức tính tốt (*sattasaddhammā*): là có đức tin, có sự hổ thẹn (tội lỗi), có sự ghê sợ (tội lỗi), nghe nhiều, có sự tinh tấn đã được phát khởi, có niệm đã được thiết lập, có trí tuệ (Tạng Luật, *Parivāra - Tập Yếu* ii, TTPV 9, trang 73).

Pañhe puṭṭho yathātathan ti - **Pañhe puṭṭho** ti pañhe¹ puṭṭho pucchito yācito ajjesito pasādito. **Yathātathan** ti yathā ācikkhitabbaṃ tathā ācikkhi, yathā desitabbaṃ tathā desesi, yathā paññāpetabbaṃ² tathā paññāpesi,³ yathā paṭṭhapetabbaṃ tathā paṭṭhapesi, yathā vivaritabbaṃ tathā vivari, yathā vibhajitabbaṃ tathā vibhaji, yathā uttānikātabbaṃ tathā uttānikāsi,⁴ yathā pakāsesitabbaṃ⁵ tathā pakāsesi 'ti - pañhe puṭṭho yathātathaṃ.

Pañhānaṃ veyyākaraṇena ti pañhānaṃ veyyākaraṇena ācikkhanena desanena⁶ paññāpanena⁷ paṭṭhapanena vivaraṇena⁸ vibhajanena uttānikammaṇa pakāsanena 'ti - pañhānaṃ veyyākaraṇena.

Tosesi brāhmaṇe munī ti - **Tosesi** ti tosesi vitosesi pasādesi ārādhesi attamane akāsi. **Brāhmaṇe** ti soḷasa pārāyaniye brāhmaṇe. **Munī** ti monaṃ vuccati ñāṇaṃ –pe– saṅgajālamaticca so munī 'ti - tosesi brāhmaṇe munī.

Tenetaṃ vuccati:

*“Tesaṃ buddho byākāsi pañhe puṭṭho yathā tathaṃ
pañhānaṃ veyyākaraṇena tosesi brāhmaṇe munī ”*ti.

5.

*Te tositā cakkhumatā buddhenādiccabandhunā,
brahmacariyaṃ varapaññassa santike.*

Te tositā cakkhumatā ti - **Te** ti soḷasa pārāyaniyā brāhmaṇā. **Tositā** ti tositā vitositā pasādītā ārādhitā attamanā katā 'ti - te tositā. **Cakkhumatā** ti bhagavā pañcahi cakkhūhi cakkhumā maṃsacakkhunāpi cakkhumā, dibbacakkhunāpi cakkhumā, paññācakkhunāpi cakkhumā, buddhacakkhunāpi cakkhumā, samantacakkhunāpi cakkhumā. Kathaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā –pe– evaṃ bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumā 'ti - te tositā cakkhumatā.

Buddhenādiccabandhunā ti - **Buddho** ti⁹ yo so bhagavā –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ buddho 'ti. **Ādiccabandhunā** ti ādicco vuccati suriyo. So gotamo gottena bhagavāpi gotamo gottena, bhagavā suriyassa gottañātako¹⁰ gottabandhu; tasmā buddho ādiccabandhū 'ti - buddhenādiccabandhunā.

¹ pañhaṃ - Ma, Syā, evamuparipi.

² paññāpetabbaṃ - Ma, Syā.

³ paññāpesi - Ma, Syā.

⁴ uttānikāsi - Syā.

⁵ pakāsitabbaṃ - Ma; pakāsetabbaṃ - Syā.

⁶ dassanena - Va, Vi, Ka.

⁷ paññāpanena - Ma, Syā.

⁸ vivarena - Syā.

⁹ buddhenāti - Syā.

¹⁰ gottaṃ ñānato - Pana.

Được hỏi những câu hỏi ... đúng theo sự thật - Được hỏi những câu hỏi: được hỏi những câu hỏi, được vấn, được yêu cầu, được thỉnh cầu, được đặt niềm tin. **Đúng theo sự thật:** nên chỉ dạy thế nào thì đã chỉ dạy thế ấy, nên chỉ bảo thế nào thì đã chỉ bảo thế ấy, nên thông báo thế nào thì đã thông báo thế ấy, nên ấn định thế nào thì đã ấn định thế ấy, nên khai mở thế nào thì đã khai mở thế ấy, nên chia sẻ thế nào thì đã chia sẻ thế ấy, nên làm rõ thế nào thì đã làm rõ thế ấy, nên bày tỏ thế nào thì đã bày tỏ thế ấy; - ‘được hỏi những câu hỏi ... đúng theo sự thật’ là như thế.

Với việc giải đáp các câu hỏi: với việc giải đáp, với việc chỉ dạy, với việc chỉ bảo, với việc thông báo, với việc ấn định, với việc khai mở, với việc chia sẻ, với việc làm rõ, với việc bày tỏ các câu hỏi; - ‘với việc giải đáp các câu hỏi’ là như thế.

Bậc Hiền Trí đã làm hài lòng các vị Bà-la-môn - Đã làm hài lòng: đã làm hài lòng, đã làm vô cùng hài lòng, đã làm tin tưởng, đã làm vừa lòng, đã làm hoan hỷ. **Các vị Bà-la-môn:** mười sáu vị Bà-la-môn sẽ đi đến bờ kia. **Bậc Hiền Trí:** Bản thể hiền trí nói đến trí, –nt– đã vượt qua sự quỵn luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí; - ‘bậc Hiền Trí đã làm hài lòng các vị Bà-la-môn’ là như thế.

Vì thế, điều này được nói đến:

“Được hỏi những câu hỏi, đức Phật đã giải đáp cho các vị ấy đúng theo sự thật. Với việc giải đáp các câu hỏi, bậc Hiền Trí đã làm hài lòng các vị Bà-la-môn.”

5.

Các vị ấy, được hài lòng với bậc Hữu Nhân, đức Phật, đáng quỵn thuộc của mặt trời, đã thực hành Phạm hạnh trong sự hiện diện của bậc có tuệ cao quý.

Các vị ấy, được hài lòng với bậc Hữu Nhân - Các vị ấy: mười sáu vị Bà-la-môn sẽ đi đến bờ kia. **Được hài lòng:** được hài lòng, được vô cùng hài lòng, được tin tưởng, được vừa lòng, được hoan hỷ; - ‘các vị ấy, được hài lòng’ là như thế. **Với bậc Hữu Nhân:** Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với năm loại nhãn (con mắt): bậc Hữu Nhân với nhục nhãn, bậc Hữu Nhân với Thiên nhãn, bậc Hữu Nhân với Tuệ nhãn, bậc Hữu Nhân với Phật nhãn, bậc Hữu Nhân với Toàn nhãn. Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với nhục nhãn nghĩa là thế nào? –nt– Đức Thế Tôn là bậc Hữu Nhân với Toàn nhãn nghĩa là như vậy; - ‘các vị ấy, được hài lòng với bậc Hữu Nhân’ là như thế.

Với đức Phật, đáng quỵn thuộc của mặt trời - Đức Phật: Vị ấy là đức Thế Tôn, –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Phật.’ **(Với) đáng quỵn thuộc của mặt trời:** Mặt trời nói đến Thái Dương. Thái Dương là Gotama theo dòng tộc, đức Thế Tôn cũng là Gotama theo dòng tộc. Đức Thế Tôn là bà con trong dòng tộc, là quỵn thuộc trong dòng tộc của Thái Dương; vì thế, đức Phật là quỵn thuộc của mặt trời; - ‘với đức Phật, đáng quỵn thuộc của mặt trời’ là như thế.

Brahmacariyamacarimṣū ti brahmacariyaṃ vuccati asaddhamma-samāpattiyā ārati virati paṭivirati veramaṇī viramaṇā¹ akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velānatikkamo setughāto. Apica nippariyāyavasena brahmacariyā² vuccati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhī. **Brahmacariyamacarimṣū** ti brahmacariyaṃ ācarimṣu³ samādāya vattimṣū 'ti - brahmacariyamacarimṣu.

Varapaññassa santike ti varapaññassa aggapaññassa seṭṭhapaññassa visetṭhapaññassa pāmokkhapaññassa uttamapaññassa pavarapaññassa. **Santike** ti santike sāmanta āsanne avidūre upakaṭṭhe 'ti - varapaññassa santike.

Tenetaṃ vuccati:

*“Te tositā cakkhumatā buddhenādiccabandhunā,
brahmacariyamacarimṣu varapaññassa santike”* ti.

6.

*Ekamekassa pañhassa yathā buddhena desitaṃ,
tathā yo paṭipajjeyya gacche pāraṃ apārato.*⁴

Ekamekassa pañhassā ti ekamekassa ajitapañhassa, ekamekassa tissametteyyapañhassa, –pe– ekamekassa piṅgiyapañhassā 'ti - ekamekassa pañhassa.

Yathā buddhena desitan ti - **Buddho** ti⁵ yo so bhagavā sayambhū –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. **Yathā buddhena desitan** ti yathā buddhena ācikkhitaṃ desitaṃ paññapitaṃ paṭṭhapitaṃ vivaritaṃ vibhajitaṃ⁶ uttānīkataṃ pakāsitaṃ 'ti - yathā buddhena desitaṃ.

Tathā yo paṭipajjeyyā ti sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīka-paṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ paṭipajjeyyā 'ti - tathā yo paṭipajjeyya.

¹ viramaṇaṃ - Ma, Syā.

² brahmacariyaṃ - Ma, Syā, PTS.

³ carimṣu acarimṣu - Ma; acarimṣu - Syā, PTS.

⁴ apārāgo - Pana.

⁵ buddhenāti - Syā.

⁶ vibhattaṃ - Syā.

Các vị đã thực hành Phạm hạnh: Phạm hạnh nói đến sự kiêng cử, sự xa lánh, sự kiềm chế, sự tránh xa, sự chừa bỏ, sự không làm, sự không hành động, sự không vi phạm, sự không vượt qua lần ranh, sự phá hủy cây cầu đối với việc đạt đến các pháp thấp kém. Thêm nữa, theo cách không vòng vo, Phạm hạnh nói đến đạo lộ thánh thiện tám chi phần, tức là: chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định. **Các vị đã thực hành Phạm hạnh:** các vị đã thực hành Phạm hạnh, các vị đã tiến hành sau khi thọ trì; - ‘các vị đã thực hành Phạm hạnh’ là như thế.

Trong sự hiện diện của bậc có tuệ cao quý: của bậc có tuệ cao quý, của bậc có tuệ cao cả, của bậc có tuệ hạng nhất, của bậc có tuệ thù thắng, của bậc có tuệ dẫn đầu, của bậc có tuệ tối thượng, của bậc có tuệ cao thượng. **Trong sự hiện diện:** trong sự hiện diện là ở xung quanh, ở tại chỗ ngồi, ở không xa, ở kế bên; - ‘trong sự hiện diện của bậc có tuệ cao quý’ là như thế.

Vì thế, điều này được nói đến:

“Các vị ấy, được hài lòng với bậc Hữu Nhãn, đức Phật, đáng quyên thuộc của mặt trời, đã thực hành Phạm hạnh trong sự hiện diện của bậc có tuệ cao quý.”

6.

Theo như điều đã được chỉ bảo bởi đức Phật đối với từng câu hỏi một, người nào thực hành theo như thế thì có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia.

Đối với từng câu hỏi một: đối với mỗi một câu hỏi của Ajita, đối với mỗi một câu hỏi của Tissametteyya, –nt– đối với mỗi một câu hỏi của Pingiya; - ‘đối với từng câu hỏi một’ là như thế.

Theo như điều đã được chỉ bảo bởi đức Phật - Đức Phật: Vị ấy là đức Thế Tôn, đấng Tự Chủ, –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Phật.’ **Theo như điều đã được chỉ bảo bởi đức Phật:** theo như điều đã được chỉ dạy, đã được chỉ bảo, đã được thông báo, đã được ấn định, đã được khai mở, đã được chia sẻ, đã được làm rõ, đã được bày tỏ bởi đức Phật; - ‘theo như điều đã được chỉ bảo bởi đức Phật’ là như thế.

Người nào thực hành theo như thế: có thể thực hành sự thực hành đúng đắn, sự thực hành phù hợp, sự thực hành không trái ngược, sự thực hành đưa đến lợi ích, sự thực hành đúng pháp và thuận pháp; - ‘người nào thực hành theo như thế’ là như thế.

Gacche pārāṃ apārato ti pārāṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ –pe– nirodho nibbānaṃ. Apārāṃ vuccati¹ kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca. **Gacche pārāṃ apārato** ti apārato pārāṃ gaccheyya, pārāṃ adhigaccheyya, pārāṃ phasseyya,² pārāṃ sacchikareyyā ’ti - gacche pārāṃ apārato.

Tenetāṃ vuccati:

“*Ekamekassa pañhassa yathā buddhena desitaṃ,
yathā yo paṭipajjeyya gacche pārāṃ apārato*”ti.

7.

*Apārā paraṃ gaccheyya bhāvento maggamuttamaṃ,
maggo so pārāṃ gamanāya³ tasmā pārāyanaṃ iti.*

Apārā pārāṃ gaccheyyā ti apārāṃ vuccati¹ kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca. Pārāṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ –pe– taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. **Apārā pārāṃ gaccheyyā** ti apārā pārāṃ gaccheyya, pārāṃ adhigaccheyya, pārāṃ phasseyya,² pārāṃ sacchikareyyā ’ti - apārā pārāṃ gaccheyya.

Bhāvento maggamuttaman ti maggamuttamaṃ vuccati⁴ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ: sammādiṭṭhi –pe– sammāsamādhi. **Maggamuttaman** ti maggaṃ aggaṃ⁵ setṭhaṃ viṣeṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ.⁶ **Bhāvento** ti bhāvento āsevanto bahulīkaronto ’ti - bhāvento maggamuttamaṃ.

Maggo so pārāṃ gamanāyā ti:

“*Maggo pantho patho pajjo⁷ añjasaṃ vaṭumāyanaṃ,
nāvā uttarasetu ca kullo ca bhisi saṅkamo.*”⁸

Pārāṃ gamanāyā ti pārāṃ gamanāya pārāṃ sampāpanāya pārāṃ samanupāpanāya⁹ jarāmaraṇassa taraṇāyā ’ti - maggo so pārāṃ gamanāya.

Tasmā pārāyanaṃ itī ti - **Tasmā** ti tasmā taṅkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā. Pārāṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ –pe– nirodho nibbānaṃ. Ayanāṃ¹⁰ vuccati maggo. **Itī** ti padasandhi –pe– padānupubbatāpetāṃ itī ’ti - tasmā pārāyanaṃ iti.

Tenetāṃ vuccati:

“*Apārā pārāṃ gaccheyya bhāvento maggamuttamaṃ,
maggo so pārāṃ gamanāya tasmā pārāyanaṃ itī*”ti.

¹ vuccanti - Ma, Syā.

² phuseyya - Syā, PTS.

³ pārāgamanāya - Syā, evamuparipi.

⁴ magganti maggo vuccati - Syā.

⁵ uttamanti aggaṃ - Syā.

⁹ pārāgamanāyāti pārāgamanāya pārāsampāpanāya pārāsamānupāpanāya - Syā.

⁶ pavaranti maggamuttamaṃ - Syā.

⁷ patho addho - Va, Vi.

⁸ nāvā uttarasetu pakullo saṅkamo - Syā, PTS.

¹⁰ āyanaṃ - Syā, PTS.

Thì có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia: Bờ kia nói đến Bất Từ, Niết Bàn, –nt– sự diệt tận, Niết Bàn. Bờ bên này nói đến các ô nhiễm, các uẩn, và các sự tạo tác. **Thì có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia:** từ bờ bên này có thể đi đến bờ kia, có thể chứng đắc bờ kia, có thể chạm đến bờ kia, có thể chứng ngộ bờ kia; - ‘thì có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia’ là như thế.

Vì thế, điều này được nói đến:

“Theo như điều đã được chỉ bảo bởi đức Phật đối với từng câu hỏi một, người nào thực hành theo như thế thì có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia.”

7.

Người tu tập đạo lộ tối thượng có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia. Đạo lộ ấy đưa đến việc đi đến bờ kia, vì thế gọi là Đường Đi Đến Bờ Kia.

Có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia: Bờ bên này nói đến các ô nhiễm, các uẩn, và các sự tạo tác. Bờ kia nói đến Bất Từ, Niết Bàn, –nt– sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia:** từ bờ bên này có thể đi đến bờ kia, có thể chứng đắc bờ kia, có thể chạm đến bờ kia, có thể chứng ngộ bờ kia; - ‘có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia’ là như thế.

Người tu tập đạo lộ tối thượng: Đạo lộ tối thượng nói đến đạo lộ thánh thiện tám chi phần, tức là: chánh kiến –nt– chánh định. **Đạo lộ tối thượng:** là đạo lộ cao cả, nhất hạng, thù thắng, dẫn đầu, tối thượng, cao quý. **Người tu tập:** người đang tu tập, đang tập luyện, đang làm thường xuyên; - ‘người tu tập đạo lộ tối thượng’ là như thế.

Đạo lộ ấy đưa đến việc đi đến bờ kia:

“Đạo lộ, đường lộ, lộ trình, con lộ, con đường, lối đi, đường đi, chiếc thuyền, cây cầu để vượt qua, chiếc bè, chiếc phao, gỗ đi qua.”

Đưa đến việc đi đến bờ kia: đưa đến việc đi đến bờ kia là đưa đến việc hoàn toàn đạt được bờ kia, đưa đến việc hoàn toàn đạt đến được bờ kia, đưa đến việc vượt qua già và chết; - ‘đạo lộ ấy đưa đến việc đi đến bờ kia’ là như thế.

Vì thế gọi là ‘Đường Đi Đến Bờ Kia’ - Vì thế: vì thế là bởi lý do ấy, bởi nhân ấy, bởi duyên ấy, bởi căn nguyên ấy. Bờ kia nói đến Bất Từ, Niết Bàn –nt– sự tịch diệt, Niết Bàn. Đường đi đến nói đến đạo lộ. **Gọi là:** Từ ‘*iti*’ này là sự nối liền các câu văn, –nt– tính chất tuần tự của các câu văn; - ‘vì thế gọi là Đường Đi Đến Bờ Kia’ là như thế.

Vì thế, điều này được nói đến:

“Người tu tập đạo lộ tối thượng có thể từ bờ bên này đi đến bờ kia. Đạo lộ ấy đưa đến việc đi đến bờ kia, vì thế gọi là Đường Đi Đến Bờ Kia.”

8.

*Pārāyanamanuḡāyissaṃ (iccāyasmā piṅgiyo)
(yathā addakkhi tathā akkhāsi¹) vimalo bhūri medhaso
nikkāmo nibbano nāgo kissa hetu musā bhaṇe.*

Pārāyanamanuḡāyissan ti gītamanuḡāyissaṃ kathitamanukathayissaṃ,² bhaṇitamanubhaṇissaṃ, lapitamanulapissaṃ,³ bhāsitamanubhāsissan 'ti⁴ - pārāyanamanuḡāyissaṃ.

Iccāyasmā piṅgiyo ti - **Iccā** ti padasandhi –pe– padānupubbatāpetam 'iccā 'ti. **Āyasmā** ti piyavacanam garuvacanam sagāravasappatissādhivacanametam 'āyasmā 'ti. **Piṅgiyo** ti tassa therassa nāmam saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmam nāmakammaṃ nāmadheyyam nirutti byañjanam abhilāpo 'ti - iccāyasmā piṅgiyo.

Yathā addakkhi tathā akkhāsi ti yathā addakkhi tathā akkhāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttāniakāsi pakāsesi. Sabbe saṅkhārā aniccā 'ti yathā addakkhi tathā akkhāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttāniakāsi pakāsesi. Sabbe saṅkhārā dukkhā 'ti –pe– Yam kiñci samudaya-dhammam sabbam tam nirodhadhamman 'ti yathā addakkhi tathā akkhāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttāniakāsi pakāsesi 'ti - yathā addakkhi tathā akkhāsi.

Vimalo bhūri medhaso ti - **Vimalo** ti rāgo malam, doso malam, moho malam, kodho – upanāho –pe– sabbākusalābhisāṅkhārā malā. Te malā buddhassa bhagavato pahinā ucchinnamulā tālāvatthukatā anabhāvakatā⁵ āyatim anuppādadhammā. Tasmā buddho acalo⁶ vimalo nimmalo malāpagato malavippahīno malavippamutto⁷ sabbamalavīvatto. **Bhūri** vuccati paṭhavi.⁸ Bhagavā tāya⁹ paṭhavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgato. **Medhā** vuccati paññā, yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno¹⁰ samannāgato, tasmā buddho sumedhaso 'ti¹¹ - vimalo bhūri medhaso.

¹ yathāaddakkhi tathākkhāsi - Ma, evamuparipi.

² kathitamanuḡāyissaṃ - Syā.

³ lapitamanuḡāyissaṃ - Syā.

⁴ bhāsitamanuḡāyissanti - Syā.

⁵ anabhāvaṃkatā - Ma; anabhāvaṅgatā - Syā.

⁶ amalō buddho - Ma; tasmā buddho amalō - Syā.

⁷ malavimutto - Ma.

⁸ pathavī - Ma;

paṭhavi - Syā, evamuparipi.

⁹ bhagavā imāya - Syā.

¹⁰ samupapanno - Ma, Syā.

¹¹ buddho bhūrimedhasoti - Syā.

8.

(Tôn giả Piṅgiya nói rằng:) “Tôi sẽ tường thuật Kinh Đường Đi Đến Bồ Kia.¹ Bạc không có vết nhơ, có sự thông minh bao la, không còn đục, đã ra khỏi rừng (ô nhiễm), bậc Long Tượng đã thấy như thế nào, Ngài đã nói ra như thế ấy. Nguyên nhân của việc gì khiến Ngài lại nói lời dối trá?”

Tôi sẽ tường thuật Kinh Đường Đi Đến Bồ Kia: Tôi sẽ tường thuật bài kệ, tôi sẽ thuyết giảng lại điều đã được thuyết giảng, tôi sẽ nói đến điều đã được nói đến, tôi sẽ nói ra điều đã được nói ra, tôi sẽ phát ngôn điều đã được phát ngôn; - ‘tôi sẽ tường thuật Kinh Đường Đi Đến Bồ Kia’ là như thế.

Tôn giả Piṅgiya nói rằng - Rằng: Từ ‘*icca*’ này là sự nối liền các câu văn, –nt– tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôn giả:** Từ ‘*āyasmā*’ này là lời nói yêu mến, lời nói kính trọng, lời nói có sự tôn kính và có sự phục tùng. **Piṅgiya:** là tên của vị trưởng lão ấy, là sự ấn định, sự chỉ định, sự quy định, sự diễn tả, tên gọi, sự đặt tên, sự định danh, từ mô tả, tên hiệu, từ kêu gọi; - ‘tôn giả Piṅgiya nói rằng’ là như thế.

Đã thấy như thế nào, Ngài đã nói ra như thế ấy: Đã thấy như thế nào, Ngài đã nói ra, đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ như thế ấy. Đã thấy ‘*Tất cả các hành là vô thường*’ như thế nào, Ngài đã nói ra, đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ như thế ấy. Đã thấy ‘*Tất cả các hành là khổ*’ –nt– ‘*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt*’ như thế nào, Ngài đã nói ra, đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ như thế ấy; - ‘đã thấy như thế nào, Ngài đã nói ra như thế ấy’ là như thế.

Bạc không có vết nhơ, có sự thông minh bao la - Bạc không có vết nhơ: luyện ái là vết nhơ, sân hận là vết nhơ, si mê là vết nhơ, giận dữ – thù hằn –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là các vết nhơ. Đối với đức Phật Thế Tôn, các vết nhơ ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lia, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc không xao động, không có vết nhơ, không còn vết nhơ, đã rời xa vết nhơ, đã dứt bỏ hẳn vết nhơ, đã được thoát khỏi vết nhơ, đã vượt qua khỏi tất cả vết nhơ. **Bao la:** nói đến trái đất. Đức Thế Tôn đã thành tựu tuệ ấy, (là tuệ) bao la, trải rộng, sánh bằng trái đất. **Thông minh:** nói đến tuệ; tuệ là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã đi đến gần, đã tiến đến gần, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu tuệ thông minh này; vì thế, đức Phật vô cùng thông minh; - ‘bạc không có vết nhơ, có sự thông minh bao la’ là như thế.

¹ Lúc này, Bà-la-môn Piṅgiya, đã chứng quả Bất Lai, trở về thuật lại bài Kinh Đường Đi Đến Bồ Kia cho vị thầy trước đây là Bà-la-môn Bāvari (SnA. ii, 603-605).

Nikkāmo nibbano nāgo ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca. –pe– Ime vuccanti vatthukāmā. –pe– Ime vuccanti kilesakāmā. Buddhassa bhagavato vatthukāmā pariññātā kilesakāmā pahīnā, vatthukāmānaṃ pariññātattā kilesakāmānaṃ pahīnattā bhagavā na kāme kāmeti na kāme icchatī na kāme pattheti na kāme piheti na kāme abhijappeti.¹ Ye kāme kāmenti, kāme icchanti, kāme patthenti, kāme pihenti,² kāme abhijappenti,³ te kāmakāmīno rāgarāgīno saññaṣaṇṇīno. Bhagavā na kāme kāmeti, na kāme icchatī, na kāme pattheti, na kāme piheti, na kāme abhijappeti, tasmā buddho akāmo nikkāmo cattakāmo vantakāmo muttakāmo pahīnakāmo paṭinissatṭhakāmo, vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissatṭharāgo, nicchāto nibbuto sītībhūto sukhaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatī 'ti - nikkāmo.

Nibbano ti rāgo vanaṃ, doso vanaṃ, moho vanaṃ, kodho vanaṃ, upanāho vanaṃ –pe– sabbākusalābhisaṅkhārā vanā. Te vanā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā āyatīṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho avano vivano nibbano vanāpagato vanavippahīno vanavippamutto⁴ sabbavanavītivatto 'ti - nibbano. **Nāgo** ti nāgo bhagavā,⁵ āguṃ na karotīti nāgo, na gacchatīti nāgo, na āgacchatīti nāgo –pe– evaṃ bhagavā na āgacchatīti nāgo 'ti - nikkāmo nibbano nāgo.

Kissa hetu musā bhaṇe ti - **Kissa hetū** ti kissa hetu, kiṃhetu, kiṃkāraṇā kiṃnidānā, kiṃpaccaṃyā 'ti - kissa hetu. **Musā bhaṇe** ti musā bhaṇeyya katheyya dīpeyya vohareyya. **Musā bhaṇe** ti mosavajjaṃ bhaṇeyya, musāvādaṃ bhaṇeyya, anariyavādaṃ bhaṇeyya. Idhekacco sabhaggato⁶ vā parisagato⁷ vā nātimajjhagato vā pugamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkipuṭṭho ehambho⁸ purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī 'ti, so ajānaṃ vā āha⁹ 'jānāmī 'ti, jānaṃ vā āha 'na jānāmī 'ti, apassaṃ vā āha 'passāmī 'ti, passaṃ vā āha 'na passāmī 'ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkahetu vā sampajānamusā bhāsati^{10, 11} idaṃ vuccati mosavajjaṃ.

¹ abhijappati - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

² pihayanti - Syā.

³ abhijappanti - Ma, Syā, PTS.

⁴ vanavimutto - Ma.

⁵ nāgoti bhagavā - Syā.

⁶ sabhāgato - Ma.

⁷ parisāgato - Ma; parisaggato - Syā, PTS.

⁸ ehi bho - Syā, PTS.

⁹ taṃ vadehīti ajānaṃ āha - Syā, PTS.

¹⁰ bhaṇati - Syā, PTS.

¹¹ Majjhimanikāya, Sāleyyasutta;
Tikaṅguttara, Puggalavagga.

Không còn dục, đã ra khỏi rừng (ô nhiễm), bậc Long Tượng - Dục: theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. Đối với đức Phật Thế Tôn, các vật dục đã được biết toàn diện, các ô nhiễm dục đã được dứt bỏ. Do trạng thái đã được biết toàn diện đối với các vật dục, do trạng thái đã được dứt bỏ đối với các ô nhiễm dục, đức Thế Tôn không ham muốn các dục, không ước muốn các dục, không ước nguyện các dục, không mong cầu các dục, không nguyện cầu các dục. Những người nào ham muốn các dục, ước muốn các dục, ước nguyện các dục, mong cầu các dục, nguyện cầu các dục, những người ấy có sự ham muốn các dục, có sự luyến ái với ái dục, có sự suy tưởng đến tướng (về dục). Đức Thế Tôn không ham muốn các dục, không ước muốn các dục, không ước nguyện các dục, không mong cầu các dục, không nguyện cầu các dục; vì thế, đức Phật không có dục,¹ không còn dục, có dục đã được từ bỏ, có dục đã được tẩy trừ, có dục đã được giải thoát, có dục đã được dứt bỏ, có dục đã được buông bỏ, có luyến ái đã được xa lìa, có luyến ái đã được tách lìa, có luyến ái đã được từ bỏ, có luyến ái đã được tẩy trừ, có luyến ái đã được giải thoát, có luyến ái đã được dứt bỏ, có luyến ái đã được buông bỏ, đã không còn khao khát, đã được tịch diệt, có trạng thái mát mẻ, có sự cảm thọ lạc, sống với trạng thái cao thượng tự thân; - ‘không còn dục’ là như thế.

Đã ra khỏi rừng (ô nhiễm): luyến ái là rừng, sân hận là rừng, si mê là rừng, giận dữ là rừng, thù hằn là rừng, –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là các rừng. Đối với đức Phật Thế Tôn, các rừng ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai. Vì thế, đức Phật là bậc không có rừng, lìa khỏi rừng, không còn rừng, đã rời xa rừng, đã dứt bỏ hẳn rừng, đã được thoát khỏi rừng, đã vượt qua khỏi tất cả rừng; - ‘đã ra khỏi rừng (ô nhiễm)’ là như thế. **Bậc Long Tượng:** bậc Long Tượng là (nói đến) đức Thế Tôn. ‘Vị không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng, ‘vị không đi đến’ là bậc long tượng, ‘vị không trở về’ là bậc long tượng. –nt– ‘Đức Thế Tôn không trở về’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy; - ‘không còn dục, đã ra khỏi rừng (ô nhiễm), bậc Long Tượng’ là như thế.

Nguyên nhân của việc gì khiến Ngài lại nói lời dối trá? - Nguyên nhân của việc gì: Nguyên nhân của việc gì là bởi nguyên nhân gì, bởi lý do gì, bởi căn nguyên gì, bởi duyên gì; - ‘nguyên nhân của việc gì’ là như thế. **Lại nói lời dối trá:** lại có thể nói, có thể thuyết, có thể giảng giải, có thể diễn tả lời dối trá. **Lại nói lời dối trá:** lại có thể nói lời sai trái, có thể nói lời nói dối trá, có thể nói lời không thánh thiện. Ở đây, một người nào đó đi đến hiệp hội, hoặc đi đến tập thể, hoặc đi đến giữa thân quyến, hoặc đi đến giữa đoàn thể, hoặc đi đến giữa các vương tộc, rồi bị mời đến, bị hỏi cung rằng: ‘Thưa ông, hãy đến. Ông biết điều nào thì ông hãy nói điều ấy.’ Kẻ ấy trong khi không biết đã nói là: ‘Tôi biết,’ hoặc biết đã nói là: ‘Tôi không biết,’ hoặc không thấy đã nói là: ‘Tôi thấy,’ hoặc thấy đã nói là: ‘Tôi không thấy.’ Như thế, vì nguyên nhân bản thân, hoặc vì nguyên nhân người khác, hoặc vì nguyên nhân tài sản, hoặc vì nguyên nhân vật chất nhỏ nhen rồi cố tình nói dối; việc này được gọi là nói lời sai trái.

¹ Động từ *kāmeti* được ghi nghĩa Việt là “ham muốn.” Còn danh từ *kāma* được dịch theo hai nghĩa là “ham muốn” và “dục” tùy theo ngữ cảnh. Ở đây *akāmo* được dịch là “không có dục,” ở nơi khác được dịch là “không có ham muốn.” (ND).

Apica tihākārehi musāvādo hoti: pubbevassa hoti ‘musā bhaṇissan ’ti, bhaṇantassa hoti ‘musā bhaṇāmī ’ti, bhaṇitassa hoti ‘musā mayā bhaṇitan ’ti; imehi tihākārehi musāvādo hoti. Apica catuhākārehi musāvādo hoti: pubbevassa hoti ‘musābhaṇissan ’ti, bhaṇantassa hoti ‘musā bhaṇāmī ’ti, bhaṇitassa hoti ‘musā mayā bhaṇitan ’ti, vinidhāya diṭṭhiṃ. Imehi catuhākārehi musāvādo hoti.

Apica pañcahākārehi – chahākārehi – sattahākārehi – aṭṭhahākārehi musāvādo hoti: pubbevassa hoti ‘musā bhaṇissan ’ti, bhaṇantassa hoti ‘musā bhaṇāmī ’ti, bhaṇitassa hoti ‘musā mayā bhaṇitan ’ti, vinidhāya diṭṭhiṃ vinidhāya khantiṃ vinidhāya ruciṃ vinidhāya saññaṃ vinidhāya bhāvaṃ. Imehi aṭṭhahākārehi musāvādo hoti.¹ **Kissa hetu musā bhaṇe** ti² kissa hetu musā bhaṇeyya katheyya dīpeyya vohareyyā ’ti - kissa hetu musā bhaṇe.

Tenāha thero piṅgiyo:³

“Pārāyanamanuḡāyissaṃ (iccāyasmā piṅgiyo)

(yathā addakkhi tathā akkhāsi) vimalo bhūri medhaso
nikkāmo nibbano nāgo kissa hetu musā bhaṇe ”ti.

9.

*Pahīnamalamohassa mānamakkhappahāyino
handāhaṃ kittayissāmi girāṃ vaṇṇupasaṃhitāṃ.*⁴

Pahīnamalamohassā ti - **Malan** ti⁵ rāgo malaṃ, doso malaṃ, moho malaṃ, māno malaṃ, diṭṭhi malaṃ, kilesa malaṃ, sabbaduccaritaṃ malaṃ, sabbabhava-gāmikammaṃ malaṃ. **Moho** ti⁶ yaṃ dukkhe aññāṇaṃ⁷ –pe– avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ, ayaṃ vuccati moho. Malañca moho ca buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā āyatiṃ anuppādadhama, tasmā buddho pahīnamalamoho ’ti - pahīnamalamohassa.

Mānamakkhappahāyino ti - **Māno** ti⁸ ekavidhena māno: yā cittassa unnati.⁹

Duvidhena māno: attukkaṃsanamāno paravambhanamāno.

Tividhena māno: ‘seyyohamasmī ’ti¹⁰ māno, ‘sadihamasmī ’ti māno, ‘hīnohamasmī ’ti māno.

¹ musāvādo hoti mosavajjaṃ - Ma.

² kissa hetu musā bhaṇe ti - itipāṭho Ma, Syā potthakesu na dissate.

³ piṅgiyatthero - Syā.

⁷ dukkhe aññāṇaṃ - Syā; dukkhe aññāṇaṃ - PTS.

⁴ vaṇṇupasaṃhitāṃ - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁸ mānāti - Syā.

⁵ malāti - Syā.

⁹ yo cittassa unnati - Syā, PTS.

⁶ mohāti - Syā.

¹⁰ asmin ti - PTS, evamuparipi.

Thêm nữa, việc nói dối là với ba yếu tố: Ngay trước đó, vị này khởi ý rằng: “Ta sẽ nói điều dối trá,” trong khi nói (biết rằng): “Ta đang nói điều dối trá,” đã nói xong (biết rằng): “Điều dối trá đã được ta nói.” Việc nói dối là với ba yếu tố này. Thêm nữa, việc nói dối là với bốn yếu tố: Ngay trước đó, vị này khởi ý rằng: “Ta sẽ nói điều dối trá,” trong khi nói (biết rằng): “Ta đang nói điều dối trá,” đã nói xong (biết rằng): “Điều dối trá đã được ta nói,” đã che giấu quan điểm. Việc nói dối là với bốn yếu tố này.

Thêm nữa, việc nói dối là với năm yếu tố – với sáu yếu tố – với bảy yếu tố – với tám yếu tố: Ngay trước đó, vị này khởi ý rằng: “Ta sẽ nói điều dối trá,” trong khi nói (biết rằng): “Ta đang nói điều dối trá,” đã nói xong (biết rằng): “Điều dối trá đã được ta nói,” đã che giấu quan điểm, đã che giấu điều chấp nhận, đã che giấu điều ưa thích, đã che giấu ý tưởng, đã che giấu sự việc. Việc nói dối là với tám yếu tố này. **Nguyên nhân của việc gì khiến Ngài lại nói lời dối trá:** Nguyên nhân của việc gì khiến Ngài lại có thể nói, có thể thuyết, có thể giảng giải, có thể diễn tả lời dối trá? - ‘Nguyên nhân của việc gì khiến Ngài lại nói lời dối trá?’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pìngiya đã nói:

(Tôn giả Pìngiya nói rằng:) “Tôi sẽ tương thuật Kinh Đường Đi Đến Bồ Kia. Bậc không có vết nhơ, có sự thông minh bao la, không còn dục, đã ra khỏi rừng (ô nhiễm), bậc Long Tượng đã thấy như thế nào, Ngài đã nói ra như thế ấy. Nguyên nhân của việc gì khiến Ngài lại nói lời dối trá?”

9.

Giờ đây tôi sẽ thuật lại lời nói đức độ của bậc đã dứt bỏ vết nhơ và si mê, của bậc có sự dứt bỏ ngã mạn và gièm pha.

Của bậc đã dứt bỏ vết nhơ và si mê - Vết nhơ: luyến ái là vết nhơ, sân hận là vết nhơ, si mê là vết nhơ, ngã mạn là vết nhơ, tà kiến là vết nhơ, ô nhiễm là vết nhơ, tất cả uế hạnh là vết nhơ, tất cả các nghiệp đưa đến hữu là vết nhơ. **Si mê:** là sự không biết về Khổ, –nt– sự ngăn trở của vô minh, si mê là gốc rễ của bất thiện; điều này được gọi là si mê. Đối với đức Phật Thế Tôn, vết nhơ và si mê đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc đã dứt bỏ vết nhơ và si mê; - ‘của bậc đã dứt bỏ vết nhơ và si mê’ là như thế.

Của bậc có sự dứt bỏ ngã mạn và gièm pha - Ngã mạn: Ngã mạn theo một loại: là sự kiêu hãnh của tâm.

Ngã mạn theo hai loại: ngã mạn do tăng bốc bản thân và ngã mạn do khinh bỉ người khác.

Ngã mạn theo ba loại: (nghĩ rằng): “Ta là tốt hơn” là ngã mạn, (nghĩ rằng): “Ta là ngang bằng” là ngã mạn, (nghĩ rằng): “Ta là thua kém” là ngã mạn.

Catubbidhena māno: lābhena mānaṃ janeti,¹ yasena mānaṃ janeti, pasamsāya mānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti.

Pañcavidhena māno: lābhīhi² manāpikānaṃ rūpānanti mānaṃ janeti, lābhīhi manāpikānaṃ saddānaṃ – gandhānaṃ – rasānaṃ – phoṭṭhabbānanti - mānaṃ janeti.

Chabbidhena māno: cakkhusampadāya mānaṃ janeti, sotasampadāya – ghānasampadāya – jivhāsampadāya – kāyasampadāya – manosampadāya mānaṃ janeti.

Sattavidhena māno: māno atimāno mānātimāno omāno adhimāno³ asmimāno⁴ micchāmāno.

Aṭṭhavidhena māno lābhena mānaṃ janeti, alābhena omānaṃ janeti, yasena mānaṃ janeti, ayasena omānaṃ janeti, pasamsāya mānaṃ janeti, nindāya omānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti, dukkhena omānaṃ janeti.

Navavidhena māno: ‘seyyassa seyyohamasmī ’ti māno, ‘seyyassa sadiso hamasmī ’ti māno, ‘seyyassa hīnohamasmī ’ti māno, ‘sadisassa seyyohamasmī ’ti māno, ‘sadisassa sadiso hamasmī ’ti māno, ‘sadisassa hīnohamasmī ’ti māno, ‘hīnassa seyyohamasmī ’ti māno, ‘hīnassa sadiso hamasmī ’ti māno, ‘hīnassa hīnohamasmī ’ti māno.

Dasavidhena māno: idhekacco mānaṃ janeti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena⁵ vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā aḷḷhenena⁶ vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena⁷ vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā.

‘Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo⁸ dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa.’ Ayaṃ vuccati māno.

¹ jānēti - PTS, evamuparipi.

² lābhīhi - Ma, Syā, PTS; lābhīha - Va, Vi, Ka.

³ avamāno - Ma, Syā.

⁴ asmim-māno - PTS.

⁵ kolaputtikena - Syā.

⁶ aḷḷhena - PTS.

⁷ vijjāṭṭhānena - Syā, PTS.

⁸ unṇati unnaḷo - Syā, PTS.

Ngã mạn theo bốn loại: do lợi lộc rồi sanh khởi ngã mạn, do danh vọng rồi sanh khởi ngã mạn, do khen ngợi rồi sanh khởi ngã mạn, do sung sướng rồi sanh khởi ngã mạn.

Ngã mạn theo năm loại: (nghĩ rằng): “Ta đạt được các sắc hợp ý” rồi sanh khởi ngã mạn, (nghĩ rằng): “Ta đạt được các thính – các hương – các vị – các xúc hợp ý” rồi sanh khởi ngã mạn.

Ngã mạn theo sáu loại: Do sự thành tựu của mắt rồi sanh khởi ngã mạn, do sự thành tựu của tai – do sự thành tựu của mũi – do sự thành tựu của lưỡi – do sự thành tựu của thân – do sự thành tựu của ý rồi sanh khởi ngã mạn.

Ngã mạn theo bảy loại: ngã mạn, cao ngạo, cao ngạo dựa trên ngã mạn, tự ti, tăng thượng mạn, ngã mạn về bản thân, ngã mạn do hiểu biết sai trái.

Ngã mạn theo tám loại: do lợi lộc rồi sanh khởi ngã mạn, do không có lợi lộc rồi sanh khởi tự ti, do danh vọng rồi sanh khởi ngã mạn, do không có danh vọng rồi sanh khởi tự ti, do lời khen rồi sanh khởi ngã mạn, do lời chê rồi sanh khởi tự ti, do sung sướng rồi sanh khởi ngã mạn, do khổ rồi sanh khởi tự ti.

Ngã mạn theo chín loại: (nghĩ rằng): “Ta là tốt hơn so với người tốt hơn” là ngã mạn, “Ta là ngang bằng so với người tốt hơn” là ngã mạn, “Ta là thua kém so với người tốt hơn” là ngã mạn, “Ta là tốt hơn so với người ngang bằng” là ngã mạn, “Ta là ngang bằng so với người ngang bằng” là ngã mạn, “Ta là thua kém so với người ngang bằng” là ngã mạn, “Ta là tốt hơn so với người thua kém” là ngã mạn, “Ta là ngang bằng so với người thua kém” là ngã mạn, “Ta là thua kém so với người thua kém” là ngã mạn.

Ngã mạn theo mười loại: Ở đây một người nào đó sanh khởi ngã mạn về xuất thân, hoặc về dòng dõi, hoặc về con nhà gia thế, hoặc về vẻ đẹp của làn da, hoặc về tài sản, hoặc về học vấn, hoặc về công việc, hoặc về tài nghệ, hoặc về kiến thức, hoặc về sự học hỏi, hoặc về tài biện giải, hoặc về sự việc này khác.

Ngã mạn nào với hình thức như vậy là biểu hiện của ngã mạn, trạng thái của ngã mạn, sự kiêu hãnh, sự hãnh diện, sự giương lên (như ngọn cờ), sự tự nâng lên, sự mong muốn nổi bật của tâm; điều này được gọi là ngã mạn.

Makkho ti yo makkho¹ makkhāyanā makkhāyitattaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriya-kammaṃ, ayaṃ vuccati makkho. Buddhassa bhagavato māno ca makkho ca pahīnā, ucchinnamūlā tālāvattukatā anabhāvakatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho mānamakkhappahāyī 'ti - mānamakkhappahāyino.

Handāhaṃ kittayissāmi giraṃ vaṇṇupasaṃhitan ti - **Handāhan** ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūri akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbataṭetaṃ² 'handāhan 'ti.³ **Kittayissāmi giraṃ vaṇṇupasaṃhitan** ti⁴ vaṇṇena upetaṃ samupetaṃ upagataṃ samupagataṃ⁵ upapannaṃ samupapannaṃ samannāgataṃ vācaṃ giraṃ⁶ byapathaṃ⁷ udīraṇaṃ⁸ kittayissāmi desissāmi⁹ paññāpessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsissāmi 'ti¹⁰ - handāhaṃ kittayissāmi giraṃ vaṇṇupasaṃhitaṃ.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Pahīnamalamohassa mānamakkhappahāyino,
handāhaṃ kittayissāmi giraṃ vaṇṇupasaṃhitan ”ti.*

10.

*Tamonudo buddho samantacakkhu
lokantagū sabbabhavātivatto,
anāsavo sabbadukkhappahīno
saccavhayo brahme upāsito¹¹ me.*

Tamonudo buddho samantacakkhū ti - **Tamonudo** ti¹² rāgatamaṃ dosatamaṃ mohatamaṃ mānatamaṃ diṭṭhitamaṃ kilesatamaṃ duccharitamaṃ andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ¹³ aññāṇakaraṇaṃ¹⁴ paññānirodhikaṃ vighāta-pakkhikaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ nudi panudi pajahi¹⁵ vinodesi¹⁶ byantiakāsi anabhāvaṃ gamesi.¹⁷ **Buddho** ti yo so bhagavā –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. **Samantacakkhu**¹⁸ vuccati sabbaññutaññaṃ –pe– tathāgato tena samantacakkhū 'ti - tamonudo buddho samantacakkhu.

¹ makkhāti makkho - Syā.

² padānupubbataṭetaṃ - Va, Vi, Ka.

³ handāti - Syā.

⁴ kittayissāmi - Syā.

⁵ upāgataṃ samupāgataṃ - Ma, Syā.

⁶ giraṃ vācaṃ - Ma, Syā. PTS.

⁷ byapathaṃ - Syā;

byāpathaṃ - PTS.

⁸ odīraṇaṃ - Syā.

⁹ desessāmi - Ma.

¹⁰ pakāsessāmi - Syā.

¹¹ brahmupāsito - Syā, evamuparipi.

¹² tamonudoti bhagavā - Syā, PTS.

¹³ accakkhukaraṇaṃ - Va, Vi, Ka;
itisaddo Ma potthake na dissate.

¹⁴ aññāṇakaraṇaṃ - Syā.

¹⁵ jahi - Syā.

¹⁶ vinodayi - Syā.

¹⁷ anabhāvaṃ gamesi tamonudo - Syā.

¹⁸ samantacakkhūti samantacakkhu - Syā.

Gièm pha: gièm pha, biểu hiện gièm pha, trạng thái gièm pha, sự ganh ghét, việc làm do ganh ghét; việc này được gọi là gièm pha. Đối với đức Phật Thế Tôn, ngã mạn và gièm pha đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai. Vì thế, đức Phật là bậc có sự dứt bỏ ngã mạn và gièm pha; - ‘của bậc có sự dứt bỏ ngã mạn và gièm pha’ là như thế.

Giờ đây tôi sẽ thuật lại lời nói đức độ - Giờ đây tôi: Từ ‘*handāham*’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gặp gỡ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôi sẽ thuật lại lời nói đức độ:** Tôi sẽ thuật lại, tôi sẽ chỉ bảo, tôi sẽ thông báo, tôi sẽ ấn định, tôi sẽ khai mở, tôi sẽ chia sẻ, tôi sẽ làm rõ, tôi sẽ bày tỏ lời phát ngôn, lời nói, lời phát biểu, lời thốt ra đã được tiến đến, đã được tiến gần, đã được tiến vào, đã được tiến sát, đã được đạt đến, đã được đầy đủ, đã được thành tựu với sự đức độ; - ‘giờ đây tôi sẽ thuật lại lời nói đức độ’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

“Giờ đây tôi sẽ thuật lại lời nói đức độ của bậc đã dứt bỏ vết nhơ và si mê, của bậc có sự dứt bỏ ngã mạn và gièm pha.”

10.

*Đức Phật, đấng Toàn Nhãn, bậc xóa tan sự tăm tối,
vị đã đi đến tận cùng thế giới, đã vượt trội mọi hữu,
không còn lậu hoặc, đã dứt bỏ tất cả khổ,
vị xứng đáng có danh xưng đã được tôi hầu cận, thưa vị Bà-la-môn.*

Đức Phật, đấng Toàn Nhãn, bậc xóa tan sự tăm tối - Bậc xóa tan sự tăm tối: Bậc đã xóa tan, đã xua tan, đã dứt bỏ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu sự tăm tối bởi luyến ái, sự tăm tối bởi sân hận, sự tăm tối bởi si mê, sự tăm tối bởi ngã mạn, sự tăm tối bởi tà kiến, sự tăm tối bởi ô nhiễm, sự tăm tối bởi uế hạnh, sự tạo ra tăm tối, sự làm cho mù mắt, sự tạo ra vô trí, sự diệt tận tuệt, đem đến sự buồn phiền, không vận hành đến Niết Bàn. **Đức Phật:** vị ấy là đức Thế Tôn, –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Phật.’ **Toàn Nhãn:** nói đến trí Toàn Giác. –nt– *vì thế đức Như Lai là bậc Toàn Nhãn;* - ‘Đức Phật, đấng Toàn Nhãn, bậc xóa tan sự tăm tối’ là như thế.

Lokantagū sabbabhavātivatto ti - **Loko** ti eko loko: bhavaloko.

Dve lokā: bhavaloko ca sambhavaloko ca, sampattibhavaloko ca sampattisambhavaloko ca, vipattibhavaloko vipattisambhavaloko ca.¹

Tayo lokā: tisso vedanā.

Cattāro lokā: cattāro āhārā.

Pañca lokā: pañcupādānakkhandhā.

Cha lokā: cha ajjhattikāni āyatanāni.

Satta lokā: satta viññāṇaṭṭhitiyo.

Aṭṭha lokā: aṭṭha lokadhammā.

Nava lokā: nava sattāvāsā.

Dasa lokā: dasa āyatanāni.²

³Dvādasa lokā: dvādasāyatanāni.

Aṭṭhārāsa lokā: aṭṭhārāsa dhātuyo.

Lokantagū ti bhagavā lokassa antagato antappatto, koṭigato koṭippatto, –pe– nibbānagato nibbānappatto. So vutthavāso ciṇṇacaraṇo –pe– jātimaraṇasaṃsāro⁴ natthi tassa punabbhavo 'ti - lokantagū. **Sabbabhavātivatto** ti - **Bhavā** ti dve bhavā: kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo. Katamo kammabhavo? Puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro, ayaṃ kammabhavo. Katamo paṭisandhiko punabbhavo? Paṭisandhikā rūpaṃ⁵ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ, ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo. Bhagavā kammabhavaṃ ca paṭisandhikaṃ ca punabbhavaṃ ativatto atikkanto vītivatto 'ti - lokantagū sabbabhavātivatto.

Anāsavo sabbadukkhappahīno ti - **Anāsavo** ti cattāro āsavā: kāmāsavo bhavāsavo diṭṭhāsavo avijjāsavo. Te āsavā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā āyatiṃ anuppādadhammā; tasmā buddho anāsavo. **Sabbadukkhappahīno** ti sabbam tassa paṭisandhikaṃ jātidukkham jarādukkham vyādhidukkham maraṇadukkham sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkham –pe– diṭṭhibyasaṇam dukkham⁶ pahīnaṃ samucchinnam vūpasantaṃ paṭippassaddham abhappattikaṃ ñāṇagginā daḍḍham, tasmā buddho sabbadukkhappahīno 'ti - anāsavo sabbadukkhappahīno.

¹ dve lokā sampatti ca bhavaloko vipatti ca bhavaloko - Syā, PTS.

² dasa upakkilesā - Syā, PTS.

³ ekādasa lokā ekādasa kāmabhavā - Syā, PTS.

⁴ jātijarāmarāṇasaṃsāro - Syā.

⁵ rūpā - Ma, Syā, PTS.

⁶ diṭṭhibyasaṇadukkham - Ma, Syā.

Vị đã đi đến tận cùng thế giới, đã vượt trội mọi hữu - Thế giới: Một thế giới: thế giới hiện hữu.

Hai thế giới: thế giới hiện hữu và thế giới sẽ hình thành, thế giới nhân cảnh đang hiện hữu và thế giới nhân cảnh sẽ hình thành, thế giới khổ cảnh đang hiện hữu và thế giới khổ cảnh sẽ hình thành.

Ba thế giới: ba cảm thọ.

Bốn thế giới: bốn yếu tố nuôi dưỡng.

Năm thế giới: năm thủ uẩn.

Sáu thế giới: sáu xứ thuộc nội phần.

Bảy thế giới: chỗ trú của thức.

Tám thế giới: tám pháp của thế gian.

Chín thế giới: chín trú xứ của chúng sanh.

Mười thế giới: mười xứ.

Mười hai thế giới: mười hai xứ.

Mười tám thế giới: mười tám giới.

Vị đã đi đến tận cùng thế giới: đức Thế Tôn đã đi đến điểm cuối, đã đạt đến điểm cuối, đã đi đến đỉnh, đã đạt đến đỉnh, –nt– đã đi đến Niết Bàn, đã đạt đến Niết Bàn. Vị ấy đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, –nt– *việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy*; - ‘vị đã đi đến tận cùng thế giới’ là như thế. **Đã vượt trội mọi hữu - Hữu:** có hai sự hiện hữu: sự hiện hữu do nghiệp và sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh. Cái nào là sự hiện hữu do nghiệp? Phúc hành, phi phúc hành, bất động hành,¹ cái này là sự hiện hữu do nghiệp. Cái nào là sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh? Sắc, thọ, tưởng, hành, thức liên quan đến việc nối liền tái sanh, cái này là sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh. Đức Thế Tôn đã vượt qua, đã vượt quá, đã vượt qua khỏi sự hiện hữu do nghiệp và sự hiện hữu lần nữa liên quan đến việc nối liền tái sanh; - ‘vị đã đi đến tận cùng thế giới, đã vượt trội mọi hữu’ là như thế.

Không còn lậu hoặc, đã dứt bỏ tất cả khổ - Lậu hoặc: Có bốn lậu hoặc: dục lậu, hữu lậu, kiến lậu, vô minh lậu. Đối với đức Phật Thế Tôn, các lậu hoặc ấy là đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc không còn lậu hoặc. **Đã dứt bỏ tất cả khổ:** đối với Ngài, mọi việc liên quan đến việc nối liền tái sanh là khổ sanh, khổ già, khổ bệnh, khổ chết, khổ do sầu–bi–khổ–ưu–não, –nt– sự tổn hại về kiến thức là khổ, (tất cả) đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; vì thế, đức Phật là bậc đã dứt bỏ tất cả khổ; - ‘không còn lậu hoặc, đã dứt bỏ tất cả khổ’ là như thế.

¹ Xem Phần Phụ Chú về ‘Phúc hành, phi phúc hành, bất động hành’ ở trang 636.

Saccavhayo brahme upāsito me ti - Saccavhayo ti saccavhayo sadisanāmo sadisavhayo saccasadisavhayo. Vipassī bhagavā sikhī bhagavā vessabhū bhagavā kakusandho bhagavā konāgamano bhagavā kassapo bhagavā, te buddhā bhagavanto sadisanāmā sadisavhayā.¹ Bhagavāpi² sakyamuni tesam buddhānam bhagavantānam sadisanāmo sadisavhayo;³ tasmā buddho saccavhayo. **Brahme upāsito me ti** so mayā bhagavā⁴ āsito upāsito payirupāsito paripucchito paripañhito 'ti - saccavhayo brahme upāsito me.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Tamonudo buddho samantacakkhu
lokantagū sabbabhavātivatto,
anāsavo sabbadukkhappahīno
saccavhayo brahme upāsito me”*ti.

11.

*Dvijo⁵ yathā kubbanakaṃ pahāya
bahupphalaṃ kānanamāvaseyya,
evampahaṃ⁶ appadasse pahāya
mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto.⁷*

Dvijo yathā kubbanakaṃ pahāya bahupphalaṃ kānanamāvaseyyā ti - **Dvijo** vuccati pakkhi.⁸ Kimkāraṇā dvijo vuccati pakkhi? Dvikkhattuṃ jāyatīti⁹ dvijo mātukucchimhā ca aṇḍakosamhā ca, taṃkāraṇā dvijo vuccati pakkhī 'ti - dvijo. **Yathā kubbanakaṃ pahāyā** ti yathā dvijo kubbanakaṃ rittavanakaṃ parittakaṃ vanaṃ¹⁰ appaphalaṃ appabhakkhaṃ appodakaṃ pahāya jahitvā atikkamitvā samatikkamitvā vītivattetvā aññaṃ bahupphalaṃ bahubhakkhaṃ bahurukkhaṃ bahūdakaṃ mahantaṃ kānanaṃ vanasaṇḍaṃ adhigaccheyya vindeyya paṭilabheyya, tasmīṃ ca vanasaṇḍe vāsaṃ kappeyyā 'ti - dijo yathā kubbanakaṃ pahāya bahupphalaṃ kānanamāvaseyya.

¹ saccasadisavhayā - Syā, PTS.

² bhagavā - Syā, PTS.

³ sadisavhayoti - Ma;
saccasadisavhayoti - Syā, PTS.

⁴ so bhagavā mayā - Syā.

⁵ dijo - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁶ evamahaṃ - Ma, Va, Vi, Ka;

evamāhaṃ - Syā, evamuparipi.

⁷ haṃsarivajjhapatto - Syā, PTS, Pana, evamuparipi.

⁸ pakkhī - Ma, Syā, evamuparipi.

⁹ jāyati - Syā, PTS.

¹⁰ parittavanakaṃ - Ma.

Vị xứng đáng có danh xưng đã được tôi hầu cận, thưa vị Bà-la-môn - Vị xứng đáng có danh xưng: xứng đáng có danh xưng là có tên gọi tương đương, có danh xưng tương đương, xứng đáng có danh xưng tương đương. Đức Thế Tôn Vipassī, đức Thế Tôn Sikhī, đức Thế Tôn Vessabhū, đức Thế Tôn Kakusandha, đức Thế Tôn Konāgamana, đức Thế Tôn Kassapa, chư Phật Thế Tôn ấy có tên gọi tương đương, có danh xưng tương đương. Đức Thế Tôn Sakyamuni cũng có tên gọi tương đương, có danh xưng tương đương đối với chư Phật Thế Tôn ấy; vì thế, đức Phật xứng đáng có danh xưng. **Đã được tôi hầu cận, thưa vị Bà-la-môn:** đức Thế Tôn ấy đã được đến gần, đã được hầu cận, đã được phục vụ tận tình, đã được thăm hỏi, đã được hỏi han bởi tôi; - ‘vị xứng đáng có danh xưng đã được tôi hầu cận, thưa vị Bà-la-môn’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

*“Đức Phật, đấng Toàn Nhãn, bậc xóa tan sự tăm tối,
vị đã đi đến tận cùng thế giới, đã vượt trội mọi hữu,
không còn lậu hoặc, đã dứt bỏ tất cả khổ,
vị xứng đáng có danh xưng đã được tôi hầu cận, thưa vị Bà-la-môn.”*

11.

*Giống như loài lưỡng sanh, sau khi lìa bỏ khu rừng cây nhỏ,
có thể sống ở khu rừng có nhiều trái cây,
cũng như vậy, sau khi lìa bỏ người có tâm nhìn nhỏ nhen,
tôi tựa như con chim thiên nga đã đạt đến biển lớn.*

Giống như loài lưỡng sanh, sau khi lìa bỏ khu rừng cây nhỏ, có thể sống ở khu rừng có nhiều trái cây - Loài lưỡng sanh: nói đến loài chim. Vì lý do gì, loài lưỡng sanh được gọi là loài chim? ‘Được sanh ra hai lần’ là loài lưỡng sanh: từ bụng mẹ và từ quả trứng; vì lý do ấy, loài lưỡng sanh được gọi là loài chim; - ‘loài lưỡng sanh’ là như thế. **Giống như (loài lưỡng sanh,) sau khi lìa bỏ khu rừng cây nhỏ:** giống như con chim, sau khi lìa bỏ, sau khi từ bỏ, sau khi vượt quá, sau khi vượt qua hẳn, sau khi vượt qua khỏi khu rừng nhỏ, khu rừng trống không, khu rừng hẹp có ít trái cây, ít thức ăn, ít nước uống, có thể đi đến, có thể tìm đến, có thể đạt được khu rừng lớn, khu rừng già khác có nhiều trái cây, nhiều thức ăn, nhiều cây cối, nhiều nước uống, và ở khu rừng già ấy có thể sắp xếp việc trú ngụ; - ‘giống như loài lưỡng sanh, sau khi lìa bỏ khu rừng cây nhỏ, có thể sống ở khu rừng có nhiều trái cây’ là như thế.

Evampahaṃ appadasse pahāya mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto ti - Evan ti opammasampañipādanam. **Appadasse pahāyā** ti yo ca bāvarī brāhmaṇo ye caññe tassa ācariyā buddham bhagavantam upādāya appadassā, parittadassā thokadassā omakadassā lāmakadassā chattakadassā vā.¹ Te² appadasse parittadasse thokadasse omakadasse lāmakadasse chattakadasse³ pahāya pajahitvā atikkamitvā samatikkamitvā vitivattetvā buddham bhagavantam appamāṇadassam aggadassam seṭṭhadassam viseṭṭhadassam pāmokkhadassam uttamadassam pavaradassam⁴ asamam asamasamam appaṭisamam appaṭibhāgam appaṭipuggalam devātidevam narāsabham purisasīham purisanāgam purisajāññaṃ purisanisabham purisadhoraḃham dasabaladhāriṃ⁵ adhigacchiṃ vindiṃ paṭilabhiṃ. Yathā vā⁶ haṃso mahantaṃ mānasakaṃ vā⁷ saraṃ anotattaṃ vā dahaṃ mahāsamuddaṃ vā akkhobham⁸ amitodakaṃ jalarāsiṃ⁹ adhigaccheyya vindeyya paṭilabheyya, evamevaṃ¹⁰ buddham bhagavantam akkhobham amitatejaṃ pabhinnaññaṃ vivaṭacakkhum¹¹ paññāpabhedakusalam adhigatapaṭisambhidaṃ catuvesārajappattaṃ saddhādhimuttaṃ¹² setapaccattaṃ¹³ advayabhāṇiṃ¹⁴ tādiṃ tathāpaṭiññaṃ aparittaṃ mahantaṃ gambhīraṃ appameyyaṃ duppariyogāhaṃ¹⁵ pahūtaratanaṃ¹⁶ sāgarasamaṃ chaḷaṅgupekkhāya samannāgataṃ atulaṃ vipulaṃ¹⁷ appameyyaṃ¹⁸ taṃ tādisaṃ pavadataṃ maggavādiṃ¹⁹ merumiva²⁰ nāgānaṃ garuḷamiva dvijānaṃ sihamiva migānaṃ udadhimiva aṇṇavānaṃ²¹ adhigacchiṃ taṃ sathāraṃ jinapavaraṃ mahesin 'ti²² - evampahaṃ appadasse pahāya mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Dviḃo yathā kubbanakaṃ pahāya
bahupphalaṃ kānanaṃ āvaseyya,
evampahaṃ appadasse pahāya
mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto”*ti.

¹ chatukkadassā - Ma;
jatukkadassā - Syā, PTS;
jatukadassā - Sī.

² te brāhmaṇe - Syā.

³ chatukkadasse - Ma;
jatukkadasse - Syā, PTS.

⁴ pavaraṃ - Syā.

⁵ dasabalaṃ tādiṃ - Syā.

⁶ yathā ca - Ma; yathāva - Syā, PTS.

⁷ mānusakataṃ vā - Syā, PTS.

⁸ akkhobham - Syā, PTS.

⁹ jarāsiṃ - PTS.

¹⁰ evameva - Ma;

evameva piṅgiyo brāhmaṇo - Syā, PTS.

¹¹ viratacakkhum - PTS;

vivattacakkhum - Pana.

¹² suddhādhimuttaṃ - Ma, Syā;

saddhāvimuttaṃ - PTS.

¹³ setaccattaṃ - PTS.

¹⁴ anvayabhāṇiṃ - Va, Vi, Ka.

¹⁵ duppariyogāḷhaṃ - Syā, PTS.

¹⁶ bahuratanam - Syā, PTS.

¹⁷ vipullaṃ - PTS.

¹⁸ appameyyaṃ adhigacchiṃ vindiṃ paṭilabhiṃ - PTS.

¹⁹ pavadatamaggavādiṃ - Syā, PTS.

²⁰ sinerumiva - Syā; sumerum iva - PTS.

²¹ aṇṇavānaṃ jinapavaraṃ - Syā, PTS.

²² adhigacchiṃ vindiṃ paṭilabhinti - Syā, PTS.

Cũng như vậy, sau khi lìa bỏ người có tâm nhìn nhỏ nhoi, tôi tựa như con chim thiên nga đã đạt đến biển lớn - Tương tự như thế: là phương thức của sự so sánh. **Sau khi lìa bỏ người có tâm nhìn nhỏ nhoi:** So sánh với đức Phật Thế Tôn, Bà-la-môn Bāvari và những người khác là thầy của vị ấy thì có tâm nhìn nhỏ nhoi, có tâm nhìn ít ỏi, có tâm nhìn chút ít, có tâm nhìn thấp kém, có tâm nhìn thấp thỏi, hoặc có tâm nhìn tồi tệ. Sau khi dứt bỏ, sau khi lìa bỏ, sau khi vượt quá, sau khi vượt qua hẳn, sau khi vượt qua khỏi các vị (Bà-la-môn) có tâm nhìn nhỏ nhoi, có tâm nhìn ít ỏi, có tâm nhìn chút ít, có tâm nhìn thấp kém, có tâm nhìn thấp thỏi, có tâm nhìn tồi tệ ấy, tôi đã đi đến, đã tìm đến, đã đạt được đức Phật Thế Tôn là bậc có tâm nhìn vô lượng, có tâm nhìn cao cả, có tâm nhìn hạng nhất, có tâm nhìn thù thắng, có tâm nhìn dẫn đầu, có tâm nhìn tối thượng, có tâm nhìn cao quý, bậc không thể sánh bằng, bậc sánh bằng những vị không thể sánh bằng, bậc không người tương đương, không người đối xứng, không người đối thủ, vị Thiên nhân vượt trội chư Thiên, đấng Nhân Ngưu, đấng Nhân Sư, đấng Nhân Tượng, bậc thuần chủng của loài người, bậc lãnh tụ của loài người, bậc gánh vác sứ mệnh của loài người, bậc duy trì mười lực. Hoặc giống như chim thiên nga có thể đi đến, có thể tìm đến, có thể đạt được hồ nước nhân tạo to lớn, hoặc hồ thiên nhiên Anotatta, hoặc đại dương không bị xao động, có khối lượng nước không thể ước lượng, tương tự y như vậy, đức Phật Thế Tôn là bậc không bị xao động, có uy lực vô lượng, có trí đã được khai mở, có mắt rộng mở, thiện xảo trong việc chia sẻ bằng tuệ, đã chứng đắc tuệ phân tích, đã đạt đến bốn pháp tự tín, thiên về việc nhập thiền quả thanh tịnh, có bản thân tinh khiết, không nói hai lời, bậc tự tại, có lời hứa chắc chắn, là bậc vĩ đại, không nhỏ nhoi, sâu thăm không thể đo lường, khó thâm nhập, có nhiều bảo vật tựa như biển cả, đã thành tựu sáu chi phần của xả, không thể so sánh, bao la không thể đo lường, vị như thế ấy là vị nói về đạo lộ trong số các vị tuyên thuyết, tựa như núi Meru trong số các ngọn núi, tựa như loài nhân điều trong số các loài chim, tựa như con sư tử trong số các loài thú, tựa như biển cả trong số các đại dương; tôi đã đi đến với vị đạo sư ấy, bậc chiến thắng cao quý, vị đại ẩn sĩ; - ‘cũng như vậy, sau khi lìa bỏ người có tâm nhìn nhỏ nhoi, tôi tựa như con chim thiên nga đã đạt đến biển lớn’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Piṅgiya đã nói:

*“Giống như loài lữ sinh, sau khi lìa bỏ khu rừng cây nhỏ,
có thể sống ở khu rừng có nhiều trái cây,
cũng như vậy, sau khi lìa bỏ người có tâm nhìn nhỏ nhoi,
tôi tựa như con chim thiên nga đã đạt đến biển lớn.”*

12.

*Ye me pubbe viyākaṃsu
huraṃ gotamasāsanā
iccāsi iti bhavissati
sabbam taṃ itihītihaṃ
sabbam taṃ takkavaḍḍhanaṃ.*

Ye me pubbe viyākaṃsū ti - **Ye** ti yo ca bāvarī brāhmaṇo ye caññe tassa ācariyā, te sakaṃ diṭṭhiṃ sakaṃ khantiṃ sakaṃ ruciṃ sakaṃ laddhiṃ sakaṃ ajjhāsayaṃ sakaṃ adhippāyaṃ viyākaṃsu¹ ācikkhiṃsu desayiṃsu paññapiṃsu paṭṭhapiṃsu vivariṃsu vibhajiṃsu uttānīakaṃsu pakāsesun 'ti - ye me pubbe viyākaṃsu.

Huraṃ gotamasāsanā ti huraṃ gotamasāsanā paraṃ gotamasāsanā pure gotamasāsanā paṭhamataraṃ gotamasāsanā buddhasāsanā jinasāsanā tathāgatasāsanā devātidevasāsanā² arahantasāsanā 'ti - huraṃ gotamasāsanā.

Iccāsi iti bhavissatī ti evaṃ kira āsi,³ evaṃ kira bhavissatī 'ti - iccāsi iti bhavissati.

Sabbam taṃ itihītihaṃ ti sabbam taṃ itihītihaṃ itikirāya paramparāya piṭakasampadāya takkahetu nayahetu ākāraparivitakkena diṭṭhinijjhānakkhantiyā na sāmam sayam abhiññātam na attapaccakkham dhammam kathayiṃsū 'ti⁴ - sabbam taṃ itihītihaṃ.

Sabbam taṃ takkavaḍḍhanan ti sabbam taṃ takkavaḍḍhanam vitakkavaḍḍhanam saṅkappavaḍḍhanam kāmavitakkavaḍḍhanam vyāpādatakka-vaḍḍhanam vihiṃsāvitakkavaḍḍhanam⁵ ñātivitakkavaḍḍhanam janapadavitakka-vaḍḍhanam amarāvitakkavaḍḍhanam⁶ parānuddayatāpaṭisaṃyuttavitakka-vaḍḍhanam lābhasakkārasilokapaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanam anavaññatti- paṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanan 'ti - sabbam taṃ takkavaḍḍhanam.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Ye me pubbe viyākaṃsu
huraṃ gotamasāsanā,
iccāsi iti bhavissati
sabbam taṃ itihītihaṃ
sabbam taṃ takkavaḍḍhanan”*ti.

¹ byākaṃsu - Ma, Syā.

² devasāsanā - Syā;
itisaddo Ma potthake na dissate.

³ asi - Syā.

⁴ yaṃ kathayiṃsūti - Ma.

⁵ byāpādatavihiṃsāvitakkavaḍḍhanam - Syā.

⁶ amaravitakkavaḍḍhanam - Syā.

12.

*Những người nào trước đây đã giải đáp cho tôi khác với lời dạy của đức Gotama (nói rằng):
‘Đã là như vậy, sẽ là như vậy,’
mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi,
mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ.*

Những người nào trước đây đã giải thích cho tôi - Những người nào: là vị Bà-la-môn Bāvāri và những người khác là thầy của vị ấy. Những vị ấy đã giải thích, đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ về quan điểm của mình, về sự chấp nhận của mình, về sự ưa thích của mình, về quan niệm của mình, về ý định của mình, về chủ tâm của mình; - ‘những người nào trước đây đã giải thích cho tôi’ là như thế.

Khác với lời dạy của đức Gotama: khác với lời dạy của đức Gotama là khác hẳn lời dạy của đức Gotama, trước cả lời dạy của đức Gotama, trước tiên so với lời dạy của đức Gotama, so với lời dạy của đức Phật, so với lời dạy của đấng Chiến Thắng, so với lời dạy của đức Như Lai, so với lời dạy của vị Thiên nhân vượt trội chư Thiên, so với lời dạy của bậc A-la-hán; - ‘khác với lời dạy của đức Gotama’ là như thế.

Đã là như vậy, sẽ là như vậy: Nghe nói đã là như vậy, nghe nói sẽ là như vậy; - ‘đã là như vậy, sẽ là như vậy’ là như thế.

Mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi: Họ đã thuyết giảng mọi điều ấy do nghe lời đồn đãi, do nghe nói như thế, do sự truyền thừa, do sự thành tựu của việc thu thập kiến thức, do nhân suy nghĩ, do nhân suy luận, do suy đoán theo biểu hiện, do sự suy xét và chấp nhận về quan điểm, không được chính bản thân biết rõ, không được tự thân quán xét lại; - ‘mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi’ là như thế.

Mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ: mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ, sự tăng trưởng của suy tư, sự tăng trưởng của tư duy, sự tăng trưởng của suy tư về dục, sự tăng trưởng của suy tư về sân hận, sự tăng trưởng của suy tư về hãm hại, sự tăng trưởng của suy tư về thân quyến, sự tăng trưởng của suy tư về xứ sở, sự tăng trưởng của suy tư về chư Thiên, sự tăng trưởng của suy tư liên quan đến sự trắc ẩn đối với người khác, sự tăng trưởng của suy tư liên quan đến lợi lộc—sự trọng vọng—sự nổi tiếng, sự tăng trưởng của suy tư liên quan đến việc không bị khi dễ; - ‘mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

*“Những người nào trước đây đã giải đáp cho tôi khác với lời dạy của đức Gotama (nói rằng):
‘Đã là như vậy, sẽ là như vậy,’
mọi điều ấy đều do nghe lời đồn đãi,
mọi điều ấy đều là sự tăng trưởng của suy nghĩ.”*

13.

*Eko tamonudāsīno¹
jutimā² so pabhaṅkaro
gotamo bhūripaññāṇo
gotamo bhūrimedhaso.*

Eko tamonudāsīno ti - Eko ti bhagavā pabbajjāsāṅkhātena³ eko, adutiyaṭṭhena eko, taṅhāya pahānaṭṭhena⁴ eko, ekantavītarāgoti eko, ekantavītadosoti eko, ekantavītamohoti eko, ekantanikkilesoti eko, ekāyanamaggaṃ gatoti eko, eko⁵ anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho 'ti - eko.

Kathaṃ bhagavā pabbajjāsāṅkhātena eko? Bhagavā daharova samāno susukāḷakeso⁶ bhadrena yobbanena⁷ samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānaṃ mātāpitunnaṃ⁸ assumukhānaṃ rudantānaṃ⁹ vilapantānaṃ ñātisaṅghaṃ pahāya sabbhaṃ gharāvāsapaḷibodhaṃ chinditvā puttadārapaḷibodhaṃ chinditvā ñātipaḷibodhaṃ chinditvā mittāmaccapaḷibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati¹⁰ iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti 'ti - evaṃ bhagavā pabbajjāsāṅkhātena eko.

Kathaṃ bhagavā adutiyaṭṭhena eko? Evaṃ¹¹ pabbajito samāno eko araññe vanapatthāni¹² pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhaseyyakāni¹³ paṭisallānasāruppāni. So eko carati eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati,¹⁴ eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati, viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti 'ti - evaṃ bhagavā adutiyaṭṭhena eko.

Kathaṃ bhagavā taṅhāya pahānaṭṭhena eko? So evaṃ eko adutiyo appamatto ātāpī pahitatto viharanto najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle mahāpadhānaṃ padahanto māraṃ sasenamaṃ¹⁵ kaṅhaṃ namuciṃ pamattabandhuṃ vidhametvā¹⁶ taṅhājāliniṃ¹⁷ visaṭṭamaṃ¹⁸ visattikaṃ pajahi vinodesi byantiakāsi anabhāvaṃ gamesi.

¹ tamanudāsīno - Syā, PTS, evamuparipi.

² jātimā - PTS, evamidisesu ṭhānesu.

³ pabbajjāsāṅkhātena - Ma.

⁴ taṅhāpahānaṭṭhena - Syā, PTS.

⁵ ekaṃ - PTS, evamidisesu ṭhānesu.

⁶ susukāḷakeso - Syā.

⁷ yobbaññena - Syā.

⁸ mātāpitūnaṃ - Ma, Syā.

⁹ rodantānaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ vicarati - Syā.

¹¹ so evaṃ - Syā, PTS.

¹² araññavanapatthāni - Ma, Syā, PTS.

¹³ manussarāhasseyyakāni - Ma.

¹⁴ eko abhikkamati eko paṭikkamati - Ma, Syā.

¹⁵ sasenakaṃ - PTS.

¹⁶ vidhamitvā - Ma, Syā, PTS.

¹⁷ taṅhaṃ jāliniṃ - Syā, PTS.

¹⁸ saritaṃ - Syā, PTS.

13.

*Vị xóa tan sự tăm tối, một mình, đang ngồi,
có sự sáng chói, bậc tạo ra ánh sáng ấy
là vị Gotama có sự hiểu biết bao la,
là vị Gotama có sự thông minh bao la.*

Vị xóa tan sự tăm tối, một mình, đang ngồi - Một mình: Đức Thế Tôn là một mình theo quy định của đời sống xuất gia, một mình với ý nghĩa không người thứ hai, một mình với ý nghĩa dứt bỏ tham ái, một mình ‘có duyên ái đã được xa lìa hoàn toàn,’ một mình ‘có sân hận đã được xa lìa hoàn toàn,’ một mình ‘có si mê đã được xa lìa hoàn toàn,’ một mình ‘hoàn toàn không còn ô nhiễm,’ một mình ‘đã đi con đường độc đạo,’ một mình ‘đã giác ngộ quả vị Chánh Đẳng Giác vô thượng;’ - ‘một mình’ là như thế.

Đức Thế Tôn là một mình theo quy định của đời sống xuất gia nghĩa là thế nào? Đức Thế Tôn trong lúc đang còn thanh xuân, có tóc đen nhánh của tuổi trẻ, được thành tựu tuổi thanh niên tốt lành, vào giai đoạn đầu của tuổi thọ, trong khi mẹ và cha không mong muốn, với khuôn mặt đầy nước mắt, đang khóc lóc, đang than van, Ngài, sau khi cắt đứt mọi sự vướng bận của đời sống tại gia, sau khi cắt đứt sự vướng bận về vợ con, sau khi cắt đứt sự vướng bận về thân quyến, sau khi cắt đứt sự vướng bận về bạn bè và thân hữu, sau khi cạo bỏ râu tóc, khoác lên các tấm vải màu ca-sa, rời nhà xuất gia, sống không nhà, sau khi đi đến trạng thái không có gì, một mình sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng; - ‘đức Thế Tôn là một mình theo quy định của đời sống xuất gia’ nghĩa là như vậy.

Đức Thế Tôn là một mình với ý nghĩa không người thứ hai nghĩa là thế nào? Trong khi đã được xuất gia như vậy, Ngài, một mình, thân cận các khu rừng, các nơi heo hút, các chỗ trú ngụ xa vắng có ít âm thanh, ít tiếng ồn, có bầu không gian vắng vẻ, tách biệt với dân chúng, thích hợp cho việc thiền tịnh. Ngài sống một mình, đi một mình, đứng một mình, nằm một mình, đi vào làng để khất thực một mình, đi trở về một mình, ngồi nơi vắng vẻ một mình, quyết định kinh hành một mình, sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng một mình; - ‘đức Thế Tôn là một mình với ý nghĩa không người thứ hai’ nghĩa là như vậy.

Đức Thế Tôn là một mình với ý nghĩa dứt bỏ tham ái nghĩa là thế nào? Ngài một mình như vậy, không người thứ hai, trong khi sống không bị xao lãng, có nhiệt tâm, có bản tánh cương quyết, ở bờ sông Nerañjarā, nơi gốc cây Bồ Đề, trong khi đang nỗ lực về sự nỗ lực vĩ đại, sau khi đã phá tan Ma Vương, Thân Chết, Hắc Ám, thân quyến của những kẻ bị xao lãng, cùng với đạo quân binh, Ngài đã dứt bỏ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu sự vướng mắc là mạng lưới tham ái đã được căng ra.

1. “*Tañhādutiyo puriso dīghamaddhāna saṃsaraṃ,
itthabhāvaññathābhāvaṃ saṃsāraṃ nātivattati.*
2. *Etamādīnavaṃ ñatvā taṇhaṃ¹ dukkhassa sambhavaṃ,
vītataṇho anādāno sato bhikkhu paribbaje*”ti.²
Evaṃ bhagavā taṇhāya pahānaṭṭhena eko.

Kathaṃ bhagavā ekantavītarāgoti eko? Rāgassa pahīnattā ekantavītarāgoti eko, dosassa pahīnattā ekantavītadosoti eko, mohassa pahīnattā ekantavītamohoti eko, kilesānaṃ pahīnattā ekantanikkilesoti eko.

Kathaṃ bhagavā ekāyanamaggaṃ gatoti eko? Ekāyanamaggo vuccati³ cattāro satipaṭṭhānā –pe– ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

3. “*Ekāyanam jātikhayantadassī
maggam pajānāti hitānukampī,
etena maggena tariṃsu pubbe
tarissanti ye ca⁴ taranti oghan*”ti.⁵
Evaṃ bhagavā ekāyanamaggaṃ gatoti eko.

Kathaṃ bhagavā eko anuttaram sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti eko? Bodhi vuccati catusu maggesu ñāṇaṃ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ –pe– dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Bhagavā tena bodhiñāṇena ‘sabbe saṅkhārā aniccā’ti bujji, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā’ti bujji, ‘sabbe dhammā anattā’ti bujji, –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman’ti bujji.

Athavā yaṃ bujjhitabbaṃ anubujjhitabbaṃ paṭibujjhitabbaṃ sambujjhitabbaṃ adhigantabbaṃ phassitabbaṃ⁶ sacchikātabbaṃ sabbam taṃ tena bodhiñāṇena bujji anubujji paṭibujji sambujji adhigacchi phassi⁷ sacchākāsi. Evaṃ bhagavā eko anuttaram sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti eko.

¹ taṇhā - Syā.

⁵ Satipaṭṭhānasamūyutta, Nālandavagga, Brahmasutta.

² Catukkaṅguttara, Bhaṇḍagāmaṃvavagga; Itivuttaka, Ekakanipāta, Dutiyo vagga, Taṇhāsamojjanasutta; Suttanipāta, Dvayatānupassanāsutta.

³ vuccanti - Syā.

⁶ phusitabbaṃ - Syā.

⁴ ceva - Syā, PTS.

⁷ phassesi - Ma; phusesi - Syā.

1. “Có tham ái là bạn lữ, trong khi luân chuyển một thời gian dài đến cõi này và cõi khác, con người không vượt qua được luân hồi.

2. Sau khi biết được sự bất lợi như vậy, (biết được) tham ái là nguồn sanh khởi của khổ, vị tỳ khuru, có tham ái đã được xa lìa, không có sự nắm giữ, có niệm, nên ra đi du phương.”

Đức Thế Tôn là một mình với ý nghĩa dứt bỏ tham ái nghĩa là như vậy.

Đức Thế Tôn là vị một mình ‘có luyến ái đã được xa lìa hoàn toàn’ nghĩa là thế nào? Là vị một mình ‘có luyến ái đã được xa lìa hoàn toàn’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với luyến ái, là vị một mình ‘có sân hận đã được xa lìa hoàn toàn’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với sân hận, là vị một mình ‘có si mê đã được xa lìa hoàn toàn’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với si mê, là vị một mình ‘hoàn toàn không còn ô nhiễm’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với các ô nhiễm.

Đức Thế Tôn là vị một mình ‘đã đi con đường độc đạo’ nghĩa là thế nào? Con đường độc đạo nói đến bốn sự thiết lập niệm, –nt– đạo lộ thánh thiện tám chi phần.

3. “Vị nhìn thấy sự tiêu hoại và chấm dứt của sanh, có lòng thương tưởng đến điều lợi ích, nhận biết con đường độc đạo. Trong thời quá khứ các vị đã vượt qua, (trong thời vị lai) các vị sẽ vượt qua, và (trong thời hiện tại) các vị đang vượt qua dòng lũ bằng con đường này.”

Đức Thế Tôn là vị một mình ‘đã đi con đường độc đạo’ nghĩa là như vậy.

Đức Thế Tôn là vị một mình ‘đã giác ngộ quả vị Chánh Đẳng Giác vô thượng’ nghĩa là thế nào? Quả vị giác ngộ nói đến trí ở bốn Đạo, tuệ, tuệ quyền, tuệ lực, trạch pháp giác chi, sự thẩm xét, sự thấy rõ, chánh kiến. Nhờ vào trí giác ngộ ấy, đức Thế Tôn đã giác ngộ rằng: ‘Tất cả các hành là vô thường,’ đã giác ngộ rằng: ‘Tất cả các hành là khổ,’ đã giác ngộ rằng: ‘Tất cả các pháp là vô ngã,’ –nt– đã giác ngộ rằng: ‘Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.’

Hoặc là, điều gì có thể giác ngộ (bởi Sơ Đạo), có thể giác ngộ (bởi Nhị Đạo), có thể giác ngộ (bởi Tam Đạo), có thể giác ngộ (bởi Tứ Đạo),¹ có thể chứng đắc, có thể chạm đến, có thể chứng ngộ, Ngài đã giác ngộ (Sơ Đạo), đã giác ngộ (Nhị Đạo), đã giác ngộ (Tam Đạo), đã giác ngộ (Tứ Đạo), đã giác ngộ đúng đắn, đã chứng đắc, đã chạm đến, đã chứng ngộ toàn bộ điều ấy nhờ vào trí giác ngộ ấy. Đức Thế Tôn là vị một mình ‘đã giác ngộ quả vị Chánh Đẳng Giác vô thượng’ nghĩa là như vậy.

¹ Bốn động từ *bujjhati*, *anubujjhati*, *paṭibujjhati*, và *sambujjhati* có cùng một gốc động từ là *√budh*, có nghĩa là ‘giác ngộ,’ rồi được thêm vào các tiếp đầu ngữ *anu*, *paṭi*, *sam* để tạo thành ba động từ khác nữa với ý nghĩa đã được thay đổi ít nhiều. Ý nghĩa của bốn động từ trên đã được viết theo sự giải thích của Chú Giải (Niddā. ii, 440).

Tamonudo ti bhagavā rāgatamaṃ dosatamaṃ mohatamaṃ diṭṭhitamaṃ kilesatamaṃ duccharitatamaṃ andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ paññānirodhikaṃ vighātapakkhikaṃ anibbānaṣaṃvattanikaṃ panudi nudi¹ pajahi vinodesi byantikāsi² anabhāvaṃ gamesi. **Āsīno** ti nisīno bhagavā pāsāṇake cetiye 'ti - āsīno.

4. *Nagassa passe āsīnaṃ muniṃ dukkhassa pāraguṃ, sāvakaṃ payirupāsanti tevijjā maccuhāyino* 'ti.³
Evampi⁴ bhagavā āsīno.

Athavā bhagavā appossukkapaṭippassaddhattā⁵ āsīno, so vutthavāso ciṇṇacaraṇo -pe- jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavo 'ti. Evampi bhagavā āsīno 'ti - eko tamonudāsīno.

Jutimā so pabhaṅkaro ti - **Jutimā** ti jutimā matimā paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. **Pabhaṅkaro** ti pabhaṅkaro ālokakaro obhāsakaro dīpaṅkaro padīpaṅkaro⁶ ujjotakaro⁷ pajjotakaro⁸ 'ti - jutimā so pabhaṅkaro.

Gotamo bhūripaññāṇo ti gotamo bhūripaññāṇo ñāṇapaññāṇo⁹ paññādhajo paññāketu paññādhipeyyo vicayabahulo pavicayabahulo pekkhāyanabahulo¹⁰ samekkhāyanabahulo¹¹ vibhūtavihārī taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono¹² tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo.¹³

5. *“Dhajo rathassa paññāṇaṃ dhūmo¹⁴ paññāṇamaggino, rājā ratthassa paññāṇaṃ bhattā paññāṇamitthiyā* ”ti.¹⁵

Evameva gotamo bhūripaññāṇo ñāṇapaññāṇo paññādhajo paññāketu paññādhipeyyo vicayabahulo pavicayabahulo pekkhāyanabahulo samekkhāyanabahulo vibhūtavihārī taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo 'ti - gotamo bhūripaññāṇo.

¹ nudi panudi - Ma, Syā.

² byantikāsi - Syā.

³ Vaṅgisasaṃyutta, Moggallānasutta; Theragāthā, Vaṅgisattheragāthā.

⁴ evaṃ - Syā.

⁵ sabbossukkapaṭippassaddhattā - Ma, Syā, PTS.

⁶ padīpakaro - Ma.

⁷ ujjotaṅkaro - Pana.

⁸ pajjotaṅkaro - Pana.

⁹ ñāṇapaññāto - Su.

¹⁰ okkhāyanabahulo - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

¹¹ samokkhāyanadhammo - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

¹² tappono - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

¹³ tadādhipeyyo - Syā, evamuparipi.

¹⁴ dhūmo - Syā.

¹⁵ Devatāsaṃyutta, Rathasutta; Mahāvessantarajātaka (547).

Vị xóa tan sự tăm tối: đức Thế Tôn đã xóa tan, đã xóa tan, đã dứt bỏ, đã xóa đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu sự tăm tối bởi luyện ái, sự tăm tối bởi sân hận, sự tăm tối bởi si mê, sự tăm tối bởi ngã mạn, sự tăm tối bởi tà kiến, sự tăm tối bởi ô nhiễm, sự tăm tối bởi uế hạnh, sự tạo ra tăm tối, sự làm cho mù mắt, sự tạo ra vô trí, sự diệt tận tuệ, đem đến sự buồn phiền, không vận hành đến Niết Bàn.
Đang ngồi: Đức Thế Tôn đang ngồi ở bảo tháp Pāsāṇaka; - ‘đang ngồi’ là như thế.

4. “*Các vị Thinh Văn, có ba Minh, có sự chiến thắng Thần Chết, hầu cận bậc Hiền Trí, vị đã đi đến bờ kia của khổ, đang ngồi ở sườn của ngọn núi.*”

Đức Thế Tôn đang ngồi còn là như vậy.

Hoặc là, đức Thế Tôn có trạng thái đã được tịch tịnh mọi sự năng động (của ô nhiễm), đang ngồi. Ngài đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, –nt– *việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy.* Đức Thế Tôn đang ngồi còn là như vậy; - ‘vị xóa tan sự tăm tối, một mình, đang ngồi’ là như thế.

Có sự sáng chói, bậc tạo ra ánh sáng ấy - Có sự sáng chói: có sự sáng chói, có sự khôn ngoan, sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Bậc tạo ra ánh sáng:** bậc tạo ra ánh sáng là bậc tạo ra sự soi sáng, bậc tạo ra sự chiếu sáng, bậc tạo ra cây đèn, bậc tạo ra ngọn đèn, bậc tạo ra sự sáng ngời, bậc tạo ra sự sáng rực; - ‘có sự sáng chói, bậc tạo ra ánh sáng ấy’ là như thế.

Vị Gotama có sự hiểu biết bao la: vị Gotama có sự hiểu biết bao la, có sự hiểu biết bằng trí, có tuệ là ngọn cờ, có tuệ là cờ hiệu, có tuệ là chủ đạo, có nhiều sự chọn lựa, có nhiều sự khám phá, có nhiều sự xem xét, có nhiều sự tìm tòi, trú vào điều đã được làm rõ rệt, rồi đi theo điều ấy, phát triển theo điều ấy, xem trọng điều ấy, uốn cong theo điều ấy, chiều theo điều ấy, xuôi theo điều ấy, hướng đến điều ấy, xem điều ấy là chủ đạo.

5. “*Lá cờ là biểu hiệu của cỗ xe, khói là biểu hiệu của ngọn lửa, vị vua là biểu hiệu của đất nước, người chồng là biểu hiệu của phụ nữ.*”¹

Tương tự y như vậy, vị Gotama có sự hiểu biết bao la, có sự hiểu biết bằng trí, có tuệ là ngọn cờ, có tuệ là cờ hiệu, có tuệ là chủ đạo, có nhiều sự chọn lựa, có nhiều sự khám phá, có nhiều sự xem xét, có nhiều sự tìm tòi, trú vào điều đã được làm rõ rệt, rồi đi theo điều ấy, phát triển theo điều ấy, xem trọng điều ấy, uốn cong theo điều ấy, chiều theo điều ấy, xuôi theo điều ấy, hướng đến điều ấy, xem điều ấy là chủ đạo; - ‘vị Gotama có sự hiểu biết bao la’ là như thế.

¹ *Bôn Sanh Vessantara Vĩ Đại* (547), TTPV tập 34, trang 387, câu kệ 6198.

Gotamo bhūrimedhaso ti bhūri vuccati paṭhavi.¹ Bhagavā tāya paṭhavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgato. Medhā vuccati paññā, yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno² samannāgato, tasmā buddho sumedhaso ’ti³ - gotamo bhūrimedhaso.

Tenāha thero piṅgiyo:
 “Eko tamonudāsino
 jutimā so pabhaṅkaro,
 gotamo bhūripaññāṇo
 gotamo bhūrimedhaso ”ti.

14.

*Yo me dhammadesesi sandiṭṭhikamakālikam,
 taṅhakkhayamanītikam yassa natthi upamā kvaci.*

Yo me dhammadesesī ti - **Yo** ti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujhi, tattha ca sabbaññutaṃ patto balesu ca vasībhāvaṃ. **Dhammadesesī** ti - **Dhamman** ti ādikalyāṇaṃ majjhakalyāṇaṃ pariyośanakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne –pe– ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānaṅca nibbānagāminiṅca paṭipadaṃ ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttāniakāsi pakāsesī ’ti - yo me dhammadesesi.

Sandiṭṭhikamakālikan ti sandiṭṭhikam akālikam ehipassikam opanayikam⁴ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhī ’ti. Evampi sandiṭṭhikam.⁵ Athavā yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā⁶ adhigacchateva⁷ phalaṃ vindati paṭilabhati ’ti. Evampi sandiṭṭhikamakālikam. Yathā⁸ manussā kālikam dhanam datvā anantarā na labhanti⁹ kālam āgamenti, nevāyaṃ dhammo. Yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhati na parattha na paraloke.¹⁰ Evaṃ akālikan ’ti - sandiṭṭhikamakālikam.

¹ pathavi - Ma.

² samupapanno - Ma, Syā.

³ buddho bhūrimedhasoti - Syā; buddho sumedhoti - PaVa, Vi, Ka.

⁴ opaneyyikam - Ma.

⁵ evaṃ sandiṭṭhikam - Ma; evaṃ sandiṭṭhikamakālikam - Syā, PTS.

⁶ antarā samanantarā - Pana.

⁷ adhigaccheva - Va, Vi, Ka.

⁸ evampi sandiṭṭhikam. Akālikanti yathā - Ma.

⁹ antarā na labbhati - Va, Vi, Ka.

¹⁰ na paratthe na paraloke - Va, Vi, Ka.

Vị Gotama có sự thông minh bao la: Bao la nói đến trái đất. Đức Thế Tôn đã thành tựu tuệ ấy, (là tuệ) bao la, trải rộng, sánh bằng trái đất. Thông minh nói đến tuệ; tuệ là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã đi đến gần, đã tiến đến gần, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu sự thông minh, tuệ này; vì thế, đức Phật vô cùng thông minh; - ‘vị Gotama có sự thông minh bao la’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:
*“Vị xóa tan sự tăm tối, một mình, đang ngồi,
 có sự sáng chói, bậc tạo ra ánh sáng ấy
 là vị Gotama có sự hiểu biết bao la,
 là vị Gotama có sự thông minh bao la.”*

14.

Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa. Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.

Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp - Vị ấy: Vị ấy là đức Thế Tôn, đấng Tự Chủ, vị không có thầy, đã tự mình giác ngộ hoàn toàn các sự thật về các pháp chưa từng được nghe trước đây. Ngài đã đạt được trạng thái Toàn Tri về các pháp ấy và đã đạt được bản thể năng lực về các lực. **Đã thuyết giảng Giáo Pháp - Giáo Pháp:** Ngài đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ, (gồm có) bốn sự thiết lập niệm, –nt– đạo lộ thánh thiện tám chi phần, Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn; - ‘vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp’ là như thế.

Có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian: (là pháp) có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, hãy đến và hãy thấy, có khả năng dẫn dắt về hướng (Niết Bàn), và nên được hiểu biết tự cá nhân bởi các bậc trí tuệ; - ‘có thể thấy được bởi tự thân’ là như vậy. Hoặc là, người nào, ngay ở kiếp sống này, tu tập đạo lộ thánh thiện tám chi phần, (người ấy) chẳng những chứng đắc, mà còn tìm thấy, tiếp nhận Quả vị kế liền sau đó, không bị gián đoạn đối với Đạo ấy; - ‘có thể thấy được bởi tự thân’ còn là như vậy. **Không bị chi phối bởi thời gian:**¹ Giống như những người xuất ra tài sản (vốn) theo định kỳ, họ không đạt được lợi liền sau đó, họ chờ đợi một thời gian; Pháp này không phải như vậy. Người nào, ngay ở kiếp sống này, tu tập đạo lộ thánh thiện tám chi phần, (người ấy) chẳng những chứng đắc, mà còn tìm thấy, tiếp nhận Quả vị kế liền sau đó, không bị gián đoạn đối với Đạo ấy, không phải ở nơi khác, không phải ở thế giới khác; ‘không bị chi phối bởi thời gian’ là như vậy; - ‘có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian’ là như thế.

¹ Văn bản *Pāli* không chính xác. So sánh với 2 đoạn tương tự ở trang 454 và 458. Phần dịch Việt được ghi lại theo sự hiệu đính của Tam Tạng Miến Điện (ND).

Taṇhakkhayamanīṭikan ti - **Taṇhā** ti rūpaṇhā –pe– dhammaṇhā. **Taṇhakkhayan** ti taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ. **Anīṭikan** ti īti vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca, itippahānaṃ itivūpasamaṃ itipaṭinissaggaṃ itipaṭippassaddhiṃ¹ amataṃ nibbānaṃ 'ti - taṇhakkhayamanīṭikaṃ.

Yassa natthi upamā kvaci ti - **Yassā** ti nibbānassa. **Natthi upamā** ti upamā natthi, upanidhā natthi, sadisaṃ natthi,² paṭibhāgo natthi na sati na saṃvijjati nūpalabbhati. **Kvaci** ti kvaci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhatabhiddhā vā 'ti - yassa natthi upamā kvaci.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Yo me dhammadesesi sandiṭṭhikamakālikaṃ,
taṇhakkhayamanīṭikaṃ yassa natthi upamā kvaci”* ti.

15.

*Kinnu tamhā vipavasasi³ muhuttamapi piṅgiya,
gotamā bhūripaññāṇā gotamā bhūrimedhasā.*

Kinnu tamhā vipavasasi ti kinnu buddhamhā⁴ vipavasasi apesi apagacchasi⁵ vinā hosī 'ti - kinnu tamhā vipavasasi.

Muhuttamapi piṅgiyā ti muhuttamapi khaṇamapi layamapi⁶ vayamapi⁷ addhampī 'ti⁸ - muhuttamapi. **Piṅgiyā** ti bāvarī taṃ jāmātaraṃ⁹ nāmena ālapati.

Gotamā bhūripaññāṇā ti gotamā bhūripaññāṇā ñāṇapaññāṇā paññādhajā paññāketumhā paññādhigateyyamhā vicayabahulā pavicayabahulā pekkhāyanabahulā samekkhāyanabahulā¹⁰ vibhūtavihārimhā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tapponā tappabbhārā tadadhimmuttā tadadhipateyyamhā 'ti¹¹ - gotamā bhūripaññāṇā.

Gotamā bhūrimedhasā ti bhūri vuccati paṭhavī. Bhagavā tāya¹² paṭhavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya¹³ samannāgato. Medhā vuccati paññā, yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upagato samupagato¹⁴ upapanno sampanno¹⁵ samannāgato, tasmā buddho sumedhaso 'ti¹⁶ - gotamā bhūrimedhasā.

Tenāha so brāhmaṇo:¹⁷

*“Kinnu tamhā vipavasasi muhuttamapi piṅgiya,
gotamā bhūripaññāṇā gotamā bhūrimedhasā”* ti.

¹ itivūpasamo itipaṭinissaggo itipaṭippassaddhi - Syā.

² sadisā natthi - Va, Vi, Ka.

³ vipavasasi - Ma, evamidisesu ṭhānesu.

⁴ tamhā buddhamhā - Syā.

⁵ apagacchi - Ma.

⁶ muhuttampi khaṇampi layampi - Ma, Syā.

⁷ vayampi - Ma; vassampi - Syā, PTS.

⁸ atthampīti - Syā, PTS.

⁹ nattāraṃ - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ okkhāyanabahulā samokkhāyanadhammā - Ma, Syā.

¹¹ tadadhipateyyamhāti - Syā.

¹² imāya - Syā.

¹³ vipulāya vitthatāya paññāya - Syā

¹⁴ upāgato samupāgato - Ma, Syā.

¹⁵ samupapanno - Ma, Syā.

¹⁶ bhūrimedhasoti - Syā.

¹⁷ so bāvarī brāhmaṇo - Syā, PTS.

Có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. **Có sự diệt trừ tham ái:** có sự diệt trừ tham ái, có sự diệt trừ luyến ái, có sự diệt trừ sân hận, có sự diệt trừ si mê, có sự diệt trừ cảnh giới tái sanh, có sự diệt trừ việc tái sanh, có sự diệt trừ việc nối liền tái sanh, có sự diệt trừ hữu, có sự diệt trừ việc luân hồi, có sự diệt trừ việc luân chuyển. **Không có tai họa:** Tai họa nói đến các ô nhiễm, các uẩn, và các pháp tạo tác. Sự dứt bỏ các tai họa, sự vắng lặng các tai họa, sự buông bỏ các tai họa, sự tịch tịnh các tai họa là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa’ là như thế.

Đối với pháp ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu - Đối với pháp ấy: đối với Niết Bàn. **Không có điều tương đương:** điều tương đương là không có, điều thay thế là không có, điều tương tự là không có, điều đối xứng là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại. **Ở bất cứ đâu:** ở bất cứ đâu là ở bất cứ nơi đâu, ở bất cứ chỗ nào, thuộc nội phần, hoặc thuộc ngoại phần, hoặc thuộc nội phần và ngoại phần; - ‘đối với pháp ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pìngiya đã nói:

“Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa. Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.”

15.

Tại sao người lại sống xa lìa vị ấy, vị Gotama có sự hiểu biết bao la, vị Gotama có sự thông minh bao la, dầu chỉ trong chốc lát, này Pìngiya?

Tại sao người lại sống xa lìa vị ấy: Tại sao người lại sống xa lìa, lại rời xa, lại rời khỏi, lại sống không có đức Phật? - ‘tại sao người lại sống xa lìa vị ấy’ là như thế.

Dầu chỉ trong chốc lát, này Pìngiya: dầu chỉ trong chốc lát, dầu chỉ trong giây phút, dầu chỉ trong khoảnh khắc, dầu chỉ trong giai đoạn, dầu chỉ trong một khoảng thời gian; - ‘dầu chỉ trong chốc lát’ là như thế. **Pìngiya:** Vị Bāvāri xưng hô với người cháu¹ ấy bằng tên.

Vị Gotama có sự hiểu biết bao la: vị Gotama có sự hiểu biết bao la, có sự hiểu biết bằng trí, có tuệ là ngọn cờ, có tuệ là cờ hiệu, có tuệ là chủ đạo, có nhiều sự chọn lựa, có nhiều sự khám phá, có nhiều sự xem xét, có nhiều sự tìm tòi, trú vào điều đã được làm rõ rệt, rồi đi theo điều ấy, phát triển theo điều ấy, xem trọng điều ấy, uốn cong theo điều ấy, chiều theo điều ấy, xuôi theo điều ấy, hướng đến điều ấy, xem điều ấy là chủ đạo; - ‘vị Gotama có sự hiểu biết bao la’ là như thế.

Vị Gotama có sự thông minh bao la: Bao la nói đến trái đất. Đức Thế Tôn đã thành tựu tuệ ấy, (là tuệ) bao la, trải rộng, sánh bằng trái đất. Thông minh nói đến tuệ; tuệ là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã đi đến gần, đã tiến đến gần, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu sự thông minh, tuệ này; vì thế, đức Phật vô cùng thông minh; - ‘vị Gotama có sự thông minh bao la’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn ấy đã nói rằng:

“Tại sao người lại sống xa lìa vị ấy, vị Gotama có sự hiểu biết bao la, vị Gotama có sự thông minh bao la, dầu chỉ trong chốc lát, này Pìngiya?”

¹ Ở đây, từ *jāmātaram* (con rể) của Tam Tạng Sri Lanka là không phù hợp với từ *mātulam* (cậu, em của mẹ) ở phần sau. Trong khi đó, Tam Tạng Thái, Miến, và PTS đều ghi là *nattāram* (cháu trai); vì thế, Pìngiya là cháu, và Bāvāri là cậu (ND).

16.

*Yo te dhammadesesi sandiṭṭhikamakālikam,
taṇhakkhayamanītikam yassa natthi upamā kvaci.*

Yo te dhammadesesī ti - **Yo** ti yo so bhagavā –pe– tattha ca sabbaññutam patto balesu ca vasībhāvaṃ. **Dhammadesesī** ti - **Dhamman** ti ādikalyāṇaṃ majjhakalyāṇaṃ –pe– nibbānaṃca nibbānagāminiṃca paṭipadaṃ ācikkhi desesi paññāpesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesī 'ti - yo te dhammadesesi.

Sandiṭṭhikamakālikan ti sandiṭṭhikam akālikam ehipassikam opāyikam¹ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhī 'ti, evampi sandiṭṭhikam.² Athavā yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikam maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhati 'ti, evampi sandiṭṭhikam. **Akālikan** ti yathā manussā kālikam dhanam datvā anantarā na labbhanti kalam āgamenti, nevāyaṃ dhammo. Yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikam maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ, vindati paṭilabhati na parattha na paraloke, evam akālikan 'ti - sandiṭṭhikamakālikam.

Taṇhakkhayamanītikān ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā saddataṇhā –pe– dhammataṇhā. **Taṇhakkhayan** ti taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ. **Anītikān** ti iti vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca. Itippahānaṃ itivūpasamaṃ itipaṭinissaggaṃ itipaṭippassaddhiṃ³ amataṃ nibbānaṃ 'ti - taṇhakkhayamanītikam.

Yassa natthi upamā kvacī ti - **Yassā** ti nibbānassa. **Natthi upamā** ti upamā natthi, upanidhā natthi,⁴ sadisaṃ natthi, paṭibhāgo natthi na satī na saṃvijjati nūpalabbhati.⁵ **Kvacī** ti kvaci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vā 'ti - yassa natthi upamā kvaci.

Tenāha so bāvarī brāhmaṇo:

*“Yo te dhammadesesi sandiṭṭhikamakālikam,
taṇhakkhayamanītikam yassa natthi upamā kvacī”*ti.

¹ opāyikam - Ma.

² sandiṭṭhikamakālikam - Syā.

³ itivūpasamo itipaṭinissaggo itipaṭippassaddhi - Syā.

⁵ nupalabbhati - Ma;

nupalabbhatīti natthi upamā - Syā.

⁴ upanidhi natthi - Pana.

16.

Vị ấy đã thuyết giảng cho người Giáo Pháp có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa. Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.

Vị ấy đã thuyết giảng cho người Giáo Pháp - Vị ấy: Vị ấy là đức Thế Tôn, –nt– Ngài đã đạt được trạng thái Toàn Tri về các pháp ấy và đã đạt được bản thể năng lực về các lực. **Đã thuyết giảng Giáo Pháp - Giáo Pháp:** Ngài đã chỉ dạy, đã chỉ bảo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, –nt– Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn; - ‘vị ấy đã thuyết giảng cho người Giáo Pháp’ là như thế.

Có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian: (là pháp) có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, hãy đến và hãy thấy, có khả năng dẫn dắt về hướng (Niết Bàn), và nên được hiểu biết tự cá nhân bởi các bậc trí tuệ; - ‘có thể thấy được bởi tự thân’ là như vậy. Hoặc là, người nào, ngay ở kiếp sống này, tu tập đạo lộ thánh thiện tám chi phần, (người ấy) chẳng những chứng đắc, mà còn tìm thấy, tiếp nhận Quả vị kế liền sau đó, không bị gián đoạn đối với Đạo ấy; - ‘có thể thấy được bởi tự thân’ còn là như vậy. **Không bị chi phối bởi thời gian:** Giống như những người xuất ra tài sản (vốn) theo định kỳ, họ không đạt được lại liền sau đó, họ chờ đợi một thời gian; Pháp này không phải như vậy. Người nào, ngay ở kiếp sống này, tu tập đạo lộ thánh thiện tám chi phần, (người ấy) chẳng những chứng đắc, mà còn tìm thấy, tiếp nhận Quả vị kế liền sau đó, không bị gián đoạn đối với Đạo ấy, không phải ở nơi khác, không phải ở thế giới khác; - ‘không bị chi phối bởi thời gian’ là như vậy; - ‘có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian’ là như thế.

Có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa - Tham ái: tham ái cảnh sắc, tham ái cảnh thanh, –nt– tham ái cảnh pháp. **Có sự diệt trừ tham ái:** có sự diệt trừ tham ái, có sự diệt trừ luyến ái, có sự diệt trừ sân hận, có sự diệt trừ si mê, có sự diệt trừ cảnh giới tái sanh, có sự diệt trừ việc tái sanh, có sự diệt trừ việc nối liền tái sanh, có sự diệt trừ hữu, có sự diệt trừ việc luân hồi, có sự diệt trừ việc luân chuyển. **Không có tai họa:** Tai họa nói đến các ô nhiễm, các uẩn, các pháp tạo tác. Sự dứt bỏ các tai họa, sự vắng lặng các tai họa, sự buông bỏ các tai họa, sự tịch tịnh các tai họa là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa’ là như thế.

Đối với pháp ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu - Đối với pháp ấy: đối với Niết Bàn. **Không có điều tương đương:** điều tương đương là không có, điều thay thế là không có, điều tương tự là không có, điều đối xứng là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại. **Ở bất cứ đâu:** ở bất cứ đâu là ở bất cứ nơi đâu, ở bất cứ chỗ nào, thuộc nội phần, hoặc thuộc ngoại phần, hoặc thuộc nội phần và ngoại phần; - ‘đối với pháp ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu’ là như thế.

Vì thế, vị Bà-la-môn Bāvāri ấy đã nói rằng:

“Vị ấy đã thuyết giảng cho người Giáo Pháp có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa. Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.”

17.

*Nāhaṃ tamhā vippavasāmi muhuttamapi brāhmaṇa,
gotamā bhūripaññāṇā gotamā bhūrimedhasā.*

Nāhaṃ tamhā vippavasāmi ti nāhaṃ buddhamhā vippavasāmi apemi apagacchāmi vinā homī 'ti¹ - nāhaṃ tamhā vippavasāmi.

Muhuttamapi brāhmaṇā ti muhuttampi khaṇampi layampi vayampi² addhampī 'ti³ - muhuttamapi. **Brāhmaṇā** ti gāravena mātulaṃ ālapati.

Gotamā bhūripaññāṇā ti gotamā bhūripaññāṇā ñāṇapaññāṇā paññādhajā paññāketumhā paññādhipateyyamhā vicayabahulā pavicayabahulā pekkhāyana-bahulā samekkhāyanabahulā⁴ vibhūtavihārimhā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tapponā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyamhā 'ti⁵ - gotamā bhūripaññāṇā.

Gotamā bhūrimedhasā ti bhūri vuccati paṭhavī. Bhagavā tāya⁶ paṭhavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya⁷ samannāgato. Medhā vuccati paññā, yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upagato samupagato upapanno sampanno samannāgato, tasmā buddho sumedhaso 'ti - gotamo bhūrimedhasā.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Nāhaṃ tamhā vippavasāmi muhuttamapi brāhmaṇa,
gotamā bhūripaññāṇā gotamā bhūrimedhasā”*ti.

18.

*Yo me dhammadesesi sandiṭṭhikamakālikam,
taṇhakkhayamanītikam yassa natthi upamā kvaci.*

Yo me dhammadesesī ti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmāṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutam patto balesu ca vasībhāvaṃ. **Dhammadesesī** ti - **Dhamman** ti ādikalyāṇam majjhekalyāṇam pariyośanakalyāṇam sāttham sabyañjanam kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam, cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcendriyāni pañca balāni satta bojjaṅge ariyam aṭṭhaṅgikam maggam nibbānaṅca nibbānagāminiṅca paṭipadam ācikkhi desesi paññapehi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesi 'ti - yo me dhammadesesi.

¹ ahaṃ tamhā buddhamhā na vippavasāmi na apemi na apagacchāmi na vinā homīti - Syā.

² vassampi - Syā, PTS.

³ atthampīti - Syā, PTS.

⁴ okkhāyanabahulā samokkhāyanadhammā - Ma, Syā.

⁵ tadādhipateyyamhāti - Syā.

⁶ imāya - Syā.

⁷ vipulāya vitthatāya paññāya - Syā.

17.

Tôi không sống xa lìa vị ấy, vị Gotama có sự hiểu biết bao la, vị Gotama có sự thông minh bao la, đầu chỉ trong chốc lát, thưa vị Bà-la-môn.

Tôi không sống xa lìa vị ấy: Tôi không sống xa lìa, không rời xa, không rời khỏi, sống không có đức Phật; - ‘tôi không sống xa lìa vị ấy’ là như thế.

Đầu chỉ trong chốc lát, thưa vị Bà-la-môn: đầu chỉ trong chốc lát, đầu chỉ trong giây phút, đầu chỉ trong khoảnh khắc, đầu chỉ trong giai đoạn, đầu chỉ trong một khoảng thời gian; - ‘đầu chỉ trong chốc lát’ là như thế. **Thưa vị Bà-la-môn:** Vị Pिंगiya xưng hô với người cậu bằng sự tôn kính.

Vị Gotama có sự hiểu biết bao la: vị Gotama có sự hiểu biết bao la, có sự hiểu biết bằng trí, có tuệ là ngọn cờ, có tuệ là biểu hiệu, có tuệ là chủ đạo, có nhiều sự chọn lựa, có nhiều sự khám phá, có nhiều sự xem xét, có nhiều sự tìm tòi, trú vào điều đã được làm rõ rệt, rồi đi theo điều ấy, phát triển theo điều ấy, xem trọng điều ấy, uốn cong theo điều ấy, chiều theo điều ấy, xuôi theo điều ấy, hướng đến điều ấy, xem điều ấy là chủ đạo; - ‘vị Gotama có sự hiểu biết bao la’ là như thế.

Vị Gotama có sự thông minh bao la: Bao la nói đến trái đất. Đức Thế Tôn đã thành tựu tuệ ấy, (là tuệ) bao la, trải rộng, sánh bằng trái đất. Thông minh nói đến tuệ; tuệ là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã đi đến gần, đã tiến đến gần, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu sự thông minh, tuệ này; vì thế, đức Phật vô cùng thông minh; - ‘vị Gotama có sự thông minh bao la’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pिंगiya đã nói:

“Tôi không sống xa lìa vị ấy, vị Gotama có sự hiểu biết bao la, vị Gotama có sự thông minh bao la, đầu chỉ trong chốc lát, thưa vị Bà-la-môn.”

18.

Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa. Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.

Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp: Vị ấy là đức Thế Tôn, đấng Tự Chủ, vị không có thầy, đã tự mình giác ngộ hoàn toàn các sự thật về các pháp chưa từng được nghe trước đây. Ngài đã đạt được trạng thái Toàn Tri về các pháp ấy và đã đạt được bản thể năng lực về các lực. **Đã thuyết giảng Giáo Pháp - Giáo Pháp:** Ngài đã chỉ dạy, đã chỉ báo, đã thông báo, đã ấn định, đã khai mở, đã chia sẻ, đã làm rõ, đã bày tỏ toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ, (gồm có) bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh căn, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, Niết Bàn, và sự thực hành đưa đến Niết Bàn; - ‘vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp’ là như thế.

Sandiṭṭhikamakālikan ti sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opanayikaṃ¹ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhī 'ti, evampi sandiṭṭhikaṃ.² Athavā yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhatī 'ti, evampi sandiṭṭhikaṃ. **Akālikan** ti yathā manussā kālikaṃ dhaṇaṃ datvā anantarā na labhanti, kālaṃ āgamenti, nevāyaṃ dhammo. Yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhati, na parattha na paraloke 'ti, evaṃ akālikan 'ti - sandiṭṭhikamakālikaṃ.

Taṇhakkhayamanīṭikan ti - **Taṇhā** ti rūpataṇhā -pe- dhammataṇhā. **Taṇhakkhayan** ti taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ. **Anīṭikan** ti - **Īti** vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisāṅkhārā ca. Ītippahānaṃ Ītivūpasamaṃ Ītipaṭinissaggaṃ Ītipaṭippassaddhiṃ³ amataṃ nibbānaṃ 'ti - taṇhakkhayamanītikaṃ.

Yassa natthi upamā kvaci ti - **Yassā** ti nibbānassa. **Natthi upamā** ti upamā natthi, upanidhā natthi, sadisaṃ natthi, paṭibhāgo natthi, na satī⁴ na saṃvijjati nūpalabbhati.⁵ **Kvaci** ti kvaci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhatabhiddhā vā 'ti - yassa natthi upamā kvaci.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Yo me dhammamadesesi sandiṭṭhikamakālikaṃ,
taṇhakkhayamanītikaṃ yassa natthi upamā kvaci”*ti.

19.

*Passāmi naṃ manasā cakkhunā vā⁶
rattiṃ divaṃ brāhmaṇa appamatto,
namassamāno vivasemi⁷ rattiṃ
teneva maññāmi avippavāsaṃ.*

Passāmi naṃ manasā cakkhunā vā ti yathā cakkhumā puriso āloke⁸ rūpagatāni passeyya dakkheyya olokeyya nijjhāyeyya⁹ upaparikkheyya, evamevāhaṃ buddhaṃ bhagavantaṃ manasā passāmi dakkhāmi olokemi nijjhāyāmi¹⁰ upaparikkhāmi 'ti - passāmi naṃ manasā cakkhunā vā.

¹ opaneyyikaṃ - Ma.

² evaṃ sandiṭṭhikaṃ - Ma;
evaṃ sandiṭṭhikamakālikaṃ - Syā.

³ Ītivūpasamo Ītipaṭinissaggo Ītipaṭippassaddhi - Syā.

⁴ na atthi - Ma.

⁵ nupalabbhati - Ma; nupalabbhatīti natthi upamā - Syā.

⁶ cakkhunāva - Ma, Syā, PTS;

cakkhunā ca - Va, Vi, Ka, evamīdisesu ṭhānesu.

⁷ vivasāmi - Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

⁸ ālokeyya - Syā.

⁹ nijjhāpeyya - Syā.

¹⁰ nijjhāpayāmi - Syā.

Có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian: (là pháp) có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, hãy đến và hãy thấy, có khả năng dẫn dắt về hướng (Niết Bàn), và nên được hiểu biết tự cá nhân bởi các bậc trí tuệ; - ‘có thể thấy được bởi tự thân’ là như vậy. Hoặc là, người nào, ngay ở kiếp sống này, tu tập đạo lộ thánh thiện tám chi phần, (người ấy) chẳng những chứng đắc, mà còn tìm thấy, tiếp nhận Quả vị kế liền sau đó, không bị gián đoạn đối với Đạo ấy; - ‘có thể thấy được bởi tự thân’ còn là như vậy. **Không bị chi phối bởi thời gian:** Giống như những người xuất ra tài sản (vốn) theo định kỳ, họ không đạt được lợi liền sau đó, họ chờ đợi một thời gian; Pháp này không phải như vậy. Người nào, ngay ở kiếp sống này, tu tập đạo lộ thánh thiện tám chi phần, (người ấy) chẳng những chứng đắc, mà còn tìm thấy, tiếp nhận Quả vị kế liền sau đó, không bị gián đoạn đối với Đạo ấy, không phải ở nơi khác, không phải ở thế giới khác; - ‘không bị chi phối bởi thời gian’ là như vậy; - ‘có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian’ là như thế.

Có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. **Có sự diệt trừ tham ái:** có sự diệt trừ tham ái, có sự diệt trừ luyến ái, có sự diệt trừ sân hận, có sự diệt trừ si mê, có sự diệt trừ cảnh giới tái sanh, có sự diệt trừ việc tái sanh, có sự diệt trừ việc nối liền tái sanh, có sự diệt trừ hữu, có sự diệt trừ việc luân hồi, có sự diệt trừ việc luân chuyển. **Không có tai họa - Tai họa:** nói đến các ô nhiễm, các uẩn, các pháp tạo tác. Sự dứt bỏ các tai họa, sự vắng lặng các tai họa, sự buông bỏ các tai họa, sự tịch tịnh các tai họa là Bất Tử, Niết Bàn; - ‘có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa’ là như thế.

Đối với pháp ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu - Đối với pháp ấy: đối với Niết Bàn. **Không có điều tương đương:** điều tương đương là không có, điều thay thế là không có, điều tương tự là không có, điều đối xứng là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại. **Ở bất cứ đâu:** ở bất cứ đâu là ở bất cứ nơi đâu, ở bất cứ chỗ nào, thuộc nội phần, hoặc thuộc ngoại phần, hoặc thuộc nội phần và ngoại phần; - ‘đối với pháp ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

“Vị ấy đã thuyết giảng cho tôi Giáo Pháp có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, có sự diệt trừ tham ái, không có tai họa. Đối với pháp (Niết Bàn) ấy, không có điều tương đương ở bất cứ đâu.”

19.

*Tôi nhìn thấy Ngài ấy bằng ý hoặc bằng mắt,
ban đêm và ban ngày, thưa vị Bà-la-môn, không bị xao lãng.
Trong khi kính lễ (đến Ngài), tôi sống qua đêm;
chính bằng cách ấy, tôi nghĩ là sống không xa lìa.*

Tôi nhìn thấy Ngài ấy bằng ý hoặc bằng mắt: giống như một người có mắt có thể nhìn thấy, có thể nhận thấy, có thể quan sát, có thể suy xét, có thể khảo sát các vật có hình thể ở nơi ánh sáng, tương tự y như vậy, tôi nhìn thấy, tôi nhận thấy, tôi quan sát, tôi suy xét, tôi khảo sát đức Phật Thế Tôn bằng ý; - ‘tôi nhìn thấy Ngài ấy bằng ý hoặc bằng mắt’ là như thế.

Rattiṃ divaṃ brāhmaṇa appamatto ti rattiṃ ca divā ca buddhānussatiṃ manasā bhāvento appamatto 'ti - rattiṃ divaṃ brāhmaṇa appamatto.

Namassamāno vivasemi rattin ti - **Namassamāno** ti kāyena vā namassamāno, vācāya vā namassamāno, cittena vā namassamāno, anvattha-
paṭipattiyā vā namassamāno, dhammānudhammapaṭipattiyā vā namassamāno,
sakkārayamāno¹ garukārayamāno² mānāyamāno pūjayamāno rattiṃ divaṃ vivasemi
atināmeme atikkamāmī 'ti³ - namassamāno vivasemi rattin.

Teneva maññāmi avippavāsan ti tāya buddhānussatiyā bhāvento avippavāso
'ti taṃ maññāmi avippavutthoti⁴ taṃ maññāmi jānāmi, evaṃ jānāmi evaṃ ājānāmi,
evaṃ vijānāmi, evaṃ paṭivijānāmi, evaṃ paṭivijjhāmī 'ti - teneva maññāmi
avippavāsaṃ.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Passāmi naṃ manasā cakkhunā vā
rattiṃ divaṃ brāhmaṇa appamatto,
namassamāno vivasemi rattin
teneva maññāmi avippavāsan ”*ti.

20.

*Saddhā ca pīti ca mano satī ca⁵
nāpenti me⁶ gotamasāsanamhā,
yaṃ yaṃ disaṃ vajati⁷ bhūripaṅṅo
sa tena teneva natohamasmi.*

Saddhā ca pīti ca mano satī cā ti - **Saddhā** ti yā ca bhagavantaṃ ārabha
saddhā saddahanā okappanā abhippasādo⁸ saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ –
pe–. **Pīti** ti yā bhagavantaṃ ārabha pīti pāmojjaṃ⁹ āmodanā pamodanā¹⁰ hāso
pahāso vitti tuṭṭhi odagyaṃ¹¹ attamanatā¹² cittassa. **Mano** ti yaṃ ca bhagavantaṃ
ārabha cittaṃ mano mānasam hadayaṃ paṇḍaram mano manāyatanaṃ
manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. **Satī** ti yā¹³
bhagavantaṃ ārabha satī anussati –nt– sammāsati 'ti - saddhā ca pīti ca mano satī
ca.

¹ sakkāramāno: Ma, Syā, Va, Vi, Ka.

² garukāramāno - Ma, Va, Vi, Ka.

³ vivasemi atināmeme atikkamemīti - Ma;

vasāmi vītināmeme - Syā;

vivasemi atināmeme vītināmeme - PTS.

⁴ avippavutthoti - Ma, Syā;

avippavutthoti - PTS.

⁵ satimatā - Pana, evamādisesu ṭhānesu.

⁶ nāpenti - Ma;

nāpenti - Ma, Syā, evamādisesu ṭhānesu.

⁷ vajati - Syā;

bhajati - Va, Vi, Ka, evamādisesu ṭhānesu.

⁸ atippasādo - Va, Vi, Ka.

⁹ pāmujjaṃ - Syā, PTS.

¹⁰ modanā āmodanā pamodanā - Ma;

modanā pamodanā - Syā, PTS.

¹¹ vitti odagyaṃ - Syā; citti-odagyaṃ - PTS.

¹² attamanatā atippasādanatā - Syā;

attamanatā abhippasādanatā - PTS.

¹³ yā ca - Syā.

Ban đêm và ban ngày, thừa vị Bà-la-môn, không bị xao lãng: trong khi tu tập pháp tùy niệm Phật bằng ý vào ban đêm và ban ngày, không bị xao lãng; - ‘ban đêm và ban ngày, thừa vị Bà-la-môn, không bị xao lãng’ là như thế.

Trong khi kính lễ (đến Ngài), tôi sống qua đêm - Trong khi kính lễ: trong khi kính lễ bằng thân, hoặc trong khi kính lễ bằng lời nói, hoặc trong khi kính lễ bằng tâm, hoặc trong khi kính lễ bằng sự thực hành thuận theo đạo lý, hoặc trong khi kính lễ bằng sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, trong khi trọng vọng, trong khi cung kính, trong khi sùng bái, trong khi cúng dường, tôi sống qua, tôi trải qua, tôi vượt qua ban đêm và ban ngày; - ‘trong khi kính lễ (đến Ngài), tôi sống qua đêm’ là như thế.

Chính bằng cách ấy, tôi nghĩ là sống không xa lìa: trong khi tu tập việc tùy niệm Phật ấy, tôi nghĩ về Ngài ấy (cho rằng): ‘Sống không xa lìa,’ tôi nghĩ, tôi biết về Ngài ấy (cho rằng): ‘Đã sống không xa lìa,’ tôi biết như vậy, tôi hiểu như vậy, tôi nhận thức như vậy, tôi thừa nhận như vậy, tôi thấu triệt như vậy; - ‘chính bằng cách ấy, tôi nghĩ là sống không xa lìa’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīṅgiya đã nói:

*“Tôi nhìn thấy Ngài ấy bằng ý hoặc bằng mắt,
ban đêm và ban ngày, thừa vị Bà-la-môn, không bị xao lãng.
Trong khi kính lễ (đến Ngài), tôi sống qua đêm;
chính bằng cách ấy, tôi nghĩ là sống không xa lìa.”*

20.

*Tín, hỷ, tâm ý, và niệm
của tôi không lìa xa lời giảng dạy của đức Gotama.
Mỗi phương hướng nào bậc có tuệ bao la di chuyển đến,
tôi đầy đều kính lễ theo chính mỗi phương hướng ấy.*

Tín, hỷ, tâm ý, và niệm - Tín: tín là sự tin tưởng, sự tin cậy, sự tịnh tín, niềm tin, tín quyền, tín lực –nt– liên quan đến đức Thế Tôn. **Hỷ:** hỷ là sự hân hoan, sự tùy hỷ, sự vui thích, sự cười đùa, sự hài hước, sự vui lòng, sự vui sướng, sự phấn khởi, sự hoan hỷ của tâm liên quan đến đức Thế Tôn. **Tâm ý:** tức là tâm, ý, ý thức, trái tim, chất xám, ý, ý xứ, ý quyền, thức, thức uẩn, từ đó ý thức giới sanh lên liên quan đến đức Thế Tôn. **Niệm:** niệm là sự tùy niệm, –nt– chánh niệm liên quan đến đức Thế Tôn; - ‘tín, hỷ, tâm ý, và niệm’ là như thế.

Nāpenti me gotamasāsanamhā ti ime cattāro dhammā gotamasāsanā buddhasāsanā jinasāsanā tathāgatasāsanā devadevasāsanā arahantasāsanā. **Nāpenti** ti¹ nāpenti na gacchanti² na vijahanti na vināsentī 'ti - nāpenti me gotamasāsanamhā.

Yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripaṅṅo ti - **Yaṃ yaṃ disaṃ** ti puratthimaṃ vā disaṃ pacchimaṃ vā disaṃ dakkhiṇaṃ vā disaṃ uttaraṃ vā disaṃ vajati gacchati kamati abhikkamati. **Bhūripaṅṅo** ti bhūripaṅṅo mahāpaṅṅo tikkhapaṅṅo puthupaṅṅo hāsapaṅṅo javanapaṅṅo nibbedhikapaṅṅo.³ Bhūri vuccati paṭhavi. Bhagavā tāya paṭhavisamāya paṅṅāya vipulāya vitthatāya samannāgato 'ti - yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripaṅṅo.

Sa tena teneva natohamasmī ti so yena buddho tena teneva nato tantinno tappono tappabhāro tadadhimutto tadadhipateyyo 'ti - sa tena teneva natohamasmī.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Saddhā ca pīti ca mano satī ca
nāpenti me gotamasāsanamhā,
yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripaṅṅo
sa tena teneva natohamasmī”* ti.

21.

*Jiṅṅassa me dubbalathāmakassa
teneva kāyo na paleti⁴ tattha,
saṅkappayattāya⁵ vajāmi niccaṃ
mano hi me brāhmaṇa tena yutto.*

Jiṅṅassa me dubbalathāmakassā ti - **Jiṅṅassā** ti jiṅṅassa vuddhassa⁶ mahallakassa addhagatassa⁷ vayo-anupattassa.⁸ **Dubbalathāmakassā** ti dubbalathāmakassa appathāmakassa parittathāmakassā 'ti - jiṅṅassa me dubbalathāmakassa.

Teneva kāyo na paleti tatthā ti kāyo yena buddho tena na paleti na vajati na gacchati nābhikkamati 'ti⁹ - teneva kāyo na paleti tattha.

¹ nāpenti ti - itipāṭho Ma, Syā, PTS potthakesu na dissate.

² nāgacchanti - Syā; n' āpagacchanti - PTS.

³ nibbedhikapaṅṅoti - Syā.

⁴ paleti - Sa.

⁵ saṅkappayantāya - Ma, Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

⁶ vuddhassa - Ma, Syā, PTS.

⁷ andhagatassa - PTS.

⁸ vayoanupattassāti jiṅṅassa - Syā.

⁹ nābhikkamati - Ma.

Của tôi không lìa xa lời giảng dạy của đức Gotama: Bốn pháp này (không lìa xa) lời dạy của Gotama, lời dạy của đức Phật, lời dạy của đấng Chiến Thắng, lời dạy của đức Như Lai, lời dạy của vị Chúa của chư Thiên, lời dạy của bậc A-la-hán. **Không lìa xa:** không lìa xa là không đi xa, không rời bỏ, không làm hư hoại; - ‘của tôi không lìa xa lời giảng dạy của đức Gotama’ là như thế.

Mỗi phương hướng nào bậc có tuệ bao la di chuyển đến - Mỗi phương hướng nào: hoặc là hướng đông, hoặc là hướng tây, hoặc là hướng nam, hoặc là hướng bắc mà Ngài di chuyển, đi đến, bước đi, bước tới. **Bậc có tuệ bao la:** bậc có tuệ bao la là có tuệ vĩ đại, có tuệ sắc bén, có tuệ rộng lớn, có tuệ vi tế, có tuệ tốc hành, có tuệ thấu suốt. Bao la nói đến trái đất. Đức Thế Tôn đã thành tựu tuệ ấy, (là tuệ) bao la, trải rộng, sánh bằng trái đất; - ‘mỗi phương hướng nào bậc có tuệ bao la di chuyển đến’ là như thế.

Tôi đây đều kính lễ theo chính mỗi phương hướng ấy: đức Phật ở nơi nào, thì vị ấy cúi mình về chính mỗi phương hướng ấy, uốn cong theo phương hướng ấy, chiều theo phương hướng ấy, xuôi theo phương hướng ấy, hướng đến phương hướng ấy, xem phương hướng ấy là chủ đạo; - ‘tôi đây đều kính lễ theo chính mỗi phương hướng ấy’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

“Tín, hỷ, tâm ý, và niệm

của tôi không lìa xa lời giảng dạy của đức Gotama.

Mỗi phương hướng nào bậc có tuệ bao la di chuyển đến,

tôi đây đều kính lễ theo chính mỗi phương hướng ấy.”

21.

Đối với tôi, là người đã già nua, có thể lực và sức mạnh kém cỏi,

chính vì thế, thân xác của tôi không theo đến được nơi ấy.

Tôi thường đi đến bằng cách hướng tâm,

thưa vị Bà-la-môn, bởi vì ý của tôi đã được gắn bó với Ngài ấy.

Đối với tôi, là người đã già nua, có thể lực và sức mạnh kém cỏi - Là người đã già nua: Người đã già nua là người lớn tuổi, trưởng thượng, đã trải qua cuộc đời, đã đạt đến tuổi thọ. **Có thể lực và sức mạnh kém cỏi:** có thể lực và sức mạnh kém cỏi là có sức mạnh ít ỏi, có sức mạnh chút ít; - ‘đối với tôi, là người đã già nua, có thể lực và sức mạnh kém cỏi’ là như thế.

Chính vì thế, thân xác của tôi không theo đến được nơi ấy: Đức Phật ở nơi nào, thì thân xác (của tôi) không theo đến, không di chuyển, không đi đến, không bước tới nơi ấy được; - ‘chính vì thế, thân xác của tôi không theo đến được nơi ấy’ là như thế.

Saṅkappayattāya vajāmi niccan ti saṅkappagamanena vitakkagamanena ñāṇagamanena paññāgamanena buddhigamanena vajāmi gacchāmi abhikkamāmī 'ti¹ - saṅkappayattāya vajāmi niccaṃ.

Mano hi me brāhmaṇa tena yutto ti - **Mano** ti yaṃ cittaṃ mano mānasam – pe– tajjā manoviññāṇadhātu. **Mano hi me brāhmaṇa tena yutto** ti mano² yena buddho tena yutto payutto saṃyutto 'ti - mano hi me brāhmaṇa tena yutto.

Tenāha thero piṅgiyo:
*“Jiṅṅassa me dubbalathāmakassa
 teneva kāyo na paleti tattha,
 saṅkappayattāya vajāmi niccaṃ
 mano hi me brāhmaṇa tena yutto ”*ti.

22.

*Paṅke sayāno pariphandamāno
 dīpā dīpaṃ³ upaplaviṃ,⁴
 athaddasāsiṃ sambuddhaṃ
 oghatiṅṅamanāsavaṃ.*

Paṅke sayāno pariphandamāno ti - **Paṅke sayāno** ti kāmapaṅke kāmakaddame kāmakilese kāmāpalipe⁵ kāmāpariḷāhe kāmāpaḷibodhe semāno sayamāno vasamāno āvasamāno parivasamāno 'ti⁶ - paṅke sayāno. **Pariphandamāno** ti taṇhāphandanāya phandamāno, ditṭhiphandanāya phandamāno, kilesaphandanāya phandamāno, payogaphandanāya phandamāno, vipākaphandanāya phandamāno, manoduccaritaphandanāya⁷ phandamāno, ratto rāgena phandamāno, duṭṭho dosenā phandamāno, mūḷho mohena phandamāno, vinibaddho⁸ mānena phandamāno, parāmatṭho ditṭhiyā phandamāno, vikkhepagato uddhaccena phandamāno, anitṭhaṃ gato vicikicchāya phandamāno, thāmagato anusayehi phandamāno, lābhena phandamāno, alābhena phandamāno, yasena phandamāno, ayasena phandamāno, pasamsāya phandamāno, nindāya phandamāno, sukkena phandamāno, dukkhena phandamāno, –

¹ atikkamāmīti - Ma.

⁵ kāmābalise - Ma; kāmābalise - Syā, PTS; kāmāpalise - Va, Vi, Ka.

² mano mama - Syā, PTS.

⁶ semāno avasemāno parisemānoti - Syā, PTS.

³ disādisaṃ - Va, Vi, Ka, evamīdisesu ṭhānesu.

⁷ duccharitaphandanāya - Syā.

⁴ upallaviṃ - Ma, Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

⁸ vinibandho - Ma, Syā, PTS, Va, Vi, Ka.

Tôi thường đi đến bằng cách hướng tâm: Tôi di chuyển, tôi đi đến, tôi bước tới với việc đi đến bằng cách hướng tâm, với việc đi đến bằng cách suy nghĩ, với việc đi đến bằng trí, với việc đi đến bằng tuệ, với việc đi đến bằng sự giác ngộ; - ‘tôi thường đi đến bằng cách hướng tâm’ là như thế.

Thưa vị Bà-la-môn, bởi vì ý của tôi đã được gắn bó với Ngài ấy - Ý: tức là tâm, ý, ý thức, –nt– từ đó ý thức giới sanh lên. **Thưa vị Bà-la-môn, bởi vì ý của tôi đã được gắn bó với Ngài ấy:** Đức Phật ở nơi nào, thì ý (của tôi) được gắn bó, được gắn vào, được gắn liền với nơi ấy; - ‘thưa vị Bà-la-môn, bởi vì ý của tôi đã được gắn bó với Ngài ấy’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

*“Đối với tôi, là người đã già nua, có thể lực và sức mạnh kém cỏi,
chính vì thế, thân xác của tôi không theo đến được nơi ấy.
Tôi thường đi đến bằng cách hướng tâm,
thưa vị Bà-la-môn, bởi vì ý của tôi đã được gắn bó với Ngài ấy.”*

22.

*Trong khi nằm ở đám bùn (ngũ dục), đang chao đảo,
tôi đã bơi từ hòn đảo này đến hòn đảo khác.
Rồi tôi đã nhìn thấy đức Phật Toàn Giác,
vị đã vượt qua dòng lũ, không còn lặn hoặc.*

Trong khi nằm ở đám bùn, đang chao đảo - Trong khi nằm ở đám bùn: trong khi đang ngồi, trong khi đang nằm, trong khi đang sống, trong khi đang cư trú, trong khi đang lưu trú ở đám bùn (ngũ) dục, ở vũng lầy (ngũ) dục, ở ao hồ (ngũ) dục, ở cơn sốt (ngũ) dục, ở sự vướng bận (ngũ) dục; - ‘trong khi nằm ở đám bùn’ là như thế. **Đang chao đảo:** đang chao động với sự chao động bởi ái, đang chao động với sự chao động bởi tà kiến, đang chao động với sự chao động bởi ô nhiễm, đang chao động với sự chao động bởi sự kết nối, đang chao động với sự chao động bởi quả thành tựu, đang chao động với sự chao động bởi ược hạnh về ý, kẻ bị luyến ái đang chao động bởi luyến ái, kẻ bị sân hận đang chao động bởi sân hận, kẻ bị si mê đang chao động bởi si mê, kẻ bị trói buộc đang chao động bởi ngã mạn, kẻ bị bám víu đang chao động bởi tà kiến, kẻ bị tán loạn đang chao động bởi sự phóng dật, kẻ không dứt khoát đang chao động bởi hoài nghi, kẻ cứng cỏi đang chao động bởi các pháp tiềm ẩn, đang chao động bởi lợi lộc, đang chao động bởi không lợi lộc, đang chao động bởi danh vọng, đang chao động bởi không danh vọng, đang chao động bởi lời khen, đang chao động bởi tiếng chê, đang chao động bởi hạnh phúc, đang chao động bởi khổ đau, –

– jātiyā phandamāno, jarāya phandamāno, byādhinā phandamāno, maraṇena phandamāno, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi phandamāno, nerayikena dukkhena phandamāno, tiracchānayanonikena dukkhena phandamāno, pattivisayikena¹ dukkhena phandamāno, mānusakena² dukkhena phandamāno, gabbhokkantimūlakena dukkhena phandamāno, gabbhaṭṭhitimūlakena dukkhena phandamāno, gabbhavuṭṭhānamūlakena dukkhena phandamāno, jātassupanibandhakena dukkhena – jātassa parādheyyakena dukkhena – attūpakkamena dukkhena – parūpakkamena dukkhena – [dukkhadukkhena –]³ saṅkhāradukkhena – viparināmadukkhena – cakkhurogena dukkhena – sotarogena dukkhena – ghānarogena dukkhena – jivhārogena dukkhena – kāyarogena dukkhena – sīsarogena dukkhena – kaṇṇarogena dukkhena – mukharogena dukkhena – dantarogena dukkhena – kāsena – sāsena – pināsena – ḍahena⁴ – jarena – kucchirogena – mucchāya – pakkandikāya⁵ – sūlāya⁶ – visūcikāya – kuṭṭhena – gaṇḍena – kilāsena – sosena – apamārena – dadduyā – kaṇḍuyā – kacchuyā – rakhasāya – vitacchikāya – lohitaḷpittena⁷ – madhumehena – aṃsāya – piḷakāya – bhagandalena⁸ – pittasamuṭṭhānena ābādhena – semhasamuṭṭhānena ābādhena – vātasamuṭṭhānena ābādhena – sannipātikena ābādhena – utuparināmajena ābādhena – visamaparihārajena ābādhena – opakkamikena ābādhena – kammavipākajena ābādhena⁹ – sītena – uṇhena – jighacchāya – pipāsāya – uccārena – passāvena – ḍaṃsamakasavātātapasiriṃsapa¹⁰ samphassena dukkhena¹¹ – mātumaraṇena dukkhena – pitumaraṇena dukkhena – [bhātumaraṇena dukkhena bhaginīmaraṇena dukkhena –]¹² puttumaraṇena dukkhena – dhītumaraṇena dukkhena – ñātivyaṣanena dukkhena – bhogavyaṣanena dukkhena – rogavyaṣanena dukkhena – sīlavyaṣanena dukkhena – diṭṭhivyaṣanena dukkhena phandamāno samphandamāno vipphandamāno vedhamāno¹³ pavedhamāno sampavedhamāno 'ti - paṅke sayāno pariphandamāno.

Dīpā dīpaṃ upaplavin ti satthārato satthāraṃ dhammakkhānato dhammakkhānaṃ gaṇato gaṇaṃ diṭṭhiyā diṭṭhiṃ paṭipadāya¹⁴ paṭipadaṃ maggato maggaṃ plaviṃ uplaviṃ upaplavinṃ samupaplavin 'ti¹⁵ - dīpā dīpaṃ upaplavinṃ.

¹ pattivisayikena - Syā;

pattivisasikena - Pana.

² mānusikena - Ma;

manussakena - Va, Vi, Ka.

³ dukkhadukkhena - itisaddo Syā potthake dissate.

⁴ ḍāhena - Ma, Va, Vi, Ka.

⁵ pakkhandikāya - Ma, Syā.

⁶ sūlāya - Syā.

⁷ lohitaṇ pittaṇ - Syā, Pa, Vi, Ka.

⁸ bhagandalāya - Syā.

⁹ pittasamuṭṭhānehi ābādhehi ... kammavipākajehi ābādhehi - Syā.

¹² bhātumaraṇena dukkhena bhaginīmaraṇena dukkhena - itipāṭho Syā potthake dissate.

¹⁰ sarīsapa - Ma.

¹¹ ḍaṃsamakasavātātapasiriṃsapasamphassehi - Syā.

¹³ phandamāno pariphandamāno - Ma, Syā;

phandamāno - PTS.

¹⁴ paṭipadāto - Syā.

¹⁵ maggato maggaṃ pallaviṃ upallaviṃ sampallavinti - Ma;

maggato maggaṃ upallaviṃ samupallavinti - Syā, PTS.

– đang chao động bởi sanh, đang chao động bởi già, đang chao động bởi bệnh, đang chao động bởi chết, đang chao động bởi sâu–bi–khổ–ưu–não, đang chao động bởi khổ ở địa ngục, đang chao động bởi khổ ở loài thú, đang chao động bởi khổ ở thân phận nọ quý, đang chao động bởi khổ của loài người, đang chao động bởi khổ bắt nguồn từ việc nhập thai, đang chao động bởi khổ bắt nguồn từ việc trụ thai, đang chao động bởi khổ bắt nguồn từ việc ra khỏi thai, đang chao động bởi khổ gắn liền sau khi sanh ra, – bởi khổ do kẻ khác áp đặt sau khi sanh ra, – bởi khổ do sự ra sức của bản thân, – bởi khổ do sự ra sức của kẻ khác, [– bởi khổ do (thọ) khổ,] – bởi khổ do pháp tạo tác, – bởi khổ do sự biến đổi, – bởi khổ do bệnh ở mắt, – bởi khổ do bệnh ở tai trong, – bởi khổ do bệnh ở mũi, – bởi khổ do bệnh ở lưỡi, – bởi khổ do bệnh ở thân, – bởi khổ do bệnh ở đầu, – bởi khổ do bệnh ở lỗ tai, – bởi khổ do bệnh ở miệng, – bởi khổ do bệnh ở răng, – bởi ho, – bởi suyễn, – bởi sổ mũi, – bởi nhiệt, – bởi cảm sốt, – bởi đau bụng, – bởi xây xẩm, – bởi kiết lỵ, – bởi đau bụng bão, – bởi dịch tả, – bởi phong cùi, – bởi khối u, – bởi bệnh chàm, – bởi lao phổi, – bởi động kinh, – bởi mụn, – bởi nhọt, – bởi ghẻ ngứa, – bởi sảy, – bởi loét tay chân, – bởi máu và mật, – bởi bệnh tiểu đường, – bởi bệnh trĩ, – bởi ghẻ lở, – bởi loét hậu môn, – bởi bệnh phát khởi từ mật, – bởi bệnh phát khởi từ đàm, – bởi bệnh phát khởi từ gió, – bởi bệnh tổng hợp do mật–đàm–gió, – bởi bệnh sanh lên vì thay đổi thời tiết, – bởi bệnh sanh lên vì bốn oai nghi không đồng đều, – bởi bệnh thuộc dạng cấp tính, – bởi bệnh sanh lên vì quả của nghiệp, – bởi lạnh, – bởi nóng, – bởi đói, – bởi khát, – bởi đại tiện, – bởi tiểu tiện, – bởi khổ do sự xúc chạm với ruồi muỗi gió nắng và các loài bò sát, – bởi khổ do cái chết của mẹ, – bởi khổ do cái chết của cha, [bởi khổ do cái chết của anh (em) trai, – bởi khổ do cái chết của chị (em) gái,] bởi khổ do cái chết của con trai, – bởi khổ do cái chết của con gái, – bởi khổ do sự tổn hại về thân quyến, – bởi khổ do sự tổn hại về của cải, – bởi khổ do sự tổn hại vì bệnh tật, – bởi khổ do sự tổn hại về giới, – bởi khổ do sự tổn hại về kiến thức, đang lay động, đang xáo động, đang run rẩy, đang chấn động, đang rung động; - ‘trong khi nằm ở đám bùn (ngũ dục), đang chao đảo’ là như thế.

Tôi đã bơi từ hòn đảo này đến hòn đảo khác: tôi đã bơi, tôi đã lội, tôi đã trôi nổi, tôi đã trôi giạt từ bậc đạo sư này đến bậc đạo sư khác, từ lần giảng pháp này đến lần giảng pháp khác, từ nhóm này đến nhóm khác, từ quan điểm này đến quan điểm khác, từ sự thực hành này đến sự thực hành khác, từ đạo lộ này đến đạo lộ khác; - ‘tôi đã bơi từ hòn đảo này đến hòn đảo khác’ là như thế.

Athaddasāsīm sambuddhan ti - **Athā** ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūri akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetam¹ 'athā 'ti. **Addasāsīn** ti addasaṃ addakkhiṃ apassiṃ paṭivijjhiṃ. **Buddho** ti yo so bhagavā sayambhū anācariyako –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ buddho 'ti - athaddasāsīm sambuddham.

Oghatiṇṇamanāsavan ti - **Oghatiṇṇan** ti bhagavā kāmogham tiṇṇo, bhavogham tiṇṇo, diṭṭhogham tiṇṇo, avijjogham tiṇṇo, sabbasaṃsārāpatham tiṇṇo, uttiṇṇo nittiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivatto, so vutthavāso ciṇṇacaraṇo –pe– jātimaraṇasaṃsāro² natthi tassa punabbhavo 'ti - oghatiṇṇam. **Anāsavan** ti cattāro āsavā: kāmāsavo bhavāsavo diṭṭhāsavo avijjāsavo. Te āsavā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā³ āyatiṃ anuppādadhama, tasmā buddho anāsavo 'ti - oghatiṇṇamanāsavam.

Tenāha thero piṅgiyo:
*“Paṅke sayāno pariphandamāno
 dīpā dīpaṃ upaplaviṃ,
 athaddasāsīm sambuddham
 oghatiṇṇamanāsavan ”*ti.

23.

*Yathā ahu⁴ vakkali muttasaddho
 bhadrāvudho ālavigotamo⁵ ca,
 evameva tvampi pamuñcassu saddham
 gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyassa pāraṃ.⁶*

Yathā ahu vakkali muttasaddho bhadrāvudho ālavigotamo cā ti yathā vakkalithero⁷ muttasaddho⁸ saddhāgaruko saddhāpubbaṅgamo saddhādhimutto⁹ saddhādhipeyyo arahattappatto,¹⁰ yathā bhadrāvudho thero¹¹ muttasaddho saddhāgaruko saddhāpubbaṅgamo saddhādhimutto saddhādhipeyyo arahattappatto, yathā ālavigotamo thero¹² muttasaddho saddhāgaruko saddhāpubbaṅgamo saddhādhimutto saddhādhipeyyo arahattappatto 'ti - yathā ahu vakkali muttasaddho bhadrāvudho ālavigotamo ca.

¹ padānupubbakametaṃ - Syā, PTS.

² jātijarāmarāṇasaṃsāro - Syā.

³ anabhāvaṃkatā - Ma, PTS;
 anabhāvaṅgatā - Syā.

⁴ ahū - Ma, Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

⁵ ālavigotamo - Ma, Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

⁶ maccudheyya-pāraṃ - PTS.

⁷ vakkalithero - Ma; vakkali - Syā.

⁸ saddho - Ma, evamīdisesu ṭhānesu.

⁹ saddhāvimutto - Pana, evamīdisesu ṭhānesu.

¹⁰ arahantappatto - PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

¹¹ bhadrāvudho - Syā.

¹² ālavigotamo - Syā.

Rồi tôi đã nhìn thấy đức Phật Toàn Giác - Rồi: Từ ‘*atha*’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gặp gỡ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn. **Tôi đã nhìn thấy:** tôi đã nhìn thấy, tôi đã nhận thấy, tôi đã nhìn xem, tôi đã thấu triệt. **Đức Phật:** Vị ấy là đức Thế Tôn, đấng Tự Chủ, vị không có thầy, –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘*đức Phật;*’ - ‘*rồi tôi đã nhìn thấy đức Phật Toàn Giác*’ là như thế.

Vị đã vượt qua dòng lũ, không còn lậu hoặc - Vị đã vượt qua dòng lũ: đức Thế Tôn đã vượt qua dòng lũ (ngũ) dục, đã vượt qua dòng lũ của hữu, đã vượt qua dòng lũ tà kiến, đã vượt qua dòng lũ vô minh, đã vượt qua mọi nẻo đường luân hồi, đã vượt lên, đã vượt ra khỏi, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi. Vị ấy đã trải qua cuộc sống (của bậc Thánh), đã hoàn tất việc thực hành, –nt– *việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với vị ấy;* - ‘*vị đã vượt qua dòng lũ*’ là như thế. **Không còn lậu hoặc:** Có bốn lậu hoặc: dục lậu, hữu lậu, kiến lậu, vô minh lậu. Đối với đức Phật Thế Tôn, các lậu hoặc ấy là đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn các điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc không còn lậu hoặc; - ‘*vị đã vượt qua dòng lũ, không còn lậu hoặc*’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīṅgiya đã nói:

*“Trong khi nằm ở đám bùn (ngũ dục), đang chao đảo,
tôi đã bơi từ hòn đảo này đến hòn đảo khác.*

*Rồi tôi đã nhìn thấy đức Phật Toàn Giác,
vị đã vượt qua dòng lũ, không còn lậu hoặc.”*

23.

*Giống như Vakkali có đức tin đã được cời trói,
Bhadrāvudha và Ālavigotama (cũng vậy),
tương tự y như vậy, người cũng hãy giải thoát bằng đức tin.
Này Pīṅgiya, người sẽ đi đến bờ kia đối với lãnh địa của Thần Chết.¹*

Giống như Vakkali có đức tin đã được cời trói, Bhadrāvudha và Ālavigotama (cũng vậy): giống như trưởng lão Vakkali có đức tin đã được cời trói, xem trọng đức tin, có đức tin đi trước, hướng đến đức tin, có đức tin là chủ đạo, đã đạt được phẩm vị A-la-hán; giống như trưởng lão Bhadrāvudha có đức tin đã được cời trói, xem trọng đức tin, có đức tin đi trước, hướng đến đức tin, có đức tin là chủ đạo, đã đạt được phẩm vị A-la-hán; giống như trưởng lão Ālavigotama có đức tin đã được cời trói, xem trọng đức tin, có đức tin đi trước, hướng đến đức tin, có đức tin là chủ đạo, đã đạt được phẩm vị A-la-hán; - ‘*giống như Vakkali có đức tin đã được cời trói, Bhadrāvudha và Ālavigotama (cũng vậy)*’ là như thế.

¹ Vào thời điểm này, đức Phật đang ngự tại thành Sāvattthi. Biết được sự chín muồi về khả năng của Pīṅgiya và Bāvāri, Ngài đã phóng ra hào quang có màu sắc vàng chói. Pīṅgiya, ngay trong lúc đang ngồi tán dương ân đức của Phật cho Bāvāri, đã nhìn thấy hào quang ấy. Trong lúc đang xem xét “*cái gì đây?*” Pīṅgiya nhìn thấy đức Thế Tôn như đang đứng trước mặt. Pīṅgiya đã bảo vị Bà-la-môn Bāvāri rằng: “*Đức Phật đã ngự đến.*” Bà-la-môn Bāvāri đã từ chỗ ngồi chấp tay lên và đứng dậy. Đức Thế Tôn sau khi phóng ra hào quang đã hiện thân cho vị Bà-la-môn thấy. Sau khi thấy thời điểm phù hợp cho cả hai vị, trong lúc chỉ dạy riêng cho Pīṅgiya, Ngài đã nói lên kệ ngôn này (SnA. ii,606).

Evameva tvampi pamuñcassu saddham ti evameva tvampi¹ saddham muñcassu pamuñcassu sampamuñcassu adhimuñcassu okappehi. ‘Sabbe sañkhārā aniccā ’ti saddham muñcassu pamuñcassu sampamuñcassu adhimuñcassu okappehi, ‘sabbe sañkhārā dukkhā ’ti –pe– ‘sabbe dhammā anattā ’ti saddham muñcassu pamuñcassu sampamuñcassu adhimuñcassu okappehi, –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman ’ti saddham muñcassu pamuñcassu sampamuñcassu adhimuñcassu okappehī ’ti - evameva tvampi pamuñcassu saddham.

Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyassa pāran ti maccudheyayaṃ² vuccati³ kilesā ca khandhā ca abhisañkhārā ca. Maccudheyassa pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasañkhārasamatho sabbūpadhipaṭṭinissaggo taṇhakkhaya virāgo nirodho nibbānaṃ. **Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyassa pāran** ti tvaṃ pāraṃ gamissasi pāraṃ adhigamissasi pāraṃ phassissasi pāraṃ sacchikarissasi ’ti⁴ - gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyassa pāraṃ.

Tenāha bhagavā:

“Yathā ahu vakkali muttasaddho

bhadrāvudho ālavigotamo ca,

evameva tvampi pamuñcassu saddham

gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyassa pāran ”ti.

24.

*Esa bhīyo⁵ pasīdāmi sutvāna munino vaco,
vivattacchado⁶ sambuddho akhilo paṭibhānavā.⁷*

Esa bhīyo pasīdāmī ti esa bhīyo pasīdāmi, bhīyo bhīyo saddahāmi, bhīyo bhīyo okappemi, bhīyo bhīyo adhimuccāmi;⁸ ‘sabbe sañkhārā aniccā ’ti bhīyo bhīyo pasīdāmi, bhīyo bhīyo saddahāmi, bhīyo bhīyo okappemi, bhīyo bhīyo adhimuccāmi; ‘sabbe sañkhārā dukkhā ’ti bhīyo bhīyo pasīdāmi –pe– ‘sabbe dhammā anattā ’ti bhīyo bhīyo pasīdāmi –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman ’ti bhīyo bhīyo pasīdāmi, bhīyo bhīyo saddahāmi, bhīyo bhīyo okappemi, bhīyo bhīyo adhimuccāmi ’ti - esa bhīyo pasīdāmi.

¹ tvaṃ - Ma, Syā, Va, Vi, Ka.

² maccudheyā - Syā.

³ vuccanti - Ma, Syā, PTS.

⁴ tvaṃ pāraṃ gamissasi adhigamissasi phusissasi sacchikarissasīti - Syā, PTS.

⁵ bhīyyo - Ma, Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

⁶ vivaṭacchado - Ma, Syā, PTS; vivattacchaddo - Pana, evamīdisesu ṭhānesu.

⁷ paṭibhānavā - Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

⁸ bhīyyo pasīdāmi saddahāmi adhimuccāmi okappemi - Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

Tương tự y như vậy, người cũng hãy giải thoát bằng đức tin: tương tự y như vậy, người cũng hãy cõi trời, hãy giải thoát, hãy tự giải thoát, hãy hướng đến, hãy tăng trưởng đức tin vào: “*Tất cả các hành là vô thường;*” hãy cõi trời, hãy giải thoát, hãy tự giải thoát, hãy hướng đến, hãy tăng trưởng đức tin vào: “*Tất cả các hành là khô;*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã;*” hãy cõi trời, hãy giải thoát, hãy tự giải thoát, hãy hướng đến, hãy tăng trưởng đức tin vào: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh diệt tận;*” - ‘tương tự y như vậy, người cũng hãy giải thoát bằng đức tin’ là như thế.

Này Pīngiya, người sẽ đi đến bờ kia đối với lãnh địa của Thần Chết: Lãnh địa của Thần Chết nói đến các ô nhiễm, các uẩn, và các sự tạo tác. Bờ kia đối với lãnh địa của Thần Chết nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Này Pīngiya, người sẽ đi đến bờ kia đối với lãnh địa của Thần Chết:** Người sẽ đi đến bờ kia, người sẽ chứng đắc bờ kia, người sẽ chạm đến bờ kia, người sẽ chứng ngộ bờ kia; - ‘này Pīngiya, người sẽ đi đến bờ kia đối với lãnh địa của Thần Chết’ là như thế.

Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Giống như Vakkali có đức tin đã được cõi trời,

Bhadrāvudha và Ālavigotama (cũng vậy),

tương tự y như vậy, người cũng hãy giải thoát bằng đức tin.

Này Pīngiya, người sẽ đi đến bờ kia đối với lãnh địa của Thần Chết.”

24.

Con đây càng thêm tịnh tín sau khi lắng nghe lời nói của bậc hiền trí. Ngài là đức Phật Toàn Giác, có màn che đã được cuốn lên, không còn sự cứng cõi (của tâm), có tài biện giải.

Con đây càng thêm tịnh tín: con đây càng thêm tịnh tín, càng tin tưởng thêm hơn nữa, càng tin cậy thêm hơn nữa, càng hướng đến thêm hơn nữa; con đây càng tịnh tín thêm hơn nữa, càng tin tưởng thêm hơn nữa, càng tin cậy thêm hơn nữa, càng hướng đến thêm hơn nữa rằng: “*Tất cả các hành là vô thường;*” con đây càng tịnh tín thêm hơn nữa, –nt–: “*Tất cả các hành là khô;*” con đây càng tịnh tín thêm hơn nữa, –nt–: “*Tất cả các pháp là vô ngã;*” con đây càng tịnh tín thêm hơn nữa, càng tin tưởng thêm hơn nữa, càng tin cậy thêm hơn nữa, càng hướng đến thêm hơn nữa rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh diệt tận;*” - ‘con đây càng thêm tịnh tín’ là như thế.

Sutvāna munino vaco ti - **Munī** ti monaṃ vuccati ñāṇaṃ, yā paññā pajānaṇā –pe– saṅgajālamaticca so muni. **Sutvāna munino vaco** ti tuyhaṃ vacanaṃ byapathaṃ¹ desanaṃ anusāsanaṃ anusitṭhiṃ² sutvāna uggahetvāna upadhārayitvāna upalakkhiyitvāna³ - sutvāna munino vaco.

Vivattacchado sambuddho ti - **Chadanan** ti pañca chadanāni: taṇhā-chadanaṃ diṭṭhichadanaṃ kilesachadanaṃ duccharitachadanaṃ avijjāchadanaṃ. Tāni chadanāni buddhassa bhagavato vivaṭāni⁴ viddhaṃsitāni ugghaṭitāni samugghaṭitāni⁵ pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭippassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni; tasmā buddho vivattacchado. **Buddho** ti yo so bhagavā –pe– sacchikā paññatti, yadidaṃ buddho 'ti - vivattacchado sambuddho.

Akhilo paṭibhānavā ti - **Akhilo** ti rāgo khilo, doso khilo, moho khilo, kodho khilo, upanāho khilo –pe– sabbākusalābhisaṅkhārā khilā. Te khilā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā, tasmā buddho akhilo. **Paṭibhānavā** ti tayo paṭibhānavanto: pariyattipaṭibhānavā paripucchāpaṭibhānavā adhigamapaṭibhānavā.⁶ Katamo pariyattipaṭibhānavā? Idhekaccassa pakatiyā⁷ pariyāputaṃ⁸ hoti suttaṃ geyyaṃ vyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Tassa pariyattim nissāya paṭibhāti, ayaṃ pariyattipaṭibhānavā.

Katamo paripucchāpaṭibhānavā? Idhekacco paripucchito⁹ hoti atthe ca ñāye ca lakkhaṇe ca kāraṇe ca ṭhānāṭhāne ca. Tassa paripucchāṃ nissāya paṭibhāti, ayaṃ paripucchāpaṭibhānavā.

Katamo adhigamapaṭibhānavā? Idhekaccassa adhigatā honti cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, cattāro ariyamaggā, cattāri sāmāññaphalāni, catasso paṭisambhidāyo, cha abhiññāyo. Tassa attho ñāto, dhammo ñāto, nirutti ñātā. Atthe ñāte attho paṭibhāti, dhamme ñāte dhammo paṭibhāti, niruttiyā ñātāya nirutti paṭibhāti. Imesu tisu ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Bhagavā imāya paṭibhānapaṭisambhidāya¹⁰ upeto samupeto upagato samupagato upapanno sampanno samannāgato; tasmā buddho paṭibhānavā. Yassa pariyatti natthi, paripucchā natthi, adhigamo natthi, kiṃ tassa paṭibhāyissatī 'ti - akhilo paṭibhānavā.

¹ byapathaṃ - Syā.

² anusitṭhaṃ - Ma; anusandhiṃ - Syā, Pa Va Vi Ka.

³ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvāti - Syā; sutvā sunitvā uggahetvā upadhāretvāti - Pana.

⁴ vigatāni - Va, Vi, Ka.

⁵ viddhaṃsitāni samugghatitāni - Ma, Syā, PTS.

⁶ pariyattipaṭibhānavā ca paripucchāpaṭibhānavā ca adhigamapaṭibhānavā ca - Syā, PTS.

⁷ buddhavacanaṃ pakatiyā - Ma; buddhavacanaṃ - Syā, PTS.

⁸ pariyāputaṃ - Syā.

⁹ paripucchitā - Ma, Syā.

¹⁰ imāya paṭisambhidāya - Syā.

Sau khi lắng nghe lời nói của bậc hiền trí - Bậc hiền trí: Bản thể hiền trí nói đến trí, tức là tuệ, là sự nhận biết, –nt– đã vượt qua sự quyến luyến và mạng lưới (tham ái và tà kiến), vị ấy là bậc hiền trí. **Sau khi lắng nghe lời nói của bậc hiền trí:** Sau khi lắng nghe, sau khi tiếp thu, sau khi tiếp nhận, sau khi nhận định lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời chỉ dạy, lời khuyên bảo của Ngài; - ‘sau khi lắng nghe lời nói của bậc hiền trí’ là như thế.

Ngài là đức Phật Toàn Giác, có màn che đã được cuốn lên - Sự che đậy: Có năm sự che đậy: sự che đậy do tham ái, sự che đậy do tà kiến, sự che đậy do ô nhiễm, sự che đậy do uế hạnh, sự che đậy do vô minh. Đối với đức Phật Thế Tôn, các sự che đậy ấy đã được mở ra, đã được hủy hoại, đã được mở rộng, đã được mở toang, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; vì thế, đức Phật là bậc có màn che đã được cuốn lên. **Đức Phật:** Vị ấy là đức Thế Tôn, –nt– sự quy định do việc chứng ngộ, tức là ‘đức Phật;’ - ‘Ngài là đức Phật Toàn Giác, có màn che đã được cuốn lên’ là như thế.

Không còn sự cứng cõi (của tâm), có tài biện giải - Không còn sự cứng cõi (của tâm): luyến ái là sự cứng cõi, sân hận là sự cứng cõi, si mê là sự cứng cõi, giận dữ là sự cứng cõi, thù hằn là sự cứng cõi, –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là sự cứng cõi (của tâm). Đối với đức Phật Thế Tôn, các sự cứng cõi ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, đức Phật là bậc không còn sự cứng cõi (của tâm). **Có tài biện giải:** Có ba hạng người có tài biện giải: có tài biện giải do pháp học, có tài biện giải do vấn hỏi, có tài biện giải do chứng đắc. Có tài biện giải do pháp học là thế nào? Ở đây, một vị nào đó được học tinh thông một cách tự nhiên về *sutta*, *geyya*, *veyyākaraṇa*, *gāthā*, *udāna*, *itivuttaka*, *jātaka*, *abbhūtaḍḍhamma*, *vedalla*;¹ nhờ vào pháp học, vấn đề được sáng tỏ đối với vị ấy. Đây là hạng người có tài biện giải do pháp học.

Có tài biện giải do vấn hỏi là thế nào? Ở đây, một vị nào đó là người vấn hỏi về mục đích, về cách thức, về tướng trạng, về nguyên nhân, và về tính chất hợp lý hay không hợp lý; nhờ vào việc vấn hỏi, điều ấy được sáng tỏ đối với vị ấy. Đây là hạng người có tài biện giải do vấn hỏi.

Có tài biện giải do chứng đắc là thế nào? Ở đây, một vị nào đó đạt đến bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thân thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, bốn Thánh Đạo, bốn quả vị Samôn, bốn tuệ phân tích, sáu thẳng trí; đối với vị ấy ý nghĩa đã được biết, pháp đã được biết, ngôn từ đã được biết. Khi ý nghĩa đã được biết thì ý nghĩa được sáng tỏ, khi pháp đã được biết thì pháp được sáng tỏ, khi ngôn từ đã được biết thì ngôn từ được sáng tỏ; trí ở ba sự nhận biết này là tuệ phân tích về phép biện giải. Đức Thế Tôn đã tiến đến, đã tiến gần, đã đến gần, đã tiến vào, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu tuệ phân tích về phép biện giải này; vì thế, đức Phật là người có tài biện giải. Đối với kẻ nào, pháp học không có, vấn hỏi không có, chứng đắc không có, đối với kẻ ấy, cái gì sẽ được sáng tỏ? - ‘không còn sự cứng cõi (của tâm), có tài biện giải’ là như thế.

¹ Xem Phần Phụ Chú về ‘Chín thể loại của Giáo Pháp’ ở trang 635.

Tenāha thero piṅgiyo:

“Esa bhīyo pasīdāmi sutvāna munino vaco,
vivattacchado sambuddho akhilo paṭibhānavā”ti.

25.

*Adhideve abhiññāya sabbaṃ vedi paroparaṃ,¹
pañhānantakaro satthā kaṅkhīnaṃ paṭijānataṃ.*

Adhideve abhiññāyā ti - **Devā** ti tayo devā sammutidevā² uppattidevā³ visuddhidevā.⁴ Katame sammutidevā? Sammutidevā vuccanti rājāno ca rājakumārā ca deviyo ca, ime vuccanti sammutidevā.⁵ Katame uppattidevā? Uppattidevā vuccanti cātummahārājikā devā tāvatimsā devā –pe– brahmakāyikā devā ye ca devā taduttari,⁶ ime vuccanti uppattidevā.⁷ Katame visuddhidevā? Visuddhidevā vuccanti tathāgatā tathāgatasāvaka⁸ arahanto khīṇāsavā, ye ca paccekasambuddhā, ime vuccanti visuddhidevā.⁹ Bhagavā sammutideve adhidevāti¹⁰ abhiññāya uppattideve adhidevāti abhiññāya visuddhideve adhidevāti abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā ’ti - adhideve abhiññāya.

Sabbaṃ vedi paroparan ti bhagavā attano ca paresaṃ ca adhidevakare dhamme vedi aññāsi apassi¹¹ paṭivijjhī. Katame attano adhidevakarā dhammā? Sammāpaṭipadā anulomapaṭipadā apaccanīkaṭipadā anvatthapaṭipadā dhammānudhammapaṭipadā silesu paripūrīkārītā¹² indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satisampajāññaṃ cattāro satipaṭṭhānā –pe– ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ime vuccanti attano adhidevakarā dhammā. Katame paresaṃ adhidevakarā dhammā? Sammāpaṭipadā –pe– ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ime vuccanti paresaṃ adhidevakarā dhammā. Evaṃ bhagavā attano ca paresaṃ ca adhidevakare dhamme vedi aññāsi apassi paṭivijjhī ’ti - sabbaṃ vedi paroparaṃ.

¹ parovaram - Syā.

² sammatidevā ca - Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

³ upapattidevā - Ma, PTS;

upapattidevā ca - Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

⁴ visuddhidevā ca - Syā.

⁵ ime sammatidevā vuccanti - Syā.

⁶ tatrūpari - Syā.

⁷ ime upapattidevā vuccanti - Syā.

⁸ tathāgatasāvaka - Syā;
tathāgatā sāvaka - PTS.

⁹ ime visuddhidevā vuccanti - Syā.

¹⁰ atidevāti - Va, Vi, Ka.

¹¹ aphaṣsi - Ma; aphaṣsi - Syā, PTS;
passi - Va, Vi, Ka, evamīdisesu ṭhānesu.

¹² paripūrīkārītā - Ma.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

“Con đây càng thêm tịnh tín sau khi lắng nghe lời nói của bậc hiền trí. Ngài là đức Phật Toàn Giác, có màn che đã được cuốn lên, không còn sự cứng cõi (của tâm), có tài biện giải.”

25.

Sau khi biết rõ chư Thiên bậc thượng, Ngài đã hiểu biết tất cả từ thấp đến cao. Bậc Đạo Sư là vị giải quyết dứt điểm các câu hỏi của những người có sự nghi ngờ đang bày tỏ (với Ngài).

Sau khi biết rõ chư Thiên bậc thượng - Chư Thiên: Có ba hạng chư Thiên: chư Thiên do chế định, chư Thiên do tái sanh, chư Thiên do thanh tịnh. Chư Thiên do chế định là những ai? Chư Thiên do chế định nói đến các vị vua, các hoàng tử, và các hoàng hậu; những người này là chư Thiên do chế định. Chư Thiên do tái sanh là những ai? Chư Thiên do tái sanh nói đến chư Thiên cõi Tứ Đại Thiên Vương, chư Thiên cõi Đạo Lợi, –nt– chư Thiên thuộc Phạm Thiên Chúng, và chư Thiên nào vượt lên trên cõi ấy; các vị này là chư Thiên do tái sanh. Chư Thiên do thanh tịnh là những ai? Chư Thiên do thanh tịnh nói đến các đức Như Lai, các đệ tử của các đức Như Lai là các vị A-la-hán có lậu hoặc đã được cạn kiệt, và các vị Phật Độc Giác; các vị này là chư Thiên do thanh tịnh. Đức Thế Tôn, sau khi biết rõ chư Thiên do chế định là ‘chư Thiên bậc thượng,’ sau khi biết rõ chư Thiên do tái sanh là ‘chư Thiên bậc thượng,’ sau khi biết rõ chư Thiên do thanh tịnh là ‘chư Thiên bậc thượng,’ sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; - ‘sau khi biết rõ chư Thiên bậc thượng’ là như thế.

Ngài đã hiểu biết tất cả từ thấp đến cao: Đức Thế Tôn đã hiểu biết, đã biết rõ, đã nhìn thấy, đã thấu triệt các pháp tạo thành chư Thiên bậc thượng cho bản thân và cho những người khác. Các pháp tạo thành chư Thiên bậc thượng cho bản thân là những pháp nào? Sự thực hành đúng đắn, sự thực hành phù hợp, sự thực hành không trái ngược, sự thực hành đưa đến lợi ích, sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, việc làm đầy đủ các giới, việc phòng vệ các giác quan, việc biết chừng mực về vật thực, sự luyện tập về tinh thức, niệm và sự nhận biết rõ, bốn sự thiết lập niệm, –nt– đạo lộ thánh thiện tám chi phần. Các việc này được gọi là các pháp tạo thành chư Thiên bậc thượng cho bản thân. Các pháp tạo thành chư Thiên bậc thượng cho những người khác là những pháp nào? Sự thực hành đúng đắn, –nt– đạo lộ thánh thiện tám chi phần. Các việc này được gọi là các pháp tạo thành chư Thiên bậc thượng cho những người khác. Đức Thế Tôn đã hiểu biết, đã biết rõ, đã nhìn thấy, đã thấu triệt các pháp tạo thành chư Thiên bậc thượng cho bản thân và cho những người khác như vậy; - ‘Ngài đã hiểu biết tất cả từ thấp đến cao’ là như thế.

Pañhānantakaro satthā ti bhagavā pārāyanikapañhānaṃ antakaro pariyaṅtakaro paricchedakaro parivaṭṭamakaro; sabhiyapañhānaṃ¹ antakaro pariyaṅtakaro paricchedakaro parivaṭṭamakaro;² sakkapañhānaṃ suyāmapañhānaṃ³ bhikkhupañhānaṃ bhikkhunīpañhānaṃ upāsakapañhānaṃ upāsikāpañhānaṃ rājapañhānaṃ khattiyapañhānaṃ brāhmaṇa-veṣṣa-suddapañhānaṃ⁴ devapañhānaṃ brahmapañhānaṃ antakaro pariyaṅtakaro paricchedakaro parivaṭṭamakaro 'ti - pañhānantakaro. **Satthā** ti bhagavā satthavāho. Yathā satthavāho satthe⁵ kantāraṃ tāreti, corakantāraṃ tāreti, vāḷakantāraṃ tāreti, dubbhikkhakantāraṃ tāreti, nirudakakantāraṃ tāreti, uttāreti nittāreti⁶ patāreti khemantabhūmiṃ sampāpeti; evameva bhagavā satthavāho satte kantāraṃ tāreti jātikantāraṃ tāreti, jarā-vyādhi-maraṇa⁷-soka-parideva-dukkha-domanassupāyāsakantāraṃ tāreti, rāgakantāraṃ tāreti, dosa-moha-māna-ditṭhi-kilesa-duccaritakantāraṃ tāreti,⁸ rāgagahaṇaṃ tāreti, dosagahaṇaṃ – mohagahaṇaṃ –⁹ ditṭhi-kilesa-duccaritagahaṇaṃ tāreti¹⁰ uttāreti nittāreti patāreti khemantabhūmiṃ amataṃ nibbānaṃ sampāpeti 'ti - evampi bhagavā satthavāho.

Athavā bhagavā netā vinetā anunetā paññāpetā¹¹ nijjhāpetā pekkhetā¹² pasādetā 'ti - evampi bhagavā satthavāho. Athavā bhagavā anuppannaṃ maggassa uppādetā, asaṅgātassa maggassa saṅgānetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovidū maggānuḡā ca paṇassa¹³ etarahi sāvaka viharanti pacchā samannāgatā 'ti - evampi bhagavā satthavāho 'ti - pañhānantakaro satthā.

Kaṅkhīnaṃ paṭijānatan ti sakaṅkhā āgantvā nikkāṅkhā¹⁴ sampajjanti, salekhā¹⁵ āgantvā nillekhā sampajjanti, sadvelḥakā āgantvā nidvelḥakā sampajjanti, savicikicchā¹⁶ āgantvā nibbīcicchā¹⁷ sampajjanti, sarāgā āgantvā vītarāgā sampajjanti, sadosā āgantvā vītadosā sampajjanti, samohā āgantvā vītamohā sampajjanti, sakilesā¹⁸ āgantvā nikkilesā sampajjanti 'ti - kaṅkhīnaṃ paṭijānatan.

Tenāha thero piṅgiyo:

*“Adhideve abhiññāya sabbaṃ vedi paroparaṃ,
pañhānantakaro satthā kaṅkhīnaṃ paṭijānatan ”*ti.

¹ parisapañhānaṃ - Syā, PTS.

² piṅgiyapañhānaṃ antakaro pariyaṅtakaro paricchedakaro parivaṭṭamakaro - itipāṭho Syā, PTS potthakesu dissate.

³ amanussapañhānaṃ - Syā, PTS.

¹¹ paññāpetā - Ma; saññāpetā - Syā, PTS.

⁴ brāhmaṇapañhānaṃ veṣṣapañhānaṃ suddapañhānaṃ - Ma, Syā.

⁵ satthaṃ - Pana.

¹² pekkhatā - Ma, Syā, PTS.

⁶ nitthāreti - Ma.

¹³ maggānuḡā ca pana - Ma, Syā, PTS.

⁷ jātikantāraṃ tāreti, jarākantāraṃ ... byādhikantāraṃ ... maraṇakantāraṃ ... - Ma;

jātijarābyādhimaraṇa - Syā, PTS.

¹⁴ nissāṅkhā - Pana.

⁸ dosakantāraṃ ... mohakantāraṃ ... mānakantāraṃ ... ditṭhikantāraṃ ... kilesakantāraṃ ... duccaritakantāraṃ tāreti - Ma.

¹⁵ sallekhā - Ma.

⁹ dosagahaṇaṃ tāreti, mohagahaṇaṃ ... - Ma;

¹⁶ savecīcicchā - Syā.

dosagahaṇaṃ tāreti mohagahaṇaṃ tāreti - Syā.

¹⁷ nibbīcicchā - Syā, PTS.

¹⁰ ditṭhigahaṇaṃ ... kilesagahaṇaṃ ... duccaritagahaṇaṃ tāreti - Ma.

¹⁸ saṅkilesa - Pana.

Bậc Đạo Sư là vị giải quyết dứt điểm các câu hỏi: Đức Thế Tôn là vị làm chấm dứt, vị làm kết thúc, vị làm giới hạn, vị làm việc khoanh vùng cho các câu hỏi của những vị đang trên đường đi đến bờ kia; là vị làm chấm dứt, vị làm kết thúc, vị làm giới hạn, vị làm việc khoanh vùng cho các câu hỏi của vị Sabhiya; là vị làm chấm dứt, vị làm kết thúc, vị làm giới hạn, vị làm việc khoanh vùng cho các câu hỏi của Thiên Chủ Sakka, cho các câu hỏi của Thiên Tử Suyāma, cho các câu hỏi của các vị tỳ khưu, cho các câu hỏi của các vị tỳ khưu ni, cho các câu hỏi của các nam cư sĩ, cho các câu hỏi của nữ cư sĩ, cho các câu hỏi của các vị vua, cho các câu hỏi của các vị Sát-đế-ly, cho các câu hỏi của các Bà-la-môn, thương buôn, và nô lệ, cho các câu hỏi của chư Thiên, cho các câu hỏi của Phạm Thiên; - ‘vị giải quyết dứt điểm các câu hỏi’ là như thế. **Bậc Đạo Sư:** đức Thế Tôn là người chỉ đạo đoàn xe. Giống như người chỉ đạo đoàn xe giúp các đoàn xe vượt qua hiểm lộ, giúp vượt qua hiểm lộ có trộm cướp, giúp vượt qua hiểm lộ có thú dữ, giúp vượt qua hiểm lộ có khó khăn về vật thực, giúp vượt qua hiểm lộ không có nước, giúp cho vượt lên, giúp cho vượt ra, giúp cho vượt khỏi, giúp cho đạt đến vùng đất hoàn toàn an ổn, tương tự y như thế, đức Thế Tôn là người chỉ đạo đoàn xe giúp chúng sanh vượt qua hiểm lộ, giúp vượt qua hiểm lộ của sanh, giúp vượt qua hiểm lộ của già-bệnh-chết-sâu-bi-khổ-ưu-não, giúp vượt qua hiểm lộ của luyến ái, giúp vượt qua hiểm lộ của sân hận-si mê-ngã mạn-tà kiến-ô nhiễm-uế hạnh, giúp vượt qua sự nắm giữ của luyến ái, giúp vượt qua sự nắm giữ của sân hận – sự nắm giữ của si mê – sự nắm giữ của tà kiến-ô nhiễm-uế hạnh, giúp cho vượt lên, giúp cho vượt ra, giúp cho vượt khỏi, giúp cho đạt đến vùng đất hoàn toàn an ổn, Bất Tử, Niết Bàn; - ‘đức Thế Tôn là người chỉ đạo đoàn xe’ là như vậy.

Hoặc là, đức Thế Tôn là bậc Hương Đạo, bậc Hương Dẫn, bậc Đoàn Nghi, bậc Truyền Đạt, bậc Truyền Thụ, bậc Khởi Mở, bậc Khởi Tín; - ‘đức Thế Tôn là người chỉ đạo đoàn xe’ còn là như vậy. Hoặc là, đức Thế Tôn là vị làm sanh khởi Đạo Lộ chưa được sanh khởi, là vị làm sanh ra Đạo Lộ chưa được sanh ra, là vị tuyên thuyết Đạo Lộ chưa được tuyên thuyết, là vị biết về Đạo Lộ, là vị hiểu rõ về Đạo Lộ, là vị rành rẽ về Đạo Lộ. Và hơn nữa, những người đi theo Đạo Lộ, là các đệ tử của Ngài, hiện nay đang an trú và sau này sẽ thành tựu (Đạo Lộ ấy); - ‘đức Thế Tôn là người chỉ đạo đoàn xe’ còn là như vậy; - ‘bậc Đạo Sư là vị giải quyết dứt điểm các câu hỏi’ là như thế.

Của những người có sự nghi ngờ đang bày tỏ (với Ngài): Những người có sự nghi ngờ sau khi đi đến thì trở thành không còn nghi ngờ, có sự day dứt sau khi đi đến thì trở thành không còn day dứt, có sự lưỡng lự sau khi đi đến thì trở thành không còn lưỡng lự, có hoài nghi sau khi đi đến thì trở thành không còn hoài nghi, có luyến ái sau khi đi đến thì trở thành có luyến ái đã được xa lìa, có sân hận sau khi đi đến thì trở thành có sân hận đã được xa lìa, có si mê sau khi đi đến thì trở thành có si mê đã được xa lìa, có ô nhiễm sau khi đi đến thì trở thành không còn ô nhiễm; - ‘của những người có sự nghi ngờ đang bày tỏ (với Ngài)’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

“Sau khi biết rõ chư Thiên bậc thượng, Ngài đã hiểu biết tất cả từ thấp đến cao. Bậc Đạo Sư là vị giải quyết dứt điểm các câu hỏi của những người có sự nghi ngờ đang bày tỏ (với Ngài).”

26.

*Asaṃhīraṃ¹ asaṅkappaṃ
yassa natthi upamā kvaci,
addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā
evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittaṃ.*

Asaṃhīraṃ asaṅkappaṃ ti asaṃhīraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. **Asaṃhīraṇ** ti rāgena dosena mohena kodhena upanāhena makkhena palāsena issāya macchariyena māyāya sāṭheyyena thambhena sārambhena mānena atimānena madena pamādena sabbakilesehi sabbaduccaritehi sabbapariḷāhehi sabbāsavehi sabbadarathehi sabbasantāpehi sabbākusalābhisaṅkhārehi asaṃhāriyaṃ nibbānaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ aviparināmadhamman 'ti - asaṃhīraṃ. **Asaṅkappaṃ** ti asaṅkappaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho -pe- nirodho nibbānaṃ, yassa² na³ uppādo paññāyati, na vayo paññāyati,⁴ na³ tassa aññathattaṃ⁵ paññāyati, nibbānaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ aviparināmadhamman 'ti - asaṃhīraṃ asaṅkappaṃ.

Yassa natthi upamā kvaci ti - **Yassā** ti nibbānassa. **Natthi upamā** ti upamā natthi upanidhā natthi sadisaṃ natthi paṭibhāgo natthi na santi⁶ na saṃvijjati nūpalabbhati. **Kvaci** ti kvaci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhatabhiddhā vā 'ti - yassa natthi upamā kvaci.

Addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā ti - **Addhā** ti ekaṃsavacanaṃ nissaṃsayavacanaṃ nikkaṅkhāvacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ niyogavacanaṃ⁷ anvatthavacanaṃ apaṇṇakavacanaṃ aviruddhavacanaṃ avatthāpanavacanaṃmettaṃ 'addhā' ti. **Gamissāmi** ti gamissāmi adhigamissāmi phassissāmi⁸ sacchikarissāmi 'ti - addhā gamissāmi. **Na mettha kaṅkhā** ti - **Etthā** ti⁹ nibbāne. Kaṅkhā natthi vicikicchā natthi dveḷhakaṃ natthi saṃsayo natthi na santi⁶ na saṃvijjati nūpalabbhati pahīno samucchinnō vūpasanto paṭippassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho 'ti - addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā.

¹ asaṃhīraṃ - Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

² nibbānassa - Ma.

³ na - itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁴ vayo natthi - Ma, Syā, PTS.

⁵ tassa aññadattu - Syā, PTS.

⁶ na sati - Ma;

itipāṭho Syā potthake na dissate.

⁷ nirodhavacanaṃ - PTS.

⁸ phusayissāmi - Syā.

⁹ ettha - Syā.

26.

Đương nhiên, con sẽ đi đến trạng thái (Niết Bàn) không bị chuyển dịch, không bị lay động; không có pháp tương đương đối với Niết Bàn ở bất cứ đâu. Con không có sự nghi ngờ về nơi này. Xin Ngài hãy ghi nhận con là người có tâm đã được hướng đến như vậy.

Không bị chuyển dịch, không bị lay động: không bị chuyển dịch nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. **Không bị chuyển dịch:** là không thể bị chuyển dịch bởi luyến ái, bởi sân hận, bởi si mê, bởi giận dữ, bởi thù hằn, bởi gièm pha, bởi ác ý, bởi ganh tỵ, bởi bòn xén, bởi xảo trá, bởi lừa gạt, bởi bướng bỉnh, bởi hung hăng, bởi ngã mạn, bởi cao ngạo, bởi đam mê, bởi xao lãng, bởi tất cả ô nhiễm, bởi tất cả ược hạnh, bởi mọi sự bực bội, bởi các lậu hoặc, bởi mọi sự lo lắng, bởi mọi sự nóng nảy, bởi tất cả các pháp tạo tác bất thiện, Niết Bàn là thường còn, bền vững, trường tồn, không có bản chất biến đổi; - 'không bị chuyển dịch' là như thế. **Không bị lay động:** Không bị lay động nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, -nt- sự diệt tận, Niết Bàn. Đối với pháp ấy, sự sanh lên không được biết đến, sự hoại diệt không được biết đến, trạng thái biến đổi của nó không được biết đến, Niết Bàn là thường còn, bền vững, trường tồn, không có bản chất biến đổi; - 'không bị chuyển dịch, không bị lay động' là như thế.

Không có pháp tương đương đối với Niết Bàn ở bất cứ đâu - Đối với pháp ấy: đối với Niết Bàn. **Không có pháp tương đương:** pháp tương đương là không có, pháp thay thế là không có, pháp tương tự là không có, pháp đối xứng là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại. **Ở bất cứ đâu:** ở bất cứ đâu là ở bất cứ nơi đâu, ở bất cứ chỗ nào, thuộc nội phần, hoặc thuộc ngoại phần, hoặc thuộc nội phần và ngoại phần; - 'không có pháp tương đương đối với Niết Bàn ở bất cứ đâu' là như thế.

Đương nhiên, con sẽ đi đến ... Con không có sự nghi ngờ về nơi này - Đương nhiên: Từ 'addhā' này là lời nói nhất định, lời nói không ngờ vực, lời nói không nghi ngờ, lời nói không hai nghĩa, lời nói không gây ra sự lưỡng lự, lời nói bảo đảm, lời nói đưa đến lợi ích, lời nói không sai trái, lời nói không đối chọi, lời nói khẳng định. **Con sẽ đi đến:** con sẽ đi đến là con sẽ chứng đắc, con sẽ chạm đến, con sẽ chứng ngộ; - 'đương nhiên, con sẽ đi đến' là như thế. **Con không có sự nghi ngờ về nơi này - Về nơi này:** về Niết Bàn. Sự nghi ngờ là không có, sự hoài nghi là không có, sự lưỡng lự là không có, sự ngờ vực là không có, không hiện hữu, không tìm thấy, không tồn tại, đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; - 'đương nhiên, con sẽ đi đến ... con không có sự nghi ngờ về nơi này' là như thế.

Evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittan ti - Evaṃ maṃ dhārehī ti evaṃ maṃ upalakkhehi cittaṃ¹ nibbānaninnaṃ nibbānaponaṃ nibbānapabbhāraṃ nibbānādhimuttan 'ti - evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittanti.²

Tenāha thero piṅgiyo:

“Asaṃhīraṃ asaṅkappaṃ

yassa natthi upamā kvaci

addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā

evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittan ”ti.

Pārāyanavagganiddeso niṭṭhito.

--ooOoo--

¹ adhimuttacittanti - Ma, Syā.

² adhimuttacittaṃ - Syā.

Xin Ngài hãy ghi nhận con là người có tâm đã được hướng đến như vậy - Xin Ngài hãy ghi nhận con như vậy: xin Ngài hãy nhận định con có tâm uốn cong theo Niết Bàn, chiều theo Niết Bàn, xuôi theo Niết Bàn, hướng đến Niết Bàn như vậy; - ‘Xin Ngài hãy ghi nhận con là người có tâm đã được hướng đến như vậy’ là như thế.

Vì thế, vị trưởng lão Pīngiya đã nói:

“Đương nhiên, con sẽ đi đến trạng thái (Niết Bàn) không bị chuyển dịch, không bị lay động; không có pháp tương đương đối với Niết Bàn ở bất cứ đâu. Con không có sự nghi ngờ về nơi này. Xin Ngài hãy ghi nhận con là người có tâm đã được hướng đến như vậy.”

Diễn Giải Phẩm Đường Đi Đến Bồ Kia được chấm dứt.

--ooOoo--

KHAGGAVISĀṄASUTTANIDDESO

PAṬHAMO VAGGO

1.

*Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ
aviheṭṭhayaṃ¹ aññatarampi tesam,
na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ
eko care khaggavisāṅakappo.*

Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍan ti - Sabbesū ti sabbena sabbam, sabbathā sabbam, asesam nissesam pariyādiyanavacanametam² ‘sabbesū ’ti. **Bhūtesū** ti bhūtā vuccanti tasā ca thāvarā ca. **Tasā** ti yesam tasinā taṇhā³ appahinā, yesam ca bhayabheravā appahinā. Kimkāraṇā vuccanti tasā? Te⁴ tasanti uttasanti paritasanti bhāyanti santāsam āpajjanti, taṃkāraṇā vuccanti tasā. **Thāvarā** ti yesam tasinā taṇhā³ pahinā, yesam ca bhayabheravā pahinā. Kimkāraṇā vuccanti thāvarā? Te na tasanti na uttasanti na paritasanti na bhāyanti na santāsam āpajjanti, taṃkāraṇā vuccanti thāvarā. **Daṇḍā** ti⁵ tayo daṇḍā kāyadaṇḍo vacīdaṇḍo manodaṇḍo.⁶ Tividham kāyaduccaritam kāyadaṇḍo, catubbidham vacīduccaritam vacīdaṇḍo, tividham manoduccaritam manodaṇḍo. **Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍan** ti sabbesu bhūtesu daṇḍam nidhāya nidahitvā oropayitvā⁷ samoropayitvā nikkhipitvā paṭippassambhitvā ’ti - sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍam.

Aviheṭṭhayaṃ aññatarampi tesan ti ekamekampī⁸ sattaṃ pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā anduyā vā⁹ rajjuyā vā aviheṭṭhayanto, sabbepi satte pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā anduyā vā rajjuyā vā aviheṭṭhayanto ’ti - aviheṭṭhayaṃ aññatarampi tesam.

¹ aheṭṭhayaṃ - Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

² pariyādāyavacanametam - Syā.

³ yesam tasitatanhā - Ma; yesam taṇhā - Syā.

⁴ tena - Pa, Va, Vi, Ka.

⁵ daṇḍantī - Ma.

⁶ kāyadaṇḍo ca vacīdaṇḍo ca manodaṇḍo ca - Syā.

⁷ voropayitvā - Syā.

⁸ ekamattampi - Syā, PTS.

⁹ aruyā vā - Syā, PTS; addayā vā - Va, Vi, Ka.

DIỄN GIẢI KINH SỪNG TÊ NGƯU

PHẨM THỨ NHẤT

1.

*Buông bỏ việc hành hạ đối với tất cả chúng sanh,
không hãm hại bất cứ ai trong số họ,
không ước muốn con cái, sao lại (ước muốn) bạn hữu?
Nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Buông bỏ việc hành hạ đối với tất cả chúng sanh - Đối với tất cả: tất cả theo tổng thể, tất cả trong mọi trường hợp, một cách trọn vẹn, không còn dư sót, từ ‘*sabbesu*’ này là lối nói của sự bao gồm. **Chúng sanh:** chúng sanh nói đến những kẻ yếu ớt và những người vũng chãi. **Những kẻ yếu ớt:** là những người có sự khao khát, có tham ái chưa được dứt bỏ, và là những người có sự sợ hãi và khiếp đảm chưa được dứt bỏ. Vì lý do gì họ được gọi là những kẻ yếu ớt? Những kẻ ấy run sợ, khiếp sợ, hoảng sợ, sợ hãi, rơi vào sự kinh sợ; vì lý do ấy, họ được gọi là những kẻ yếu ớt. **Những người vũng chãi:** là những người có sự khao khát, có tham ái đã được dứt bỏ, và là những người có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ. Vì lý do gì họ được gọi là những người vũng chãi? Những người ấy không run sợ, không khiếp sợ, không hoảng sợ, không sợ hãi, không rơi vào sự kinh sợ; vì lý do ấy, họ được gọi là những người vũng chãi. **Việc hành hạ:** có ba sự hành hạ: sự hành hạ bằng thân, sự hành hạ bằng khẩu, sự hành hạ bằng ý. Ba loại ược hạnh về thân là sự hành hạ bằng thân, bốn loại ược hạnh về khẩu là sự hành hạ bằng khẩu, ba loại ược hạnh về ý là sự hành hạ bằng ý. **Buông bỏ việc hành hạ đối với tất cả chúng sanh:** sau khi buông bỏ, sau khi để xuống, sau khi bỏ xuống, sau khi tự bỏ xuống, sau khi quăng bỏ, sau khi chấm dứt việc hành hạ đối với tất cả chúng sanh; - ‘buông bỏ việc hành hạ đối với tất cả chúng sanh’ là như thế.

Không hãm hại bất cứ ai trong số họ: không hãm hại mỗi một chúng sanh bằng bàn tay, hoặc bằng cục đất, hoặc bằng gậy gộc, hoặc bằng vũ khí, hoặc bằng xiềng xích, hoặc bằng dây thừng; không hãm hại tất cả chúng sanh bằng bàn tay, hoặc bằng cục đất, hoặc bằng gậy gộc, hoặc bằng vũ khí, hoặc bằng xiềng xích, hoặc bằng dây thừng; - ‘không hãm hại bất cứ ai trong số họ’ là như thế.

Na puttamiccheyya kuto sahāyan ti - Nā ti paṭikkhepo. **Puttā** ti cattāro puttā atrajo¹ putto khettajo putto dinnako putto antevāsiko putto. **Sahāyan** ti sahāyā vuccanti yehi saha āgamaṇaṃ phāsu, gamaṇaṃ phāsu,² gamaṇāgamaṇaṃ phāsu, ṭhānaṃ phāsu, nisajjā³ phāsu, sayanaṃ⁴ phāsu, ālapanāṃ phāsu, sallapanāṃ phāsu, ullapanāṃ phāsu, samullapanāṃ phāsu. **Na puttamiccheyya kuto sahāyan** ti puttampi na iccheyya na sādīyeyya na patthayeyya na pihayeyya nābhijappeyya, kuto mittāṃ vā sandiṭṭhāṃ vā sambhattāṃ vā sahāyaṃ vā iccheyya sādīyeyya patthayeyya pihayeyya abhijappeyyā 'ti⁵ - na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ.

Eko care khaggavisāṇakappo ti - Eko ti so paccekabuddho⁶ pabbajjā-saṅkhātena eko, adutiyaṭṭhena eko, taṇhāya pahānaṭṭhena⁷ eko, ekantavītarāgoti eko, ekantavītadosoti eko, ekantavītamohoti eko, ekantanikkilesoti eko, ekāyanamaggāṃ gatoti eko, eko anuttaraṃ paccekasambodhiṃ abhisambuddho 'ti - eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho pabbajjāsaṅkhātena eko? So paccekasambuddho sabbāṃ gharāvāsaṇaṃ chinditvā puttadāraṇaṃ chinditvā ṇātipaṇaṃ chinditvā sannidhipaṇaṃ chinditvā kesamassaṃ ohāretvā kāsāyāti vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanaḥāvaṃ upagantvā eko carati viharati⁸ irīyati vattati⁹ pāleti yapeti yāpeti 'ti - evaṃ so paccekasambuddho pabbajjāsaṅkhātena eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho adutiyaṭṭhena eko? So evaṃ pabbajito samāno eko araṇṇe vanapatthāni¹⁰ paṇṇāni¹¹ senāsaṇāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijānāvātāni manussarāhasseyyakāni¹² paṭisallānasārūppāni. So eko carati, eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko abhikkamati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati, viharati irīyati vattati pāleti yapeti yāpeti 'ti - evaṃ so paccekasambuddho adutiyaṭṭhena eko.

¹ attajo - Syā.

² gamaṇaṃ phāsu āgamaṇaṃ phāsu - Syā, PTS.

³ nisajjanaṃ - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ nipajjanaṃ - Syā.

⁵ icchissati sādīyissati pihayissati abhijappissatīti - Syā.

⁶ paccekasambuddho - Ma, Syā.

⁷ taṇhāpahānaṭṭhena - Syā, Pana, evamīdisesu ṭhānesu.

⁸ vicarati - Syā.

⁹ vatteti - Ma, Syā, evamīdisesu ṭhānesu.

¹⁰ araṇṇāvanapatthāni - Ma, Syā.

¹¹ paṇṇāni - Pa Vi, Vi, Ka.

¹² manussarāhasseyyakāni - Ma.

Không ước muốn con cái, sao lại (ước muốn) bạn hữu? - Không: là sự phủ định. **Con cái:** Có bốn loại con cái: con ruột là con, con nhặt được là con, con nuôi là con, học trò là con. **Bạn hữu:** bạn hữu nói đến những người nào mà với những người ấy việc đến là thoải mái, việc đi là thoải mái, việc đi và đến là thoải mái, việc đứng là thoải mái, việc ngồi là thoải mái, việc nằm là thoải mái, việc nói chuyện là thoải mái, việc chuyện vãn là thoải mái, việc tán dương là thoải mái, việc tán dương qua lại là thoải mái. **Không ước muốn con cái, sao lại (ước muốn) bạn hữu:** ngay cả con cái cũng không ước muốn, không ưng thuận, không ước nguyện, không mong cầu, không nguyện cầu, còn các thân hữu, hoặc các vị đồng quan điểm, hoặc các vị thân thiết, hoặc các bạn hữu, tại sao lại ước muốn, lại ưng thuận, lại ước nguyện, lại mong cầu, lại nguyện cầu? - 'không ước muốn con cái, sao lại (ước muốn) bạn hữu' là như thế.

Nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một) - Một mình: Vị Phật Độc Giác ấy là một mình theo quy định của đời sống xuất gia, một mình với ý nghĩa không người thứ hai, một mình với ý nghĩa dứt bỏ tham ái, một mình 'có luyến ái đã được xa lìa hoàn toàn,' một mình 'có sân hận đã được xa lìa hoàn toàn,' một mình 'có si mê đã được xa lìa hoàn toàn,' một mình 'hoàn toàn không còn ô nhiễm,' một mình 'đã đi con đường độc đạo,' một mình 'đã tự mình giác ngộ quả vị Độc Giác vô thượng;' - 'một mình' là như thế.

Vị Phật Độc Giác ấy là một mình theo quy định của đời sống xuất gia nghĩa là thế nào? Vị Phật Độc Giác ấy sau khi cắt đứt mọi sự vướng bận của đời sống tại gia, sau khi cắt đứt sự vướng bận về vợ con, sau khi cắt đứt sự vướng bận về thân quyến, sau khi cắt đứt sự vướng bận về việc tích trữ, sau khi cạo bỏ râu tóc, khoác lên các tấm vải màu ca-sa, rời nhà xuất gia, sống không nhà, sau khi đi đến trạng thái không có gì, một mình sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng; - 'vị Phật Độc Giác ấy là một mình theo quy định của đời sống xuất gia' nghĩa là như vậy.

Vị Phật Độc Giác ấy là một mình với ý nghĩa không người thứ hai nghĩa là thế nào? Vị ấy, trong khi đã được xuất gia như vậy, một mình thân cận các khu rừng, các khu rừng thưa, các chỗ trú ngụ xa vắng có ít âm thanh, ít tiếng ồn, có bầu không gian vắng vẻ, tách biệt với dân chúng, thích hợp cho việc thiền tịnh. Vị ấy sống một mình, đi một mình, đứng một mình, ngồi một mình, nằm một mình, đi vào làng để khất thực một mình, đi đến nơi một mình, đi trở về một mình, ngồi nơi vắng vẻ một mình, quyết định kinh hành một mình, sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng một mình; - 'vị Phật Độc Giác ấy là một mình với ý nghĩa không người thứ hai' nghĩa là như vậy.

Kathaṃ so paccekasambuddho taṇhāya pahānaṭṭhena eko? So evaṃ eko adutiyo appamatto ātāpī pahitatto viharanto mahāpadhānaṃ padahanto māraṃ sasenā¹ namuciṃ kaṇhaṃ pamattabandhuṃ vidhametvā² taṇhājāliniṃ³ saritaṃ⁴ visattikaṃ pajahi vinodesi byantiākāsi anabhāvaṃ gamesīti.⁵

1. *“Taṇhā dutiyo puriso dīghamaddhāna saṃsaraṃ,
itthabhāvaññathābhāvaṃ saṃsāraṃ nātivattati.*

2. *Evamādīnavaṃ⁶ ñatvā taṇhā⁷ dukkhassa sambhavaṃ,
vītataṇho anādāno sato bhikkhu paribbaje”ti.⁸*
Evaṃ so paccekasambuddho taṇhāya pahānaṭṭhena eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho ekantavītarāgoti eko? Rāgassa pahīnattā ekantavītarāgoti eko, dosassa pahīnattā ekantavītadosoti eko, mohassa pahīnattā ekantavītamohoti eko, kilesānaṃ pahīnattā ekantanikkilesoti eko, evaṃ so paccekasambuddho ekantavītarāgoti eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho ekāyanamaggaṃ gatoti eko? Ekāyanamaggo vuccati cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañcabalāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

¹ sasenakaṃ - Ma, Vi, Ka.

² vidhametvā ca - Ma; vidhamitvā - Syā.

³ taṇhaṃ jāliniṃ - Syā.

⁴ visaritaṃ - Ma.

⁵ anabhāvaṃ gamesi - Ma, Syā.

⁶ etamādīnavaṃ - Ma, Pa.

⁷ taṇhaṃ - Ma.

⁸ Catukkaṅguttara, Bhaṇḍagāmaṃvagga;
Suttanipāta, Dvayatānupassanāsutta;
Itivuttaka, Anīyavagga.

Vị Phật Độc Giác ấy là một mình với ý nghĩa dứt bỏ tham ái nghĩa là thế nào? Vị ấy một mình như vậy, không người thứ hai, trong khi sống không bị xao lãng, có nhiệt tâm, có bản tánh cương quyết, trong khi đang nỗ lực sự nỗ lực vĩ đại, sau khi đã phá tan Ma Vương, Thần Chết, Hắc Ám, thân quyến của những kẻ bị xao lãng, cùng với đạo quân binh, rồi đã dứt bỏ, đã xua đi, đã làm chấm dứt, đã làm cho không còn hiện hữu sự vướng mắc là mạng lưới tham ái đã được căng ra.

1. *“Có tham ái là bạn lữ, trong khi luân chuyển một thời gian dài đến cõi này và cõi khác, con người không vượt qua được luân hồi.*

2. *Sau khi biết được sự bất lợi như vậy, (biết được) tham ái là nguồn sanh khởi của khổ, vị tỳ khưu, có tham ái đã được xa lìa, không có sự nắm giữ, có niệm, nên ra đi du phương.”*

Vị Phật Độc Giác ấy là một mình với ý nghĩa dứt bỏ tham ái nghĩa là như vậy.

Vị Phật Độc Giác ấy là vị một mình ‘có luyến ái đã được xa lìa hoàn toàn’ nghĩa là thế nào? Là vị một mình ‘có luyến ái đã được xa lìa hoàn toàn’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với luyến ái, là vị một mình ‘có sân hận đã được xa lìa hoàn toàn’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với sân hận, là vị một mình ‘có si mê đã được xa lìa hoàn toàn’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với si mê, là vị một mình ‘hoàn toàn không còn ô nhiễm’ do trạng thái đã được dứt bỏ đối với các ô nhiễm. Vị Phật Độc Giác ấy là vị một mình ‘có luyến ái đã được xa lìa hoàn toàn’ nghĩa là như vậy.

Vị Phật Độc Giác ấy là vị một mình ‘đã đi con đường độc đạo’ nghĩa là thế nào? Con đường độc đạo nói đến bốn sự thiết lập niệm, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần.

3. *Ekāyanam jātikhayantadassī
maggam pajānāti hitānukampī
etena maggena tarimsu pubbe
tarissanti ye ca¹ taranti oghan* ”ti.²

Evam so paccekasambuddho ekāyanamaggaṃ gatoti eko.

Katham so paccekasambuddho eko anuttaram paccekasambodhim abhisambuddhoti eko? Bodhi vuccati catusu maggesu ñāṇam, paññā paññindriyam paññābalaṃ –pe–dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammāditṭhi. So paccekasambuddho tena paccekabodhiñāṇena³ sabbe saṅkhārā aniccāti bujjhi, sabbe saṅkhārā dukkhāti bujjhi, sabbe dhammā anattāti bujjhi, avijjāpaccayā saṅkhārāti bujjhi, saṅkhārapaccayā viññāṇanti bujjhi, viññāṇapaccayā nāmarūpanti bujjhi, nāmarūpapaccayā saḷāyatananti bujjhi, saḷāyatanapaccayā phassoti bujjhi, phassapaccayā vedanāti bujjhi, vedanāpaccayā taṇhāti bujjhi, taṇhāpaccayā upādānanti bujjhi, upādānapaccayā bhavoti bujjhi, bhavapaccayā jātitī bujjhi, jātipaccayā jarāmaṇanti bujjhi, avijjānirodhā saṅkhāranirodhoti bujjhi, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhoti bujjhi, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhoti bujjhi, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodhoti bujjhi, saḷāyatananirodhā phassanirodhoti bujjhi, phassanirodhā vedanānirodhoti bujjhi, vedanānirodhā taṇhānirodhoti bujjhi, taṇhānirodhā upādānanirodhoti bujjhi, upādānanirodhā bhavanirodhoti bujjhi, bhavanirodhā jātinirodhoti bujjhi, jātinirodhā jarāmaṇanirodhoti bujjhi, idaṃ dukkhanti bujjhi, ayam dukkhasamudayoti bujjhi, ayam dukkhanirodhoti bujjhi, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadāti bujjhi, ime āsavāti bujjhi, ayam āsavaṃsamudayoti bujjhi, ayam āsavanirodhoti bujjhi, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadāti bujjhi, ime dhammā pariññeyyāti⁴ bujjhi, ime dhammā pahātabbāti bujjhi, ime dhammā bhāvetabbāti bujjhi, ime dhammā sacchikātabbāti bujjhi, channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca⁵ assādañca ādīnavañca nissaraṇaṃ bujjhi, pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca –pe– nissaraṇaṃ bujjhi, catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇaṃ bujjhi, ‘yam kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti bujjhi.

¹ ceva - Syā.

² Satipaṭṭhānasamyutta, Nālandavagga.

³ so paccekasambuddho maggapaccekasambuddho ñāṇapaccekasambuddho - Ma;
so paccekasambuddho paccekabuddhañāṇena saccāni bujjhi - Syā.

⁴ abhiññeyyāti - Ma; abhiññātabbāti - Syā.

⁵ atthagamañca - Va, Vi, Ka.

3. “Vị nhìn thấy sự tiêu hoại và chấm dứt của sanh, có lòng thương tưởng đến điều lợi ích, nhận biết con đường độc đạo. Trong thời quá khứ các vị đã vượt qua, (trong thời vị lai) các vị sẽ vượt qua, và (trong thời hiện tại) các vị đang vượt qua dòng lũ bằng con đường này.”

Vị Phật Độc Giác ấy là vị một mình ‘đã đi con đường độc đạo’ nghĩa là như vậy.

Vị Phật Độc Giác ấy là vị một mình ‘đã tự mình giác ngộ quả vị Độc Giác vô thượng’ nghĩa là thế nào? Quả vị giác ngộ nói đến trí (ở bốn Đạo), nói đến tuệ, tuệ quyền, tuệ lực, –nt– trạch pháp giác chi, sự thẩm xét, sự thấy rõ, chánh kiến ở bốn Đạo. Nhờ vào trí giác ngộ cá thể ấy, vị Phật Độc Giác ấy đã giác ngộ rằng: “Tất cả các hành là vô thường,” đã giác ngộ rằng: “Tất cả các hành là khô,” đã giác ngộ rằng: “Tất cả các pháp là vô ngã,” đã giác ngộ rằng: “Vô minh duyên cho các hành,” đã giác ngộ rằng: “Các hành duyên cho thức,” đã giác ngộ rằng: “Thức duyên cho danh sắc,” đã giác ngộ rằng: “Danh sắc duyên cho sáu xứ,” đã giác ngộ rằng: “Sáu xứ duyên cho xúc,” đã giác ngộ rằng: “Xúc duyên cho thọ,” đã giác ngộ rằng: “Thọ duyên cho ái,” đã giác ngộ rằng: “Ái duyên cho thủ,” đã giác ngộ rằng: “Thủ duyên cho hữu,” đã giác ngộ rằng: “Hữu duyên cho sanh,” đã giác ngộ rằng: “Sanh duyên cho lão, tử,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của vô minh (đưa đến) sự diệt tận của các hành,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của các hành (đưa đến) sự diệt tận của thức,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của thức (đưa đến) sự diệt tận của danh sắc,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của danh sắc (đưa đến) sự diệt tận của sáu xứ,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của sáu xứ (đưa đến) sự diệt tận của xúc,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của xúc (đưa đến) sự diệt tận của thọ,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của thọ (đưa đến) sự diệt tận của ái,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của ái (đưa đến) sự diệt tận của thủ,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của thủ (đưa đến) sự diệt tận của hữu,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của hữu (đưa đến) sự diệt tận của sanh,” đã giác ngộ rằng: “Do sự diệt tận của sanh (đưa đến) sự diệt tận của lão, tử,” đã giác ngộ rằng: “Đây là Khô,” đã giác ngộ rằng: “Đây là nhân sanh Khô,” đã giác ngộ rằng: “Đây là sự diệt tận Khô,” đã giác ngộ rằng: “Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khô,” đã giác ngộ rằng: “Đây là các lậu hoặc,” đã giác ngộ rằng: “Đây là nhân sanh các lậu hoặc,” đã giác ngộ rằng: “Đây là sự diệt tận các lậu hoặc,” đã giác ngộ rằng: “Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận các lậu hoặc,” đã giác ngộ rằng: “Các pháp này cần được biết toàn diện,” đã giác ngộ rằng: “Các pháp này cần được dứt bỏ,” đã giác ngộ rằng: “Các pháp này cần được tu tập,” đã giác ngộ rằng: “Các pháp này cần được chứng ngộ,” đã giác ngộ về nhân sanh khởi, sự tiêu hoại, sự hứng thú, sự bất lợi, và sự thoát ra của sáu xúc xứ; đã giác ngộ về nhân sanh khởi, –nt– và sự thoát ra năm thủ uẩn; đã giác ngộ về nhân sanh khởi, sự tiêu hoại, sự hứng thú, sự bất lợi, và sự thoát ra bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió); đã giác ngộ rằng: “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.”

Athavā yaṃ bujhitabbaṃ anubujhitabbaṃ paṭibujhitabbaṃ sambujhitabbaṃ adhigantabbaṃ phassitabbaṃ¹ sacchikātabbaṃ, sabbaṃ taṃ tena nena bujhi anubujhi paṭibujhi sambujhi adhigacchi phassesi² sacchākāsī 'ti - evaṃ so paccakasambuddho eko anuttaraṃ paccakasambodhi abhisambuddho 'ti - eko.

Care ti aṭṭha cariyāyo iriyāpathacariyā āyatanacariyā saticariyā samādhicariyā ñāṇacariyā maggacariyā patticariyā³ lokatthacariyā. Iriyāpathacariyāti catusu iriyāpathesu. Āyatanacariyāti chasu ajjhattikabāhiresu⁴ āyatanesu. Saticariyāti catusu satipaṭṭhānesu. Samādhicariyāti catusu jhānesu. Ñāṇacariyāti catusu ariyasaccesu.⁵ Maggacariyāti catusu ariyamaggesu.⁶ Patticariyāti catusu sāmāññaphalesu. Lokatthacariyāti tathāgatesu arahantesu sammāsambuddhesu, padese⁷ paccakasambuddhesu padese sāvakesu. Iriyāpathacariyā ca paṇidhisampannānaṃ, āyatanacariyā ca indriyesu guttadvārānaṃ, saticariyā ca appamādavahāriṇaṃ, samādhicariyā ca adhicittamanuyuttānaṃ,⁸ ñāṇacariyā ca buddhisampannānaṃ, maggacariyā ca sammāpaṭipannānaṃ, patticariyā ca adhigataphalānaṃ, lokatthacariyā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ, padese paccakabuddhānaṃ, padese sāvakānaṃ, imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo: adhimuccanto saddhāya carati, paggaṇhanto viriyena carati, upaṭṭhapento satiyā carati, avikkhepaṃ karonto samādhinā carati, pajānanto paññāya carati, vijānanto viññāṇena carati,⁹ evaṃ paṭipannassa kusalā dhammā āyāpentīti āyatanacariyāya carati, evaṃ paṭipanno visesamadhigacchatīti visesacariyāya carati, imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo: dassanacariyā ca¹⁰ sammādiṭṭhiyā, abhiniropanacariyā ca¹¹ sammāsaṅkappaṃ, pariggahacariyā ca sammāvācāya, samuṭṭhānacariyā ca sammākammantassa, vodānacariyā ca sammāājīvassa, paggahacariyā ca sammāvāyāmassa, upaṭṭhānacariyā ca sammāsatiyā, avikkhepacariyā ca sammāsamādhissa, imā aṭṭha cariyāyo.

¹ phusitabbaṃ - Syā.

² phusesi - Syā.

³ paṭipatticariyā - Syā, PTS, Pa, Va, Vi, Ka, evamuparipi.

⁴ cha ajjhattikabāhiresu - Pa, Va, Vi, Ka.

⁵ catusu saccesu - Pa, Va, Vi, Ka.

⁶ catusu maggesu - Syā, PTS, Pa, Va, Vi, Ka.

⁷ padesato - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁸ adhicitta-manāyatanānaṃ - PTS.

⁹ viññāṇacariyāya carati - Ma, Va, Vi, Ka.

¹⁰ dassanacariyā ñāṇacariyā ca - Pa, Va, Vi, Ka.

¹¹ abhiropanacariyā ca - Ma, Syā, PTS.

Hoặc là, điều gì có thể giác ngộ (bởi Sơ Đạo), có thể giác ngộ (bởi Nhị Đạo), có thể giác ngộ (bởi Tam Đạo), có thể giác ngộ (bởi Tứ Đạo),¹ có thể chứng đắc, có thể chạm đến, có thể chứng ngộ, Ngài đã giác ngộ (Sơ Đạo), đã giác ngộ (Nhị Đạo), đã giác ngộ (Tam Đạo), đã giác ngộ (Tứ Đạo), đã giác ngộ đúng đắn, đã chứng đắc, đã chạm đến, đã chứng ngộ toàn bộ điều ấy nhờ vào trí giác ngộ cá thể ấy. Vị Phật Độc Giác ấy là vị một mình ‘đã tự mình giác ngộ quả vị Độc Giác vô thượng’ nghĩa là như vậy.

Nên sống: Có tám sự thực hành:² sự thực hành về oai nghi, sự thực hành về xứ, sự thực hành về niệm, sự thực hành về định, sự thực hành về trí, sự thực hành về Đạo, sự thực hành về chứng đạt, sự thực hành về lợi ích cho thế gian. Sự thực hành về oai nghi: là ở bốn oai nghi (đi, đứng, nằm, ngồi). Sự thực hành về xứ: là ở sáu nội và ngoại xứ. Sự thực hành về niệm: là ở bốn sự thiết lập niệm. Sự thực hành về định: là ở tám thiên. Sự thực hành về trí: là ở bốn chân lý cao thượng. Sự thực hành về Đạo: là ở bốn Thánh Đạo. Sự thực hành về chứng đạt: là ở bốn quả vị của đời sống Sa-môn. Sự thực hành về lợi ích cho thế gian: là ở các đức Như Lai, A-la-hán, Chánh Đẳng Giác, một phần ở các đức Phật Độc Giác, một phần ở các vị Thinh Văn. Sự thực hành về oai nghi dành cho những vị có nguyện vọng, sự thực hành về xứ dành cho những vị có sự phòng vệ các giác quan, sự thực hành về niệm dành cho những vị an trú ở sự không xao lãng, sự thực hành về định dành cho những vị gắn bó với tầng thượng tâm, sự thực hành về trí dành cho những vị có sự giác ngộ, sự thực hành về Đạo dành cho những vị thực hành đúng đắn, sự thực hành về chứng đạt dành cho những vị đã chứng đắc Quả vị, sự thực hành về lợi ích cho thế gian dành cho các đức Như Lai, A-la-hán, Chánh Đẳng Giác, một phần dành cho các đức Phật Độc Giác, một phần dành cho các vị Thinh Văn; các điều này là tám sự thực hành.

Còn có tám sự thực hành khác nữa: trong khi đang hướng đến thì thực hành với đức tin, trong khi đang ra sức thì thực hành với tinh tấn, trong khi đang thiết lập thì thực hành với niệm, trong khi đang tạo ra sự không tán loạn thì thực hành với định, trong khi đang nhận biết thì thực hành với tuệ, trong khi đang nhận thức thì thực hành với thức, (nghĩ rằng): “Các thiện pháp sẽ xảy đến cho người luyện tập như vậy” rồi thực hành với sự thực hành về xứ, (nghĩ rằng): “Người luyện tập như vậy sẽ chứng đắc một cách đặc biệt” rồi thực hành với sự thực hành đặc biệt; các điều này là tám sự thực hành.

Còn có tám sự thực hành khác nữa: thực hành về sự nhận thức là thuộc về chánh kiến, thực hành về sự gắn chặt (tâm vào cảnh) là thuộc về chánh tư duy, thực hành về sự gìn giữ là thuộc về chánh ngữ, thực hành về nguồn sanh khởi là thuộc về chánh nghiệp, thực hành về sự trong sạch là thuộc về chánh mạng, thực hành về sự ra sức là thuộc về chánh tinh tấn, thực hành về sự thiết lập là thuộc về chánh niệm, thực hành về sự không tán loạn là thuộc về chánh định; các điều này là tám sự thực hành.

¹ Bốn động từ *bujjhati*, *anubujjhati*, *paṭibujjhati*, và *sambujjhati* có cùng một gốc động từ là *√budh*, có nghĩa là ‘giác ngộ,’ rồi được thêm vào các tiếp đầu ngữ *anu*, *paṭi*, *sam* để tạo thành ba động từ khác nữa với ý nghĩa đã được thay đổi ít nhiều. Ý nghĩa của bốn động từ trên đã được viết theo sự giải thích của Chú Giải (Niddā. ii, 440).

² Động từ *carati* có ý nghĩa chính là ‘đi bộ,’ nhưng ở những ngữ cảnh khác còn có ý nghĩa là ‘sống, thực hành, cư xứ, v.v... Vì thế, ở đoạn văn trên, danh từ tương ứng *cariyā* của động từ *carati* được dịch là ‘cách thực hành’ cho phù hợp với ngữ cảnh (ND).

Khaggavisāṇakappo ti yathā khaggassa nāma visāṇaṃ ekaṃ hoti adutiyaṃ, evameva so paccekasambuddho taṃkappo¹ taṃsadiso² tappaṭibhāgo. Yathā atiloṇaṃ vuccati loṇakappo, atitittakaṃ³ vuccati tittakappo,⁴ atimadhuraṃ vuccati madhurakappo,⁵ atiuṇhaṃ vuccati aggikappo, atisītaṃ⁶ vuccati himakappo, mahāudakakkhandho vuccati samuddakappo, mahābhiññābalappatto sāvako vuccati satthukappoti,⁷ evameva⁸ so paccekasambuddho⁹ taṃkappo taṃsadiso tappaṭibhāgo eko adutiyo muttabandhano sammā loke carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti 'ti - eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ
 aviheṭṭhayaṃ aññatarampi tesāṃ,
 na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

2.

*Saṃsaggajātassa bhavanti snehā
 snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti,
 ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Saṃsaggajātassa bhavanti snehā ti - **Saṃsaggā** ti dve saṃsaggā: dassanasāṃsaggo ca savanasāṃsaggo ca. Katamo dassanasāṃsaggo? Idhekacco passati itthiṃ vā kumāriṃ vā abhirūpaṃ dassaniyaṃ pāsādikaṃ paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgataṃ, disvā passitvā anubyañjanaso nimittaṃ gaṇhāti: kesā vā sobhanā,¹⁰ mukhaṃ vā sobhanaṃ, akkhī vā sobhanā,¹¹ kaṇṇā vā sobhanā, nāsā vā sobhanā, oṭṭhā vā sobhanā,¹² dantā vā sobhanā, mukhaṃ vā sobhanaṃ, gīvā vā sobhanā, thanā vā sobhanā, uraṃ vā sobhanaṃ, udaraṃ vā sobhanaṃ, kaṭi vā sobhanā, ūru¹³ vā sobhanā, jaṅghā vā sobhanā, hatthā vā sobhanā, pādā vā sobhanā, aṅguliyo vā sobhanā, nakhā vā sobhanā 'ti disvā passitvā abhinandati abhivadati abhipattheti anussarati anuppādeti anubandhati rāgabandhanaṃ. Ayaṃ dassanasāṃsaggo.

¹ takkappo - Ma, Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

² tassadiso - Ma, Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

³ atitittikaṃ - Syā, PTS.

⁴ tittikappo - Syā, PTS.

⁵ madhukappo - Syā.

⁶ atisītaṃ - Ma, Syā, PTS.

⁷ satthukappo - Syā, PTS.

⁸ evaṃ - Syā, PTS.

⁹ so paccekasambuddho tattha - Ma.

¹⁰ sobhanā - Syā, evamuparipi.

¹¹ akkhi vā sobhanaṃ - Syā;

akkhi vā sobhanaṃ - PTS.

¹² oṭṭhaṃ vā sobhanaṃ - Syā;

oṭṭhaṃ vā sobhanaṃ - PTS.

¹³ ūrū - Ma;

uru - Syā, PTS.

Tựa như sùng của loài tê ngưu: giống như tên gọi của loài tê ngưu, sùng của nó chỉ có một, không có cái thứ hai, tương tự y như vậy, vị Phật Độc Giác ấy là tựa như vật ấy, tương tự vật ấy, có sự so sánh với vật ấy. Giống như quá mặn được gọi là tựa như muối, quá đắng được gọi là tựa như mướp đắng, quá ngọt được gọi là tựa như mật ong, quá nóng được gọi là tựa như lửa, quá lạnh được gọi là tựa như tuyết, khối nước lớn được gọi là tựa như biển, vị Thỉnh Văn đạt được năng lực vĩ đại của thắng trí được gọi là tựa như bậc Đạo Sư; tương tự y như vậy, vị Phật Độc Giác ấy là tựa như vật ấy, tương tự vật ấy, có sự so sánh với vật ấy, một mình, không người thứ hai, có sự trói buộc đã được mở ra, sống một cách chân chánh ở thế gian, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng; - ‘nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Buông bỏ việc hành hạ đối với tất cả chúng sanh,
 không hãm hại bất cứ ai trong số họ,
 không ước muốn con cái, sao lại (ước muốn) bạn hữu?
 Nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

2.

*Đối với người đã có sự giao tiếp, các sự thương yêu hiện hữu;
 theo sau sự thương yêu là khổ đau này được hình thành.
 Trong khi xét thấy điều bất lợi sanh lên từ sự thương yêu,
 nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Đối với người đã có sự giao tiếp, các sự thương yêu hiện hữu - Sự giao tiếp: có hai sự giao tiếp: sự giao tiếp do thấy và sự giao tiếp do nghe. Việc nào là sự giao tiếp do thấy? Ở đây, một người nào đó nhìn thấy người đàn bà hoặc thiếu nữ tuyệt sắc, đáng nhìn, đáng mến, có vẻ đẹp tuyệt vời của làn da; sau khi ngó thấy, sau khi nhìn thấy thì nắm giữ hình tướng thuộc về chi tiết (rằng): “Mái tóc đẹp, hoặc khuôn mặt đẹp, hoặc cặp mắt đẹp, hoặc hai tai đẹp, hoặc mũi đẹp, hoặc đôi môi đẹp, hoặc hàm răng đẹp, hoặc miệng đẹp, hoặc cổ đẹp, hoặc vú đẹp, hoặc ngực đẹp, hoặc bụng đẹp, hoặc hông đẹp, hoặc bắp vế đẹp, hoặc cẳng chân đẹp, hoặc hai bàn tay đẹp, hoặc hai bàn chân đẹp, hoặc các ngón tay đẹp, hoặc các móng đẹp;” sau khi ngó thấy, sau khi nhìn thấy, thì thích thú, tán thưởng, ước nguyện, tưởng nhớ, trở nên gắn bó, theo đuổi sự trói buộc vì luyến ái. Việc này là sự giao tiếp do thấy.

Katamo savaṇasamsaggo? Idhekacco suṇāti amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthi vā kumārī vā abhirūpā vā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā 'ti, sutvā suṇitvā abhinandati abhivadati abhipattheti anuppādeti anubandhati rāgabandhanaṃ. Ayaṃ savaṇasamsaggo.

Snehā ti dve snehā: taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca. Katamo taṇhāsneho? Yāvataṃ taṇhāsāṅkhātena sīmakataṃ mariyādīkataṃ¹ odhikataṃ pariyantakataṃ² pariggahitaṃ mamāyitaṃ 'idaṃ mama, etaṃ mama, ettakaṃ mama, ettāvataṃ mama,³ rūpā⁴ saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā attharaṇā pāpuraṇā⁵ dāsīdāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthum hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhaṃ ca janapado ca⁶ koso ca koṭṭhāgāraṃ ca kevalampi mahāpaṭhaviṃ taṇhāvasena mamāyati, yāvataṃ aṭṭhasatataṇhāvicaritaṃ.⁷ Ayaṃ taṇhāsneho.

Katamo diṭṭhisneho? Visativatthukā sakkāyadiṭṭhi, dasavatthukā micchādiṭṭhi, dasavatthukā antaggāhikādiṭṭhi, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahaṇaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivīsūkāyikaṃ diṭṭhivipphandaṃ diṭṭhisamyojanaṃ gāho patiṭṭhāho⁸ abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanam vipariyesagāho⁹ viparītagāho¹⁰ vipallāsagāho¹¹ micchāgāho ayāthāvatasmiṃ¹² yāthāvatanti¹³ gāho yāvataṃ dvāsatti diṭṭhigatāni. Ayaṃ diṭṭhisneho.

Samsaggajātassa bhavanti snehā ti dassanasamsaggapaccayā ca savaṇasamsaggapaccayā ca¹⁴ taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca bhavanti sambhavanti jāyanti sañjāyanti nibbattanti abhinibbattanti pātubhavanti 'ti - samsaggajātassa bhavanti snehā.

Snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahotī ti - **Snehā** ti¹⁵ dve snehā: taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca. -pe- Ayaṃ taṇhāsneho. -pe- Ayaṃ diṭṭhisneho. **Dukkhamidaṃ pahotī** ti idhekacco kāyena duccharitaṃ carati, vācāya duccharitaṃ carati, manasā duccharitaṃ carati, pāṇampi hanti,¹⁶ adinnampi ādiyati, sandhimpī chindati, nillopampi¹⁷ harati, ekāgārīkampi karoti, -

¹ mariyādīkataṃ - Syā, Ma potthake na dissate.

² pariyantikataṃ - Ma, Syā, Pana;

pariyantikaṃ - Va, Vi, Ka.

³ idaṃ mamaṃ etaṃ mamaṃ ettakaṃ mamaṃ ettāvataṃ mamaṃ - Syā.

⁴ mama rūpā - Syā.

⁵ pāvuraṇā - Ma.

⁶ janapadā ca - Va, Vi, Ka.

⁷ yāvataṃ aṭṭhasatataṇhāvicaritaṃ - Ma; yāvataṃ aṭṭhasatataṇhāvīparitā - Syā.

⁸ paṭṭigāho - Ma, Syā.

⁹ vipariyāsaggāho - Ma;

vipariyesaggāho - Syā.

¹⁰ viparītagāho - Ma, Syā.

¹¹ vipallāsaggāho - Ma;

vippallāsaggāho - Syā.

¹² ayāthāvakasmiṃ - Ma, Syā;

āyatāvakamhi - Va, Vi, Ka.

¹³ yāthāvakanti - Ma, Syā.

¹⁴ vippallāsapaccayā ca dassanasavaṇasamsaggapaccayā ca - Syā.

¹⁵ snehoti - Ma, Syā.

¹⁶ hanati - Ma, Syā, PTS.

¹⁷ vilopampi - Syā.

Việc nào là sự giao tiếp do nghe? Ở đây, một người nào đó nghe rằng: “Ở ngôi làng, hoặc ở thị trấn tên gọi như vậy, có người đàn bà hoặc thiếu nữ tuyệt sắc, đáng nhìn, đáng mến, có vẻ đẹp tuyệt vời của làn da;” sau khi nghe được, sau khi lắng nghe, thì thích thú, tán thưởng, ước nguyện, trở nên gắn bó, theo đuổi sự trối buộc vì duyên ái. Việc này là sự giao tiếp do nghe.

Sự thương yêu: Có hai sự thương yêu: sự thương yêu do tham ái và sự thương yêu do tà kiến. Việc nào là sự thương yêu do tham ái? Cho đến vật đã được tạo lập ranh giới, đã được tạo lập biên giới, đã được tạo lập giới hạn, đã được tạo lập hạn định, đã thuộc sở hữu, đã được chấp là của ta bởi cái gọi là tham ái rằng: “Cái này là của tôi, cái ấy là của tôi, chùng này là của tôi, cho đến chùng này là của tôi,” các sắc, các thính, các hương, các vị, các xúc, các vật trái, các vật đắp, các tôi trai tứ gái, các con dê cừu, các con gà, heo, voi, bò ngựa, lừa, ruộng, đất, vàng, bạc, làng mạc, thị trấn, kinh thành, quốc độ, xứ sở, khu trại, nhà kho của tôi, và luôn cả toàn thể đại địa cầu đều được chấp là của ta do tác động của tham ái, được giải rộng ra cho đến 108 ái. Việc này là sự thương yêu do tham ái.

Việc nào là sự thương yêu do tà kiến? Thân kiến có 20 nền tảng, tà kiến có 10 nền tảng, hữu biên kiến có 10 nền tảng, quan điểm nào có hình thức như vậy là sự đi đến tà kiến, có sự nắm giữ của tà kiến, có sự hiểm trở của tà kiến, có sự bóp méo của tà kiến, có sự xáo động của tà kiến, có sự ràng buộc của tà kiến, là sự nắm lấy, sự chấp nhận, sự chấp chặt, sự bám víu, con đường xấu, con đường sai trái, bản thể sai trái, ngoại giáo, sự nắm lấy đường lối trái nghịch, sự nắm lấy điều sai lệch, sự nắm lấy điều trái khuấy, sự nắm lấy điều sai trái, sự nắm lấy điều không xác đáng cho là xác đáng, cho đến 62 tà kiến. Việc này là sự thương yêu do tà kiến.

Đối với người đã có sự giao tiếp, các sự thương yêu hiện hữu: Do duyên giao tiếp do thấy và do duyên giao tiếp do nghe, sự thương yêu do tham ái và sự thương yêu do tà kiến hiện hữu, xuất phát, sanh ra, sanh khởi, hạ sanh, phát sanh, xuất hiện; - ‘đối với người đã có sự giao tiếp, các sự thương yêu hiện hữu’ là như thế.

Theo sau sự thương yêu là khổ đau này được hình thành - Sự thương yêu: Có hai sự thương yêu: sự thương yêu do tham ái và sự thương yêu do tà kiến. – nt– Việc này là sự thương yêu do tham ái. –nt– Việc này là sự thương yêu do tà kiến. **Khổ đau này được hình thành:** Ở đây, một người nào đó làm hành động xấu xa bằng thân, làm hành động xấu xa bằng khẩu, làm hành động xấu xa bằng ý, giết hại mạng sống, lấy vật chưa được cho, đột nhập gia cư, mang đi vật cướp được, làm kẻ đạo tặc, –

– paripanthepi tiṭṭhati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati. Tamenam gahetvā rañño dassenti ‘ayaṃ deva coro āgucārī, imassa yaṃ icchati taṃ daṇḍaṃ paṇehī ’ti. Tamenam rājā paribhāsati. So paribhāsapaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ¹ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa?² Snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ, ettakenapi rājā na tussati.

Tamenam rājā bandhāpeti andubandhanena vā rajjubandhanena vā saṅkhalikabandhanena vā vettabandhanena vā latābandhanena vā pakkhepabandhanena vā parikkhepabandhanena vā gāmbandhanena vā nigamabandhanena vā nagarabandhanena vā raṭṭhabandhanena vā janapadabandhanena vā, attamaso savacanīyampi karoti ‘na te labbhā ito pakkamitun ’ti.³ So bandhanapaccayā pi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ, ettakenapi rājā na tussati.

Tamenam rājā tassa⁴ dhanam āharāpeti satam vā sahasam vā satahasam vā. So dhanajāni⁵ paccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ, ettakenapi rājā na tussati.

Tamenam rājā⁶ vividhā kammakāraṇā⁷ kārapeti: kasāhipi tāleti, vettehipi⁸ tāleti, addhadaṇḍakehipi⁹ tāleti, hatthampi chindati, pādampi chindati hatthapādampi chindati, kaṇṇampi chindati, nāsampi chindati, kaṇṇanāsampi chindati, bilaṅgathālikampi karoti, saṅkhamuṇḍikampi¹⁰ karoti rāhumukhampi karoti, jotimālikampi karoti, hatthapajjotikampi karoti, erakavattikampi¹¹ karoti, cīrakavāsikampi¹² karoti, eṇeyyakampi karoti, balisamaṃsikampi karoti, kahāpaṇakampi¹³ karoti, khārāpatacchikampi karoti, paḷighaparivattikampi karoti, paḷālapitṭhikampi¹⁴ karoti, tattenapi telena osiṅcati, sunakhehipi¹⁵ khādāpeti, jīvantampi sūle uttāseti, asināpi¹⁶ sīsam chindati. So kammakāraṇapaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ, rājā imesaṃ catunnaṃ daṇḍānaṃ issaro.

¹ dukkhadomanassaṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

² kuto jātaṃ? tassa - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

³ nikkhamitunti - Syā.

⁴ tasseva - Ma.

⁵ dhanāhāra - PTS.

⁶ rājā tassa - Syā, PTS.

⁷ vividha-kamma-kāraṇam - PTS; vividhāni kammakāraṇāni - Pa, Va, Vi, Ka.

⁸ vettenapi - Syā.

⁹ aḍḍhadaṇḍehipi - Ma; aḍḍhadaṇḍenapi - Syā; aḍḍhadaṇḍakehipi - Ma, Va, Vi, Ka.

¹⁰ saṅkhamuṇḍakampi - Syā.

¹¹ erakavattikampi - Syā.

¹² cīravāsikampi - Syā.

¹³ kahāpaṇikampi - Ma, Syā.

¹⁴ paḷālapitṭhakampi - Ma, Syā.

¹⁵ sunakhenapi - Syā.

¹⁶ asinā - Syā.

– đứng cướp dọc đường, đi đến với vợ người khác, nói lời dối trá. Dân chúng sau khi bắt lấy kẻ ấy rồi trình lên đức vua: “Tâu bệ hạ, gã trộm cướp này là kẻ làm điều tội lỗi. Đối với kẻ này, xin ngài hãy giáng hình phạt theo ý muốn.” Đức vua mắng nhiếc kẻ ấy. Kẻ ấy, do duyên mắng nhiếc, khởi lên sự sợ hãi, cảm thọ khổ ưu. Sự sợ hãi, khổ, ưu này do đâu mà xảy đến cho kẻ ấy? Được sanh lên do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái. Chỉ với chùng ấy, đức vua không được vui.

Đức vua ra lệnh giam cầm kẻ ấy với việc trói bằng xiềng, hoặc trói bằng dây thừng, hoặc trói bằng dây xích, hoặc trói bằng dây mây, hoặc trói bằng dây leo, hoặc với việc giam trong hố, hoặc giam trong hào, hoặc giam trong làng, hoặc giam trong thị trấn, hoặc giam trong thành phố, hoặc giam trong quốc độ, hoặc giam trong xứ sở, thậm chí còn khuyên bảo rằng: “Người không được phép ra khỏi nơi này.” Kẻ ấy, do duyên giam cầm, cảm thọ khổ ưu. Sự sợ hãi, khổ, ưu này do đâu mà xảy đến cho kẻ ấy? Được sanh lên do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái. Chỉ với chùng ấy, đức vua không được vui.

Đức vua ra lệnh kẻ ấy đem lại tài sản của kẻ ấy: một trăm, một ngàn, hoặc một trăm ngàn. Kẻ ấy, do duyên mất mát tài sản, cảm thọ khổ ưu. Sự sợ hãi, khổ, ưu này do đâu mà xảy đến cho kẻ ấy? Được sanh lên do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái. Chỉ với chùng ấy, đức vua không được vui.

Đức vua ra lệnh thực hiện nhiều loại hình phạt ở thân đối với kẻ ấy: đánh bằng các cây roi, đánh bằng các dây mây, đánh bằng các gậy ngắn, chặt bàn tay, chặt bàn chân, chặt bàn tay và bàn chân, cắt tai, xẻo mũi, cắt tai và xẻo mũi, (đập vỡ đầu) làm thành như hũ cháo chua, lột da đầu, đốt lửa ở miệng, thiêu sống, đốt cháy ở bàn tay, lột da thành sợi, lột da thành đồng để ở chân, kéo căng thân người ở trên đất, xiên da thịt bằng lưỡi câu, khoét thịt thành đồng tiền, chà sát với chất kiềm, quay tròn ở trên thập tự giá, đánh cho như từ, rưới bằng dầu sôi, cho những con chó gặm, đặt trên giáo nhọn lúc còn sống, chặt đầu bằng gươm. Kẻ ấy, do duyên các hình phạt ở thân, cảm thọ khổ ưu. Sự sợ hãi, khổ, ưu này do đâu mà xảy đến cho kẻ ấy? Được sanh lên do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái. Đức vua là chúa tể của bốn hình phạt này.

So sakena kammaṇa kāyassa bhedā parammaraṇā, apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Tameṇaṃ nirayapālā pañcavidhabandhanaṃ nāma kammakāraṇaṃ kārenti¹ tattaṃ ayokhīlaṃ² hatthe gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ dutiye hatthe gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ pāde gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ dutiye pāde gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ majjhe urasmiṃ gamenti. So tattha dukkhā tippā³ kharā kaṭukā vedanā vedeti,⁴ na ca tāva⁵ kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpaṃ kammaṃ⁶ byantīhoti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ.

Tameṇaṃ nirayapālā saṃvesetvā⁷ kuṭārīhi⁸ tacchanti. Tameṇaṃ nirayapālā uddhapādaṃ⁹ adhosiraṃ gahetvā¹⁰ vāsīhi tacchanti. Tameṇaṃ nirayapālā rathe yojetvā ādittāya paṭhaviyā sampajjalitāya sajotibhūtāya¹¹ sārentipi paccāsārentipi.¹² Tameṇaṃ nirayapālā mahantaṃ aṅgārapabbataṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āropentipi oropentipi. Tameṇaṃ nirayapālā uddhapādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipanti ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya. So tattha pheṇuddehakaṃ paccati. So tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpī uddhaṃ gacchati, sakimpī adho gacchati, sakimpī tiriyaṃ gacchati. So tattha tippā kharā¹³ kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpaṃ kammaṃ byantīhoti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ. Tameṇaṃ nirayapālā mahāniraye¹⁴ pakkhipanti. So kho pana mahānirayo:

1. *“Catukkaṇṇo catudvāro vibhatto bhāgasō mito,
ayopākārapariyanto ayasā paṭikujjito.*
2. *Tassa ayomayā bhūmi¹⁵ jalitā tejasā yutā,¹⁶
samantā yojanasataṃ pharivā tiṭṭhati sabbadā.¹⁷*
3. *Kadariyā tāpanā¹⁸ ghorā accimanto durāsadā,
lomahaṃsanarūpā ca bhisma¹⁹ paṭibhayā dukhā^{20, 21}.*
4. *Puratthimāya ca bhittiyā accikkhandho samuṭṭhito,
dahanto²² pāpakammante pacchimāya paṭihaññati.*
5. *Pacchimāya ca bhittiyā accikkhandho samuṭṭhito,
dahanto pāpakammante puratthimāya paṭihaññati.*

¹ karonti - Ma.

² ayokhīlaṃ - Ma, Syā, evamuparipi.

³ tippā - Ma, Va, Vi, Ka.

⁴ paṭisaṃvedeti - Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

⁵ nāma - PTS.

⁶ pāpakammaṃ - Ma, Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

⁷ saṃvesitvā - Syā, PTS.

⁸ kuṭārīhi - Ma, PTS; kudhārīhi - Syā.

⁹ uddhapādaṃ - Ma, Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

¹⁰ ṭhapetvā - PTS, Pa, Va, Vi, Ka.

¹¹ sañjotibhūtāya - Syā, PTS, evamīdisesu ṭhānesu.

¹² harantipi paccāharantipi - Va, Vi, Ka.

¹³ dukkhā tippā kharā - Ma;

dukkhā tippā - Syā, PTS.

¹⁴ niraye - Syā, PTS.

¹⁵ tassa bheṭṭhā ayobhūmi - Va, Vi, Ka.

¹⁶ tejasā-yuttā - PTS.

¹⁷ Majjhimanikāya, Devadūtasutta.

¹⁸ kadariyātapanā - Ma;

kadariyā tapanā - Syā, PTS.

¹⁹ bhesmā - Ma.

²⁰ dukkhā - Syā, PTS, Va, Vi, Ka.

²¹ Saṅkicējātaka (530).

²² dahanto - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

Kẻ ấy, với nghiệp của mình, do sự hoại rã của thân, do sự chết đi, bị sanh vào chốn bất hạnh, cõi khổ, nơi trừng phạt, địa ngục. Những người giữ địa ngục cho thực hiện hình phạt ‘trói buộc năm cách’ đối với kẻ ấy: Họ dùng cọc sắt đã được đốt nóng đóng vào ở bàn tay, họ dùng cọc sắt đã được đốt nóng đóng vào ở bàn tay thứ hai, họ dùng cọc sắt đã được đốt nóng đóng vào ở bàn chân, họ dùng cọc sắt đã được đốt nóng đóng vào ở bàn chân thứ hai, họ dùng cọc sắt đã được đốt nóng đóng vào ở giữa ngực. Kẻ ấy, ở tại nơi ấy, cảm nhận các thọ khổ, sắc bén, khốc liệt, nhức nhối; nhưng kẻ ấy không thể chết đi chừng nào ác nghiệp ấy còn chưa chấm dứt. Sự sợ hãi, khổ, ưu này do đâu mà xảy đến cho kẻ ấy? Được sanh lên do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái.

Những người giữ địa ngục bắt kẻ ấy nằm xuống và dùng những cái rìu băm nát. Những người giữ địa ngục nắm lấy kẻ ấy, chân phía trên đầu phía dưới, và dùng những cái búa băm nát. Những người giữ địa ngục cột kẻ ấy vào cỗ xe rồi cho kéo tới kéo lui ở trên đất đã được đốt cháy, sáng rực, đỏ rực. Những người giữ địa ngục bắt kẻ ấy trèo lên, trèo xuống ở ngọn núi than hùng to lớn đã được đốt cháy, sáng rực, đỏ rực. Những người giữ địa ngục nắm lấy kẻ ấy, chân phía trên đầu phía dưới, rồi ném vào chảo đồng đã được đốt nóng, đốt cháy, sáng rực, đỏ rực. Kẻ ấy, ở tại nơi ấy, bị nung nấu ở bọt nước sôi sục. Kẻ ấy, ở tại nơi ấy, trong khi bị nung nấu ở bọt nước sôi sục, lúc thì nổi lên trên, lúc thì chìm xuống dưới, lúc thì trôi ngang. Kẻ ấy, ở tại nơi ấy, cảm nhận các thọ sắc bén, khốc liệt, nhức nhối; nhưng kẻ ấy không thể chết đi chừng nào ác nghiệp ấy còn chưa chấm dứt. Sự sợ hãi, khổ, ưu này do đâu mà xảy đến cho kẻ ấy? Được sanh lên do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái. Những người giữ địa ngục ném kẻ ấy vào đại địa ngục. Quả vậy, đại địa ngục ấy là:

1. *“(Đại địa ngục) có bốn góc, có bốn cửa lớn, được chia thành các phần cân đối, được bao quanh bằng tường sắt, được đậy lại bằng mái sắt.*

2. *Nền của (đại địa ngục) làm bằng sắt, được thiêu đốt, cháy với lửa ngọn, luôn luôn tỏa khắp và tồn tại xung quanh một trăm do-tuần.*

3. *(Các đại địa ngục) có sự đốt nóng khỗ sở, ghê rợn, có ngọn lửa khó lại gần, có hình dạng làm rờn lông, ghê rợn, gây ra sự sợ hãi, khó chịu.¹*

4. *Khôi lửa được phát khởi ở bức tường hướng đông, trong khi thiêu đốt những kẻ có ác nghiệp, đi đến chạm vào (khôi lửa) ở hướng tây.*

5. *Khôi lửa được phát khởi ở bức tường hướng tây, trong khi thiêu đốt những kẻ có ác nghiệp, đi đến chạm vào (khôi lửa) ở hướng đông.*

¹ Bốn Sanh Ân Sĩ Saṅkicca (530), TTPV tập 33, trang 275, câu kệ 3483.

6. *Uttarāya ca bhittiyā accikkhandho samuṭṭhito,
dahanto pāpakammante¹ dakkhiṇāya paṭihaññati.*
7. *Dakkhiṇāya ca bhittiyā accikkhandho samuṭṭhito,
dahanto pāpakammante uttarāya paṭihaññati.*
8. *Heṭṭhato² ca samuṭṭhāya³ accikkhandho bhayānako,
dahanto pāpakammante chadanasmim⁴ paṭihaññati.*
9. *Chadanamhā samuṭṭhāya accikkhandho bhayānako,
dahanto pāpakammante bhūmiyaṃ paṭihaññati.*
10. *Ayokapālamādittam saṃtattam jalitam yathā,
evam avīcinirayo heṭṭhā upari passato.*
11. *Tattha sattā mahāluddā mahākibbisakārino,
accantapāpakammantā paccanti⁵ na ca miyyare.⁶*
12. *Jātavedasamo kāyo tesam nirayavāsinaṃ,
passa kammānaṃ dalhattam na bhasmā hoti⁷ napi masi.*
13. *Puratthimenapi dhāvanti tato dhāvanti pacchimaṃ,⁸
uttarenapi dhāvanti tato dhāvanti dakkhiṇaṃ.*
14. *Yaṃ yaṃ disaṃ padhāvanti⁹ taṃ taṃ dvāraṃ pithīyati,¹⁰
abhinikkhamitāsā te sattā mokkhagavesino.¹¹*
15. *Na te tato nikkhamituṃ labhanti kammaṃpaccayā,
tesaṃ ca pāpakammaṃ taṃ avipakkaṃ¹² kataṃ bahun ”ti.*

Etam bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ. Yāni ca nerayikāni dukkhāni yāni ca tiracchānayanikāni dukkhāni yāni ca pettivisayikāni dukkhāni yāni ca mānussikāni¹³ dukkhāni tāni kuto jātāni kuto sañjātāni kuto nibbattāni kuto abhinibbattāni kuto pātubhūtāni? Snehapaccayā¹⁴ ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca bhavanti¹⁵ sambhavanti jāyanti sañjāyanti nibbattanti abhinibbattanti pātubhavanti ’ti - snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti.

¹ mahanto pāpakammanto - Va, Vi, Ka.

² heṭṭhito - Syā, PTS.

³ samuṭṭhito - Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ chadanamhi - Syā, PTS.

⁵ paccante - PTS.

⁶ miyyare - Ma, Syā;
miyyāre - PTS.

⁷ honti - Syā, PTS.

⁸ pacchato - Syā;
pacchimoto - PTS.

⁹ pi dhāvanti - Syā, PTS.

¹⁰ pidhiyati - Ma;

pithiyati - Syā.

¹¹ mokkhaṃ gavesino - Syā;
pāmokkhaṃ gavesino - PTS.

¹² tesaṃca pāpakammantaṃ, avipakkaṃ - Ma;
tesaṃca pāpakaṃ kammaṃ avipakkaṃ - Syā, PTS.

¹³ mānusakāni - Ma, Syā, PTS.

¹⁴ tassa snehapaccayā - Ma.

¹⁵ honti - Pa, Va, Vi.

6. Khôi lửa được phát khởi ở bức tường hướng bắc, trong khi thiêu đốt những kẻ có ác nghiệp, đi đến chạm vào (khôi lửa) ở hướng nam.
7. Khôi lửa được phát khởi ở bức tường hướng nam, trong khi thiêu đốt những kẻ có ác nghiệp, đi đến chạm vào (khôi lửa) ở hướng bắc.
8. Khôi lửa khủng khiếp phát xuất từ bên dưới, trong khi thiêu đốt những kẻ có ác nghiệp, đi đến chạm vào (khôi lửa) ở mái che (bên trên).
9. Khôi lửa khủng khiếp phát xuất từ mái che, trong khi thiêu đốt những kẻ có ác nghiệp, đi đến chạm vào (khôi lửa) ở mặt đất (bên dưới).
10. Cái chảo sắt đã được đốt cháy, nóng đỏ, sáng chói như thế nào thì địa ngục Avīci, ở bên dưới, bên trên, và bên hông là như vậy.
11. Ở nơi ấy, những chúng sanh vô cùng hung dữ, đã gây ra trọng tội, có hành động cực kỳ ác độc, bị nung nấu và không thể chết đi.
12. Thân thể của họ, những cư dân ở địa ngục, giống như ngọn lửa. Hãy nhìn xem tính chất vững bền của nghiệp, không như tro, cũng không như bụi.
13. Họ chạy về hướng đông, rồi từ đó chạy về hướng tây. Họ chạy về hướng bắc, rồi từ đó họ chạy về hướng nam.
14. Họ chạy đến bất cứ hướng nào, cánh cửa hướng ấy đều được đóng lại. Với niềm mong mỏi được thoát ra, các chúng sanh ấy có sự tìm kiếm lối thoát.
15. Họ không thể đi ra khỏi nơi ấy bởi vì nghiệp duyên, khi ác nghiệp của họ đã tạo có nhiều và còn chưa trả xong.”

Sự sợ hãi, khổ, ưu này do đâu mà xảy đến cho kẻ ấy? Được sanh lên do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái. Những khổ đau ở địa ngục, những khổ đau ở loài thú, những khổ đau ở thân phận ngạ quỷ, những khổ đau ở cõi người, những khổ đau ấy do đâu đã được sanh ra, do đâu đã được sanh khởi, do đâu đã được hạ sanh, do đâu đã được phát sanh, do đâu đã được xuất hiện? Do duyên thương yêu, do duyên niềm vui, do duyên luyến ái, do duyên niềm vui và luyến ái, mà những khổ đau ấy hiện hữu, xuất phát, sanh ra, sanh khởi, hạ sanh, phát sanh, xuất hiện; - ‘theo sau sự thương yêu là khổ đau này được hình thành’ là như thế.

Ādīnavam snehajaṃ pekkhamāno ti - **Sneho** ti dve snehā: taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca. –pe– Ayaṃ taṇhāsneho. –pe– Ayaṃ diṭṭhisneho. **Ādīnavam snehajaṃ pekkhamāno** ti taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca ādīnavam snehajaṃ pekkhamāno¹ dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamāno 'ti - ādīnavam snehajaṃ pekkhamāno eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Saṃsaggajātassa bhavanti snehā
 snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti,
 ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

3.

*Mitte suhajje anukampamāno
 hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto,²
 etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Mitte suhajje anukampamāno hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto ti - **Mitto** ti³ dve mittā: agārikamitto⁴ ca anagārikamitto⁵ ca. Katamo agārikamitto? Idhekacco duddadaṃ dadāti, duccajaṃ cajati, dukkaraṃ karoti, dukkhamam khamati, guyhamassa ācikkhati, guyhamassa pariguyhati,⁶ āpadāsu na vijahati, jīvitam cassa atthāya⁷ pariccattam hoti, khīṇe nātimaññati. Ayaṃ agārikamitto.

Katamo anagārikamitto? Idha bhikkhu piyo ca hoti manāpo ca⁸ garū ca⁹ bhāvanīyo ca vattā ca vacanakkhamo ca gambhīraṃ ca kathaṃ kattā no ca aṭṭhāne niyojeti,¹⁰ adhisīle samādapeti, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanānuyoge samādapeti, catunnaṃ sammappadhānānaṃ –pe– catunnaṃ iddhipādānaṃ – pañcannaṃ indriyānaṃ – pañcannaṃ balānaṃ – sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ – ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyoge samādapeti. Ayaṃ anagārikamitto. **Suhajjā** vuccanti yehi saha āgamaṃ phāsu gamaṃ phāsu¹¹ nisajjā phāsu¹² sayanaṃ phāsu ālapanam phāsu sallapanam phāsu ullapanam phāsu samullapanam phāsu.

¹ taṇhāsnehe ca diṭṭhisnehe ca ādīnavam pekkhamāno - Syā.

² paṭibandhacitto - Va, Vi.

³ mittāti - Ma.

⁴ agārikamitto - Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ anagārikamitto - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁶ parigūhati - Ma.

⁷ jīvitampissa atthāya - Ma; jīvitassa atthāya - Pa, Va, Vi.

¹² nisajjanaṃ phāsu - Ma; gamaṃnāgamaṃ phāsu ṭhānaṃ phāsu nissajjanaṃ phāsu - Syā.

⁸ manāpo ca hoti - Syā.

⁹ garu ca - Ma, Syā, PTS.

¹⁰ aṭṭhāne ca na niyojeti - Syā;

aṭṭhāne ca niyojeti - PTS.

¹¹ gamaṃ phāsu āgamaṃ phāsu - Syā.

Trong khi xét thấy điều bất lợi sanh lên từ sự thương yêu - Sự thương yêu: Có hai sự thương yêu: sự thương yêu do tham ái và sự thương yêu do tà kiến. – nt– Việc này là sự thương yêu do tham ái. –nt– Việc này là sự thương yêu do tà kiến. **Trong khi xét thấy điều bất lợi sanh lên từ sự thương yêu:** người có sự thương yêu do tham ái và sự thương yêu do tà kiến trong khi xét thấy, trong khi nhận thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi khảo sát điều bất lợi sanh lên từ sự thương yêu; - ‘trong khi xét thấy điều bất lợi sanh lên từ sự thương yêu, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Đối với người đã có sự giao tiếp, các sự thương yêu hiện hữu;
 theo sau sự thương yêu là khổ đau này được hình thành.
 Trong khi xét thấy điều bất lợi sanh lên từ sự thương yêu,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

3.

*Trong khi thương tưởng đến các bạn bè thân hữu,
 (thời) bê trễ điều lợi ích, có tâm bị ràng buộc.
 Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này ở sự thân thiết,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Trong khi thương tưởng đến các bạn bè thân hữu, (thời) bê trễ điều lợi ích, có tâm bị ràng buộc - Bạn bè: Có hai loại bạn bè: bạn bè tại gia và bạn bè xuất gia. Người nào là bạn bè tại gia? Ở đây, một người nào đó cho vật khó cho, từ bỏ điều khó từ bỏ, làm việc khó làm, nhẫn nại điều khó nhẫn nại, nói ra điều bí mật (của mình) cho bạn, che giấu điều bí mật của bạn, vào những lúc rui ro không lia bỏ (bạn), mạng sống được buông bỏ vì lợi ích của bạn, không khinh khi lúc (bạn) khánh tận. Người này là bạn bè tại gia.

Người nào là bạn bè xuất gia? Ở đây, vị tỳ khưu là đáng yêu, đáng mến, đáng kính, đáng trọng, là diễn giả, có sự nhẫn nại với lời nói, là vị thuyết giảng sâu sắc, và không xúi giục làm công việc không hợp lý, sách tấn về thẳng giới, sách tấn việc chuyên cần tu tập bốn sự thiết lập niệ, sách tấn việc chuyên cần tu tập bốn chánh cần –nt– bốn nền tảng của thần thông – năm quyền – năm lực – bảy yếu tố đưa đến giác ngộ – đạo lộ thánh thiện tám chi phần. Người này là bạn bè xuất gia. **Thân hữu:** nói đến những người nào mà với những người ấy việc đến là thoải mái, việc đi là thoải mái, việc ngồi là thoải mái, việc nằm là thoải mái, việc nói chuyện là thoải mái, việc chuyện vãn là thoải mái, việc tán dương là thoải mái, việc tán dương qua lại là thoải mái.

Mitte suhajje anukampamāno hāpeti atthan ti mitte ca suhajje ca sandiṭṭhe ca sambhatte ca sahāye ca anukampamāno anupekkhamāno anugayhamāno¹ attatthampi paratthampi² ubhayatthampi hāpeti, diṭṭhadhammikampi atthaṃ hāpeti, samparāyikampi atthaṃ hāpeti, paramatthampi atthaṃ hāpeti,³ pahāpeti parihāpeti paridhamseti parivajjeti⁴ antaradhāpeti 'ti - mitte suhajje anukampamāno hāpeti atthaṃ.

Paṭibaddhacitto ti dvīhi kāraṇehi paṭibaddhacitto hoti: attānaṃ vā nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti, attānaṃ vā uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento pabaddhacitto hoti. Kathaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti? Tumhe me bahūpakārā⁵ ahaṃ tumhe nissāya labhāmi cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ, yepi me aññe⁶ dātuṃ vā kātuṃ vā maññanti, tumhe nissāya tumhe sampassantā,⁷ yampi me porāṇaṃ mātāpettikaṃ nāmagottaṃ tampi⁸ antarahitaṃ, tumhehi ahaṃ ñāyāmi,⁹ asukassa kulūpako¹⁰ asukāya kulūpakoti. Evaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto¹¹ hoti.

Kathaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti? Ahaṃ tumhākaṃ bahūpakāro. Tumhe maṃ āgamma buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṅghaṃ saraṇaṃ gatā, paṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesu micchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā, surāmeraya-majjapamādaṭṭhānā paṭiviratā. Ahaṃ tumhākaṃ uddesaṃ demi, paripucchaṃ demi, uposathaṃ ācikkhāmi,¹² navakammaṃ adhiṭṭhāmi. Atha ca pana¹³ tumhe maṃ ujjhivā¹⁴ aññe sakkarotha garukarotha mānetha pujethāti. Evaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti 'ti - hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto.

¹ anugaṇhamāno - Ma;

anugayhamāno - Syā.

² attatthampi paratthampi hāpeti - Syā.

³ paramatthampi hāpeti - Ma, Syā.

⁴ parisajjeti - Syā, PTS.

⁵ bahūpakārakā - Syā.

⁶ yampi me aññe - Ma, Syā, PTS;

yampi aññe - Pana.

¹² uddesampi paripucchampi sīlampi uposathampi ācikkhāmi - Syā, PTS.

⁷ sampassanā - PTS.

⁸ tampi me - Ma.

⁹ maññāmi - PTS.

¹⁰ kulupako - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

¹¹ paṭibandhacitto - Va, Vi, Ka.

¹³ atha pana - Ma.

¹⁴ maṃ pariccajitvā - Syā, PTS;

maṃ muñcitvā - Pana.

Trong khi thương tưởng đến các bạn bè thân hữu, (thời) bê trễ điều lợi ích: trong khi thương tưởng, trong khi lưu tâm, trong khi ủng hộ các bạn bè, các thân hữu, các vị đồng quan điểm, các vị thân thiết, và các bạn hữu (thời) bê trễ lợi ích của bản thân, luôn cả lợi ích của người khác, luôn cả lợi ích của cả hai, (thời) bê trễ lợi ích trong đời này, bê trễ lợi ích trong đời sau, bê trễ luôn cả lợi ích là lợi ích tối thượng, (thời) bỏ bê, bỏ lơ, làm mất mát, lánh xa, làm biến mất; - ‘trong khi thương tưởng đến các bạn bè thân hữu, (thời) bê trễ điều lợi ích’ là như thế.

Có tâm bị ràng buộc: Có tâm bị ràng buộc là bởi hai lý do: trong khi hạ thấp bản thân và trong khi nâng cao người khác là có tâm bị ràng buộc, hoặc trong khi nâng cao bản thân và trong khi hạ thấp người khác là có tâm bị ràng buộc. Trong khi hạ thấp bản thân và trong khi nâng cao người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là thế nào? (Nói rằng): “Các người có nhiều sự hỗ trợ cho tôi. Nương vào các người, tôi nhận được y phục, đồ ăn khát thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh. Có những người khác nương theo các người, trong khi nhìn thấy các người, cũng suy nghĩ để bố thí hoặc làm cho tôi. Ngay cả tên họ trước đây của mẹ cha đặt, tên ấy cũng không còn; nhờ vào các người, tôi được biết là vị thường tới lui với gia đình của người nam nọ, là vị thường tới lui với gia đình của người nữ kia.” Trong khi hạ thấp bản thân và trong khi nâng cao người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là như vậy.

Trong khi nâng cao bản thân và trong khi hạ thấp người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là thế nào? (Nói rằng): “Tôi có nhiều sự hỗ trợ cho các người. Nhờ vào tôi, các người đã đi đến nương nhờ đức Phật, đã đi đến nương nhờ Giáo Pháp, đã đi đến nương nhờ chúng Tăng, đã tránh xa việc giết hại sinh mạng, đã tránh xa việc lấy vật chưa được cho, đã tránh xa hành vi sai trái trong các dục, đã tránh xa việc nói dối, đã tránh xa trường hợp dễ duôi uống chất say là rượu và chất lên men. Tôi ban bố việc chi bảo cho các người, tôi ban bố sự hỏi han, tôi nói về ngày trai giới, tôi chú nguyện việc xây dựng. Vậy mà ngược lại, các người lại bỏ rơi tôi, các người trọng vọng, cung kính, sùng bái, cúng dường các vị khác.” Trong khi nâng cao bản thân và trong khi hạ thấp người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là như vậy; - ‘(thời) bê trễ điều lợi ích, có tâm bị ràng buộc’ là như thế.

Etam bhayaṃ santhave pekkhamāno ti - Bhayan ti jātibhayaṃ jarābhayaṃ vyādhibhayaṃ maraṇabhayaṃ rājabhayaṃ corabhayaṃ aggibhayaṃ udakabhayaṃ attānuvādabhayaṃ parānuvādabhayaṃ daṇḍabhayaṃ duggatibhayaṃ ūmibhayaṃ¹ kumbhīlabhayaṃ āvaṭṭabhayaṃ susukābhayaṃ² ājīvakabhayaṃ³ asilokabhayaṃ parisāya sārājjabhayaṃ⁴ madanabhayaṃ bhayānakattaṃ⁵ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso ubbego⁶ utrāso.⁷ **Santhave ti dve santhavā: taṇhāsanthavo ca diṭṭhisanthavo ca. –pe– Ayaṃ taṇhāsanthavo. –pe– Ayaṃ diṭṭhisanthavo. **Etam bhayaṃ santhave pekkhamāno ti etam bhayaṃ santhave pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamāno 'ti - etam bhayaṃ santhave pekkhamāno eko caro khaggavisāṇakappo.****

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Mitte suhajje anukampamāno
 hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto,
 ekaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

4.

Vaṃso visālova yathā visatto
 puttesu dāresu ca yā apekkhā,
 vaṃsakaḷīrova⁸ asajjamāno
 eko care khaggavisāṇakappo.

Vaṃso visālova yathā visatto ti vaṃso vuccati veḷugumbo. Yathā veḷugumbasmiṃ porāṇakā vaṃsā sattā⁹ visattā āsattā laggā laggitā paḷibuddhā, evameva visattikā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandi nandirāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paḷigedho saṅgo paṅko eja māyā janikā sañjananī sibbanī¹⁰ jālinī saritā visattikā suttaṃ¹¹ visaṭā¹² āyūhanī dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu¹³ āsā āsiṃsanā āsiṃsittattaṃ¹⁴ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā jappā pajappā abhijappā jappanā¹⁵ jappittattaṃ loluppaṃ¹⁶ loluppāyanā loluppāyittattaṃ¹⁷ pucchañcikatā¹⁸ sādūkamyatā¹⁹ adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā –

¹ ummibhayaṃ - Va, Vi, Ka.

² susumārabhayaṃ - Ma; suṃsumārabhayaṃ - Syā, PTS.

³ ājīvikabhayaṃ - Ma; ājīvikābhayaṃ - Syā.

⁴ parisāsārājjabhayaṃ - Ma, Syā;

parisārājjabhayaṃ - PTS.

⁵ bhayānakattaṃ - Ma, Syā, PTS.

⁶ ubbego - Syā.

⁷ utrāso - PTS.

⁸ vaṃsakaḷīrova - Ma; vaṃsākaḷīrova - PTS; vaṃsokaḷīrova - Pa, Va, Vi, Ka, evamupariipi.

⁹ veḷugumbasmiṃ kaṇṭakā jaṭitā saṃsibbitā - Syā.

¹⁰ sibbinī - Ma, Syā.

¹¹ sottaṃ - Syā.

¹² visaṭā - Ma, Va, Vi, Ka.

¹³ paṭibaddhā - Syā.

¹⁴ āsiṃsanā āsiṃsittattaṃ - Ma.

¹⁵ jappāyanā - Syā, Pana.

¹⁶ loluppā - Syā.

¹⁷ loluppittattaṃ - Syā.

¹⁸ pucchañjikatā - Ma.

¹⁹ asādhukamyatā - Syā.

sādhukamyatā - Ma;

Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này ở sự thân thiết - Sợ hãi: sợ hãi sự sanh, sợ hãi sự già, sợ hãi sự bệnh, sợ hãi sự chết, sợ hãi vua chúa, sợ hãi kẻ trộm, sợ hãi lửa, sợ hãi nước, sợ hãi sự chỉ trích của bản thân, sợ hãi sự chỉ trích của người khác, sợ hãi hình phạt, sợ hãi khổ cảnh, sợ hãi sóng nước, sợ hãi cá sấu, sợ hãi xoáy nước, sợ hãi cá dữ, sợ hãi về sinh kế, sợ hãi sự quở trách, sợ hãi do sự nhút nhát ở tập thể, sợ hãi do sự say sưa, trạng thái sợ hãi, trạng thái kinh hãi, sự rờn lông, sự hốt hoảng, sự khiếp sợ của tâm. **Sự thân thiết:** Có hai sự thân thiết: sự thân thiết do tham ái và sự thân thiết do tà kiến. –nt– Việc này là sự thân thiết do tham ái. –nt– Việc này là sự thân thiết do tà kiến. **Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này ở sự thân thiết:** trong khi xét thấy, trong khi nhận thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi khảo sát nỗi sợ hãi này ở sự thân thiết; - ‘trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này ở sự thân thiết, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Trong khi thương tưởng đến các bạn bè thân hữu,
 (thời) bê trễ điều lợi ích, có tâm bị ràng buộc,
 Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này ở sự thân thiết,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

4.

*Giống như cây tre rậm rạp bị vướng mắc,
 sự mong mỏi (yêu thương) các con và những người vợ (là tương tự).
 Trong khi không bị vướng víu như là mụn măng tre,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).*

Giống như cây tre rậm rạp bị vướng mắc: Cây tre nói đến lùm tre. Giống như ở lùm tre, các cây tre già cỗi bị dính mắc, bị vướng mắc, bị dính vào, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại, tương tự y như vậy, sự vướng mắc nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, sự say đắm, sự chiêu chuộng, niềm vui, niềm vui và luyến ái, sự luyến ái mãnh liệt của tâm, ước muốn, mê mẩn, bám chặt, thèm khát, thèm thường, quyến luyến, đắm nhiễm, dục vọng, xảo trá, liên quan tái sanh, sự tạo ra khổ, người thợ may, cái lưới bẫy, sự cuốn trôi, sự vướng mắc, sợi chỉ trói, sự lan rộng, có sự ra sức, bạn đời, nguyện vọng, lối dẫn đến hữu, rừng cây, bụi rậm, sự thân thiết, sự thương yêu, sự trông mong, sự thân mật, sự mong mỏi, sự mong ước, trạng thái mong ước, sự mong mỏi về sắc, mong mỏi về thính, mong mỏi về hương, mong mỏi về vị, mong mỏi về xúc, mong mỏi về lợi lộc, mong mỏi về tài sản, mong mỏi về con trai, mong mỏi về mạng sống, tham muốn, khởi tham muốn, nguyện cầu, biểu hiện tham muốn, trạng thái tham muốn, tham lam, biểu hiện tham lam, trạng thái tham lam, xao xuyến, ham muốn vật vừa ý, luyến ái sai pháp, tham sai trái, đeo đuổi, khao khát, ước nguyện, mong cầu, ước nguyện tốt đẹp, dục ái, hữu ái, phi hữu ái, ái cõi Sắc, –

– arūpaṇhā nirodhaṇhā rūpaṇhā saddaṇhā gandhaṇhā rasaṇhā phoṭṭhabbaṇhā dhammaṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chaḍanaṃ bandhanaṃ upakkilesa anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārāpāso mārābalisaṃ mārāvisayo¹ taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ² taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ.³

Visattikā ti kenatṭhena visattikā? Visālāti⁴ visattikā, visatāti visattikā, visaṭāti visattikā, visakkaṭṭi visattikā, viṣaṃharatīti visattikā, viṣaṃvādikāti visattikā, viṣamūlāti visattikā, viṣaphalāti visattikā, viṣaparibhogāti⁵ visattikā. Visālā vā pana taṇhā rūpe sadde gandhe rase phoṭṭhabbe kule gaṇe āvāse lābhe yase pasamsāya sukhe cīvare piṇḍapāte senāsane gilānapaccayabhesajjaparikkhāre kāmādhātuyā rūpadhātuyā arūpadhātuyā kāmābhava rūpābhava arūpābhava saññābhava asaññābhava nevasaññānāsaññābhava ekavokābhava catuvokābhava pañcavokābhava atīte anāgate paccuppanne⁶ diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu visatā⁷ vitthatāti visattikā 'ti - vaṃso visālova yathā visatto.

Puttesu dāresu ca yā apekkhā ti - **Puttā** ti cattāro puttā atrajo putto khettajo putto dinnako putto antevāsiko putto. **Dārā** vuccanti bhariyāyo.⁸ **Apekkhā** vuccati⁹ taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlan 'ti - puttesu dāresu ca yā apekkhā.

¹ māragocarō - Pana.

² taṇhāgaddalaṃ - Syā.

³ Dhammasaṅgaṇī, Nikkhepaṇḍa.

⁴ visālātāti - Pana.

⁵ viṣapaṭibhāgāti - Pana.

⁶ atītānāgatapaccuppanne - Syā, evamuparipi.

⁷ viṣatā - Syā.

⁸ dārā vuccati bhariyā - Syā, PTS.

⁹ apekkhā vuccanti - Ma.

– ái côi vô sắc, ái Niết Bàn, ái cảnh sắc, ái cảnh thanh, ái cảnh khí, ái cảnh vị, ái cảnh xúc, ái cảnh pháp, dòng nước lũ, sự ràng buộc, trói buộc, chấp thủ, ngăn trở, ngăn che, che đậy, cột trói, làm ô nhiễm, tiềm ẩn, thâm nhập, quần lấy, sự keo kiệt, cội nguồn của khổ, căn nguyên của khổ, nguồn sanh khổ, cạm bẫy của Ma Vương, lưới câu của Ma Vương, lãnh địa của Ma Vương, ái ví như dòng sông, ái ví như tấm lưới, ái ví như dây xích, ái ví như biển, tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện.

Sự vương mắc: Sự vương mắc với ý nghĩa gì? ‘Được trải rộng’ là vương mắc, ‘bao quát’ là vương mắc, ‘được lan rộng’ là vương mắc, ‘nó lôi kéo theo’ là vương mắc, ‘nó mang lại chất độc’ là vương mắc, ‘truyền bá chất độc’ là vương mắc, ‘gốc rễ của chất độc’ là vương mắc, ‘kết quả của chất độc’ là vương mắc, ‘sự thọ dụng độc hại’ là vương mắc. Hoặc hơn nữa, ‘tham ái là bao quát ở sắc, ở thanh, ở hương, ở vị, ở xúc, ở gia tộc, ở đồ chúng, ở chỗ ngụ, ở lợi lộc, ở danh vọng, ở lời khen, ở hạnh phúc, ở y phục, ở đồ ăn khất thực, ở chỗ nằm ngồi, ở vật dụng là thuốc men chữa bệnh, ở dục giới, ở sắc giới, ở vô sắc giới, ở côi dục, ở côi sắc, ở côi vô sắc, ở côi hữu tướng, ở côi vô tướng, ở côi phi tướng phi phi tướng, ở côi một uẩn, ở côi bốn uẩn, ở côi năm uẩn, ở quá khứ, ở vị lai, ở hiện tại, ở các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, được trải rộng, được lan rộng’ là vương mắc; - ‘giống như cây tre rậm rạp bị vương mắc’ là như thế.

Sự mong mỏi (yêu thương) các con và những người vợ (là tương tự) - Các con: Có bốn loại con: con ruột là con, con nhặt được là con, con nuôi là con, học trò là con. **Những người vợ:** nói đến những người nữ có hôn phối. **Sự mong mỏi:** nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện; - ‘sự mong mỏi (yêu thương) các con và những người vợ (là tương tự)’ là như thế.

Vaṃsakalīrova asajjamāno ti vaṃso vuccati veḷugumbo. Yathā veḷugumbasmim¹ taruṇakā kaḷirā² asattā alaggā³ apaḷibuddhā nikkhantā nissatā⁴ vippamuttā, evameva. **Asajjā** ti dve sajjā⁵ taṇhāsajjā⁶ ca diṭṭhisajjā⁷ ca. –pe– Ayaṃ taṇhāsajjā. –pe– Ayaṃ diṭṭhisajjā. Tassa paccekasambuddhassa taṇhāsajjā pahinā diṭṭhisajjā paṭinissatṭhā. Taṇhāsajjāya pahinattā diṭṭhisajjāya paṭinissatṭhattā so paccekasambuddho rūpe na sajjati, sadde na sajjati, gandhe na sajjati, rase na sajjati, phoṭṭhabbe na sajjati, kule, gaṇe, āvāse, lābhe, yase, pasamsāya, sukhe, cīvare, piṇḍapāte, senāsane, gilānapaccayabhesajjaparikkhāre, kāmādhātuyā, rūpadhātuyā, arūpadhātuyā, kāmabhava, rūpabhava, arūpabhava, saññābhava, asaññābhava, nevasaññānāsaññābhava, ekavokārabhave, catuvokārabhave, pañcavokārabhave, atīte, anāgate, paccuppanne, diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na sajjati, na gaṇhāti⁸ na bajjhati na paḷibujjhati⁹ na muccati¹⁰ nikkhanto nissato vippamutto viṣaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharatī 'ti - vaṃsakalīrova asajjamāno eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Vaṃso visālova yathā visatto
 puttesu dāresu ca yā apekkhā
 vaṃsakalīrova asajjamāno
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

5.

*Migo araṇṇamhi yathā abaddho*¹¹
*yenicchakaṃ gacchati gocarāya,*¹²
*viññū naro seritaṃ*¹³ *pekkhamāno*
eko care khaggavisāṇakappo.

Migo araṇṇamhi yathā abaddho yenicchakaṃ gacchati gocarāya ti - **Migo** ti dve migā: eṇimigo ca pasadamigo¹⁴ ca. Yathā āraṇṇako¹⁵ migo araṇṇe pavane ca caramāno¹⁶ vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyaṃ kappeti. Vuttaṃ hetuṃ bhagavatā: “Seyyathāpi bhikkhave āraṇṇako migo araṇṇe pavane caramāno vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? –

¹ veḷugumbamhi - Syā.

² taruṇakā kaḷirakā - Ma;

taruṇakalīrā - Syā;

taruṇā kaḷirā - PTS.

³ alaggā agadhita - Ma;

alaggā apalivetṭhitā - Syā;

alaggā alaggitā apalivetṭhitā - PTS.

⁴ nissatṭhā - Syā, PTS, evamupariipi.

⁵ evameva. sajjāti dve sajjanā - Ma;

evameva dve sajjanā - Syā, PTS.

⁶ taṇhāsajjanā - Ma, Syā, evamupariipi.

⁷ diṭṭhisajjanā - Ma, Syā, evamupariipi.

⁸ na gayhati - Syā, Pana.

⁹ palibajjhati - Ma, Syā.

¹⁰ na mucchati - Ma;

itipāṭho Syā potthake na dissate.

¹¹ abandho - Syā, evamupariipi.

¹² gocarasmim - Pana, evamupariipi.

¹³ serita - Syā, evamupariipi.

¹⁴ sarabhamigo - Syā, PTS.

¹⁵ āraṇṇiko - Ma, evamupariipi.

¹⁶ vasamāno - Syā, PTS.

Trong khi không bị vướng víu như là mụn măng tre: Cây tre nói đến lùm tre. Giống như ở lùm tre, các mụn măng non không bị dính mắc, không bị máng vào, không bị giữ lại, đi ra ngoài, được rời ra, được thoát khỏi là tương tự y như vậy. **Không bị dính mắc:** Có hai sự dính mắc: sự dính mắc do tham ái và sự dính mắc do tà kiến. –nt– Việc này là sự dính mắc do tham ái. –nt– Việc này là sự dính mắc do tà kiến. Đối với vị Phật Độc Giác ấy, sự dính mắc do tham ái đã được dứt bỏ, sự dính mắc do tà kiến đã được buông bỏ. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với sự dính mắc do tham ái, do trạng thái đã được buông bỏ đối với sự dính mắc do tà kiến, vị Phật Độc Giác ấy không dính mắc ở sắc, không dính mắc ở thinh, không dính mắc ở hương, không dính mắc ở vị, không dính mắc ở xúc, không dính mắc ở gia tộc, ở đồ chúng, ở chỗ ngụ, ở lợi lộc, ở danh vọng, ở lời khen, ở hạnh phúc, ở y phục, ở đồ ăn khất thực, ở chỗ nằm ngồi, ở vật dụng là thuốc men chữa bệnh, ở dục giới, ở sắc giới, ở vô sắc giới, ở cõi dục, ở cõi sắc, ở cõi vô sắc, ở cõi hữu tưởng, ở cõi vô tưởng, ở cõi phi tưởng phi phi tưởng, ở cõi một uẩn, ở cõi bốn uẩn, ở cõi năm uẩn, ở quá khứ, ở vị lai, ở hiện tại, ở các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, (vị ấy) không nắm giữ, không bị trói buộc, không bị giữ lại, không bị dính cứng, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘trong khi không bị vướng víu như là mụn măng tre, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Giống như cây tre rậm rạp bị vướng mắc,
 sự mong mỏi (yêu thương) các con và những người vợ (là tương tự).
 Trong khi không bị vướng víu như là mụn măng tre,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

5.

*Giống như con nai ở trong rừng, không bị trói buộc,
 đi đến nơi kiếm ăn tùy theo ý thích,
 người hiểu biết, trong khi xem xét về sự tự do,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Giống như con nai ở trong rừng, không bị trói buộc, đi đến nơi kiếm ăn tùy theo ý thích - Nai: Có hai loài nai: loài nai *eni* và loài nai *pasada*. Giống như loài nai sống ở rừng, trong lúc đi lại trong rừng và trong khu rừng lớn, tự tin nó đi, tự tin nó đứng, tự tin nó ngồi, tự tin nó nằm. Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, cũng giống như con nai sống ở rừng đang đi lại trong khu rừng, trong khu rừng lớn, tự tin nó đi, tự tin nó đứng, tự tin nó ngồi, tự tin nó nằm. Điều ấy có nguyên nhân là gì? –

– Anāpāthagato bhikkhave luddassa. Evameva kho bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukkaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ vadhivā māracakkhuṃ adassanaṃ¹ gato pāpimato.

Punacaparaṃ bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukkaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ vadhivā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Punacaparaṃ bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukkaṃ ca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ ti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ vadhivā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Punacaparaṃ bhikkhave, bhikkhu sukhasa ca pahānā dukkhasa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukkaṃ upekkhā-satipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ vadhivā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Punacaparaṃ bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ ti ākāsaññācāyatanāṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ vadhivā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Punacaparaṃ bhikkhave, bhikkhu sabbaso ākāsaññācāyatanāṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññānaṃ’ ti viññānañcāyatanāṃ upasampajja viharati –pe– sabbaso viññānañcāyatanāṃ samatikkamma ‘natthi kiñci’ ti ākiñcaññāyatanāṃ upasampajja viharati –pe– sabbaso ākiñcaññāyatanāṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanāṃ upasampajja viharati –pe– sabbaso nevasaññānāsaññāyatanāṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā² āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ vadhivā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato tiṇṇo loke visattikaṃ so vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? Anāpāthagato bhikkhave pāpimato ”ti³ - migo araññaṃhi yathā abaddho yenicchakaṃ gacchati gocarāya.

¹ māracakkhuadassanaṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

² saññāya vayaṃ disvā - PTS.

³ Majjhimanikāya, Ariyapariyesanasutta.

– Đây các tỳ khuu, nó không ở trong phạm vi của gã thợ săn. Đây các tỳ khuu, tương tự y như vậy, vị tỳ khuu ngay sau khi tách ly khỏi các đục, tách ly khỏi các bất thiện pháp, đạt đến và trú thiền thứ nhất, có tâm, có tứ, có hỷ lạc sanh lên do sự tách ly. Đây các tỳ khuu, vị tỳ khuu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Này các tỳ khuu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khuu, do sự vắng lặng của tâm và tứ, đạt đến và trú thiền thứ nhì, có sự tĩnh lặng ở nội phần, có trạng thái chuyên nhất của tâm, không tâm không tứ, có hỷ lạc sanh lên do định. Đây các tỳ khuu, vị tỳ khuu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Này các tỳ khuu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khuu, do sự không còn luyến ái ở hỷ, an trú xả, có niệm và có sự nhận biết rõ, và cảm nhận lạc bằng thân, đó là điều mà các bậc Thánh gọi là: ‘Có xả, có niệm, có sự trú vào lạc,’ đạt đến và trú thiền thứ ba ấy. Đây các tỳ khuu, vị tỳ khuu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Này các tỳ khuu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khuu, do sự từ bỏ lạc, do sự từ bỏ khổ (ở thân), do sự biến mất của hỷ tâm và ưu phiền (đã có) ngay trước đó, đạt đến và trú thiền thứ tư, có sự thanh tịnh của xả và niệm, không khổ không lạc. Đây các tỳ khuu, vị tỳ khuu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Này các tỳ khuu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khuu, do sự vượt qua hẳn toàn bộ các sắc tướng, do sự biến mất của các tướng bất bình, do việc không chú ý đến các tướng khác biệt, (nhận thức rằng:) ‘Hư không là vô biên’ đạt đến và trú Không Vô Biên Xứ. Đây các tỳ khuu, vị tỳ khuu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy.

Này các tỳ khuu, còn có việc khác nữa, vị tỳ khuu, sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Không Vô Biên Xứ, (nhận thức rằng:) ‘Thức là vô biên’ đạt đến và trú Thức Vô Biên Xứ; –nt– sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Thức Vô Biên Xứ, (nhận thức rằng:) ‘Không có gì’ đạt đến và trú Vô Sở Hữu Xứ; –nt– sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Vô Sở Hữu Xứ, đạt đến và trú Phi Tướng Phi Tướng Xứ; –nt– sau khi vượt qua hẳn toàn bộ Phi Tướng Phi Tướng Xứ, đạt đến và trú diệt thọ tướng; và đối với vị này, sau khi nhìn thấy bằng tuệ, các lậu hoặc được hoàn toàn cạn kiệt. Đây các tỳ khuu, vị tỳ khuu này được gọi là vị đã làm Ma Vương mù quáng, đã thủ tiêu không còn dấu chân, đã đạt đến nơi mắt của Ma Vương ác độc không còn nhìn thấy. Đã vượt qua sự vướng mắc ở thế gian, tự tin vị ấy đi, tự tin vị ấy đứng, tự tin vị ấy ngồi, tự tin vị ấy nằm. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Đây các tỳ khuu, vị ấy không ở trong phạm vi của (Ma Vương) ác độc; - ‘giống như con nai ở trong rừng, không bị trói buộc, đi đến nơi kiếm ăn tùy theo ý thích’ là như thế.

Viññū naro seritaṃ pekkhamāno ti - **Viññū** ti paṇḍito¹ paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. **Naro** ti satto mānavo poso puggalo jīvo jāgū² jantu indagū³ manujo. **Serī** ti dve serī: dhammopi serī puggalopi serī. Katamo dhammo serī? Cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ayaṃ dhammo serī. Katamo puggalo serī? Yo iminā serinā dhammena samannāgato, so vuccati puggalo serī.

Viññū naro seritaṃ pekkhamāno ti viññū naro seritaṃ dhammaṃ pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamāno 'ti - viññū naro seritaṃ pekkhamāno, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Migo araññamhi yathā abaddho
 yenicchakaṃ gacchati gocarāya,
 viññū naro seritaṃ pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

6.

*Āmantanā hoti sahāyamajjhe
 vāse ca ṭhāne⁴ gamane cārikāya,
 anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Āmantanā hoti sahāyamajjhe vāse ca ṭhāne gamane cārikāyā ti - **Sahāyā** vuccanti yehi saha āgamaṇaṃ phāsu, gamaṇaṃ phāsu, gamaṇāgamaṇaṃ phāsu, ṭhānaṃ phāsu, nisajjaṃ⁵ phāsu, sayanaṃ phāsu, ālapanāṃ phāsu, sallapanāṃ phāsu, ullapanāṃ phāsu, samullapanāṃ phāsu. **Āmantanā hoti sahāyamajjhe vāse ca ṭhāne gamane cārikāyā** ti sahāyamajjhe vāsepi ṭhānepi gamaṇepi cārikāyapi attatthamantanā paratthamantanā ubhayatthamantanā diṭṭhadhammikattamantanā samparāyikatthamantanā paramatthamantanā 'ti⁶ - āmantanā hoti sahāyamajjhe vāse ca ṭhāne gamane cārikāya.

¹ viññū paṇḍito - Syā.

² jāgu - Ma; jātu - Syā; jagu - PTS.

³ indagu - Ma; hindagu - PTS.

⁴ vāse ṭhāne - Ma, Syā, evamuparipi.

⁵ nisajjanaṃ - Ma, Syā.

⁶ paramatthamantanāti - Ma, Syā.

Người hiểu biết, trong khi xem xét về sự tự do - Người hiểu biết: là người sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Người:** là chúng sanh, thanh niên, người nam, cá nhân, mạng sống, người còn sanh tử, con người, người đi theo nghiệp, nhân loại. **Tự do:** Có hai yếu tố có sự tự do: pháp có sự tự do và cá nhân có sự tự do. Pháp nào là có sự tự do? Bốn sự thiết lập niệ, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần; pháp này là có sự tự do. Người nào là cá nhân có sự tự do? Người nào hội đủ pháp có sự tự do này, người ấy được gọi là cá nhân có sự tự do.

Người hiểu biết, trong khi xem xét về sự tự do: người hiểu biết, trong khi xem xét, trong khi nhận thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi khảo sát về sự tự do, về pháp; - ‘người hiểu biết, trong khi xem xét về sự tự do, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Giống như con nai ở trong rừng, không bị trói buộc,
 đi đến nơi kiếm ăn tùy theo ý thích,
 người hiểu biết, trong khi xem xét về sự tự do,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

6.

*Có sự mời gọi giữa bạn bè
 về chuyện nghỉ ngơi, về việc đứng gần, về sự ra đi, về cuộc du hành,
 trong khi xem xét về sự tự do không được (kẻ khác) ham thích,¹
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Có sự mời gọi giữa bạn bè về chuyện nghỉ ngơi, về việc đứng gần, về sự ra đi, về cuộc du hành - Bạn bè: bạn bè nói đến những người mà với những người ấy, việc đến là thoải mái, việc đi là thoải mái, việc đi và đến là thoải mái, việc đứng là thoải mái, việc ngồi là thoải mái, việc nằm là thoải mái, việc nói chuyện là thoải mái, việc chuyện vãn là thoải mái, việc tán dương là thoải mái, việc tán dương qua lại là thoải mái. **Có sự mời gọi giữa bạn bè về chuyện nghỉ ngơi, về việc đứng gần, về sự ra đi, về cuộc du hành:** là sự bàn bạc về lợi ích của bản thân, sự bàn bạc về lợi ích của người khác, sự bàn bạc về lợi ích của cả hai, sự bàn bạc về lợi ích trong đời này, sự bàn bạc về lợi ích trong đời sau, sự bàn bạc về lợi ích của lợi ích tối thượng giữa bạn bè về chuyện nghỉ ngơi, về việc đứng gần, về sự ra đi, về cuộc du hành; - ‘có sự mời gọi giữa bạn bè về chuyện nghỉ ngơi, về việc đứng gần, về sự ra đi, về cuộc du hành’ là như thế.

¹ Sự xuất gia là không được ham thích, không được mong ước bởi tất cả những kẻ tầm thường đã bị tham chế ngự (SnA. i, 85).

Anabhijjhitam seritam pekkhamāno ti anabhijjhitam etaṃ vatthu bālānaṃ asappurisānaṃ titthiyānaṃ titthiyasāvakaṇaṃ, yadidaṃ bhaṇḍu¹kāsāyavatthavasanaṭā. Abhijjhitam etaṃ vatthu paṇḍitānaṃ sappurisānaṃ buddhasāvakaṇaṃ paccekabuddhānaṃ, yadidaṃ bhaṇḍukāsāyavatthavasanaṭā. **Serī** ti dve serī: dhammopi serī puggalopi serī. Katamo dhammo serī? Cattāro satipaṭṭhānā –pe–ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ayaṃ dhammo serī. Katamo puggalo serī? Yo iminā serinā dhammena samannāgato so vuccati puggalo serī. **Anabhijjhitam seritam pekkhamāno** ti seritam dhammam pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamāno 'ti - anabhijjhitam seritam pekkhamāno eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “*Āmantanā hoti sahāyamajjhe*
vāse ṭhāne gamane cārikāya,
anabhijjhitam seritam pekkhamāno
eko care khaggavisāṇakappo”ti.

7.

Khiddā ratī hoti sahāyamajjhe
puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ,
piyavippayogaṃ vijjigucchamāno
eko care khaggavisāṇakappo.

Khiddā ratī hoti sahāyamajjhe ti - **Khiddā** ti dve khiddā: kāyikā ca khiddā vācasikā ca khiddā. Katamā kāyikā khiddā? Hatthīhipi kīḷanti, assehipi kīḷanti, rathehipi kīḷanti, dhanūhipi kīḷanti, aṭṭhapadepi kīḷanti, dasapadepi kīḷanti, ākāsepi² kīḷanti, parihārapathepi³ kīḷanti, santikāyapi kīḷanti, khalikāyapi kīḷanti, ghaṭikāyapi kīḷanti, salākahatthenapi⁴ kīḷanti, akkhehipi⁵ kīḷanti, paṅgacirenapi⁶ kīḷanti, vaṅkakenapi kīḷanti, mokkhacikāyapi kīḷanti, ciṅgulakenapi kīḷanti, pattāḷhakenapi kīḷanti, rathakenapi kīḷanti, dhanukenapi kīḷanti, akkharikāyapi kīḷanti, manesikāyapi kīḷanti, yathāvajjenapi kīḷanti. Ayaṃ kāyikā khiddā.

¹ bhaṇḍa - Syā, evamuparipi.

² ākāsehipi - Syā, PTS.

³ parihārapathepi - Syā, PTS.

⁴ salākabhatthenapi - PTS.

⁵ akkhenapi - Ma, Syā, PTS, Va, Vi.

⁶ paṅgacirenapi - Syā; paṅgacirenapi - PTS.

Trong khi xem xét về sự tự do không được (kẻ khác) ham thích: sự việc này không được ham thích đối với những kẻ ngu, đối với những kẻ phi chân nhân, đối với các ngoại đạo, đối với các đệ tử của ngoại đạo, tức là việc cạo đầu mặc y phục màu ca-sa. Sự việc này được ham thích đối với những vị sáng suốt, đối với những bậc chân nhân, đối với các đệ tử của đức Phật, đối với các vị Phật Độc Giác, tức là việc cạo đầu mặc y phục màu ca-sa. **Tự do:** Có hai yếu tố có sự tự do: pháp (đem lại sự) tự do và cá nhân (có sự) tự do. Pháp nào là (đem lại sự) tự do? Bốn sự thiết lập niệ, –nt– đạo lộ thánh thiện tám chi phần. Đây là pháp (đem lại sự) tự do. Người nào là cá nhân (có sự) tự do? Người nào hội đủ pháp (đem lại sự) tự do này, người ấy được gọi là cá nhân (có sự) tự do. **Trong khi xem xét về sự tự do không được (kẻ khác) ham thích:** trong khi xem xét, trong khi nhận thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi khảo sát về sự tự do, về pháp; - ‘trong khi xem xét về sự tự do không được (kẻ khác) ham thích, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

*“Có sự mời gọi giữa bạn bè
về chuyện nghỉ ngơi, về việc đứng gần, về sự ra đi, về cuộc du hành,
trong khi xem xét về sự tự do không được (kẻ khác) ham thích,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

7.

*Có sự đùa giỡn, sự vui thích ở giữa đám bạn bè,
và lòng thương yêu đối với con cái là bao la.
Trong khi chán ghét sự chia lìa với những vật yêu mến,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Có sự đùa giỡn, sự vui thích ở giữa đám bạn bè - Sự đùa giỡn: Có hai sự đùa giỡn: sự đùa giỡn về thân và sự đùa giỡn về khẩu. Những việc nào là đùa giỡn về thân? Họ chơi đùa với các con voi, họ chơi đùa với các con ngựa, họ chơi đùa với các cỗ xe, họ chơi đùa với các cây cung, họ tiêu khiển cờ tám ô vuông, họ tiêu khiển cờ mười ô vuông, họ chơi với bàn cờ tướng tượng ở trên không, họ chơi trò nhảy cóc, họ chơi lối rút quân cờ, họ chơi ném xúc xắc, họ chơi đánh khăn, họ chơi trò đoán hình vẽ bằng tay, họ chơi với những trái cầu, họ chơi trò thổi kèn bằng lá cây, họ chơi trò kéo cây, họ chơi trò nhào lộn, họ chơi chong chóng, họ chơi trò đo lường, họ chơi trò đua xe, họ chơi bắn cung, họ chơi trò đổ chữ, họ chơi trò đoán ý, họ chơi trò nhái điệu bộ; đây là sự đùa giỡn về thân.

Katamā vācasikā khiḍḍā? Mukhabherikaṃ¹ mukhālambaraṃ² mukha-deṇḍimakaṃ³ mukhacalimakaṃ⁴ mukhabherūlakaṃ⁵ mukhadaddarikaṃ nāṭakaṃ⁶ lāsaṃ gītaṃ davakammaṃ. Ayaṃ vācasikā khiḍḍā. **Ratī** ti anukkaṇṭhitādhi-vacanametam⁷ ratīti. **Sahāyā** vuccanti yehi saha āgamaṃ phāsu, gamaṃ phāsu, gamaṇāgamaṃ phāsu, ṭhānaṃ phāsu, nisajjā phāsu, sayanaṃ phāsu, ālapanam phāsu, sallapanam phāsu, ullapanam phāsu, samullapanam phāsu. **Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe** ti khiḍḍā ca rati ca sahāyamajjhe hoti 'ti - khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe.

Puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ ti - **Puttā** ti cattāro puttā atrajo putto khettajo putto dinnako putto antevāsiko putto. **Puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ** ti puttesu ca adhimattam hoti pemaṃ 'ti - puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ.

Piyavippayogaṃ vijigucchamaṇo ti dve piyā: sattā vā saṅkhārā vā.⁸ Katame sattā piyā? Idha yassa te honti, atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā putto vā dhitā vā mittā vā amaccā vā ñāti vā⁹ sālohitā vā. Ime sattā piyā. Katame saṅkhārā piyā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā. Ime saṅkhārā piyā. **Piyavippayogaṃ vijigucchamaṇo** ti piyānaṃ vippayogaṃ¹⁰ vijigucchamaṇo aṭṭiyamaṇo harāyamaṇo 'ti - piyavippayogaṃ vijigucchamaṇo, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “*Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe
 puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ,
 piyavippayogaṃ vijigucchamaṇo
 eko care khaggavisāṇakappo*”ti.

¹ mukhabheriyaṃ - Syā.

² mukhāḷambadaṃ - Syā.

³ mukhaḍiṇḍimakaṃ - Ma.

⁴ mukhavalimakaṃ - Syā, PTS; mukhavālikam - Pu.

⁵ mukhakerakaṃ - Ma; mukhabherūlakaṃ - Syā, PTS.

⁶ nāṭikaṃ - Syā, PTS.

⁷ anukkaṇṭhitāvacanametam - Syā.

⁸ sattā vā piyā saṅkhārā vā piyā - Syā.

⁹ mitto vā amacco vā ñāti vā - Syā.

¹⁰ piyavippayogaṃ - Syā.

Những việc nào là đùa giỡn về khẩu? Nhại tiếng trống bằng miệng, làm nhạc trống bằng miệng, làm tiếng trống vỗ bằng miệng, huýt sáo bằng miệng, đánh trống bằng miệng, giả tiếng trống bằng miệng, diễn kịch, reo hò, ca hát, cười giỡn; đây là sự đùa giỡn về khẩu. **Sự vui thích:** từ ‘*rati*’ này là diễn tả trạng thái không bị thất vọng. **Bạn bè:** bạn bè nói đến những người mà với những người ấy, việc đến là thoải mái, việc đi là thoải mái, việc đi và đến là thoải mái, việc đứng là thoải mái, việc ngồi là thoải mái, việc nằm là thoải mái, việc nói chuyện là thoải mái, việc chuyện vãn là thoải mái, việc tán dương là thoải mái, việc tán dương qua lại là thoải mái. **Có sự đùa giỡn, sự vui thích ở giữa đám bạn bè:** có sự đùa giỡn và sự vui thích ở giữa đám bạn bè; - ‘có sự đùa giỡn, sự vui thích ở giữa đám bạn bè’ là như thế.

Và lòng thương yêu đối với con cái là bao la - Con cái: Có bốn loại con cái: con ruột là con, con nhặt được là con, con nuôi là con, học trò là con. **Và lòng thương yêu đối với con cái là bao la:** có lòng thương yêu vượt trội đối với con cái; - ‘và lòng thương yêu đối với con cái là bao la’ là như thế.

Trong khi chán ghét sự chia lìa với những vật yêu mến: Có hai đối tượng được yêu mến: các chúng sanh hoặc các pháp tạo tác. Những người nào là các chúng sanh được yêu mến? Ở đây, đối với người nào đó, những người ấy là có lòng mong muốn điều tốt đẹp, có lòng mong muốn điều lợi ích, có lòng mong muốn sự thoải mái, có lòng mong muốn sự an ổn trong mối quan hệ: là người mẹ, hoặc cha, hoặc anh (em) trai, hoặc chị (em) gái, hoặc con trai, hoặc con gái, hoặc các bạn bè, hoặc các thân hữu, hoặc các thân quyến, hoặc những người cùng huyết thống; những người này là các chúng sanh được yêu mến. Các pháp nào là các pháp tạo tác được yêu mến? Các sắc hợp ý, các thanh hợp ý, các hương hợp ý, các vị hợp ý, các xúc hợp ý; các pháp này là các pháp tạo tác được yêu mến. **Trong khi chán ghét sự chia lìa với những vật yêu mến:** trong khi chán ghét, trong khi phiền phức, trong khi chán nản, trong khi chán ghét sự chia lìa đối với những vật yêu mến; - ‘trong khi chán ghét sự chia lìa với những vật yêu mến, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
 “*Có sự đùa giỡn, sự vui thích ở giữa đám bạn bè,
 và lòng thương yêu đối với con cái là bao la.
 Trong khi chán ghét sự chia lìa với những vật yêu mến,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*”

8.

*Cātuddiso appaṭiḅho ca hoti
santussamāno itarītarena,
parissayānaṃ sahitā achambhī
eko care khaggavisāṇakappo.*

Cātuddiso appaṭiḅho ca hoti ti - **Cātuddiso** ti so paccekasambuddho mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharivā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uḍḍhamadho¹ tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena² pharivā viharati. Karuṇāsahagatena –pe– Muditāsahagatena –pe– Upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharivā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uḍḍhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharivā viharati. **Cātuddiso appaṭiḅho ca hoti** ti mettāya bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye dakkhiṇāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye pacchimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye uttarāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye puratthimāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye dakkhiṇāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye pacchimāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye uttarāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye heṭṭhimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye uparimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye disāsu vidisāsu sattā te appaṭikūlā honti; karuṇāya bhāvitattā –pe– muditāya bhāvitattā –pe– upekkhāya bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti –pe– ye disāsu vidisāsu sattā te appaṭikūlā honti 'ti - cātuddiso appaṭiḅho ca hoti.

Santussamāno itarītarenā ti so paccekasambuddho santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī na ca cīvarahetu³ anesanaṃ appatirūpaṃ⁴ āpajjati. Aladdhā ca cīvaraṃ na paritassati, laddhā ca cīvaraṃ agathito⁵ amucchito anajjhāpanno⁶ ādīnavadassāvī nissaraṇapaṇṇo paribhuṅgati. Tāya ca pana itarītaracīvarasantuṭṭhiyā nevattānukkamaṃseti na paraṃ vambheti.

¹ uddhamadho - Ma, Syā;
uddhaṃ adho - PTS, Pa, Va, Vi.

² abyāpajjhena - Ma; avyāpajjhena - PTS.

³ na cīvarahetu - Pa, Vi, Ka.

⁴ appaṭirūpaṃ - Syā;
apaṭirūpaṃ - Pa, Va, Vi, Ka, evamuparipi.

⁵ agadhito - Ma, PTS, evamuparipi.

⁶ anajjhopanno - Syā, evamuparipi.

8.

Vị (sống an lạc) khắp cả bốn phương, không có lòng bất bình, tự biết đủ với bất luận vật dụng nào đâu tốt hay xấu, chịu đựng các hiểm họa, không có kinh hãi, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Vị (sống an lạc) khắp cả bốn phương, không có lòng bất bình - Khắp cả bốn phương: Vị Phật Độc Giác ấy lan tỏa một phương bằng tâm đồng hành với từ, rồi an trú, tương tự như vậy phương thứ nhì, tương tự như vậy phương thứ ba, tương tự như vậy phương thứ tư. Như thế ở phương trên, phương dưới, phương ngang, khắp mọi nơi, cho đến tất cả các chúng sanh luôn cả bản thân, vị ấy lan tỏa toàn thể thế giới chúng sanh bằng tâm đồng hành với từ, bao la, quảng đại, không đo lường được, không thù oán, không sân hận, rồi an trú. Vị ấy lan tỏa một phương bằng tâm đồng hành với bi –nt– đồng hành với hỷ –nt– đồng hành với xả, rồi an trú, tương tự như vậy phương thứ nhì, tương tự như vậy phương thứ ba, tương tự như vậy phương thứ tư. Như thế ở phương trên, phương dưới, phương ngang, khắp mọi nơi, cho đến tất cả các chúng sanh luôn cả bản thân, vị ấy lan tỏa toàn thể thế giới chúng sanh bằng tâm đồng hành với xả, bao la, quảng đại, không đo lường được, không thù oán, không sân hận, rồi an trú. **Vị (sống an lạc) khắp cả bốn phương, không có lòng bất bình:** Nhờ trạng thái phát triển của tâm từ, các chúng sanh ở hướng đông là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng nam là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng tây là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng bắc là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng đông nam là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng tây nam là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng tây bắc là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng đông bắc là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng dưới là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng trên là không chán ghét, các chúng sanh ở các hướng chính và các hướng phụ là không chán ghét; nhờ trạng thái phát triển của tâm bi –nt– nhờ trạng thái phát triển của tâm hỷ –nt– nhờ trạng thái phát triển của tâm xả, các chúng sanh ở hướng đông là không chán ghét, –nt– các chúng sanh ở các hướng chính và các hướng phụ là không chán ghét; - ‘vị (sống an lạc) khắp cả bốn phương, không có lòng bất bình’ là như thế.

Tự biết đủ với bất luận vật dụng nào đâu tốt hay xấu: Vị Phật Độc Giác ấy tự biết đủ với bất cứ y nào đâu tốt hay xấu, có lời ca ngợi về sự tự biết đủ với bất cứ y nào đâu tốt hay xấu, và không vì nguyên nhân về y mà phạm vào việc tâm cầu sai trái, không thích hợp. Khi không nhận được y thì không bán khoản, và khi đã nhận được y thì thọ dụng không bị vướng mắc, không bị mê mẩn, không bị phạm tội, có sự nhìn thấy điều bất lợi, có tuệ về sự buông xả. Và hơn nữa, do sự tự biết đủ với bất luận y nào đâu tốt hay xấu ấy, cũng không tăng bốc bản thân, không khinh bi vị khác.

Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato,¹ ayam vuccati paccakasambuddho porāṇe aggañṇe ariyavaṃse t̥hito. Santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena –pe– Santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena –pe– Santuṭṭho hoti itarītarena gilānapaccayabhesajjaparikkhārena, itarītaragilānapaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī na ca gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati. Aladdhā ca gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ na paritassati, laddhā ca gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ agathito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati, tāya ca pana itarītaragilānapaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā nevattānukkamaṃseti na paraṃ vambheti, yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato, ayam vuccati paccakasambuddho porāṇe aggañṇe ariyavaṃse t̥hito 'ti - santussamāno itarītarena.

Parissayānaṃ sahitā achambhī ti - Parissayā ti dve parissayā pākāṭa-parissayā ca paṭicchannaparissayā ca.

Katame pākāṭaparissayā? Sīhā vyagghā dīpī acchā taracchā² kokā mahisā³ hatthi ahi vicchikā satapadī corā vā assu mānavā vā katakammā vā akatakammā vā, cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍaho⁴ jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā⁵ visūcīkā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohītapittaṃ⁶ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā pīttasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utuparināmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā, sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātātapasirīmsapa⁷samphassā iti vā. Ime vuccanti pākāṭaparissayā.

¹ patissato - Syā, evamuparipi.

² acchataracchā - Syā, PTS.

³ mahīmsā - Ma;
gomahisā - Syā, PTS, Va, Vi.

⁴ ḍāho - Ma.

⁵ sūlā - Syā.

⁶ lohītaṃ pittaṃ - Syā.

⁷ sarīsapa - Ma.

Bởi vì, vị khôn khéo, không biếng nhác, có sự nhận biết rõ, có niệm trong trường hợp ấy nói đến vị Phật Độc Giác đã đứng vào dòng dõi của các bậc Thánh được biết tiếng là cao thượng từ thời xa xưa. (Vị Phật Độc Giác ấy) tự biết đủ với bất luận đồ ăn khất thực nào dầu tốt hay xấu –nt– tự biết đủ với bất luận chỗ nằm ngồi nào dầu tốt hay xấu –nt– tự biết đủ với bất luận vật dụng là thuốc men chữa bệnh nào dầu tốt hay xấu, có lời ca ngợi về sự tự biết đủ với bất luận vật dụng là thuốc men chữa bệnh nào dầu tốt hay xấu, và không vì nguyên nhân về vật dụng là thuốc men chữa bệnh mà đạt đến sự tâm cầu sai trái, không phù hợp. Khi không nhận được vật dụng là thuốc men chữa bệnh thì không băn khoăn, và khi đã nhận được vật dụng là thuốc men chữa bệnh thì thọ dụng, không bị vướng mắc, không bị mê mẩn, không bị phạm tội, có sự nhìn thấy điều bất lợi, có tuệ về sự buông xả. Và hơn nữa, do sự tự biết đủ với bất luận vật dụng là thuốc men chữa bệnh nào dầu tốt hay xấu ấy, cũng không tang bốc bản thân, không khinh bi vị khác. Bởi vì, vị khôn khéo, không biếng nhác, có sự nhận biết rõ, có niệm trong trường hợp ấy nói đến vị Phật Độc Giác đã đứng vào dòng dõi của các bậc Thánh được biết tiếng là cao thượng từ thời xa xưa; - ‘tự biết đủ với bất luận vật dụng nào dầu tốt hay xấu’ là như thế.

Chịu đựng các hiểm họa, không có kinh hãi - Các hiểm họa: có hai loại hiểm họa: hiểm họa hiển hiện và hiểm họa khuất lấp.

Các điều nào là hiểm họa hiển hiện? Các con sư tử, hổ, báo, gấu, chó rừng, chó sói, trâu rừng, voi, rắn, bò cạp, rết, hoặc có thể là các kẻ cướp hay những kẻ tàn bạo có hành động gây sự hoặc chưa có hành động gây sự, bệnh ở mắt, bệnh ở tai trong, bệnh ở mũi, bệnh ở lưỡi, bệnh ở thân, bệnh ở đầu, bệnh ở lỗ tai, bệnh ở miệng, bệnh ở răng, ho, suyễn, sổ mũi, nhiệt, cảm sốt, đau bụng, xây xẩm, kiết lỵ, đau bụng bão, dịch tả, phong cùi, khối u, bệnh chàm, lao phổi, động kinh, mụn, nhọt, ghẻ ngứa, sảy, loét tay chân, máu và mật, bệnh tiểu đường, bệnh trĩ, ghẻ lở, loét hậu môn, bệnh phát khởi từ mật, bệnh phát khởi từ đàm, bệnh phát khởi từ gió, bệnh tổng hợp do mật–đàm–gió, bệnh sanh lên vì thay đổi thời tiết, bệnh sanh lên vì bốn oai nghi không đồng đều, bệnh thuộc dạng cấp tính, bệnh sanh lên vì quả của nghiệp, lạnh, nóng, đói, khát, đại tiện, tiểu tiện, các xúc chạm với ruồi muỗi gió nắng và các loài bò sát, hoặc là như thế; các điều này được gọi là hiểm họa hiển hiện.

Katame paṭicchannaparissayā? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ kāmaccchandaniṅvaraṇaṃ vyāpādanīvaraṇaṃ thīnamiddhanīvaraṇaṃ uddhacca-kukkuccanīvaraṇaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ rāgo doso moho kodho upanāho makkho paḷāso issā macchariyaṃ māyā sātheyyaṃ thambho sārāmbho māno atimāno mado pamādo, sabbe kilesā sabbe duccaritā sabbe darathā sabbe pariḷāhā sabbe santāpā sabbākusalābhisaṅkhārā. Ime vuccanti paṭicchannaparissayā.

Parissayā ti kenatṭhena parissayā? Parisahantīti parissayā, parihānāya saṃvattantīti parissayā, tatrāsayaṭi parissayā.

Kathaṃ parisahantīti parissayā? Te parissayā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyaḍiyanti parimaddanti,¹ evaṃ parisahantīti parissayā.

Kathaṃ parihānāya saṃvattantīti parissayā? Te parissayā kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Katamesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ? Sammāpaṭipadāya anulomapaṭipadāya apaccanīkapaṭipadāya anvatthapaṭipadāya dhammānudhammapaṭipadāya sīlesu paripūrakāritāya² indriyesu guttadvāratāya bhojane mattaññutāya jāgariyānuyogassa, satisampajaññassa catunnaṃ satipaṭṭhānaṃ bhāvanānuyogassa, catunnaṃ sammappadhānānaṃ – catunnaṃ iddhipādānaṃ – pañcannaṃ indriyānaṃ - pañcannaṃ balānaṃ – sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ – ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyogassa, imesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti, evaṃ³ parihānāya saṃvattantīti parissayā.

Kathaṃ tatrāsayaṭi parissayā? Tatthete⁴ pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayā. Yathā bile bilāsayaṭi pāṇā sayanti,⁵ dake dakāsayaṭi⁶ pāṇā sayanti, vane vanāsayaṭi pāṇā sayanti, rukkhe rukkāsayaṭi pāṇā sayanti, evameva tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayaṭi evampi tatrāsayaṭi parissayā.

¹ maddanti - Ma, Va, Vi; pīḷenti - Syā.

² paripūrikāritāya - Syā, PTS.

³ iti evaṃ - Pana.

⁴ tatra te - Va, Vi.

⁵ pāṇ' āsayanti - PTS, evamuparipi.

⁶ uduke udakasyā - Ma, Syā.

Các điều nào là hiểm họa khuất lấp? Uế hạnh về thân, uế hạnh về khẩu, uế hạnh về ý, pháp che lấp ‘mong muốn về dục,’ pháp che lấp ‘sân hận,’ pháp che lấp ‘dã dượi buồn ngủ,’ pháp che lấp ‘phóng dật và hối hận,’ pháp che lấp ‘hoài nghi,’ sự luyến ái, sân hận, si mê, giận dữ, thù hằn, gièm pha, ác ý, ganh tỵ, bòn xén, xảo trá, lừa gạt, bướng bỉnh, hung hăng, ngã mạn, cao ngạo, đam mê, xao lãng, tất cả ô nhiễm, tất cả uế hạnh, mọi sự lo lắng, mọi sự bức bối, mọi sự nóng nảy, tất cả các pháp tạo tác bất thiện; các điều này được gọi là hiểm họa khuất lấp.

Các hiểm họa: Các hiểm họa với ý nghĩa gì? Các hiểm họa bởi vì ‘chúng áp chế,’ các hiểm họa bởi vì ‘chúng đưa đến sự suy giảm,’ các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú.’

Các hiểm họa bởi vì ‘chúng áp chế’ nghĩa là thế nào? Các hiểm họa ấy khống chế, áp chế, thống trị, đè bẹp, trấn áp, chà đạp cá nhân ấy. Các hiểm họa bởi vì ‘chúng áp chế’ nghĩa là như vậy.

Các hiểm họa bởi vì ‘chúng đưa đến sự suy giảm’ nghĩa là thế nào? Các hiểm họa ấy đưa đến sự nguy hiểm, đến sự suy giảm đối với các thiện pháp. Đối với các thiện pháp nào? Đối với sự thực hành đúng đắn, đối với sự thực hành phù hợp, đối với sự thực hành không trái ngược, đối với sự thực hành không đối chọi, đối với sự thực hành đưa đến lợi ích, đối với sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, đối với việc làm đầy đủ các giới, đối với việc phòng vệ các giác quan, đối với việc biết chừng mực về vật thực, đối với sự luyện tập về tinh thức, đối với niệm và sự nhận biết rõ, đối với sự chuyên cần tu tập bốn sự thiết lập niệm, – bốn chánh cần, – bốn nền tảng của thần thông, – năm quyền, – năm lực, – bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đối với sự chuyên cần tu tập đạo lộ thánh thiện tám chi phần, chúng đưa đến sự nguy hiểm, đến sự suy giảm đối với các thiện pháp này. Các hiểm họa bởi vì ‘chúng đưa đến sự suy giảm’ nghĩa là như vậy.

Các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú’ nghĩa là thế nào? Các ác bất thiện pháp này sanh lên ở nơi ấy thì có bản ngã (của người ấy) là nơi nương tựa. Giống như các sinh vật ‘có hang là chỗ trú’ thì ngụ ở hang, các sinh vật có ‘nước là chỗ trú’ thì ngụ ở nước, các sinh vật ‘có rừng là chỗ trú’ thì ngụ ở rừng, các sinh vật ‘có cây cối là chỗ trú’ thì ngụ ở cây cối, tương tự y như thế, các ác bất thiện pháp này sanh lên ở nơi ấy thì có bản ngã (của người ấy) là nơi nương tựa. Các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú’ còn là như vậy.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

“Sāntevāsiko bhikkhave, bhikkhu sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati. Kathaṃ ca bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati? Idha bhikkhave, bhikkhu¹ cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti ye pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saññojanīyā² tyāssa³ anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti, tasmā sāntevāsiko⁴ vuccati. Te naṃ samudācaranti samudācaranti naṃ⁵ pāpakā akusalā dhammāti, tasmā sācariyakoti⁶ vuccati. Punacaparaṃ bhikkhave, bhikkhuno sotena saddaṃ sutvā –pe– ghānena gandhaṃ ghāyitvā –pe– jivhāya rasaṃ sāyitvā –pe– kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā –pe– manasā dhammaṃ viññāya uppajjanti ye pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saññojanīyā tyāssa anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti, tasmā sāntevāsiko vuccati. Te naṃ samudācaranti samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti, tasmā sācariyakoti vuccati. Evaṃ kho bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati”ti,⁷ evampi tatrāsayaṭi parissayā.

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

“Tayo me bhikkhave, antarāmalā antarā-amittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā. Katame tayo? Lobho bhikkhave, antarāmalā⁸ antarāmitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Doso bhikkhave –pe– Moho bhikkhave, antarāmalā antarāmitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Ime kho bhikkhave, tayo antarāmalā antarā-amittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā^{9,10}.

1. *“Anatthajanano lobho lobho cittappakopano,
bhayamantarato jātaṃ taṃ jano nāvabujjhati.*
2. *Luddho atthaṃ na jānāti luddho dhammaṃ na passati,
andhaṃ tamaṃ¹¹ tadā hoti yaṃ lobho sahate¹² naraṃ.*
3. *Anatthajanano doso doso cittappakopano,
bhayamantarato jātaṃ taṃ jano nāvabujjhati.*

¹ bhikkhuno - Syā, PTS.

² saññojanīyā - Ma;
saññojanīyā - Syā, evamuparipi.

³ tyāssa - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ sāntevāsikoti - Syā;
antevāsikoti - PTS, evamuparipi.

⁵ tena samudācarena samudācaranti naṃ - Ma;
te naṃ samudācaranti - Syā, PTS, evamuparipi.

⁶ sācariyoti - PTS, evamuparipi.

⁷ Salāyatanaṣaṇṇyutta, Navapurāṇavagga.

⁸ antarāmalā - Ma.

⁹ antarāpaccatthikāti - Ma, Syā.

¹⁰ Itivuttaka, Tikanipāta, Antarāmalasutta.

¹¹ andhatamaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹² sahagate - PTS, evamuparipi.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Này các tỳ khưu, vị tỳ khưu có học trò, có thầy dạy học, sống khổ sở không thoải mái. Và này các tỳ khưu, thế nào là vị tỳ khưu có học trò, có thầy dạy học, sống khổ sở không thoải mái? Này các tỳ khưu, ở đây, đối với vị tỳ khưu, sau khi nhìn thấy cảnh sắc bằng mắt, các ác bất thiện pháp nào có sự di chuyển (ở các đối tượng) và có sự tư duy đưa đến sự ràng buộc sanh khởi đến vị ấy, các ác bất thiện pháp ấy trú ngụ, chiếm ngự bên trong vị ấy; vì thế, được gọi là ‘có học trò.’ Chúng chi phối vị ấy, ‘các ác bất thiện pháp chi phối vị ấy;’ vì thế, được gọi là ‘có thầy dạy học.’ Này các tỳ khưu, và thêm nữa, đối với vị tỳ khưu, sau khi nghe âm thanh bằng tai, –nt– sau khi ngửi hương bằng mũi, –nt– sau khi nếm vị bằng lưỡi, –nt– sau khi xúc chạm bằng thân, –nt– sau khi nhận thức pháp bằng ý, các ác bất thiện pháp nào có sự di chuyển (ở các đối tượng) và có sự tư duy đưa đến sự ràng buộc sanh khởi đến vị ấy, các ác bất thiện pháp ấy trú ngụ, chiếm ngự bên trong vị ấy; vì thế, được gọi là ‘có học trò.’ Chúng chi phối vị ấy, ‘các ác bất thiện pháp chi phối vị ấy;’ vì thế, được gọi là ‘có thầy dạy học.’ Này các tỳ khưu, quả là như vậy, vị tỳ khưu có học trò, có thầy dạy học, sống khổ sở không thoải mái. Các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú’ còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Này các tỳ khưu, có ba pháp này là các vết nhơ bên trong, các kẻ thù bên trong, các đối thủ bên trong, các kẻ giết chóc bên trong, các kẻ đối nghịch bên trong. Ba pháp nào? Này các tỳ khưu, tham là vết nhơ bên trong, kẻ thù bên trong, đối thủ bên trong, kẻ giết chóc bên trong, kẻ đối nghịch bên trong. Này các tỳ khưu, sân –nt– Này các tỳ khưu, si là vết nhơ bên trong, kẻ thù bên trong, đối thủ bên trong, kẻ giết chóc bên trong, kẻ đối nghịch bên trong.”

1. Tham là sự sanh ra điều không lợi ích, tham là sự rối loạn của tâm. Người đời không thấu hiểu sự nguy hiểm ấy đã được sanh ra từ bên trong.

2. Người bị khởi tham không biết được điều lợi ích, người bị khởi tham không nhìn thấy lý lẽ. Tham không chế người nào, lúc ấy có sự mù quáng tối tăm hiện diện.

3. Sân là sự sanh ra điều không lợi ích, sân là sự rối loạn của tâm. Người đời không thấu hiểu sự nguy hiểm ấy đã được sanh ra từ bên trong.

4. *Duṭṭho atthaṃ na jānāti duṭṭho dhammaṃ na passati,
andhaṃ tamaṃ tadā hoti yaṃ doso sahate naraṃ.*
5. *Anatthajanano moho moho cittappakopano,
bhayamantarato jātaṃ taṃ jano nāvabujjhati.*
6. *Mūḷho atthaṃ na jānāti mūḷho dhammaṃ na passati,
andhaṃ tamaṃ tadā hoti yaṃ moho sahate naran ”ti.¹
Evampi tatrāsayaṭi parissayā.*

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

“Tayo kho mahārāja, purisassa dhammā² ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Katame tayo? Lobho kho mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Doso kho mahārāja –pe– Moho kho mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Ime kho mahārāja, tayo purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya.^{3,4}”

7. *“Lobho doso ca moho ca purisaṃ pāpacetasam,
hiṃsanti attasambhūtā tacasāraṃva samphalan ”ti.⁵
Evampi tatrāsayaṭi parissayā.*

Vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

8. *“Rāgo ca doso ca ito nidānā⁶
arati rati⁷ lomahaṃso itojā,
ito samuṭṭhāya manovitakkā
kumārakā dhaṃkamivossajantī ”ti^{8,9}
Evampi tatrāsayaṭi parissayā.*

Parissayānaṃ sahitā ti parissaye sahitā ārādhitā¹⁰ ajjhottharitā pariyāditā paṭinissaṭā ’ti¹¹ - parissayānaṃ sahitā.

¹ Itivuttaka, Tikanipāṭa, Antarāmalasutta.

² parissayadhammā - Syā, PTS, evamuparipi.

³ aphāsuvihārāyāti - Syā.

⁴ Kosalasaṃyutta, Paṭhamavagga.

⁵ Itivuttaka, Tikanipāṭa, Akusalamūlasutta.

⁶ rāgo doso ca moho ca itonidānā - Syā.

⁷ arati rati - Ma, PTS; arati rati - Syā.

⁸ dhaṃkamivossajantī - Syā;

dhaṃkam iv’ osajjantī - PTS.

⁹ Suttanipāṭa, Cullavagga, Sūcilomasutta.

¹⁰ agadhitā - Syā.

¹¹ pariyāditā paṭinissatī - Ma;

pīlavā ghātavāti - Syā;

pariyāditā madditā - PTS.

4. Người bị nóng giận không biết được điều lợi ích, người bị nóng giận không nhìn thấy lý lẽ. Sự nóng giận không chế người nào, lúc ấy có sự mù quáng tối tăm hiện diện.

5. Si là sự sanh ra điều không lợi ích, si là sự rối loạn của tâm. Người đời không thấu hiểu sự nguy hiểm ấy đã được sanh ra từ bên trong.

6. Người bị si mê không biết được điều lợi ích, người bị si mê không nhìn thấy lý lẽ. Si không chế người nào, lúc ấy có sự mù quáng tối tăm hiện diện.

Các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú’ còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Tâu đại vương, quả thật có ba pháp được sanh lên thuộc nội phần; chúng sanh lên đem đến sự bất lợi, sự khổ đau, sự sống không thoải mái cho con người. Ba pháp nào? Tham, tâu đại vương, quả thật là pháp được sanh lên thuộc nội phần; nó sanh lên đem đến sự bất lợi, sự khổ đau, sự sống không thoải mái cho con người. Sân, tâu đại vương, quả thật –nt– . Si, tâu đại vương, quả thật là pháp được sanh lên thuộc nội phần; nó sanh lên đem đến sự bất lợi, sự khổ đau, sự sống không thoải mái cho con người. Tâu đại vương, quả thật ba pháp này được sanh lên thuộc nội phần, chúng sanh lên đem đến sự bất lợi, sự khổ đau, sự sống không thoải mái cho con người.”

7. “Tham sân và si, hiện hữu ở bản thân, hãm hại người có tâm ý xấu xa, tựa như việc kết trái hãm hại cây tre.”

Các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú’ còn là như vậy.

Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

8. “Luyến ái và sân hận có căn nguyên từ nơi (bản ngã) này.
Ghét, thương, sự rờn lông sanh lên từ nơi (bản ngã) này.
Sự suy tư của tâm có nguồn sanh khởi từ nơi (bản ngã) này,
tựa như những bé trai buông lơ con quạ (bị cột chân bởi sợi chỉ dài).”

Các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú’ còn là như vậy.

Chịu đựng các hiểm họa: là vị chịu đựng, vị gánh chịu, vị đè bẹp, vị trấn áp, vị tách rời khỏi các hiểm họa; - ‘chịu đựng các hiểm họa’ là như thế.

Achambhī ti so paccekasambuddho abhīru¹ achambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso viharatī 'ti - parissayānaṃ sahitā achambhī, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Cātuddiso appaṭigho ca hoti
 santussamāno itarītarena,
 parissayānaṃ sahitā achambhī
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

9.

*Dussaṅgahā pabbajitāpi eke
 atho gahaṭṭhā gharamāvasantā,
 apposukko paraputtesu hutvā
 eko caro khaggavisāṇakappo.*

Dussaṅgahā pabbajitāpi eke ti pabbajitāpi idhekacce² nissayepi diyyamāne uddesepi diyyamāne paripucchāyapi diyyamāne³ cīvarepi diyyamāne pattepi diyyamāne lohathālakepi diyyamāne dhammakarekepi⁴ diyyamāne parissāvanepi diyyamāne thavikepi diyyamāne⁵ upāhanepi diyyamāne kāyabandhanepi diyyamāne na sussūsanti na sotā odahanti⁶ na aññācittaṃ upaṭṭhapenti, anassavā avacanakarā paṭilomavuttino aññeneva mukhaṃ karontī' 'ti - dussaṅgahā pabbajitāpi eke.

Atho gahaṭṭhā gharamāvasantā ti gahaṭṭhāpi idhekacce⁷ hatthimhipi diyyamāne –pe– rathepi – khettepi – vatthumhipi – hiraññepi – suvaṇṇepi diyyamāne – gāmepe – nigamepe – nagarepe – raṭṭhepe – janapadepe diyyamāne na sussūsanti na sotā odahanti na aññācittaṃ upaṭṭhapenti, anassavā avacanakaraṃ paṭilomavuttino aññeneva mukhaṃ karontī' 'ti - atho gahaṭṭhā gharamāvasantā.

Apposukko paraputtesu hutvā ti attānaṃ ṭhapetvā sabbe imasmiṃ atthe paraputtā,⁸ tesu paraputtesu⁹ apposukko hutvā avyāvaṭo hutvā anapekkho hutvā 'ti - apposukko paraputtesu hutvā eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Dussaṅgahā pabbajitāpi eke
 atho gahaṭṭhā gharamāvasantā
 apposukko paraputtesu hutvā
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

¹ abhīrū - Ma, PTS; abhiru - Syā.

² idhekacce pabbajitāpi - Syā, PTS.

³ diyyamānāya - Syā, PTS.

⁴ dhammakaraṇepi - Ma;
 dhammakarakepi - Syā;
 dhammakāraṇepi - PTS.

⁵ kuñcīkāyapi diyyamānāya - Syā, PTS.

⁶ na suṇanti na sotaṃ odahanti - Ma, Syā;
 na suṇanti na sotaṃ odahanti - PTS, evamuparipi.

⁷ idhekacce gahaṭṭhāpi - Syā, PTS.

⁸ vuttā - Syā, PTS.

⁹ apposukko paraputtesu hutvāti - Syā.

Không có kinh hãi: vị Phật Độc Giác ấy sống không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rón lông đã được xa lìa; - ‘chịu đựng các hiểm họa, không có kinh hãi, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Vị (sống an lạc) khắp cả bốn phương, không có lòng bất bình,
 tự biết đủ với bất luận vật dụng nào đâu tốt hay xấu,
 chịu đựng các hiểm họa, không có kinh hãi,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

9.

*Ngay cả một số các vị đã xuất gia cũng có sự khó tiếp độ,
 những kẻ tại gia đang sống dưới mái gia đình cũng vậy.
 Là người ít bị bận tâm về con cái của những kẻ khác,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).*

Ngay cả một số các vị đã xuất gia cũng có sự khó tiếp độ: Ngay cả các vị đã xuất gia, ở đây, một số vị, – trong khi sự nương nhờ đang được ban cho, trong khi sự đọc tụng đang được ban cho, trong khi sự vấn hỏi đang được ban cho, trong khi y đang được ban cho, trong khi bình bát đang được ban cho, trong khi chậu đồng đang được ban cho, trong khi bình lọc nước đang được ban cho, trong khi đồ lược nước đang được ban cho, trong khi túi xách đang được ban cho, trong khi giày dép đang được ban cho, trong khi dây buộc lưng đang được ban cho, – cũng không muốn nghe, không lắng tai, không lập tâm để hiểu; không nghe theo, không làm theo lời dạy, có hành vi nghịch lại, các vị quay mặt về hướng khác; - ‘ngay cả một số các vị đã xuất gia cũng có sự khó tiếp độ’ là như thế.

Những kẻ tại gia đang sống dưới mái gia đình cũng vậy: Ngay cả những kẻ tại gia, ở đây, một số người, – trong khi voi đang được ban cho, trong khi cỗ xe – ruộng – đất – vàng – bạc đang được ban cho, trong khi làng mạc – thị trấn – thành phố – quốc độ – xứ sở đang được ban cho, – cũng không muốn nghe, không lắng tai, không lập tâm để hiểu; không nghe theo, không làm theo lời dạy, có hành vi nghịch lại, họ quay mặt về hướng khác; - ‘những kẻ tại gia đang sống dưới mái gia đình cũng vậy’ là như thế.

Là người ít bị bận tâm về con cái của những kẻ khác: Trừ ra bản thân, tất cả, theo ý nghĩa này, đều là con cái của những kẻ khác. Nên là người ít bị bận tâm, nên là người không liên quan, nên là người không trông mong về các người con ấy của những kẻ khác; - ‘là người ít bị bận tâm về con cái của những kẻ khác, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Ngay cả một số các vị đã xuất gia cũng có sự khó tiếp độ,
 những kẻ tại gia đang sống dưới mái gia đình cũng vậy.
 Là người ít bị bận tâm về con cái của những kẻ khác,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

10.

*Voropayitvā¹ ghibyañjanāni
saṃsīnapatto² yathā kovīlāro,
chetvāna vīro³ ghibandhanāni
eko care khaggavisāṇakappo.*

Voropayitvā ghibyañjanāni ti ‘ghibyañjanam’⁴ vuccanti kesā ca massu ca mālā ca gandham ca vilepanam ca ābharaṇam ca piḷandhanam⁵ ca vattham ca pārupanam ca veṭhanam ca⁶ ucchādanam parimaddanam⁷ nahāpanam⁸ sambāhanam ādāsam añjanam mālāgandhavilepanam⁹ mukhacuṇṇakam mukhalepanam¹⁰ hatthabandham¹¹ sikhābandham daṇḍam nālikam khaggaṃ chattaṃ citrupāhanam¹² uṇhisam maṇim vālavījanim¹³ odātāni¹⁴ vatthāni dīghadasāni,¹⁵ iti vā. **Voropayitvā ghibyañjanāni** ti ghibyañjanāni oropayitvā¹⁶ samoropayitvā nikkhipitvā¹⁷ paṭippassambhayitvā¹⁸ ’ti - voropayitvā ghibyañjanāni.

Saṃsīnapatto yathā kovīlāro ti yathā kovīlārassa pattāni tāni saṃsīnāni¹⁹ patitāni paripatitāni, evameva tassa paccekasambuddhassa ghibyañjanāni sīnāni saṃsīnāni²⁰ patitāni ’ti - saṃsīnapatto yathā kovīlāro.

Chetvāna vīro ghibandhanāni ti - **Vīro** ti viriyavāti vīro, pahūti vīro, visavīti vīro, alamattoti vīro, sūroti vīro, vikkanto abhīru acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravoti vīro,²¹ vigatalomahaṃsoti vīro.

*“Virato idha²² sabbapāpakehi nirayadukkhaticca viriyavāso,²³
so viriyavā padhānavā vīro²⁴ tādi pavuccate²⁵ tathattā ”ti.*

Ghibandhanāni vuccanti puttā ca dārā ca²⁶ dāsī ca dāsā ca²⁷ ajeḷakā ca kukkuṭasūkarā ca hatthigavāssavaḷavā ca khettaṃ ca vatthum ca²⁸ hiraññaṃ ca suvaṇṇam ca gāmanigamarājadhāniyo ca raṭṭham ca janapado ca koso ca koṭṭhāgāraṃ ca yaṃ kiñci rajanīyavatthu. **Chetvāna vīro ghibandhanāni** ti so paccekasambuddho vīro ghibandhanāni chinditvā samucchinditvā jahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā ’ti - chetvāna vīro ghibandhanāni, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Voropayitvā ghibyañjanāni
saṃsīnapatto yathā kovīlāro,
chetvāna vīro ghibandhanāni
eko care khaggavisāṇakappo ”ti.*

Paṭhamo vaggo.

¹ oropayitvā - Ma, PTS, evamuparipi.

² sañchinnapatto - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

³ dhīro - Va, Vi, evamuparipi. ¹⁴ vodātāni - Syā.

⁴ ghibyañjanāni - Ma, Syā, PTS.

⁵ piḷandhanam - Syā, PTS.

⁶ veṭṭhanañca - Syā, PTS.

⁷ ucchādanañca parimaddanañca - Syā, PTS.

⁸ nahāpanam - Syā.

⁹ mālāvilepanam - Syā, PTS.

¹⁰ mukhalepanam - Syā.

¹¹ hatthabaddhanam - Syā.

¹² citrupāhanam - Ma; upāhanā - Syā, PTS.

¹³ uṇhisam maṇi vālavījanī - Syā.

¹⁵ dīgharassāni - Syā; dīgharasāni - PTS.

¹⁶ voropetvā - Syā; oropetvā - PTS. ¹⁷ nikkhipitvā - Syā.

¹⁸ paṭippassambhayitvāti - Ma; paṭisambhayitvāti - Syā.

¹⁹ chinnāni sañchinnāni - Ma; sīnāni chinnāni - Syā.

²⁰ chinnāni sañchinnāni - Ma; chinnāni - Syā.

²¹ pahīnabhayabheravo - Syā.

²² ārato idheva - Syā.

²³ viriyavā so - Ma; viriyavā - PTS.

²⁴ dhīro - Ma, PTS, Va, Vi.

²⁵ vuccate - Syā.

²⁶ bhariyā ca - Ma.

²⁷ dāsīdāsā ca - Syā.

²⁸ vatthu ca - Ma, Syā.

10.

*Sau khi cởi bỏ các hình tướng tại gia
như loài cây koviḷāra có lá đã được rũ bỏ,
là bậc anh hùng, sau khi cắt đứt các sự trói buộc của gia đình,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Sau khi cởi bỏ các hình tướng tại gia: ‘Hình tướng tại gia’ nói đến đầu tóc, bộ râu, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, đồ trang sức, vật tô điểm, vải vóc, áo khoác, khăn đội đầu, việc kỳ cọ, việc dấm bóp, việc cho người tắm rửa, vật đập vỡ, gương soi, việc tô mắt, vật tắm hoa thơm, phấn thoa ở mặt, việc bôi dầu ở mặt, vật buộc cánh tay, nơ thắt ở đầu, gậy chống, ống cây, thanh gươm, dù che, giày dép sắc sỡ, khăn bịt đầu, ngọc ma-ni, cây phát trần, (quần) các tấm vải trắng có đường biên rộng, hoặc là như thế. **Sau khi cởi bỏ các hình tướng tại gia:** sau khi cởi bỏ, sau khi cởi bỏ hoàn toàn, sau khi quăng bỏ, sau khi chấm dứt các hình tướng tại gia; - ‘sau khi cởi bỏ các hình tướng tại gia’ là như thế.

Như loài cây koviḷāra có lá đã được rũ bỏ: giống như các lá của cây koviḷāra, các lá ấy đã được rũ bỏ, đã được rút xuống, đã được rụng xuống, tương tự y như vậy, các hình tướng tại gia của vị Phật Độc Giác ấy đã được bỏ rơi, đã được rũ bỏ, đã được rút xuống; - ‘như loài cây koviḷāra có lá đã được rũ bỏ’ là như thế.

Là bậc anh hùng, sau khi cắt đứt các sự trói buộc của gia đình - Bậc anh hùng: ‘vị có sự tinh tấn’ là bậc anh hùng, ‘vị có năng lực’ là bậc anh hùng, ‘vị có tiềm năng’ là bậc anh hùng, ‘vị có khả năng’ là bậc anh hùng, ‘vị dũng cảm’ là bậc anh hùng, ‘vị quả cảm, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xa lìa’ là bậc anh hùng.

“Vị đã lánh xa tất cả các việc ác xấu ở đời này, vị có tinh tấn ấy đã vượt qua sự khổ đau ở địa ngục, vị ấy, có sự tinh tấn, có sự nỗ lực, là bậc anh hùng, có bản thể như thế, được gọi là ‘bậc tự tại.’”

Các sự trói buộc của gia đình nói đến con cái, những người vợ, các tớ gái, các tôi trai, dê cừu, gà heo, voi bò ngựa lừa, ruộng, đất, vàng, bạc, làng mạc, thị trấn, kinh thành, quốc độ, xứ sở, khu trại, nhà kho, và bất cứ vật gì đưa đến sự luyến ái. **Là bậc anh hùng, sau khi cắt đứt các sự trói buộc của gia đình:** vị Phật Độc Giác ấy là bậc anh hùng, sau khi cắt đứt, sau khi cắt lìa, sau khi từ bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu các sự trói buộc của gia đình; - ‘là bậc anh hùng, sau khi cắt đứt các sự trói buộc của gia đình, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Sau khi cởi bỏ các hình tướng tại gia
như loài cây koviḷāra có lá đã được rũ bỏ,
là bậc anh hùng, sau khi cắt đứt các sự trói buộc của gia đình,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

Phẩm Thứ Nhất.

DUTIYO VAGGO

1.

*Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīraṃ,
abhibhuyya sabbāni parissayāni
careyya tenattamano satimā.¹*

Sace labhetha nipakaṃ sahāyan ti sace nipakaṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ² buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāviṃ sahāyaṃ labheyya, paṭilabheyya adhigaccheyya vindeyyā 'ti - sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ.

Saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīraṃ ti - **Saddhiṃ caran** ti ekato caraṃ. **Sādhuviḥārin** ti paṭhamenapi jhānena sādhuviḥāriṃ, dutiyenapi jhānena – tatiyenapi jhānena – catutthenapi jhānena sādhuviḥāriṃ, mettāyapi cetovimuttiyā sādhuviḥāriṃ, karuṇāyapi – muditāyapi – upekkhāyapi cetovimuttiyā sādhuviḥāriṃ, ākāsañācāyatanasamāpattiyāpi sādhuviḥāriṃ, viññāṇācāyatanasamāpattiyāpi – pe– ākiñcaññāyatanasamāpattiyāpi –pe– nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyāpi sādhuviḥāriṃ, nirodhasamāpattiyāpi sādhuviḥāriṃ, phalasangāpattiyāpi sādhuviḥāriṃ. **Dhīraṃ** ti dhīraṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāvin 'ti - saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīraṃ.

Abhibhuyya sabbāni parissayāni ti - **Parissayā** ti dve parissayā pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca –pe– ime vuccanti pākaṭaparissayā. – pe– ime vuccanti paṭicchannaparissayā –pe– evampi tatrāsāyāti parissayā. **Abhibhuyya sabbāni parissayāni** ti sabbe parissayā³ abhibhuyya abhibhavitvā ajjhotharivā pariyādiyivā madditvā 'ti - abhibhuyya sabbāni parissayāni.

Careyya tenattamano satimā ti so paccekasambuddho tena nipakkena paṇḍitena paññavanta tena buddhimanta tena ñāṇinā vibhāvinā medhāvinā sahāyena saddhiṃ attamano tuṭṭhamano haṭṭhamano pahaṭṭhamano udaggamano muditamano⁴ careyya vihareyya⁵ iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyā 'ti - careyya tenattamano. **Satimā** ti so paccekasambuddho satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitaṃ saritā anussaritā 'ti⁶ - careyya tenattamano satimā.

Tenāha so paccekasambuddho:
“*Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīraṃ
abhibhuyya sabbāni parissayāni
careyya tenattamano satimā*”ti.

¹ satimā - Syā, evamuparipi.

² paññāvanantaṃ - Va, Vi, evamuparipi.

³ sabbāni parissayāni - Syā.

⁴ pamuditamano - Syā, PTS.

⁵ vicareyya - Syā.

⁶ anusaritā 'ti - PTS.

PHẨM THỨ NHÌ

1.

*Nếu có thể đạt được người bạn chín chắn,
người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp,
sau khi đã khắc phục mọi hiểm họa,
nên du hành với vị ấy, có sự hoan hỷ, có niệm.*

Nếu có thể đạt được người bạn chín chắn: nếu có thể đạt được, có thể tiếp nhận, có thể đạt đến, có thể tìm thấy người bạn chín chắn, sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh; - ‘nếu có thể đạt được người bạn chín chắn’ là như thế.

Người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp - Người đồng hành: người cùng đi chung. **Có sự an trú tốt đẹp:** có sự an trú tốt đẹp với sơ thiên, – với nhị thiên, – với tam thiên, có sự an trú tốt đẹp với tứ thiên, có sự an trú tốt đẹp với sự giải thoát của tâm thông qua từ, – thông qua bi, – thông qua hỷ, có sự an trú tốt đẹp với sự giải thoát của tâm thông qua xả, có sự an trú tốt đẹp với sự chứng đạt Không Vô Biên Xứ, –nt– với sự chứng đạt Thức Vô Biên Xứ, –nt– với sự chứng đạt Vô Sở Hữu Xứ, có sự an trú tốt đẹp với sự chứng đạt Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ, có sự an trú tốt đẹp với sự chứng đạt Diệt (Thọ Tướng định), có sự an trú tốt đẹp với sự chứng đạt Quả vị. **Sáng trí:** sáng trí là sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh; - ‘người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp’ là như thế.

Sau khi đã khắc phục mọi hiểm họa - Hiểm họa: có hai loại hiểm họa: hiểm họa hiển hiện và hiểm họa khuất lấp. –nt– các điều này được gọi là hiểm họa hiển hiện. –nt– các điều này được gọi là hiểm họa khuất lấp. –nt– Các hiểm họa bởi vì ‘nơi ấy là chỗ trú’ còn là như vậy. **Sau khi đã khắc phục mọi hiểm họa:** sau khi đã khắc phục, sau khi đã thống trị, sau khi đã đè bẹp, sau khi đã trấn áp, sau khi đã nghiền nát tất cả các hiểm họa; - ‘sau khi đã khắc phục mọi hiểm họa’ là như thế.

Nên du hành với vị ấy, có sự hoan hỷ, có niệm: vị Phật Độc Giác ấy, có sự hoan hỷ, có ý vui vẻ, có ý vui thích, có ý thích thú, có ý phấn khởi, có ý vui mừng với vị chín chắn, sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh ấy, nên du hành, nên trú ngụ, nên sinh hoạt, nên vận hành, nên bảo hộ, nên nuôi dưỡng, nên bảo dưỡng; - ‘nên du hành với vị ấy, có sự hoan hỷ, có niệm’ là như thế. **Có niệm:** vị Phật Độc Giác ấy là vị có niệm, được thành tựu niệm và sự cẩn thận tuyệt đối, là vị nhớ đến, vị nhớ lại thậm chí việc làm đã lâu, lời nói đã lâu; - ‘nên du hành với vị ấy, có sự hoan hỷ, có niệm’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Nếu có thể đạt được người bạn chín chắn,
người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp,
sau khi đã khắc phục mọi hiểm họa,
nên du hành với vị ấy, có sự hoan hỷ, có niệm.”*

2.

*No ce labhetha nipakaṃ saḥāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīraṃ,
rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya
eko care khaggavisāṇakappo.*

No ce labhetha nipakaṃ saḥāyan ti no ce nipakaṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāviṃ saḥāyaṃ labheyya paṭilabheyya adhigaccheyya vindeyyā 'ti - no ce labhetha nipakaṃ saḥāyaṃ.

Saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīran ti - **Saddhiṃ caran** ti ekato caraṃ. **Sādhuviḥārin** ti paṭhamenaṇi jhānena sādhuviḥāriṃ –pe– nirodhasamāpattiyāpi sādhuviḥāriṃ, phalasaṃpattiyāpi sādhuviḥāriṃ. **Dhīran** ti dhīraṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāvin 'ti - saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīraṃ.

Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāyā ti yathā¹ rājā khattiyo muddhābhisitto vijitasaṅgāmo nihatapaccāmitto laddhādhippāyo paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro² raṭṭhaṃ ca janapadaṃ ca kosaṃ ca koṭṭhāgāraṃ ca pahūta³hiraññasuvaṇṇaṃ nagaraṃ ca pariccajivā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajivā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti. Evaṃ paccekasambuddhopi sabbaṃ gharāvāsapaḷibodhaṃ chinditvā puttadārapaḷibodhaṃ chinditvā ñātipaḷibodhaṃ chinditvā mittāmacca-paḷibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajivā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti⁴ pāleti yapeti yāpeti 'ti - rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
“No ce labhetha nipakaṃ saḥāyaṃ
saddhiṃ caraṃ sādhuviḥāri dhīraṃ,
rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya
eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

¹ yathā - itisaddo Ma, Syā potthakesu na dissate.

² paripuṇṇakoṭṭhāgāro - Syā, PTS.

³ pahuta - Syā, PTS.

⁴ vattati - Pa, Va - Va, Vi.

2.

*Nếu không thể đạt được người bạn chín chắn,
người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp,
tương tự như vị vua dứt bỏ lãnh địa đã xâm chiếm được,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Nếu không thể đạt được người bạn chín chắn: nếu không thể đạt được, không thể tiếp nhận, không thể đạt đến, không thể tìm thấy người bạn chín chắn, sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh; - ‘nếu không thể đạt được người bạn chín chắn’ là như thế.

Người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp - Người đồng hành: người cùng đi chung. **Có sự an trú tốt đẹp:** có sự an trú tốt đẹp với sơ thiên, –nt– có sự an trú tốt đẹp với sự chứng đạt Diệt (Thọ Tướng định), có sự an trú tốt đẹp với sự chứng đạt Quả vị. **Sáng trí:** sáng trí là sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh; - ‘người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp’ là như thế.

Tương tự như vị vua dứt bỏ lãnh địa đã xâm chiếm được: Giống như vị vua dòng Sát-đế-ly đã được làm lễ phong vương ở đâu, đã chiến thắng trận đấu, đã giết chết đối thủ, đã đạt được ý định, có khu trại và nhà kho đầy ắp, sau khi buông bỏ quốc độ, xứ sở, khu trại, nhà kho và thành phố có vô số vàng bạc, sau khi cạo bỏ râu tóc, khoác lên các tấm vải màu ca-sa, rời nhà xuất gia, sống không nhà, sau khi đi đến trạng thái không có gì, một mình sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng, tương tự như vậy, vị Phật Độc Giác, sau khi cắt đứt mọi sự vướng bận của đời sống tại gia, sau khi cắt đứt sự vướng bận về vợ con, sau khi cắt đứt sự vướng bận về thân quyến, sau khi cắt đứt sự vướng bận về bạn bè và thân hữu, sau khi cạo bỏ râu tóc, khoác lên các tấm vải màu ca-sa, rời nhà xuất gia, sống không nhà, sau khi đi đến trạng thái không có gì, một mình sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng; - ‘tương tự như vị vua dứt bỏ lãnh địa đã xâm chiếm được, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Nếu không thể đạt được người bạn chín chắn,
người đồng hành sáng trí, có sự an trú tốt đẹp,
tương tự như vị vua dứt bỏ lãnh địa đã xâm chiếm được,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

3.

*Addhā pasamsāma sahāyasampadaṃ
setṭhā samā sevitabbā sahāyā
ete aladdhā anavajjabhojī
eko care khaggavisāṇakappo.*

Addhā pasamsāma sahāyasampadan ti - **Addhā** ti ekaṃsavacanaṃ nissamsayavacanaṃ nikkaṅkhavacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ niyogavacanaṃ¹ apanṇakavacanaṃ aviruddhavacanaṃ² avatthāpanavacanametam 'addhā' ti. **Sahāyasampadan** ti sahāyasampadā vuccati yo so sahāyo asekkhena silakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena – asekkhena paññākkhandhena – asekkhena vimuttikkhandhena – asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. **Addhā pasamsāma sahāyasampadan** ti sahāyasampadaṃ pasamsāma thomema kitema vaṇṇemā 'ti - addhā pasamsāma sahāyasampadaṃ.

Setṭhā samā sevitabbā sahāyā ti setṭhā honti sahāyā sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanena, samā sadisā honti sahāyā sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanena. Setṭhā vā sahāyā sadisā³ vā sahāyā sevitabbā bhajitabbā payirupāsitabbā paripucchitabbā paripaṇhitabbā 'ti - setṭhā samā sevitabbā sahāyā.

Ete aladdhā anavajjabhojī ti atthi puggalo sāvajjabhojī, atthi puggalo anavajjabhojī.

Katamo ca puggalo sāvajjabhojī? Idhekacco puggalo kuhanāya lapanāya nemittikatāya⁴ nippesikatāya lābhena lābham nijigimsanatāya⁵ dārudānena veḷudānena pattadānena pupphadānena phaladānena sinānadānena cuṇṇadānena mattikādānena dantakaṭṭhadānena mukhodakadānena cāṭukamyatāya⁶ muggasūpyatāya⁷ pāribhaṭṭhatāya⁸ piṭṭhimaṃsikatāya⁹ vatthuvijjāya tiracchānavijjāya aṅgavijjāya nakkhattavijjāya dūtagamanena pahinagamanena¹⁰ jaṅghapesaniyena vejjakammena [11] piṇḍapatipiṇḍakena dānānuppādānena adhammena visamena laddhā labhitvā adhigantvā vinditvā paṭilabhitvā jīvikam kappeti. Ayaṃ vuccati puggalo sāvajjabhojī.

¹ nirodhavacanaṃ - PTS.

² aviruddhavacanaṃ - Ma;
itisaddo Syā, PTS potthakesu na dissate.

³ samā - Syā.

⁴ nemittakatāya - Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ nijigimsanatāya - Ma, evamuparipi.

⁶ pātukamyatāya - Syā, PTS, evamuparipi.

⁷ muggasūpyatāya - Ma; muggasūpatāya - Syā; mugasūpatāya - PTS, evamuparipi.

⁸ pāribhaṭṭhatāya - Ma, Syā; pāribhaṭṭhatāya - PTS, evamuparipi.

⁹ piṭṭhamaddikatāya - Ma;

parapiṭṭhimaṃsikatāya - Syā, evamuparipi.

¹⁰ pahinagamanena - Ma;

pahinagamanena - Syā, evamuparipi.

¹¹ navakammena - Ma;

dūtakammena - Syā, PTS;

itisaddo BJTS potthake natthi.

3.

Đương nhiên, chúng ta ca ngợi sự thành tựu về bạn hữu. Những bạn hữu vượt trội (hoặc) tương đương là nên giao thiệp. Không đạt được những vị này, (nên) là người thọ dụng không bị chê trách, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Đương nhiên, chúng ta ca ngợi sự thành tựu về bạn hữu - Đương nhiên: Từ ‘*addhā*’ này là lời nói nhất định, lời nói không ngờ vực, lời nói không nghi ngờ, lời nói không hai nghĩa, lời nói không gây ra sự lưỡng lự, lời nói bảo đảm, lời nói không sai trái, lời nói không đối chọi, lời nói khẳng định. **Sự thành tựu về bạn hữu:** sự thành tựu về bạn hữu nói đến vị bạn hữu đã thành tựu về giới uẩn của bậc Vô Học – về định uẩn của bậc Vô Học – về tuệ uẩn của bậc Vô Học – về giải thoát uẩn của bậc Vô Học, đã thành tựu về giải thoát tri kiến uẩn¹ của bậc Vô Học. **Đương nhiên, chúng ta ca ngợi sự thành tựu về bạn hữu:** chúng ta ca ngợi, chúng ta khen ngợi, chúng ta tán dương, chúng ta ca tụng sự thành tựu về bạn hữu; - ‘đương nhiên, chúng ta ca ngợi sự thành tựu về bạn hữu’ là như thế.

Những bạn hữu vượt trội (hoặc) tương đương là nên giao thiệp: những bạn hữu là vượt trội về giới, về định, về tuệ, về giải thoát, về sự biết và thấy về giải thoát; những bạn hữu là tương đương, ngang bằng về giới, về định, về tuệ, về giải thoát, về sự biết và thấy về giải thoát. Những bạn hữu vượt trội hoặc những bạn hữu ngang bằng thì nên được giao thiệp, nên được thân cận, nên được gần gũi, nên được vấn, nên được hỏi; - ‘những bạn hữu vượt trội (hoặc) tương đương là nên giao thiệp’ là như thế.

Không đạt được những vị này, (nên) là người thọ dụng không bị chê trách: có người là vị có sự thọ dụng bị chê trách, có người là vị có sự thọ dụng không bị chê trách.

Người nào là vị có sự thọ dụng bị chê trách? Ở đây, một người nào đó sau khi nhận được, sau khi đạt được, sau khi đạt đến, sau khi tìm thấy, sau khi tiếp nhận không đúng theo pháp, một cách không ngay thẳng – bằng cách gạt gẫm, bằng cách tán phét, bằng cách gợi ý, bằng cách lừa bịp, bằng cách thêm muốn lợi lộc bằng lợi lộc, bằng cách cho củi (gỗ), bằng cách cho tre, bằng cách cho lá, bằng cách cho bông hoa, bằng cách cho trái cây, bằng cách cho cây cọ rửa, bằng cách cho bột tắm, bằng cách cho đất sét, bằng cách cho gỗ chà răng, bằng cách cho nước súc miệng, bằng cách nịnh hót, bằng cách tâng bốc, bằng cách chiều chuộng, bằng cách nói lên sau lưng, nhờ vào khoa địa lý, nhờ vào kiến thức thế tục, nhờ vào khoa bói tướng, nhờ vào khoa chiêm tinh, bằng cách đi làm sứ giả, bằng cách đi theo sự sai bảo, bằng cách chuyển tin bằng đôi chân, bằng công việc thầy thuốc, bằng cách thức ăn đổi thức ăn, do phát sanh bởi quà cáp, – rồi duy trì mạng sống. Người này được gọi là vị có sự thọ dụng bị chê trách.

¹ *Vimuttiñānadassana* được chúng tôi ghi nghĩa là “sự biết và thấy về giải thoát” (thay vì “giải thoát tri kiến”). Trường hợp liên kết với từ *khandha* (uẩn, khối, đống) như ở trên *vimuttiñānadassanakhandha* (tập hợp sự biết và thấy về giải thoát) thì được ghi nghĩa là “giải thoát tri kiến uẩn” (ND).

Katamo ca puggalo anavajjabhojī? Idhekacco puggalo na kuhanāya na lapanāya na nemittikatāya na nippesikatāya na lābhena lābhaṃ nijigimsanatāya na dārudānena na veḷudānena na pattadānena na pupphadānena na phaladānena na sinānadānena na cuṇṇadānena na mattikādānena na dantakaṭṭhadānena na mukhodakadānena na cāṭukamyatāya na muggasupyatāya na pāribhaṭṭhatāya na piṭṭhimaṃsikatāya na vatthuvijjāya na tiracchānavijjāya na aṅgavijjāya na nakkhattavijjāya na dūtagamanena na pahinagamanena na jaṅghapesaniyena na vejjakammena [¹] na piṇḍapatipiṇḍakena na dānānuppadānena dhammena samena, laddhā labhitvā adhigantvā vinditvā paṭilabhitvā jīvikam kappeti. Ayaṃ vuccati puggalo anavajjabhojī.

Ete aladdhā anavajjabhojī ti ete anavajjabhojī aladdhā alabhitvā anadhigantvā avinditvā appaṭilabhitvā 'ti - ete aladdhā anavajjabhojī, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Addhā pasaṃsāma sahāyasampadaṃ
 seṭṭhā samā sevitabbā sahāyā,
 ete aladdhā anavajjabhojī
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

4.

*Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni
 kammāraputtana suniṭṭhitāni,
 saṃghaṭṭayantāni duve bhujasmiṃ
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni ti - **Disvā** ti disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. **Suvaṇṇassā** ti jātarūpassa. **Pabhassarāni** ti parisuddhāni pariyoḍātāni 'ti - disvā suvaṇṇassa pabhassarāni.

Kammāraputtana suniṭṭhitāni ti kammāraputto vuccati suvaṇṇakāro. **Kammāraputtana suniṭṭhitāni** ti kammāraputtana suniṭṭhitāni sukatāni suparikammakatāni 'ti² - kammāraputtana suniṭṭhitāni.

¹ na navakammena - Ma; na dūtakammena - Syā; Ma, Syā potthakesu adhikaṃ.

² suparikammānīti - Syā.

Người nào là vị có sự thọ dụng không bị chê trách? Ở đây, một người nào đó sau khi nhận được, sau khi đạt được, sau khi đạt đến, sau khi tìm thấy, sau khi tiếp nhận đúng theo pháp, một cách ngay thẳng, – không do gặt gẫm, không do tán phét, không do gợi ý, không do lừa bịp, không do việc thêm muốn lợi lộc bằng lợi lộc, không do việc cho củi (gỗ), không do việc cho tre, không do việc cho lá, không do việc cho bông hoa, không do việc cho trái cây, không do việc cho cây cọ rửa, không do việc cho bột tằm, không do việc cho đất sét, không do việc cho gỗ chà răng, không do việc cho nước súc miệng, không do việc nịnh hót, không do việc tâng bốc, không do việc chiêu chuộng, không do việc nói lén sau lưng, không nhờ vào khoa địa lý, không nhờ vào kiến thức thế tục, không nhờ vào khoa bói tướng, không nhờ vào khoa chiêm tinh, không do việc đi làm sứ giả, không do việc đi theo sự sai bảo, không do việc chuyển tin bằng đôi chân, không do công việc thầy thuốc, không do thức ăn đối thức ăn, không do phát sanh bởi quả cáp, – rồi duy trì mạng sống. Người này được gọi là vị có sự thọ dụng không bị chê trách.

Không đạt được những vị này, (nên) là người thọ dụng không bị chê trách: sau khi không đạt được những vị này, sau khi không nhận được, sau khi không đạt đến, sau khi không tìm thấy, sau khi không tiếp nhận, (nên) là người có sự thọ dụng không bị chê trách; - ‘không đạt được những vị này, (nên) là người thọ dụng không bị chê trách, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

“Đương nhiên, chúng ta ca ngợi sự thành tựu về bạn hữu. Những bạn hữu vượt trội (hoặc) tương đương là nên giao thiệp. Không đạt được những vị này, (nên) là người thọ dụng không bị chê trách, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

4.

*Sau khi nhìn thấy những (vòng) vàng sáng chói
khéo được hoàn thành bởi con trai người thợ kim hoàn,
hai vòng ở trên cùng cánh tay đang va chạm vào nhau,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Sau khi nhìn thấy những (vòng) vàng sáng chói - Sau khi nhìn thấy: sau khi nhìn thấy là sau khi nhìn xem, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt. **(Vòng) vàng:** vòng bạc. **Sáng chói:** thuần tịnh, tinh khiết; - ‘sau khi nhìn thấy những (vòng) vàng sáng chói’ là như thế.

Khéo được hoàn thành bởi con trai người thợ kim hoàn: con trai người thợ kim hoàn nói đến người thợ vàng. **Khéo được hoàn thành bởi con trai người thợ kim hoàn:** đã khéo được hoàn thành, đã khéo được làm ra, đã được thực hiện việc xếp đặt khéo léo bởi con trai người thợ kim hoàn; - ‘khéo được hoàn thành bởi con trai người thợ kim hoàn’ là như thế.

Samghaṭṭayantāni duve bhujasmin ti bhujō vuccati hattho. Yathā ekasmiṃ hatthe dve nūpurāni¹ ghaṭṭenti,² evameva sattā taṇhāvasena diṭṭhivasena niraye ghaṭṭenti, tiracchānāyoniyam ghaṭṭenti, pettivisaye ghaṭṭenti, manussaloke ghaṭṭenti, devaloke ghaṭṭenti, gatiyā gatiṃ upapattiyā upapattiṃ paṭisandhiyā paṭisandhiṃ bhavena bhavam saṃsārena saṃsāram vaṭṭena vaṭṭam ghaṭṭenti samghaṭṭenti samghaṭṭentā caranti viharanti iriyanti vattenti pārenti yapenti yāpentī 'ti - samghaṭṭayantāni duve bhujasmiṃ, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni
 kammāraputtēna sunitṭhitāni,
 samghaṭṭayantāni duve bhujasmiṃ
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

5.

*Evaṃ dutiyena³ sahā mamassa
 vācābhilāpo abhisajjanā vā,
 etaṃ bhayaṃ āyatim pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Evaṃ dutiyena sahā mamassā ti taṇhādutiyo⁴ vā hoti, puggaladutiyo vā. Kathaṃ taṇhādutiyo hoti? Taṇhā ti rūpatāṇhā –pe– dhammatāṇhā, yassesā taṇhā appahīnā so vuccati taṇhādutiyo.

*“Taṇhādutiyo puriso dīghamaddhāna saṃsaram,
 itthabhāvaññathābhāvaṃ saṃsāram nātivattati”*ti.⁵
 Evaṃ taṇhādutiyo vā hoti.⁶

Kathaṃ puggaladutiyo hoti? Idhekacco na ahetu⁷ na kāraṇahetu uddhato avūpasantacitto ekassa vā dutiyo hoti, dvinnam vā tatiyo hoti, tiṇṇam vā catuttho hoti. Tattha bahum samhappalāpam palapati⁸ seyyathīdam rājakatham corakatham mahāmattakatham senākatham bhayakatham yuddhakatham annakatham pānakatham vatthakatham yānakatham sayanakatham mālākatham gandhakatham ñātikatham gāmakatham nigamakatham nagarakatham janapadakatham itthīkatham –

¹ dhuvarāni - Syā, PTS.

² ghaṭṭenti - Syā, evamuparipi.

³ dutiyena - Ma, Syā, evamuparipi.

⁴ taṇhādutiya taṇhādutiyo - Syā.

⁵ Catukkaṅguttara, Bhaṇḍagāmaṅga; Suttanipāta, Mahāvagga, Dvayatānupassanāsutta.

⁶ evaṃ taṇhādutiyo hoti - Syā, PTS.

⁷ na atthahetu - Ma;

na atthahetu - Syā, PTS.

⁸ lapati - Syā, PTS.

Hai vòng ở trên cùng cánh tay đang va chạm vào nhau: cánh tay nói đến bàn tay. Giống như hai vòng kiềng ở trên một bàn tay đụng chạm nhau, tương tự y như thế, chúng sanh, do tác động của tham ái, do tác động của tà kiến, chúng đụng chạm nhau ở địa ngục, chúng đụng chạm nhau ở loài thú, chúng đụng chạm nhau ở thân phận ngã quý, chúng đụng chạm nhau ở thế giới loài người, chúng đụng chạm nhau ở thế giới chư Thiên về cảnh giới tái sanh với cảnh giới tái sanh, về sự tái sanh với sự tái sanh, về sự nối liền tái sanh với sự nối liền tái sanh, về cõi hiện hữu với cõi hiện hữu, về sự luân hồi với sự luân hồi, về sự luân chuyển với sự luân chuyển, chúng đụng chạm nhau, chúng va chạm vào nhau; trong khi va chạm vào nhau, chúng sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng; - ‘hai vòng ở trên cùng cánh tay đang va chạm vào nhau, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Sau khi nhìn thấy những (vòng) vàng sáng chói
 khéo được hoàn thành bởi con trai người thợ kim hoàn,
 hai vòng ở trên cùng cánh tay đang va chạm vào nhau,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

5.

*Tương tự như thế, cùng với bạn lữ, có thể xảy đến cho ta
 sự chuyện vãn bằng lời nói, hoặc sự quyến luyến sâu đậm.
 Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này trong tương lai,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).*

Tương tự như thế, cùng với bạn lữ, có thể xảy đến cho ta: hoặc là có tham ái là bạn lữ, hoặc là có người là bạn lữ. Có tham ái là bạn lữ nghĩa là thế nào? Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. Đối với vị nào, các tham ái này là chưa được dứt bỏ, vị ấy được gọi là có tham ái là bạn lữ.

*“Có tham ái là bạn lữ, trong khi luân chuyển một thời gian dài đến sự hiện hữu
 này và sự hiện hữu khác, con người không vượt qua được luân hồi.”*
 Có tham ái là bạn lữ nghĩa là như vậy.

Có người là bạn lữ nghĩa là thế nào? Ở đây, một người nào đó không phải vì sự lợi ích là nguyên nhân,¹ không phải vì công việc là nguyên nhân, bị phóng túng, có tâm không được vắng lặng, trở thành người thứ hai của một vị, trở thành người thứ ba của hai vị, trở thành người thứ tư của ba vị, tại đó nói huyền thuyên việc nói nhảm nhí như là: nói về chuyện về vua chúa, chuyện về trộm cướp, chuyện về đại thần, chuyện về binh lính, chuyện hãi hùng, chuyện về chiến tranh, chuyện về thức ăn, chuyện về thức uống, chuyện về vải vóc, chuyện về xe cộ, chuyện về giường nằm, chuyện về vòng hoa, chuyện về hương liệu, chuyện về thân quyến, chuyện về làng xóm, chuyện về thị tứ, chuyện về thành phố, chuyện về quốc độ, chuyện về đàn bà, –

¹ “Không phải vì sự lợi ích là nguyên nhân”: được dịch từ “*na atthahetu*” theo văn bản của Miến Điện. Trong khi đó, “*na ahetu*” có nghĩa Việt là: “không phải không có nguyên nhân” xét thấy không phù hợp. Văn bản của Thái Lan và PTS ghi là: “*na attahetu*” được dịch Việt là: “không phải vì bản thân là nguyên nhân” (ND).

– purisakathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapeta-kathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ katheti.¹ Evaṃ puggaladutiyo hoti 'ti - evaṃ dutiyena sahā mamassa.

Vācābhilāpo abhisajjanā vā ti vācābhilāpo vuccati battiṃsa² tiracchānakathā, seyyathidaṃ rājakathaṃ –pe– itibhavābhavakathaṃ.³ **Abhisajjanā vā** ti dve sajjanā: taṇhāsajjanā ca diṭṭhisajjanā ca –pe– ayaṃ taṇhāsajjanā –pe– ayaṃ diṭṭhisajjanā 'ti - vācābhilāpo abhisajjanā vā.

Etaṃ bhayaṃ āyatim pekkhamāno ti - **Bhayan** ti jātibhayaṃ jarābhayaṃ vyādhibhayaṃ maraṇabhayaṃ rājabhayaṃ corabhayaṃ aggibhayaṃ udakabhayaṃ attānuvādabhayaṃ parānuvādabhayaṃ daṇḍabhayaṃ duggatibhayaṃ ūmibhayaṃ kumbhīlabhayaṃ āvaṭṭabhayaṃ susukābhayaṃ⁴ ājīvakabhayaṃ⁵ asilokabhayaṃ parisārajjabhayaṃ⁶ madanabhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso ubbego⁷ utrāso.⁸ **Etaṃ bhayaṃ āyatim pekkhamāno** ti etaṃ bhayaṃ āyatim pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamāno 'ti - etaṃ bhayaṃ āyatim pekkhamāno, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Evaṃ dutiyena sahā mamassa
 vācābhilāpo abhisajjanā vā,
 etaṃ bhayaṃ āyatim pekkhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

6.

*Kāmā hi⁹ citrā madhurā manoramā
 virūparūpena mathenti cittaṃ,
 ādīnavaṃ kāmagaṇesu disvā
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Kāmā hi citrā madhurā manoramā ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca –pe– ime vuccanti vatthukāmā –pe– ime vuccanti kilesakāmā. **Citrā** ti¹⁰ nānāvaṇṇā rūpā nānāvaṇṇā saddā¹¹ nānā vaṇṇā gandhā nānāvaṇṇā rasā nānāvaṇṇā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmupasamhitā rajanīyā.

¹ iti vā katheti - Syā, PTS.

² battiṃsa - Ma.

³ seyyathidaṃ rājakathā corakathā –pe– itibhavābhavakathā iti vā - Syā, PTS.

⁴ susumārabhayaṃ - Ma; suṃsukābhayaṃ - Syā; suṃsumārabhayaṃ - PTS.

⁵ ājīvikābhayaṃ - Syā.

⁶ parisārajjabhayaṃ - PTS.

¹¹ nānāvaṇṇarūpā nānāvaṇṇasaddā - Syā, PTS, evamīdisesu padesu.

⁷ ubbeggo - Syā.

⁸ utrāso - PTS.

⁹ kāmā vicitrāti - Va, Vi.

¹⁰ vicitrāti - Va, Vi, Ka.

– chuyện về đàn ông, chuyện về vị anh hùng, chuyện về đường xá, chuyện tại chỗ lấy nước, chuyện về người đã chết, các chuyện tạp thoại nói về hiện trạng của thế giới, nói về hiện trạng của đại dương, chuyện về sự hiện hữu và không hiện hữu. Có người là bạn lũ nghĩa là như vậy; - ‘tương tự như thế, cùng với bạn lũ, có thể xảy đến cho ta’ là như thế.

Sự chuyện văn bằng lời nói, hoặc sự quyền luyện sâu đậm: sự chuyện văn bằng lời nói nói đến ba mươi hai việc nói phù phiếm, như là chuyện về vua chúa –nt– chuyện về sự hiện hữu và không hiện hữu. **Hoặc sự quyền luyện sâu đậm:** Có hai sự quyền luyện: sự quyền luyện do tham ái và sự quyền luyện do tà kiến. –nt– điều này là sự quyền luyện do tham ái. –nt– điều này là sự quyền luyện do tà kiến; - ‘sự chuyện văn bằng lời nói, hoặc sự quyền luyện sâu đậm’ là như thế.

Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này trong tương lai - Sợ hãi: sợ hãi sự sanh, sợ hãi sự già, sợ hãi sự bệnh, sợ hãi sự chết, sợ hãi vua chúa, sợ hãi kẻ trộm, sợ hãi lửa, sợ hãi nước, sợ hãi sự chỉ trích của bản thân, sợ hãi sự chỉ trích của người khác, sợ hãi hình phạt, sợ hãi khổ cảnh, sợ hãi sóng nước, sợ hãi cá sấu, sợ hãi xoáy nước, sợ hãi cá dữ, sợ hãi về sinh kế, sợ hãi sự quở trách, sợ hãi do sự nhút nhát ở tập thể, sợ hãi do sự say sưa, trạng thái sợ hãi, trạng thái kinh hãi, sự rờn lông, sự hốt hoảng, sự khiếp sợ của tâm. **Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này trong tương lai:** trong khi xét thấy, trong khi nhận thấy, trong khi quan sát, trong khi suy xét, trong khi khảo sát nỗi sợ hãi này trong tương lai; - ‘trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này trong tương lai, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Tương tự như thế, cùng với bạn lũ, có thể xảy đến cho ta
 sự chuyện văn bằng lời nói, hoặc sự quyền luyện sâu đậm.
 Trong khi xét thấy nỗi sợ hãi này trong tương lai,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

6.

*Bởi vì các dục là đa dạng, ngọt ngào, làm thích ý,
 chúng khuấy động tâm bằng nhiều hình thức khác nhau.
 Sau khi nhìn thấy điều bất lợi ở các loại dục,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).*

Bởi vì các dục là đa dạng, ngọt ngào, làm thích ý - Các dục: theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Đa dạng:** các sắc có nhiều loại, các thính có nhiều loại, các hương có nhiều loại, các vị có nhiều loại, các xúc có nhiều loại là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình.

Madhurā ti vuttaṃ hetam bhagavatā: “Pañcime bhikkhave kāmagaṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmupasaṃhitā rajaniyā, sotaviññeyyā saddā –pe– ghānaviññeyyā gandhā –pe– jivhāviññeyyā rasā –pe– kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmupasaṃhitā rajaniyā. Ime kho bhikkhave pañcakāmaguṇā. Yaṃ kho bhikkhave ime pañcakāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ mīlhasukhaṃ¹ puthujjanasukhaṃ anariyasukhaṃ² na sevitabbaṃ na bhāvetabbaṃ na bahulīkātabbaṃ, ‘bhāyitabbaṃ etassa sukhaṃ ’ti vadāmī ”ti - kāmā hi citrā madhurā. **Manoramā** ti - **Mano** ti yaṃ cittaṃ –pe– tajjā manoviññādhātu. Mano ramenti thomenti tosentī³ pahāsentī ’ti - kāmā hi citrā madhurā manoramā.

Virūparūpena mathenti cittaṃ ti nānāvaṇṇehi rūpehi –pe– nānāvaṇṇehi phoṭṭhabbehi cittaṃ mathenti tosentī³ pahāsentī ’ti - virūparūpena mathenti cittaṃ.

Ādīnavaṃ kāmagaṇesu disvā ti vuttaṃ hetam bhagavatā: “Ko ca bhikkhave kāmānaṃ ādīnavo? Idha bhikkhave, kulaputto yena sippaṭṭhānena⁴ jīvikam kappeti: yadi muddāya⁵ yadi gaṇanāya yadi saṅkhānena⁶ yadi kasiyā yadi vaṇijjāya yadi gorakkhena⁷ yadi issatthena⁸ yadi rājaporisena yadi sippaññatarena⁹ sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato ḍaṃsamakasavātātapasiriṃsapasamphassehi rissamāno¹⁰ khuppipāsāya miyamāno; ¹¹ ayaṃ bhikkhave kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Tassa ce bhikkhave, kulaputtassa evaṃ uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā nābhiniṭṭhanti, [so¹²] socati kilamati paridevati urattāliṃ kandati sammohaṃ āpajjati ‘moghaṃ vata me uṭṭhānaṃ¹³ aphalo vata me vāyāmo ’ti. Ayampi bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

¹ mīlhasukhaṃ - Ma, Syā;

pīlasukhaṃ - Va, Vi, Ka.

² anunayasukhaṃ - Va, Vi, Ka.

³ tāsentī hāpentī - Syā, PTS.

⁴ sipp’ uṭṭhānena - PTS.

⁵ yadi muddhāya - Syā.

⁶ yadi saṅkhāya - Syā.

⁷ yadi gorakkhānena - Va, Vi.

⁸ yadi issatthena - Syā, PTS.

⁹ yadi sippāyatanena - Syā, PTS.

¹⁰ samphassamāno - Ma, PTS, Va, Vi.

¹¹ miyyamāno - Syā;

miyyamāno - PTS;

viḷiyamāno - Va, Vi.

¹² so - itisaddo Ma, Syā, PTS potthakesu dissate.

¹³ upaṭṭhānaṃ - Va, Vi.

Ngọt ngào: Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, đây là năm loại dục. Năm loại nào? Các sắc được nhận thức bởi mắt là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình, các thanh được nhận thức bởi tai –nt– các hương được nhận thức bởi mũi –nt– các vị được nhận thức bởi lưỡi –nt– các xúc được nhận thức bởi thân là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình. Này các tỳ khưu, đây là năm loại dục. Này các tỳ khưu, thật vậy, tùy thuộc vào năm loại dục này, lạc và hỷ tâm sanh khởi; điều này được gọi là lạc của dục, lạc của phần, lạc của phàm phu, lạc không thuộc về bậc Thánh, không nên phục vụ, không nên phát triển, không nên thực hành thường xuyên, Ta nói rằng: ‘Nên sợ hãi đối với lạc này;’” - ‘bởi vì các dục là đa dạng, ngọt ngào’ là như thế. **Làm thích ý** - **Ý:** tức là tâm, –nt– từ đó ý thức giới sanh lên. Chúng làm cho tâm vui thích, chúng tăng bốc tâm, làm cho tâm hài lòng, làm cho tâm vui vẻ; - ‘bởi vì các dục là đa dạng, ngọt ngào, làm thích ý’ là như thế.

Chúng khuấy động tâm bằng nhiều hình thức khác nhau: chúng khuấy động tâm, làm hài lòng, làm vui vẻ với các sắc có nhiều loại, –nt– với các xúc có nhiều loại; - ‘chúng khuấy động tâm bằng nhiều hình thức khác nhau’ là như thế.

Sau khi nhìn thấy điều bất lợi ở các loại dục: Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, cái gì là điều bất lợi của các dục? Ở đây, này các tỳ khưu, người con trai gia đình danh giá duy trì mạng sống bằng ngành nghề nào: giả dụ bằng việc đếm ngón tay, bằng việc kiểm kê, bằng việc tính toán, bằng việc cày bừa, bằng việc buôn bán, bằng việc nuôi bò, bằng việc bán cung, bằng việc hầu hạ vua chúa, bằng bất cứ nghề nào khác, thì phải đương đầu với lạnh, đương đầu với nóng, bị khổ sở bởi các xúc chạm với ruồi muỗi gió nắng và các loài bò sát, bị chết bởi các cơn đói khát. Này các tỳ khưu, việc này là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cơ sở, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Này các tỳ khưu, nếu trong khi người con trai gia đình danh giá ấy đang nỗ lực, đang ráng sức, đang tinh tấn, mà các cửa cải không thành tựu cho người ấy, [người ấy] sầu muộn, than vãn, rên rỉ, dấm ngực khóc lóc, rơi vào mê muội (nói rằng): ‘Sự nỗ lực của ta quả thật vô ích! Sự tinh tấn của ta quả thật không có kết quả!’ Này các tỳ khưu, việc này cũng là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cơ sở, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Tassa ce bhikkhave, kulaputtassa evaṃ utṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinipphajjanti, so tesam bhogānaṃ āraḁkhādhikaraṇaṃ dukkhaṃ domanassaṃ¹ paṭisaṃvedeti 'kinti me bhoge² neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi ḁaheyya, na udakaṃ vaheyya, na appiyā dāyādā hareyyun 'ti. Tassa evaṃ āraḁkhayato³ gopayato te bhoge rājāno vā haranti corā vā haranti aggi vā ḁahati udakaṃ vā vahati appiyā vā dāyādā haranti,⁴ so socati –pe– sammohaṃ āpajjati 'yampi me ahosi tampi no natthī 'ti. Ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnava sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna ca paraṃ bhikkhave kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatīpi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttana vivadati, puttapi mātārā vivadati, pitāpi puttana vivadati, puttapi pitarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātārā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati. Te tattha kalahaviggahavivādāpannā⁵ aññamaññaṃ paṇīhipi upakkamanti, leḁḁūhipi upakkamanti, daṇḁehipi upakkamanti, satthehipi upakkamanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti⁶ maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnava sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna ca paraṃ bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā ubhato byūḁhaṃ⁷ saṅgāmaṃ pakkhandanti usūsupi khippamānāsu⁸ sattīsupi khippamānāsu asīsupi vijjotantesu.⁹ Te tattha usūhipi vijjhanti, sattīhipi vijjhanti, asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnava sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

¹ dukkhadomanassaṃ - Syā, PTS.

² bhogā - PTS, Pa, Va, Vi.

³ āraḁkhato - Ma, Syā, PTS.

⁴ appiyā dāyādā vā haranti - Syā.

⁵ kalahavivādāpannā - Syā, PTS.

⁶ gacchanti - Pa, Va, Vi.

⁷ viyūḁhaṃ - Syā, PTS; virūḁhaṃ - Va, Vi.

⁸ khippamānesu - Ma, Syā, PTS, Pa, Va, Vi.

⁹ vijjotalantesu - Ma, Syā, Va, Vi;

vijjotayantesu - PTS.

Này các tỳ khuru, nếu trong khi người con trai gia đình danh giá ấy đang nỗ lực, đang ráng sức, đang tinh tấn, mà các của cải thành tựu cho người ấy; bởi lý do bảo vệ các của cải ấy, người ấy cảm thọ khổ, ưu (nghĩ rằng): ‘Làm cách nào để các vị vua không có thể lấy đi, các kẻ trộm cướp không thể mang đi, lửa không thể thiêu cháy, nước không thể cuốn đi, những kẻ thừa tự không được yêu mến không thể lấy đi các của cải của ta?’ Trong khi được người ấy bảo vệ, gìn giữ như vậy, các vị vua lấy đi, hoặc các kẻ trộm cướp mang đi, hoặc lửa thiêu cháy, hoặc nước cuốn đi, hoặc những kẻ thừa tự không được yêu mến lấy đi các của cải ấy, người ấy sầu muộn, –nt– rơi vào mê muội (nói rằng): ‘Ngay cả vật đã thuộc về tôi, giờ cũng không còn cho chúng tôi!’ Này các tỳ khuru, việc này cũng là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cơ sở, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Thêm nữa, này các tỳ khuru, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cơ sở, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục, các vị vua tranh cãi với các vị vua, các Sát-đế-ly tranh cãi với các Sát-đế-ly, các Bà-la-môn tranh cãi với các Bà-la-môn, các gia chủ tranh cãi với các gia chủ, mẹ tranh cãi với con trai, con trai tranh cãi với mẹ, cha tranh cãi với con trai, con trai tranh cãi với cha, anh (em) trai tranh cãi với chị (em) gái, chị (em) gái tranh cãi với anh (em) trai, bạn bè tranh cãi với bạn bè. Tại nơi ấy, chúng đạt đến sự cãi cọ, sự cãi vã, sự tranh cãi, rồi công kích lẫn nhau bằng những bàn tay, công kích lẫn nhau bằng những cục đất, công kích lẫn nhau bằng những gậy gộc, công kích lẫn nhau bằng những thanh gươm. Tại nơi ấy, chúng đi đến cái chết, thậm chí sự khổ đau kề cận cái chết. Này các tỳ khuru, việc này cũng là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cơ sở, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Thêm nữa, này các tỳ khuru, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cơ sở, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục, chúng nắm lấy gươm và tấm khiêng, nai nịt cung và bó tên, rồi lao vào cuộc chiến đấu được quy tụ đông đảo ở cả hai bên trong khi các mũi tên đang được phóng ra, trong khi các cây giáo đang được phóng ra, trong khi các thanh gươm đang lấp lánh. Tại nơi ấy, chúng đâm nhau bằng những mũi tên, chúng đâm nhau bằng những cây giáo, chúng còn chặt đầu bằng thanh gươm. Tại nơi ấy, chúng đi đến cái chết, thậm chí sự khổ đau kề cận cái chết. Này các tỳ khuru, việc này cũng là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cơ sở, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Puna ca paraṃ bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā addāvalepanā¹ upakāriyo pakkhandanti usūsupi khippamānesu sattisupī khippamānāsu asisupī vijjotalannesu.² Te tattha usūhipi vijjhanti sattīhipi vijjhanti pakkatthiyāpi³ osiñcanti abhivaggenapi⁴ omaddanti asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnava sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna ca paraṃ bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu, sandhimpī chindanti nillopampī haranti⁵ ekāgārikampī⁶ karonti, paripanthepī tiṭṭhanti, paradāraṃpi gacchanti. Tameṇaṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā⁷ kārenti⁸ kasāhipi tālenti⁹ vettehipi¹⁰ tālenti addhadāṇḍakehipi¹¹ tālenti hatthampī chindanti –pe– asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi bhikkhave, kāmānaṃ ādīnava sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna ca paraṃ bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu kāyena duccharitaṃ caranti, vācāya duccharitaṃ caranti, manasā duccharitaṃ caranti. Te kāyena duccharitaṃ caritvā vācāya duccharitaṃ caritvā manasā duccharitaṃ caritvā kāyassa bhedaṃ parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnava samparāyiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.”¹²

Ādīnavaṃ kāmagaṇesu disvā ti kāmagaṇesu ādīnavaṃ disvā, passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā ’ti - ādīnavaṃ kāmagaṇesu disvā, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Kāmā hi citrā madhurā manoramā
 virūparūpena mathenti cittaṃ,
 ādīnavaṃ kāmagaṇesu disvā
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

¹ addhāvalepanā - Syā.

² vijjotalantesu - Ma, Syā;
 vijjotayantesu - PTS; vijjotattesu - Sa.

³ chakaṇakāyapi - Ma;
 chakaṇaṭṭhiyāpi - Syā, PTS.

⁴ abhivaggena - Syā;
 aggivaggenapi - Va, Vi, Ka.

⁵ niharanti - PTS.

⁶ ekātāraṃpi - Pana.

⁷ vividhā kammakāraṇā - Syā;
 vividha-kamma-kāraṇā - PTS.

⁸ karonti - Pa, Ma.

⁹ tālenti - Ma, Syā, PTS, evamupariipi.

¹⁰ vattehipi - Abu.

¹¹ addhadāṇḍakehipi - Ma, Syā, PTS.

¹² Majjhimanikāya, Mahādukkhakkhandhasutta.

Thêm nữa, này các tỳ khuu, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cố sự, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục, chúng nắm lấy gươm và tấm khiêng, nai nịt cung và bó tên, rồi lao vào các thành trì được tô trét bùn ướt trong khi các mũi tên đang được phóng ra, trong khi các cây giáo đang được phóng ra, trong khi các thanh gươm đang lấp lánh. Tại nơi ấy, chúng đâm nhau bằng những mũi tên, chúng đâm nhau bằng những cây giáo, chúng rưới xuống bằng dịch chất đã được đun nóng, chúng đè nát bằng vật nặng, chúng còn chặt đầu bằng thanh gươm. Tại nơi ấy, chúng đi đến cái chết, thậm chí sự khổ đau kề cận cái chết. Này các tỳ khuu, việc này cũng là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cố sự, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Thêm nữa, này các tỳ khuu, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cố sự, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục, chúng đột nhập gia cư, mang đi vật cướp được, làm kẻ đạo tặc, đứng cướp dọc đường, đi đến với vợ người khác. Các vị vua sau khi bắt giữ chính kẻ ấy rồi cho áp dụng các hình phạt nhiều loại: Họ đánh đập bằng những cây roi, họ đánh đập bằng các dây mây, họ đánh đập bằng các gậy ngắn, họ chặt bàn tay, –nt– họ còn chặt đầu bằng thanh gươm. Tại nơi ấy, chúng đi đến cái chết, thậm chí sự khổ đau kề cận cái chết. Này các tỳ khuu, việc này cũng là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cố sự, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Thêm nữa, này các tỳ khuu, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cố sự, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục, chúng làm hành động xấu xa bằng thân, làm hành động xấu xa bằng khẩu, làm hành động xấu xa bằng ý. Sau khi làm hành động xấu xa bằng thân, sau khi làm hành động xấu xa bằng khẩu, sau khi làm hành động xấu xa bằng ý, do sự hoại rã của thân, do sự chết đi, chúng bị sanh vào chốn bất hạnh, cõi khổ, nơi trừng phạt, địa ngục. Này các tỳ khuu, việc này cũng là điều bất lợi của các dục, có thể thấy được bởi tự thân, là khổ uẩn, có dục là nguyên nhân, có dục là căn nguyên, có dục là cố sự, từ nguyên nhân thuộc về chính các dục.

Sau khi nhìn thấy điều bất lợi ở các loại dục: sau khi nhìn thấy, sau khi nhìn xem, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt điều bất lợi ở các loại dục; - ‘sau khi nhìn thấy điều bất lợi ở các loại dục, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Bởi vì các dục là đa dạng, ngọt ngào, làm thích ý,
 chúng khuấy động tâm bằng nhiều hình thức khác nhau.
 Sau khi nhìn thấy điều bất lợi ở các loại dục,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

7.

*Īti¹ ca gaṇḍo ca upaddavo ca
rogo ca sallaṃ ca bhayaṃ ca metaṃ,
etaṃ bhayaṃ kāmagaṇesu disvā
eko care khaggavisāṇakappo.*

Īti ca gaṇḍo ca upaddavo ca rogo ca sallaṃ ca bhayaṃ ca metaṃ ti vuttaṃ hetamaṃ bhagavatā: “Bhayanti bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ, dukkhanti bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ, rogoti bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ, gaṇḍoti bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ, sallanti² bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ, saṅgoti³ bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ, paṅkoti bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ, gabbhoti bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Kasmā⁴ ca bhikkhave, bhayanti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Yasmā ca kāmāragarattāyaṃ bhikkhave chandarāgavinibaddho⁵ ditṭhadhammikāpi bhayā na parimuccati, samparāyikāpi bhayā na parimuccati, tasmā bhayanti kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Kasmā ca bhikkhave, dukkhanti – rogoti – gaṇḍoti – sallanti – saṅgoti – paṅkoti – gabbhoti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Yasmā ca kāmāragarattāyaṃ bhikkhave chandarāgavinibaddho ditṭhadhammikāpi gabbhā na parimuccati, samparāyikāpi gabbhā na parimuccati, tasmā gabbhoti kāmānametaṃ adhivacanaṃ ”ti.

1. “*Bhayaṃ dukkhaṃ rogo ca gaṇḍo sallaṃ ca saṅgo ca paṅko ca gabbho ubhayaṃ.*”⁶
2. *Ete kāmā pavuccanti yattha satto puthujjano otiṇṇo satarūpena puna gabbhāya gacchati.*⁷
3. *Yato ca bhikkhu ātāpī sampajāññaṃ na riccati,*⁸
*so imaṃ palipaṃ*⁹ *duggaṃ atikkamma tathāvidho*¹⁰
pajaṃ jātijarūpetamaṃ phandamānaṃ avekkhatī”ti.¹¹
Īti ca gaṇḍo ca upaddavo ca rogo ca sallaṃ ca bhayaṃ ca metaṃ.

Etaṃ bhayaṃ kāmagaṇesu disvā ti etaṃ bhayaṃ kāmagaṇesu disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā ’ti - etaṃ bhayaṃ kāmagaṇesu disvā, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
“*Īti ca gaṇḍo ca upaddavo ca
rogo ca sallaṃ ca bhayaṃ ca metaṃ,
etaṃ bhayaṃ kāmagaṇesu disvā
eko care khaggavisāṇakappo*”ti.

¹ īti - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

² lagganti - Syā.

³ sattoti - Syā.

⁴ yasmā - Syā.

⁵ vinibandho - Syā, PTS.

⁶ bhayañca dukkhañca rogo ca satto paṅko ca dūbhayaṃ - Syā;
bhayañ [ca] dukkhañ ca rogo ca. saṅgo ca paṅko ca d’ ubhayaṃ - PTS.

⁷ gabbhāya ca nigacchati - Syā, PTS.

⁸ yato ca bhikkhave bhikkhu jhānañca na riñcati - Syā;
yato ca bhikkhave bhikkhū jhānañ ca na-t-ariñcati - PTS.

⁹ so imaṃ palipathaṃ - Ma;

somaṃ palipathaṃ - Syā, PTS.

¹⁰ tathāvidhaṃ - Syā, PTS.

¹¹ Aṅguttaranikāya, Aṭṭhakaniṭṭhā, Bhayasutta.

7.

Điều này là tai họa, là ung nhọt, là bất hạnh, là tật bệnh, là mũi tên, và là sự nguy hiểm cho ta. Sau khi nhìn thấy mỗi nguy hiểm này ở các loại đục, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).

Điều này là tai họa, là ung nhọt, là bất hạnh, là tật bệnh, là mũi tên, và là sự nguy hiểm cho ta: Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “‘Sợ hãi,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. ‘Khổ đau,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. ‘Tật bệnh,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. ‘Ung nhọt,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. ‘Mũi tên,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. ‘Quyến luyến,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. ‘Đắm nhiễm,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. ‘Bào thai,’ này các tỳ khuru, từ này là tên gọi dành cho các đục. Và này các tỳ khuru, vì sao từ ‘sợ hãi’ này là tên gọi dành cho các đục? Bởi vì, này các tỳ khuru, bị luyến ái bởi sự luyến ái về đục, bị trói buộc bởi mong muốn và luyến ái, người này không hoàn toàn thoát khỏi sự sợ hãi ở đời này, không hoàn toàn thoát khỏi sự sợ hãi ở đời sau; vì thế, từ ‘sợ hãi’ này là tên gọi dành cho các đục. Và này các tỳ khuru, vì sao từ ‘khổ đau’ – ‘tật bệnh’ – ‘ung nhọt’ – ‘mũi tên’ – ‘quyến luyến’ – ‘đắm nhiễm’ – ‘bào thai’ này là tên gọi dành cho các đục? Bởi vì, này các tỳ khuru, bị luyến ái bởi sự luyến ái về đục, bị trói buộc bởi mong muốn và luyến ái, người này không hoàn toàn thoát khỏi bào thai ở đời này, không hoàn toàn thoát khỏi bào thai ở đời sau; vì thế, từ ‘bào thai’ này là tên gọi dành cho các đục.

1. “Sợ hãi, khổ đau, tật bệnh, và ung nhọt, mũi tên, và sự quyến luyến, đắm nhiễm, và bào thai, theo từng đôi một, –

2. – các từ này nói về các đục, là nơi kẻ phàm phu bị dính mắc, bị đi xuống bởi hình thức lạc thú, rồi đi đến ở bào thai lần nữa.

3. Và khi nào vị tỳ khuru đã được kiềm chế, có nhiệt tâm, không bỏ bê sự nhận biết rõ, vị như thế ấy vượt qua con đường lấy lợi khó đi này, và xem xét loài người đang run rẩy đi đến sanh và già.”

‘Điều này là tai họa, là ung nhọt, là bất hạnh, là tật bệnh, là mũi tên, và là sự nguy hiểm cho ta’ là như thế.

Sau khi nhìn thấy mỗi nguy hiểm này ở các loại đục: Sau khi nhìn thấy, sau khi nhìn xem, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt mỗi nguy hiểm này ở các loại đục; - ‘sau khi nhìn thấy mỗi nguy hiểm này ở các loại đục, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

“Điều này là tai họa, là ung nhọt, là bất hạnh, là tật bệnh, là mũi tên, và là sự nguy hiểm cho ta. Sau khi nhìn thấy mỗi nguy hiểm này ở các loại đục, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”

8.

*Sītaṃ ca uṇhaṃ ca khudaṃ pipāsaṃ
vātātape ḍaṃsasiriṃsape ca,¹
sabbāni petāni abhisambhavitvā
eko care khaggavisāṇakappo.*

Sītaṃ uṇhaṃ ca khudaṃ pipāsan ti - **Sītan** ti dvīhi kāraṇehi sītaṃ hoti: abhantaradhātukopavasena² vā sītaṃ hoti, bahiddhā utuvasena vā sītaṃ hoti. **Uṇhan** ti dvīhi kāraṇehi uṇhaṃ hoti: abhantaradhātukopavasena vā uṇhaṃ hoti, bahiddhā utuvasena vā uṇhaṃ hoti. **Khudā**³ vuccati chātako. **Pipāsā** vuccati udakapipāsā 'ti⁴ - sītaṃ ca uṇhaṃ ca khudaṃ pipāsaṃ.

Vātātape ḍaṃsasiriṃsape cā ti - **Vātā** ti puratthimā vātā pacchimā vātā uttarā vātā dakkhiṇā vātā sarajā vātā arajā vātā sītā vātā uṇhā vātā parittā vātā adhimattā vātā kālavātā verambhavātā pakkhavātā supaṇṇavātā tālapaṇṇavātā⁵ vidhūpanavātā. **Ātapo** vuccati suriyasantāpo. **Ḍaṃsā** vuccanti piṅgalamakkhikā. **Siriṃsapā** vuccanti ahī 'ti - vātāpe ḍaṃsasiriṃsape ca.

Sabbāni petāni abhisambhavitvā ti abhibhavitvā ajjhottharivā pariyādiyivā madditvā 'ti - sabbāni petāni abhisambhavitvā, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
“*Sītaṃ ca uṇhaṃ ca khudaṃ pipāsaṃ
vātāpe ḍaṃsasiriṃsape va,
sabbāni petāni abhisambhavitvā
eko care khaggavisāṇakappo*”ti.

¹ ḍaṃsasariṃsape ca - Ma, evamupariṇi.

² dhātuppakopavasena - Ma, PTS, evamupariṇi.

³ khuddā - Syā, Va, Vi.

⁴ udakampīti - Syā.

⁵ kālavatṭhavātā - Va, Vi, Ka.

8.

*Lạnh, nóng, đói, và khát,
gió và sức nóng, muỗi mòng và loài bò sát,
sau khi đã khắc phục tất cả những điều này,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Lạnh, nóng, đói, và khát - Lạnh: Lạnh là vì hai lý do: lạnh là do tác động bởi sự rối loạn của các tố chất ở bên trong, hoặc lạnh là do tác động của thời tiết ở bên ngoài. **Nóng:** Nóng là vì hai lý do: nóng là do tác động bởi sự rối loạn của các tố chất ở bên trong, hoặc nóng là do tác động của thời tiết ở bên ngoài. **Đói:** nói đến đói ăn. **Khát:** nói đến khát nước; - ‘lạnh, nóng, đói, và khát’ là như thế.

Gió và sức nóng, muỗi mòng và loài bò sát - Gió: gió hướng đông, gió hướng tây, gió hướng bắc, gió hướng nam, gió có bụi, gió không có bụi, gió mát, gió nóng, gió ít, gió nhiều, hắc phong, gió ở thượng tầng khí quyển, gió do cánh chim, gió của loài linh điểu, gió do lá thốt-nốt, gió từ cây quạt. **Sức nóng:** nói đến sức nóng của mặt trời. **Muỗi mòng:** nói đến loài ruồi màu vàng nâu. **Loài bò sát:** nói đến loài rắn; - ‘gió và sức nóng, muỗi mòng và loài bò sát’ là như thế.

Sau khi đã khắc phục tất cả những điều này: sau khi khắc phục, sau khi đè bẹp, sau khi trấn áp, sau khi nghiền nát; - ‘sau khi đã khắc phục tất cả những điều này, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Lạnh, nóng, đói, và khát,
gió và sức nóng, muỗi mòng và loài bò sát,
sau khi đã khắc phục tất cả những điều này,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

9.

*Nāgova yūthāni vivajjayitvā
sañjātakhandho padumī uḷāro,
yathābhirantaṃ viharaṃ¹ araññe
eko care khaggavisāṇakappo.*

Nāgova yūthāni vivajjayitvā ti nāgo vuccati hatthināgo, paccekasambuddhopi nāgo. Kiṃkāraṇā paccekasambuddho nāgo? Āguṃ na karotīti nāgo, na gacchatīti nāgo, na āgacchatīti nāgo. Kathaṃ so paccekasambuddho āguṃ na karotīti nāgo? Āgu vuccati² pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā³ sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmarañiyā.

*“Āguṃ na karoti⁴ kiñci loke (sabhiyāti bhagavā)
sabbasaṃyoge⁵ visajja bandhanāni,
sabbattha na sajjati vimutto⁶
nāgo tādi pavuccate tathattā.”*

Evam so paccekasambuddho āguṃ na karotīti nāgo.

Kathaṃ so paccekasambuddho na gacchatīti nāgo? So paccekasambuddho na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gacchati, na diṭṭhivasena gacchati, na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, na anusayavasena gacchati na vaggehi dhammehi⁷ yāyati nīyati⁸ vuyhati saṃhariyati.⁹ Evam so paccekasambuddho na gacchatīti nāgo.

Kathaṃ so paccekasambuddho na āgacchatīti nāgo? Sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti, na pacceti, na paccāgacchati, sakadāgāmimaggena –pe– anāgāmimaggena –pe– arahattamaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti, na pacceti, na paccāgacchati, evam so paccekasambuddho na āgacchatīti nāgo.

¹ vihare - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

² āgū vuccanti - Syā.

³ ponobbhavikā - Syā.

⁴ karotīti - Syā.

⁵ sabba-saññoge - PTS;

sabbasaṃgogaṃ - Va, Vi.

⁶ vippamutto - Syā.

⁷ na vaggehi kappehi - Ma;
na vaggehi kammehi - Va, Vi.

⁸ niyyati - Syā, PTS.

⁹ saṃhariyyati - Syā, PTS.

9.

*Tựa như con long tượng đã lia bỏ các bày đàn,
có thân hình đã được phát triển, có đốm hoa sen, cao thượng,
đang cư ngụ trong rừng theo như ý thích,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Tựa như con long tượng đã lia bỏ các bày đàn - Con long tượng: nói đến loài voi khổng lồ. Vị Phật Độc Giác cũng là bậc long tượng. Vì lý do gì vị Phật Độc Giác (được gọi) là bậc long tượng? ‘Vị không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng, ‘vị không đi đến’ là bậc long tượng, ‘vị không trở về’ là bậc long tượng. ‘Vị Phật Độc Giác ấy không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng - nghĩa là thế nào? Điều tội lỗi nói đến các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh-già-chết ở vị lai.

(Đức Thế Tôn nói: “Này Sabhiya,) vị không làm bất cứ điều tội lỗi nào ở thế gian, sau khi tháo gỡ tất cả các sự ràng buộc (và) các sự trói buộc, không bám víu vào bất cứ nơi đâu, đã được giải thoát, bậc long tượng, có bản thể như thế, được gọi là ‘bậc tự tại.’”¹

‘Vị Phật Độc Giác ấy không làm điều tội lỗi’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy.

‘Vị Phật Độc Giác ấy không đi đến’ là bậc long tượng - nghĩa là thế nào? Vị Phật Độc Giác ấy không đi đến sự thiên vị vì mong muốn, không đi đến sự thiên vị vì sân hận, không đi đến sự thiên vị vì si mê, không đi đến sự thiên vị vì sợ hãi, không đi đến do tác động của luyến ái, không đi đến do tác động của sân hận, không đi đến do tác động của si mê, không đi đến do tác động của ngã mạn, không đi đến do tác động của tà kiến, không đi đến do tác động của phóng dật, không đi đến do tác động của hoài nghi, không đi đến do tác động của pháp tiêm ẩn, không bị đưa đi, không bị dẫn đi, không bị lôi đi, không bị mang đi bởi các pháp có tính chất phe nhóm; ‘vị Phật Độc Giác ấy không đi đến’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy.

‘Vị Phật Độc Giác ấy không trở về’ là bậc long tượng - nghĩa là thế nào? Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhập Lưu, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại. Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhất Lai – nt– bởi Đạo Bất Lai –nt– bởi Đạo A-la-hán, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại; ‘vị Phật Độc Giác ấy không trở về’ là bậc long tượng - nghĩa là như vậy.

¹ *Suttanipātapāli - Kinh Tập*, TTPV tập 29, trang 159, câu kệ 525.

Nāgo va yūthāni vivajjayitvā ti yathā so hatthināgo yūthāni vivajjayitvā¹ parivajjetvā abhinivajjetvā eko² araṇṇe vanamajjhogāhetvā³ carati viharati⁴ iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti, paccekasambuddhopi gaṇaṃ vivajjetvā⁵ parivajjetvā abhinivajjetvā eko⁶ araṇṇe vanapatthāni⁷ pantāni senāsanāni paṭisevati, appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhaseyyakāni⁸ paṭisallānasārubbāni. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti 'ti - nāgo va yūthāni parivajjayitvā.

Sañjātakhandho padumī ulāro ti yathā so hatthināgo sañjātakhandho⁹ sattaratano vā hoti aṭṭharatano vā, paccekasambuddhopi sañjātakhandho asekkhena¹⁰ silakkhandhena asekkhena samādhikkhandhena asekkhena paññākkhandhena asekkhena vimuttikkhandhena asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena. Yathā so hatthināgo padumī paccekasambuddhopi sattahi¹¹ bojjaṅgapuppheti padumī satisambojjhaṅgapupphena dhammavicaya-sambojjhaṅgapupphena viriyasambojjhaṅgapupphena pītisambojjhaṅgapupphena passaddhisambojjhaṅgapupphena samādhisambojjhaṅgapupphena upekkhā-sambojjhaṅgapupphena. Yathā so hatthināgo ulāro thāmena balena javena sūrena paccekasambuddhopi ulāro silena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanena 'ti - sañjātakhandho padumī ulāro.

Yathābhirantaṃ viharaṃ¹² **araṇṇe** ti yathā so hatthināgo yathābhirantaṃ araṇṇe viharati, paccekasambuddhopi yathābhirantaṃ araṇṇe viharati, paṭhamenapi jhānena yathābhirantaṃ araṇṇe viharati, dutiyenapi jhānena – tatiyenapi jhānena – catutthenapi jhānena yathābhirantaṃ araṇṇe viharati, mettāyapi cetovimuttiyā yathābhirantaṃ araṇṇe viharati, karuṇāyapi cetovimuttiyā – muditāyapi cetovimuttiyā – upekkhāyapi cetovimuttiyā yathābhirantaṃ araṇṇe viharati, ākāsañācāyatana-samāpattiyāpi yathābhirantaṃ araṇṇe viharati, viññāṇācāyatana-samāpattiyāpi – ākiñcaññāyatana-samāpattiyāpi – nevasaññānāsaññāyatana-samāpattiyāpi – nirodhasamāpattiyāpi – phalasaññācāyatana-samāpattiyāpi yathābhirantaṃ araṇṇe viharati 'ti - yathābhirantaṃ viharaṃ araṇṇe, eko care khaggavisāṇakappo.

¹ vivajjetvā - Ma, Syā, PTS.

² ekova - Ma, Syā, PTS.

³ araṇṇāvanamajjhogāhetvā - Ma;
araṇṇe vanamajjhassa ajjhogāhetvā - Syā;
araṇṇāvanamajjhe ajjhogāhetvā - PTS;
araṇṇāvanamajjhogāhetvā - Va, Vi.

⁴ vicarati - Syā.

⁵ vajjetvā - Syā, PTS.

⁶ eko care khaggavisāṇakappo - Syā, PTS.

⁷ araṇṇāvanapatthāni - Ma, Syā, PTS.

⁸ manussarāhasseyyakāni - Ma.

⁹ sañjātakhandho - Ma, PTS.

¹⁰ asekkhena - PTS, evamuparipi.

¹¹ sattehi - PTS.

¹² vihare - Ma.

Tựa như con long tượng đã lìa bỏ các bày đàn: Giống như con long tượng ấy, sau khi lìa bỏ, sau khi lánh xa, sau khi tránh né các bày đàn, một mình đi sâu vào khu rừng, chòm cây rồi sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng, vị Phật Độc Giác cũng vậy, sau khi lìa bỏ, sau khi lánh xa, sau khi tránh né hội chúng, một mình thân cận các khu rừng, các nơi heo hút, các chỗ trú ngụ xa vắng có ít âm thanh, ít tiếng ồn, có bầu không gian vắng vẻ, tách biệt với dân chúng, thích hợp cho việc thiền tịnh. Vị ấy đi một mình, đứng một mình, ngồi một mình, nằm một mình, đi vào làng để khát thực một mình, đi trở về một mình, ngồi nơi vắng vẻ một mình, quyết định kinh hành một mình, một mình sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng; - ‘tựa như con long tượng đã lìa bỏ các bày đàn’ là như thế.

Có thân hình đã được phát triển, có đốm hoa sen, cao thượng: Giống như con long tượng ấy có tổng thể (thân hình) đã được phát triển, cao bảy *ratana*¹ hoặc tám *ratana*, vị Phật Độc Giác cũng có tổng thể (đức hạnh) đã được phát triển với giới uẩn của bậc Vô Học, với định uẩn của bậc Vô Học, với tuệ uẩn của bậc Vô Học, với giải thoát uẩn của bậc Vô Học, với giải thoát tri kiến uẩn² của bậc Vô Học. Giống như con long tượng ấy có đốm hoa sen, vị Phật Độc Giác cũng có chùm hoa sen với bảy đóa hoa Giác Chi: đóa hoa Niệm Giác Chi, đóa hoa Trạch Pháp Giác Chi, đóa hoa Căn Giác Chi, đóa hoa Hỷ Giác Chi, đóa hoa Tịnh Giác Chi, đóa hoa Định Giác Chi, đóa hoa Xả Giác Chi. Giống như con long tượng ấy cao thượng với sức mạnh, với năng lực, với tốc độ, với sự dũng cảm, vị Phật Độc Giác cũng cao thượng với giới, với định, với tuệ, với giải thoát, với sự biết và thấy về giải thoát; - ‘có thân hình đã được phát triển, có đốm hoa sen, cao thượng’ là như thế.

Đang cư ngụ trong rừng theo như ý thích: Giống như con long tượng ấy cư ngụ trong rừng theo như ý thích, vị Phật Độc Giác cũng cư ngụ trong rừng theo như ý thích. Ngài cư ngụ trong rừng theo như ý thích với sơ thiên, – với nhị thiên, – với tam thiên, cư ngụ trong rừng theo như ý thích với tứ thiên, cư ngụ trong rừng theo như ý thích với sự giải thoát của tâm thông qua từ, – với sự giải thoát của tâm thông qua bi – với sự giải thoát của tâm thông qua hỷ, cư ngụ trong rừng theo như ý thích với sự giải thoát của tâm thông qua xả, cư ngụ trong rừng theo như ý thích với sự chứng đạt Không Vô Biên Xứ –nt– với sự chứng đạt Thức Vô Biên Xứ, –nt– với sự chứng đạt Vô Sở Hữu Xứ, – với sự chứng đạt Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ, – với sự chứng đạt Diệt (Thọ Tướng định), cư ngụ trong rừng theo như ý thích với sự chứng đạt Quả vị; - ‘đang cư ngụ trong rừng theo như ý thích, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

¹ Một *ratana* bằng 0.25 mét, đơn vị đo chiều dài (ND).

² *Vimuttiñāḍassana* được chúng tôi ghi nghĩa là “sự biết và thấy về giải thoát,” (thay vì “giải thoát tri kiến”). Trường hợp liên kết với từ *khandha* (uẩn, khối, đống) như ở trên *vimuttiñāḍassanakhandha* (tập hợp sự biết và thấy về giải thoát) thì được ghi nghĩa là “giải thoát tri kiến uẩn” (ND).

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Nāgova yūthāni vivajjayitvā
 sañjātakhandho padumī ulāro,
 yathābhirantaṃ viharaṃ araññe
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

10

*Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa
 yaṃ phassaye¹ sāmāyikaṃ² vimuttiṃ,
 ādiccabandhussa vaco nisamma
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa yaṃ phassaye sāmāyikaṃ vimuttiṃ ti vuttaṃ hettaṃ bhagavatā: “So vatānanda³ bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmatam anuyutto, gaṇārāmo gaṇarato gaṇasammudito⁴ gaṇārāmatam anuyutto, yaṃ taṃ nekkhammasukham pavivekasukham upasamasukham sambodhasukham,⁵ tassa sukhasa nikāmalābhī bhavissati akicchālābhī akasiralābhīti netam ṭhānam vijjati. Yo ca kho so ānanda, bhikkhu eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharati, tassetam bhikkhuno pāṭikaṅkham: yaṃ taṃ nekkhammasukham pavivekasukham upasamasukham sambodhasukham, tassa sukhasa nikāmalābhī bhavissati akicchālābhī akasiralābhīti ṭhānametaṃ vijjati. So vatānanda bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmatam anuyutto gaṇārāmo gaṇarato gaṇasammudito gaṇārāmatam anuyutto sāmāyikaṃ⁶ vā santam cetovimuttiṃ⁷ upasampajja viharissati asāmāyikaṃ vā akuppanti netam ṭhānam vijjati. Yo ca kho so ānanda bhikkhu eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharati, tassetam bhikkhuno pāṭikaṅkham: sāmāyikaṃ vā santam cetovimuttiṃ upasampajja viharissati, asāmāyikaṃ⁸ vā akuppanti ṭhānametaṃ vijjati”ti⁹ - aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa, yaṃ phassaye sāmāyikaṃ vimuttiṃ.

Ādiccabandhussa vaco nisammā ti ādicco vuccati suriyo. So gotamo gottena paccekasambuddhopi gotamo gottena so paccekasambuddho suriyassa gottānātako gottabandhu, tasmā paccekasambuddho ādiccabandhu. **Ādiccabandhussa vaco nisammā** ti ādiccabandhussa vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusitthaṃ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvā ’ti - ādiccabandhussa vaco nisamma, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa
 yaṃ phassaye sāmāyikaṃ vimuttiṃ
 ādiccabandhussa vaco nisamma
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

Dutiyo vaggo.

¹ phussaye - Syā, evamuparipi.

² sāmāyikaṃ - Va, Vi.

³ yāvatānanda - Ma, Syā, evamuparipi.

⁴ gaṇisamudito - Va, Vi.

⁵ sambodhisukham - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁶ sāmāyikaṃ - Ma, PTS, evamuparipi.

⁷ kantaṃ cetovimuttiṃ - Ma;
 cetovimuttiṃ - Syā;

yantaṃ cetovimuttiṃ - Va, Vi, Ka.

⁸ asāmāyikaṃ - Ma, PTS.

⁹ Majjhimanikāya, Mahāsuññatasutta.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
 “Tựa như con long tượng đã lìa bỏ các bày đàn,
 có thân hình đã được phát triển, có đốm hoa sen, cao thượng,
 đang cư ngụ trong rừng theo như ý thích,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

10.

Người ưa thích đồ chúng có thể chạm đến sự giải thoát tạm thời¹ là điều không có cơ sở. Sau khi cân nhắc lời nói của đấng quyền thuộc mặt trời, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Người ưa thích đồ chúng có thể chạm đến sự giải thoát tạm thời là điều không có cơ sở: Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Thật vậy, này Ānanda, vị tỳ khưu ấy có sự thỏa thích đồ chúng, thích thú đồ chúng, gắn bó với việc thỏa thích đồ chúng, có sự thỏa thích đám đông, thích thú đám đông, vui thích đám đông, gắn bó với việc thỏa thích đám đông, sẽ là vị có sự đạt được theo ước muốn, có sự đạt được không khó khăn, có sự đạt được không khó nhọc đối với lạc của sự xuất gia, đối với lạc của sự ẩn cư, đối với lạc của sự yên tịnh, đối với lạc của sự giác ngộ; sự việc ấy không được biết đến. Nhưng này Ānanda, vị tỳ khưu nào, một mình, sống tách riêng khỏi đám đông, đối với vị tỳ khưu ấy, điều này là được chờ đợi: là vị sẽ có sự đạt được theo ước muốn, có sự đạt được không khó khăn, có sự đạt được không khó nhọc đối với lạc của sự xuất gia, đối với lạc của sự ẩn cư, đối với lạc của sự yên tịnh, đối với lạc của sự giác ngộ; sự việc ấy được biết đến. Thật vậy, này Ānanda, vị tỳ khưu ấy có sự thỏa thích với đồ chúng, thích thú đồ chúng, gắn bó với việc thỏa thích đồ chúng, có sự thỏa thích với đám đông, thích thú đám đông, vui thích đám đông, gắn bó với việc thỏa thích đám đông sẽ đạt đến và an trú vào sự an tịnh, sự giải thoát của tâm có tính chất tạm thời, hoặc là có tính chất dài hạn và không thể thay đổi; sự việc ấy không được biết đến. Nhưng này Ānanda, vị tỳ khưu nào, một mình, sống tách riêng khỏi đám đông, đối với vị tỳ khưu ấy, điều này là được chờ đợi: là vị sẽ đạt đến và an trú vào sự an tịnh, sự giải thoát của tâm có tính chất tạm thời, hoặc là có tính chất dài hạn và không thể thay đổi; sự việc ấy được biết đến; - ‘người ưa thích đồ chúng có thể chạm đến sự giải thoát tạm thời là điều không có cơ sở’ là như thế.

Sau khi cân nhắc lời nói của đấng quyền thuộc mặt trời - Mặt trời: nói đến Thái Dương. Thái Dương là Gotama theo dòng tộc, vị Phật Độc Giác cũng là Gotama theo dòng tộc. Vị Phật Độc Giác ấy là bà con trong dòng tộc, là quyền thuộc trong dòng tộc của Thái Dương; vì thế, vị Phật Độc Giác là quyền thuộc của mặt trời.
Sau khi cân nhắc lời nói của đấng quyền thuộc mặt trời: Sau khi lắng nghe, sau khi nghe được, sau khi tiếp thu, sau khi tiếp nhận, sau khi suy xét lời nói, lời phát biểu, lời chỉ bảo, lời khuyên bảo của đấng quyền thuộc mặt trời; - ‘sau khi cân nhắc lời nói của đấng quyền thuộc mặt trời, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
 “Người ưa thích đồ chúng có thể chạm đến sự giải thoát tạm thời là điều không có cơ sở. Sau khi cân nhắc lời nói của đấng quyền thuộc mặt trời, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

Phẩm Thứ Nhì.

¹ *sāmayikaṃ vimuttinti lokiyasamāpattiṃ*: sự giải thoát tạm thời là sự thể nhập hiệp thể, tức là các tầng thiên và ngũ thông (SnA. i, 105).

TATIYO VAGGO

1.

*Diṭṭhivīsūkāni upātivatto
patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo,
uppannañāṇomhi anaññaneyyo
eko care khaggavisāṇakappo.*

Diṭṭhivīsūkāni upātivatto ti - **Diṭṭhivīsūkāni** vuccanti vīsativatthukā sakkāyaditṭhī. “Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido, ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisdhammassa akovido sappurisdhamme avinīto, rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmim vā attānaṃ, vedanaṃ – saññaṃ – saṅkhāre – viññānaṃ attato samanupassati viññānavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññānaṃ viññānasmim vā attānaṃ, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahaṇaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivīsūkāyikaṃ diṭṭhivipphandaṃ diṭṭhisamyojanaṃ gāho patitṭhāho¹ abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanāṃ vipariyesagāho viparītagāho vipallāsagāho² micchāgāho ayāthāvatasimim³ yāthāvatanti⁴ gāho yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni imāni diṭṭhivīsūkāni.” **Diṭṭhivīsūkāni upātivatto** ti diṭṭhivīsūkāni upātivatto atikkanto samatikkanto vītivatto ’ti - diṭṭhivīsūkāni upātivatto.

Patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo ti - **Niyāmā** vuccanti cattāro maggā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Catūhi ariyamaggehi samannāgato niyāmaṃ patto sampatto adhigato phassito⁵ sacchikato ’ti - patto niyāmaṃ. **Paṭiladdhamaggo** ti laddhamaggo paṭiladdhamaggo adhigatamaggo phassitamaggo sacchikatamaggo ’ti ⁶ - patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo.

¹ paṭiggāho - Ma, Syā.

² vipariyesaggāho viparītaggāho vippallāsaggāho - Ma, Syā.

³ ayāthāvakasimim - Ma, Syā.

⁴ yāthāvakanti - Ma, Syā.

⁵ phusito - Syā, PTS.

⁶ phusitamaggoti - Syā.

PHẨM THỨ BA

1.

(Biết rằng): ‘Ta đã vượt lên trên các sự trái khuấy của tà kiến, đã đạt đến pháp bền vững, có Đạo đã được tiếp nhận, có trí đã được sanh khởi, không cần người khác dẫn dắt,’ nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).

Đã vượt lên trên các sự trái khuấy của tà kiến - Các sự trái khuấy của tà kiến: nói đến các thân kiến với 20 nền tảng. Ở đây, kẻ phàm phu không lắng nghe, không có sự trông thấy các bậc Thánh, không rành rẽ Thánh pháp, không được huấn luyện về Thánh pháp, không có sự trông thấy các bậc chân nhân, không rành rẽ pháp chân nhân, không được huấn luyện về pháp chân nhân, nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc; nhận thấy thọ – tưởng – các hành – thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức. Quan điểm nào có hình thức như vậy là sự đi đến tà kiến, có sự nắm giữ của tà kiến, có sự hiểm trở của tà kiến, có sự bóp méo của tà kiến, có sự xáo động của tà kiến, có sự ràng buộc của tà kiến, là sự nắm lấy, sự chấp nhận, sự chấp chặt, sự bám víu, con đường xấu, con đường sai trái, bản thể sai trái, ngoại giáo, sự nắm lấy đường lối trái nghịch, sự nắm lấy điều sai lệch, sự nắm lấy điều trái khuấy, sự nắm lấy điều sai trái, sự nắm lấy điều không xác đáng cho là xác đáng, cho đến 62 tà kiến; các điều này là các sự trái khuấy của tà kiến. **Đã vượt lên trên các sự trái khuấy của tà kiến:** Đã vượt lên trên, đã vượt quá, đã vượt qua hẳn, đã vượt qua khỏi các sự trái khuấy của tà kiến; - ‘đã vượt lên trên các sự trái khuấy của tà kiến’ là như thế.

Đã đạt đến pháp bền vững, có Đạo đã được tiếp nhận - Pháp bền vững: nói đến bốn Đạo, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, tức là: chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định. Vị thành tựu bốn Thánh Đạo này là đã đạt đến, đã đạt được, đã chứng đắc, đã chạm đến, đã chứng ngộ pháp không thoái đạo; - ‘đã đạt đến pháp bền vững’ là như thế. **Có Đạo đã được tiếp nhận:** có Đạo đã được nhận lãnh, có Đạo đã được tiếp nhận, có Đạo đã được chứng đắc, có Đạo đã được chạm đến, có Đạo đã được chứng ngộ; - ‘đã đạt đến pháp bền vững, có Đạo đã được tiếp nhận’ là như thế.

Uppannañāṇomhi anaññaneyyo ti tassa paccekasambuddhassa ñāṇaṃ uppannaṃ samuppannaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ, ‘sabbe saṅkhārā aniccā ’ti ñāṇaṃ uppannaṃ samuppannaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā ’ti –pe– ‘sabbe dhammā anattā ’ti –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti ñāṇaṃ uppannaṃ samuppannaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ ’ti - uppannañāṇomhi. **Anaññaneyyo** ti so paccekasambuddho na paraneyyo na parappattiyo na parappaccayo na parapaṭibaddhagū¹ yathābhūtaṃ jānāti passati asammūḷho sampajāno² patissato³ ‘sabbe saṅkhārā aniccā ’ti na paraneyyo na parappattiyo na parappaccayo na parapaṭibaddhagū yathābhūtaṃ jānāti passati asammūḷho sampajāno patissato, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā ’ti –pe– ‘sabbe dhammā anattā ’ti –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti na paraneyyo na parappattiyo na parappaccayo na parapaṭibaddhagū yathābhūtaṃ jānāti passati asammūḷho sampajāno patissato ’ti - uppannañāṇomhi anaññaneyyo, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Dīṭṭhivīsūkāni upātivatto
 patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo,
 uppannañāṇomhi anaññaneyyo
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

2.

*Nillolupo⁴ nikkuho nippipāso
 nimmakkho niddhantakasāvamoho,
 nirāsaso⁵ sabbaloke bhavitvā
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Nillolupo nikkuho nippipāso ti - **Loluppam**⁶ vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo – pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā loluppā taṇhā paccekasambuddhassa⁷ pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā⁸ āyatiṃ anuppādadhammā, tasmā paccekasambuddho nillolupo. **Nikkuho** ti tīṇi kuhanavatthūni: paccayaapaṭisedhana-saṅkhātā⁹ kuhanavatthu, iriyāpathasaṅkhātāṃ kuhanavatthu, sāmanta-jappana-saṅkhātāṃ kuhanavatthu.

¹ parapaṭibandhagū - PTS, Va, Vi.

² taṃ jānāti - Va, Vi.

³ patissato - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ nilloluppo - Va, Vi, evamuparipi.

⁵ nirāsaso - PTS, evamuparipi.

⁶ loluppā - Syā, PTS.

⁷ tassa paccekasambuddhassa - Ma, Syā.

⁸ anabhāvaṃkatā - Ma;

anabhāvaṅgatā - Syā.

⁹ paccayaapaṭisevanasaṅkhātāṃ - Ma, PTS, evamuparipi.

Ta có trí đã được sanh khởi, không cần người khác dẫn dắt: đối với vị Phật Độc Giác ấy, trí đã được sanh khởi, đã được sanh lên, đã được hạ sanh, đã được phát sanh, đã được xuất hiện; trí đã được sanh khởi, đã được sanh lên, đã được hạ sanh, đã được phát sanh, đã được xuất hiện rằng: “*Tất cả các hành là vô thường,*” – nt– “*Tất cả các hành là khô*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã,*” trí đã được sanh khởi, đã được sanh lên, đã được hạ sanh, đã được phát sanh, đã được xuất hiện rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh diệt tận;*” - “Ta có trí đã được sanh khởi’ là như thế. **Không cần người khác dẫn dắt:** vị Phật Độc Giác ấy không cần được hướng dẫn bởi người khác, không phụ thuộc người khác, không trông cậy người khác, không đi đến sự bị trói buộc với người khác, biết, thấy đúng theo thực thể, không bị mê muội, có sự nhận biết rõ, có niệm; không cần được hướng dẫn bởi người khác, không phụ thuộc người khác, không trông cậy người khác, không đi đến sự bị trói buộc với người khác, biết, thấy đúng theo thực thể, không bị mê muội, có sự nhận biết rõ, có niệm rằng: “*Tất cả các hành là vô thường,*” –nt– “*Tất cả các hành là khô*” –nt– “*Tất cả các pháp là vô ngã,*” không cần được hướng dẫn bởi người khác, không phụ thuộc người khác, không trông cậy người khác, không đi đến sự bị trói buộc với người khác, biết, thấy đúng theo thực thể, không bị mê muội, có sự nhận biết rõ, có niệm rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh diệt tận;*” - ‘có trí đã được sanh khởi, không cần người khác dẫn dắt, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
 “(Biết rằng): *‘Ta đã vượt lên trên các sự trái khuấy của tà kiến, đã đạt đến pháp bền vững, có Đạo đã được tiếp nhận, có trí đã được sanh khởi, không cần người khác dẫn dắt,’ nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*”

2.

Không tham lam, không gạt gẫm, không khao khát, không gièm pha, đã dứt trừ các khuyết tật và sự si mê, sau khi đã trở nên không còn ước ao (tham vọng) về tất cả thế gian, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Không tham lam, không gạt gẫm, không khao khát - Tham lam: nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với vị Phật Độc Giác, sự tham lam, tham ái ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, vị Phật Độc Giác là không tham lam. **Không gạt gẫm:** Ba kiểu cách gạt gẫm: kiểu cách gạt gẫm liên quan đến việc sử dụng (bốn món) vật dụng, kiểu cách gạt gẫm liên quan đến các oai nghi, kiểu cách gạt gẫm liên quan đến việc nói gần nói xa.

Katamaṃ paccayaapaṭisedhanasaṅkhātamaṃ kuhanavatthu? “Idha gahapatikā bhikkhumaṃ nimantenti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhārehi. So pāpiccho icchāpakato atthiko cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhārānaṃ bhīyokamyatamaṃ¹ upādāya cīvaraṃ paccakkhāti, piṇḍapātaṃ paccakkhāti, senāsanaṃ paccakkhāti, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paccakkhāti. So evamāha: Kiṃ samaṇassa mahagghena cīvarena! Etaṃ sārappaṃ yaṃ samaṇo susānā vā saṅkhārakūṭā² vā pāpanikā³ vā nantakāni uccinitvā saṅghāṭikamaṃ⁴ katvā dhāreyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena piṇḍapātena! Etaṃ sārappaṃ yaṃ samaṇo uñchācariyāya piṇḍiyālopena jīvikamaṃ kappeyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena senāsanaena! Etaṃ sārappaṃ yaṃ samaṇo rukkhamaṃ vā assa sosāniko vā abbhokāsiko vā. Kiṃ samaṇassa mahagghena gilānapaccayabhesajjaparikkhārena! Etaṃ sārappaṃ yaṃ samaṇo pūtimuttana vā haritakīkhaṇḍena⁵ vā osadhaṃ⁶ kareyyāti. Tadupādāya lūkhaṃ cīvaraṃ dhāreti, lūkhaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati,⁷ lūkhaṃ senāsanaṃ paṭisevati, lūkhaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭisevati. Tameṇaṃ gahapatikā evaṃ jānanti: ‘Ayaṃ samaṇo appiccho santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āradhaviṇḍo dhutavādo ’ti⁸ bhīyo bhīyo⁹ nimantenti¹⁰ cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhārehi. So evamāha: ‘Tiṇṇamaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahumaṃ puññaṃ pasavati: saddhāya sammukhībhāvā saddho kulaputto bahumaṃ puññaṃ pasavati, deyyadhammaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahumaṃ puññaṃ pasavati, dakkhiṇeyyānaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahumaṃ puññaṃ pasavati. Tumhākaṃ cevāyaṃ saddhā atthi, deyyadhammo ca saṃvijjati ahaṃ ca paṭiggāhako. Sacehaṃ¹¹ na paṭiggahessāmi¹² evaṃ tumhe puññaena paribāhirā bhavissatha, na mayhaṃ iminā attho tumhākaṃyeva¹³ anukampāya paṭigaṇhāmīti,¹⁴ tadupādāya bahumpi cīvaraṃ paṭigaṇhāti,¹⁵ bahumpi piṇḍapātaṃ paṭigaṇhāti, bahumpi senāsanaṃ paṭigaṇhāti, bahumpi gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭigaṇhāti, yā evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanaṃ kuhitatattaṃ,¹⁶ idaṃ¹⁷ paccayaapaṭisedhanasaṅkhātamaṃ kuhanavatthu.

¹ bhīyokamyatamaṃ - Ma, Syā;
bhīyokamyatamaṃ - PTS.

² saṅkhārakūṭā - Ma, Syā, PTS.

³ pāpanikā - Ma, Syā; pāpanikāni - PTS.

⁴ saṅghāṭiṃ - Syā, PTS.

⁵ haritakīkhaṇḍena - Syā;
haritakīkhandhena - PTS.

⁶ osathaṃ - Syā.

⁷ bhuñjati - Syā, PTS.

⁸ bhūta-vādo ti - PTS.

⁹ bhīyo - Syā; bhīyo - PTS.

¹⁰ siyenimantanti - Pa, Va, Vi.

¹¹ sace ahaṃ - Ma, Va, Vi, Ka;
sacāhaṃ - Syā.

¹² paṭiggāhissāmi - PTS.

¹³ apica tumhākañceva - Ma, Syā;
apica tumhaññeva - Va, Vi, Ka.

¹⁴ paṭiggāhāmīti - Syā.

¹⁵ paṭigaṇhāti - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

¹⁶ kuhāyanā kuhitatattaṃ - Ma, Syā;
kuhāyanā kuhāyitattaṃ - PTS.

¹⁷ idaṃ vuccati - Syā, PTS.

Kiểu cách gạt gẫm liên quan đến việc sử dụng (bốn món) vật dụng là kiểu cách nào? Ở đây, các gia chủ thỉnh mời vị tỳ khưu về y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh. Vị ấy có ước muốn xấu xa, bị thúc đẩy bởi ước muốn, có sự tâm cầu, do sự mong muốn được nhiều hơn về y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh, rồi từ chối y phục, từ chối đồ ăn khất thực, từ chối chỗ nằm ngồi, từ chối vật dụng là thuốc men chữa bệnh. Vị ấy nói như sau: “Lợi ích gì cho vị Sa-môn với y phục đắt giá? Điều đúng đắn là vị Sa-môn nên nhặt các mảnh vải từ bãi tha ma, hoặc từ đồng rác, hoặc từ vải bỏ của tiệm vải, rồi làm y hai lớp và mặc vào. Lợi ích gì cho vị Sa-môn với đồ ăn khất thực đắt giá? Điều đúng đắn là vị Sa-môn nên duy trì mạng sống bằng vất thức ăn do việc đi khất thực. Lợi ích gì cho vị Sa-môn với chỗ nằm ngồi đắt giá? Điều đúng đắn là vị Sa-môn nên ngụ ở gốc cây, hoặc là ngụ ở mộ địa, hoặc là ngụ ở ngoài trời. Lợi ích gì cho vị Sa-môn với vật dụng là thuốc men chữa bệnh đắt giá? Điều đúng đắn là vị Sa-môn nên chế tạo thuốc men với nước tiểu bò hoặc với mấu cây *haritaki*.” Từ đó trở đi, vị ấy mặc y thô tẻ, ăn đồ ăn khất thực thô tẻ, sử dụng chỗ nằm ngồi thô tẻ, sử dụng vật dụng là thuốc men chữa bệnh thô tẻ. Các gia chủ biết về vị ấy như vậy: “Vị Sa-môn này ít ham muốn, tự biết đủ, sống tách biệt, không giao du, có sự ra sức tinh tấn, thuyết về hạnh từ khước,” rồi thỉnh mời (vị ấy) về y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh nhiều hơn nữa. Vị ấy nói như sau: “Do sự hiện diện của ba pháp, người thiện tín tạo ra nhiều phước báu: Do sự hiện diện của đức tin, người thiện tín tạo ra nhiều phước báu; do sự hiện diện của vật thí, người thiện tín tạo ra nhiều phước báu; do sự hiện diện của các bậc xứng đáng được cúng dường, người thiện tín tạo ra nhiều phước báu. Chính các người là có đức tin, và vật thí được tìm thấy, còn tôi là người thọ nhận. Nếu tôi không thọ nhận, như vậy các người sẽ mất phần phước báu. Không có lợi ích gì cho tôi với việc này, nhưng vì lòng thương tưởng đến các người mà tôi thọ nhận.” Từ đó trở đi, vị ấy thọ nhận nhiều y phục, thọ nhận nhiều đồ ăn khất thực, thọ nhận nhiều chỗ nằm ngồi, thọ nhận nhiều vật dụng là thuốc men chữa bệnh. Những sự nhịu mày nào có hình thức như vậy là trạng thái nhịu mày, sự gạt gẫm, thái độ gạt gẫm, trạng thái gạt gẫm; đây là kiểu cách gạt gẫm liên quan đến việc sử dụng (bốn món) vật dụng.

Katamaṃ iriyāpathasaṅkhātamaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo, evaṃ maṃ jano sambhāvissatī¹ gamanaṃ saṅṭhabeti ṭhānaṃ saṅṭhabeti nisajjaṃ saṅṭhabeti sayanaṃ² saṅṭhabeti, paṇidhāya gacchati, paṇidhāya tiṭṭhati, paṇidhāya nisīdati, paṇidhāya seyyaṃ kappeti, samāhito viya gacchati, samāhito viya tiṭṭhati, samāhito viya nisīdati, samāhito viya seyyaṃ kappeti³ āpāthakajjhāyī ca hoti⁴ yā evarūpā iriyāpathassa aṭṭhapanā⁵ ṭhapanā saṅṭhapanā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ,⁶ idaṃ⁷ iriyāpathasaṅkhātamaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ sāmantaṃ jappanasāṅkhātamaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo ‘evaṃ maṃ jano sambhāvessatī’ ti ariyadhammasannissitaṃ vācaṃ⁸ bhāsati. ‘Yo evarūpaṃ cīvaraṃ dhāreti, so samaṇo mahesakkho’ ti bhaṇati, yo evarūpaṃ pattaṃ dhāreti, lohathālakaṃ dhāreti, dhammakarakaṃ⁹ dhāreti, parissāvanaṃ dhāreti, kuñcikaṃ dhāreti, upāhanaṃ dhāreti, kāyabandhanaṃ dhāreti, āyogaṃ dhāreti,¹⁰ so samaṇo mahesakkho’ ti bhaṇati. ‘Yassa evarūpo upajjhāyo so samaṇo mahesakkho’ ti, bhaṇati, yassa evarūpo ācariyo, evarūpā samānupajjhāyakā samānācariyakā mittā sandiṭṭhā sambhattā sahāyā, so samaṇo mahesakkhoti bhaṇati. Yo evarūpe vihāre vasati, – aḍḍhayoge vasati – pāsāde vasati – hammiye vasati – guhāyaṃ vasati – leṇe vasati – kuṭiyā vasati – kūtāgāre vasati – aṭṭe vasati – māle vasati – uddaṇḍe vasati – upaṭṭhānasālāyaṃ vasati – maṇḍape vasati – rukkhamaṇḍale vasati, so samaṇo mahesakkho’ ti bhaṇati. Athavā korañjikakorañjiko¹¹ bhākuṭikabhākuṭiko kuhakakuhako lapakalapako¹² mukhasambhāvito¹³ ayaṃ samaṇo imāsaṃ evarūpānaṃ santānaṃ vihārasamāpattīnaṃ labhīti. Tādisaṃ gambhīraṃ gūḷhaṃ nipuṇaṃ paṭicchannaṃ lokuttaraṃ suññatāpaṭisaññuttaṃ¹⁴ kathaṃ katheti. Yā evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ, idaṃ sāmantaṃ jappanasāṅkhātamaṃ kuhanavatthu.

Tassa paccekasambuddhassa imāni tīṇi kuhanavattūni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭippassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni, tasmā so paccekasambuddho nikkuho.

¹ sambhāvessatī - Ma, Syā, PTS.

² seyyaṃ - Syā, PTS.

³ samāhitoviya sayati - Pana.

⁴ āpāthakajjhāyīva hoti - Ma, Syā;
āpāthakajjhāyīva hoti - PTS.

⁵ aṭṭhapanā - Ma, Syā, PTS.

⁶ kuhāyitattaṃ - Syā.

⁷ idaṃ vuccati - PTS.

⁸ ariyadhamme sannissitavācaṃ - Ma.

⁹ dhammakaraṇaṃ - Ma.

¹⁰ āyogabandhanaṃ dhāreti - Syā.

¹¹ korajjikakorajjiko - Ma, Syā, PTS.

¹² kuhakuho lapalapo - Syā;

kuha-kuhako lapa-lapako - PTS.

¹³ mukhasambhāviko - Ma.

¹⁴ lokuttarasuññatāpaṭisaññuttaṃ - Syā.

Kiểu cách gạt gẫm liên quan đến các oai nghi là kiểu cách nào? Ở đây, một vị (tỳ khuru) nào đó có ước muốn xấu xa, bị thúc đẩy bởi ước muốn, mong muốn sự tôn kính (nghĩ rằng): “Như vậy mọi người sẽ tôn kính ta,” rồi tạo dáng đi, tạo dáng đứng, tạo dáng ngồi, tạo dáng nằm, lập nguyện rồi mới đi, lập nguyện rồi mới đứng, lập nguyện rồi mới ngồi, lập nguyện rồi mới nằm, đi như là đã đặc định, đứng như là đã đặc định, ngồi như là đã đặc định, nằm như là đã đặc định, là người tham thiên giữa công chúng. Những việc tạo dáng ra vẻ nghiêm trang của các oai nghi có hình thức như vậy là biểu hiện tạo dáng, việc tạo dáng, sự nhú mày, trạng thái nhú mày, sự gạt gẫm, thái độ gạt gẫm, trạng thái gạt gẫm; đây là kiểu cách gạt gẫm liên quan đến các oai nghi.

Kiểu cách gạt gẫm liên quan đến việc nói gần nói xa là kiểu cách nào? Ở đây, một vị (tỳ khuru) nào đó có ước muốn xấu xa, bị thúc đẩy bởi ước muốn, mong muốn sự tôn kính (nghĩ rằng): “Như vậy mọi người sẽ tôn kính ta,” rồi nói lời liên quan đến Thánh pháp. Nói rằng: “Vị nào mặc y như vậy, vị ấy là Sa-môn có uy lực lớn.” Nói rằng: “Vị nào mang bình bát như vậy, mang bát nhỏ bằng đồng, mang bình nước, mang đồ lọc nước, mang chìa khóa, mang dép, mang dây thắt lưng, mang dây buộc, vị ấy là Sa-môn có uy lực lớn.” Nói rằng: “Vị nào có thầy tế độ như vậy, vị ấy là Sa-môn có uy lực lớn.” Nói rằng: “Vị nào có thầy dạy học như vậy, có các vị đồng thầy tế độ, có các vị đồng thầy dạy học, có các bạn bè, có các vị đồng quan điểm, có các vị thân thiết, có các vị thân hữu như vậy, vị ấy là Sa-môn có uy lực lớn.” Nói rằng: “Vị nào ngụ ở trú xá – ngụ ở nhà một mái – ngụ ở tòa lâu đài – ngụ ở tòa nhà dài – ngụ ở hang động – ngụ ở thạch thất – ngụ ở cốc liêu – ngụ ở nhà mái nhọn – ngụ ở chòi canh – ngụ ở ngôi nhà tròn – ngụ ở căn lều – ngụ ở hội trường – ngụ ở mái che – ngụ ở gốc cây như vậy, vị ấy là Sa-môn có uy lực lớn.” Hoặc là, vị giả nhân giả nghĩa, vị nhú mặt nhần mày, vị gạt gẫm lừa dối, vị ti tê nài nỉ, thể hiện ở khuôn mặt (để người khác hiểu lầm rằng): “Vị Sa-môn này đã đạt được các sự thể nhập an tịnh có hình thức như thế này,” rồi thuyết bài giảng – thâm sâu, bí hiểm, vi tế, ẩn tàng, vô thượng ở thế gian, gắn liền với không tánh – tương đương với điều ấy. Những sự nhú mày có hình thức như vậy là trạng thái nhú mày, sự gạt gẫm, thái độ gạt gẫm, trạng thái gạt gẫm; đây là kiểu cách gạt gẫm liên quan đến việc nói gần nói xa.

Đối với vị nào, ba kiểu cách gạt gẫm này đã được dứt bỏ, đã được trừ tuyệt, đã được vắng lặng, đã được tịch tịnh, không thể sanh khởi nữa, đã được thiêu đốt bởi ngọn lửa trí tuệ; vì thế, vị Phật Độc Giác ấy được gọi là không gạt gẫm.

Nippipāso ti pipāsā vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā pipāsā taṇhā tassa paccekasambuddhassa pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā¹ āyatim̐ anuppādadhammā; tasmā so pacceka-sambuddho nippipāso 'ti - nillolupo nikkūho nippipāso.

Nimmakkho niddhantakasāvamoho ti - **Makkho** ti² yo makkho makkhāyanā makkhāyitattaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriyakammaṃ. **Kasāvo** ti³ rāgo kasāvo, doso kasāvo, moho kasāvo, kodho kasāvo, upanāho – makkho – paḷāso –pe– sabbākusalābhisaṅkhārā kasāvā. **Moho** ti dukkhe aññāṇaṃ,⁴ dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ, yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho⁵ appaṭivedho asaṃgāhanā aparīyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhanā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajāññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyutṭhānaṃ avijjālaṅgī⁶ moho akusalamūlaṃ. Tassa paccekasambuddhassa makkho ca moho ca⁷ vantā saṃvantā niddhantā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā 'ti⁸ - so⁹ paccekasambuddho 'nimmakkho niddhantakasāvamoho.'

Nirāsaso sabbaloke bhavitvā ti - **Āsā** vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. **Sabbaloke** ti sabba-apāyāloke sabbamanussaloke sabbadevaloke sabbakhandhaloke sabbadhātuloke sabbaāyatanaloke. **Nirāsaso sabbaloke bhavitvā** ti sabbaloke nirāsaso bhavitvā nittaṇho bhavitvā, nippipāso bhavitvā 'ti - nirāsaso sabbaloke bhavitvā, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Nillolupo nikkūho nippipāso
 nimmakkho niddhantakasāvamoho,
 nirāsaso sabbaloke bhavitvā
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

¹ anabhāvaṃkatā - Ma;
 anabhāvaṅgatā - Syā.

² makkhāti - Syā.

³ kasāvāti - Syā.

⁴ aññāṇaṃ - Syā, evamuparipi.

⁵ ananurodho asam bodho - Syā.

⁶ avijjājālaṃ avijjālaṅgī - Syā.

⁷ kasāvo ca moho ca - Ma, Syā, PTS.

⁸ daḍḍhā - Syā.

⁹ tasmā so - Syā.

Không khao khát: Khao khát nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với vị Phật Độc Giác, sự khao khát, tham ái ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, vị Phật Độc Giác ấy là không còn khao khát; - ‘không tham lam, không gặt gẫm, không khao khát’ là như thế.

Không gièm pha, đã dứt trừ các khuyết tật và sự si mê - Gièm pha: gièm pha, biểu hiện gièm pha, trạng thái gièm pha, sự ganh ghét, việc làm do ganh ghét. **Khuyết tật:** luyến ái là khuyết tật, sân hận là khuyết tật, si mê là khuyết tật, giận dữ là khuyết tật, thù hằn – gièm pha – ác ý – tất cả các pháp tạo tác bất thiện là các khuyết tật. **Sự si mê:** là sự không biết về Khổ, sự không biết về nhân sanh Khổ, sự không biết về sự diệt tận Khổ, sự không biết về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, sự không biết về điểm khởi đầu, sự không biết về điểm kết thúc, sự không biết về điểm khởi đầu và điểm kết thúc, sự không biết về các pháp tùy thuận duyên khởi này; sự không biết nào với hình thức như vậy là sự không nhìn thấy, không chứng ngộ, không thấu hiểu, không thấu triệt, không thu thập, không thâm nhập, không xem xét, không quán xét lại, không làm cho thấy rõ, không trong sáng, trạng thái ngu si, sự không nhận biết rõ, sự si mê, sự mê ám, sự mê muội, vô minh, sự lôi cuốn vào vô minh, sự gắn bó với vô minh, sự tiềm ẩn của vô minh, sự ngự trị của vô minh, sự ngăn trở của vô minh, si mê là gốc rễ của bất thiện. Đối với vị Phật Độc Giác ấy, sự gièm pha và sự si mê đã được tẩy trừ, đã được tẩy sạch, đã được tống ra, đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; - vị Phật Độc Giác ấy ‘không gièm pha, đã dứt trừ các khuyết tật và sự si mê’ là như thế.

Sau khi đã trở nên không còn ước ao (tham vọng) về tất cả thế gian - Ước ao: nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Tất cả thế gian:** tất cả thế gian của khổ cảnh, tất cả thế gian của loài người, tất cả thế gian của chư Thiên, tất cả thế gian của các uẩn, tất cả thế gian của các giới, tất cả thế gian của các xứ. **Sau khi đã trở nên không còn ước ao (tham vọng) về tất cả thế gian:** Sau khi đã trở nên không còn ước ao (tham vọng), sau khi đã trở nên không còn tham ái, sau khi đã trở nên không còn khao khát về tất cả thế gian; - ‘sau khi đã trở nên không còn ước ao (tham vọng) về tất cả thế gian’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

“Không tham lam, không gặt gẫm, không khao khát, không gièm pha, đã dứt trừ các khuyết tật và sự si mê, sau khi đã trở nên không còn ước ao (tham vọng) về tất cả thế gian, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

3.

*Pāpaṃ saḥāyaṃ parivajjayetha
anattadassiṃ visame nivīṭṭhaṃ,
sayāṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ
eko care khaggavisāṇakappo.*

Pāpaṃ saḥāyaṃ parivajjayethā ti - **Pāpasahāyo** vuccati “yo so saḥāyo dasavattukāya micchādiṭṭhiyā samannāgato: natthi dinnāṃ, natthi yīṭṭhaṃ, natthi hutāṃ, natthi sukaṭadukkaṭānaṃ¹ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imaṃ ca lokaṃ paraṃ ca lokaṃ sayāṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī ’ti; ayaṃ pāpasahāyo. **Pāpaṃ saḥāyaṃ parivajjayethā** ti pāpaṃ saḥāyaṃ vajjeyya² parivajjeyyā ’ti - pāpaṃ saḥāyaṃ parivajjayetha.

Anattadassiṃ visame nivīṭṭhan ti - **Anattadassī** vuccati yo so saḥāyo dasavattukāya micchādiṭṭhiyā samannāgato: natthi dinnāṃ –pe– ye imaṃ ca lokaṃ paraṃ ca lokaṃ sayāṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī ’ti. **Visame nivīṭṭhan** ti visame kāyakamme nivīṭṭhaṃ, visame vacīkamme nivīṭṭhaṃ, visame manokamme nivīṭṭhaṃ, visame pāṇātipāte nivīṭṭhaṃ, visame adinnādāne nivīṭṭhaṃ, visame kāmesu micchācāre nivīṭṭhaṃ, visame musāvāde nivīṭṭhaṃ, visamāya pisunāya vācāya nivīṭṭhaṃ, visamāya pharusāya vācāya nivīṭṭhaṃ, visame samphappalāpe nivīṭṭhaṃ, visamāya abhijjhāya nivīṭṭhaṃ, visame vyāpāde nivīṭṭhaṃ, visamāya micchādiṭṭhiyā nivīṭṭhaṃ, visamesu saṅkhāresu nivīṭṭhaṃ, visamesu pañcasu kāmagaṇesu nivīṭṭhaṃ, visamesu pañcasu nīvaraṇesu nivīṭṭhaṃ vinivīṭṭhaṃ sattaṃ allīnaṃ upagataṃ ajjhositāṃ adhimuttan ’ti - anattadassiṃ visame nivīṭṭhaṃ.

¹ sukaṭadukkaṭānaṃ - Ma, Syā.

² parivajjayetha vivajjeyya - Syā; vivajjeyya - PTS.

3.

*Nên lánh xa hẳn người bạn ác xấu,
kẻ không nhìn thấy mục đích, đã lún sâu vào (sở hành) sai trái.
Bản thân không nên phục vụ kẻ bị đeo níu (ở các đục), bị xao lãng,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Nên lánh xa hẳn người bạn ác xấu - Người bạn ác xấu: nói đến người bạn có tà kiến về mười sự việc là: Không có bố thí, không có dâng hiến, không có cúng tế, không có kết quả và sự thành tựu quả của các nghiệp đã được làm tốt hoặc được làm xấu, không có đời này, không có đời sau, không có mẹ, không có cha, không có các chúng sanh thuộc loại hóa sanh, không có ở thế gian các vị Sa-môn và Bà-la-môn sống chân chánh, thực hành đúng đắn là những vị với thắng trí của mình chúng ngộ và công bố về thế giới này và thế giới khác;” đây là người bạn ác xấu. **Nên lánh xa hẳn người bạn ác xấu:** nên lánh xa, nên lánh xa hẳn người bạn ác xấu; - ‘nên lánh xa hẳn người bạn ác xấu’ là như thế.

Kẻ không nhìn thấy mục đích, đã lún sâu vào (sở hành) sai trái - Kẻ không nhìn thấy mục đích: nói đến người bạn có tà kiến về mười sự việc là: “Không có bố thí, –nt– là những vị với thắng trí của mình chúng ngộ và công bố về thế giới này và thế giới khác.” **Đã lún sâu vào (sở hành) sai trái:** đã lún sâu vào thân nghiệp sai trái, đã lún sâu vào khẩu nghiệp sai trái, đã lún sâu vào ý nghiệp sai trái, đã lún sâu vào việc giết hại sinh mạng sai trái, đã lún sâu vào việc trộm cắp sai trái, đã lún sâu vào tà hạnh trong các đục sai trái, đã lún sâu vào việc nói dối sai trái, đã lún sâu vào việc nói đâm thọc sai trái, đã lún sâu vào việc nói thô lỗ sai trái, đã lún sâu vào việc nói nhảm nhí sai trái, đã lún sâu vào tham đắm sai trái, đã lún sâu vào sân hận sai trái, đã lún sâu vào tà kiến sai trái, đã lún sâu vào các pháp tạo tác sai trái, đã lún sâu vào năm loại đục sai trái, đã lún sâu vào năm pháp che lấp sai trái, đã đi theo vào, bị dính mắc, đã bám vào, đã đến gần, đã bám chặt, đã hướng đến; - ‘kẻ không nhìn thấy mục đích, đã lún sâu vào (sở hành) sai trái’ là như thế.

Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattan ti - Pasutan ti yopi kāme esati gavesati pariyesati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo,¹ sopi kāme pasuto.² Yopi taṇhāvasena rūpe pariyesati, sadde – gandhe – rase – phoṭṭhabbe pariyesati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāme pasuto. Yopi taṇhāvasena rūpe paṭilabhāti – sadde – gandhe – rase – phoṭṭhabbe paṭilabhāti taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāme pasuto. Yopi taṇhāvasena rūpe paribhuñjati –pe– sadde – gandhe – rase – phoṭṭhabbe paribhuñjati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāme pasuto. Yathā kalahakāraḷo kalahapasuto, kammakāraḷo kammapasuto, gocare caranto gocarapasuto, jhāyī jhānapasuto, evameva yo kāme esati gavesati pariyesati taccarito tabbahulo taggaruko tantinno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāmapasuto. Yopi taṇhāvasena rūpe pariyesati –pe– yopi taṇhāvasena rūpe paṭilabhāti –pe– Yopi taṇhāvasena rūpe paribhuñjati, sadde – gandhe – rase – phoṭṭhabbe paribhuñjati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāme pasuto. **Pamattan** ti pamādo vattabbo kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu kāmaguṇesu vā cittassa vossaggo³ vossaggānuppādānaṃ⁴ kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya asakkakkiriyatā asāttakkiriyatā anavaṭṭhitakiriyatā⁵ olīnavuttitā nikkhattachandatā nikkhattadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhīṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo, yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ, ayaṃ vuccanti pamādo. **Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattan** ti pasutaṃ⁶ na seveyya pamattaṃ ca sayaṃ na seveyya, sāmaṃ na seveyya, na niseveyya, na saṃseveyya na paṭisaṃseveyya⁷ na ācareyya na samācareyya na samādāya vatteyyā 'ti - sayaṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayetha
 anattadassiṃ visame nivīṭṭhaṃ,
 sayaṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

¹ tadādhīpateyyo - Syā, evamuparipi.

² kāmapasuto - Syā, evamuparipi.

³ vossaggo - Ma.

⁴ vossaggānuppādānaṃ - Ma.

⁵ anavaṭṭhitakiriyatā - Ma, Syā, PTS, Va, Vi, Ka.

⁶ pasutañca - Syā.

⁷ na paṭisaṃseveyya - Ma;
 na paṭiseveyya - Syā.

Bản thân không nên phục vụ kẻ bị đeo níu (ở các dục), bị xao lãng - Kẻ bị đeo níu (ở các dục): Kẻ nào tìm kiếm, tìm tòi, tầm cầu các dục, rồi đi theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiều theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo, kẻ ấy là bị đeo níu ở các dục. Kẻ nào, do tác động của tham ái, tầm cầu các sắc -nt- các thính -nt- các hương -nt- các vị -nt- tầm cầu các xúc, rồi đi theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiều theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo, kẻ ấy là bị đeo níu ở các dục. Kẻ nào, do tác động của tham ái, tiếp nhận các sắc -nt- các thính -nt- các hương -nt- các vị -nt- tiếp nhận các xúc, rồi đi theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiều theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo, kẻ ấy là bị đeo níu ở các dục. Kẻ nào, do tác động của tham ái, thọ hưởng các sắc -nt- các thính -nt- các hương -nt- các vị -nt- thọ hưởng các xúc, rồi đi theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiều theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo, kẻ ấy là bị đeo níu ở các dục. Giống như người gây nên sự cãi cọ thì bị đeo níu ở sự cãi cọ, người làm công việc thì bị đeo níu ở công việc, người đang sống ở nơi sinh sống thì bị đeo níu ở nơi sinh sống, người có thiên thì bị đeo níu bởi thiên, tương tự y như thế, kẻ nào tìm kiếm, tìm tòi, tầm cầu các dục, rồi đi theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiều theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo, kẻ ấy là bị đeo níu ở các dục. **Kẻ bị đeo níu ở các dục:** Kẻ nào, do tác động của tham ái, tiếp nhận các sắc -nt- Kẻ nào, do tác động của tham ái, thọ hưởng các sắc -nt- các thính -nt- các hương -nt- các vị -nt- thọ hưởng các xúc, rồi đi theo nó, phát triển theo nó, xem trọng nó, uốn cong theo nó, chiều theo nó, xuôi theo nó, hướng đến nó, xem nó là chủ đạo, kẻ ấy là bị đeo níu ở các dục. **Bị xao lãng:** sự xao lãng cần được nói đến: Sự buông thả hoặc sự buông xuôi trong việc buông thả của tâm ở uế hạnh về thân, ở uế hạnh về khẩu, ở uế hạnh về ý, hoặc ở năm loại dục, là trạng thái thực hành không nghiêm trang, trạng thái thực hành không liên tục, trạng thái thực hành không kiên định, có thói quen biếng nhác, trạng thái buông bỏ mong muốn, trạng thái buông bỏ bốn phận, sự không tập luyện, sự không tu tập, sự không làm thường xuyên, sự không quyết tâm, sự không chuyên cần, sự xao lãng trong việc tu tập các thiện pháp; sự xao lãng nào với hình thức như vậy là biểu hiện xao lãng, trạng thái xao lãng; việc này gọi là sự xao lãng. **Bản thân không nên phục vụ kẻ bị đeo níu (ở các dục), bị xao lãng:** không nên phục vụ kẻ bị đeo níu và bị xao lãng, bản thân không nên phục vụ, tự mình không nên phục vụ, không nên phục dịch, không nên kê cận, không nên hầu cận, không nên hành xử, không nên hành theo, không nên thọ trì và vận dụng; - 'bản thân không nên phục vụ kẻ bị đeo níu (ở các dục), bị xao lãng, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)' là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Nên lánh xa hẳn người bạn ác xấu,
 kẻ không nhìn thấy mục đích, đã lún sâu vào (sở hành) sai trái.
 Bản thân không nên phục vụ kẻ bị đeo níu (ở các dục), bị xao lãng,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

4

*Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha
mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ,
aññāya atthāni vineyya kaṅkhaṃ
eko care khaggavisāṇakappo.*

Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajethā ti bahussuto¹ hoti mitto sutadharo sutasannicayo,² ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā³ sātthaṃ savyañjanaṃ⁴ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathā rūpāssa⁵ dhammā bahussutā honti dhātā⁶ vacasā paricitā, manasānupekkhitā ditthiyā suppaṭividdhā.⁷ **Dhammadharaṃ** ti dhammaṃ dhārentaṃ suttam geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ⁸ vedallaṃ. **Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajethā** ti bahussutaṃ ca dhammadharaṃ ca mittaṃ bhajeyya sambhajeyya seveyya niseveyya saṃseveyya paṭiseveyyā 'ti - bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha.

Mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ ti uḷāro hoti mitto sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiññānadassanena. **Paṭibhānavantaṃ** ti tayo paṭibhānavanto⁹ pariyattipaṭibhānavā paripucchāpaṭibhānavā adhigamana-paṭibhānavā. Katamo pariyattipaṭibhānavā? Idhekaccassa buddhavacanaṃ pariyāputaṃ¹⁰ hoti suttam geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Tassa pariyattiṃ nissāya paṭibhāti, ayaṃ pariyattipaṭibhānavā.

Katamo paripucchāpaṭibhānavā? Idhekacco paripucchitāpi¹¹ hoti atthe ca ñāye ca lakkhaṇe ca kāraṇe ca ṭhānāṭhāne ca. Tassa paripucchaṃ nissāya paṭibhāti, ayaṃ paripucchāpaṭibhānavā.

Katamo adhigamapaṭibhānavā? Idhekaccassa adhigatā honti cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañcabalāni sattabojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo cattāro ariyamaggā cattāri sāmaññaphalāni catasso paṭisambhidāyo cha abhiññāyo.¹² Tassa attho ñāto dhammo ñāto nirutti ñātā. Atthe ñāte attho paṭibhāti, dhamme ñāte dhammo paṭibhāti, niruttiyā ñātāya nirutti paṭibhāti. Imesu tisu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. So paccakasambuddho imāya paṭibhānapaṭisambhidāya upeto samupeto upagato samupagato upapanno sampanno¹³ samannāgato. Tasmā paccakasambuddho paṭibhānavā. Yassa pariyatti natthi paripucchā¹⁴ natthi adhigamo natthi, kiṃ tassa paṭibhāyissatī 'ti - mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ.

¹ bahussutanti bahussuto - Syā.

² sutta-dharo sutta-sannicayo - PTS.

³ dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ - PTS.

⁴ sātthā savyañjanaṃ - Syā.

⁵ tathārūpāya - PTS.

⁶ dhātā - Ma, PTS.

⁷ suppaṭividdhā - Syā, PTS.

⁸ abbhūtadhammaṃ - Syā.

⁹ tayo paṭibhānavā - Va, Vi.

¹⁰ pariyāputaṃ - Syā; pariyāputṭhaṃ hoti - Va, Vi.

¹¹ paripucchitopi - Ma;

paripucchitā - Syā.

¹² chaḷabhiññāyo - Syā.

¹³ samupapanno - Ma, Syā.

¹⁴ paripucchaṃ natthi - Va, Vi.

4.

*Nên thân cận với vị nghe nhiều (học rộng), vị nắm giữ Giáo Pháp, người bạn cao thượng, có tài biện giải.
Sau khi hiểu thông về các lợi ích, nên dẹp bỏ sự nghi hoặc, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Nên thân cận với vị nghe nhiều (học rộng), vị nắm giữ Giáo Pháp: người bạn nghe nhiều là vị có sự ghi nhớ điều đã được nghe, có sự tích lũy điều đã được nghe về những pháp toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, tuyên thuyết về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ. Đối với vị này, các pháp có hình thức như thế là được nghe nhiều, được ghi nhớ, được tích lũy bằng khẩu, được suy nghĩ chín chắn bằng ý, được thấu triệt tốt đẹp bằng kiến thức. **Vị nắm giữ Giáo Pháp:** vị đang nắm giữ Giáo Pháp (gồm có chín thể loại): *sutta, geyya, veyyākaraṇa, gāthā, udāna, itivuttaka, jātaka, abbhūtadhamma, vedalla*. **Nên thân cận với vị nghe nhiều (học rộng), vị nắm giữ Giáo Pháp:** nên thân cận, nên gần gũi, nên phục vụ, nên phục dịch, nên kê cận, nên hầu cận người bạn là vị nghe nhiều và là vị nắm giữ Giáo Pháp; - ‘nên thân cận với vị nghe nhiều (học rộng), vị nắm giữ Giáo Pháp’ là như thế.

Người bạn cao thượng, có tài biện giải: người bạn là cao thượng với giới, với định, với tuệ, với giải thoát, và với tri kiến về giải thoát. **Có tài biện giải:** Có ba hạng người có tài biện giải: có tài biện giải do pháp học, có tài biện giải do vấn hỏi, có tài biện giải do chứng đắc. Có tài biện giải do pháp học là thế nào? Ở đây, một vị nào đó được học tinh thông về lời dạy của đức Phật (gồm có chín thể loại) là: *sutta, geyya, veyyākaraṇa, gāthā, udāna, itivuttaka, jātaka, abbhūta-dhamma, vedalla*;¹ nhờ vào pháp học, vấn đề được sáng tỏ đối với vị ấy. Đây là hạng người có tài biện giải do pháp học.

Có tài biện giải do vấn hỏi là thế nào? Ở đây, một vị nào đó là người vấn hỏi về mục đích, về cách thức, về tướng trạng, về nguyên nhân, và về tính chất hợp lý hay không hợp lý; nhờ vào việc vấn hỏi, điều ấy được sáng tỏ đối với vị ấy. Đây là hạng người có tài biện giải do vấn hỏi.

Có tài biện giải do chứng đắc là thế nào? Ở đây, một vị nào đó đạt đến bốn sự thiết lập niệ, bốn chánh cần, bốn nền tảng của thần thông, năm quyền, năm lực, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ, đạo lộ thánh thiện tám chi phần, bốn Thánh Đạo, bốn quả vị Samôn, bốn tuệ phân tích, sáu thăng trí; đối với vị ấy, ý nghĩa đã được biết, pháp đã được biết, ngôn từ đã được biết. Khi ý nghĩa đã được biết thì ý nghĩa được sáng tỏ, khi pháp đã được biết thì pháp được sáng tỏ, khi ngôn từ đã được biết thì ngôn từ được sáng tỏ; trí ở ba sự nhận biết này là tuệ phân tích về phép biện giải. Vị Phật Độc Giác ấy đã tiến đến, đã tiến gần, đã đến gần, đã tiến vào, đã đạt đến, đã tròn đủ, đã thành tựu tuệ phân tích về phép biện giải này; vì thế, vị Phật Độc Giác là người có tài biện giải. Đối với kẻ nào, pháp học không có, vấn hỏi không có, chứng đắc không có, đối với kẻ ấy, cái gì sẽ được sáng tỏ? - ‘người bạn cao thượng, có tài biện giải’ là như thế.

¹ Xem Phần Phụ Chú về ‘Chín thể loại của Giáo Pháp’ ở trang 635 .

Aññāya atthāni vineyya kaṅkhan ti attattham aññāya parattham aññāya ubhayattham aññāya diṭṭhadhammikattham aññāya samparāyikattham aññāya paramatthattham¹ aññāya abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtam katvā kaṅkham vineyya paṭivineyya pajaheyya vinodeyya byantikareyya anabhāvaṃ gameyyā 'ti - aññāya atthāni vineyya kaṅkham, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha
mittaṃ ulāraṃ paṭibhānavantaṃ,
aññāya atthāni vineyya kaṅkham
eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

5.

*Khiḍḍaṃ ratim² kāmasukhaṃ ca loke
analaṃkaritvā anapekkhamāno,
vibhūsaṇaṭṭhānā³ virato saccavādī
eko care khaggavisāṇakappo.*

Khiḍḍaṃ ratim kāmasukhaṃ ca loke ti - **Khiḍḍā** ti dve khiḍḍā kāyikā ca khiḍḍā vācasikā ca khiḍḍā –pe– ayaṃ kāyikā khiḍḍā. –pe– ayaṃ vācasikā khiḍḍā. **Ratī** ti anukkaṇṭhitādhivacanametam ratīti. **Kāmasukhan** ti vuttaṃ hetam bhagavatā: “Pañcime bhikkhave kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhaviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā –pe– ghānaviññeyyā gandhā – jivhāviññeyyā rasā – kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā. Ime kho bhikkhave pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho bhikkhave ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ.”⁴⁵ **Loke** ti manussaloke 'ti - khiḍḍaṃ ratim kāmasukhaṃ ca loke.

Analaṃkaritvā anapekkhamāno ti khiḍḍaṃ ca ratim ca⁶ kāmasukhaṃ ca loke analaṃkaritvā anapekkho⁷ hutvā pajahitvā vinodetvā byantikaritvā anabhāvaṃ gametvā 'ti - analaṃkaritvā anapekkhamāno.

¹ paramattham - Ma, Syā, PTS.

² khiḍḍā ratī - Syā, Pa, Va, Vi;
khiḍḍā-ratim - PTS, evamuparipi.

³ vibhūsaṇaṭṭhānā - Ma;
vibhūsaṇaṭṭhānā - Syā, evamuparipi.

⁴ kāmasukhanti kāmasukhañca - Syā;
kāme sukhaṃ - Va, Vi.

⁵ Saṃyuttanikāya, Maggasammutta.

⁶ khiḍḍā ca ratī ca - Va, Vi.

⁷ anapekkhā - Syā.

Sau khi hiểu thông về các lợi ích, nên dẹp bỏ sự nghi hoặc: sau khi hiểu thông về lợi ích của bản thân, sau khi hiểu thông về lợi ích của người khác, sau khi hiểu thông về lợi ích của cả hai, sau khi hiểu thông về lợi ích trong đời này, sau khi hiểu thông về lợi ích trong đời sau, sau khi hiểu thông về lợi ích của lợi ích tối thượng, sau khi biết rõ, sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt, nên dẹp bỏ, nên dẹp hẳn, nên dứt bỏ, nên xua đi, nên làm chấm dứt, nên khiến cho không còn hiện hữu sự nghi hoặc; - ‘sau khi hiểu thông về các lợi ích, nên dẹp bỏ sự nghi hoặc, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Nên thân cận với vị nghe nhiều (học rộng), vị nắm giữ Giáo Pháp,
 người bạn cao thượng, có tài biện giải.
 Sau khi hiểu thông về các lợi ích, nên dẹp bỏ sự nghi hoặc,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

5.

*Người không trông ngóng và không mong mỏi
 sự đùa giỡn, sự vui thích, và khoái lạc ngũ dục ở thế gian,
 đã xa lánh hẳn việc trang điểm, có lời nói chân thật,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Sự đùa giỡn, sự vui thích, và khoái lạc ngũ dục ở thế gian - Sự đùa giỡn: Có hai sự đùa giỡn: sự đùa giỡn về thân và sự đùa giỡn về khẩu. –nt– đây là sự đùa giỡn về thân. –nt– đây là sự đùa giỡn về khẩu.. **Sự vui thích:** từ ‘*ratī*’ này là diễn tả trạng thái không bị thất vọng. **Khoái lạc ngũ dục:** Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến: “Này các tỳ khưu, đây là năm loại dục. Năm loại nào? Các sắc được nhận thức bởi mắt là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình; các thanh được nhận thức bởi tai –nt– các hương được nhận thức bởi mũi –nt– các vị được nhận thức bởi lưỡi –nt– các xúc được nhận thức bởi thân là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình. Này các tỳ khưu, đây là năm loại dục. Này các tỳ khưu, thật vậy, tùy thuộc vào năm loại dục này, lạc và hỷ tâm sanh khởi; điều này được gọi là khoái lạc của dục.” **Ở thế gian:** ở thế gian của loài người; - ‘sự đùa giỡn, sự vui thích, và khoái lạc ngũ dục ở thế gian’ là như thế.

Người không trông ngóng và không mong mỏi: sau khi trở thành người không trông ngóng và không mong mỏi sự đùa giỡn, sự vui thích, và khoái lạc ngũ dục ở thế gian, sau khi dứt bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi khiến cho không còn hiện hữu; - ‘người không trông ngóng và không mong mỏi’ là như thế.

Vibhūsanatṭhānā virato saccavādī ti - **Vibhūsā** ti dve vibhūsā atthi agāriyassa vibhūsā,¹ atthi pabbajitassa vibhūsā.² Katamā agāriyassa vibhūsā? Kesā ca massu ca³ mālā ca gandhā ca⁴ vilepanā ca ābharaṇā ca piḷandhanā ca⁵ vatthaṃ ca sārasāmaṇaṃ ca veṭhanaṃ ca⁶ ucchādanaṃ parimaddanaṃ nahāpanaṃ⁷ sambāhanaṃ ādāsaṃ añjanaṃ mālāgandhavilepanaṃ⁸ mukhacuṇṇaṃ⁹ mukhalepanaṃ hatthabandhanaṃ sikhābandhanaṃ¹⁰ daṇḍaṃ nālikaṃ khaggaṃ chattaṃ chatrūpāhanaṃ¹¹ uñhisaṃ maṇiṃ vālavijaniṃ¹² odātāni vatthāni dīghadasāni¹³ iti vā, ayaṃ agāriyassa vibhūsā.

Katamā pabbajitassa vibhūsā? Cīvamaṇḍanā pattamaṇḍanā senāsanamaṇḍanā imassa vā pūtikāyassa¹⁴ bāhirānaṃ vā parikkhārānaṃ maṇḍanā vibhūsanā kelanā parikelanā¹⁵ gedhitatā gedhitattaṃ¹⁶ capalatā¹⁷ cāpalyaṃ, ayaṃ pabbajitassa vibhūsā.

Saccavādī ti so paccekasambuddho saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Vibhūsanatṭhānā ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaṃyutto vimariyādikatena cetasā viharatī 'ti - vibhūsanatṭhānā virato saccavādī, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“**Khiḍḍaṃ ratīṃ kāmāsukhaṃ ca loke**
analaṃkaritvā anapekkhamāno
vibhūsanatṭhānā virato saccavādī
eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

6.

Puttaṃ ca dāraṃ pitaraṃ ca mātaraṃ
dhanāni dhaññāni ca bandhavāni,
hitvāna¹⁸ kāmāni sakodhikāni¹⁹
eko care khaggavisāṇakappo.

Puttaṃ ca dāraṃ pitaraṃ ca mātaraṃ ti - **Puttā** ti cattāro puttā: atrajo putto, khettajo putto, dinnako putto, antevāsiko putto. **Dārā** vuccanti bhariyāyo. **Pitā** ti yo so janako. **Mātā** ti yā sā janakā 'ti²⁰ - puttaṃ ca dāraṃ pitaraṃ ca mātaraṃ.

¹ agārikavibhūsā - Ma;

² āgārikavibhūsā - Syā, evamuparipi.

³ anāgārikavibhūsā - Ma, Syā, evamuparipi.

⁴ kesā ca massu ca - Ma;

kesamassu ca - Va, Vi.

⁵ mālāgandhaṇa - Ma.

⁶ vilepanaṇa ābharaṇaṇa piḷandhanaṇa - Ma, Syā.

⁷ pārupanaṇa veṭhanaṇa - Ma;

pasādhanaṇa veṭthanaṇa - Syā.

⁸ nahāpanaṃ - Ma.

⁹ mālāvilepanaṃ - Syā.

¹⁰ mukhacuṇṇakaṃ - Syā;

mukhadhuṇṇakaṃ - Pa, Va, Vi.

¹¹ hatthabandhaṃ visikkhābandhaṃ - Ma, Syā.

¹² citrupāhanaṃ - Ma;

upāhanaṃ - Syā.

¹³ vālabijaniṃ - Ma;

vālavijjanī - Syā.

¹⁴ dīgharassāni - Syā.

¹⁵ bhutikāyassa - Pa, Va, Vi.

¹⁶ kelanā parikelanā - Ma, Syā.

¹⁷ gaddhikatā gaddhikattaṃ - Ma.

¹⁸ capalanā - Syā;

cāpalaviṃ - Va, Vi, Ka.

¹⁹ jahitvāna - Pa, Va, Vi, evamuparipi.

²⁰ yathodhikāni - Ma, Syā, PTS;

yatodhikāti - Va, Vi, Ka, evamuparipi.

sā janikāti - Ma, Syā, PTS.

Đã xa lánh hẳn việc trang điểm, có lời nói chân thật - Việc trang điểm: Có hai sự trang điểm: có sự trang điểm của người tại gia, có sự trang điểm của bậc xuất gia. Việc trang điểm của người tại gia là các việc nào? Đầu tóc, bộ râu, tràng hoa, vật thơm, vật thoa, đồ trang sức, vật tô điểm, vải vóc, áo khoác, khăn đội đầu, việc kỳ cọ, việc dấm bóp, việc cho người tắm rửa, vật đập vôi, gương soi, việc tô mắt, vật tắm hoa thơm, phấn thoa ở mặt, việc bôi dầu ở mặt, vật buộc cánh tay, nơ thắt ở đầu, gậy chống, ống cây, thanh gươm, dù che, giày dép sắc sỡ, khăn bịt đầu, ngọc ma-ni, cây phát trần, (quấn) các tấm vải trắng có đường biên rộng, hoặc là như thế; điều này là việc trang điểm của người tại gia.

Việc trang điểm của bậc xuất gia là các việc nào? Việc trang hoàng y phục, việc trang hoàng bình bát, việc trang hoàng chỗ nằm ngồi, việc trang hoàng, trang điểm, tiêu khiển, giải trí, trạng thái mong muốn, bản tính mong muốn, hành động tô điểm, trạng thái tô điểm đối với các phần bên ngoài của cơ thể hôi thối này hoặc các vật dụng; điều này là việc trang điểm của người xuất gia.

Có lời nói chân thật: vị Phật Độc Giác ấy có lời nói chân thật, liên quan đến sự thật, chắc chắn, đáng tin, không lường gạt thế gian. Đã xa lánh hẳn việc trang điểm, đã tránh khỏi, đã tránh xa, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘đã xa lánh hẳn việc trang điểm, có lời nói chân thật, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Người không trông ngóng và không mong mỏi
 sự đùa giỡn, sự vui thích, và khoái lạc ngũ dục ở thế gian,
 đã xa lánh hẳn việc trang điểm, có lời nói chân thật,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

6.

Sau khi từ bỏ con và vợ, cha và mẹ, các tài sản và lúa đậu, các quyến thuộc, và các dục theo mức độ (của chúng), nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Con và vợ, cha và mẹ - Con: Có bốn loại con: con ruột là con, con nhặt được là con, con nuôi là con, học trò là con. **Vợ:** nói đến những người vợ. **Cha:** là người nam có liên quan đến việc sanh sản. **Mẹ:** là người nữ sanh con; - ‘con và vợ, cha và mẹ’ là như thế.

Dhanāni dhaññāni ca bandhavāni ti - **Dhanāni** vuccanti hiraññaṃ suvaṇṇaṃ muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitaṅko¹ masāragallaṃ.² **Dhaññāni** vuccanti pubbannaṃ³ aparannaṃ.⁴ Pubbannaṃ nāma sālī vīhi yavo godhumo kaṅgu varako kudrūsako.⁵ Aparannaṃ nāma sūpeyyaṃ. **Bandhavāni** ti cattāro bandhavā:⁶ ñātibandhavāpi bandhu, gottabandhavāpi bandhu, mittabandhavāpi bandhu, sippabandhavāpi bandhū 'ti - dhanāni dhaññāni ca bandhavāni.

Hitvāna kāmāni sakodhikāni ti - **Kāmā** ti uddānato dve kāmā: vatthukāmā ca kilesakāmā ca -pe- ime vuccanti vatthukāmā -pe- ime vuccanti kilesakāmā. **Hitvāna kāmāni** ti vatthukāme parijānitvā kilesakāme pahāya pajahitvā vinoditvā⁷ byantiṃ karitvā⁸ anabhāvaṃ gametvā. **Hitvāna kāmāni sakodhikāni** ti sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati; sakadāgāmimaggena ye kilesā pahīnā - anāgāmimaggena ye kilesā pahīnā - arahattamaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati 'ti - hitvāna kāmāni sakodhikāni, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “Puttaṃ ca dāraṃ pītaraṃ ca mātaraṃ
 dhanāni dhaññāni ca bandhavāni,
 hitvāna kāmāni sakodhikāni
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

7.

Saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ
 appassādo dukkhamettha bhīyo,⁹
 gaḷo¹⁰ eso iti ñatvā matimā¹¹
 eko care khaggavisāṇakappo.

Saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ ti saṅgo ti vā balisanti vā āmisanti vā laggananti vā¹² paḷibodhoti vā pañcannetaṃ kāmagaṇānaṃ adhivacanaṃ. **Parittamettha sokhyaṃ** ti vuttaṃ hettaṃ bhagavatā:

¹ lohitaṅgo - Ma, Va, Vi.

² masāragallo - Syā.

³ pubbannaṃ - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ aparannaṃ - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ kudrusako - Syā.

⁶ bandhavo - Syā, PTS.

⁷ vinodetvā - Syā.

⁸ byantikaritvā - Ma, Syā.

⁹ bhīyo - Syā, PTS, evamuparipi.

¹⁰ gaḷo - Syā, PTS, evamuparipi.

¹¹ mutimā - PTS, Pana, Sa;

satimā - Va, Vi, evamuparipi.

¹² laganananti vā - Pana;

labhananti vā - Va, Vi, evamuparipi.

Các tài sản và lúa đậu, các quyền thuộc - Các tài sản: nói đến vàng khối, vàng ròng, ngọc trai, ngọc ma-ni, ngọc bích, xà cừ, đá quý, san hô, bạc, vàng, ngọc rubi, ngọc mắt mèo. **Lúa đậu:** nói đến thực phẩm chính, thực phẩm phụ. Thực phẩm chính có tên gọi là: lúa *sāli*, lúa mùa, lúa mạch, lúa mì, kê, đậu *varaka*, bắp. Thực phẩm phụ có tên gọi là vật để nấu xúp. **Các quyền thuộc:** có bốn hạng quyền thuộc: quyền thuộc về bà con là thân quyền, quyền thuộc về dòng họ là thân quyền, quyền thuộc về bạn bè là thân quyền, quyền thuộc về nghề nghiệp là thân quyền; - ‘các tài sản và lúa đậu, các quyền thuộc’ là như thế.

Sau khi từ bỏ các dục theo mức độ (của chúng) - Các dục: : theo sự phân loại thì có hai loại dục: vật dục và ô nhiễm dục. –nt– Các điều này được gọi là vật dục. –nt– Các điều này được gọi là ô nhiễm dục. **Sau khi từ bỏ các dục:** Sau khi biết toàn diện về các vật dục, sau khi dứt bỏ các ô nhiễm dục, sau khi dứt trừ, sau khi xưa đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu. **Sau khi từ bỏ các dục theo mức độ (của chúng):** Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhập Lưu, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại. Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhất Lai – Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Bất Lai – Các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo A-la-hán, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại; - ‘sau khi từ bỏ các dục theo mức độ (của chúng)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

“Sau khi từ bỏ con và vợ, cha và mẹ, các tài sản và lúa đậu, các quyền thuộc, và các dục theo mức độ (của chúng), nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

7.

*Điều này (ngũ dục) là sự quyền luyến, hạnh phúc ở đây là nhỏ nhoi, ít khoái lạc, sự khổ đau ở đây là nhiều hơn.
Người có sự nhận thức, sau khi biết được ‘điều này là móc câu,’
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Điều này (ngũ dục) là sự quyền luyến, hạnh phúc ở đây là nhỏ nhoi: ‘sự quyền luyến,’ hoặc ‘lưỡi câu,’ hoặc ‘miếng mồi,’ hoặc ‘sự dính mắc,’ hoặc ‘sự vương bận,’ tên gọi này là dành cho năm loại dục. **Hạnh phúc ở đây là nhỏ nhoi:** Bởi vì điều này đã được đức Thế Tôn nói đến:

“Pañcime bhikkhave kāmagaṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaniyā –pe– kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaniyā. Ime kho bhikkhave pañca-kāmagaṇā. Yaṃ kho bhikkhave ime pañca kāmagaṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ.”¹ Appakaṃ etaṃ sukhaṃ, omakaṃ etaṃ sukhaṃ, thokaṃ² etaṃ sukhaṃ, lāmakāṃ etaṃ sukhaṃ, chattaṃ³ etaṃ sukhaṃ, parittakaṃ etaṃ sukhaṃ ’ti - saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ.

Appassādo dukkhamettha bhīyo ti “appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā⁴ ādīnavo ettha bhīyo, aṭṭhikaṅkalūpamā⁵ kāmā vuttā bhagavatā – maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā – tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā – aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā – supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā – yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā – rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā – asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā – sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā – sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā ādīnavo ettha bhīyo ”ti⁶ - appassādo dukkhamettha bhīyo.

Gaḷo eso iti ñatvā matimā ti gaḷoti vā balisanti vā āmisanti vā laggananti vā bandhananti vā paḷibodhoti vā pañcannetaṃ kāmagaṇānaṃ adhvacaṇaṃ. **Iti** ti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūri akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbataṃ etaṃ iti ’ti. **Matimā** ti dhīro paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvi medhāvi.

Gaḷo eso iti ñatvā matimā ti matimā gaḷoti ñatvā⁷ balisanti ñatvā āmisanti ñatvā laggananti ñatvā bandhananti ñatvā paḷibodhoti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā ’ti - gaḷo eso iti ñatvā matimā, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ
 appassādo dukkhamettha bhīyo,
 gaḷo eso iti ñatvā matimā
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.*

¹ Saṃyuttanikāya, Maggasamṃyutta.

² thokakaṃ - Ma;
 itisaddo Syā potthake natthi.

³ chatukkaṃ - Ma; dukkhaṃ - Syā, PTS.

⁴ bahupāyāsā - Ma, evamuparipi.

⁵ aṭṭhikaṅkalūpamā - Ma, Syā.

⁶ Majjhima nikāya, Alagaddūpamasutta.

⁷ gaṇḍoti matimā ñatvā - Syā.

“Này các tỳ khưu, đây là năm loại dục. Năm loại nào? Các sắc được nhận thức bởi mắt là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình; –nt– các xúc được nhận thức bởi thân là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình. Này các tỳ khưu, đây là năm loại dục. Này các tỳ khưu, thật vậy, tùy thuộc vào năm loại dục này, lạc và hỷ tâm sanh khởi; điều này được gọi là khoái lạc của dục.” Hạnh phúc này là ít ỏi, hạnh phúc này là thấp kém, hạnh phúc này là chút ít, hạnh phúc này là thấp thỏi, hạnh phúc này là tồi tệ, hạnh phúc này là nhỏ nhoi; - ‘điều này (ngũ dục) là sự quyến luyến, hạnh phúc ở đây là nhỏ nhoi’ là như thế.

Ít khoái lạc, sự khổ đau ở đây là nhiều hơn: Đức Thế Tôn đã giảng giải rằng các dục có ít ỏi khoái lạc, nhiều khổ đau, nhiều ưu phiền, ở đó điều bất lợi còn nhiều hơn. Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là khúc xương, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là miếng thịt, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là cây đuốc cò, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là hố than cháy rực, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là giấc mơ, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là vật vay mượn, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là trái trên cây, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là lò sát sanh, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là mũi lao nhọn, –nt– Các dục đã được đức Thế Tôn giảng giải như là đầu rắn độc, nhiều khổ đau, nhiều ưu phiền, ở đó điều bất lợi còn nhiều hơn;” - ‘ít khoái lạc, sự khổ đau ở đây là nhiều hơn’ là như thế.

Người có sự nhận thức, sau khi biết được ‘điều này là móc câu’: ‘Móc câu,’ hoặc ‘lưỡi câu,’ hoặc ‘miếng mồi,’ hoặc ‘sự dính mắc,’ hoặc ‘sự cột trói,’ hoặc ‘sự vướng bận,’ tên gọi này là dành cho năm loại dục. **Iti:** Từ ‘iti’ này là sự nối liền các câu văn, sự kết hợp các câu văn, sự làm đầy đủ các câu văn, sự gập gờ của các âm, trạng thái trau chuốt từ ngữ, tính chất tuần tự của các câu văn. **Người có sự nhận thức:** là người sáng trí, sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh.

Người có sự nhận thức, sau khi biết được ‘điều này là móc câu’: Người có sự nhận thức sau khi biết là: ‘móc câu,’ sau khi biết là: ‘lưỡi câu,’ sau khi biết là: ‘miếng mồi,’ sau khi biết là: ‘sự dính mắc,’ sau khi biết là: ‘sự cột trói,’ sau khi biết là: ‘sự vướng bận,’ sau khi biết được, sau khi cân nhắc, sau khi xác định, sau khi minh định, sau khi làm rõ rệt; - ‘người có sự nhận thức, sau khi biết được ‘điều này là móc câu,’ nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
 “Điều này (ngũ dục) là sự quyến luyến, hạnh phúc ở đây là nhỏ nhoi,
 ít khoái lạc, sự khổ đau ở đây là nhiều hơn.
 Người có sự nhận thức, sau khi biết được ‘điều này là móc câu,’
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

8.

*Sandālayitvāna saññojanāni
jālaṃva bhetvā salilambucārī,
aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno
eko care khaggavisāṇakappo.*

Sandālayitvāna saññojanāni ti dasa saññojanāni: kāmarāgasaññojanaṃ paṭighasaññojanaṃ mānasaññojanaṃ diṭṭhisaññojanaṃ vicikicchasaññojanaṃ sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ bhavarāgasaññojanaṃ issāsaññojanaṃ macchariyasaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ. **Sandālayitvāna saññojanāni** ti dasasaññojanāni dālayitvā sandālayitvā pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā 'ti - sandālayitvāna saññojanāni.

Jālaṃva bhetvā salilambucārī ti - **Jālaṃ** vuccati suddajālaṃ. **Salilaṃ** vuccati udakaṃ. **Ambucārī** vuccati maccho. Yathā maccho jālaṃ bhinditvā sambhinditvā¹ dālayitvā² padālayitvā sampadālayitvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti, evameva dve jālā: taṇhājālaṃ ca diṭṭhijālaṃ ca –pe– idaṃ taṇhājālaṃ –pe– idaṃ diṭṭhijālaṃ. Tassa paccekasambuddhassa taṇhājālaṃ pahīnaṃ, diṭṭhijālaṃ paṭinissaṭṭhaṃ. Taṇhājālassa pahīnattā diṭṭhijālassa paṭinissaṭṭhattā so paccekasambuddho rūpe na sajjati, sadde na sajjati, gandhe na sajjati –pe– diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na sajjati na gaṇhāti³ na bajjhāti⁴ na paḷibajjhāti,⁵ nikkhanto nissaṭṭo vippamutto visaññutto vimariyādīkatena cetasā viharati 'ti - jālaṃva bhetvā salilambucārī.

Aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno ti yathā aggi tiṇakaṭṭhupādānaṃ dahanto⁶ gacchati anivattanto, evameva tassa paccekasambuddhassa sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Sakadāgāmaggena – Anāgāmaggena – Arahattamaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati 'ti - aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
“*Sandālayitvāna saññojanāni
jālaṃva bhetvā salilambucārī,
aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno
eko care khaggavisāṇakappo*”ti.

¹ pabhinditvā - Syā.

² phālayitvā - Syā, PTS.

³ na gayhati - Va, Vi.

⁴ na bujjhati - Pana.

⁵ na paḷibujjhāti - Pana.

⁶ dahanto - Syā, PTS.

8.

*Sau khi bứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc,
tựa như loài thủy tộc ở trong nước đã phá tan chiếc lưới,
tựa như ngọn lửa không quay lại nơi đã bị đốt cháy,
nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngư (chỉ có một).*

Sau khi bứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc: có mười sự ràng buộc: sự ràng buộc của ái dục, sự ràng buộc của bất bình, sự ràng buộc của ngã mạn, sự ràng buộc của tà kiến, sự ràng buộc của hoài nghi, sự ràng buộc do việc bám víu vào giới và phận sự, sự ràng buộc do sự luyến ái vào hữu, sự ràng buộc của ganh tỵ, sự ràng buộc của bòn xén, sự ràng buộc của vô minh. **Sau khi bứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc:** sau khi bứt lìa, sau khi bứt lìa hoàn toàn, sau khi dứt bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu mười sự ràng buộc; - ‘sau khi bứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc’ là như thế.

Tựa như loài thủy tộc ở trong nước đã phá tan chiếc lưới - Chiếc lưới: nói đến chiếc lưới bằng chỉ sợi. **Nước:** nói đến nước (thông thường).¹ **Loài thủy tộc:** nói đến loài cá. Giống như con cá sau khi phá vỡ, sau khi phá vỡ hoàn toàn, sau khi bứt lìa, sau khi bứt lìa hẳn, sau khi bứt lìa hoàn toàn cái lưới, rồi lội đi, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng, tương tự y như vậy, có hai mạng lưới: mạng lưới tham ái và mạng lưới tà kiến –nt– điều này là mạng lưới tham ái –nt– điều này là mạng lưới tà kiến. Đối với vị Phật Độc Giác ấy, mạng lưới tham ái đã được dứt bỏ, mạng lưới tà kiến đã được buông bỏ. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với mạng lưới tham ái, do trạng thái đã được buông bỏ đối với mạng lưới tà kiến, vị Phật Độc Giác ấy không dính mắc ở sắc, không dính mắc ở thính, không dính mắc ở hương, –nt– không dính mắc ở các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, (vị ấy) không nắm giữ, không bị trói buộc, không bị giữ lại, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘tựa như loài thủy tộc ở trong nước đã phá tan chiếc lưới’ là như thế.

Tựa như ngọn lửa không quay lại nơi đã bị đốt cháy: giống như ngọn lửa, có nhiên liệu là củ và củi, trong khi đang thiêu đốt, nó đi tới không quay trở lại, tương tự y như vậy, đối với vị Phật Độc Giác ấy, các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhập Lưu, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại; các ô nhiễm nào đã được dứt bỏ bởi Đạo Nhất Lai –nt– bởi Đạo Bất Lai –nt– bởi Đạo A-la-hán, các ô nhiễm ấy không đi về lại, không quay trở lại, không quay về lại; - ‘tựa như ngọn lửa không quay lại nơi đã bị đốt cháy, nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
“*Sau khi bứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc,
tựa như loài thủy tộc ở trong nước đã phá tan chiếc lưới,
tựa như ngọn lửa không quay lại nơi đã bị đốt cháy,
nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngư (chỉ có một).*”

¹ *salilam* và *udakam* có chung ý nghĩa là “nước.”

9.

*Okkhittacakkhu¹ na ca pādalolo
guttindriyo rakkhitamānasāno,
anavassuto aparidayhamāno
eko care khaggavisāṇakappo.*

Okkhittacakkhu na ca pādalolo ti Kathaṃ khittacakkhu hoti? Idhekacco bhikkhu cakkhulolo cakkhuloliyena samannāgato hoti ‘aditṭhaṃ dakkhitabbaṃ diṭṭhaṃ samatikkamitabban ’ti ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ gāmena gāmaṃ nigamena nigamaṃ nagarena nagaraṃ raṭṭhena raṭṭhaṃ janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavatthitacārikaṃ² anuyutto hoti rūpadassanāya, evaṃ³ khittacakkhu hoti.

Athavā bhikkhu antaragharaṃ pavitṭho vīthiṃ paṭipanno asaṃvuto gacchati: hatthiṃ olokento assaṃ olokento rathaṃ olokento pattīṃ olokento itthiyo olokento purise olokento kumārake olokento kumārikāyo olokento antarāpanaṃ olokento gharamukhāni olokento uddhaṃ olokento adho olokento disāvidisaṃ⁴ vipekkhamāno⁵ gacchati, evampi khittacakkhu hoti.

Athavā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇaṃ⁶ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati,⁷ evampi khittacakkhu hoti.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathīdaṃ: naccaṃ gītaṃ⁸ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ pāṇissaraṃ vetālaṃ kumbhathūnaṃ sobhanagaraṃ⁹ caṇḍālaṃ vaṃsaṃ dhovanaṃ hatthiyuddhaṃ assayuddhaṃ mahisayuddhaṃ¹⁰ usabhayuddhaṃ ajayuddhaṃ meṇḍayuddhaṃ kukkuṭayuddhaṃ vaṭṭakayuddhaṃ daṇḍayuddhaṃ muṭṭhiyuddhaṃ nibbuddhaṃ uyyodhikaṃ balaggaṃ senābyūhaṃ anīkadassanaṃ iti vā, [¹¹] evampi khittacakkhu hoti.

¹ okkhittacakkhū - Syā, PTS, evamuparipi.

² anavatthitacārikaṃ - Ma; anvatthacārikaṃ - Syā, PTS, Pa, Va, Vi, evamuparipi.

³ evampi - PTS.

⁴ uddham adho disā vidisaṃ - PTS; umbaṃ diso disaṃ - Pa, Va, Vi.

⁵ pekkhamāno - Syā, PTS, Pa, Va, Vi.

⁶ yatvādhikaraṇaṃ - Pa, Va, Vi, evamuparipi.

¹⁰ mahimsayuddhaṃ - Ma.

⁷ na cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati - Syā; cakkhundriye saṃvaraṃ n’ āpajjati - PTS.

⁸ naccagītaṃ - PTS.

⁹ sobhanakaṃ - Ma.

¹¹ iti evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyutto hoti - Ma, PTS; evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyutto hoti - Syā.

9.

*Có mắt nhìn xuống, và không buông thả bàn chân (đi đó đây),
có giác quan được bảo vệ, có tâm ý được hộ trì,
không bị nhiễm dục vọng, không bị thiêu đốt (bởi phiền não),
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Có mắt nhìn xuống và không buông thả bàn chân (đi đó đây): Có mắt buông lung là thế nào? Ở đây, một vị tỳ khưu nào đó buông thả con mắt, có trạng thái buông thả ở mắt (nghĩ rằng): “Nên thấy điều chưa thấy, nên bỏ qua điều đã thấy,” rồi từ tu viện này đến tu viện khác, từ vườn hoa này đến vườn hoa khác, từ ngôi làng này đến ngôi làng khác, từ thị trấn này đến thị trấn khác, từ thành phố này đến thành phố khác, từ quốc độ này đến quốc độ khác, từ xứ sở này đến xứ sở khác, đeo đuổi cuộc du hành lâu dài, cuộc du hành bất định để nhìn ngắm cảnh sắc; có mắt buông lung là như vậy.

Hoặc là, vị tỳ khưu, khi đã vào đến xóm nhà, khi đi dọc theo con đường thì đi không thu thúc: vị ấy vừa đi vừa nhìn voi, nhìn ngựa, nhìn xe, nhìn người đi bộ, nhìn các phụ nữ, nhìn các nam nhân, nhìn các cậu trai, nhìn các cô gái, nhìn các cửa tiệm, nhìn mặt tiền của các căn nhà, nhìn lên, nhìn xuống, nhìn xem hương chính hương phụ; có mắt buông lung còn là như vậy.

Hoặc là, vị tỳ khưu, sau khi nhìn thấy cảnh sắc bằng mắt, có sự nắm giữ hình tướng, có sự nắm giữ chi tiết. Do nguyên nhân nào mà vị ấy, trong khi sống, có nhân quyền không được thu thúc, khiến các sự tham đắm, ưu phiền, các ác bất thiện pháp có thể xâm nhập, vị ấy không thực hành sự thu thúc đối với nguyên nhân ấy, không hộ trì nhân quyền, không tiến hành sự thu thúc ở nhân quyền; có mắt buông lung còn là như vậy.

Hoặc hơn nữa, giống như một số tôn giả Sa-môn và Bà-la-môn, sau khi thọ thực các bữa ăn được bố thí do đức tin, các vị ấy lại sống, đeo đuổi việc xem trình diễn có hình thức như vậy; tức là múa, hát, đờn, vũ hội, nghe kể chuyện, vỗ tay theo nhịp, đánh chiêng, đánh trống, biểu diễn thời trang, trò chơi với banh sắt, trò tung hứng tre, lễ bốc mộ, đấu voi, đấu ngựa, đấu trâu, đấu bò mộng, đấu dê, đấu cừu, đấu gà, đấu chim cú, đấu gậy, đánh bốc, đấu vật, tập trận, dàn quân, đóng quân, xem sự điều quân, hoặc là như thế; có mắt buông lung còn là như vậy.

Kathaṃ okkhittacakkhu hoti? Idhekacco bhikkhu ¹ na cakkhulolo na cakkhuloliyena samannāgato hoti ‘adiṭṭhaṃ dakkhitabbaṃ diṭṭhaṃ samatikkamitabbaṃ’ ti na ārāmena ārāmaṃ, na uyyānena uyyānaṃ, na gāmena gāmaṃ, na nigamena nigamaṃ, na nagarena nagaraṃ, na raṭṭhena raṭṭhaṃ, na janapadena janapadaṃ, dīghacārikaṃ² anavatthitacārikaṃ ananuyutto hoti rūpadassanāya. Evampi okkhittacakkhu hoti.

Athavā bhikkhu antaragharaṃ pavitṭho vīthiṃ paṭipanno saṃvuto gacchati na hatthiṃ olokento na assaṃ olokento na rathaṃ olokento na pattīṃ olokento na itthiyo olokento na purise olokento na kumārake olokento na kumārikāyo olokento na antarāpanaṃ olokento na gharamukhāni olokento na uddhaṃ olokento na adho olokento na disāvidisaṃ³ vipekkhamāno⁴ gacchati, evampi okkhittacakkhu hoti.

Athavā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇaṃ⁵ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhiññādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati rakkhati cakkhundriyaṃ cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati, evampi okkhittacakkhu hoti.

Yathāvā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ ananuyuttā viharanti seyyathīdaṃ: naccaṃ gītaṃ vāditaṃ –pe– anīkadassanaṃ iti vā, iti evarūpā visūkadassanā paṭivirato;⁶ evampi okkhittacakkhu hoti.

Na ca pādalolo ti kathaṃ pādalolo hoti? Idhekacco bhikkhu pādalolo pādaloliyena samannāgato hoti ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ gāmena gāmaṃ nigamena nigamaṃ nagarena nagaraṃ raṭṭhena raṭṭhaṃ janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavatthitacārikaṃ anuyutto viharati;⁷ evampi pādalolo hoti.

¹ idha bhikkhu - Syā, Pa, Va, Vi.

² na dīghacārikaṃ - Syā.

³ na diso disaṃ - Pa, Va, Vi.

⁴ pekkhamāno - Syā.

⁵ yatvādhikaraṇametam - Va, Vi.

⁶ paṭivirato hoti - Syā, PTS.

⁷ anuyutto hoti - Ma, Syā.

Có mắt nhìn xuống là thế nào? Ở đây, một vị tỳ khưu nào đó không buông thả con mắt, không có trạng thái buông thả ở mắt (không nghĩ rằng): “Nên thấy điều chưa thấy, nên bỏ qua điều đã thấy,” rồi không từ tu viện này đến tu viện khác, không từ vườn hoa này đến vườn hoa khác, không từ ngôi làng này đến ngôi làng khác, không từ thị trấn này đến thị trấn khác, không từ thành phố này đến thành phố khác, không từ quốc độ này đến quốc độ khác, không từ xứ sở này đến xứ sở khác, không đeo đuổi cuộc du hành lâu dài, cuộc du hành bất định để nhìn ngắm cảnh sắc; có mắt nhìn xuống là như vậy.

Hoặc là, vị tỳ khưu, khi đã vào đến xóm nhà, khi đi dọc theo con đường thì đi thu thúc: vị ấy đi mà không nhìn voi, không nhìn ngựa, không nhìn xe, không nhìn người đi bộ, không nhìn các phụ nữ, không nhìn các nam nhân, không nhìn các cậu trai, không nhìn các cô gái, không nhìn các cửa tiệm, không nhìn mặt tiền của các căn nhà, không nhìn lên, không nhìn xuống, không nhìn xem hướng chính hướng phụ; có mắt nhìn xuống còn là như vậy.

Hoặc là, vị tỳ khưu, sau khi nhìn thấy cảnh sắc bằng mắt, không có sự nắm giữ hình tướng, không có sự nắm giữ chi tiết. Do nguyên nhân nào mà vị ấy, trong khi sống, có nhân quyền không được thu thúc, khiến các sự tham đắm, ưu phiền, các ác bất thiện pháp có thể xâm nhập, vị ấy thực hành sự thu thúc đối với điều ấy, hộ trì nhân quyền, tiến hành sự thu thúc ở nhân quyền; có mắt nhìn xuống còn là như vậy.

Hoặc hơn nữa, giống như một số tôn giả Sa-môn và Bà-la-môn, sau khi thọ thực các bữa ăn được bố thí do đức tin, rồi các vị ấy sống, không đeo đuổi việc xem trình diễn có hình thức như vậy; tức là múa, hát, đờn, –nt– xem sự điều quân, hoặc là như thế; vị ấy tránh xa việc xem trình diễn có hình thức như thế ấy; có mắt nhìn xuống còn là như vậy.

Và không buông thả bàn chân: Buông thả bàn chân là thế nào? Ở đây, một vị tỳ khưu nào đó buông thả bàn chân, có trạng thái buông thả ở bàn chân, từ tu viện này đến tu viện khác, từ vườn hoa này đến vườn hoa khác, từ ngôi làng này đến ngôi làng khác, từ thị trấn này đến thị trấn khác, từ thành phố này đến thành phố khác, từ quốc độ này đến quốc độ khác, từ xứ sở này đến xứ sở khác, sống, đeo đuổi cuộc du hành lâu dài, cuộc du hành bất định; buông thả bàn chân là như vậy.

Athavā bhikkhu antopi saṅghārāme¹ pādaloḷo pādaloḷiyena samannāgato hoti, na atthahetu² na kāraṇahetu uddhato avūpasantacitto pariveṇato pariveṇaṃ gacchati, viharato vihāraṃ gacchati, aḍḍhayogato aḍḍhayogaṃ gacchati, pāsādato pāsādaṃ gacchati, hammiyato hammiyaṃ gacchati, guhāya³ guhaṃ gacchati, lenato lenaṃ gacchati, kuṭiyā kuṭiṃ gacchati, kūṭāgārato kūṭāgāraṃ gacchati, aṭṭato aṭṭaṃ gacchati, māḷato māḷaṃ gacchati, uddaṇḍato uddaṇḍaṃ gacchati, uddositato uddositaṃ gacchati, upaṭṭhānasāḷato upaṭṭhānasāḷaṃ gacchati, maṇḍalamāḷato maṇḍalamāḷaṃ⁴ gacchati, rukkhamaḷato rukkhamaḷaṃ gacchati, yattha vā pana bhikkhū nisīdanti tahiṃ gacchati⁵ tattha ekassa vā dutiyo hoti, dvinnaṃ vā tatiyo hoti, tiṇṇaṃ vā catuttho hoti, tattha bahuṃ samphappalāpaṃ palapati⁶ seyyathīdaṃ: rājakathaṃ corakathaṃ –pe– itibhavābhavakathaṃ katheti.⁷ Evampi pādaloḷo hoti.

Na ca pādaloḷo ti so paccekasambuddho pādaloḷiyā ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭṭo vippamutto visaññutto vimariyādīkatena cetasā [viharati⁸] paṭisallānārāmo hoti paṭisallānarato ajjhataṃ cetosamathamanyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ⁹ jhāyī jhānarato ekattamanuyutto sadatthagaruḷo 'ti - okkhittacakkhu na ca pādaloḷo.

Guttindriyo rakkhitamānasāno ti - **Guttindriyo** ti so paccekasambuddho cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇaṃ namaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhihjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā –pe– ghānena gandhaṃ ghāyitvā – jivhāya rasaṃ sāyitvā – kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā – manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti, nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇaṃ namaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhihjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati rakkhati manindriyaṃ manindriye saṃvaraṃ āpajjati 'ti - guttindriyo. **Rakkhitamānasāno** ti gopitamānasāno 'ti¹⁰ - guttindriyo rakkhitamānasāno.

¹ antosaṅghārāme - Ma, Syā.

² na atthahetu - PTS.

³ guhato - Ma, Syā.

⁴ maṇḍapato maṇḍapaṃ - Ma, Syā.

⁵ bhikkhū nisīdanti vā gacchanti vā - Ma, Syā, PTS.

⁶ bahuṃ samphappalāpaṃ sallapati - Syā; bahuṃ samphappalapati - Va, Vi.

⁷ iti vā kathesi - Syā.

⁸ viharati - itisaddo Syā potthake dissate.

⁹ suññāgāraṃ - Ma.

¹⁰ gopitamānasāno rakkhitacittoti - Syā, PTS.

Hoặc là, vị tỳ khưu, thậm chí ở bên trong tu viện của hội chúng, cũng buông thả bàn chân, có trạng thái buông thả ở bàn chân, không phải vì sự lợi ích là nguyên nhân, không phải vì công việc là nguyên nhân, bị phóng túng, có tâm không được vắng lặng, rời từ gian phòng này đi đến gian phòng khác, từ trú xá này đi đến trú xá khác, từ nhà một mái này đi đến nhà một mái khác, từ tòa lầu đài này đi đến tòa lầu đài khác, từ tòa nhà dài này đi đến tòa nhà dài khác, từ hang động này đi đến hang động khác, từ thạch thất này đến thạch thất khác, từ cốc liêu này đi đến cốc liêu khác, từ nhà mái nhọn này đi đến nhà mái nhọn khác, từ chòi canh này đi đến chòi canh khác, từ ngôi nhà tròn này đi đến ngôi nhà tròn khác, từ căn lều này đi đến căn lều khác, từ nhà kho này đến nhà kho khác, từ hội trường này đi đến hội trường khác, từ mái che này đi đến mái che khác, từ gốc cây này đi đến gốc cây khác. Hoặc nữa, các vị tỳ khưu ngồi nơi nào thì (vị ấy) đi đến nơi ấy, tại đó trở thành người thứ hai của một vị, trở thành người thứ ba của hai vị, trở thành người thứ tư của ba vị, tại đó nói huyền thuyên việc nói nhảm nhí như là: chuyện về vua chúa, chuyện về trộm cướp, – nt– chuyện về sự hiện hữu và không hiện hữu là như vậy; buông thả bàn chân còn là như vậy.

Và không buông thả bàn chân: Vị Phật Độc Giác ấy đã tránh khỏi, đã xa lánh, đã tránh xa, đã đi ra ngoài, đã rời ra, đã thoát khỏi, không bị ràng buộc với việc buông thả bàn chân, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn, có sự thích thú trong việc thiền tịnh, được thích thú trong việc thiền tịnh, gắn bó với sự vắng lặng của tâm thuộc nội phần, có thiền không bị xa rời, thành tựu minh sát, là người gia tăng việc ngụ ở các ngôi nhà trống vắng, chứng thiền, thích thú với thiền, gắn bó với trạng thái đơn độc, chú trọng mục đích của mình; - ‘có mắt nhìn xuống và không buông thả bàn chân (đi đó đây)’ là như thế.

Có giác quan được bảo vệ, có tâm ý được hộ trì - Có giác quan được bảo vệ: Vị Phật Độc Giác ấy, sau khi nhìn thấy cảnh sắc bằng mắt, không có sự nắm giữ hình tướng, không có sự nắm giữ chi tiết. Do nguyên nhân nào mà vị ấy, trong khi sống, có nhãn quyền không được thu thúc, khiến các sự tham đắm, ưu phiền, các ác bất thiện pháp có thể xâm nhập, vị ấy thực hành sự thu thúc đối với điều ấy, hộ trì nhãn quyền, tiến hành sự thu thúc ở nhãn quyền; sau khi nghe âm thanh bằng tai, – nt– sau khi ngửi hương bằng mũi, –nt– sau khi nếm vị bằng lưỡi, –nt– sau khi xúc chạm bằng thân, –nt– sau khi nhận thức pháp bằng ý, không có sự nắm giữ hình tướng, không có sự nắm giữ chi tiết. Do nguyên nhân nào mà vị ấy, trong khi sống, có ý quyền không được thu thúc, khiến các sự tham đắm, ưu phiền, các ác bất thiện pháp có thể xâm nhập, vị ấy thực hành sự thu thúc đối với điều ấy, hộ trì ý quyền, tiến hành sự thu thúc ở ý quyền; - ‘có giác quan được bảo vệ’ là như thế. **Có tâm ý được hộ trì:** có tâm ý được gìn giữ; - ‘có giác quan được bảo vệ, có tâm ý được hộ trì’ là như thế.

Anavassuto aparīḍayhamāno ti vuttaṃ hettaṃ āyasmatā mahāmoggallānena: “Avassutapariyāyaṃ ca vo āvuso desessāmiṃ¹ anavassutapariyāyaṃ ca, taṃ suṇātha sādhukaṃ manasikarotha bhāsissāmi. Evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosum. Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

‘Kathaṃ cāvuso avassuto hoti? Idhāvuso bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe adhimuccati, appiyarūpe rūpe byāpajjati, anupaṭṭhitakāyasati² ca viharati parittacetaso, taṃ ca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Sotena saddaṃ sutvā –pe– manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme adhimuccati, appiyarūpe dhamme byāpajjati, anupaṭṭhitakāyasati ca viharati parittacetaso, taṃ ca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te³ uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Ayaṃ vuccatāvuso bhikkhu avassuto cakkhuvīññeyyesu rūpesu –pe– avassuto manovīññeyyesu dhammesu. Evaṃ vihāriṃ cāvuso bhikkhum⁴ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati labhetheva⁵ māro otāraṃ labhetha⁶ māro ārammaṇaṃ. Sotato cepi naṃ –pe– Manato cepi naṃ māro upasaṅkamati labhetheva māro otāraṃ labhetha māro ārammaṇaṃ.

Seyyathāpi āvuso naḷāgāraṃ vā tiṇāgāraṃ vā sukkhaṃ kolāpaṃ tero vassikaṃ⁷ puratthimāya cepi naṃ disāya puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya labhetheva aggi otāraṃ labhetha aggi ārammaṇaṃ; pacchimāya cepi naṃ disāya – uttarāya cepi naṃ disāya – dakkhiṇāya cepi naṃ disāya –pe– heṭṭhimāya cepi naṃ disāya⁸ –pe– uparimāya cepi naṃ disāya⁹ –pe– yato kutoci cepi naṃ disāya puriso¹⁰ ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya labhetheva aggi otāraṃ, labhetha aggi ārammaṇaṃ, evameva kho āvuso evaṃ vihāriṃ bhikkhum¹¹ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhetheva māro otāraṃ labhetha māro ārammaṇaṃ, sotato cepi naṃ –pe– manato cepi naṃ māro upasaṅkamati labhetheva māro otāraṃ, labhetha māro ārammaṇaṃ.

¹ desessāmi - Ma; desissāmi - Syā, PTS, Va, Vi.

² anupaṭṭhitakāyassati - Ma, evamuparipi.

³ yattha te uppannā - Pa, Vi.

⁴ evaṃvihāri āvuso bhikkhu - Syā.

⁵ labhateva - Syā, PTS, Va, Vi, evamuparipi.

⁶ labhati - Syā, PTS, evamuparipi.

⁷ corovassikaṃ - Syā, PTS; thero vassikaṃ - Va, Vi.

⁸ heṭṭhimato cepi naṃ disāya - Ma;

pacchato cepi naṃ - Syā;

heṭṭhato cepi naṃ - PTS, evamuparipi.

⁹ uparimato cepi naṃ disāya - Ma;

uparito cepi naṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

¹⁰ cepi naṃ puriso - Ma, Syā.

¹¹ evaṃvihāri bhikkhu - Syā, PTS.

Không bị nhiễm dục vọng, không bị thiêu đốt (bởi phiền não): Bởi vì điều này đã được tôn giả Mahāmogallāna nói đến: “Này chư đại đức, tôi sẽ thuyết về đề tài ‘bị nhiễm dục vọng’ và đề tài ‘không bị nhiễm dục vọng.’ Xin chư đại đức hãy lắng nghe bài giảng, hãy khéo chú ý, tôi sẽ thuyết.” “Thưa đại đức, xin vâng.” Các vị tỳ khưu ấy đã đáp lại tôn giả Mahāmogallāna. Tôn giả Mahāmogallāna đã nói điều này:

“Này chư đại đức, bị nhiễm dục vọng là thế nào? Này chư đại đức, ở đây, vị tỳ khưu, sau khi thấy cảnh sắc bằng mắt, thì hướng đến các sắc có vẻ đáng yêu, bất mãn với các sắc có vẻ không đáng yêu, sống có niệm ở thân không được thiết lập, có tâm nhỏ nhoi, và vị ấy không nhận biết đúng theo thực thể về sự giải thoát của tâm, về sự giải thoát của tuệ ấy, là nơi mà các ác bất thiện pháp ấy đã sanh khởi đến vị này được diệt tận, không còn dư sót; sau khi nghe âm thanh bằng tai, –nt– sau khi nhận thức pháp bằng ý, thì hướng đến các pháp có vẻ đáng yêu, bất mãn với các pháp có vẻ không đáng yêu, sống có niệm ở thân không được thiết lập, có tâm nhỏ nhoi, và vị ấy không nhận biết đúng theo thực thể về sự giải thoát của tâm, về sự giải thoát của tuệ ấy, là nơi mà các ác bất thiện pháp ấy đã sanh khởi đến vị này được diệt tận, không còn dư sót. Này chư đại đức, vị tỳ khưu này được gọi là vị bị nhiễm dục vọng ở các sắc được nhận thức bởi mắt –nt– bị nhiễm dục vọng ở các pháp được nhận thức bởi ý. Này chư đại đức, trong khi vị tỳ khưu sống như vậy, nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ mắt, Ma Vương chẳng những đạt được thời cơ mà Ma Vương còn đạt được đối tượng; nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ tai –nt– nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ ý, Ma Vương chẳng những đạt được thời cơ mà Ma Vương còn đạt được đối tượng.

Này chư đại đức, cũng giống như ngôi nhà bằng sậy, hoặc ngôi nhà bằng cỏ, khô rang, ráo nhựa, hơn năm không mưa, nếu có người đàn ông từ hướng đông đi đến gần ngôi nhà ấy với cây đuốc cỏ cháy rực, thì ngọn lửa chẳng những đạt được thời cơ mà ngọn lửa còn đạt được đối tượng; nếu có người đàn ông từ hướng tây đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng bắc đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng nam đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng dưới đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng trên đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ bất cứ nơi nào đi đến gần ngôi nhà ấy với cây đuốc cỏ cháy rực, thì ngọn lửa chẳng những đạt được thời cơ mà ngọn lửa còn đạt được đối tượng; tương tự y như vậy, này chư đại đức, trong khi vị tỳ khưu sống như vậy, nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ mắt, thì Ma Vương chẳng những đạt được thời cơ mà Ma Vương còn đạt được đối tượng; nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ tai –nt– tiếp cận vị ấy từ ý, thì Ma Vương chẳng những đạt được thời cơ mà Ma Vương còn đạt được đối tượng.

Evam vihāriṃ cāvuso bhikkhuṃ rūpā abhibhaṃsu¹ na bhikkhu rūpe abhibhosi,² saddā bhikkhuṃ abhibhaṃsu na bhikkhu sadde abhibhosi, gandhā bhikkhuṃ abhibhaṃsu na bhikkhu gandhe abhibhosi, rasā bhikkhuṃ abhibhaṃsu na bhikkhu rase abhibhosi, phoṭṭhabbā bhikkhuṃ abhibhaṃsu na bhikkhu phoṭṭhabbe abhibhosi, dhammā bhikkhuṃ abhibhaṃsu na bhikkhu dhamme abhibhosi. Ayaṃ vuccatāvuso bhikkhu rūpābhībhūto saddābhībhūto gandhābhībhūto rasābhībhūto phoṭṭhabbābhībhūto dhammābhībhūto abhibhaṃsu naṃ pāpakā akusalā dhammā saṅkilesā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmarāṇiyā.³ Evaṃ kho āvuso avassuto hoti.

Kathaṃ cāvuso anavassuto hoti? Idhāvuso bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe nādhimuccati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati, upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso, taṃ ca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yathassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Sotena saddaṃ sutvā –pe– manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme nādhimuccati, appiyarūpe dhamme na byāpajjati, upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso, taṃ ca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yathassa te uppannā⁴ pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Ayaṃ vuccatāvuso bhikkhu anavassuto cakkhuvīññeyyesu rūpesu, –pe– anavassuto manovīññeyyesu dhammesu. Evaṃ vihāriṃ cāvuso bhikkhuṃ⁵ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati neva labhetha⁶ māro otāraṃ na labhetha⁷ māro ārammaṇaṃ, sotato cepi naṃ –pe– manato cepi naṃ māro upasaṅkamati neva labhetha māro otāraṃ, na labhetha māro ārammaṇaṃ.

¹ abhibhaṃsu - Ma; ⁴ yathassa te uppannā - Ma, Va, Vi, Ka; yattha te uppannā - Pana. abhibhaviṃsu - Syā, PTS, evamuparipi. ⁵ evaṃvihārī āvuso bhikkhu - Syā, PTS.

² abhibhosi - Ma, Va, Vi; ⁶ neva labhati - Syā, PTS, Va, Vi, Ka, evamuparipi. abhibhavi - Syā, PTS, evamuparipi. ⁷ na labhati - Syā, PTS, evamuparipi.

³ ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu rūpābhībhūto saddābhībhūto gandhābhībhūto rasābhībhūto phoṭṭhabbābhībhūto dhammābhībhūto adhibhū anadhibhūto adhibhaṃsu naṃ pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmarāṇiyā - Ma; ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu rūpābhībhūto saddābhībhūto gandhābhībhūto rasābhībhūto phoṭṭhabbābhībhūto abhi-bhūto tehi kilesehi na abhibhū hi so pāpake akusale dhamme saṅkilesike ponobbhavike sadare dukkhavipāke āyatimjātijarāmarāṇiyē - Syā, PTS.

Này chư đại đức, trong khi vị tỳ khuu sống như vậy, các sắc đã thống trị vị tỳ khuu, không phải vị tỳ khuu đã thống trị các sắc; các thính đã thống trị vị tỳ khuu, không phải vị tỳ khuu đã thống trị các thính; các hương đã thống trị vị tỳ khuu, không phải vị tỳ khuu đã thống trị các hương; các vị đã thống trị vị tỳ khuu, không phải vị tỳ khuu đã thống trị các vị; các xúc đã thống trị vị tỳ khuu, không phải vị tỳ khuu đã thống trị các xúc; các pháp đã thống trị vị tỳ khuu, không phải vị tỳ khuu đã thống trị các pháp. Này chư đại đức, vị tỳ khuu này được gọi là vị bị thống trị bởi sắc, bị thống trị bởi thính, bị thống trị bởi hương, bị thống trị bởi vị, bị thống trị bởi xúc, bị thống trị bởi pháp; các ác bất thiện pháp, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh–già–chết ở vị lai đã thống trị vị ấy. Này chư đại đức, bị nhiễm dục vọng là như vậy.

Và này chư đại đức, không bị nhiễm dục vọng là thế nào? Này chư đại đức, ở đây, vị tỳ khuu, sau khi thấy cảnh sắc bằng mắt, thì không hướng đến các sắc có vẻ đáng yêu, không bất mãn với các sắc có vẻ không đáng yêu, sống có niệm ở thân đã được thiết lập, có tâm vô lượng, và vị ấy nhận biết đúng theo thực thể về sự giải thoát của tâm, về sự giải thoát của tuệ ấy, là nơi mà các ác bất thiện pháp ấy đã sanh khởi đến vị này được diệt tận, không còn dư sót; sau khi nghe âm thanh bằng tai, –nt– sau khi nhận thức pháp bằng ý, thì không hướng đến các pháp có vẻ đáng yêu, không bất mãn với các pháp có vẻ không đáng yêu, sống có niệm ở thân đã được thiết lập, có tâm vô lượng, và vị ấy nhận biết đúng theo thực thể về sự giải thoát của tâm, về sự giải thoát của tuệ ấy, là nơi mà các ác bất thiện pháp ấy đã sanh khởi đến vị này được diệt tận, không còn dư sót. Này chư đại đức, vị tỳ khuu này được gọi là vị không bị nhiễm dục vọng ở các sắc được nhận thức bởi mắt –nt– không bị nhiễm dục vọng ở các pháp được nhận thức bởi ý. Này chư đại đức, trong khi vị tỳ khuu sống như vậy, nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ mắt, thì Ma Vương chẳng những không đạt được thời cơ mà Ma Vương còn không đạt được đối tượng; nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ tai –nt– tiếp cận vị ấy từ ý, thì Ma Vương chẳng những không đạt được thời cơ mà Ma Vương còn không đạt được đối tượng.

Seyyathāpi āvuso kuṭāgāraṃ vā kuṭāgārasālā vā¹ bahalamattikā addāvalepanā,² puratthimāya cepi naṃ disāya puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya neva labhetha aggi otāraṃ na labhetha aggi ārammaṇaṃ, pacchimāya cepi naṃ disāya – uttarāya cepi naṃ disāya – dakkhiṇāya cepi naṃ disāya – heṭṭhimāya cepi naṃ disāya – uparimāya³ cepi naṃ disāya – yato kutoci cepi naṃ puriso disāya⁴ ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya neva labhetha aggi otāraṃ na labhetha aggi ārammaṇaṃ. Evameva kho āvuso evaṃ vihāriṃ bhikkhuṃ⁵ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhetha māro otāraṃ na labhetha māro ārammaṇaṃ. Sotato cepi naṃ –pe– manato cepi naṃ māro upasaṅkamati neva labhetha māro otāraṃ na labhetha māro ārammaṇaṃ.

Evaṃvihārī cāvuso⁶ bhikkhu rūpe abhibhosi⁷ na rūpā bhikkhuṃ abhibhaṃsu,⁸ sadde bhikkhu abhibhosi na saddā bhikkhuṃ abhibhaṃsu, gandhe bhikkhu abhibhosi na gandhā bhikkhuṃ abhibhaṃsu, rase bhikkhu abhibhosi na rasā bhikkhuṃ abhibhaṃsu, phoṭṭhabbe bhikkhu abhibhosi na phoṭṭhabbā bhikkhuṃ abhibhaṃsu, dhamme bhikkhu abhibhosi na dhammā bhikkhuṃ abhibhaṃsu. Ayaṃ vuccatāvuso bhikkhu rūpābhibhū saddābhibhū gandhābhibhū rasābhibhū phoṭṭhabbābhibhū dhammābhibhū⁹ abhibhū anabhibhūto¹⁰ kehici kilesehi abhibhosi te pāpake¹¹ akusale dhamme saṅkilesike ponobhavike sadare dukkhavipāke āyatim jātijarāmarañiye. Evaṃ kho āvuso anavassuto hoti¹² ”ti.

Anavassuto apariḍayhamāno ti rāgajena pariḷāhena¹³ apariḍayhamāno, dosajena pariḷāhena¹⁴ apariḍayhamāno, mohajena pariḷāhena¹⁵ apariḍayhamāno ’ti - anavassuto apariḍayhamāno, eke care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Okkhittacakkhu na ca pādalo
 guttindriyo rakkhitamānasāno,
 anavassuto apariḍayhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.*

¹ kūtāgārā vā kūtāgārasālā vā - Ma; kūtāgārasālā vā santhāgārasālā vā - Syā, PTS.

² allāvalepanā - Syā, PTS.

³ uparimato - Ma.

⁴ cepi naṃ puriso - Ma, Syā.

⁵ evaṃvihārī bhikkhu - Syā.

⁶ evaṃvihārīncāvuso - Syā.

⁷ adhibhosi - Ma; abhibhavi - Syā, evamuparipi.

⁸ adhibhaṃsu - Ma; abhibhaviṃsu - Syā, evamuparipi.

⁹ rūpābhibhū saddābhibhū gandhā^o rasā^o phoṭṭhabbā^o dhammābhibhū - Ma.

¹⁰ adhibhū anadhibhūto - Ma; anabhibhūto - Syā.

¹¹ adhibhosi te pāpake - Ma; tehi kilesehi abhibhū hi so pāpake - Syā.

¹² Saḷāyatanasaṃyutta, Avassutapariyāyasutta.

¹³ rāgagginā - Syā;

rāgajena pariḷāhena.

¹⁴ dosagginā - Syā;

dosajena pariḷāhena.

¹⁵ mohagginā - Syā;

mohajena pariḷāhena.

Này chư đại đức, cũng giống như ngôi nhà mái nhọn, hoặc giảng đường của ngôi nhà mái nhọn xây bằng đất sét nén chặt, có lớp vữa tô còn ướt, nếu có người đàn ông từ hướng đông đi đến gần ngôi nhà ấy với cây đuốc cỏ cháy rực, thì ngọn lửa chẳng những không đạt được thời cơ mà ngọn lửa còn không đạt được đối tượng; nếu có người đàn ông từ hướng tây đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng bắc đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng nam đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng dưới đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ hướng trên đi đến gần ngôi nhà ấy –nt– từ bất cứ nơi nào đi đến gần ngôi nhà ấy với cây đuốc cỏ cháy rực, thì ngọn lửa chẳng những không đạt được thời cơ mà ngọn lửa còn không đạt được đối tượng; tương tự y như vậy, này chư đại đức, trong khi vị tỳ khưu sống như vậy, nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ mắt, thì Ma Vương chẳng những không đạt được thời cơ mà Ma Vương còn không đạt được đối tượng; nếu Ma Vương tiếp cận vị ấy từ tai –nt– tiếp cận vị ấy từ ý, thì Ma Vương chẳng những không đạt được thời cơ mà Ma Vương còn không đạt được đối tượng.

Này chư đại đức, trong khi vị tỳ khưu sống như vậy, vị tỳ khưu đã thống trị các sắc, không phải các sắc đã thống trị vị tỳ khưu; vị tỳ khưu đã thống trị các thính, không phải các thính đã thống trị vị tỳ khưu; vị tỳ khưu đã thống trị các hương, không phải các hương đã thống trị vị tỳ khưu; vị tỳ khưu đã thống trị các vị, không phải các vị đã thống trị vị tỳ khưu; vị tỳ khưu đã thống trị các xúc, không phải các xúc đã thống trị vị tỳ khưu; vị tỳ khưu đã thống trị các pháp, không phải các pháp đã thống trị vị tỳ khưu. Này chư đại đức, vị tỳ khưu này được gọi là vị thống trị sắc, vị thống trị thính, vị thống trị hương, vị thống trị vị, vị thống trị xúc, vị thống trị pháp, là vị thống trị, không bị thống trị bởi bất cứ các ô nhiễm nào, là vị đã thống trị các ác bất thiện pháp ấy, các điều ô nhiễm đưa đến tái sanh, có sự phiền muộn, có kết quả khổ, đưa đến sanh–già–chết ở vị lai. Này chư đại đức, không bị nhiễm dục vọng là như vậy.”

Không bị nhiễm dục vọng, không bị thiêu đốt (bởi phiền não): trong khi không bị thiêu đốt bởi sự bực bội sanh lên do luyến ái, trong khi không bị thiêu đốt bởi sự bực bội sanh lên do sân hận, trong khi không bị thiêu đốt bởi sự bực bội sanh lên do si mê; - ‘không bị nhiễm dục vọng, không bị thiêu đốt (bởi phiền não), nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Có mắt nhìn xuống, và không buông thả bàn chân (đi đó đây),
 có giác quan được bảo vệ, có tâm ý được hộ trì,
 không bị nhiễm dục vọng, không bị thiêu đốt (bởi phiền não),
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

10.

*Ohārayitvā ghibyañjanāni
sañchannapatto¹ yathā pārīcchattako,²
kāśāyavattho abhinikkhamitvā
eko care khaggavisāṇakappo.*

Ohārayitvā ghibyañjanāni ti ghibyañjanāni vuccanti kesā ca massu ca³ –pe–
dīghadasāni⁴ iti vā. **Ohārayitvā ghibyañjanāni** ti ghibyañjanāni oropayitvā
samoropayitvā nikkhipitvā paṭippassambhitvā 'ti - ohārayitvā ghibyañjanāni.

Sañchannapatto yathā pārīcchattako ti yathā so pārīcchattako⁵ koviḷāro
bahalapattapālāso⁶ sandacchāyo.⁷ Evameva so paccekasambuddho paripuṇṇa-
pattacīvaradharo 'ti - sañchannapatto yathā pārīcchattako.

Kāśāyavattho abhinikkhamitvā ti so paccekasambuddho sabbaṃ
gharāvāsapaḷibodhaṃ chinditvā puttadārapaḷibodhaṃ⁸ chinditvā nātipaḷibodhaṃ
chinditvā mittāmaccapaḷibodhaṃ chinditvā sannidhipaḷibodhaṃ chinditvā
kesamassuṃ ohāretvā⁹ kāśāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ
pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti
yāpeti 'ti - kāśāyavattho abhinikkhamitvā, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
“*Ohārayitvā ghibyañjanāni
sañchannapatto yathā pārīcchattako,
kāśāyavattho abhinikkhamitvā
eko care khaggavisāṇakappo*”ti.

Tatiyo vaggo.

¹ sañchinnapatto - Syā, PTS;
saṃsinnapatto - Pa;
pacchinnapatto - Va, Vi, evamuparipi.
² pārīcchatto - Syā, PTS, evamuparipi.
³ kesā ca massū ca - Ma, Syā;
kesamassu ca - Va, Vi.
⁴ dīgharasāni - PTS.

⁵ yathā pārīcchattako - Syā;
yathā pārīcchatto - PTS.
⁶ bahulapattapālāso - PTS.
⁷ saṇḍacchāyo - Syā, PTS;
sattacchāyo - Va, Vi.
⁸ puttadāraṃ paḷibodhaṃ - Ma.
⁹ ohārayitvā - Syā.

10.

*Sau khi trút bỏ các hình tướng tại gia,
giống như cây san hô có lá che phủ,
sau khi đã ra đi, mặc vải màu ca-sa,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Sau khi trút bỏ các hình tướng tại gia: các hình tướng tại gia nói đến đầu tóc, bộ râu, –nt– có đường biên rộng, hoặc là như thế. **Sau khi trút bỏ các hình tướng tại gia:** sau khi cởi bỏ, sau khi cởi bỏ hoàn toàn, sau khi quăng bỏ, sau khi chấm dứt các hình tướng tại gia; - ‘sau khi trút bỏ các hình tướng tại gia’ là như thế.

Giống như cây san hô có lá che phủ: giống như cây san hô ấy, cây *koviḷāra* có chùm lá rậm rạp, có bóng râm dày đặc, tương tự y như vậy, vị Phật Độc Giác ấy có mang đầy đủ bình bát và y; - ‘giống như cây san hô có lá che phủ’ là như thế.

Sau khi đã ra đi, mặc vải màu ca-sa: vị Phật Độc Giác ấy sau khi cắt đứt mọi sự vướng bận của đời sống tại gia, sau khi cắt đứt sự vướng bận về vợ con, sau khi cắt đứt sự vướng bận về thân quyến, sau khi cắt đứt sự vướng bận về bạn bè và thân hữu, sau khi cắt đứt sự vướng bận về việc tích trữ, sau khi cạo bỏ râu tóc, khoác lên các tấm vải màu ca-sa, rời nhà xuất gia, sống không nhà, sau khi đi đến trạng thái không có gì, một mình du hành, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng; - ‘sau khi đã ra đi, mặc vải màu ca-sa, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
“*Sau khi trút bỏ các hình tướng tại gia,
giống như cây san hô có lá che phủ,
sau khi đã ra đi, mặc vải màu ca-sa,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*”

Phẩm Thứ Ba.

CATUTTHO VAGGO

1.

*Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo
anaññaposī sapadānacārī,
kule kule appaṭibaddhacitto
eko care khaggavisāṇakappo.*

Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo ti - **Raso** ti¹ mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso, ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ² kaṭukaṃ loṇikaṃ³ khārikaṃ lapilaṃ⁴ kasāvo⁵ sādum⁶ asādum⁶ sītaṃ uṇhaṃ. Santeke⁷ samaṇabrāhmaṇā rasagiddhā, te jivhaggena rasaggāni⁸ pariyesantā āhiṇḍanti. Te ambilaṃ labhitvā anambilaṃ pariyesanti, anambilaṃ labhitvā ambilaṃ pariyesanti, madhuraṃ labhitvā amadhuraṃ pariyesanti, amadhuraṃ labhitvā madhuraṃ pariyesanti, tittakaṃ labhitvā atittakaṃ pariyesanti, atittakaṃ labhitvā tittakaṃ pariyesanti, kaṭukaṃ labhitvā akaṭukaṃ pariyesanti akaṭukaṃ labhitvā kaṭukaṃ pariyesanti, loṇikaṃ labhitvā aloṇikaṃ pariyesanti, aloṇikaṃ labhitvā loṇikaṃ pariyesanti, khārikaṃ labhitvā akhārikaṃ pariyesanti, akhārikaṃ labhitvā khārikaṃ pariyesanti, kasāvaṃ labhitvā akasāvaṃ pariyesanti, akasāvaṃ labhitvā kasāvaṃ pariyesanti, lapilaṃ labhitvā alapilaṃ pariyesanti, alapilaṃ labhitvā lapilaṃ pariyesanti,⁹ sādum⁶ labhitvā asādum⁶ pariyesanti, asādum⁶ labhitvā sādum⁶ pariyesanti, sītaṃ labhitvā uṇhaṃ pariyesanti, uṇhaṃ labhitvā sītaṃ pariyesanti. Te yaṃ yaṃ labhanti tena tena na tussanti, aparāparaṃ pariyesanti, manāpikesu rasesu rattā¹⁰ giddhā gadhitā¹¹ mucchitā ajjhoppānā,¹² laggā laggitā paḷibuddhā. Sā rasatanhā tassa paccakabuddhassa pahinā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvaṅkatā¹³ āyatim¹³ anuppādadhammā. Tasmā so paccakasambuddho paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti, neva davāya na madāya na maṇḍanāya¹⁴ na vibhūsanāya yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā¹⁵ brahmacariyānuggahāya, itipurāṇaṃ ca vedanaṃ¹⁶ paṭihaṅkhāmi, navaṃ ca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro ca.¹⁷

¹ rasesūti - Syā.

² tittikaṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

³ loṇiyaṃ - Pana.

⁴ lambikaṃ - Ma;

lambilaṃ - Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ kasāvaṃ - PTS.

⁶ sādu asādu - Ma.

⁷ santi loke - Syā, PTS.

⁸ rase - Syā, PTS.

⁹ lambilaṃ labhitvā kasāvaṃ pariyesanti kasāvaṃ labhitvā lambilaṃ pariyesanti - Syā, PTS.

¹⁰ rasesu ratā - Syā, PTS; manāpikesu rattā - Va, Vi.

¹¹ gathitā - Ma.

¹² ajjhosannā - Ma;

paḷibuddhā - Syā.

¹³ anabhāvaṅkatā - Ma;

anabhāvaṅgatā - Syā, evamuparipi.

¹⁴ na madanāya - PTS.

¹⁵ vihiṃsuparatiyā - Syā;

vihiṃsa-paratiyā - PTS, evamuparipi.

¹⁶ devanaṃ - PTS, evamuparipi.

¹⁷ cāti - Ma, Syā, PTS.

PHẨM THỨ TƯ

1.

*Không tạo sự thèm khát ở các vị nếm, không tham lam,
không nuôi dưỡng kẻ khác, đi khắp thực theo tuần tự từng nhà,
có tâm không bị ràng buộc vào nhà này nhà nọ,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Không tạo sự thèm khát ở các vị nếm, không tham lam - Vị nếm: vị của rễ củ, vị của thân cây, vị của vỏ cây, vị của lá cây, vị của hoa, vị của trái, chua, ngọt, đắng, cay, mặn, nhạt, gắt, chát, dễ chịu, khó chịu, lạnh, nóng. Có một số Sa-môn và Bà-la-môn thèm khát vị nếm, họ lang thang đó đây tầm cầu các vị nếm tuyệt vời bằng đầu lưỡi. Đạt được vị chua, họ tầm cầu vị không chua; đạt được vị không chua, họ tầm cầu vị chua. Đạt được vị ngọt, họ tầm cầu vị không ngọt; đạt được vị không ngọt, họ tầm cầu vị ngọt. Đạt được vị đắng, họ tầm cầu vị không đắng; đạt được vị không đắng, họ tầm cầu vị đắng. Đạt được vị cay, họ tầm cầu vị không cay; đạt được vị không cay, họ tầm cầu vị cay. Đạt được vị mặn, họ tầm cầu vị không mặn; đạt được vị không mặn, họ tầm cầu vị mặn. Đạt được vị lạt, họ tầm cầu vị không lạt; đạt được vị không lạt, họ tầm cầu vị lạt. Đạt được vị chát, họ tầm cầu vị không chát; đạt được vị không chát, họ tầm cầu vị chát. Đạt được vị gắt, họ tầm cầu vị không gắt; đạt được vị không gắt, họ tầm cầu vị gắt. Đạt được vị dễ chịu, họ tầm cầu vị khó chịu; đạt được vị khó chịu, họ tầm cầu vị dễ chịu. Đạt được vị lạnh, họ tầm cầu vị nóng; đạt được vị nóng, họ tầm cầu vị lạnh. Mỗi một vị nếm nào mà họ đạt được thì họ lại không vừa lòng với vị nếm ấy, và họ tiếp tục tầm cầu; họ bị luyến ái ở các vị nếm hợp ý, bị thèm khát, bị buộc trói, bị mê mẩn, bị găn gủi, bị máng vào, bị vướng vào, bị giữ lại. Đối với vị Phật Độc Giác ấy, tham ái ấy ở vị nếm đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lia, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai. Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy suy xét đúng đắn rồi mới thọ dụng vật thực: “Không vì vui đùa, không vì đam mê, không vì việc trang sức, không vì việc điểm tô, mà chỉ để duy trì thân này, để nuôi sống, để ngăn sự hư hoại, để nâng đỡ Phạm hạnh, như thế ta diệt trừ cảm thọ cũ, và không làm sanh khởi cảm thọ mới. Ta sẽ có được sự tồn tại, sự không lầm lỗi, và sự sống được thoải mái.”

Yathā vaṇaṃ ālimpeyya yāvadeva ropanatthāya,¹ yathā vā pana akkhaṃ² abbhāñjeyya yāvadeva bhārassa nittharaṇatthāya, yathā vā pana puttamaṃsaṃ āhāraṃ āhareyya³ yāvadeva kantārassa nittharaṇatthāya; evameva so paccekasambuddho paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti, neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇaṃ ca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navāṃ ca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cāti rasataṇhaṃ pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti,⁴ rasataṇhāya ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatī 'ti - rasesu gedhaṃ.⁵ **Alolo** ti loluppaṃ⁶ vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo –pe– abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā loluppā⁷ taṇhā tassa paccekasambuddhassa pahinā ucchinnamūlā tālāvattukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā, tasmā paccekasambuddho alolo 'ti - rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo.

Anaññaposī sapadānacārī ti - **Anaññaposī** ti so paccekasambuddho attānaññeva poseti na paran 'ti.

*“Anaññaposiṃ aññātaṃ dantaṃ sāre paṭiṭṭhitaṃ,⁸
khīṇāsavaṃ vantadosaṃ tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ ”ti.⁹*

Anaññaposī sapadānacārī ti so paccekasambuddho pubbaṇhasamayāṃ nivāsetvā pattacivaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati rakkhiteneva kāyena rakkhitāya vācāya rakkhitena cittaṃ upaṭṭhitāya satiyā saṃvutehi indriyehi okkhittacakkhu iriyāpathasampanno, kulākulaṃ anatikkamanto¹⁰ piṇḍāya caratī 'ti - anaññaposī sapadānacārī.

Kule kule appaṭibaddhacitto ti dvīhi kāraṇehi paṭibaddhacitto¹¹ hoti: attānaṃ vā nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti, attānaṃ vā uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti.

¹ āruhaṇatthāya - Ma.

² yathā vā akkhaṃ - Ma;
yathā vā sattho akkhaṃ - Syā, PTS.

³ yathā puttamaṃsaṃ āhāraṃ āhareyya - Ma;
yathā vā puttamaṃsaṃ āhareyya - Syā;
yathā puttamaṃsaṃ āhareyya - PTS.

⁴ rasataṇhaṃ pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti - itipāṭho Ma, Syā, PTS potthakesu na dissate.

⁵ rasesu gedhaṃ akaraṃ - Ma, Syā.

⁶ lolāti vā loluppāti vā - Syā.

⁷ sā lolā loluppā - Syā.

⁸ sāresu supatiṭṭhitaṃ - Syā.

⁹ Udānapāḷi, Bodhivagga.

¹⁰ abhikkamanto - Syā, PTS.

¹¹ paṭibandhacitto - Va, Vi.

Giống như người bôi thuốc ở vết thương chỉ nhắm đến mục đích làm cho lành lặn, hoặc giống như người nhỏ dầu ở trục xe chỉ nhắm đến mục đích chuyên chở khỏi hàng, hoặc giống như người thọ dụng thức ăn là thịt của đứa con trai chỉ nhắm đến mục đích thoát khỏi bãi sa mạc, tương tự y như thế, vị Phật Độc Giác ấy suy xét đúng đắn rồi mới thọ dụng vật thực: “Không vì vui đùa, không vì đam mê, không vì việc trang sức, không vì việc điểm tô, mà chỉ để duy trì thân này, để nuôi sống, để ngăn sự hư hoại, để nâng đỡ Phạm hạnh, như thế ta diệt trừ cảm thọ cũ, và không làm sanh khởi cảm thọ mới. Ta sẽ có được sự tồn tại, sự không lâm lỗi, và sự sống được thoải mái,” rồi dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu tham ái ở vị nếm. Vị ấy đã tránh khỏi, đã xa lánh, đã tránh xa, đã đi ra ngoài, đã rời ra, đã thoát khỏi, không bị ràng buộc với tham ái ở vị nếm, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘thèm khát ở các vị nếm’ là như thế. **Không tham lam:** tham lam nói đến tham ái, tức là sự luyến ái, luyến ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. Đối với vị Phật Độc Giác ấy, sự tham lam, tham ái ấy đã được dứt bỏ, có rễ đã được cắt lia, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã bị làm cho không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai; vì thế, vị Phật Độc Giác là không tham lam; - ‘không tạo sự thèm khát ở các vị nếm, không tham lam’ là như thế.

Không nuôi dưỡng kẻ khác, đi khất thực theo tuần tự từng nhà - Không nuôi dưỡng kẻ khác: vị Phật Độc Giác ấy chỉ nuôi dưỡng bản thân, không nuôi dưỡng kẻ khác.

“Vị không nuôi dưỡng kẻ khác, đã được biết tiếng, đã được rèn luyện, đã đứng vững ở cốt lõi, có lậu hoặc đã được cạn kiệt, có sân hận đã được tẩy trừ, Ta gọi vị ấy là Bà-la-môn.”¹

Không nuôi dưỡng kẻ khác, đi khất thực theo tuần tự từng nhà: vị Phật Độc Giác ấy vào buổi sáng quần y (nội), rồi cầm lấy bình bát và y đi vào làng hoặc thị trấn để khất thực, với thân được hộ trì, với khẩu được hộ trì, với tâm được hộ trì, với niệm được thiết lập, với các giác quan được thu thúc, có mắt nhìn xuống, đầy đủ oai nghi, đi khất thực không bỏ sót ngôi nhà nào; - ‘không nuôi dưỡng kẻ khác, đi khất thực theo tuần tự từng nhà’ là như thế.

Có tâm không bị ràng buộc vào nhà này nhà nọ: có tâm bị ràng buộc là bởi hai lý do: trong khi hạ thấp bản thân và trong khi nâng cao người khác là có tâm bị ràng buộc, hoặc là trong khi nâng cao bản thân và trong khi hạ thấp người khác là có tâm bị ràng buộc.

¹ Phật Tự Thuyết, Phẩm Giác Ngộ Thứ Nhất, Kinh Kassapa (TTPV 28, 141).

Kathaṃ attānaṃ nīcaṃ t̥hapento paraṃ uccaṃ t̥hapento paṭibaddhacitto hoti? ‘Tumhe me bahūpakārā, ahaṃ tumhe nissāya labhāmi cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ yepi¹ me aññe dātuṃ vā kātuṃ vā maññanti, tumhe nissāya tumhe sampassantā² yampi me porāṇaṃ mātāpettikaṃ nāmagottaṃ, tampi me annarahitaṃ, tumhehi ahaṃ ñāyāmi asukassa kulupako asukāya kulupako ’ti. Evaṃ attānaṃ nīcaṃ t̥hapento paraṃ uccaṃ t̥hapento paṭibaddhacitto hoti.

Kathaṃ attānaṃ uccaṃ t̥hapento paraṃ nīcaṃ t̥hapento paṭibaddhacitto hoti? Ahaṃ tumhākaṃ bahūpakāro, tumhe maṃ āgamma buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṅghaṃ saraṇaṃ gatā, pāṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesu micchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā surāmerayamajja-pamādaṭṭhānā paṭiviratā. Tumhākaṃ ahaṃ uddesaṃ demi, paripucchāṃ demi, uposathaṃ ācikkhāmi,³ navakammaṃ adhiṭṭhāmi. Atha ca pana tumhe maṃ ujjhivā⁴ aññe⁵ sakkarotha garukarotha⁶ mānetha pujethāti. Evaṃ attānaṃ uccaṃ t̥hapento paraṃ nīcaṃ t̥hapento paṭibaddhacitto hoti.

Kule kule appaṭibaddhacitto ti so paccekasambuddho kulapaḷibodhena appaṭibaddhacitto hoti, gaṇapaḷibodhena appaṭibaddhacitto hoti, āvāsaḷibodhena appaṭibaddhacitto hoti, cīvaraḷibodhena appaṭibaddhacitto hoti, piṇḍapāta-ḷibodhena appaṭibaddhacitto hoti, senāsanapaḷibodhena appaṭibaddhacitto hoti, gilānapaccayabhesajjaparikkhārapaḷibodhena appaṭibaddhacitto hoti ’ti - kule kule appaṭibaddhacitto, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo
 anaññaposī sapadānacārī,
 kule kule appaṭibaddhacitto
 eko care khaggavisāṇakappo ”*ti.

2.

*Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso
 upakkilese byapanujja sabbe,
 anissito chetva⁷ sinehadosaṃ⁸
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso ti so paccekasambuddho kāmacchanda-nīvaraṇaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā, byāpādanīvaraṇaṃ – thīnamiddhanīvaraṇaṃ – uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ – vicikicchānīvaraṇaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamāṃ jhānānaṃ upasampajja viharatī ’ti - pahāya pañcāvaraṇāni cetaso.

¹ yampi - Ma, Syā.

² passantā - Ma.

³ akkhāmi - Syā; ācikkhissāmi - Va, Vi.

⁴ pariccajitvā - Syā.

⁵ aññaṃ - Syā.

⁶ garuṃ karotha - Ma.

⁷ chetvā - Syā, PTS, Pa, Vi, Va, Ka, evamuparipi.

⁸ snehadosaṃ - Syā, evamuparipi.

Trong khi hạ thấp bản thân và trong khi nâng cao người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là thế nào? (Nói rằng): “Các người có nhiều sự hỗ trợ cho tôi. Nương vào các người, tôi nhận được y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh. Có những người khác nương theo các người, trong khi nhìn thấy các người, cũng suy nghĩ để bố thí hoặc làm cho tôi. Ngay cả tên họ trước đây của mẹ cha đặt, tên ấy của tôi cũng không còn. Nhờ vào các người, tôi được biết là vị thường tới lui với gia đình của người nam nọ, là vị thường tới lui với gia đình của người nữ kia.” Trong khi hạ thấp bản thân và trong khi nâng cao người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là như vậy.

Trong khi nâng cao bản thân và trong khi hạ thấp người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là thế nào? (Nói rằng): “Tôi có nhiều sự hỗ trợ cho các người. Nhờ vào tôi, các người đã đi đến nương nhờ đức Phật, đã đi đến nương nhờ Giáo Pháp, đã đi đến nương nhờ chúng Tăng, đã tránh xa việc giết hại sinh mạng, đã tránh xa việc lấy vật chưa được cho, đã tránh xa hành vi sai trái trong các dục, đã tránh xa việc nói dối, đã tránh xa trường hợp dễ duôi uống chất say là rượu và chất lên men. Tôi ban bố việc chỉ bảo cho các người, tôi ban bố sự hỏi han, tôi nói về ngày trai giới, tôi chú nguyện việc xây dựng. Vậy mà ngược lại, các người lại bỏ rơi tôi, các người trọng vọng, cung kính, sùng bái, cúng dường các vị khác.” Trong khi nâng cao bản thân và trong khi hạ thấp người khác là có tâm bị ràng buộc nghĩa là như vậy

Có tâm không bị ràng buộc vào nhà này nhà nọ: vị Phật Độc Giác ấy có tâm không bị ràng buộc bởi sự vướng bận về gia tộc, có tâm không bị ràng buộc bởi sự vướng bận về đồ chúng, có tâm không bị ràng buộc bởi sự vướng bận về chỗ ngụ, có tâm không bị ràng buộc bởi sự vướng bận về y phục, có tâm không bị ràng buộc bởi sự vướng bận về đồ ăn khất thực, có tâm không bị ràng buộc bởi sự vướng bận về chỗ nằm ngồi, có tâm không bị ràng buộc bởi sự vướng bận về vật dụng là thuốc men chữa bệnh; - ‘có tâm không bị ràng buộc vào nhà này nhà nọ, nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Không tạo sự thèm khát ở các vị nếm, không tham lam,
 không nuôi dưỡng kẻ khác, đi khất thực theo tuần tự từng nhà,
 có tâm không bị ràng buộc vào nhà này nhà nọ,
 nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

2.

*Sau khi dứt bỏ năm pháp ngăn trở đối với tâm,
 sau khi xua đuổi hẳn tất cả các tùy phiền não,
 không nương tựa, sau khi cắt đứt thương yêu và sân hận,
 nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Sau khi dứt bỏ năm pháp ngăn trở đối với tâm: vị Phật Độc Giác ấy sau khi dứt bỏ, sau khi dứt trừ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu pháp che lấp ‘mong muốn về dục,’ sau khi dứt bỏ, sau khi dứt trừ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu pháp che lấp ‘sân hận,’ – pháp che lấp ‘đã dượt buồn ngủ,’ – pháp che lấp ‘phóng dật và hối hận,’ – pháp che lấp ‘hoài nghi,’ ngay sau khi tách ly khỏi các dục, tách ly khỏi các bất thiện pháp, đạt đến và trú thiền thứ nhất có tâm có tứ có hỷ lạc sanh lên do sự tách ly; - ‘sau khi dứt bỏ năm pháp ngăn trở đối với tâm’ là như thế.

Upakkilese byapanujja sabbe ti rāgo cittaṣṣa upakkileso, doṣo cittaṣṣa upakkileso, moho cittaṣṣa upakkileso, kodho – upanāho –pe– sabbākusalābhisankhārā cittaṣṣa upakkilesā. **Upakkilese byapanujja sabbe** ti sabbe cittaṣṣa upakkilese¹ byapanujja panuditvā² pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā 'ti - upakkilese byapanujja sabbe.

Anissito chetva sinehadosan ti - **Anissito** ti dve nissayā: taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca. –pe– ayaṃ taṇhānissayo –pe– ayaṃ diṭṭhinissayo. **Sineho** ti dve sinehā:³ taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca –pe– ayaṃ taṇhāsneho –pe– ayaṃ diṭṭhisneho. **Doṣo** ti “yo cittaṣṣa āghāto paṭighāto paṭighaṃ⁴ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doṣo padoso sampadoso cittaṣṣa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doṣo dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuro⁵ anattamanatā⁶ cittaṣṣa.”⁷ **Anissito chetva sinehadosan** ti so paccekasambuddho taṇhāsnehaṃ ca diṭṭhisnehaṃ ca doṣaṃ ca chetvā ucchinditvā samucchinditvā⁸ pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā cakkhuṃ anissito, soṭaṃ anissito –pe– diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭṭo vippamutto visaññutto vimariyādīkatena cetasa viharatī 'ti - anissito chetva sinehadosaṃ, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso
 upakkilese byapanujja sabbe,
 anissito chetva sinehadosaṃ
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

¹ cittaṣṣa sabbe upakkilese - Syā.

² panuditvā - Syā.

³ sinehoti dve snehā - Ma;
 snehoti dve snehā - Syā.

⁴ paṭigho - Syā.

⁵ assuro - Syā;

assurodho - PTS.

⁶ anattamattā - PTS.

⁷ Dhammasaṅgaṇī, Nikkhepaṇḍa.

⁸ ucchetvā samucchitvā - Syā.

Sau khi xua đuổi hẳn tất cả các tùy phiền não: sự luyến ái là tùy phiền não của tâm, sân hận là tùy phiền não của tâm, si mê là tùy phiền não của tâm, giận dữ – thù hận –nt– tất cả các pháp tạo tác bất thiện là các tùy phiền não của tâm. **Sau khi xua đuổi hẳn tất cả các tùy phiền não:** sau khi xua đuổi hẳn, sau khi đuổi đi, sau khi dứt bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu tất cả các tùy phiền não của tâm; - ‘sau khi xua đuổi hẳn tất cả các tùy phiền não’ là như thế.

Không nương tựa, sau khi cắt đứt thương yêu và sân hận - Không nương tựa: có hai sự nương tựa: sự nương tựa vào tham ái và sự nương tựa vào tà kiến. –nt– điều này là sự nương tựa vào tham ái. –nt– điều này là sự nương tựa vào tà kiến. **Thương yêu:** Có hai sự thương yêu: sự thương yêu do tham ái và sự thương yêu do tà kiến. –nt– Việc này là sự thương yêu do tham ái. –nt– Việc này là sự thương yêu do tà kiến. **Sân hận:** là sự tức tối của tâm, sự tức giận, sự thù hận, sự đối chọi, sự căm giận, sự căm hờn, sự căm ghét, sự sân hận, sự khởi sân, sự sân nộ, sự độc ác của tâm, sự khởi sân của ý, sự giận dữ, biểu hiện giận dữ, trạng thái giận dữ, sự sân hận, biểu hiện sân hận, trạng thái sân hận, sự độc ác, biểu hiện độc ác, trạng thái độc ác, sự chống đối, sự đối chọi, sự tàn nhẫn, sự lỗ mông, trạng thái không hoan hỷ của tâm. **Không nương tựa, sau khi cắt đứt thương yêu và sân hận:** vị Phật Độc Giác ấy sau khi cắt đứt, sau khi cắt lìa, sau khi cắt lìa hoàn toàn, sau khi dứt bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu sự thương yêu do tham ái, sự thương yêu do tà kiến, và sự sân hận, không nương tựa vào mắt, không nương tựa vào tai, –nt– không nương tựa vào các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, không bám vào, không đến gần, không bám chặt, không hướng đến, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘không nương tựa, sau khi cắt đứt thương yêu và sân hận, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Sau khi dứt bỏ năm pháp ngăn trở đối với tâm,
 sau khi xua đuổi hẳn tất cả các tùy phiền não,
 không nương tựa, sau khi cắt đứt thương yêu và sân hận,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

3.

*Vipīṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhaṃ ca¹
pubbeva ca somanassadomanassaṃ,
laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ
eko care khaggavisāṇakappo.*

Vipīṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhaṃ ca pubbeva ca somanassadomanassaṃ ti so paccekasambuddho sukhasa ca pahānā dukkhasa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsati pārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharatī 'ti - vipīṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhaṃ ca pubbeva ca somanassadomanassaṃ.

Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ ti - Upekkhā ti yā catutthajjhāne² upekkhā upekkhāyanā³ ajjupekkhanā cittasamatho⁴ citta-passaddhatā⁵ majjhataṭṭā cittaassa. **Samatho** ti “yā cittaassa ṭhiti saṅghiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhī.”⁶ Catutthajjhāne⁷ upekkhā ca samatho ca suddhā honti visuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakkilesā mudubhūtā kammaniyā ṭhitā ānejjappattā.⁸ **Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ** ti catutthajjhānupekkhaṃ ca⁹ samathaṃ ca laddhā labhitvā vinditvā paṭilabhitvā 'ti¹⁰ - laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
“*Vipīṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhaṃ ca
pubbeva ca somanassadomanassaṃ,
laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ
eko care khaggavisāṇakappo*”ti.

¹ dukkhañ ca - PTS, Pa, Va, Vi, evamuparipi.

² catutthe jhāne - PTS, evamuparipi.

³ upekkhanā- Ma, Syā.

⁴ cittasamatā - Ma;
cittaassa samatho - PTS, Pa, Va, Vi.

⁵ cittappasādatā - Syā; cittaassa passaddhatā - PTS.

⁶ Dhammasaṅgaṇī, Cittuppādakaṇḍa.

⁷ catutthajjhāne - Ma, Va, Vi.

⁸ kammaniyā ṭhitā anejjappattā - PTS;
kammaniyā anejjappattā - Pana.

⁹ catutthajjhānaṃ upekkhañca - Ma;
catutthajjhāne upekkhañca - Syā.

¹⁰ laddhāna labhitvāti - Syā;
laddhā labhitvāti - PTS.

3.

*Sau khi đã bỏ lại sau lưng lạc và khổ,
cùng với hỷ và ưu ngay trước đây,
sau khi đạt được xả và sự vắng lặng thanh tịnh,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Sau khi đã bỏ lại sau lưng lạc và khổ, cùng với hỷ và ưu ngay trước đây: vị Phật Độc Giác ấy, do sự dứt bỏ lạc, do sự dứt bỏ khổ (ở thân), do sự biến mất của hỷ tâm và ưu phiền (đã có) ngay trước đó, đạt đến và trú thiền thứ tư, có sự thanh tịnh của xả và niêm, không khổ không lạc; - ‘sau khi đã bỏ lại sau lưng lạc và khổ, cùng với hỷ và ưu ngay trước đây’ là như thế.

Sau khi đạt được xả và sự vắng lặng thanh tịnh - Xả: là sự hành xả, biểu hiện của hành xả, biểu hiện của hành xả vượt trội, trạng thái vắng lặng của tâm, trạng thái an tịnh của tâm, trạng thái trung dung của tâm ở tứ thiền. **Sự vắng lặng:** là sự ổn định, sự đứng vững, sự kiên định, sự không rối loạn, sự không tán loạn, trạng thái tâm ý không bị phân tán, sự vắng lặng, định quyền, định lực, chánh định của tâm. Ở tứ thiền, xả và sự vắng lặng là trong sạch, thanh tịnh, tinh khiết, không bợn nhơ, là khỏi phiền não, nhu thuận, có thể sử dụng, ổn định, đã đạt đến trạng thái vững chắc. **Sau khi đạt được xả và sự vắng lặng thanh tịnh:** sau khi nhận được, sau khi đạt được, sau khi tìm thấy, sau khi tiếp nhận xả và sự vắng lặng ở tứ thiền; - ‘sau khi đạt được xả và sự vắng lặng thanh tịnh, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
“*Sau khi đã bỏ lại sau lưng lạc và khổ,
cùng với hỷ và ưu ngay trước đây,
sau khi đạt được xả và sự vắng lặng thanh tịnh,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*”

4.

*Āraddhaviriyo paramatthapattiyā
alīnacitto akusītavutti,
daḥhanikkamo thāmabalūpapanno¹
eko care khaggavisāṇakappo.*

Āraddhaviriyo paramatthapattiyā ti paramatthaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ, “yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ.” Paramatthassa pattiyā lābhāya paṭilābhāya adhigamāya phusanāya² sacchikiriyāya āraddhaviriyo viharati, akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ sampadāya thāmavā daḥhaparakkamo anikkhattadhuro kusalesu dhammesū ’ti - āraddhaviriyo paramatthapattiyā.

Alīnacitto akusītavutti ti so paccakasambuddho anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati³ cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya –pe– anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya –pe– uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhīyobhāvāya⁴ vepullāya bhāvanāya pāripūriyā⁵ chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati ’ti - evampi⁶ ‘alīnacitto akusītavutti.’

Athavā kāmaṃ taco ca nahāru ca⁷ aṭṭhī ca avasissatu⁸ sarīre upasussatu maṃsalohitaṃ. Yaṃ taṃ purisathāmena purisabalena purisaviriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā⁹ viriyassa santhānaṃ¹⁰ bhavissatīti cittaṃ paggaṇhāti padahati; - evampi ‘alīnacitto akusītavutti.’

*“Nāsissaṃ¹¹ na pivissāmi vihārato na nikkhame,¹²
napi passaṃ nipāteyyaṃ¹³ taṇhāsalle anūhate ”ti.¹⁴
cittaṃ paggaṇhāti padahati; - evampi ‘alīnacitto akusītavutti.’*

“Na tāvāhaṃ imaṃ pallaṅkaṃ bhindissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī ”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati; - evampi ‘alīnacitto akusītavutti.’

“Na tāvāhaṃ imamhā āsanā utṭhahissāmi, yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī ”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati; - evampi ‘alīnacitto akusītavutti.’

¹ dhāmabalūpapanno - Va, Vi, evamuparipi.

² phassanāya - Ma.

³ ārabhati - PTS.

⁴ bhīyobhāvāya - Syā, PTS.

⁵ bhāvanāpāripūriyā - Syā.

⁶ evaṃ - Ma.

⁷ nahārū ca - Ma; nhārū ca - Syā, PTS.

⁸ avasussatu - Syā, PTS.

⁹ pāpuṇitvā - Syā.

¹⁰ saṇṭhānaṃ - Ma;
ṭhānaṃ - Syā, PTS.

¹¹ nāsissaṃ - Syā.

¹² nikkhamaṃ - Syā.

¹³ nipāteyyaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹⁴ Theragāthāpāli, Paccayattheragāthā;
Muditattheragāthā.

4.

*Có sự ra sức tinh tấn để đạt đến lợi ích tối thượng,
có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác,
có sự cố gắng bền bỉ, có được sức mạnh và năng lực,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Có sự ra sức tinh tấn để đạt đến lợi ích tối thượng: Lợi ích tối thượng nói đến Bất Tử, Niết Bàn, tức là sự yên lặng của tất cả các pháp tạo tác, sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn. (Vị ấy) sống có sự ra sức tinh tấn để đạt đến, để có được, để tiếp nhận, để chứng đắc, để chạm đến, để chứng ngộ lợi ích tối thượng, có sự đồng mãnh, có sự nỗ lực vững chãi, không buông bỏ bốn phạm trong các thiện pháp nhằm dứt bỏ các bất thiện pháp, nhằm đạt được các thiện pháp; - ‘có sự ra sức tinh tấn để đạt đến lợi ích tối thượng’ là như thế.

Có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác: Vị Phật Độc Giác ấy làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, ra sức và xác định tâm về việc không sanh khởi của các ác bất thiện pháp chưa được sanh khởi, – nt– về việc dứt bỏ các ác bất thiện pháp đã được sanh khởi, –nt– về việc sanh khởi của các thiện pháp chưa được sanh khởi, làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, ra sức và xác định tâm về việc duy trì, về việc không lẫn lộn, về việc gia tăng, về việc lớn mạnh, về việc phát triển, về việc làm cho đầy đủ các thiện pháp đã được sanh khởi; - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ là như vậy.

Hoặc là, ra sức và xác định tâm rằng: “Hãy sẵn lòng để cho còn lại chỉ da, gân, xương; hãy để cho thịt và máu ở thân xác khô cạn. Việc nào có thể đạt được với sức mạnh của người nam, với sức lực của người nam, với sự tinh tấn của người nam, với sự nỗ lực của người nam, khi còn chưa đạt được việc ấy thì sẽ không có ngừng lại sự tinh tấn;” - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ còn là như vậy.

Vị ra sức và xác định tâm rằng:

“Khi mũi tên tham ái chưa được nhổ lên, ta sẽ không ăn, ta sẽ không uống, ta sẽ không đi ra khỏi trú xá, ta cũng sẽ không nằm xuống một bên hông;”¹ - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ còn là như vậy.

Vị ra sức và xác định tâm rằng: “Ta sẽ không lìa khỏi tư thế kiết già này cho đến khi nào tâm của ta còn chưa giải thoát khỏi các lậu hoặc không còn chấp thủ;” - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ còn là như vậy.

Vị ra sức và xác định tâm rằng: “Ta sẽ không đứng dậy khỏi chỗ ngồi này cho đến khi nào tâm của ta còn chưa giải thoát khỏi các lậu hoặc không còn chấp thủ;” - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ còn là như vậy.

¹ Trường Lão Kê, *Kệ Ngôn của Trường Lão Paccaya* (TTPV tập 31, trang 83), *Kệ Ngôn của Trường Lão Mudita* (trang 103).

“Na tāvāhaṃ imamahā caṅkamā orohissāmi – vihārā nikkhamissāmi – aḍḍhayogā nikkhamissāmi – pāsādā nikkhamissāmi – hammiyā nikkhamissāmi – guhāya nikkhamissāmi – lenā nikkhamissāmi – kuṭiyā nikkhamissāmi – kūṭāgārā nikkhamissāmi – aṭṭā nikkhamissāmi – mālā nikkhamissāmi – uddaṇḍā¹ nikkhamissāmi – upaṭṭhānasālāya nikkhamissāmi – maṇḍapā nikkhamissāmi – rukkhāmūlā nikkhamissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī ”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati; - evampi ‘alīnacitto akusītavutti.’

“Imasmiṃ yeva pubbaṇhasamayā² ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi³ sacchikarissāmi ”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati, evampi ‘alīnacitto akusītavutti.’ “Imasmiṃ yeva majjhantikasamayā⁴ –pe–sāyaṇhasamayā – purebhattaṃ – pacchābhattaṃ – purimayāmaṃ – majjhima-yāmaṃ – pacchimayāmaṃ⁵ – kāle – juṇhe – vasse – hemante – gimhe – purime vayokhandhe – majjhime vayokhandhe – pacchime vayokhandhe ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi sacchikarissāmi ”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati; - evampi ‘alīnacitto akusītavutti.’

Dalhanikkamo thāmabalūpapanno ti - Dalhanikkamo ti so pacceka-sambuddho dalhasamādāno ahosi avatṭhitasamādāno kusalesu dhammesu⁶ kāyasucarite vacīsucarite manosucarite dānasaṃvibhāge silasamādāne uposathūpavāse matteyyatāya⁷ petteyyatāya sāmāññatāya brahmaññatāya kulejettṭhāpacāyitāya⁸ aññataraññataresu adhikusalesu dhammesū’ ’ti - dalhanikkamo. **Thāmabalūpapanno** ti so paccekasambuddho thāmena ca balena ca viriyena ca parakkamena ca paññāya ca upeto hoti samupeto upagato samupagato upapanno sampanno samannāgato ’ti - dalhanikkamo thāmabalūpapanno, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “*Āraddhaviriyo paramatthapattiyā
 alīnacitto akusītavutti,
 dalhanikkamo thāmabalūpapanno
 eko care khaggavisāṇakappo* ”ti.

¹ uṭṭāṇā - PTS.

² pubbaṇhasamayā - Va, Vi.

³ phusayissāmi - Syā, evamuparipi.

⁴ majjhaṇhikasamayā - Katthaci.

⁵ purimayāme majjhimayāme pacchimayāme - Syā.

⁶ kusalesu dhammesu avatṭhitasamādāno - Ma, Syā, PTS.

⁷ matteyyatāya - Syā, PTS, Va, Vi.

⁸ kulejettṭhāpacāyikāya - Syā, PTS.

Vị ra sức và xác định tâm rằng: “Ta sẽ không bước khỏi đường kinh hành này – “Ta sẽ không rời khỏi trú xá – “Ta sẽ không rời khỏi nhà một mái – “Ta sẽ không rời khỏi tòa lâu đài – “Ta sẽ không rời khỏi tòa nhà dài – “Ta sẽ không rời khỏi hang động – “Ta sẽ không rời khỏi thạch thất – “Ta sẽ không rời khỏi cốc liêu – “Ta sẽ không rời khỏi nhà mái nhọn – “Ta sẽ không rời khỏi chòi canh – “Ta sẽ không rời khỏi ngôi nhà tròn – “Ta sẽ không rời khỏi căn lầu – “Ta sẽ không rời khỏi hội trường – “Ta sẽ không rời khỏi mái che – “Ta sẽ không rời khỏi gốc cây này cho đến khi nào tâm của ta còn chưa giải thoát khỏi các lậu hoặc không còn chấp thủ;” - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ còn là như vậy.

Vị ra sức và xác định tâm rằng: “Ta sẽ đem lại, ta sẽ hoàn tất, ta sẽ chứng đắc, ta sẽ chạm đến, ta sẽ chứng ngộ Thánh pháp ngay trong buổi sáng này;” - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ còn là như vậy. Vị ra sức và xác định tâm rằng: “Ta sẽ đem lại, ta sẽ hoàn tất, ta sẽ chứng đắc, ta sẽ chạm đến, ta sẽ chứng ngộ Thánh pháp ngay trong buổi trưa này –nt– trong buổi chiều – trước bữa ăn – sau bữa ăn – vào canh đầu – vào canh giữa – vào canh cuối – vào hậu bán nguyệt – vào tiền bán nguyệt – vào mùa mưa – vào mùa lạnh – vào mùa nóng – ở chặng đầu của tuổi thọ – ở chặng giữa của tuổi thọ – ở chặng cuối của tuổi thọ này;” - ‘có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác’ còn là như vậy.

Có sự cố gắng bền bỉ, có được sức mạnh và năng lực - Có sự cố gắng bền bỉ: vị Phật Độc Giác ấy đã có sự thọ trì vững chãi, có sự thọ trì kiên định trong các thiện pháp, ở thiện hạnh về thân, ở thiện hạnh về khẩu, ở thiện hạnh về ý, ở sự phân phát vật thí, ở sự thọ trì giới, ở việc thực hành ngày trai giới, ở việc phục vụ mẹ, ở việc phục vụ cha, ở việc phục vụ Sa-môn, ở việc phục vụ Bà-la-môn, ở việc cung kính các bậc trưởng thượng trong gia tộc, ở các thiện pháp cao cả khác nào đó nữa; - ‘có sự cố gắng bền bỉ’ là như thế. **Có được sức mạnh và năng lực:** vị Phật Độc Giác ấy đã tiến đến, đã tiến gần, đã tiến vào, đã tiến sát, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu về sức mạnh, về năng lực, về sự tinh tấn, về sự nỗ lực, và về tuệ; - ‘có sự cố gắng bền bỉ, có được sức mạnh và năng lực, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Có sự ra sức tinh tấn để đạt đến lợi ích tối thượng,
 có tâm không thụ động, có sự thực hành không biếng nhác,
 có sự cố gắng bền bỉ, có được sức mạnh và năng lực,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

5.

*Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno
dhammesu niccaṃ anudhammacārī,
ādīnavaṃ sammāsītā¹ bhavesu
eko care khaggavisāṇakappo.*

Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno ti so paccekasambuddho paṭisallānārāmo hoti paṭisallānarato ajjhattaṃ cetosamathamānuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato² brūhetā suññāgārānaṃ,³ jhāyī jhānarato ekattamanuyutto sadatthagaruḷo 'ti⁴ - paṭisallānaṃ. **Jhānamariñcamāno** ti so paccekasambuddho dvīhi kāraṇehi jhānaṃ na riñcati:⁵ anuppannassa vā paṭhamassa jhānassa uppādāya yutto payutto āyutto samāyutto, anuppannassa vā dutiyassa jhānassa - anuppannassa vā tatiyassa jhānassa - anuppannassa vā catutthassa jhānassa uppādāya yutto payutto āyutto samāyutto 'ti - evampi 'jhānaṃ na riñcati.⁶ Athavā uppannaṃ vā paṭhamaṃ jhānaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, uppannaṃ vā dutiyaṃ jhānaṃ - uppannaṃ vā tatiyaṃ jhānaṃ - uppannaṃ vā catutthaṃ jhānaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, evampi jhānaṃ na riñcati 'ti⁷ - paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno.

Dhammesu niccaṃ anudhammacārī ti dhammā vuccanti cattāro satipaṭṭhānā -pe- ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Katame anudhammā? Sammāpaṭipadā anulomapaṭipadā⁸ apaccanīkapaṭipadā anvatthapaṭipadā dhammānudhammapaṭipadā sīlesu paripūrakāritā⁹ indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satisampajañña,¹⁰ ime vuccanti anudhammā. **Dhammesu niccaṃ anudhammacārī** ti dhammesu niccakālaṃ dhuvakālaṃ satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ¹¹ poṅkhānupoṅkhaṃ¹² udakomikajātaṃ¹³ avīcisantatisahitaṃ¹⁴ phassitaṃ¹⁵ purebhattaṃ pacchābhattaṃ purimayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ¹⁶ kāḷe juṅhe vasse hemante gimhe purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandhe carati viharati¹⁷ irīyati vatteti pāleti yapeti yāpeti 'ti - dhammesu niccaṃ anudhammacārī.

¹ sammāsītā - PTS, evamuparipi.

² vipassanā-samannāgato - PTS.

³ suññāgārānaṃ - PTS.

⁴ satthagaruḷo ti - PTS.

⁵ anirākatajjhāno ... jhānamariñcati - Syā.

⁶ evaṃ jhānamariñcati - Syā, PTS.

⁷ evampi jhānamariñcatiti - Syā, PTS.

⁸ anulomapaṭipadā - itisaddo Ma potthake na dissate.

⁹ paripūrīkārītā - Syā, PTS.

¹⁰ satisampajaññaṃ - Ma, Syā, PTS.

¹¹ avokiṇṇaṃ - Ma;

abbocchinnaṃ - PTS.

¹² poṅkhānupoṅkhaṃ - Syā.

¹³ udakūmikajātaṃ - Ma;
udakūmijātaṃ - Syā, PTS.

¹⁴ avīci santati sahitaṃ - Syā;
avīci-santati-sahitaṃ - PTS.

¹⁵ phusitaṃ - Syā, PTS.

¹⁶ purimayāme majjhimayāme pacchimayāme - Syā, PTS.

¹⁷ vicarati - Syā.

5.

*Trong khi không bỏ phế việc thiên tịnh, việc tham thiên,
là người thường xuyên thực hành thuận pháp đối với các pháp,¹
là người nhận chân được sự bất lợi ở các hữu,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).*

Trong khi không bỏ phế việc thiên tịnh, việc tham thiên: vị Phật Độc Giác ấy có sự thích thú trong việc thiên tịnh, được thích thú trong việc thiên tịnh, gắn bó với sự vắng lặng của tâm thuộc nội phần, có thiên không bị xa rời, thành tựu minh sát, là người gia tăng việc ngụ ở các ngôi nhà trống vắng, chứng thiên, thích thú với thiên, gắn bó với trạng thái đơn độc, chú trọng mục đích của mình; - ‘việc thiên tịnh’ là như thế. **Trong khi không bỏ phế việc tham thiên:** vị Phật Độc Giác ấy không bỏ phế việc tham thiên bởi hai lý do: vị ấy gắn bó, gắn vào, gắn chặt, gắn liền với việc sanh khởi của sơ thiên chưa được sanh khởi, – hoặc của nhị thiên chưa được sanh khởi, – hoặc của tam thiên chưa được sanh khởi, – hoặc gắn bó, gắn vào, gắn chặt, gắn liền với việc sanh khởi của tứ thiên chưa được sanh khởi; - ‘không bỏ phế việc tham thiên’ là như vậy. Hoặc là, vị ấy luyện tập, tu tập, thực hành thường xuyên sơ thiên đã được sanh khởi, – hoặc nhị thiên đã được sanh khởi – hoặc tam thiên đã được sanh khởi – hoặc vị ấy luyện tập, tu tập, thực hành thường xuyên tứ thiên đã được sanh khởi; - ‘không bỏ phế việc tham thiên’ còn là như vậy.; - ‘trong khi không bỏ phế việc thiên tịnh, việc tham thiên’ là như thế.

Là người thường xuyên thực hành thuận pháp đối với các pháp: Các pháp nói đến bốn sự thiết lập niệ –nt– đạo lộ thánh thiện tám chi phần. Các việc nào là sự thực hành thuận pháp? Sự thực hành đúng đắn, sự thực hành phù hợp, sự thực hành không trái ngược, sự thực hành đưa đến lợi ích, sự thực hành đúng pháp và thuận pháp, việc làm đầy đủ các giới, việc phòng vệ các giác quan, việc biết chừng mực về vật thực, sự luyện tập về tinh thức, niệ và sự nhận biết rõ; các việc này là sự thực hành thuận pháp. **Là người thường xuyên thực hành thuận pháp đối với các pháp:** là người thực hành, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng đối với các pháp một cách thường tồn, luôn khi, thường xuyên, liên tục, không gián đoạn, tiếp nối liên tục, sanh lên tuần tự (như sóng nước), không lưa thưa, không đứt khoảng, không ngừng lại, được liên lặn, trước bữa ăn, sau bữa ăn, vào canh đầu, vào canh giữa, vào canh cuối, vào hậu bán nguyệt, vào tiền bán nguyệt, vào mùa mưa, vào mùa lạnh, vào mùa nóng, ở chặng đầu của tuổi thọ, ở chặng giữa của tuổi thọ, ở chặng cuối của tuổi thọ; - ‘là người thường xuyên thực hành thuận pháp đối với các pháp’ là như thế.

¹ Thực hành thuận pháp đối với các pháp (*dharmesu anudhammacārī*): thực hành pháp minh sát tùy thuận theo sự diễn biến của các pháp như là ngũ uẩn, v.v..., hoặc là hành tuần tự theo chín pháp siêu thế là bốn Đạo, bốn Quả, và Niết Bàn (SnA. i, 123).

Ādīnavam sammasitā bhavesū ti ‘sabbe saṅkhārā aniccā ’ti ādīnavam sammasitā bhavesu, ‘sabbe saṅkhārā dukkhā ’ti – ‘sabbe dhammā anattā ’ti – ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti ādīnavam sammasitā bhavesū ’ti - ādīnavam sammasitā bhavesu, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno
 dhammesu niccaṃ anudhammacārī,
 ādīnavam sammasitā bhavesu
 eko care khaggavisāṇakappo ”*ti.

6.

*Taṇhakkhayaṃ patthayaṃ appamatto¹
 aneḷamūgo² sutavā satimā,³
 saṅkhātadhammo niyato padhānavā
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Taṇhakkhayaṃ patthayaṃ appamatto ti - **Taṇhā** ti rūpaṇhā –pe– dhammaṇhā. **Taṇhakkhayaṃ patthayan** ti⁴ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ patthayanto icchanto sādīyanto pihayanto abhijappanto ’ti - taṇhakkhayaṃ patthayaṃ. **Appamatto** ti so paccekasambuddho sakkaccakārī sātaccakārī –pe– appamatto kusalesu dhammesū ’ti - taṇhakkhayaṃ patthayaṃ appamatto.

Aneḷamūgo sutvā satimā ti - **Aneḷamūgo** ti so paccekasambuddho paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī.⁵ **Sutavā** ti so paccekasambuddho bahussuto hoti, sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyoṣānakalyāṇā sātthā savyañjanā kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti, dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā.⁶ **Satimā** ti so paccekasambuddho satimā hoti paramena satinepakkena samannāgatattā⁷ cirakatampi cirabhāsitaṃ saritā anussaritā⁸ ’ti - aneḷamūgo sutavā satimā.

¹ patthayaṃ appamatto - Ma, Va, Vi, evamuparipi.

² aneḷamūgo - Syā, PTS, evamuparipi.

³ satimā - Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ taṇhakkhayaṃ - Ma.

⁵ medhāvīti aneḷamūgo - Syā.

⁶ suppaṭividdhāti sutavā - Syā;
 suppaṭividdhā - PTS.

⁷ samannāgato - Syā, PTS.

⁸ anusaritā - PTS;

itisaddo Syā potthake na dissate.

Là người nhận chân được sự bất lợi ở các hữu: là người nhận chân được sự bất lợi ở các hữu rằng: “Tất cả các hành là vô thường;” – “Tất cả các hành là khô;” – “Tất cả các pháp là vô ngã;” là người nhận chân được sự bất lợi ở các hữu rằng: : “Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt;” - ‘là người nhận chân được sự bất lợi ở các hữu, nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Trong khi không bỏ phế việc thiền tịnh, việc tham thiền,
 là người thường xuyên thực hành thuận pháp đối với các pháp,
 là người nhận chân được sự bất lợi ở các hữu,
 nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

6.

*Trong khi ước nguyện sự diệt trừ tham ái, không xao lãng,
 không ngây ngô khờ khạo, có sự nghe nhiều, có niệm,
 đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã được kiên cố, có sự nỗ lực,
 nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngư (chỉ có một).*

Trong khi ước nguyện sự diệt trừ tham ái, không xao lãng - Tham ái: tham ái cảnh sắc, –nt– tham ái cảnh pháp. **Trong khi ước nguyện sự diệt trừ tham ái:** trong khi ước nguyện, trong khi ước muốn, trong khi ưng thuận, trong khi mong cầu, trong khi nguyện cầu sự diệt trừ luyến ái, sự diệt trừ sân hận, sự diệt trừ si mê, sự diệt trừ cảnh giới tái sanh, sự diệt trừ việc tái sanh, sự diệt trừ việc nối liền tái sanh, sự diệt trừ hữu, sự diệt trừ luân hồi, sự diệt trừ việc luân chuyển; - ‘trong khi ước nguyện sự diệt trừ tham ái’ là như thế. **Không xao lãng:** vị Phật Độc Giác ấy có sự thực hành nghiêm trang, có sự thực hành liên tục –nt– không bị xao lãng trong các thiện pháp; - ‘trong khi ước nguyện sự diệt trừ tham ái, không xao lãng’ là như thế.

Không ngây ngô khờ khạo, có sự nghe nhiều, có niệm - Không ngây ngô khờ khạo: vị Phật Độc Giác ấy là bậc sáng suốt, có tuệ, có sự giác ngộ, có trí, có sự rành rẽ, có sự thông minh. **Có sự nghe nhiều:** vị Phật Độc Giác ấy là vị nghe nhiều, có sự ghi nhớ điều đã được nghe, có sự tích lũy điều đã được nghe về những pháp toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự, tuyên thuyết về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ. Đối với vị này, các pháp có hình thức như thế là được nghe nhiều, được ghi nhớ, được tích lũy bằng khẩu, được suy nghĩ chín chắn bằng ý, được thấu triệt tốt đẹp bằng kiến thức. **Có niệm:** vị Phật Độc Giác ấy là vị có niệm, bản thân đã được thành tựu niệm và sự thận trọng tuyệt đối, là vị nhớ đến, vị nhớ lại thậm chí việc làm đã lâu, lời nói đã lâu; - ‘không ngây ngô khờ khạo, có sự nghe nhiều, có niệm’ là như thế.

Saṅkhātadhammo niyato padhānavā ti saṅkhātadhammo¹ vuccati ñāṇaṃ, yā paññā pajānanā –pe– amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. **Saṅkhātadhammo** ti so paccekasambuddho saṅkhātadhammo ñātadhammo tulitadhammo tīritadhammo vibhūtadhammo vibhāvitadhammo, ‘sabbe saṅkhārā aniccā ’ti saṅkhātadhammo –pe– ‘yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ’ti saṅkhātadhammo ñātadhammo tulitadhammo tīritadhammo vibhūtadhammo vibhāvitadhammo. Athavā tassa paccekasambuddhassa khandhā saṅkhittā² dhātuyo saṅkhittā āyatanāni saṅkhittāni gatiyo saṅkhittā upapattiyo saṅkhittā paṭisandhiyo saṅkhittā bhavā saṅkhittā saṃsārā saṅkhittā vaṭṭā saṅkhittā. Athavā so paccekasambuddho khandhāpariyante ṭhito dhātupariyante ṭhito āyatanāpariyante ṭhito gatipariyante ṭhito upapattipariyante ṭhito paṭisandhipariyante ṭhito bhavāpariyante ṭhito saṃsārapariyante ṭhito vaṭṭāpariyante ṭhito antimabhavā ṭhito antimasamussaye ṭhito³ antimadehadharo paccekasambuddho:

*“Tassāyaṃ⁴ pacchimakoti⁵ carimoyaṃ samussayo,
jātīmarāṇasaṃsāro⁶ natthi tassa punabbhavo ”ti.*

Taṃkāraṇā paccekasambuddho saṅkhātadhammo. **Niyato** ti niyāmā vuccanti⁷ cattāro ariyamaggā, catūhi ariyamaggehi samannāgatoti niyato, niyāmaṃ patto saṃpatto adhigato phassito⁸ sacchikato ’ti - niyato.⁹ **Padhānavā** ti padhānaṃ vuccati viriyaṃ, “yo cetāsiko¹⁰ viriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhi thāmo dhiti¹¹ asithilaparakkamo anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho viriyaṃ viriyindriyaṃ viriyabalaṃ sammāvāyāmo.”¹² So paccekasambuddho iminā padhānena upeto samupeto upagato samupagato upapanno sampanno¹³ samannāgato; tasmā so paccekasambuddho padhānavā ’ti - saṅkhātadhammo niyato padhānavā, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Taṇhakkhayaṃ patthayaṃ appamatto
aneḷamūgo sutavā satīmā,
saṅkhātadhammo niyato padhānavā
eko care khaggavisāṇakappo ”ti.*

¹ saṅkhātadhammā vuccanti - Pa, Va, Vi.

² saṅkhātā - Syā, PTS, evamīdisesu padesu.

³ antime samussase ṭhito - Va, Vi.

⁴ yassāyaṃ - Syā.

⁵ pacchimako bhavo - Ma, Syā.

⁶ jātijarāmarāṇasaṃsāro - Syā.

⁷ niyamā vuccanti - Pa, Va, Vi.

⁸ phusito - Syā, PTS.

⁹ sacchikato patto niyāmaṃ - Ma.

¹⁰ so cetaso - Ma;

yo cetaso - Syā.

¹¹ ṭhiti - Va, Vi, Ka.

¹² Dhammasaṅgaṇī, Cittuppādakaṇḍha.

¹³ samupapanno - Ma, Syā.

Đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã được kiên cố, có sự nỗ lực: Đã hiểu rõ Giáo Pháp nói đến trí, tức là tuệ, là sự nhận biết, –nt– sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến. **Đã hiểu rõ Giáo Pháp:** vị Phật Độc Giác ấy đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp; đã hiểu rõ Giáo Pháp –nt– rằng: “*Tất cả các hành là vô thường;*” –nt– đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã biết Giáo Pháp, đã cân nhắc Giáo Pháp, đã xác định Giáo Pháp, đã rõ rệt Giáo Pháp, đã minh định Giáo Pháp rằng: “*Điều gì có bản tánh được sanh lên, toàn bộ điều ấy đều có bản tánh hoại diệt.*” Hoặc là, đối với vị Phật Độc Giác ấy, các uẩn đã được hiểu rõ, các giới đã được hiểu rõ, các xứ đã được hiểu rõ, các cảnh giới tái sanh đã được hiểu rõ, các sự tái sanh đã được hiểu rõ, sự nối liền tái sanh đã được hiểu rõ, các hữu đã được hiểu rõ, sự luân hồi đã được hiểu rõ, sự luân chuyển đã được hiểu rõ. Hoặc là, vị Phật Độc Giác ấy tồn tại trong giai đoạn cuối của các uẩn, tồn tại trong giai đoạn cuối của các giới, tồn tại trong giai đoạn cuối của các xứ, tồn tại trong giai đoạn cuối của cảnh giới tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự nối liền tái sanh, tồn tại trong giai đoạn cuối của hữu, tồn tại trong giai đoạn cuối của luân hồi, tồn tại trong giai đoạn cuối của sự luân chuyển, tồn tại trong kiếp sống cuối cùng, tồn tại trong thân xác cuối cùng, là vị Phật Độc Giác với việc duy trì thân xác cuối cùng.

“Đối với vị ấy, đây là lần cuối cùng, thân xác này là sau chót, việc sanh tử luân hồi, việc sanh ra lần nữa không có đối với các vị ấy.”

Vì lý do ấy, vị Phật Độc Giác là vị đã hiểu rõ Giáo Pháp. **Đã được kiên cố:** Pháp kiên cố nói đến bốn Thánh Đạo; ‘vị đã được thành tựu bốn Thánh Đạo’ là vị đã được kiên cố, là vị đã đạt đến, đã đạt được, đã chứng đắc, đã chạm đến, đã chứng ngộ pháp kiên cố; - ‘đã được kiên cố’ là như thế. **Có sự nỗ lực:** sự nỗ lực nói đến sự tinh tấn, là pháp thuộc về tâm, là sự ra sức tinh tấn, sự cố gắng, sự nỗ lực, sự siêng năng, sự tinh tấn, sự gắng sức, sự ráng sức, sự đồng mãnh, nghị lực, trạng thái không lơ lửng sự nỗ lực, trạng thái không buông bỏ sự mong muốn, trạng thái không buông bỏ trách nhiệm, sự đề cao trách nhiệm, sự tinh tấn, tấn quyền, tấn lực, chánh tinh tấn. Vị Phật Độc Giác ấy đã tiến đến, đã tiến gần, đã đến gần, đã tiến vào, đã đạt đến, đã đầy đủ, đã thành tựu sự nỗ lực này; vì thế, vị Phật Độc Giác ấy là vị có sự nỗ lực; - ‘đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã được kiên cố, có sự nỗ lực, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:
*“Trong khi ước nguyện sự diệt trừ tham ái, không xao lãng,
 không ngậy ngô khờ khạo, có sự nghe nhiều, có niệm,
 đã hiểu rõ Giáo Pháp, đã được kiên cố, có sự nỗ lực,
 nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

7.

*Sīhova saddesu asantasanto
vāto va jālamhi asajjamāno,
padumaṃva toyena alippamāno¹
eko care khaggavisāṇakappo.*

Sīhova saddesu asantasanto ti yathā sīho migarājā saddesu asantāsī anutrāsī aparisantāsī² anubbiggo anussaṅkī³ anutrāso abhīru⁴ acchambhī anutrāsī apalāyī, paccekasambuddhopi saddesu asantāsī anutrāsī aparisantāsī anubbiggo anussaṅkī anutrāso abhīru acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso viharatī 'ti - sīhova saddesu asantasanto.

Vātova jālamhi asajjamāno ti - **Vāto** ti puratthimā vātā pacchimā vātā⁵ uttarā vātā dakkhiṇā vātā sarajā vātā arajā vātā sītā vātā uṇhā vātā parittā vātā adhimattā vātā kālavātā⁶ verambhavātā pakkhavātā⁷ supaṇṇavātā⁸ tālavaṇṇavātā⁹ vidhūpanavātā. **Jālam** vuccati suttaajālam. Yathā vāto jālamhi na sajjati, na gaṇhāti,¹⁰ na bajjhati, na paḷibajjhati, evameva dve jālā taṇhājālam ca diṭṭhijālam ca –pe– idaṃ taṇhājālam –pe– idaṃ diṭṭhijālam. Tassa paccekasambuddhassa taṇhājālam pahīnaṃ diṭṭhijālam paṭinissaṭṭhaṃ; taṇhājālassa pahīnattā diṭṭhijālassa paṭinissaṭṭhattā so paccekasambuddho rūpe na sajjati, sadde na sajjati –pe– diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na sajjati, na gaṇhāti na bajjhati na paḷibajjhati, nikkhanto nissaṭṭo vippamutto visaññutto¹¹ vimariyādīkatena cetasā viharatī 'ti - vātova jālamhi asajjamāno.

¹ alimpamāno - Ma, Syā, evamuparipi.

² aparisantāsī anutrāsī - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

³ anussukī - Syā, PTS, evamuparipi.

⁴ abhīrū - Ma, PTS; abhīru - Syā, evamuparipi.

⁵ puratthimavātā pacchimavātā - Va, Vi.

⁶ kālavātā - itisaddo Ma potthake natthi; kālavātā - Syā, PTS.

⁷ pakkhivātā - Syā.

⁸ sukhaṇṇavātā - Va, Vi.

⁹ tālavaṇṇavātā - Ma, Syā, PTS;

kālapanna vātā - Va, Vi.

¹⁰ na gayhati - PTS, Va, Vi.

¹¹ visamṃyutto - Syā, Va, Vi, Ka.

7.

Không kinh sợ tựa như con sư tử không kinh sợ các tiếng động, không dính mắc tựa như làn gió không bị dính mắc ở mạng lưới, không bị lấm nhơ tựa như đoá sen không bị lấm nhơ bởi nước, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Không kinh sợ tựa như con sư tử không kinh sợ các tiếng động: giống như con sư tử, chúa của loài thú, không có sự kinh sợ, không có sự sợ sệt, không có sự khiếp sợ các tiếng động, không kinh hoàng, không có sự hoảng sợ, không sợ sệt, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, vị Phật Độc Giác sống cũng không có sự kinh sợ, không có sự sợ sệt, không có sự khiếp sợ các tiếng động, không kinh hoàng, không có sự hoảng sợ, không sợ sệt, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xa lìa; - ‘không kinh sợ tựa như con sư tử không kinh sợ các tiếng động’ là như thế.

Không dính mắc tựa như làn gió không bị dính mắc ở mạng lưới - Làn gió: gió hướng đông, gió hướng tây, gió hướng bắc, gió hướng nam, gió có bụi, gió không có bụi, gió mát, gió nóng, gió ít, gió nhiều, hắc phong, gió ở thượng tầng khí quyển, gió do cánh chim, gió của loài linh điểu, gió do lá thốt-nốt, gió từ cây quạt.
Mạng lưới: nói đến mạng lưới bằng chỉ sợi. Giống như làn gió không dính mắc ở mạng lưới, không nắm giữ, không bị trói buộc, không bị giữ lại, tương tự y như vậy, có hai mạng lưới: mạng lưới tham ái và mạng lưới tà kiến –nt– điều này là mạng lưới tham ái –nt– điều này là mạng lưới tà kiến. Đối với vị Phật Độc Giác ấy, mạng lưới tham ái đã được dứt bỏ, mạng lưới tà kiến đã được buông bỏ. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với mạng lưới tham ái, do trạng thái đã được buông bỏ đối với mạng lưới tà kiến, vị Phật Độc Giác ấy không dính mắc ở sắc, không dính mắc ở thính, –nt– không dính mắc ở các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, (vị ấy) không nắm giữ, không bị trói buộc, không bị giữ lại, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘không dính mắc tựa như làn gió không bị dính mắc ở mạng lưới’ là như thế.

Padumaṃva toyena alippamāno ti - Padumaṃ vuccati padumapupphaṃ. **Toyam** vuccati udakaṃ. Yathā padumapupphaṃ toyena na lippati na palippati na upalippati¹ alittaṃ apalittaṃ anupalittaṃ, evameva dve lepā taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca –pe– ayaṃ taṇhālepo. –pe– ayaṃ diṭṭhilepo. Tassa paccekasambuddhassa taṇhālepo pahīno diṭṭhilepo paṇinissaṭṭho, taṇhālepassa pahinattā diṭṭhilepassa paṇinissaṭṭhattā so paccekasambuddho rūpe na lippati, sadde na lippati –pe– diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na lippati na palippati na upalippati,² alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭṭo vippamutto visaññutto vimariyādīkatena cetasā viharatī ’ti - padumaṃca toyena alippamāno, eko caro khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Sīhova saddesu asantasanto
 vātova jālamhi asajjamāno,
 padumaṃva toyena alippamāno
 eko care khaggavisāṇakappo ”ti.*

8.

*Sīho yathā dāṭhābalī³ pasayha
 rājā migānaṃ abhibhuyya cārī,
 sevetha pantāni senāsanāni
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Sīho yathā dāṭhābalī pasayha, rājā migānaṃ abhibhuyya cārī ti yathā sīho migarājā dāṭhābalī dāṭhāvudho sabbe tiracchānagate pāṇe abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharivā pariyādiyivā madditvā carati viharatī⁴ iriyati vatteti⁵ pāleti yapeti yāpeti, paccekasambuddhopi⁶ paññābalī paññāvudho sabbapāṇabhūte puggale paññāya abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharivā pariyādiyivā madditvā carati viharatī iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti ’ti - siho yathā dāṭhābalī pasayha, rājā migānaṃ abhibhuyya cārī.

¹ na limpati na palimpati na upalimpati - Ma; na limpiyati - Syā; na lippati - PTS.

² na limpati na palimpati na upalimpati - Ma; na limpati nupalimpati - Syā;
 na limpati na upalimpati - PTS.

³ dāṭhābalī - Ma, Syā, PTS, evamuparipi.

⁵ vattati - Va, Vi, Ka, evamuparipi.

⁴ vicarati - Syā, evamuparipi.

⁶ evameva paccekasambuddhopi - Syā, PTS, evamuparipi.

Không bị lấm nhơ tựa như đóa sen không bị lấm nhơ bởi nước - Đóa sen: nói đến bông sen trắng. **Nước:** nói đến nước (thông thường).¹ Giống như đóa sen trắng không bị lấm nhơ bởi nước, không bị nhiễm bẩn, không bị vấy bẩn, (là đóa hoa) đã không bị lấm nhơ, đã không bị nhiễm bẩn, đã không bị vấy bẩn, tương tự y như vậy, có hai sự lấm nhơ: lấm nhơ do tham ái và lấm nhơ do tà kiến. –nt– điều này là lấm nhơ do tham ái. –nt– điều này là lấm nhơ do tà kiến. Đối với vị Phật Độc Giác ấy, sự lấm nhơ do tham ái đã được dứt bỏ, sự lấm nhơ do tà kiến đã được buông bỏ. Do trạng thái đã được dứt bỏ đối với sự lấm nhơ do tham ái, do trạng thái đã được buông bỏ đối với sự lấm nhơ do tà kiến, vị Phật Độc Giác ấy không bị lấm nhơ ở sắc, không bị lấm nhơ ở thanh, –nt– không bị lấm nhơ ở các pháp đã được thấy–đã được nghe–đã được cảm giác–đã được nhận thức, không bị nhiễm bẩn, không bị vấy bẩn, (là người) đã không bị lấm nhơ, đã không bị nhiễm bẩn, đã không bị vấy bẩn, đã đi ra ngoài, đã được rời ra, đã được thoát khỏi, không bị ràng buộc, sống với tâm đã được làm trở thành không còn giới hạn; - ‘không bị lấm nhơ tựa như đóa sen không bị lấm nhơ bởi nước, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

*“Không kinh sợ tựa như con sư tử không kinh sợ các tiếng động,
không dính mắc tựa như làn gió không bị dính mắc ở mạng lưới,
không bị lấm nhơ tựa như đóa sen không bị lấm nhơ bởi nước,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”*

8.

Tựa như con sư tử, có sức mạnh của các răng nanh, vua của các loài thú, có cuộc sống thiên về khuất phục và thống trị (các con thú khác), nên lai vãng các trú xứ xa vắng, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Tựa như con sư tử, có sức mạnh của các răng nanh, vua của các loài thú, có cuộc sống thiên về khuất phục và thống trị (các con thú khác): Giống như con sư tử, chúa của loài thú, có sức mạnh của các răng nanh, có vũ khí là các răng nanh, sau khi khắc phục, sau khi thống trị, sau khi đè bẹp, sau khi trấn áp, sau khi đâm đạp tất cả các loài thú, các sinh mạng, nó sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng, vị Phật Độc Giác cũng có sức mạnh của tuệ, có vũ khí là tuệ, sau khi khắc phục, sau khi thống trị, sau khi đè bẹp, sau khi trấn áp, sau khi đâm đạp tất cả các sanh linh, các hạng chúng sanh bằng tuệ, vị ấy sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng; - ‘tựa như con sư tử, có sức mạnh của các răng nanh, vua của các loài thú, có cuộc sống thiên về khuất phục và thống trị (các con thú khác)’ là như thế.

¹ *toyam* và *udakam* có chung ý nghĩa là “nước.”

Sevetha pantāni senāsanāni ti yathā sīho migarājā araṅṅe vanamajjhogahetvā¹ carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti, paccekasambuddhopi araṅṅe vanapatthāni² pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhaseyyakāni paṭisallāna-sārubbāni. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati,³ eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti 'ti - sevetha pantāni senāsanāni, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Sīho yathā dāṭhābalī pasayha
 rājā migānaṃ abhibhuyya cārī,
 sevetha pantāni senāsanāni
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

9.

*Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ
 āsevamaṇo muditaṃ ca kāle,
 sabbena lokena avirujjhamāno
 eko care khaggavisāṇakappo.*

Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ āsevamaṇo muditaṃ ca kāle ti so paccekasambuddho mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamaṇena averena abyāpajjhena⁴ pharitvā viharati, karuṇāsahagatena cetasā –pe– muditāsahagatena cetasā –pe– upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamaṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharati 'ti - mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ, āsevamaṇo muditaṃ ca kāle.

Sabbena lokena avirujjhamāno ti mettāya⁵ bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā te appaṭikūlā⁶ honti, ye pacchimāya disāya sattā – ye uttarāya disāya sattā – ye dakkhiṇāya disāya sattā – ye puratthimāya anudisāya sattā – ye pacchimāya anudisāya sattā – ye uttarāya anudisāya sattā – ye dakkhiṇāya anudisāya sattā – ye heṭṭhimāya⁷ disāya sattā – ye uparimāya disāya sattā – ye dasasu disāya⁸ sattā te appaṭikūlā honti. Karuṇāya bhāvitattā – muditāya bhāvitattā – upekkhāya bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā –pe– ye dasasu disāsu sattā te appaṭikūlā honti.

¹ araṅṅavanamajjhogāhetvā - Ma;
 araṅṅavanapatthāni ajjhogāhetvā - Syā;
 araṅṅa-vana-majjhe gāhetvā - PTS.
² araṅṅavanapatthāni - Ma, Syā, PTS.
³ eko abhikkamati eko paṭikkamati - Syā.
⁴ abyāpajjena - Ma, evamuparipi.

⁵ mettādīnaṃ - Syā.
⁶ appaṭikūlā - Syā, PTS, evamuparipi.
⁷ adhogamāya - Syā.
⁸ dasasu disāsu vidisāsu - Syā;
 disāsu vidisāsu - PTS.

Nên lai vắng các trú xứ xa vắng: Giống như con sư tử, chúa của loài thú, đi sâu vào các khu rừng, chòm cây, rồi sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, nuôi dưỡng, bảo dưỡng, vị Phật Độc Giác cũng thân cận các khu rừng, các nơi heo hút, các chỗ trú ngụ xa vắng có ít âm thanh, ít tiếng ồn, có bầu không gian vắng vẻ, tách biệt với dân chúng, thích hợp cho việc thiền tịnh. Vị ấy sống một mình, đi một mình, đứng một mình, ngồi một mình, nằm một mình, đi vào làng để khát thực một mình, đi trở về một mình, ngồi nơi vắng vẻ một mình, quyết định kinh hành một mình, một mình sống, trú ngụ, sinh hoạt, vận hành, bảo hộ, hộ trì, bảo dưỡng một mình; - ‘nên lai vắng các trú xứ xa vắng, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

“Tựa như con sư tử, có sức mạnh của các răng nanh, vua của các loài thú, có cuộc sống thiên về khuất phục và thống trị (các con thú khác), nên lai vắng các trú xứ xa vắng, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

9.

Trong khi đang rèn luyện từ, bi, hỷ, xả, và giải thoát vào thời điểm thuận tiện, trong khi không bị chướng đãi bởi tất cả thế gian, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Trong khi đang rèn luyện từ, bi, hỷ, xả, và giải thoát vào thời điểm thuận tiện: vị Phật Độc Giác ấy lan tỏa một phương bằng tâm đồng hành với từ, rồi an trú, tương tự như vậy phương thứ nhì, tương tự như vậy phương thứ ba, tương tự như vậy phương thứ tư, như thế ở phương trên, phương dưới, phương ngang, khắp mọi nơi, cho đến tất cả các chúng sanh luôn cả bản thân, vị ấy lan tỏa toàn thể thế giới chúng sanh bằng tâm đồng hành với từ, bao la, quảng đại, không đo lường được, không thù oán, không sân hận, rồi an trú. Vị ấy lan tỏa một phương bằng tâm đồng hành với bi –nt– bằng tâm đồng hành với hỷ –nt– bằng tâm đồng hành với xả, bao la, quảng đại, không đo lường được, không thù oán, không sân hận, rồi an trú; - ‘trong khi đang rèn luyện từ, bi, hỷ, xả, và giải thoát vào thời điểm thuận tiện’ là như thế.

Trong khi không bị chướng đãi bởi tất cả thế gian: Nhờ trạng thái phát triển của tâm từ, các chúng sanh ở hướng đông là không chán ghét, các chúng sanh ở hướng tây – các chúng sanh ở hướng bắc – các chúng sanh ở hướng nam – các chúng sanh ở hướng đông nam – các chúng sanh ở hướng tây nam – các chúng sanh ở hướng tây bắc – các chúng sanh ở hướng đông bắc – các chúng sanh ở hướng dưới – các chúng sanh ở hướng trên – các chúng sanh ở mười phương là không chán ghét. Nhờ trạng thái phát triển của tâm bi –nt– nhờ trạng thái phát triển của tâm hỷ –nt– nhờ trạng thái phát triển của tâm xả, các chúng sanh ở hướng đông –nt– các chúng sanh ở mười phương là không chán ghét.

Sabbena lokena avirujjhamāno ti sabbena lokena¹ avirujjhamāno appaṭivirujjhamāno anāghāṭiyamāno² appaṭihaññamāno 'ti - sabbena lokena avirujjhamānoti, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “*Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ*
āsevamāno muditaṃ ca kāle,
sabbena lokena avirujjhamāno
eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

10.

Rāgaṃ ca dosaṃ ca pahāya moḥaṃ
*sandālayitvāna saññojanāni,*³
asantaṃ jīvitasāṅkhayamhi
eko care khaggavisāṇakappo.

Rāgaṃ ca dosaṃ ca pahāya moḥan ti - **Rāgo** ti⁴ yo rāgo sārāgo –pe– abhihijhā lobho akusalamūlaṃ. **Doso** ti yo cittassa āghāto –pe– caṇḍikkaṃ asuropo⁵ anattamanatā cittassa. **Moho** ti dukkhe aññaṇaṃ⁶ –pe– avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ. **Rāgaṃ ca dosaṃ ca pahāya moḥan** ti so paccekasambuddho rāgaṃ ca dosaṃ ca moḥaṃ ca pahāya pajahitvā vinodetvā byantikarivā⁷ anabhāvaṃ gametvā 'ti - rāgaṃ ca dosaṃ ca pahāya moḥaṃ.

Sandālayitvāna saññojanāni ti dasa saññojanāni: kāmarāgasaññojanaṃ paṭighasaññojanaṃ –pe– avijjāsaññojanaṃ. **Sandālayitvāna saññojanāni** ti saṃyojanāni⁸ sandālayitvā padālayitvā sampadālayitvā pajahitvā vinodetvā byantikarivā anabhāvaṃ gametvā 'ti⁹ - sandālayitvāna saññojanāni.

Asantaṃ jīvitasāṅkhayamhi ti so paccekasambuddho jīvitapariyosāne asantāsī anutrāsī anubbiggo anussāṅki¹⁰ anutrāso abhīru acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomaḥṃso viharatī 'ti¹¹ - asantaṃ jīvitasāṅkhayamhi, eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
 “*Rāgaṃ ca dosaṃ pahāya moḥaṃ*
sandālayitvāna saññojanāni,
asantaṃ jīvitasāṅkhayamhi
eko care khaggavisāṇakappo ”ti.

¹ sattalokena - Syā.

² aghaṭṭiyamāno - Syā;
 aghaṭṭiyamāno - PTS.

³ saṃyojanāni - Ma, Va, Vi, evamuparipi.

⁴ rāgantī - Syā.

⁵ saññojanāni sandālayitvāna padālayitvāna sampadālayitvāna pajahitvāna vinodetvāna

byantikarivāna anabhāvaṃ gametvānāti - Syā.

⁵ assuropo - Syā.

⁶ aññaṇaṃ - Syā.

⁷ byantiṃ karitvā - Ma, Va, Vi.

⁸ dasa saṃyojanāni - Ma.

¹⁰ anussukī - Syā, PTS, evamuparipi.

¹¹ vigatalomaḥṃsoti - Syā.

Trong khi không bị chống đối bởi tất cả thế gian: trong khi không bị chống đối, trong khi không bị chống báng, trong khi không bị đụng chạm, trong khi không bị công kích bởi tất cả thế gian; - ‘trong khi không bị chống đối bởi tất cả thế gian, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

“Trong khi đang rèn luyện từ, bi, hỷ, xả, và giải thoát vào thời điểm thuận tiện, trong khi không bị chống đối bởi tất cả thế gian, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”

10.

*Sau khi dứt bỏ luyện ái, sân hận, và si mê,
sau khi dứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc,
người không kinh sợ về chặng cuối cùng của mạng sống,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).*

Sau khi dứt bỏ luyện ái, sân hận, và si mê - Luyện ái: là sự luyện ái, luyện ái mãnh liệt, –nt– tham đắm, tham, cội nguồn của bất thiện. **Sân hận:** là sự tức tối của tâm –nt– sự tàn nhẫn, sự lỗ mãng, trạng thái không hoan hỷ của tâm. **Si mê:** là sự không biết về Khổ, –nt– sự ngăn trở của vô minh, si mê là gốc rễ của bất thiện. **Sau khi dứt bỏ luyện ái, sân hận, và si mê:** Vị Phật Độc Giác ấy sau khi dứt bỏ, sau khi dứt trừ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu luyện ái, sân hận, và si mê; - ‘sau khi dứt bỏ luyện ái, sân hận, và si mê’ là như thế.

Sau khi dứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc: có mười sự ràng buộc: sự ràng buộc của ái dục, sự ràng buộc của bất bình, –nt– sự ràng buộc của vô minh. **Sau khi dứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc:** sau khi dứt lìa, sau khi dứt lìa hẳn, sau khi dứt lìa hoàn toàn, sau khi dứt bỏ, sau khi xua đi, sau khi làm chấm dứt, sau khi làm cho không còn hiện hữu các sự ràng buộc; - ‘sau khi dứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc’ là như thế.

Người không kinh sợ về chặng cuối cùng của mạng sống: vị Phật Độc Giác ấy không có sự kinh sợ, không có sự sợ sệt về chặng cuối cùng của mạng sống, không kinh hoàng, không có sự hoảng sợ, không sợ sệt, không nhút nhát, không có sự kinh hãi, không có sự sợ sệt, không có sự trốn chạy, có sự sợ hãi và khiếp đảm đã được dứt bỏ, có sự rờn lông đã được xua lìa; - ‘người không kinh sợ về chặng cuối cùng của mạng sống, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

*“Sau khi dứt bỏ luyện ái, sân hận, và si mê,
sau khi dứt lìa hoàn toàn các sự ràng buộc,
người không kinh sợ về chặng cuối cùng của mạng sống,
nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngư (chỉ có một).”*

11.

*Bhajanti sevanti ca kāraṇatthā¹
nikkāraṇā dullabhā ajja mittā,
attatthapaññā² asucī manussā³
eko care khaggavisāṇakappo.*

Bhajanti sevanti ca kāraṇatthā ti attatthakāraṇā paratthakāraṇā ubhayatthakāraṇā diṭṭhadhammikatthakāraṇā samparāyikatthakāraṇā [paramatthakāraṇā⁴] bhajanti sambhajanti sevanti nisevanti saṃsevanti paṭisevanti 'ti - bhajanti sevanti ca kāraṇatthā.

Nikkāraṇā dullabhā ajja mittā ti dve mittā agārikamitto⁵ ca pabbajitamitto⁶ ca –pe– ayaṃ agārikamitto –pe– ayaṃ pabbajitamitto. **Nikkāraṇā dullabhā ajja mittā** ti ime dve mittā akāraṇā nikkāraṇā ahetu⁷ appaccayā dullabhā dulladdhā sudulladdhā 'ti - nikkāraṇā dullabhā ajja mittā.

Attatthapaññā asucī manussā ti - **Attatthapaññā** ti attano atthāya attano hetu attano paccayā attano kāraṇā⁸ bhajanti sambhajanti sevanti nisevanti saṃsevanti paṭisevanti ācaranti samācaranti payirupāsanti paripucchanti⁹ paripañhantī 'ti - attatthapaññā. **Asucī manussā** ti asucinā kāyakammena samannāgatāti asucī manussā, asucinā vacīkammena samannāgatāti asucī manussā, asucinā manokammena samannāgatāti asucī manussā, asucinā pāṇātipātena – asucinā adinnādānena – asucinā kāmesu micchācārena – asucinā musāvādena – asuciyā pisunāya vācāya¹⁰ samannāgatā – asuciyā pharusāya vācāya¹¹ samannāgatā – asucinā samphappalāpena samannāgatā – asuciyā abhijjhāya samannāgatā – asucinā byāpādena samannāgatāti asucī manussā, asuciyā micchādiṭṭhiyā samannāgatāti asucī manussā, asuciyā cetanāya samannāgatāti asucī manussā, asuciyā patthanāya samannāgatāti asucī manussā, asucinā paṇidhinā samannāgatāti asucī manussā, asucī hīnā nihīnā¹² omakā lāmakā chattakā¹³ parittā 'ti - attatthapaññā asucī manussā.

¹ kāraṇatthā - Va, Vi, evamuparipi.

² attatthapaññā - PTS;

attatthapaññā - Va, Vi, evamuparipi.

³ asucī-manussā - PTS, evamuparipi.

⁴ paramatthakāraṇā - itisaddo Ma, Syā, PTS potthakesu dissate.

⁵ agārikamitto - Syā, evamuparipi.

⁶ anāgārikamitto ca - Ma, Syā;

anāgārikamitto ca - Vi, evamuparipi.

⁷ ahetū - Ma, Syā.

⁸ attano kāraṇaṃ - PTS;

attakāraṇā - Va, Vi, Ka.

¹⁰ pisunāya vācāya - Ma, Syā;

pisunāvācāya - Va, Vi, Ka.

⁹ pucchanti - Syā.

¹¹ pharusāvācāya - Va, Vi, Ka.

¹² nihīnā parihīnā - Syā, PTS, evamuparipi.

¹³ chatukkā - Ma;

jatukkā - Syā.

11.

Người ta thân cận và phục vụ có động cơ là sự lợi ích, ngày nay những người bạn không có động cơ (lợi ích) là khó đạt được, những người (chi) biết đến lợi ích của bản thân thì không trong sạch, nên sống một mình tựa như sừng của loài tê ngưu (chỉ có một).

Người ta thân cận và phục vụ có động cơ là sự lợi ích: người ta thân cận, gần gũi, phục vụ, phục dịch, kê cận, hầu cận có động cơ là lợi ích của bản thân, có động cơ là lợi ích của người khác, có động cơ là lợi ích của cả hai, có động cơ là lợi ích trong đời này, có động cơ là lợi ích trong đời sau, [có động cơ là lợi ích tối thượng]; - ‘người ta thân cận và phục vụ có động cơ là sự lợi ích’ là như thế.

Ngày nay những người bạn không có động cơ (lợi ích) là khó đạt được: Có hai loại bạn bè: bạn bè tại gia và bạn bè xuất gia. –nt– Người này là bạn bè tại gia. –nt– Người này là bạn bè xuất gia. **Ngày nay những người bạn không có động cơ (lợi ích) là khó đạt được:** Hai loại bạn bè này (nếu) không có lý do, không có động cơ, không có nguyên nhân, không có duyên cớ thì khó đạt được, khó nhận được, vô cùng khó nhận được; - ‘ngày nay những người bạn không có động cơ (lợi ích) là khó đạt được’ là như thế.

Những người (chi) biết đến lợi ích của bản thân thì không trong sạch - Những người (chi) biết đến lợi ích của bản thân: là những người thân cận, gần gũi, phục vụ, phục dịch, kê cận, hầu cận, hành xử, hành theo, ngồi gần, chất vấn, hỏi han vì lợi ích của bản thân, vì nguyên nhân của bản thân, vì duyên cớ của bản thân, vì lý do của bản thân; - ‘(chi) biết đến lợi ích của bản thân’ là như thế. **Những người không trong sạch:** “Những người có thân nghiệp không trong sạch’ là những người không trong sạch, ‘những người có khẩu nghiệp không trong sạch’ là những người không trong sạch, ‘những người có ý nghiệp không trong sạch’ là những người không trong sạch, ‘những người có sự giết hại mạng sống không trong sạch’ – sự trộm cắp không trong sạch – tà hạnh không trong sạch trong các dục – nói dối không trong sạch – ‘những người có lời nói nói đâm thọc không trong sạch’ – ‘những người có lời nói thô lỗ không trong sạch’ – ‘những người nói nhảm nhí không trong sạch’ – ‘những người có sự tham đắm không trong sạch’ – ‘những người có sự sân hận không trong sạch’ là những người không trong sạch, ‘những người có tà kiến không trong sạch’ là những người không trong sạch, ‘những người có ý định không trong sạch’ là những người không trong sạch, ‘những người có ước nguyện không trong sạch’ là những người không trong sạch, ‘những người có nguyện vọng không trong sạch’ là những người không trong sạch; không trong sạch là thấp hèn, hèn kém, thấp kém, thấp thỏm, tồi tệ, nhỏ nhoi; - ‘những người (chi) biết đến lợi ích của bản thân thì không trong sạch’ là như thế.

Eko care khaggavisāṇakappo ti - **Eko** ti so paccekabuddho pabbajjā-saṅkhātena eko –pe– **Care** ti aṭṭha cariyāyo –pe– **Khaggavisāṇakappo** ti yathā khaggassa nāma visāṇaṃ ekaṃ hoti adutiyaṃ –pe– eko care khaggavisāṇakappo.

Tenāha so paccekasambuddho:
*“Bhājanti sevanti ca kāraṇatthā
 nikkāraṇā dullabhā ajja mittā,
 attatthapaññā asucī manussā
 eko care khaggavisāṇakappo”*ti.

Catuttho vaggo.

Niṭṭhito ca khaggavisāṇasuttaniddeso.¹

1. *Ajito tissametteyyo puṇṇako atha mettagū,
 dhotako upasīvo ca nando ca atha hemako.*
2. *Todeyyakappā dubhayo jatukaṇṇī ca paṇḍito,
 bhadrāvudho udayo ca posālo cāpi brāhmaṇo.*
3. *Mogharājā ca medhāvī piṅgiyo ca mahāisi,
 soḷasannaṃ² panetesamṃ brāhmaṇānaṃva sāsanaṃ,
 pārāyanānaṃ³ niddesā tattakāni⁴ bhavanti hi.⁵*
4. *Khaggavisāṇasuttānaṃ niddesāpi tattheva⁶ ca,
 niddesā duvidhā ñeyyā paripuṇṇā sulakkhitā”*ti.⁷

CULLANIDDESAPĀḶI NIṬṬHITĀ.

--oOo--

¹ khaggavisāṇasuttaniddeso niṭṭhito - Ma, Syā.

² soḷasānaṃ - Ma, Vi.

³ pārāyanā - Va.

⁴ tattakā ca - Ma, Syā.

⁵ bhavanti vā - Va, Vi, Ka.

⁶ tattheva - Syā.

⁷ sulikkhitā - Syā.

Nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một) - Một mình: vị Phật Độc Giác ấy là một mình theo quy định của đời sống xuất gia, –nt–
Nên sống: có tám sự thực hành: –nt– **Tựa như sùng của loài tê ngưu:** giống như tên gọi của loài tê ngưu, sùng của nó chỉ có một, không có cái thứ hai, –nt– ; -
 nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một)’ là như thế.

Vì thế, vị Phật Độc Giác ấy đã nói rằng:

“Người ta thân cận và phục vụ có động cơ là sự lợi ích, ngày nay những người bạn không có động cơ (lợi ích) là khó đạt được, những người (chỉ) biết đến lợi ích của bản thân thì không trong sạch, nên sống một mình tựa như sùng của loài tê ngưu (chỉ có một).”

Phẩm Thứ Tư.

Và Diễn Giải Kinh Sùng Tê Ngưu được chấm dứt.

1. *“Ajita, Tissametteyya, Puṇṇaka, rồi Mettagū, Dhotaka, và Upasīva, Nanda, rồi Hemaka, –*
2. *– hai vị Todeyya, và Kappa, và vị sáng suốt Jatukaṇṇī, Bhadrāvudha, và Udaya, luôn cả Bà-la-môn Posāla, –*
3. *– vị thông minh Mogharāja, và vị đại ẩn sĩ Piṅgiya. Hơn nữa, lời giảng dạy đến chính mười sáu vị Bà-la-môn ấy, các lời diễn giải về những con đường đi đến bờ kia, là chỉ có chừng ấy.*
4. *Và các lời diễn giải của những bài Kinh Sùng Tê Ngưu là đúng y như thế. Các lời diễn giải gồm hai phần cần được biết; chúng được đầy đủ, được khéo làm nổi bật.”*

TIÊU DIỄN GIẢI ĐƯỢC HOÀN TẤT.

--oOo--

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
CULLANIDDESAPĀḲI – TIỂU DIỄN GIẢI
PHẦN PHỤ CHÚ

- **Chín thể loại của Giáo Pháp:** Ở tài liệu *Saddhammasaṅgaha - Diệu Pháp Yếu Lược* có lời giải thích chi tiết về chín thể loại này như sau: “Thế nào là có chín phần khi nói về Thế (*aṅga*)? Bởi vì toàn bộ gồm có chín hình thức khác biệt, đó là *sutta*, *geyya*, *veyyākaraṇa*, *gāthā*, *udāna*, *itivuttaka*, *jātaka*, *abbhūtaḍḍhamma*, *vedalla*. Trong trường hợp này, *Ubhatovibhaṅga*, *Niddesa*, *Khandhaka*, *Parivāra*, các bài kinh *Maṅgalasutta*, *Ratanasutta*, *Nalakasutta*, *Tuvaṭṭakasutta* trong *Suttanipāta - Kinh Tập*, và các lời dạy của đấng Như Lai có tựa đề là Kinh (*suttaṃ*) thì được xếp vào thể *SUTTA*. Các bài Kinh có xen các bài kệ vào được biết là thể *GEYYA*; đặc biệt toàn bộ *Thiên Có Kệ (Sagāthāvagga)* trong *Kinh Tương Ưng Bộ* là thể *GEYYA*. Toàn bộ *Tạng Vi Diệu Pháp*, các bài kinh không có xen các bài kệ, và các lời dạy khác của đức Phật không thuộc tám loại trên được xếp vào thể *VEYYĀKARAṆA*. *Kinh Pháp Cú*, *Trường Lão Tăng Kệ*, *Trường Lão Ni Kệ*, các bài có tên là kinh nhưng chỉ là kệ trong *Suttanipāta - Kinh Tập* thì được xếp vào thể *GĀTHĀ*. Tám mươi hai bài kinh liên quan đến các bài kệ do tuệ giác hoan hỷ được xếp vào thể *UDĀNA*. Một trăm mười hai bài kinh được giới thiệu bằng: “*Vuttaṃ h’ etaṃ Bhagavatā ti*” (Đức Thế Tôn thuyết về điều ấy như vậy) thì được xếp vào thể *ITIVUTTAKA*. Năm trăm năm mươi bài kinh Bốn Sanh bắt đầu bằng Bốn Sanh *Apannaka* được xếp vào thể *JĀTAKA*. Tất cả các bài kinh liên quan đến pháp kỳ diệu phi thường và được giới thiệu như sau: “*Này các tỳ khưu, có bốn pháp kỳ diệu phi thường ở Ānanda,*” được xếp vào thể *ABBHŪTADHAMMA*. Tất cả các bài kinh được hỏi và được liên tục ghi nhận trong sự hiểu biết và hoan hỷ như các bài kinh *Cullavedalla*, *Mahāvedalla*, *Sammādiṭṭhi*, *Sakkapañhā*, *Saṅkhāra-bhājanīya*, *Mahāpuṇṇama*, v.v...được xếp vào thể *VEDALLA*. Như thế khi đề cập đến Thế thì có chín phần” (*Saddhammasaṅgaha - Diệu Pháp Yếu Lược*, Chương I, câu 28).

- **Lokadhātu – Thế giới:** tức là *cakkavāla* – vũ trụ, thái dương hệ (Nidda. ii, 383). Trung tâm của vũ trụ là núi *Sineru*, xung quanh núi *Sineru* là bảy rặng núi có tên theo thứ tự là *Yugan-dhara*, *Isadhara*, *Karavīka*, *Sudassana*, *Nemindhara*, *Vinataka*, và *Assakanna*. Thuộc về vũ trụ còn có mặt trăng, mặt trời, cõi Tam Thập, cõi A-tu-la, đại địa ngục *Avīci*, và bốn đại lục là *Jambudīpa*, *Aparagoyāna*, *Pubbavideha*, và *Uttarakuru* (xem *Pali Proper Name Dictionary*).

- Nhất thiên - Tiểu thế giới, Nhị thiên - Trung thế giới, Tam thiên - Đại Thiên thế giới:

a/ 1.000 lần (*sahassī*, nhất thiên) thế giới (*lokadhātu*) là một tiểu thế giới (*cūḷānikā lokadhātu*).

b/ 1.000 lần tiểu thế giới – 1.000 x 1.000 hay 1.000 lũy thừa hai (*dvisahassī*, nhị thiên) của thế giới – là một trung thế giới (*majjhimakā lokadhātu*).

c/ Theo cách tính trên, 1.000 lũy thừa ba (*tisahassī*, tam thiên) của thế giới và nhiều ngàn lần hơn nữa thì được gọi là đại thiên thế giới. Và thế gian bao gồm *koṭisatasahassacakkavāḷa* (10.000.000 x 100.000 vũ trụ) được nhìn thấy (NiddA. ii, 383). Ở đây, nhị thiên, tam thiên, đại thiên nên được hiểu theo nghĩa lũy thừa, nghĩa là 1.000 lũy thừa hai, 1.000 lũy thừa ba, và 1.000 lũy thừa của các số lớn hơn 3, chứ không phải là hai ngàn, ba ngàn, nhiều ngàn như nghĩa thông thường.

- Phúc hành, phi phúc hành, bất động hành: Phúc hành là hành vi tạo tác thiện có quả đưa đi tái sinh ở cõi người, các cõi Trời dục giới và sắc giới. Phi phúc hành là hành vi tạo tác bất thiện có quả đưa đi tái sinh ở bốn cõi khổ. Bất động hành là hành vi tạo tác thiện có quả đưa đi tái sinh ở vô sắc giới.

--ooOoo--

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
CULLANIDDESAPĀḶI – TIÊU DIỄN GIẢI

GĀTHĀDIPĀDASŪCI - THU MỤC CÂU KỆ PĀḶI

	Trang		Trang
A		A	
Akiñcanaṃ anādānaṃ	36, 296	Ayaṃ loko paro loko	44, 378
Acci yathā vātavegena		Ayokapālamādittaṃ	500
khittā	28, 234	Avijjā muddhāti jānāhi	12
Ajito addasa sambuddhaṃ	10	Avijjāya nivuto loko	14, 56
Ajito tissametteyyo	46,	Asataṃ satañca ñatvā	
	416, 632	dhammaṃ	158
Ajjhattañca bahiddhā ca	40, 344	Asaṃhīraṃ asaṅkappaṃ	52, 478
Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa	560	Ahampetaṃ na jānāmi	04
Attanāva kataṃ pāpaṃ	206		
Atthaṃ gatassa na		Ā	
pamāṇamatthi	28, 238	Ākiñcaññaṃ pekkhamāno	
Atthaṃ gato so uda vā		satimā	26, 222
so natthi	28, 236	Ākiñcaññāsambhavaṃ ñatvā	42, 362
Atha ko carahi jānāti	04	Āgatāni hi mantesu	06
Athassa gatte disvāna	10	Āguṃ na karoti kiñci loke	178, 556
Addasaṃ kāma, te mūlaṃ	82	Ādānataṇhaṃ vinayetha	
Addhā pasasāma		sabbaṃ	38, 322
sahāyasampadaṃ	538	Ādissa jammanaṃ brūhi	10
Adhideve abhiññāya	52, 474	Āmantanā hoti sahāyamajjhe	514
Anaññaposiṃ aññātaṃ	604	Āraddhaviriyo	
Anatthajanano doso	526	paramatthapattiyā	612
Anatthajanano moho	528	Āsiṃsanti thomayanti	
Anatthajanano lobho	526	abhijappanti juhanti	18, 118
Anāvaraṇadassāvī	08		
Anusāsa brahme		I	
karuṇāyamāno	24, 208	Idha diṭṭhasutamuta	32, 270
Anejaṃ mūladassaviṃ	16, 102		
Apārā paraṃ gaccheyya	48, 424	Ī	
Abhisāṅkharitvā kuhako	04	Īti ca gaṇḍo ca upaddavo ca	552

T		D	
Tañcāhaṃ abhinandāmi	26, 216	Disvāna rūpesu vihaññamāne	44,
Tañhakkhayaṃ patthayaṃ			400
appamatto	618	Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni	540
Tañhā dutiyo puriso	446, 486, 542	Dukkassa ve maṃ pabhavaṃ	
Tañhādhipanne manuje		apucchasi	20, 146
pekkhamāno	46, 406	Duṭṭho atthaṃ na jānāti	528
Tato āmantayī sisse	06	Dussaṅgahā pabbajitāpi eke	530
Tato vedena mahatā	12	Doso rajo na ca pana reṇu	
Tattha sattā mahāluddā	500	vuccati	328
Tamenaṃ bāvarī disvā	02	Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ	42, 366
Tamonudo buddho		Dvijo yathā kubbanakaṃ	
samantacakkhu	48, 434	pahāya	48, 438
Tasitovudakaṃ sītaṃ	08		
Tasmā pajānaṃ na upādiyetha	38,	DH	
	324	Dhajo rathassa paññānaṃ	448
Tassa ayomayā bhūmi	498	Dhotako upasīvo ca	08
Tassāyaṃ pacchimakoṭi	186, 620		
Tasseva upanissāya	02	N	
Taṃ cāhaṃ abhinandāmi	20, 164	Nagassa passe āsīnaṃ	330, 448
Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī	28, 232	Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci	202,
Tiṇakaṭṭhasamaṃ lokaṃ	392		222, 376
Te cāpi nūna pajaheyyu		Na te tato nikkhamituṃ	500
dukkhaṃ	22, 176	Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena	28,
Te ce nātariṃsu yājayogā	18, 122		244
Te ce munī brūsi anoghatiṇṇe	30, 254	Nandisaṃyojano loko	40, 340
Te tosītā cakkhumatā	48, 420	Na monena muni hoti	158
Tena hātappaṃ karohi	24, 196	Na so muddhaṃ pajānāti	04
Tesaṃ buddho byākāsi	46, 418	Na hi etehi yānehi	142
Tesāyaṃ pacchimakoṭi	76	Nāgo va yūthāni vivajjayitvā	556
Todeyyakappā dubhayo	46, 416, 632	Nānā janā janapadehi saṅgatā	38,
Tvaṃ ca me			320
dhammamakkhāhi	32, 268	Nāsissaṃ na pivissāmi	612
		Nāhaṃ tamhā vippavasāmi	50, 456
D		Nāhaṃ sabbe	
Dakkiṇāya ca bhittiyā	500	samaṇabrāhmaṇā se	30, 258
Dantaṃ nayanti samitiṃ	142	Nāhaṃ sahissāmi	
Diṭṭhivīsūkāni upātivatto	562	pamocanāya	24, 204
Disā catasso vidisā catasso	46, 404	Nirāsaso so uda āsasāno	34, 280

N	
Nirāsaso so na so āsasāno	34, 284
Nillolupo nikkhuho nippipāso	564
No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ	536

P	
Pañke sayāno pariphandaṃ	52, 464
Paccekaṅgaṇino sabbe	08
Pacchimāya ca bhittiyā	498
Pajjena katena attanā	88
Pañcamī thīnamiddhaṃ te	244
Paññā ceva satī cāpi	14, 70
Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno	616
Passāmaṃ	
devamanussaloke	24, 200
Passāmi naṃ manasā	
cakkhunā vā	50, 458
Pahānaṃ kāmaccchandānaṃ	40, 334
Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso	606
Pahīnamalamohassa	48, 430
Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayetha	572
Pāpāni parivajjeti	158
Pārāyanamanugāyissaṃ	48, 426
Pāvaṃ ca bhoganagaraṃ	08
Pucchamhi kañci asuṅanto	10
Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi	
metaṃ	20, 24, 134, 194
Puttaṃ ca dāraṃ pitaraṃ	
ca mātaraṃ	580
Puratthimāya ca bhittiyā	498
Puratthimenapi dhāvanti	500
Purā kapilavatthumhā	04

B	
Bahussutaṃ dhammadharaṃ	
bhajetha	576
Bāvarissa vaco sutvā	08
Bāvarissa va tumhaṃ vā	12

B	
Bāvarim abhivanditvā	08
Bāvārī brāhmaṇo bhoto	12
Bāhetvā sabbapāpakāni	182, 202
Buddho so bhagavā loke	04

BH	
Bhagavā ca tasmim samaye	10
Bhagavā hi kāme	
abhibhuyya iriyati	36, 306
Bhajanti sevanti ca kāraṇatthā	630
Bhadrāvudho udayo ca	08
Bhayaṃ dukkhaṃ rogo ca	552
Bhotī carahi jānāti	04

M	
Maggo pantho patho pajjo	424
Majjhe sarasmim tiṭṭhataṃ	34, 36, 288, 294
Mahāyaññaṃ yajitvāna	02
Māno hi te brāhmaṇa	
khāribhāro	128
Migo araññaṃhi yathā abaddho	510
Mitte suhaje anukampamāno	502
Mukhaṃ jivhāya chādeti	10
Muddhaṃ muddhādhipātaṃ ca	10
Mūlakassa patiṭṭhānaṃ	08
Mūlho atthaṃ na jānāti	528
Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ	
vimuttiṃ	626
Mogharājā ca medhāvī	632
Moho rajo na ca pana	
reṇu vuccati	330

Y	
Yato ca bhikkhu ātāpī	552
Yathā ahu vakkali	
muttasaddho	52, 468
Yametaṃ pañhaṃ apucchi	14, 72

Y		L	
Yasmiṃ kāmā na vasanti	34, 278	Lābho siloko sakkāro	246
Yassa ca visatā natthi	330	Luddho atthaṃ na jānāti	526
Yassindriyāni bhāvitāni	142	Lobho doso ca moho ca	528
Yasseso dullabho loke	06		
Yassete honti gattesu	06	V	
Yaṃ kiñci sampajānāsi	22,	Varamassatarā dantā	142
	26, 168, 218	Vaṃso visālova yathā visatto	506
Yaṃ kho mamaṃ		Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā	42, 354
deyyadhammaṃ	02	Vidvā ca yo vedagū naro idha	22, 188
Yaṃ taṃ apucchimha		Vidhāsu na vikampanti	142
akittayī no	20, 154	Vipiṭṭhikatvāna sukhaṃ	
Yaṃ pubbe taṃ visosehi	38, 310	dukhaṃ ca	610
Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagaṃ		Vibhūtarūpasaññissa	42, 352
ābhijaññā	22, 180	Virato idha sabbapāpakehi	302, 320
Yaṃ yaṃ disaṃ padhāvanti	500	Vīsaṃ vassasataṃ āyu	10
Yāni sotāni lokasmiṃ	14, 66	Vedāni viceyya kevalāni	138, 190
Ye kecime isayo manujā	18, 112, 116	Voropayitvā gihibyañjanāni	532
Ye kecime samaṇabrāhmaṇā se	30,		
	248, 250, 254	S	
Ye ca saṅkhātadhammā se	14, 76	Saṅkhāya lokasmiṃ	
Ye me pubbe viyākaṃsu	32, 48,	parovarāni	18, 126
	266, 442	Saṅgo eso parittamettha	
Yo atītaṃ ādisati	42, 348	sokhyaṃ	582
Yo te dhammadesesi	50, 454	Sace agāraṃ āvasati	06
Yo me dhammadesesi	50,	Sace ca so pabbajati	06
	450, 456	Sace me yācamānassa	02
Yo ve avidvā upadhiṃ karoti	20, 150	Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ	534
		Saddhā ca pīti ca mano satī ca	52,
			460
R		Santi loke munayo	28, 242
Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo	602	Sandālayitvāna saññojanāni	586
Rāgaṃ ca dosaṃ pahāya		Sabbaso nāmarūpasmiṃ	38, 314
mohaṃ	628	Sabbesu kāmesu yo vītarāgo	26, 226
Rāgo ca doso ca ito nidānā	528	Sabbesu bhūtesu nidhāya	
Rāgo rajo na ca pana reṇu vuccati	328	daṇḍaṃ	482
		Sambuddhena katokāso	12
L		Sambuddhoti vaco sutvā	04
Lakkhaṇānaṃ pavicayaṃ	10	Savanti sabbadhi sotā	14, 62
Lakkhaṇe itihāse ca	10		

S		S	
Saṃsaggajātassa bhavanti snehā	492	Suddhaṃ dhammasamuppādaṃ	392
Sāvattiyaṃ kosalamandire jino	06	Sele yathā	
Sītaṃ ca uṇhaṃ ca		pabbatamuddhaniṭṭhito	376
khudaṃ pipāsaṃ	554	So assakassa visaye	02
Sīho yathā dāṭhābalī pasayha	624	So ubhantamabhiññāya	16, 96
Sīhova saddesu asantasanto	622	So bāvarī attamano udaggo	06
Sukhito bāvarī hotu	12	So hi brāhmaṇa sambuddho	04
Suññato lokaṃ avekkhassu	44, 382		
Sutvānaḥaṃ vīra		H	
akāmakāmiṃ	36, 302	Heṭṭhato ca samuṭṭhāya	500

--ooOoo--

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
CULLANIDDESAPĀḶI – TIỂU DIỄN GIẢI

SAÑÑĀNĀMĀNUKKAMANIKĀ - THƯ MỤC DANH TỪ RIÊNG

	Trang		Trang
A		K	
Aṅga	320	Kassapa (bhagavā)	438
Ajita	08, 10, 12, 14, 46, 54, 56, 62, 64, 66, 70, 72, 74, 88, 414, 416, 422, 632	Kaliṅga	320
Avanti	320	Kāsi	320
Avaruddhaka	106	Kuru	320
Assaka	02, 320	Kusinārā	08
		Koṇāgamana (bhagavā)	438
Ā		Kosambī	08
Ājīvaka	106	Kosala	02, 06, 320
Āḷavi Gotama	52, 468	G	
		Gandhabba	106
I		Gotama	22, 32, 44, 48, 50, 52, 174, 176, 262, 266, 378, 420, 442, 448
Inda	10, 106	Godāvarī	02
		Gonaddhā	08
U		C	
Ujjenī	08	Cetiya	320
Udaya	08, 40, 46, 328, 414, 632		
Upasīva	08, 26, 46, 220, 414, 632	J	
		Jaṭila	106
O		Jatukaṇṇi	08, 36, 46, 302, 416, 632
Okkākarāja	04	T	
		Tissametteyya	08, 16, 46, 90, 302, 414, 422, 632
K		Todeyya	08, 34, 46, 278, 284, 632
Kakusandha (bhagavā)	438		
Kapilavatthu	04, 08		
Kappa	08, 34, 46, 288, 414, 632		
Kamboja	320		

	DH		M	
Dhotaka		08, 24, 26, 46, 194, 414, 632	Māgadha	08
			Māhissatī	08
			Mūlaka	02, 08
	N		Mettagū	08, 20, 46, 134, 414, 632
Nanda		08, 28, 46, 242, 414, 632	Mogharāja	08, 42, 46, 366, 414, 632
Nāga		106		
Nigaṇṭha		106		
Nerañjarā		444		
			Y	
			Yakkha	106
	P		Yona	320
Pañcāla		320		
Patitṭhāna		08		
Paribbājaka		106		
Pāvā		08		
Pāsāṇaka		08, 46, 330, 412, 448		
Piṅgiya		08, 44, 46, 52, 388, 426, 468, 632		
Puṇṇaka		08, 16, 46, 102, 414, 632		
Puṇṇabhadda		106		
Posāla		08, 42, 46, 348, 414, 632		
	B			
Baladeva		106		
Bāvarī		02, 12, 266, 440, 454		
Brahmā		106		
	BH			
Bhadrāvudha		08, 38, 46, 52, 316, 414, 468, 632		
Bhoganagara		08		
	M			
Magadha		08, 46, 320, 412		
Maccha		320		
Malla		320		
Mahāmoggallāna		594		
Mahārāja		106		
			S	
			Sakyaputta	04, 06
			Sabhiya	88, 138, 178, 190, 202, 476, 556
			Sāketa	08
			Sāriputta	98, 100, 360, 372
			Sāvattihī	06, 08
			Sikhī (bhagavā)	438
			Sujampati	10
			Supaṇṇa	106
			Sūrasena	320
			Setavya	08
			H	
			Hemaka	08, 32, 46, 266, 414, 632

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
CULLANIDDESAPĀḶI – TIỂU DIỄN GIẢI

VISESAPADĀNUKKAMAṆIKĀ - THƯ MỤC TỪ ĐẶC BIỆT

	Trang		Trang
A		A	
Akkhaṃ	604	Adhideve	474
Akālikāṃ	50, 162, 214, 450, 452, 454, 456, 458	Adhimuttacittaṃ	478
Akiñcanaṃ	22, 24, 34, 36, 180, 182, 188, 200, 284, 296	Adhimuttaṃ	360
Akiñcanabhāvaṃ	444, 484, 536, 600	Adhivacanaṃ	416
Akappaṃ	560	Adho	168, 218, 322
Akusītavutti	612, 614	Antimadehadharo	620
Akhilo	22, 52, 180, 186, 472	Andubandhanena	496
Aggaññe ariyavaṃse	522	Anvatthapaṭipattiyā	178
Acci	234	Anvāyiko	324
Accutaṃ	32, 270, 272	Anagāriyaṃ	06, 444, 484, 536, 600
Achambhī	530	Anaññaneyyo	564
Ajja mittā	630	Anaññaposī	604
Ajjhapatto	438	Anabhāvakatāṃ	330
Aññadatthu daso	358	Anamatagge saṃsāre	74
Aññāvimokkhaṃ	40, 332, 338	Anavajjabhojī	538
Aṭṭha cariyāyo	490	Anavassutapariyāyaṃ	594
Aṭṭhitaṃ	22, 178, 180	Anavassuto	588, 594, 596, 598
Attatthapaññā	630	Anādānaṃ	36, 296
Attānudiṭṭhiṃ	44, 394	Anādāno	446, 486
Ativākyāṃ	142	Anānuyāyī	228
Atthi pañhena āgamaṃ	332	Anāparaṃ	36, 298
Addāvalepanā	550	Anissito	220, 608
Addhā	176, 182, 478, 538	Anīgho	130, 192
Advayabhāṇiṃ	440	Anītikaṃ	50, 450, 452, 454, 458
Advejjhavacanaṃ	176, 478, 538	Anītihaṃ	20, 24, 160, 212, 214
		Anutrāsī	204, 220, 282, 302, 366, 530, 532, 622, 628

A		A	
Anudhammacārī	616	Avihethayaṃ	482
Anusayo	60, 508	Avīcinirayo	500
Anusitṭhiṃ	164, 174, 194, 216, 262, 320, 344, 472	Asaṅkappaṃ	52, 478
Anejo/aṃ	16, 38, 102, 110, 316, 350	Asaññābhava	164, 294, 404
Aneḷamūgo	618	Asantasanto	622
Abbūhanaṃ	166	Asattaṃ	182, 286
Anolinavutti	116, 172	Asantasam	628
Appaṭiḅho	520	Asaraṇibhūta	124, 256, 408
Appaṭibaddhacitto	602, 604, 606	Asaṃhīraṃ	52, 478
Appamattā	116	Asāmayikaṃ	560
Appossukko	530	Asuropo	128, 608, 628
Apaṇṇakavacanaṃ	176, 478, 538	Aho	226
Apāraṃ	424		
Apilāpanatā	66	Ā	
Apunabbhavāya	44, 400, 404, 406, 408	Ākāsaṇaṅcāyatanam	356, 396, 512
Abbokiṇṇam	94, 274, 616	Ākiṅcaññaṃ	02, 26, 222, 230
Abbhukkiraṇo	130	Ākiṅcaññāsambhavo	362
Abhijjhā	60, 100, 168, 336, 572, 588, 630	Āguṃ	178, 318, 428, 556
Abhidhammādhimutto	360	Ātappaṃ	172, 196
Abhinibbutā	274, 300	Ātāpī	100, 444, 486, 552
Abhilepanam	54, 60	Ājivakā	106, 112, 242
Abhisāṅkhāravīññāṇam	74	Ādānataṇhā	322
Ambilaṃ	602	Ādānasattā	326
Ambucārī	586	Ādānam	296
Arahantasāsanā	266, 442, 462	Ādānapaṭinissaggo	296
Alaggitaṃ	182, 286	Ādiccabandhu	420, 560
Alamatto	106, 204, 220, 282, 302, 332, 366, 532	Ādīnavaṃ	152, 324, 404, 408, 446, 486, 492, 502, 544, 550, 616, 618
Alippamāno	622	Ābharaṇā	580
Alīnacitto	612	Ābhijaññā	182
Alolo	604	Ārakkhādhikaraṇam	548
Avassutapariyāyaṃ	594	Āraddhaviriyo	612
Avidvā	150	Āsavā	260, 264, 314, 330, 436, 468
Aviddasu	158	Āsasāno	34, 280
Avisāhāro	610	Āsā	192, 246, 570
		Āsīno	448

I		E	
Ingha	20, 154	Ekavokārabhave	164, 294,
Inñjitaṃ	16, 18,		404, 408, 508
	90, 96, 126, 132	Eko	220, 444, 484, 632
Itikirāya	148, 162,	Ekāyanam	446, 488
	214, 266, 442	Ekāyanamaggo	86, 446, 486
Itihitihaṃ	214, 442	Ejā	102, 316, 350
Itthabhāvaṃ	18, 112		
Indagu	190, 324, 514		O
Iriyaṃ	14, 76, 80	Okam	38, 316
Iriyantam	202	Okkhittacakkhu	588, 590
Isayo	102, 106, 116	Ogham	26, 154, 182, 488
		Oghatiṇṇā	264
	Ī	Oghātigam	304
Īti	452, 454, 458, 552	Otāram	594, 596, 598
U		K	
Ugghaṭṭapādo	02	Kaṅkhā	188, 204, 224, 350, 478
Uñchena	02	Kaṭukañcukatā	58
Uṇham	554	Kaṇham	368, 444, 486
Uddham	168, 218, 322	Kataparappavādā	372
Uda	34, 236, 280	Kathaṃkathā	24, 34, 200,
Udakomikājātaṃ	94, 274, 616		204, 224, 278, 280
Uda vā	28, 236	Kathaṃsu	28, 242
Upapannaṃ	242, 434	Kammakāraṇā	400, 496, 498, 550
Upakkilesa	54, 60,	Kammabhavo	170, 284, 436
	340, 508, 608	Karuṇāyamāno	24, 208
Upakāriyo	550	Kāmaguṇā	578, 584
Upatṭhānasālā	568, 592, 614	Kāmaguṇesu	58, 402,
Upadhi	150, 176, 262		544, 550, 572
Upadhiniḍānā	148	Kāmasukham	578, 584
Upadhipahānaṃ	176	Kāmaṃ	612
Upadhipaṭṭinissagga	176, 262	Kāmā	80, 92, 182, 224, 226, 228,
Upadhisaṅkhaye	04		278, 302, 306, 308, 428, 544, 582
Upasantā	274, 300	Kāmānaṃ ādīnavo	546
Upekkhā	338, 610	Kāmābhijappaṃ	18, 120
Upekkhāsatisaṃsuddham	338	Kāme	26, 36, 120, 224,
Ubhantaṃ	90, 96		286, 302, 308, 428, 574
Ussolhi	172, 196, 204, 620	Kāyikā khiḍḍā	516, 578

	K			C
Kāraṇatthā		630	Caṇḍikkam	128, 608, 628
Kāsāyavattho		600	Catunnam daṇḍānam	496
Kiñcanaṃ	36, 38, 296, 308, 326		Catuvesārajappattam	440
Kukkuccaṃ		334	Caraṃ	162, 166,
Kukkuccānaṃ		40, 334		174, 214, 216, 268
Kubbanakaṃ	48, 438, 440		Caraṇaṃ	418
Kusalā		244	Cūlanikaṃ lokadhātuṃ	368
Kusalo sabbadhammānaṃ		84	Cetovimuttiyā	534, 558
Kuhanavatthu	564, 566, 568			
Kotūhalamaṅgala		252, 262	CH	
Koviḷāro		532, 600	Chattakapañño	306
	KH		Chandarāgo	272
Khayantadassī		446, 488	Chando	334
Khārikaṃ		602	Chalaṅgupekkhā	138, 440
Khāribhāro		128		
Khiḍḍā		516	J	
Khittacakkhu		588	Janapadehi	320
Khittā	28, 234		Janā	242, 402
Khilo	186, 472		Jappā	60, 506
Khudaṃ		554	Javanapañño	306, 370, 342
	G		Jāgū	190, 514
Gaṇigaṇī		200	Jālaṃ	586, 622
Gabbho		552	Jīvo	190, 514
Garulaṃ		372	Juṇhe	94, 274, 614, 616
Gaḷo		584	Jutimā	448
Giraṃ	48, 434		Jotiṭṭhānaṃ	128
Gihibandhanaṃ		532		
Gihibyañjanāni		532, 600	JH	
Guttindriyo		588, 592	Jhānaṃ	78, 394, 512, 610, 616
Gedho	82, 308, 314		Jhāyī	328
Gotamasāsaṇaṃ	32, 48, 52,			
	266, 268, 442, 462		T	
	C		Takkavaḍḍhanaṃ	32, 48, 266, 442
Cakkhumā	04, 42, 328, 366, 368,		Taṇhakkhayaṃ	26, 50, 222,
	370, 372, 374, 376, 420, 458			452, 454, 458, 618
			Taṇhā	94, 168, 190, 218, 226,
				258, 264, 268, 280, 316, 342,
				406, 408, 452, 454, 458, 542, 618

T		D	
Tañhākappaṃ	282, 284	Diṭṭhilepo	98, 624
Tañhāgaddulaṃ	60, 508	Diṭṭhivīsūkāni	562
Tañhādutiyo	446, 542	Dīghacārikaṃ	588
Tañhānivesanā	170	Dīpaṃ	294
Tañhālepo	98, 624	Dīpā dīpaṃ	466
Tathāgatabalaṃ	350	Dukkhaṃ	62, 174
Tathāgato	42, 202, 206, 222, 232, 282, 354, 356, 358, 362, 370, 376, 434	Durāsadā	498
Tamonudāsīno	444, 448	Devatānaṃ	106, 112
Tamonudo	48, 434, 448	Devadevasāsānā	266, 462
Tādī	178, 182, 202, 302, 320, 364, 556	Devā	200, 474
Tālāvattukataṃ	330	Devisī	376
Tiṇṇo	22, 34, 180, 278, 318, 396, 468, 512	Domanassaṃ	334
Tiṇṇāgāraṃ	594	Dosacarito	374
Tippā	498	Doso	608, 628
Tiriyaṃ	168, 218, 234, 322, 498, 520, 626	Dvelhakaṃ	188, 204, 478
Tiriyañcāpi majjhe	168	Dvelhakajāto	108, 134
Tīraṇapariññā	260		
Tulito	160, 176, 238, 322	DH	
Tevijjā	330, 448	Dhanaratanehi	202, 220, 282, 366
		Dhanāni	282, 366, 582
TH		Dhammatakkō	338
Thāmbalūpapanno	614	Dhammacakkhuṃ	88, 100, 410
Thīnaṃ	40, 244, 334	Dhammatakkapurejavaṃ	40, 338
		Dhammadharaṃ	576
D		Dhammaṃ	160, 268, 308, 400, 406, 450, 454, 456
Dakkhiṇāpathaṃ	02	Dhammānudhammaṃ	46, 412
Daṇḍaṃ	482	Dhammānudhammapaṭṭipattiyā	178, 202, 460
Dantabhūmiṃ	142	Dhammānudhammapaṭṭipadaṃ	206, 310, 414, 422, 474, 524, 616
Daḥhanikkamo	614	Dhaṃkaṃ	528
Dāṭhābalī	624	Dhīrā	154
Dāṭhāvudho	624		
Diṭṭhadhammā	274, 300	N	
Diṭṭhikappaṃ	282	Nattaṃ	226
Diṭṭhinijjhānakkhantiyā	148, 162	Nandi	22, 38, 60, 168, 170, 316, 318, 340, 506
Diṭṭhinivesanā	170		

M		R	
Mahāpuriso	90, 100	Rajo	328
Mahāyaññaṃ	02	Rāgacarito	374
Mahesī	164, 174, 194	Rāgo	628
Māno	430, 432	Rūpaṃ	70, 72, 314, 400, 404
Māracakkhuṃ	394, 512		
Māranivāpaṃ	300	L	
Mārapāsaṃ	300	Lapilaṃ	602
Mārasenā	244	Lepā	98
Mārisa	70, 80, 116, 124, 250, 256, 292	Lokantagū	48, 436
Māro	300, 324	Loko	54, 56, 382, 436
Migo	510	Loṇikaṃ	602
Micchādiṭṭhi	98, 494, 572	Lohakumbhiyā	498
Mitto	502		
Mukhakulanavikulano	130	V	
Mutaṃ	270	Vatṭaṃ	288, 322, 388, 542
Muttasaddho	52, 468	Vatasuddhi	258, 262
Muddhādhipātaṃ	04, 08, 12	Vaṃso	506, 510
Muni	156, 178, 234, 256, 268, 284, 420, 472	Vātā	234, 554
Munimunī	158, 200	Vādapathā	28, 240
Mūladassāvī	16, 102, 104, 110	Vāavedhirūpā	372
Medhā	318, 426, 450, 452, 456	Vikkanto	204, 220, 282, 302, 366, 532
Monāṃ	156, 178, 234, 236, 256, 268, 284, 420, 472	Vijaññaṃ	210, 282, 308, 400, 406
Moneyyāni	156	Viññāṇaṭṭhitiyo	354, 356
Momuho	44, 398	Viññū	514
Mosavajjaṃ	128, 428	Vitakkacarito	374
Mohacarito	374	Vitakko	342
Moho	430, 570, 628	Vidvā	174, 188
		Vidhuro	06
		Vidhūmo	18, 126, 128, 130, 132
		Vinipātaṃ	358, 368, 498, 550
		Vinibaddho	464
		Vippaluggā	246
		Vibhūtarūpasaññī	352
		Vibhūsā	580
		Vimariyādīkata	286, 510, 586, 592, 608, 622, 624
		Vivattacchaddo	52, 472
		Visaṭā	60, 168, 214, 270, 508
Y			
Yaññaṃ	102, 112, 116		
Yaññaṇapathe	116		
Yājayogā	122, 124		
Yāthāvaṃ	364		
R			
Rakkhitamānasāno	588, 592		

V		S	
Visattikā	162, 168, 214, 216, 270, 276, 506	Sadarā	88, 138, 178, 180, 188, 200, 556, 596
Visavī	302, 320, 532	Saddhā/āya	52, 196, 460, 490, 566
Vīro	302, 532	Saddhācarito	374
Vedagū	136, 182, 188	Saddhādeyyāni	588, 590
Vedajāto	06, 10	Saddhādhimutto/aṃ	440, 468
Venateyyaṃ	372	Santi	242, 304
Vemajjhe	168, 218, 322	Sandacchāyo	600
Verambhavāta	234, 554, 622	Sandiṭṭhiko/aṃ	162, 214, 450, 454, 458, 546, 548
Vevicchā	14, 508	Sabbasaṅkhārasamatho	166, 186, 208, 210, 216, 274, 298, 304, 414, 470, 478, 612
Vobhindantā	372	Samaṇabrāhmaṇā	30, 108, 248, 572, 588, 602
S		Samantacakkhu	34, 202, 222, 232, 282, 376
Sakkaccakārī	116, 172, 404, 408, 618	Samphappalāpo/aṃ/e/ena	336, 542, 572, 592, 630
Sakko	202, 204, 220, 282, 354, 366	Samphalaṃ	528
Saṅkhaṃ	236	Saro	288, 294
Saṅkhātadhamma	76, 620	Sahāyaṃ	514, 516, 538
Saṅkhārā	518	Saṃvuto	78, 142, 590
Saṅgā	190, 582	Saṃsaggā	492
Saṅgajālaṃ	158, 178, 472	Saṃsāraṃ/e	74, 486, 542
Saṅgaṇikārāmo	560	Saṃsīnapatto	532
Saccavādī	580	Sātaccakārī	172, 404, 618
Saccavhayo	438	Sādhuvihārī	534
Sacchikā paññatti	58, 94, 110, 112, 116, 118, 120, 124, 126, 136, 148, 168, 176, 194	Sāmayikaṃ vimuttiṃ	560
Sañchannapatto	600	Sārāgo	60, 82, 168
Sañjātakhandho	556, 558	Sikkhā	196, 198
Saññābhavaṃ/e	164, 210, 280, 294, 404, 408, 508, 510	Sibbanī/iṃ	60, 90, 96, 100, 506
Saññāvimokkhe	26, 226, 228, 230	Sīho	622
Saññojanāni	586, 628	Sujā	128
Satānusārī ñāṇaṃ	350	Suññato	224, 382, 386, 390
Sati	66, 70, 338, 460	Suttantādhimutto	360
Satimā	224, 618	Sumedhaṃ	316
Sato	86, 94, 162, 166, 172, 198, 214, 216, 268, 326, 392	Senā	244
Satthā	476		

	S		H	
Serī		514, 516	Hāsapañño	370, 462
Sokhyaṃ		582	Hindagu	190, 324
Sotā		64	Huraṃ	266, 442
Snehā		492, 494, 502	Hemante	94. 274, 614, 616

--ooOoo--

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Công Đức Thành Lập

1. Ven. Khánh Hỷ và Phật tử chùa Bát Nhã
2. Quỹ Hùn Phước Visākhā
3. Gia đình Phật tử Visākhā An Trương
4. Gia đình Phật tử Trương Đình Nguyên & Huỳnh Ngọc Hạnh
5. Bà Quà Phụ Phạm Vũ Điềm - Pháp danh Diệu Đài
6. Bà Phật tử Diệu Giới và các con cháu
7. Gia đình Phật tử Lương Xuân Lộc & Lê Thị Thu Hà
8. Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô Thị Liên
9. Gia đình Phật tử Lý Hoàng Anh
10. Gia đình Phật tử Nguyễn Văn Hòa & Minh Hạnh
11. Gia đình Phật tử Hồ Hoàng Anh
12. Phật tử Diệu Bình và Gia đình Phạm Thiện Bảo
13. Gia đình Phật tử Phạm Thị Thi & Châu Thiên Hưng
14. Gia đình Phật tử Phạm Xuân Lan & Trần Thành Nhơn
15. Cư sĩ Liên Tâm (Phan đình Quế)
16. Ái nữ Chú Nguyễn Hữu Danh
17. Gia đình Phật tử Khánh Huy
18. Ái nữ Cô Lê thị Tích
19. Cô Võ Trân Châu
20. Cô Hồng (IL)

Công Đức Hộ Trì

1. Ven. Dr. Bodagama Chandima
(Một bộ Tam Tạng Sri Lanka in tại Taiwan)
2. Phật tử Tống Thị Phương Lan
(Một bộ Đại Tạng Kinh Việt Nam)
3. Gia đình Phật tử Minh Đăng & Tịnh Phong
Gia đình Phật tử Minh Lễ & Từ Minh Nguyễn
(Tam Tạng Pāli-Miến, Tam Tạng Miến)
4. Phật tử Huỳnh Thị Thiện, Pd. Diệu Trí
Gia đình Phật tử Minh Đăng & Tịnh Phong
Gia đình Phật tử Hải Trúc
(Tam Tạng Pāli-Thái, Tam Tạng Thái,
Chú Giải Pāli-Thái)
5. Sư Cô Mỹ Nhung và các Phật tử
(Tam Tạng Song Ngữ Pāli - Khmer)

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Ấn Tổng Tam Tạng Song Ngữ tập 36

❁ CULLANIDDESAPĀLI – TIỂU DIỄN GIẢI ❁

Công Đức Bảo Trợ & Hỗ Trợ

Hòa Thượng Pháp Nhãn
Thượng Tọa Thích Minh Hạnh
Thượng Tọa Thích Thông Chiếu
Đạo Tràng Thiên Tự Hỷ Xá
Đại Đức Thích Quảng Trí và Đạo Tràng chùa Phật Tuệ
Phật tử Tiffani Do (Tuyết Đổ)

Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô thị Liên

Gia đình Phật tử Phạm Thanh Cao, Pd. Minh Lễ

& Tăng Thị Duyên, Pd. Từ Minh Nguyễn

Phật tử Bùi Lan Khanh, Phd. Tịnh Hoa

Phật tử Nguyễn Hồng Hạnh

Gia đình Phật tử Trần Minh Trí

Phật tử Nguyễn Bằng Việt

Phật tử Lê Ngọc Lương

Phật tử Thanh Hóa và Sơn La

Phật tử Đào Tuyền

Phật tử Nguyễn Thị Thanh Bạch

Phật tử Nguyễn Quang Hùng

Thượng Tọa Thích Phổ Huân

Đại Đức Thích Quảng Thiên

Sư Cô Bodhicitta - Huệ Tín

Sư Cô TN. Như Minh

Sư Cô Quang Duyên

Tập thể Phật tử Đạo Tràng Melbourne

Magnolia Grove Monastery - Tu viện Mộc Lan

Gia đình Hoàng Tấn Hùng & Giang Phú Bình

Gia đình Nha sĩ Phạm Văn Giai

Phật tử Bùi Lan Khanh, Pd. Tịnh Hoa

Phật tử Trần Ngọc Tấn, Pd. Tâm Tường

Phật tử Lê Dung

Phật tử Bảo Tấn

Phật tử Linh Soc

Phật tử Loan Phạm

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Án Tổng Tam Tạng Song Ngũ tập 36

❁ CULLANIDDESAPĀLI – TIỂU DIỄN GIẢI ❁

Công Đức Bảo Trợ & Hỗ Trợ

Phật tử Nguyễn Thị Ánh Tuyết
Gia đình Phật tử Từ Hùng & Diệu Hương
Gia đình Phật tử Lê Văn Hòa & Bùi Mai Lan
Gia đình Dr. Eric Tran
Gia đình Lý Quốc Cường & Võ Tiến Thịnh
Gia đình Phật tử Nguyễn khắc Bình, Pd. Tâm Đạo &
Phật tử Nguyễn thị Hoàng Sinh, Pd. Diệu Hương
Gia đình Phật tử Huỳnh Giang & Châu Lan Cẩm
Phật tử Visakha An Trương
Phật tử Lý Hoàng Anh
Phật tử Văn Thị Yến Dung, Pd. Diệu Thư
Phật tử Nguyễn Tùy và các con
Phật tử Phạm Thị Thu Hương
Gia đình Phật tử Trần Minh Lợi
Một Phật tử ẩn danh
Phật tử Diane Nguyen
Phật tử Phyllip Ho
Phật tử Từ Minh

Thượng Tọa Thường Niệm
Thượng Tọa Chánh Thọ
Đại Đức Pháp Nhiên
Đại Đức Định Phúc
Gia đình Phật tử Gia Hiếu & Tâm Ngạn
Gia đình Phật tử Lưu Hán Trung
Gia đình Phật tử Lê Thanh Hồng
Gia đình Phật tử Diệu Lý
Gia đình Phật tử Tuệ Hiền
Phật tử Trần Thị Ngọc Linh
Phật tử Trần Huệ Mỹ, Pd. Như Khiêm
Phật tử Huỳnh Châu, Pd. Pemā
Phật tử Đỗ Thị Việt Hà
Phật tử Bùi Thị Yến
Phật tử An Hòa

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở TRONG NƯỚC

Đại Đức Thích Tâm Ngôn
Tập thể Phật tử chùa Tâm An
Cô Bửu Phượng
Cụ Bà Phật tử Như Thiện
Phật tử An Hòa
Phật tử Lưu thị Mỹ Phượng
Phật tử Dương Tường Khải Như
Phật tử Dương Thanh Vân
Phật tử Nguyễn Văn Hiếu
Phật tử Đức, Cân Thơ
Phật tử Thạch Quốc Thái
Phật tử Loan Trần
Phật tử Hựu Huyền
Phật tử Nguyễn Chính Nghĩa
Phật tử Tuệ Hiền
Phật tử Hoài Nam
Phật tử Tuệ Vân
Phật tử Tường Vân
Phật tử Bùi Ngọc Tọa
Phật tử Phương Bảo Đức
Phật tử Nguyễn Thị Lành
Phật tử Bảo Tấn
Phật tử Hạnh Quang
Phật tử Bùi Thanh Cao
Phật tử Tịnh Tâm Xuân
Phật tử Phật tử Diệu Nguyệt
Phật tử Huỳnh thị Kim Hồng
Phật tử Tịnh Quý
Phật tử Lý Huyền
Phật tử Huỳnh Thị Kim Hoàng
Phật tử Đoàn Việt Hòa
Phật tử Diên Anh
Phật tử Trương Đình Hòa
Phật tử Trịnh Ngọc Trác
Phật tử Đặng Minh Thuận
Phật tử Trần Diệu Ý
Phật tử Nguyễn Hoàng Văn
Phật tử Trần Thân
Phật tử Liên Anh
Một Phật tử ẩn danh
Phật tử Nguyễn Hoàng Anh Khoa
Phật tử Nguyễn Kim Ngọc, Pd. Huệ Châu
Phật tử Đông Thị Mộng Lang, Pd. Diệu Trí

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở TRONG NƯỚC

Thân quyến Thượng Tọa Pháp Thanh
Phật tử Nguyễn Thị Đạm
Phật tử Nguyễn Thị Vân Phương, Pd. Bảo Hương
Phật tử Trần Thị Minh Châu & Phạm Thu Trang
Gia đình Phật tử Lê Kiến Thành & Nguyễn thị Thắm
Gia đình Phật tử Nguyễn Thị Hồng Oanh, Pd. Diệu Nguyệt
Gia đình Cô Cang
Gia đình Cô Hải
Gia đình Anh Phấy
Gia đình Anh Quyên
Gia đình Phật tử Nguyễn Thị Cúc Hoa
Gia đình Phật tử Nguyễn Thị Hồng Trúc
Gia đình Phật tử Lâm Hữu
Gia đình Phật tử Lý Dậu
Gia đình Phật tử Hoàng Lâm & Phạm Toàn
Gia đình Phật tử Nguyễn Hoàng Lâm
Gia đình Phật tử Vinh Quang
Gia đình Phật tử Trần Đình An
Gia đình Phật tử Châu Thị Thúy
Gia đình Phật tử Đoàn Thị Lệ
Gia đình Phật tử Giác Tịnh
Gia đình Phật tử Mỹ Như
Gia đình Phật tử Hùng Dung
Gia đình Phật tử Yến & Long
Gia đình Phật tử Lê Thị Tuyết Nga
Gia đình Phật tử Nhữ Duy Hùng & Đặng Thu Trang
Gia đình Phật tử Nguyễn Hữu Phương Oanh
Gia đình Phật tử Phan Hữu Phát & Nguyễn Huỳnh Ánh Như
Gia đình Phật tử Nguyễn Kim Ngọc, Pd. Huệ Châu
Gia đình Phật tử Nguyễn Văn Bê & Huỳnh Thị Tám
Gia đình Phật tử Trần Thành Đông & Dương Thị Hẹ
Gia đình Phật tử Nguyễn Thị Mai Hương
Gia đình Phật tử Ngọc Nhường & Lâm Văn Huỳnh, Bảo Ngọc
Gia đình Phật tử Quý Tính & Minh Thư
Gia đình Phật tử Trần Quang Tâm & Huỳnh Nguyệt Cẩm, Trần Nguyệt Thảo, Trần Vĩnh Long, Trần Mỹ Tiên
Gia đình Phật tử Huỳnh Nguyệt Lan & Nguyễn Tuấn Kiệt và các con: Nguyễn Huỳnh Ánh Như, Nguyễn Huỳnh Thanh Nhã, Nguyễn Tân Phú
Gia đình Phật tử Lê Thị Hai, Hoàng Thị Bích Vân, Nguyễn Tấn Ngọt, Nguyễn Hoàng An Nhiên, Lê Hoàng Thanh, Hoàng Thị Bích Hạnh, Hoàng Thị Bích Phượng, Lê Hoàng Khang, Trần Viễn Kỳ, Trần Nhã Uyên
Gia đình Phật tử Huỳnh Nguyệt Liên & Lê Minh Hiếu, Lê Minh Ngọc & Thái Đăng Khoa, Lê Minh Mẫn & Nguyễn Vân Anh cùng các con cháu

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở TRONG NƯỚC

Thượng Tọa Bửu Chánh	Cô Nữ
Đại Đức Pháp Nhiên	Phật tử Linh Soc
Đại Đức Định Phúc	Phật tử Loan Phạm
Đại Đức Pháp Hành	Phật tử Tạ Đức Hớn, Trần Nguyệt
Đại Đức Pháp Từ	Thảo, Trần Vĩnh Long, Trần Mỹ Tiên
Đại Đức Thiện Chiếu	Đoàn hành hương Sri Lanka
Sư Cô Quang Lành	Phật tử Vinh & Hồng (Diệu Phượng)
Đại Đức Thích Quảng Thiện	Phật tử Liên Hà & Phúc Đức
Đại Đức Thích Tâm Hòa	Thân quyến của Thầy Quảng Thiện
Sư Cô Thích Nữ Như Minh	Gia đình Phật tử Tuấn
Sư Cô Thích Nữ Hạnh Tiết	Gia đình Phật tử Hạnh
Sư Cô Thích Nữ Minh Khai	Phật tử Đặng Minh Thuận
Sư Cô Thích Nữ Huệ Tín	Phật tử Đỗ Thị Việt Hà
Sư Cô Quang Duyên	Phật tử Võ Trần Phi Sơn
Sư Cô Ngọc Trí	Phật tử Kim Thị Hồng Nhung
Phật tử chùa Giác Quang	Phật tử Lê Ngọc Lương
Đoàn Phật tử Asoka hành hương	Phật tử Nguyễn Thị Hồng
Đạo tràng chùa Như Pháp	Phật tử Đoàn Thị Duyên Anh
Gia đình Phật tử Lâm Hữu	Gia đình Phật tử Tuệ Hiền, Từ Viên,
Gia đình Phật tử Hoàng Thị Bên	Chánh Tâm, Từ Hiếu
Gia đình Phật tử Hồ Trọng Danh	Đạo hữu Lê Văn Kim
Phật tử Bảo Hương	Phật tử Đặng Minh Thuận
Một thí chủ ẩn danh	Phật tử Thanh Hóa và Sơn La
Phật tử Nguyễn thị Bích Hằng	Phật tử Nguyễn Bằng Việt
Phật tử Nguyễn Anh Tuấn	Phật tử Ngô Minh Hải
Cát Tường & Diệu Tường	Phật tử Phạm Thị Ánh Ngọc
Phật tử Nguyễn Bích Diễm	Gia đình Phật tử Hoàng Tấn Hùng

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở HONG KONG

Phật tử Trần Thị Ngọc Linh
Phật tử Michelle Tran
Phật tử Bùi Thị Yến

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở CHÂU ÂU

Bà Nguyễn Xuân Tuyết Nga
Phật tử Lê Quý Hùng
Phật tử Tâm Hạnh

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở CANADA

Dịch giả Nguyễn Văn Ngân

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở ÚC

CANBERRA:

Hòa Thượng Thích Quảng Ba

SYDNEY:

Thượng Tọa Thích Phổ Huân

Sư Cô Thích Nữ Giác Anh

Sư Cô Thích Nữ Giác Niệm

Sư Cô Thích Nữ Giác Trí

Phật tử Gia Hiếu & Tâm Ngạn

Phật tử Diệu Lộc

Phật tử Thanh Tuệ (Sương)

Phật tử Diệu Đức

& Phật tử Diệu Thiện

Nhóm Phật tử Theravāda NSW

Phật tử Đào Tuyền

Song thân Phật tử Hồng Bảo Ngọc

Gia đình Nhân, Gia đình Hiếu,

Bà Tư, Cô An, Chị Mai

Gia đình Phật tử Lưu Hán Trung

Bà Tâm Chánh

Phật tử Nguyễn Minh Châu

Gđ Phật tử Tuyết Loan & Thiên Mãn

Phật tử Nguyễn Quang Hùng

Phật tử Lâm Hoàng Hoa

Phật tử Nga Đoàn (Diệu Phương)

Gia đình Dr. Eric Tran

Gđ. Lý Quốc Cường & Võ Tiến Thịnh

Một Phật tử ẩn danh

ADELAIDE:

Thượng Tọa Thích Thông Chiếu

Sư Cô Thích Nữ Hạnh Bửu

Sư Cô Thích Nữ Trí Thực

Thiên Tụ Hỷ Xả

Phật tử Từ Minh

Phật tử Phước Đức & Phước Hạnh

Phật tử Nguyễn Thị Ánh Tuyết

MELBOURNE:

Thượng Tọa Thích Nguyên Tạng

Gđ. Phật tử Từ Hùng & Diệu Hương

Phật tử Đạo Tràng Melbourne

Phật tử Kevin & Julie

Phật tử Hương Nghiêm

& Phật tử Hương Tràng

PERTH:

Phật tử Thuần Tuệ

Gia đình Phật tử Tài & Thủy

Phật tử Trần Thị Điệp

Phật tử Nguyễn Thị Thanh Bạch

Phật tử Trần Huệ Mỹ, Pd. Như Khiêm

Phật tử Ha Nguyen, Pd. Diệu Tuyền

Gia đình Phật tử Lê Văn Hòa

& Phật tử Bùi Mai Lan

Gia đình Phật tử Võ Thị Thắm

Gia đình Phật tử Huỳnh Thiết Kỳ

Nhóm từ thiện Tình Thương

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở MỸ

Gia đình Phật tử Phan Đình Chính

Gia đình Phật tử Võ Thế Lưu

Phật tử Hồ Ngọc Danh

Phật tử Nguyễn khắc Bình, Pd. Tâm Đạo

& Nguyễn thị Hoàng Sinh, Pd. Diệu Hương

Dì Sắc

Phật tử Lê Dung

Phật tử Hồ Nữ Như Thủy

Gia đình Phật tử Kevin Luong

Gia đình Phật tử Hoàng Thị Nhàn

Gia đình Phật tử Huỳnh Giang

& Phật tử Châu Lan Cầm

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở MỸ

Hòa Thượng Pháp Nhân
Thượng Tọa Thường Niệm
Thượng Tọa Chánh Thọ
Thầy Thích Minh Hạnh - Chicago
Đại Đức Thích Quảng Trí
và Đạo Tráng chùa Phật Tuệ
Sư Cô Trí Hạnh
Sư Cô Nguyên Niệm
Phật tử Tiffani Do (Tuyết Đổ)
Magnolia Grove Monastery - Tu viện Mộc Lan
Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô thị Liên
Phật tử Phạm Thanh Cao, Pd. Minh Lễ
& Tăng Thị Duyên, Pd. Từ Minh Nguyễn
Phật tử Nguyễn Hồng Hạnh
Gia đình Phật tử Trần Minh Trí
Đạo Hữu Phong Châu
Gia đình Phật tử Minh Trí & Tâm Nguyễn
Mr. Alan Pollard
Phật tử Diane Nguyen
Phật tử Phyllip Ho
Phật tử Trần Ngọc Tản, Pd. Tâm Tường
Gia đình Phật tử Tôn Thất Thiên Nam
Gia đình Phật tử Lê văn Mạnh
Mr. John
Gia đình Nha sĩ Phạm Văn Giai
Một Phật tử ẩn danh
Phật tử Minh Phương
Gia đình Kim Liên Đặng & Tú Trọng Ngô
Gia đình Phật tử Diệu Hương
Phật tử Giới Hương
Phật tử Visakha An Trương
Phật tử Lý Hoàng Anh
Phật tử Văn Thị Yến Dung
Instructor David Nguyen
Phật tử Nguyễn Tuyền và các con
Phật tử Phạm Thị Thu Hương
Gia đình Phật tử Trần Minh Lợi
Một Phật tử chùa Đạo Quang
Phật tử Huỳnh Châu, Pd. Pemā
Phật tử Phạm Khắc Thiệu
Gđ Phật tử Diệu Lý
Gđ Phật tử Lê Thanh Hồng

DANH SÁCH PHẬT TỬ PHILADELPHIA
(do Phật tử Thanh Đức đại diện)

Phật tử Võ thị Tuyết Mai Pd. Diệu Sương
Phật tử Ngụy Hinh, Pd. Nguyên Huy
Phật tử La Song Hỷ, Pd. Nguyên Tịnh
Phật tử Ngụy Trí An, Pd. Nguyên Bình
Gđ. Ngụy Khai Trí, Pd. Nguyên Tuệ
Gđ. Ngụy Phụng Mỹ, Pd. Nguyên Khang
Gđ. Ngụy Mộng Đức, Pd. Nguyên Tường
Gđ. Ngụy Mỹ Anh, Pd. Nguyên Văn
Phật tử Phạm Xuân Điệp
Phật tử Nguyễn văn Huỳnh, Pd. Tâm Thiện
Phật tử Hứa Thị Liên, Pd. Diệu Bạch
Gđ. Trương Đông Mỹ Pd. Nguyên Thoại
Gđ. Nguyễn Trọng Nhân
Gđ. Nguyễn Trọng Luật
Gđ. Nguyễn Thị Xuân Thảo
Gđ. Nguyễn thị Xuân Trinh
Phật tử Nguyễn Ngọc Hạnh
Phật tử Nguyễn Tường Vân
Phật tử Nguyễn Quang Huy
Phật tử Nguyễn Trâm Anh
Phật tử Ngụy Anh Thư
Phật tử Ngụy Khôi Tấn
Phật tử La Minh Châu
Phật tử La Derek
Phật tử Thiện Hòa
Phật tử Diệu Ngộ
Phật tử Diệu Lan
Phật tử Diệu Đạt
Phật tử Quảng Liên
Phật tử Diệu Nguyệt
Phật tử Ngọc Hạnh
Phật tử Thiện Chánh
Phật tử Từ Mẫn
Phật tử Thanh Đức
Phật tử Diệu Thanh
Phật tử Chánh Lệ
Phật tử Quảng Duyên

Thành tâm hồi hướng phần công đức này đến thân bằng quyến thuộc: Những người đã quá vãng được sanh về nhàn cảnh, những người còn tại tiền được sống lâu, sức khỏe, an vui, và luôn luôn tinh tấn tu hành.

